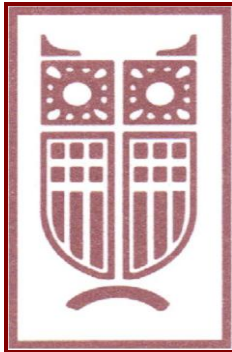

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

**Διαπραγμάτευση κεντρικών στοιχείων: Η κοινωνική αναπαράσταση
του πανεπιστημίου των νέων στην Ελλάδα**

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Ελευθερία Σφακιανάκη

Αθήνα, 2017

Τριμελής Επιτροπή

Ιωάννης Κατερέλος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Μαρία Σακαλάκη, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Ιωάννης Παπαμιχαήλ, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Ελευθερία Σφακιανάκη, 2017

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διδακτορικής διατριβής εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διδακτορικής διατριβής για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διδακτορικής διατριβής από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Στην μητέρα μου

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου, κο Ιωάννη Κατερέλο για την υποστήριξη και ακαδημαϊκή καθοδήγηση του σε όλη την διάρκεια αυτής της διδακτορικής διατριβής και τις εύστοχες παρατηρήσεις και συμβουλές του, που χωρίς αυτές δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί αυτό το διδακτορικό. Κατόπιν θα ήθελα να ευχαριστήσω τον σύζυγο μου Andrey Cherniakon για την ηθική υποστήριξη του, την εμπιστοσύνη του και επιμονή του για την ολοκλήρωση αυτού του διδακτορικού. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους μου, και ιδιαίτερα τον φίλο μου Αντώνη Γαληνάκη για την υποστήριξη και την συμπαράσταση του σε όλες τις διαδρομές που χρειάστηκαν να γίνουν για την συλλογή των δεδομένων, την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων και τις συναντήσεις που χρειάστηκαν να γίνουν στην Κρήτη. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την μητέρα μου Αικατερίνη, για την ηθική συμπαράσταση της και υπομονή, και την υλική υποστήριξη στα χρόνια της ολοκλήρωσης του διδακτορικού, καθώς επίσης την αδελφή μου Σταυρούλα.

Περιεχόμενα

Πίνακες	x
Διαγράμματα	xix
Περίληψη	xx
Abstract	xxii
Εισαγωγή	24
Θεωρητικό πλαίσιο.....	29
Κεφάλαιο 1. Κοινωνικές αναπαραστάσεις.....	30
1.1. Ορισμός.	30
1.2. Περιεχόμενο και οργάνωση των κοινωνικών αναπαραστάσεων	34
1.3. Συνθήκες ανάδυσης και γνωστικές όψεις των κοινωνικών αναπαραστάσεων.....	35
1.4 Διαδικασία σχηματισμού των κοινωνικών αναπαραστάσεων.....	37
1.5 Λειτουργίες της κοινωνικής αναπαράστασης	40
1.6 Δυναμική και δόμηση των κοινωνικών αναπαραστάσεων.....	41
1.7 Η δομική προσέγγιση στις κοινωνικές αναπαραστάσεις	45
1.8 Ποσοτική η ποιοτική κεντρικότητα	56
1.9 Μέθοδοι ελέγχου ποιοτικής κεντρικότητας	58
1.10 Τεχνική της αμφισβήτησης	58
1.11 Μέθοδος εισαγωγής με διαφορούμενο σενάριο (ISA).....	59
1.12 Μετασχηματισμός και εξέλιξη των κοινωνικών αναπαραστάσεων	61
1.13 Ξένα σχήματα και αντιστεκόμενος σχηματισμός	63
1.14 Ξένα σχήματα και προοδευτικός μετασχηματισμός μιας αναπαράστασης.....	65
1.15 «Απότομος» μετασχηματισμός	66
1.16 Προβλεπόμενη αναστρεψιμότητα	67
1.17 Η υποθετικότητα	69
1.18 Το μοντέλο μετασχηματισμού των αναπαραστάσεων	72
Κεφάλαιο 2. Κοινωνική επιρροή	78
2.1 Ορισμός και επίπεδα ανάλυσης	78
2.2 Το λειτουργικό μοντέλο επιρροής	84
2.3 Οι θεμελιώδεις αρχές της λειτουργικής επιρροής	96

2.3.1 Η κοινωνική επιρροή είναι άνισα κατανεμημένη και εξασκείται μονόπλευρα	96
2.3.2 Η λειτουργία της κοινωνικής επιρροής είναι η διατήρηση και η ενίσχυση του κοινωνικού ελέγχου.....	97
2.3.3 Οι σχέσεις εξάρτησης ως δείκτης κατεύθυνσης και σπουδαιότητας της κοινωνικής επιρροής	100
2.3.4 Η ανάγκη μείωσης της αβεβαιότητας καθορίζει την διαδικασία επιρροής.....	101
2.3.5 Η σκοπούμενη συμφωνία από την διαδικασία επιρροής βασίζεται στον κανόνα της αντικειμενικότητας.....	102
2.4 Η ανάδυση της μειονοτικής επιρροής (μέσα 1960-1980)	106
2.4.1 Το «γενετικό» μοντέλο επιρροής	106
2.4.2 Η θεωρία της «σταθερότητας» του Moscovici	116
2.4.2.1 Τα είδη συμπεριφοράς	116
2.4.2.2 Η σταθερότητα συμπεριφοράς	118
2.4.2.3 Το κοινωνικό πλαίσιο της καινοτομίας.....	126
2.5 Δυναμικά μοντέλα επεξεργασίας πληροφοριών (Dual –Process Models)	145
2.5.1 Το φαινόμενο της ιδεολογικής μεταστροφής . Η θεωρία της ιδεολογικής μεταστροφής του Moscovici (1980)	145
2.5.2 Οι γνωστικές διαδικασίες που διέπουν την ιδεολογική μεταστροφή	149
2.6 Η ψυχολογιοποίηση	162
2.6.1 Συνθήκες ενεργοποίησης της ψυχολογιοποίησης	169
2.6.2 Αναπαραστάσεις των ενεργών μειονοτήτων και ψυχολογιοποίηση	174
2.6.3 Στρατηγικές παρεμπόδισης της ψυχολογιοποίησης	179
Κεφάλαιο 3. Στόχοι	183
Μεθοδολογία και πειραματικός σχεδιασμός	184
Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία και πειραματικός σχεδιασμός	185
4.1 Πρώτη πειραματική φάση	186
4.2 Δεύτερη πειραματική φάση	187
4.3 Πληθυσμός.....	188
4.4 Διάρθρωση ερωτηματολογίου και πειραματικών συνθηκών.....	188
4.4.1 Διάρθρωση ερωτηματολογίου στην πρώτη πειραματική φάση	189

4.4.2 Διάρθρωση ερωτηματολογίου στην δεύτερη πειραματική διαδικασία	189
4.5 Ερευνητικές υποθέσεις	192
4.5.1.Ερευνητικές υποθέσεις πρώτης πειραματικής φάσης.....	192
Έλεγχος της ποιοτικής κεντρικότητας των στοιχείων της αναπαράστασης	192
4.5.2 Ερευνητικές Υποθέσεις δεύτερης πειραματικής φάσης : Διασταύρωση ανεξάρτητων μεταβλητών	194
Πρώτο πείραμα -Υποθέσεις.....	194
Κύριες επιδράσεις του πρωτεύοντος κεντρικού και των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων και της υποθετικότητας στην αποδοχή της αναπαράστασης	194
Δεύτερο πείραμα -Υποθέσεις	194
Αλληλεπιδράσεις του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου με τα δευτερεύοντα κεντρικά	195
Τρίτο πείραμα –Υποθέσεις.....	196
Συγκρίσεις της αλληλεπίδρασης μεταξύ της υποθετικότητας και της επιβεβαίωσης ή της άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού και των δευτερευόντων κεντρικών.....	196
Τέταρτο πείραμα –Υποθέσεις	197
Αλληλεπιδράσεις μεταξύ του πρωτεύοντος κεντρικού και τα δευτερευοντα κεντρικά στοιχεία με την υποθετικότητα.....	197
Πέμπτο πείραμα –Υποθέσεις	201
Κύρια επίδραση του ΔΚΠ ή μη στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης και στην μειονοτική επιρροή –Υποθέσεις	201
Εκτο πείραμα-Υποθέσεις : Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης ή της άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού και των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων με το ΔΚΠ ή μη : ψυχολογιοποίηση-Συγκρίσεις	201
Εβδομο πείραμα Υποθέσεις : Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης ή άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου και των δευτερευόντων κεντρικών με το ΔΚΠ ή μη για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης	203
Αποτελέσματα.....	206

Κεφάλαιο 5 . Αποτελέσματα και έλεγχος των υποθέσεων.....	207
5.1 Πρώτη πειραματική φάση- Έλεγχος της ποιοτικής κεντρικότητας των στοιχείων της αναπαράστασης	207
Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων	207
Αποτελέσματα 1 ^ο πείραμα Α φάσης	209
Αποτελέσματα 2 ^ο πείραμα Α φάσης	210
Αποτελέσματα 3 ^ο πείραμα Α φάσης	214
Αποτελέσματα 4 ^ο πείραμα Α φάσης	218
Αποτελέσματα 5 ^ο πείραμα Α φάσης	220
Αποτελέσματα 6 ^ο πείραμα Α φάσης	222
5.2 Δεύτερη πειραματική φάση-Διασταύρωση ανεξάρτητων μεταβλητών	223
5.2.1. Πρώτο πείραμα Β φάσης –Κύριες επιδράσεις του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου και της υποθετικότητας στην αποδοχή της αναπαράστασης.....	223
Αποτελέσματα - Πρώτο υπο- πείραμα	224
Αποτελέσματα – Δεύτερο υπο-πείραμα	226
Αποτελέσματα – Τρίτο υπό- πείραμα	229
Αποτελέσματα – Τέταρτο υπό- πείραμα	230
5.2.2. Δεύτερο πείραμα Β φάσης	231
Αλληλεπιδράσεις του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου με τα δευτερεύοντα κεντρικά χωρίς να λαμβάνουμε υπόψιν την υποθετικότητα - αποτελέσματα	232
Αλληλεπίδραση του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου με τα δευτερεύοντα κεντρικά με την υποθετικότητα – αποτελέσματα.....	245
5.2.3. Τρίτο πείραμα Β φάσης.....	251
Συγκρίσεις της αλληλεπίδρασης μεταξύ της υποθετικότητας και της επιβεβαίωσης ή άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού και των δευτερευόντων κεντρικών -αποτελέσματα	253
5.2.4. Τέταρτο πείραμα Β φάσης –Αλληλεπιδράσεις μεταξύ του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου με τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία και της υποθετικότητας	262

Αποτελέσματα	266
5.2.5. Πέμπτο πείραμα Β φάσης	305
Κύριες επιδράσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης	306
Αποτελέσματα	309
5.2.6. Έκτο πείραμα Β φάσης : Αλληλεπιδράσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών Συγκρίσεις υποθετικότητας: Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης ή άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού ή των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων με το ΔΚΠ ή μη : ψυχολογιοποίηση	312
Αποτελέσματα.....	316
5.2.7. Εβδομο πείραμα Β φάσης : Αλληλεπιδράσεις ανεξάρτητων μεταβλητών : Μέτρηση της αλληλεπίδρασης της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης ή άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού με τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία με το ΔΚΠ ή μη για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης	328
Αποτελέσματα.....	331
Συζήτηση -Αλληλεπιδράσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών στην ψυχολογιοποίηση ..	352
Συμπεράσματα	359
Βιβλιογραφικές αναφορές	372
Παράρτημα	389
A1.Saturation of factor analysis for the study of psychologisation	390
Παράρτημα 2	392
Πειραματικές συνθήκες	393

Πίνακες

Πίνακας 5.1.1. Συγκριτικά αποτελέσματα σχετικά με την κατανομή των απαντήσεων «Ναι Όχι» όταν αμφισβητείται το κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και το περιφερειακό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση».....	209
Πίνακας 5.1.3. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων στην ονομαστική κλίμακα στις 2 τιμές εάν : 1/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο 2/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο ανάλογα με την πειραματική συνθήκη και τις διασταυρώσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών.....	214
Πίνακας 5.1.4. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο, όταν αναιρείται το NC1 (με αυστηρές εξετάσεις) το NC2 (με αναγνωρισμένο δίπλωμα) και το P (με δημόσια χρηματοδότηση)	218
Πίνακας 5.1.5. Συγκριτικά αποτελέσματα σχετικά με την κατανομή των απαντήσεων «Ναι Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αναιρείται το «αυστηρές εξετάσεις » και το περιφερειακό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση»	220
Πίνακας 5.1.6. Συγκριτικά αποτελέσματα σχετικά με την κατανομή των απαντήσεων « Ναι Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αναιρείται το «αναγνωρισμένο πτυχίο» και το περιφερειακό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση»	222
Πίνακας 5.2.1.1. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αναιρείται -MEC το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται –CONF το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα»	225
Πίνακας 5.2.1.2. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων « Ναι Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αναιρείται -MEC το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται –CONF το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα».....	226
Πίνακας 5.2.1.3. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αναιρείται -MEC το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται –CONF το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις»	227

Πίνακας 5.2.1.4. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων « Ναι Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αναιρείται -MEC το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται –CONF το στοιχείο αυτό.....	228
Πίνακας 5.2.1.5. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων στην φαινομενολογία όταν αναιρείται -MEC το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις » σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται –CONF το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις»	229
Πίνακας 5.2.1.6. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων στην υποθετικότητα	230
Πίνακας 5.2.2.1. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στις απαντήσεις των υποκειμένων	233
Πίνακας 5.2.2.2 Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» στις απαντήσεις των υποκειμένων	235
Πίνακας 5.2.2.3. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» στις απαντήσεις των υποκειμένων	236
Πίνακας 5.2.2.4. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αναιρείται -MEC το κεντρικό πρωτεύων στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση	239
Πίνακας 5.2.2.5. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και επιβεβαιώνεται εξίσου το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση»	240
Πίνακας 5.2.2.6. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση»	241

Πίνακας 5.2.2.7. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση»	242
Πίνακας 5.2.2.8. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων	245
Πίνακας 5.2.2.9. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων	247
Πίνακας 5.2.2.10. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων	249
Πίνακας 5.2.3.1. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται το κεντρικό πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» στην νέο-κανονικότητα στην υποθετικότητα και στην γενικότητα	254
Πίνακας 5.2.3.2. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» στην νέο-κανονικότητα στην υποθετικότητα, και στην γενικότητα	256
Πίνακας 5.2.3.3. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα στην υποθετικότητα, και στην γενικότητα	257
Πίνακας 5.2.3.4. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα στην υποθετικότητα, και στην γενικότητα	259
Πίνακας 5.2.3.5. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα στην υποθετικότητα, και στην γενικότητα	261
Πίνακας 5.2.4.. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα στην υποθετικότητα και στην γενικότητα	267

Πίνακας 5.2.4.1. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα και στην υποθετικότητα	268
Πίνακας 5.2.4.2. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην γενικότητα και στην υποθετικότητα	269
Πίνακας 5.2.4.3. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα ,στην γενικότητα και στην υποθετικότητα	271
Πίνακας 5.2.4.4. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα	273
Πίνακας 5.2.4.5. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα	274
Πίνακας 5.2.4.6. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα και σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα	277
Πίνακας 5.2.4.7. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα	279
Πίνακας 5.2.4.8. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται	

ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην γενικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα	281
Πίνακας 5.2.4.9. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα	283
Πίνακας 5.2.4.10. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα και σε σύγκριση με την γενικότητα	285
Πίνακας 5.2.4.11. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα.....	287
Πίνακας 5.2.4.12. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα	288
Πίνακας 5.2.4.13. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα	289
Πίνακας 5.2.4.14. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα και την υποθετικότητα	292
Πίνακας 5.2.4.15. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και	

επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την υποθετικότητα	294
Πίνακας 5.2.4.16. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα	296
Πίνακας 5.2.4.18. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα » και ταυτόχρονα αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα και την υποθετικότητα	299
Πίνακας 5.2.4.19. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα » και ταυτόχρονα αναιρείται επίσης το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα	301
Πίνακας 5.2.4.20. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα » και ταυτόχρονα αναιρείται επίσης το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα	303
Πίνακας 5.2.5.1. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα της εικόνας της πηγής, την ψυχολογιοποίηση ανά πειραματική συνθήκη για την νέο-κανονικότητα.....	310
Πίνακας 5.2.5.2. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα της εικόνας της πηγής τους «σκεπτικιστές» και «ενδοτιστές» ανά πειραματική συνθήκη για την υποθετικότητα	311
Πίνακας 5.2.6.1. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «σκεπτόμενοι» ανά πειραματική συνθήκη όταν αμφισβητείται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις » στην γενικότητα και στην υποθετικότητα	316
Πίνακας 5.2.6.2. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «σκεπτόμενοι» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις » στην νέο-κανονικότητα και στην υποθετικότητα	318

Πίνακας 5.2.6.3. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα και στην γενικότητα	320
Πίνακας 5.2.6.4. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν επιβεβαιώνεται δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα » στην νέο-κανονικότητα και στην υποθετικότητα	322
Πίνακας 5.2.6.5. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα » στην νέο-κανονικότητα και στην γενικότητα.....	323
Πίνακας 5.2.6.6. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα και στην υποθετικότητα	325
Πίνακας 5.2.6.7. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα και στην υποθετικότητα	327
Πίνακας 5.2.7.1. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις » και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα στην γενικότητα, στην υποθετικότητα και στην νέο - κανονικότητα	333
Πίνακας 5.2.7.2. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις » και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα στην γενικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα	334
Πίνακας 5.2.7.3. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα στην γενικότητα, στην υποθετικότητα και στην νέο –κανονικότητα	336

Πίνακας 5.2.7.4. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην γενικότητα σε σύγκριση με την υποθετικότητα	337
Πίνακας 5.2.7.5. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» και του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα, στην υποθετικότητα και στην νέο –κανονικότητα	340
Πίνακας 5.2.7.6. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα (συνθήκη 6) σε σύγκριση με την υποθετικότητα (συνθήκη 5)	342
Πίνακας 5.2.7.7. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα (συνθήκη 9) σε σύγκριση με την υποθετικότητα (συνθήκη 5)	343
Πίνακας 5.2.7.8. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα (συνθήκη 9) σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα (συνθήκη 8)	344
Πίνακας 5.2.7.9. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην υποθετικότητα (συνθήκη 7) σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα (συνθήκη 4).....	346

Πίνακας 5.2.7.10. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και αναιρείται και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα (συνθήκη 9) σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα (συνθήκη 8 και 14).....348

Πίνακας 5.2.7.11. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα » και αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα (συνθήκη 9) σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα (συνθήκη 8)350

Διαγράμματα

Διάγραμμα 5.2.2.1. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στις απαντήσεις των υποκειμένων	234
Διάγραμμα 5.2.2.3. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» στις απαντήσεις των υποκειμένων	238
Διάγραμμα 5.2.2.8. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων	246
Διάγραμμα 5.2.2.9. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων	248
Διάγραμμα 5.2.2.10. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων	250

Περίληψη

Αυτή η έρευνα εντάσσεται στα πλαίσια των μελετών των κοινωνικών αναπαραστάσεων τον ενδεχόμενο μετασχηματισμό τους, την εσωτερική ιεραρχία των κεντρικών της στοιχείων και την διαπραγμάτευση τους. Κατά δεύτερον εντάσσεται στα πλαίσια των ερευνών για την κοινωνική επιρροή, και του μηχανισμού άμυνας της ψυχολογιοποίησης. Πολλές έρευνες (Katerelos, 2003 · Mugny, Moliner, & Flament, 1997 · Rateau, 2000) ακολουθώντας με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα (Abric, 1993, 1994, 2001), και την δομιστική προσέγγιση (Flament, 2001 · Moliner, 1989, 1993a · Moscovici & Doise, 1992) κατέδειξαν ότι τα κεντρικά στοιχεία μπορούν να διαπραγματευθούν - négociabilité intra noyau (Katerelos, 2003) και ταυτόχρονα να ιεραρχηθούν στον κεντρικό πυρήνα - hiérarchie intra noyau et négociabilité (Lheureux & Lo Monaco, 2011). Στις τρεις πρώτες πειραματικές συνθήκες, χρησιμοποιώντας την μέθοδο της αμφισβήτησης (mec) ενδιαφερόμαστε για την πειραματική επαλήθευση της ποιοτικής κεντρικότητας των κεντρικών στοιχείων της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου στους νέους φοιτητές στην Ελλάδα, και την ιεράρχηση τους στο κεντρικό σύστημα. Αναδεικνύονται τρία κεντρικά στοιχεία, εκ των οποίων ένα «προτεραιότητας» και δυο «δευτερεύοντα» κεντρικά. Στις 12 ακολουθώντας πειραματικές συνθήκες ενδιαφερόμαστε για την εσωτερική διαπραγμάτευση αυτών των κεντρικών στοιχείων στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης, όταν αυτή εγγράφεται στην υποθετικότητα - μειοψηφικό πλαίσιο επιρροής, την νέο - κανονικότητα - πλειοψηφικό πλαίσιο επιρροής και την γενικότητα - κανένα πλαίσιο, και πώς αυτή η διαπραγμάτευση επηρεάζει την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης. Στο 4ο και 7ο πείραμα της Β φάσης, αναδεικνύεται ότι η αμφισβήτηση ενός κεντρικού στοιχείου «προτεραιότητας» μπορεί να αντισταθμιστεί από την ταυτόχρονη επιβεβαίωση ενός «δευτερεύοντος» κεντρικού στοιχείου στην νέο κανονικότητα και να οδηγήσει στην αποδοχή της αναπαράστασης και την ψυχολογιοποίηση. Τα κεντρικά στοιχεία στην νέο κανονικότητα δεν αναδεικνύονται εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους, αφού η επιβεβαίωση ενός κεντρικού στοιχείου «προτεραιότητας» δεν αντισταθμίζει την ταυτόχρονη αμφισβήτηση ενός ή και δυο «δευτερευόντων» κεντρικών στοιχείων και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση και δεν ψυχολογιοποιούν. Ενώ στην γενικότητα η επιβεβαίωση ενός κεντρικού στοιχείου «προτεραιότητας» αντισταθμίζει

την ταυτόχρονη αμφισβήτηση ενός ή και δυο «δευτερευόντων» κεντρικών στοιχείων και οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης και εγείρει τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης. Τα κεντρικά στοιχεία δεν είναι εναλλάξιμα μεταξύ τους, αφού η αμφισβήτηση ενός ή και δυο «δευτερευόντων» κεντρικών στοιχείων δεν αντισταθμίζεται από την ταυτόχρονη επιβεβαίωση ενός κεντρικού «προτεραιότητας» στοιχείου και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση και δεν ψυχολογιοποιούν. Αυτή η έρευνα συμβάλλει στην κατανόηση της έννοιας της εσωτερικής διαπραγμάτευσης των κεντρικών στοιχείων μιας κοινωνικής αναπαράστασης σε σχέση με τις έρευνες για την εσωτερική ιεραρχία τους και επίσης στην κατανόηση του μηχανισμού άμυνας της ψυχολογιοποίησης. Δίνει το έναυσμα για περαιτέρω διερεύνηση των παραγόντων που συμβάλλουν στον μετασχηματισμό των κοινωνικών αναπαραστάσεων λαμβάνοντας υπόψη την εσωτερική ιεραρχία και διαπραγμάτευση των κεντρικών στοιχείων, ή / και την διερεύνηση της διαπραγμάτευσης πολλαπλών κεντρικών στοιχείων «προτεραιότητας» και πολλών «δευτερευόντων» στοιχείων σε συνδυασμό με τα περιφερειακά στοιχεία μιας αναπαράστασης.

Λέξεις - κλειδιά: ιεραρχία κεντρικών στοιχείων, εσωτερική - διαπραγμάτευση κεντρικού πυρήνα, υποθετικότητα, κοινωνικές αναπαραστάσεις.

**Negotiability of central –core elements: The social
representation of the university of the youngs in Greece**

Eleftheria Sfakianaki

Abstract

This research is part of the studies of social representations, of their possible transformation, the central core hierarchy of the central elements, and their negotiation. In second is part of research on social influence, and the defense mechanism of psychologization. Several studies (Katerelos, 2003 ; Mugny, Moliner, & Flament, 1997 ; Rateau, 2000) following the theory of the central core (Abric, 1993, 1994, 2001) and structuralist approach (Flament, 2001 ; Moliner, 1989, 1993a ; Moscovici & Doise, 1992) showed that the central elements can negotiate - négociabilité intra noyau (Katerelos, 2003) and simultaneously the hierarchy of central core - hiérarchie intra noyau et négociabilité (Lheureux & Lo Monaco, 2011). In the first three experimental conditions we are interesting, using the method of MEC, for the experimental verification of quality centrality of the central elements of social representation of the university to young students in Greece, and their hierarchy in the central system. Highlighted three elements, of which a "priority" central element and two "secondary" central elements. On 12 following experimental conditions, we are interesting for the intra core negotiability of these central elements, for the acceptance of social representation, when it is included in conditionality - minority influence context, the neo-normality - majority influence context and generality -no context, and how it negotiation influence the activation of psychologization. The 4th and 7th experimental procedure of B phase, reveal that the MEC- calling into question, of a central "priority" element may be compensated by the simultaneous affirmation of an “adjunctive” central element in the neo-normality and lead to the acceptance of the representation and psychologization. The central elements in the neo-normality not emerge interchangeable, since the confirmation of a central "priority» element does not compensates the simultaneous MEC – calling into question, of one or two "adjunctive" central elements and subjects reject the representation without psychologization While in the generality, the confirmation of a central 'priority' element compensates the simultaneous MEC- calling into question the one or two "adjunctive" central elements and leads to the acceptance of the representation and raises

the defense mechanism of psychologization. The central elements are not interchangeable, since the MEC of one or two "adjunctive" central elements is not compensated by the simultaneous confirmation of a central 'priority' element and subjects reject representation without to use psychologization. This research contributes to the understanding of the concept of the intra-core negotiability of the central elements of a social representation in relation with the studies for their central core hierarchy, and also in understanding the mechanism of defense of psychologization.

It gives the intention for further researches of the factors that contribute to the transformation of social representations taking into account the intra core hierarchy and negotiation of central elements vs the conditionality and / or the research of the negotiation of many "priority" central elements and many "adjunctive" central elements in correlation with the peripherals elements of a representation.

Keywords: intra - core hierarchy, intra - core negotiability, conditionality, social representations.

Εισαγωγή

Αυτή η έρευνα εντάσσεται στα πλαίσια των μελετών των κοινωνικών αναπαραστάσεων και την ενδεχόμενη αλλαγή τους και πιο εκτεταμένα ενδιαφερόμαστε για την εσωτερική ιεραρχία των κεντρικών της στοιχείων, και την έννοια της εσωτερικής διαπραγμάτευσης αυτών των κεντρικών στοιχείων της. Επίσης, αναφέρεται στην πληθώρα των ερευνών για την κοινωνική επιρροή και συγκεκριμένα την μειονοτική και πλειοψηφική επιρροή και τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης, ως παράγοντες για τον μετασχηματισμό της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου. Σύμφωνα με την δομιστική προσέγγιση και συγκεκριμένα τον Moliner (1988, 1989, 1993a) και Flament (1989, 1994, 2001) αναφορικά με την ποιοτική ιδιότητα των κεντρικών στοιχείων της αναπαράστασης, αυτά αντιστέκονται στην αλλαγή, είναι σταθερά, και μη διαπραγματεύσιμα διότι είναι απολύτως απαραίτητα για την αναγνώριση του αντικειμένου της.

Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση επίσης τα υποκείμενα δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν το αντικείμενο της αναπαράστασης όταν αναιρούνται τα κεντρικά της στοιχεία δηλαδή είναι μη διαπραγματεύσιμα Flament (1999), Moscovici και Doise (1992). Γνωρίζουμε ότι τα κεντρικά στοιχεία είναι μαζικά περιγραφικά αλλά όχι υποθετικά μη διαπραγματεύσιμα ενώ τα περιφερειακά είναι περιγραφικά αλλά μαζικά υποθετικά, δηλαδή διαπραγματεύσιμα στοιχεία Flament (1989, 1996a).

Ο Katerelos (2003), αναφέρει και αποδεικνύει ότι η μη διαπραγμάτευση των κεντρικών στοιχείων είναι σχετική και εισάγει την έννοια της «επιχειρηματολογικής έσω-διαπραγμάτευσης» των κεντρικών στοιχείων «négociabilité argumentative intra pouau». Αποδεικνύει τις σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ των κεντρικών στοιχείων και ότι το αντικείμενο της κοινωνικής αναπαράστασης μπορεί να αναγνωρισθεί στην περίπτωση που το ένα κεντρικό στοιχείο αναιρείται ενώ ταυτόχρονα το άλλο επιβεβαιώνεται. Στο πείραμα του, η αναγνώριση του αντικειμένου της αναπαράστασης που προέρχεται από την «άρνηση» ενός κεντρικού στοιχείου (επιχείρημα που ευνοεί την απόρριψη της κοινωνικής αναπαράστασης) με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση του άλλου κεντρικού στοιχείου (επιχείρημα που ευνοεί την αποδοχή του αντικειμένου) τοποθετείται σε αυτό το πλαίσιο της διαπραγμάτευσης.

Ο ερευνητής (2003), τοποθετεί την διαπραγμάτευση των κεντρικών στοιχείων στο επικοινωνιακό πλαίσιο αναφέροντας ότι τα περισσότερα καθημερινά προβλήματα στηρίζονται στην επιχειρηματολογία σε σύγκριση με τα προβλήματα της τυπικής λογικής. Στον καθημερινό μας λόγο άλλα στοιχεία αναιρούνται και άλλα επιβεβαιώνονται (κεντρικά ή περιφερειακά) αναφορικά με το αναπαριστώμενο αντικείμενο και έτσι συμμετέχουμε στην κοινωνική συναλλαγή και στην διαπραγμάτευση. Αυτό γίνεται διότι για τον ίδιο συγγραφέα η ψυχολογική λογική δεν υπακούει στους ίδιους κανόνες με την τυπική λογική. Τα περισσότερα καθημερινά ψυχολογικά προβλήματα σε σύγκριση με τα προβλήματα της τυπικής λογικής είναι πολύ πιο αόριστα, κατά τέτοιο τρόπο που για ένα κοινωνικό αντικείμενο δεν είμαστε ποτέ σίγουροι τι συμβαίνει και επιχειρηματολογούμε υπέρ αυτού ή/και κατά αυτού του αντικειμένου. Συνεχίζοντας αναφέρει, ότι με αυτόν τον τρόπο διαπραγματευόμαστε και συναλλασσόμαστε στο κοινωνικό πεδίο, διαφορετικά η συνομιλία μας με τους άλλους θα περιοριζόταν κατά πολύ. Η διαπραγμάτευση ενός κεντρικού στοιχείου οφείλεται στον συμβολικό δεσμό του με το αντικείμενο της αναπαράστασης, και μπορεί να είναι κεντρικό διαπραγματεύσιμο μόνον όταν ένα κεντρικό στοιχείο ίδιας συμβολικής αξίας επιβεβαιώνεται (Katerelos, 2003).

Σε αυτό το πλαίσιο, η διαπραγμάτευση ενός κεντρικού στοιχείου μπορεί να προκαλέσει την αλλαγή στην συνολική δομή της αναπαράστασης, από την στιγμή που τα υποκείμενα, εφόσον αυτό αναιρείται, συνεχίζουν να συζητούν και να δέχονται την κοινωνική αναπαράσταση.

Για άλλους ερευνητές όπως ο Lheureux και Lo Monaco (2011), λαμβάνοντας υπόψιν τους την ιεραρχική θέση των κεντρικών στοιχείων και τον διαχωρισμό τους σε κεντρικά στοιχεία «προτεραιότητας» και «δευτερεύοντα» κεντρικά όπως είχε διατυπωθεί από τα πειράματα του Rateau (1994, 1995a, 1995b), τα πρωτεύοντα ή «προτεραιότητας» κεντρικά στοιχεία όταν επιβεβαιώνονται, μπορούν να αντισταθμίσουν την ταυτόχρονη αμφισβήτηση των «δευτερευόντων» στοιχείων, έτσι ώστε τα υποκείμενα να συνεχίζουν να αναγνωρίζουν το αντικείμενο της κοινωνικής αναπαράστασης, παρόλο την αμφισβήτηση τους. Σε αυτό το πλαίσιο, το αντίθετο δηλαδή η αμφισβήτηση ενός «προτεραιότητας» κεντρικού στοιχείου με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση ενός «δευτερεύοντος» κεντρικού στοιχείου δεν μπορεί να οδηγήσει στην αναγνώριση του

αντικειμένου της αναπαράστασης. Ως συνέχεια αυτών των πειραματικών ευρημάτων, σε αυτήν την έρευνα θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε τις συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται ανεκτή η αμφισβήτηση των «πρωτευόντων» ή «προτεραιότητας» κεντρικών στοιχείων όταν ταυτόχρονα επιβεβαιώνονται τα «δευτερεύοντα» κεντρικά στοιχεία.

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με την δομιστική προσέγγιση τα υποθετικά σχήματα, δηλαδή η υποθετικότητα (Flament, 1994 · Κατερέλος, 1996) κινητοποιούνται όταν η δομή της κοινωνικής αναπαράστασης απειληθεί σημαντικά. Η υποθετικότητα όπως και η προβλεπόμενη αναστρεψιμότητα αποτελούν μηχανισμούς άμυνας της αναπαράστασης ώστε να υπάρξει ισορροπία στην δομή, αλλά από την συγκεκριμένη στιγμή που τα υποκείμενα χρησιμοποιούν αυτούς τους μηχανισμούς υπερβολικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτοί οι ίδιοι μηχανισμοί αποτελούν μηχανισμούς αλλαγής και οδηγούν σε αντιθέσεις στον κεντρικό πυρήνα έως την έκρηξη του και συνεπώς οδηγούν στην αλλαγή της κοινωνικής αναπαράστασης.

Ο Katerelos στο πείραμα του το 2002, αναφέρει ότι η εισαγωγή μιας μειονοτικής συμπεριφοράς, που δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή διαφορετικά λόγω κανονικότητας, σε ένα Δεδομένο νομιμοποιημένο Πλαίσιο μπορεί να οδηγήσει στην αλλαγή των κοινωνικών αναπαραστάσεων των υποκειμένων. Στο πείραμα του αποδεικνύει ότι η εγγραφή ενός μειονοτικού λόγου σε ένα Δ.Κ.Π που νομιμοποιείται και τυγχάνει πλειοψηφικής όπως η νέο-κανονικότητα ή μειονοτικής αποδοχής, μπορεί να οδηγήσει στην μείωση των αντιστάσεων στην επιρροή, όπως είναι η ψυχολογιοποίηση, σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτή η συμπεριφορά δεν εγγράφεται σ' ένα Δ.Κ.Π ανεξάρτητα εάν υποστηρίζεται από την πλειοψηφία ή την μειοψηφία. Η νέο-κανονικότητα συνίσταται στην εισαγωγή μιας συμπεριφοράς, την οποία δεν αποδέχονται διαφορετικά τα υποκείμενα, σε ένα Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο, στο οποίο πλαίσιο αυτή η συμπεριφορά νομιμοποιείται και είναι αποδεκτή από την πλειοψηφία των υποκειμένων (Katerelos, 2002), είτε παραπέμπει σε μια ιδιαίτερη κανονικότητα, την οποία τα υποκείμενα την αντιλαμβάνονται ως σπάνια και υποθετική Flament (1999) και η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει στην αλλαγή των κοινωνικών αναπαραστάσεων και την αποδοχή αυτής της συμπεριφοράς.

Ταυτόχρονα τα υποθετικά σχήματα (Flament, 1994 · Κατερέλος, 1996), είναι η στεγανοποίηση μιας συμπεριφοράς σε ένα δεδομένο χωροχρόνο, η οποία, εμπεριέχει στοιχεία που δεν θα γινόταν αποδεκτά από την δομή της αναπαράστασης, έτσι ώστε θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι μπορούν να είναι ένας μηχανισμός αλλαγής των κοινωνικών αναπαραστάσεων. Η σύνδεση μεταξύ των υποθετικών σχημάτων και του νομιμοποιημένου Δ.Κ.Π (Katerelos, 2002) είναι εμφανής, κυρίως, γιατί πρόκειται για μηχανισμούς που μπορούν να οδηγήσουν στην αλλαγή της δομής μιας κοινωνικής αναπαράστασης.

Η νέο-κανονικότητα εσωκλείει την αναφορά σε ένα Δ.Κ.Π νομιμοποιημένο όπου υπάρχει ομοφωνία ως προς αυτό από την πλειοψηφία του πληθυσμού, επιδεικνύοντας έτσι μια κανονικότητα υπαρκτή ιδιαίτερα κοινωνικά και νέα όπου την αποδέχεται η πλειοψηφία του πληθυσμού. Η υποθετικότητα εσωκλείει μια αντιθετική νέα συμπεριφορά η πρακτική ως προς την κεντρική δομή της αναπαράστασης η οποία είναι αποδεκτή από την μειοψηφία του πληθυσμού.

Στα πλαίσια αυτών των ερευνών, αυτή η έρευνα έχει σαν στόχο να συμβάλλει και να διευρύνει τις γνώσεις πάνω στις μελέτες της ιεραρχικής δόμησης των κοινωνικών αναπαραστάσεων και της εσωτερικής διαπραγμάτευσης των κεντρικών στοιχείων . Θα διερευνήσουμε τις επιδράσεις που θα μπορούσε να έχει στις απόψεις των υποκειμένων, στο να γίνει ανεκτή ή όχι η κοινωνική αναπαράσταση, όταν αμφισβητείται ή /και επιβεβαιώνεται ένα «πρωτεύων» κεντρικό στοιχείο ενόσω ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται ή/και αμφισβητείται ένα ή δυο «δευτερεύοντα» κεντρικά στοιχεία, με την εισαγωγή αυτής της συμπεριφοράς σε ένα υποθετικό σχήμα (με την έννοια της μειονοτικής αποδοχής κατά τον Katerelo (2002) ή σε μια νέο-κανονικότητα με την έννοια της πλειοψηφικής αποδοχής κατά τον Katerelo (2002) ή σε ένα πλαίσιο χωρίς καμία εγγραφή σε ένα Δ.Κ.Π. και σε μια δεύτερη φάση την επίδραση που θα μπορούσε να έχει αυτή η εισαγωγή, στην μείωση των αντιστάσεων που μπορεί να επιφέρει ο μηχανισμός άμυνας της ψυχολογιοποίησης.

Πρώτα παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο της έρευνας. Το κεφάλαιο 1 αναφέρεται στην θεωρία των κοινωνικών αναπαραστάσεων και την δομιστική προσέγγιση καθώς επίσης και στα πειραματικά ευρήματα και οι θεωρητικές απόψεις για την αλλαγή και τον μετασχηματισμό τους.

Στο κεφάλαιο 2 παρουσιάζονται οι θεωρητικές κατευθύνσεις και πειραματικά ευρήματα για την κοινωνική επιρροή και η διασύνδεση τους με τον μετασχηματισμό και την αλλαγή των κοινωνικών αναπαραστάσεων. Στο κεφάλαιο 3 παρουσιάζονται οι στόχοι της έρευνας.

Μετέπειτα, το κεφάλαιο 4 περιλαμβάνει την μεθοδολογία της έρευνας και τον πειραματικό σχεδιασμό ο οποίος χωρίζεται σε δυο φάσεις. Η πρώτη φάση αποτελείται από τους πειραματικούς σχεδιασμούς για την επαλήθευση της ποιοτικής κεντρικότητας των κεντρικών στοιχείων της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου και τις ερευνητικές υποθέσεις που απορρέουν από αυτήν, και η δεύτερη φάση αποτελείται από τους πειραματικούς σχεδιασμούς για την διασταύρωση των ανεξάρτητων μεταβλητών και τις ερευνητικές υποθέσεις που απορρέουν από αυτήν.

Το κεφάλαιο 5 περιλαμβάνει τα αποτελέσματα από τους πειραματικούς σχεδιασμούς που εμπεριέχονται στις δυο πειραματικές φάσεις, και τον σχολιασμό των επιμέρους αποτελεσμάτων τους.

Επίσης, στο τέλος παρατίθενται τα συμπεράσματα για τα αποτελέσματα της έρευνας.

Θεωρητικό πλαίσιο

Κεφάλαιο 1

Κοινωνικές αναπαραστάσεις

1.1 Ορισμός

Αν και η έννοια της κοινωνικής αναπαράστασης κατά τον Moscovici (1989) έχει τις ρίζες της στις συλλογικές αναπαραστάσεις του Durkheim (1898, 1937) ο οποίος διαχώρισε τις ατομικές από τις συλλογικές αναπαραστάσεις, τις οποίες μοιράζονται όλα τα μέλη μιας ομάδας, αναπαράγονται δια μέσου των γενεών και έχουν σαν λειτουργία τους την ομοιομορφία των σκέψεων και πράξεων των ατόμων, ο Moscovici (1989) ήταν εκείνος ο οποίος τοποθετώντας την μελέτη της στο κέντρο της διαδικασίας της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης, καταξιώνει τον δυναμικό ορισμό της και την ιδιαιτερότητα της στην κοινωνική ψυχολογία.

Ο ρόλος της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης είναι βασικός για δυο λόγους πρώτον, επειδή προσφέρει ένα ανανεωμένο πεδίο έρευνας για τις αναπαραστάσεις, εφόσον μεταβάλλουν τον τρόπο σκέψης και δημιουργούν καινούρια περιεχόμενα και κατά δεύτερο λόγω διότι, αυτό το ανανεωμένο πεδίο έρευνας συνοδεύεται από μια αλλαγή ώστε οι συλλογικές αναπαραστάσεις κατά την έννοια του Durkheim (1963) οι οποίες είναι συλλογικά ομοιόμορφα κατανεμημένες, εγκαταλείπονται και δίνουν την θέση τους στις κοινωνικές αναπαραστάσεις οι οποίες γεννιούνται από την αλληλεπίδραση ατόμου και κοινωνίας. Αυτό που έχει σημασία πλέον είναι οι αλληλεπιδράσεις και όχι οι υποστάσεις.

Συγκεκριμένα ο Moscovici (1989) υπογραμμίζει :

«Χρειάζεται να καταλάβουμε όχι πλέον την παράδοση αλλά την καινοτομία, όχι πλέον μια ήδη φτιαγμένη κοινωνική ζωή αλλά, μια κοινωνική ζωή που είναι στην διαδικασία να γίνει» (Moscovici, 1989, σελ. 82).

Δια μέσου της επικοινωνίας τα άτομα αλληλεπιδρούν και μπορούν να έλθουν σε ομοφωνία έτσι ώστε κάτι το ατομικό μπορεί να γίνει κοινωνικό (Moscovici, 1989) και είναι δια μέσου αυτής που μπορούμε να ονομάσουμε μια αναπαράσταση κοινωνική, διότι πρόκειται για ένα προϊόν που έχει γεννηθεί και μεταβιβαστεί και επεξεργασθεί προοδευτικά, μέσα σε πολυάριθμα μέρη και κατά διάφορους κανόνες και δεν είναι μόνο μια αναπαραστασιακή εικόνα η μια ιδέα. Οι αναπαραστάσεις είναι κοινωνικές διότι τις μοιράζονται μεγάλα πληθυσμιακά κομμάτια, και μορφοποιούν και προσανατολίζουν τις

συμπεριφορές εφόσον επιτρέπουν στα άτομα και τις ομάδες να επικοινωνούν δια μέσου αυτών. (Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004).

Όταν αναπαριστούμε ένα αντικείμενο ή μια έννοια, το αντικείμενο εγγράφεται σε ένα ενεργό περιβάλλον που περιέχει τουλάχιστον το άτομο ή την ομάδα, ενώ είναι η προέκταση της συμπεριφοράς του, των αξιολογικών στάσεων του και των κανόνων που αναφέρονται σε αυτό, και κατά αυτήν την έννοια, δεν υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ του υποκειμένου και του αντικειμένου, όπως υποστηρίχθηκε από τις συμπεριφοριστικές προσεγγίσεις (Abric, 1994a, 1994b).

Το αντικείμενο ξανακατασκευάζεται ώστε να έχει συνοχή με το αξιολογικό σύστημα που χρησιμοποιεί το άτομο και σε σχέση με αυτό, και κατά αυτόν τον τρόπο, ένα αντικείμενο δεν υπάρχει από μόνο του αλλά μόνο σε σχέση με ένα άτομο ή μια ομάδα. Κάτω από αυτό το πρίσμα δεν υπάρχει α priori αντικειμενική πραγματικότητα, όλη η πραγματικότητα αναπαρίσταται, αφομοιώνεται και ανακατασκευάζεται από το γνωστικό σύστημα του ατόμου και της ομάδας, και εξαρτάται από τις εμπειρίες του υποκειμένου, του συστήματος αξιών του και του ιδεολογικού περιβάλλοντος όπου βρίσκεται. (Abric, 1994a, 1994b).

Αν και πολλοί ερευνητές επιχείρησαν τον ακριβή ορισμό της κοινωνικής αναπαράστασης, μετέπειτα της εισαγωγής της έννοιας από τον Moscovici (1984) θα συγκρατήσουμε τον ορισμό που παραθέτει ο Abric (1987). Πρόκειται: «για ένα προϊόν όσο και μια διεργασία μιας νοητικής δραστηριότητας μέσω της οποίας ένα άτομο ή μια ομάδα ανακατασκευάζει την πραγματικότητα την οποία αντιμετωπίζει και της αποδίδει μια εξειδικευμένη σημασία» (Abric, 1987, σελ.64).

Για τον Abric (1994a, 1994b) η σημασία η οποία αποδίδεται στην ανακατασκευασμένη πραγματικότητα, εξαρτάται από την φύση της κατάστασης στην οποία βρίσκεται το άτομο και η ομάδα, το άμεσο περιβάλλον του, καθώς επίσης και από πιο γενικούς παράγοντες όπως το κοινωνικό και ιδεολογικό περιβάλλον των ατόμου και της ομάδας, την θέση του ατόμου στην κοινωνική οργάνωση, και την ιστορία του.

Αυτή η ανακατασκευασμένη πραγματικότητα κατά την Jodelet (1984) είναι η γνώση την οποία αποκτούμε μέσα από τις εμπειρίες μας τις γνώσεις μας, τις πληροφορίες που διαθέτουμε για ένα συγκεκριμένο αντικείμενο, πρόκειται δηλαδή για τον «κοινό νο» ή «φυσική σκέψη» σε αντίθεση με την επιστημονική. Πρόκειται για μια

μορφή γνώσης, η οποία μας τοποθετεί ανάμεσα στο ψυχολογικό και το κοινωνικό, και θα πρέπει να την προσεγγίζουμε ως το προϊόν και την διαδικασία μιας ψυχολογικής και κοινωνικής επεξεργασίας της πραγματικότητας.

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι κατά Jodelet (1984), αναπαριστώ σημαίνει απεικονίζω, και με αυτήν την έννοια η αναπαράσταση είναι η νοερή αναπαράσταση κάποιου πράγματος όπως αντικείμενο, πρόσωπο, γεγονός, ιδέα κ.λ.π. και για αυτό το λόγο η αναπαράσταση συνδέεται με το σύμβολο. Ταυτόχρονα, αναπαριστώ σημαίνει «φέρνω παρόν στο πνεύμα» στην « συνείδηση» και με αυτήν την έννοια, η αναπαράσταση είναι η νοερή αναπαραγωγή ενός άλλου πράγματος. Αυτό σημαίνει ότι πρόκειται για ένα συγκεκριμένο νοερό περιεχόμενο μιας πραγμάτωσης της σκέψης, η οποία αποδίδει συμβολικά κάτι που απουσιάζει και προσεγγίζει κάτι μακρινό. Αυτό είναι άλλωστε που κατοχυρώνει την ιδιαιτερότητα της αναπαράστασης και της δεξιότητάς της, να συγχωνεύει αντίληψη και ιδέα - σύλληψη - επινόημα με τον φαντασιακό της χαρακτήρα..

Κατ' επέκταση αναδύονται πέντε χαρακτήρες της αναπαράστασης:

1/ είναι πάντα αναπαράσταση ενός αντικειμένου

2/ έχει ένα φαντασιακό χαρακτήρα και την δύναμη να καθιστά εναλλάξιμη την αντίληψη και την επινόηση - ιδέα και το απτό/αισθητό, έτσι ώστε όπως αναφέρει ο Moscovici (1984)

«η δομή της κάθε αναπαράστασης εμφανίζεται διχασμένη έχει δυο όψεις τόσο διαχωρισμένες όσο η πρώτη και πίσω σελίδα ενός φύλλου χαρτιού: η εικονική όψη και η συμβολική...σε κάθε εικόνα αντιστοιχεί μια έννοια-σημασία και σε κάθε έννοια μια εικόνα» (σελ.363).

3/ έχει ένα χαρακτήρα συμβολικό και με σημασία, διότι σημαίνει πάντα κάτι για κάποιο άτομο (για τον ίδιο η για τον άλλο) και αποδίδει στο συμβολικό σχήμα όχι μόνο ένα άλλο πράγμα που απουσιάζει, αλλά και που μπορεί να αντικατασταθεί με αυτό που είναι παρών π.χ η αναπαράσταση του θεάτρου δίνει στο κοινό να δει πράξεις και λόγια που αποδίδουν παρόν σε κάτι που δεν είναι ορατό: η μοίρα, ο θάνατος, η αγάπη κ.λ.π. η νοερή κοινωνική αναπαράσταση λοιπόν έχει εξίσου αυτόν τον σημαίνον χαρακτήρα.

4/ έχει ένα χαρακτήρα οικοδομικό, συνθετικό, από την άποψη ότι η αναπαράσταση δεν είναι μια καθαρή αντανάκλαση του εξωτερικού κόσμου, ένα σημάδι που αποτυπώνεται μηχανικά και τοποθετείται στο πνεύμα. Δεν είναι η παθητική αναπαραγωγή του εξωτερικού κόσμου στο εσωτερικό του ατόμου. Το υποκείμενο μέσα στην κοινωνική αναπαράσταση δεν είναι ένας οργανισμός ευρισκόμενος σε ψυχοβιολογικές διεργασίες, αλλά ένα κοινωνικό υποκείμενο αφού η ενέργεια του είναι τόσο συμβολική όσο και γνωστική. Στην πράξη της αναπαράστασης υπάρχει πάντα εν μέρει η οικοδόμηση και η ανά-οικοδόμηση της ενέργειας, το αντικείμενο συνεχώς αναδομείται και ερμηνεύεται μέσω της έκφρασης των υποκειμένων στο πλαίσιο της κοινωνικής επικοινωνίας. Το υποκείμενο εκτιμάται ως δράστης και συγγραφέας αυτών των αναδομήσεων (Jodelet, 1984).

5/ Τέλος έχει ένα χαρακτήρα αυτόνομο και δημιουργικό και φέρει πάντα κάτι το κοινωνικό, από την άποψη ότι τα υποκείμενα αναδομούν το αντικείμενο χρησιμοποιώντας περιγραφικά και συμβολικά στοιχεία καθώς και κανόνες από την κοινωνία την οποία προέρχονται, τα οποία μεταμορφώνονται σε αναγκαστικά στοιχεία της κοινωνικής αναπαράστασης και οδηγούν τις συμπεριφορές (Jodelet, 1984). Ουσιαστικά δηλαδή η κοινωνική αναπαράσταση είναι ένα ιδιαίτερο κοινωνιογνωστικό σύστημα που προϋποθέτει δυο συνθέτες, έναν γνωστικό συνθέτη, εφόσον αναδομείται από ένα υποκείμενο , έχει «ψυχολογική υφή» και το οποίο χειρίζεται γνωστικές διεργασίες, και έναν κοινωνικό συνθέτη, εφόσον αυτές οι γνωστικές διεργασίες εγγράφονται μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο οι αναπαραστάσεις εξελίσσονται ή μεταδίδονται (Abric, 1994a, 1994b).

1.2 Περιεχόμενο και οργάνωση της κοινωνικής αναπαράστασης

Μέσα στα πλαίσια της μελέτης ενός πολύπλοκου φαινόμενου όπως η κοινωνική αναπαράσταση, εσωκλείονται ποικίλα στοιχεία όπως: κανονιστικά στοιχεία, γνωστικά, ιδεολογικά, πληροφοριακά, πεποιθήσεις, αξίες, στάσεις, κ.λ.π. τα οποία πάντα λένε μέσα από την σημασία τους, κάτι για την κατάσταση της πραγματικότητας (Jodelet, 1989).

Κατά τον Moscovici (1961, 1984) διακρίνονται τρεις διαστάσεις κατά την ανάλυση των στοιχείων της κοινωνικής αναπαράστασης οι οποίες είναι:

α) η πληροφορία β) το πεδίο της αναπαράστασης και γ) η στάση

α/ η πληροφορία: αυτή η διάσταση μας πληροφορεί για την ποσότητα και την ποιότητα των γνώσεων που κατέχει μια ομάδα αναφορικά με το αναπαριστώμενο αντικείμενο.

β/ το πεδίο : αυτή η διάσταση είναι πιο πολύπλοκη και αναφέρεται στην οργάνωση του περιεχόμενου της αναπαράστασης και θα μπορούσαμε να πούμε ότι το περιεχόμενο της αναπαράστασης υφίσταται όταν υπάρχει ιεραρχημένη ενότητα των στοιχείων της, κατά τέτοιο τρόπο ώστε κάθε στοιχείο λαμβάνει την σημασία του ανάλογα με την θέση του σε σχέση με τα άλλα στοιχεία. Αυτό το περιεχόμενο είναι λιγότερο ή περισσότερο «πλούσιο», εσωκλείοντας ποιοτικές και συμβολικές (εικονικές / φανταστικές) εκτιμήσεις. Το περιεχόμενο της αναπαράστασης όπως και το επίπεδο πληροφορίας διαφοροποιείται ανάμεσα στις ομάδες και τα υποκείμενα, συχνά ανάμεσα και στα μέλη της ίδιας ομάδας, σύμφωνα με ειδικά κριτήρια (ιδεολογία, κοινωνική τάξη κ.λ.π).

γ/ η στάση είναι η διάσταση η οποία δίνει την συνολική κατεύθυνση στην αναπαράσταση, θετική η αρνητική σε σχέση με το αναπαριστώμενο αντικείμενο. Η στάση εμφανίζεται να είναι η πιο σημαντική από τις άλλες δυο διαστάσεις, με την έννοια, ότι μπορεί να κυριαρχήσει στην περίπτωση που τα υποκείμενα διαθέτουν περιορισμένη πληροφορία για το αντικείμενο και περιεχόμενο ελάχιστα οργανωμένο (Jodelet, 1989).

Για την Herzlich (1989) στην μελέτη της κοινωνικής αναπαράστασης της ψυχανάλυσης από τον Moscovici (1961, 1976) οι τρεις διαστάσεις εμφανίζονται μόνο στην περίπτωση τεσσάρων πληθυσμιακών δειγμάτων, ενώ στην περίπτωση κάποιων κατώτερων και μεσαίων τάξεων, παρατηρείται μια δομημένη στάση ενώ η πληροφορία και το πεδίο είναι ρευστά. Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι κατά

τον Moscovici (1961, 1976) η στάση είναι η διάσταση η οποία γεννιέται πρώτη κατά την διαδικασία κατασκευής μιας κοινωνικής αναπαράστασης.

Εάν όμως η κατασκευή μιας κοινωνικής αναπαράστασης διενεργείται ταυτόχρονα πάνω σε αξιολογικά και γνωστικά επίπεδα, γίνεται έτσι, διότι προετοιμάζεται η συμπεριφορά που μπορεί να είναι πρώτη, δηλαδή πληροφορούμαστε και αναπαριστούμε κάτι, εφόσον πρώτα έχουμε τοποθετηθεί απέναντι του και σύμφωνα με την θέση που πήραμε.

Θα πρέπει λοιπόν κατά την διαδικασία κατασκευής της κοινωνικής αναπαράστασης να λάβουμε υπόψιν τις συνθήκες ανάδυσης της και ειδικότερα, δηλαδή τις απαιτήσεις για λήψη απόφασης και πράξης μιας κοινωνικής ομάδας πράγμα το οποίο θα επιχειρήσουμε παρακάτω (Herzlich, 1989).

1.3 Συνθήκες ανάδυσης και γνωστικές όψεις των κοινωνικών αναπαραστάσεων

Ο ρόλος της επικοινωνίας είναι σημαντικός όσον αφορά τις συνθήκες συγκρότησης της κοινωνικής αναπαράστασης και στις οποίες προσάπτονται οι γνωστικές της όψεις. Είναι σημαντικός, διότι παραπέμπει σε φαινόμενα επιρροής και κοινωνικής συμμετοχής (αίσθημα του «ανήκειν» στις ομάδες) τα οποία παίζουν αποφασιστικό ρόλο στην διαμόρφωση των διανοητικών συστημάτων και των μορφών τους (Jodelet, 1989). Οι συνθήκες ανάδυσης των κοινωνικών αναπαραστάσεων καθορίζονται από α) την διάχυση των πληροφοριών σε σχέση με το αναπαριστώμενο αντικείμενο και οι οποίες δεν διατίθενται ισόποσα σε όλες τις κοινωνικές ομάδες β) την ανεπάρκεια των πληροφοριών, η οποία οφείλεται στην εστίαση σε συγκεκριμένες όψεις του αντικειμένου της αναπαράστασης ανάλογα με τα οφέλη και την εμπλοκή των υποκειμένων και γ) και τέλος την πίεση για εξαγωγή συμπεράσματος, η οποία οφείλεται στο ότι οι συνθήκες και οι κοινωνικές σχέσεις υποχρεώνουν τα άτομα να δράσουν και να τοποθετηθούν ανά πάσα στιγμή η να αποκτήσουν αναγνώριση του αντικειμένου και να προσκολληθούν στους άλλους (Jodelet, 1989).

Για τον Κατερέλο και Μαντόγλου (2004) αυτή η ετοιμότητα της απάντησης από τα άτομα για την ερμηνεία των μηνυμάτων επηρεάζει την γνωστική διαδικασία και η αποδοχή, η συνεχή επανάληψη των έτοιμων απαντήσεων - ιδεών, μπορεί να κατανοηθεί όταν αναφερόμαστε στην φυσική - προφορική σκέψη ή στην σκέψη που επικεντρώνεται στην επικοινωνία, σε αντιπαράθεση με την γραπτή και την επιστημονική σκέψη. Σκέψη και επικοινωνία διενεργούνται κάνοντας οικονομία, και οι συμβατικές έτοιμες απαντήσεις διευκολύνουν την επικοινωνία ή ελαχιστοποιούν λόγω έλλειψης πληροφοριών ή επιθυμίας εξήγησης, κάθε αναγκαία προσπάθεια ενσωμάτωσης των εννοιών σε ένα συνεκτικό γνωστικό σύστημα.

Κατά την διαδικασία συγκρότησης της κοινωνικής αναπαράστασης μπορούμε να πούμε ότι δραστηριοποιούνται οι διανοητικές αρχές της φυσικής σκέψης που είναι η αναλογία και η αντιστάθμιση.

Η αναλογία συνίσταται στην ομαδοποίηση των εννοιών στην ίδια κατηγορία με την γένεση ενός καινούριου περιεχομένου. Πρόκειται για μια γενίκευση μιας παλιάς απάντησης ή μιας έννοιας σε μια καινούρια απάντηση ή έννοια με την μετάγχιση του περιεχομένου της και σχετίζεται με την διαδικασία της οικειοποίησης ενός αντικειμένου, όπως αυτό της κοινωνικής αναπαράστασης με σκοπό να το κάνουμε κατανοητό.

Η αντιστάθμιση συνίσταται στις ενέργειες σύμφωνα με τις οποίες μεγιστοποιούμε τις ομοιότητες ή τις διαφορές των αντικειμένων με σκοπό να τα ταξινομήσουμε και να τα ομαδοποιήσουμε. Αυτή η διαδικασία γίνεται με τα δικά μας κριτήρια και το δικό μας πλαίσιο αναφοράς.

1.4 Διαδικασία σχηματισμού των κοινωνικών αναπαραστάσεων

Σύμφωνα με τον Doise (1993b) η θεωρία των κοινωνικών αναπαραστάσεων είναι ουσιαστικά μια γενική θεωρία για ένα μετασύστημα κοινωνικών ρυθμίσεων που επεμβαίνουν στην λειτουργία του γνωστικού συστήματος. Για τον Moscovici (1976) το γνωστικό σύστημα ελέγχεται και κατευθύνεται από το κανονιστικό μετασύστημα, το οποίο χρησιμοποιώντας κοινωνικούς κανόνες «ξανά - επεξεργάζεται» τα προϊόντα που παράγονται από το πρώτο, χρησιμοποιώντας συνειρμούς, συνεπαγωγές, κατηγοριοποιήσεις κ.λ.π. για διάφορα πράγματα.

Η μελέτη των κοινωνικών αναπαραστάσεων λοιπόν για τον Clemence (2001) απαντά στην ερώτηση για το ποιες κοινωνικές ρυθμίσεις μετατρέπουν ποιες γνωστικές λειτουργίες μέσα σε ποια ειδικά πλαίσια. Αυτή η απάντηση δίδεται διαμέσου δυο κοινωνιογνωστικών δυναμικών που ονομάζονται αντικειμενοποίηση και αγκυροβόληση ή επικέντρωση.

α/ η αντικειμενοποίηση συνίσταται στην ειδική διευθέτηση και τρόπο κατασκευής των γνώσεων που σχετίζονται με το αντικείμενο της κοινωνικής αναπαραστάσης «Αντικειμενοποιώ σημαίνει απορροφώ πληθώρα σημασιών υλοποιώντας τις» (Moscovici, 1976).

Ορίζεται επίσης ως μια δράση φαντασιακή και δομιστική. Είναι αυτή η διεργασία η οποία μέσω της αντικατάστασης των αφηρημένων εννοιών από εικόνες, προσδίδει υλική υφή στις ιδέες, συσχετίζει τα πράγματα σε λέξεις, αντικαθιστά αφηρημένα σχήματα (Jodelet, 1984).

Για τον Clemence (2001) είναι η διεργασία μεταβολής της αφηρημένης πληροφορίας σε συγκεκριμένη γνώση μέσω της επικοινωνίας. Η διεργασία αυτή καταλήγει σε συμβολικές εικονικές, και μεταφορικές σημασίες, οι οποίες γίνονται διανεμημένα αλλά όχι συναινετικά σημεία αναφοράς κατά την διάρκεια διεργασιών συζήτησης σε ένα συγκεκριμένο τομέα.

Για την Jodelet (1984) στην περίπτωση της αναπαράστασης ενός πολύπλοκου αντικειμένου όπως αυτό της θεωρίας της ψυχανάλυσης η αντικειμενοποίηση χαρακτηρίζεται από τρεις φάσεις:

- την «επιλεκτική» κατασκευή των πληροφοριών που κυκλοφορούν στην κοινωνία σε σχέση με πολιτιστικά (όλες οι ομάδες δεν έχουν την ίδια πρόσβαση στις πληροφορίες) και κανονιστικά κριτήρια (δεν συγκρατούμε παρά μόνο αυτό που συμφωνεί με τα ενδιαφέροντα που μας περιβάλλουν: οι απαγορεύσεις που φέρονται πάνω στην σεξουαλικότητα αποκρύπτουν τα στοιχεία της θεωρίας της ψυχανάλυσης στα οποία αναφέρονται). Οι πληροφορίες για την ψυχανάλυση, αποκόπτονται από τον επιστημονικό τομέα που συγκαταλέγονται, από το αρχικό τους πλαίσιο αναφοράς, σφετερίζονται από το κοινό, το οποίο μπορεί να τις δαμάσει, προβάλλοντας τις σαν γεγονότα του δικού του κόσμου.

- την «σχηματοποίηση» ενός «εικονικού ή απεικονιστικού πυρήνα»: αυτό σημαίνει ότι μια φαντασιακή δομή πρόκειται να αναπαράγει μια εννοιολογική δομή.

Το «εικονικό σχήμα» καθιστά εναλλάξιμα την έννοια με την αντίληψη, έτσι ώστε με «σχηματικό» τρόπο και μέσω μεταφορικών εννοιών, αποδίδει στις αφηρημένες έννοιες μια υλική υφή. Η Jodelet (1984) αναφέρει ότι στην περίπτωση της αναπαράστασης της ψυχανάλυσης από τον Moscovici (1961) οι θεωρητικές έννοιες αντικαθίστανται από ένα συνεκτικό και φαντασιακό σύνολο που επιτρέπει να τις κατανοήσει το κοινό. Αυτό το σχήμα το οποίο επιτρέπει την σφυρηλάτηση του ψυχικού μηχανισμού με μια συμβατή όψη με άλλες θεωρίες ή όψεις του κόσμου, από δυο μέρη το «συνειδητό» (επικαλούμενο την θέληση, το πραγματοποιήσιμο, το φανερό) και το «ασυνείδητο» (επικαλούμενο το πιθανό, το κρυφό, ακούσιο). Μεταξύ του «ασυνείδητου» και του «συνειδητού» δημιουργείται μια ένταση, η οποία ενσαρκώνει την σύγκρουση, την αντίθεση, υπό το είδος μιας ανασταλτικής πίεσης και καθορίζεται από την «απόθεση» η οποία παράγει το «σύμπλεγμα».

Η απόκρυψη της σεξουαλικότητας είχε ως αποτέλεσμα την εξάλειψη της σχηματικής ανακατασκευής ενός στοιχείου της λίμπιντο, που συνδέεται άμεσα με την σεξουαλικότητα.

- Κατόπιν σχηματισμού του «εικονικού- πυρήνα» οι εικόνες, στοιχεία της σκέψης, γίνονται στοιχεία της πραγματικότητας, κατηγορίες της γλώσσας για κάθε ομάδα που τα αποδέχεται κατά τέτοιο τρόπο που μπορούμε να αναφερθούμε στην «φυσικοποίηση».

Για τον Κατερέλο και Μαντόγλου (2004) με την φυσικοποίηση η έννοια του συμπλέγματος ή του ασυνείδητου υποτίθεται ότι αναπαράγει το πρόσωπο μιας φυσικής πραγματικότητας. Η αντικειμενοποίηση γίνεται μέσω της γλώσσας, δίνοντας όνομα σε κάποιο πράγμα, έτσι ώστε με αυτόν τον τρόπο επιβάλλουμε όρια, ιδιότητες, και συμμετέχουμε στην οικοδόμηση του. Έτσι η γλώσσα αποτελεί τον διαμεσολαβητή για την οικοδόμηση ενός πραγματικού κόσμου αντικειμένων. Οι έννοιες σταματούν να εμφανίζονται ως εγκαθιδρυμένες εικόνες και μεταμορφώνονται σε αληθινές κατηγορίες της γλώσσας και της κατανόησης. Κατηγορίες κοινωνικές που χρησιμεύουν στην ταξινόμηση των γεγονότων και την κατανόηση τους σύμφωνα με τις αξίες της ομάδας.

β/ η επικέντρωση ή αγκυροβόληση συνίσταται στην μεταμόρφωση ενός αντικειμένου από την κοινωνία κατά τέτοιο τρόπο που να μπορεί να το χρησιμοποιεί συνδέοντας το με γνωστές διατυπώσεις, δηλ. μπορούμε να πούμε ότι η κοινωνία το αναδιατυπώνει. Έτσι στην περίπτωση της ψυχανάλυσης όπως μελετήθηκε από τον Moscovici (1961) θα μπορούσαμε να πούμε ότι κατά την διαδικασία της επικέντρωσης συγκρίνεται με την εξομολόγηση και γίνεται ένα σύστημα ερμηνείας, μια γλώσσα η οποία επιτρέπει να θέσει σε επικοινωνία η να εκφράσει προβλήματα.

Για την Jodelet (1984) η διεργασία αυτή επιτρέπει την γνωστική ενσωμάτωση του αναπαριστώμενου αντικειμένου σε μια ήδη εγκαθιδρυμένη γνώση, αποδίδοντας του σημασίες. Σχετίζεται με την αντικειμενοποίηση ως η συνέχεια της και σκιαγραφεί την λειτουργική όψη της αναπαράστασης, εφόσον επιτρέπει την ενσωμάτωση του αναπαριστώμενου αντικειμένου στην προϋπάρχουσα ιεραρχία αξιών της ομάδας, την ερμηνεία της πραγματικότητας, και κατευθύνει τις κοινωνικές σχέσεις.

1.5 Λειτουργίες της κοινωνικής αναπαράστασης

Η ιδιαιτερότητα των κοινωνικών αναπαραστάσεων ως μορφή γνώσης, σύμφωνα με τον Moscovici (1961) έγκειται τόσο στον κοινωνικό τους χαρακτήρα, όσο και στις λειτουργίες που καταλαμβάνουν σαν συλλογικά φαινόμενα. Επίσης ο Abrie (1994a, 1994b) αναφέρει τέσσερις λειτουργίες των κοινωνικών αναπαραστάσεων :

-την γνωστική λειτουργία η οποία συνίσταται στην αφομοίωση και ενσωμάτωση μέσω της αγκυροβόλησης του αγνώστου στοιχείου σε ένα προϋπάρχον κόσμο σκέψης των ατόμων σύμφωνα με τις αξίες που πιστεύουν.

- οι κοινωνικές αναπαραστάσεις έχουν μια λειτουργία ταυτότητας, αφού διαμέσου της συλλογικής συγκατάθεσης μιας ομάδας σε μια κοινή ιδέα, διαβεβαιώνουν την κοινωνική ταυτότητα της ομάδας, και η οποία χρησιμεύει στην συμβολική επιβεβαίωση μιας ενότητας και ενός αισθήματος του «ανήκειν» (Clemence, 2001).

-έχουν μια λειτουργία προσανατολισμού, η οποία συνίσταται στον προσανατολισμό των συμπεριφορών και της επικοινωνίας αφού η κοινωνική αναπαράσταση αντανάκλα την φύση των κανόνων και κοινωνικών δεσμών σε ένα δεδομένο κοινωνικό πλαίσιο και ορίζει αυτό που είναι θεμιτό, ανεκτό ή απαράδεκτο σε αυτό το δεδομένο κοινωνικό πλαίσιο (Abrie, 1994a, 1994b).

-έχουν μια λειτουργία αιτιολογική: οι κοινωνικές αναπαραστάσεις επιτρέπουν να δικαιολογήσουμε τις συμπεριφορές μας απέναντι σε άτομα και καταστάσεις πχ σε μια κατάσταση ανταγωνιστικών σχέσεων, διαμορφώνεται προοδευτικά μια αναπαράσταση της άλλης ομάδας, η οποία επιβεβαιώνει την εχθρική συμπεριφορά απέναντι της. Είναι η αναπαράσταση που δικαιολογεί τις πρακτικές (Abrie, 1994a, 1994b).

Έχοντας παραθέσει την θεωρία των κοινωνικών αναπαραστάσεων όπως μελετήθηκε από τον Moscovici αρχικά και μετέπειτα από άλλους ερευνητές όπως η Jodelet, Doise, Abrie κλπ έχοντας ως στόχο την ανάδειξη των βασικών τους χαρακτηριστικών και τον ορισμό τους, στην συνέχεια θα αναφερθούμε στην δομή, δυναμική και εξέλιξη τους, έτσι όπως αναλύεται από τους ψυχοκοινωνιολόγους ερευνητές μεταγενέστερα, σε μια προσπάθεια κατανόησης και διερεύνησης των πλαισίων εξέλιξης ή αλλαγής των κοινωνικών αναπαραστάσεων.

1.6 Δυναμική και δόμηση των κοινωνικών αναπαραστάσεων

Προκειμένου να μελετήσουμε (Jodelet, 1984) το γνωστικό φαινόμενο της κοινωνικής αναπαράστασης αναλύουμε το περιεχόμενο της αναπαράστασης συλλαμβανόμενο σε διάφορα υπόβαθρα: γλώσσα, συζήτηση, πρακτικές, εσω-ατομικά γεγονότα, πνεύμα και συνείδηση της ομάδας. Για να αναλυθεί αυτό το περιεχόμενο ή το πεδίο της αναπαράστασης, αναδύονται δυο κατευθύνσεις:

- σύμφωνα με την πρώτη κατεύθυνση αναλύεται ως δομημένο πεδίο όπου αναδύουμε τα συνιστώσα στοιχεία της αναπαράστασης (πληροφορίες, εικόνες, πεποιθήσεις, γνώμες, ιδεολογικά και πολιτιστικά στοιχεία). Αυτή η ανάλυση των διαστάσεων συμπληρώνεται από την έρευνα της συνεκτικής αρχής που δομεί τα πεδία της αναπαράστασης: κοινωνιοπολιτιστικοί οργανωτές στάσεις, κανονιστικά μοντέλα, ή και γνωστικά σχήματα

- σύμφωνα με την δεύτερη κατεύθυνση, όπου είναι και η πιο σημαντική και την οποία ακολουθούμε στην δική μας έρευνα, αναλύεται ως δομημένος πυρήνας όπου οι έρευνες αναδύουν τις στοιχειώδεις δομές, γύρω από τις οποίες αποκρυσταλλώνονται τα συστήματα των ήδη κατασκευασμένων αναπαραστάσεων. Κύριοι εκφραστές αυτής της κατεύθυνσης είναι ο Abric (1976, 1984, 1989, 1994) και Flament (1987, 1989, 1994), οι οποίοι ανέπτυξαν ένα θεωρητικό μοντέλο διαχωρίζοντας κεντρικά και περιφερειακά στοιχεία, τα οποία έχουν σπουδαία εμπλοκή στην σταθερότητα και την αλλαγή των κοινωνικών αναπαραστάσεων σε συνδυασμό με την σχέση τους με τις πρακτικές.

Σύμφωνα με τον Abric (1994) η κοινωνική αναπαράσταση είναι ένα οργανωμένο και δομημένο σύνολο από πληροφορίες, γνώμες, πεποιθήσεις, σε σχέση με ένα δεδομένο αντικείμενο. Η ανάλυση της αναπαράστασης και η κατανόηση της λειτουργίας της απαιτεί ένα διπλό εντοπισμό: του περιεχομένου και της δομής της. Τα στοιχεία της αναπαράστασης είναι ιεραρχημένα, σταθμισμένα και διατηρούν ανάμεσα τους σχέσεις που τα καθορίζουν ως προς την σημασία και την θέση που κατέχουν στο σύστημα της αναπαράστασης.

Σύμφωνα με την δομιστική προσέγγιση και την γνωστική αντίληψη στην οποία βασίζεται, η αναπαράσταση είναι ένα σύνολο από γνωστικά στοιχεία τα "γνωσήματα" συνδεδεμένα με ένα αντικείμενο (Codol, 1969). Η κοινωνική αναπαράσταση είναι η

αναπαράσταση μιας ομάδας για ένα αντικείμενο, του οποίου τα γνωσθήματα, είναι νομιμοποιημένα εντός των μελών της ομάδας (Flament & Rouquette, 2003).

Ο Abric (1994) προώθησε την υπόθεση ότι η κοινωνική αναπαράσταση είναι ένα ιδιαίτερο κοινωνιογνωστικό σύστημα, όπου ένα ή περισσότερα στοιχεία της είναι δομημένα γύρω από έναν κεντρικό πυρήνα που της δίνουν την σημασία της και αποτελείται από δυο υποσυστήματα που βρίσκονται σε αλληλεπίδραση: το κεντρικό σύστημα και το περιφερειακό σύστημα (Abric, 1994 · Moliner, 2001a).

Η θεωρία του κεντρικού πυρήνα του Abric (1976) συνδέεται με την έννοια του « εικονικού μοντέλου» το οποίο είχε προταθεί από τον Moscovici (1961).

Υπενθυμίζουμε ότι το εικονικό μοντέλο μιας αναπαράστασης μπορεί να περιγραφεί ως μια «φαντασιακή δομή» αποτελούμενη από «έννοιες - κλειδιά» τοποθετημένες σε σχέση μεταξύ τους (Jodelet, 1984). Σύμφωνα με τον Moscovici (1976) η επεξεργασία ενός εικονικού μοντέλου η σχήματος είναι ένα από τα ουσιαστικά βήματα επεξεργασίας της κατασκευής μιας κοινωνικής αναπαράστασης. Είναι στην ουσία δια μέσου αυτού του μοντέλου που μια αναπαράσταση μπορεί «να γίνει ένα σταθερό γνωστικό πλαίσιο» Όπως το συγκεκριμενοποιεί η Jodelet (1989) η επεξεργασία του εικονικού μοντέλου συσχετίζεται με ένα βήμα της «δομικής σχηματοποίησης» της αναπαράστασης. Με άλλα λόγια δηλαδή το εικονικό μοντέλο είναι το «έμβρυο» του κεντρικού πυρήνα (Moliner & Martos, 2005).

Το κυρίαρχο μοντέλο μελέτης των κοινωνικών αναπαραστάσεων κατά τον Κατερέλο (1996) σαν ένα οργανωμένο και δομημένο σύνολο από γνωσθήματα, βασίζεται στην σχέση μεταξύ δομής - λειτουργίας - εξέλιξης σύμφωνα με την δομολειτουργιστική θεώρηση, όπου η κατανόηση της δομής του αντικειμένου μπορεί να γίνει μέσω της ανάλυσης της λειτουργίας του. Αυτό, διότι κάθε δομή δηλ ένα σύνολο αντικειμένων και οι αλληλεπιδράσεις του συνεπάγεται μια λειτουργία δηλ μια πράξη, ένα φαινόμενο το οποίο μελετάται, είτε ξεκινώντας από την λειτουργία του, αυτό που φαίνεται, είτε από την δομή, την κρυφή όψη του.

Κάθε φαινόμενο για να εξηγηθεί βασίζεται στο αξίωμα της αναγκαστικής ύπαρξης μιας δομής που το διέπει, ενώ η ίδια είναι αμετάβλητη και διαχρονική και από την οποία μπορούμε να ορίσουμε την κρυφή όψη του φαινομένου. Αλλά η ανάλυση μιας δομής ενός αντικειμένου που εξελίσσεται στο χρόνο είναι το πιο δύσκολο εγχείρημα,

εφόσον αναδύονται μη αναστρέψιμοι μετασχηματισμοί της δομής, και κατά συνέπεια το δομημένο αντικείμενο λειτουργεί και εξελίσσεται αλλάζοντας την δομή και την λειτουργία του. (Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004).

Θέλοντας να προσεγγίσουμε την έννοια της δομής θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι ο Piaget (1968) ορίζει μια δομή, ως ένα σύστημα μετασχηματισμών που εμπεριέχει νόμους, και εμπλουτίζεται το ίδιο από το σύνολο αυτών των μετασχηματισμών. Επιπλέον, μια δομή πρέπει να αποδίδει σε μια τυποποίηση και έχει τρία χαρακτηριστικά, την ολότητα, τον μετασχηματισμό και την αυτορύθμιση (Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004).

Η λειτουργικό - δομιστική προσέγγιση θα λέγαμε ότι συνδέεται με την συστημική ανάλυση η οποία έχει ως κύριο εκφραστή τον Talcott Parsons (1951 οπ. αναφ. στο Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004) ο οποίος υιοθετεί μια γενική κοινωνική θεωρία:

Διακρίνει τέσσερις ομάδες στοιχείων που συνιστούν μια δομή, τους ρόλους, τους τόπους της κοινής ζωής, τους κανόνες και τις αξίες, και εισάγει την έννοια της λειτουργίας, η οποία μπορεί να αποφέρει ένα στοιχείο δυναμικής, με την έννοια ότι όλα τα κοινωνικά συστήματα αντιδρούν στις απειλές που δέχονται και χρησιμοποιούν τύπους λειτουργίας για να τις αντιμετωπίσουν. Εισάγει την έννοια της ισορροπίας, ως την φυσική τάση των συστημάτων και μετέπειτα προτείνει δυο τύπους αλλαγής: την μακροπρόθεσμη εξέλιξη και την βραχυπρόθεσμη εξέλιξη, η οποία διακρίνεται σε δυο τύπους : αυτήν που αλλοιώνει την ισορροπία των μερών του συστήματος (αλλαγή ισορροπίας) και σχετίζεται με μια σειρά από μερικές προσαρμογές, και αυτήν που επηρεάζει την δομή (αλλαγή δομής), η οποία οδηγεί στον ίδιο τον μετασχηματισμό του συστήματος (Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004).

Ο Flament (2001), σε μια προσπάθεια εξήγησης του δυναμικής της δομής των κοινωνικών αναπαραστάσεων, ορίζει την δομή με την εξής έννοια : «ένα σύνολο στοιχείων όπου κάθε ποιοτική αλλαγή ενός στοιχείου θέτει εις κίνηση την ποιοτική αλλαγή όλων των άλλων στοιχείων» (Flament, 2001, σελ. 58).

Αναφέρει ότι μόνο οι διαρκείς, δυνατές, συχνές, ποσοτικές αλλαγές ενός στοιχείου της κοινωνικής αναπαράστασης, μπορούν να μετασχηματιστούν σε ποιοτικές αλλαγές και αυτό επιφέρει την αλλαγή σε ολόκληρη την δομή της. Δηλ. σε περιόδους όπου έντονες συνθήκες μπορούν να ενεργοποιήσουν ποσοτικά την εμφάνιση ενός στοιχείου

στην δομή, και κατόπιν εφόσον οι συνθήκες αλλάξουν λίγο και το στοιχείο αυτό δεν ενεργοποιείται, αυτές οι ποσοτικές αλλαγές της ενεργοποίησης δεν επιφέρουν τον ολοκληρωτικό μετασχηματισμό της δομής. Μόνο η αλλαγή της φύσης ενός στοιχείου, δηλ. η ποιοτική αλλαγή του μπορεί να οδηγήσει στον μετασχηματισμό όλης της δομής της κοινωνικής αναπαράστασης. (Flament, 2001).

Αν και η έννοια του συστήματος και της δομής χρησιμοποιούνται από διάφορες επιστήμες με διαφορετικές έννοιες, η διαλεκτική μεταξύ δομής και συστήματος είναι σημαντική. Ένα σύστημα κατά τον Flament (2001) είναι μια έννοια πολύ πιο απαλή από αυτήν της δομής, και την ορίζει ως:

« ένα σύνολο από στοιχεία όπου κάθε αλλαγή (ποιοτική ή ποσοτική δεν έχει σημασία) είναι επιδεκτική, μόνο επιδεκτική, στο να θέσει εις κίνηση τις αλλαγές σε ορισμένα άλλα στοιχεία» (Flament, 2001, σελ.58-59).

Η αλλαγή ενός στοιχείου σε αυτό το σύνολο στοιχείων επιφέρει πολλούς μετασχηματισμούς αλλά όχι σε ολόκληρο το σύστημα. Κάτω από αυτούς τους ορισμούς για τον ίδιο η κοινωνική αναπαράσταση είναι ένα σύστημα, όπου ο κεντρικός πυρήνας είναι μια δομή η οποία επιφορτώνεται την οργάνωση όλου του υπόλοιπου συστήματος δηλ. του περιφερειακού μέρους. Περιορίζει στο κεντρικό πυρήνα την αναγκαστική όψη της δομής, και στο υπόλοιπο μέρος αποδίδει ένα συστημικό χαρακτήρα (Flament, 2001).

1.7 Η δομική προσέγγιση στις κοινωνικές αναπαραστάσεις

Όπως αναφέραμε παραπάνω κάθε κοινωνική αναπαράσταση είναι ένα ιδιαίτερο κοινωνιογνωστικό σύστημα το οποίο συντίθεται από δυο υποσυστήματα σε αλληλεπίδραση το κεντρικό (ο κεντρικός πυρήνας) και το περιφερειακό σύστημα (Abric, 2001).

Για τον Abric (1987) κάθε αναπαράσταση είναι οργανωμένη γύρω από έναν κεντρικό πυρήνα ο οποίος αποτελείται από ένα ή μερικά στοιχεία που δίνουν στην αναπαράσταση την σημασία της. Είναι το βασικό στοιχείο της αναπαράστασης, καθώς καθορίζει την οργάνωση, την σημασία της, την διαχρονικότητα της και την σταθερότητα της.

Για τον Abric (1989) αυτός ο δομημένος πυρήνας έχει δυο βασικές λειτουργίες: την γενεσιουργό λειτουργία, με την έννοια ότι είναι το στοιχείο από το οποίο δημιουργείται ή αλλάζει η σημασία των άλλων συνιστώντων στοιχείων της αναπαράστασης, εννοώντας τα περιφερειακά στοιχεία. Είναι αυτό, από τα οποία τα άλλα στοιχεία παίρνουν μια σημασία και μια αξία, την οργανωτική λειτουργία, με την έννοια ότι ο κεντρικός πυρήνας είναι αυτός που ορίζει την φύση των σχέσεων που ενοποιούν τα στοιχεία της αναπαράστασης. Με αυτήν την έννοια είναι το ενοποιητικό και σταθεροποιητικό στοιχείο της αναπαράστασης.

Για τον ίδιο, (Abric, 1989) ο κεντρικός πυρήνας είναι το πιο σταθερό στοιχείο της αναπαράστασης αυτό το οποίο αντιστέκεται περισσότερο στην αλλαγή. Είναι μια υπο-δομή της αναπαράστασης αποτελούμενη από ένα ή μερικά στοιχεία, των οποίων η απουσία θα κατέστρεφε ή θα έδινε μια τελείως διαφορετική σημασία στην αναπαράσταση στο σύνολο της. Επομένως μια αναπαράσταση μπορεί να μετασχηματιστεί διανοητικά από μια αλλαγή της σημασίας και της φύσης των περιφερειακών της στοιχείων, αλλά δεν μετασχηματίζεται ολοκληρωτικά, δεν αλλάζει δηλ. σημασία παρά μόνον, εάν ο ίδιος ο κεντρικός πυρήνας τεθεί υπό αμφισβήτηση.

Όπως αναφέρει ο Abric (1989) είναι ο εντοπισμός αυτού του κεντρικού πυρήνα που επιτρέπει την συγκριτική μελέτη των αναπαραστάσεων. Για να είναι διαφορετικές δυο αναπαραστάσεις θα πρέπει να είναι οργανωμένες γύρω από δυο διαφορετικούς κεντρικούς πυρήνες. Εκείνο που είναι απαραίτητο για να αναγνωρίσουμε την αναπαράσταση και να την κατατάξουμε είναι η μελέτη της οργάνωσης του

περιεχομένου της, καθώς δυο αναπαραστάσεις μπορούν να είναι ορισμένες από το ίδιο περιεχόμενο, και να είναι ριζικά διαφορετικές, αν η οργάνωση αυτού του περιεχομένου δηλ. η κεντρικότητα ορισμένων θεμάτων είναι διαφορετική.

Υποστηρίζει (Abric, 1994a, 1994b) ότι η κεντρικότητα ενός στοιχείου δεν αναφέρεται αποκλειστικά σε μια ποσοτική διάσταση, αλλά κυρίως σε μια ποιοτική διάσταση και εκείνο που χαρακτηρίζει την κεντρικότητα ενός στοιχείου δεν είναι μόνο η έντονη και ποσοτική παρουσία του στον μελετώμενο πληθυσμό, αλλά το γεγονός ότι δίνει την σημασία της στην αναπαράσταση και ότι αυτό το στοιχείο ανήκει σε μια ομάδα στοιχείων εξαιρετικής σημασίας για την αναπαράσταση, δηλαδή στον κεντρικό πυρήνα. Έτσι δυο στοιχεία, τα οποία μπορεί να εμφανίζονται έντονα στον λόγο των υποκειμένων και η ποσοτική και ποιοτική σημασία τους να εμφανίζεται μεγάλη, μπορεί το ένα να ανήκει στον κεντρικό πυρήνα και το άλλο όχι.

Ανάλογα με την φύση του αντικειμένου και τον σκοπό της κατάστασης (Abric, 1994a, 1994b) υποστηρίζει επίσης ότι ο κεντρικός πυρήνας μπορεί να έχει είτε μια λειτουργική διάσταση, είτε μια κανονιστική διάσταση.

Η λειτουργική διάσταση συνδέεται με τις καταστάσεις με πρακτικό σκοπό και ο κεντρικός πυρήνας αποτελείται από τα πιο σημαντικά στοιχεία για την πραγματοποίηση της πράξης. Η κανονιστική διάσταση συνδέεται με όλες τις καταστάσεις εκείνες στις οποίες επεμβαίνουν άμεσα διαστάσεις κοινωνικό-συγκινησιακές, κοινωνικές ή ιδεολογικές και κατά συνέπεια ο κεντρικός πυρήνας αποτελείται περισσότερο από ένα στερεότυπο, μια ισχυρά κοινωνικά χαρακτηρισμένη στάση, ένα κανόνα.

Ο κεντρικός πυρήνας, ως μέρος του συστήματος (κεντρικός πυρήνας - περιφερειακά στοιχεία) της κοινωνικής αναπαράστασης καθορίζει τις βασικές αρχές, γύρω από τις οποίες σχηματίζονται οι κοινωνικές αναπαραστάσεις και αντανάκλα τις κοινές αξίες και τους κοινούς κανόνες μιας ομάδας. Κατέχει έναν ρόλο σταθεροποιητικό και εξασφαλίζει στην αναπαράσταση την διατήρηση της στον χρόνο και την διάρκεια της και τον καταλαβαίνουμε αργότερα όταν εξελίσσεται (εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις) με πολύ αργό τρόπο.

Η εσωτερική οργάνωση της αναπαράστασης δίνει σε κάθε στοιχείο την θέση του και είναι σε σχέση με τον κεντρικό πυρήνα που κάθε στοιχείο αποκτά νόημα. Σύμφωνα με τον Abric (1994a, 1994b) η επισήμανση των στοιχείων της αναπαράστασης ανάλογα

με την ποιοτική ή ποσοτική κεντρικότητα τους είναι αναγκαία, για να διαχωρίσουμε το ποιόν τους και να τα κατατάξουμε, εάν ανήκουν ή όχι στον κεντρικό πυρήνα με την έννοια ότι, όσο πιο κεντρικό είναι ένα στοιχείο από την άποψη της ποιοτικής κεντρικότητας και ανήκει στον κεντρικό πυρήνα τόσο πιο μεγάλη είναι η σημασία του στην κοινωνική αναπαράσταση.

Όταν ένα τέτοιο στοιχείο, τεθεί υπό αμφισβήτηση αυτόματα τίθενται υπό αμφισβήτηση και τα λιγότερα κεντρικά στοιχεία που εξαρτώνται από αυτό, και μια τυχόν κατάργηση του θα προκαλούσε την εξάρθρωση όλης της δομής της κοινωνικής αναπαράστασης. Αντίθετα όταν ένα κεντρικό στοιχείο από την άποψη της ποσοτικής κεντρικότητας που δεν ανήκει στον κεντρικό πυρήνα, τεθεί υπό αμφισβήτηση, η ισορροπία της αναπαράστασης κλονίζεται, αλλά η δομή της παραμένει ως έχει (Abric, 1994 · Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004)

Όπως αναφέρει ο Abric (2001) εάν οι κοινωνικές αναπαραστάσεις έχουν ένα κεντρικό πυρήνα είναι, διότι είναι μια εκδήλωση της κοινωνικής σκέψης και σε όλη την κοινωνική σκέψη ένας συγκεκριμένος αριθμός από πεποιθήσεις, οι οποίες έχουν παραχθεί συλλογικά και είναι ορισμένες ιστορικά, δεν μπορούν να τεθούν υπό αμφισβήτηση, επειδή είναι τα θεμέλια των τρόπων ζωής και εγγυώνται την ταυτότητα και το διηνεκές μιας κοινωνικής ομάδας.

Ο εντοπισμός του κεντρικού πυρήνα για τον Flament (1987) είναι σημαντικός για να καθορίσουμε το αντικείμενο της κοινωνικής αναπαράστασης και υποστηρίζει ότι κάθε αντικείμενο δεν είναι αντικείμενο αναπαράστασης.

Πολλοί ερευνητές όπως, ο Moscovici (1961, 1976) και ο Moliner (1993a) και ο Flament & Rouquette (2003) και ο Wachelke (2012) υποστηρίζουν ότι ένα αντικείμενο για να είναι αντικείμενο αναπαράστασης θα πρέπει να πληρούνται κάποια κριτήρια στο δεδομένο κοινωνικό πλαίσιο που ανελίσσονται, όπως το ότι ο ορισμός του αντικειμένου θα πρέπει να είναι διφορούμενος (ambiguement definie, ambiguously defined) για τα υποκείμενα και, ότι θα πρέπει κάποιες όψεις του να προεξέχουν ποσοτικά στην επικοινωνία των ομάδων μεταξύ τους και να σχετίζεται με τις ανάλογες κοινωνικές πρακτικές.

Προκειμένου ένα αντικείμενο να είναι αντικείμενο αναπαράστασης θα πρέπει τα οργανωτικά στοιχεία της να αποτελούν μέρος ή να είναι άμεσα συσχετισμένα με αυτό το

αντικείμενο. Έτσι ο Flament (1987) διαχωρίζει τις αυτόνομες από τις μη αυτόνομες αναπαραστάσεις:

Στις μη αυτόνομες αναπαραστάσεις ο κεντρικός πυρήνας βρίσκεται έξω από το ίδιο αντικείμενο σε μια αναπαράσταση πιο σφαιρική στην οποία το αντικείμενο αφομοιώνεται.

Στις αυτόνομες αναπαραστάσεις ο κεντρικός πυρήνας βρίσκεται στο επίπεδο του ίδιου αντικειμένου (Abric, 1994). Αντίθετα για τον Milland (2001) δεν υπάρχει αναπαράσταση χωρίς πυρήνα, αλλά πολλές φορές ένα αντικείμενο μπορεί να ερμηνευθεί από δυο διαφορετικές κοινωνικές αναπαραστάσεις, με διαφορετικά πλέγματα ανάγνωσης και οι οποίες θα μπορούσαν να είναι κοινωνικές αναπαραστάσεις που ακόμη διαμορφώνονται και δεν σχετίζονται με συγκεκριμένες πρακτικές.

Για μεγάλο χρονικό διάστημα η θεωρία του κεντρικού πυρήνα μιας αυτόνομης αναπαράστασης έμεινε υποθετική, οι εμπειρικές μελέτες δείχνουν ότι μπορούμε να παρατηρήσουμε στοιχεία κεντρικότητας ποσοτικά ίσα, αλλά που διαφέρουν ποιοτικά, ορισμένα ανήκουν στον κεντρικό πυρήνα, τα άλλα όχι. Ο Abric το (1976) υποθέτει ότι τα στοιχεία τα οποία δεν ανήκουν στον κεντρικό πυρήνα μπορούν να είναι λίγο έως πολύ σημαντικά στην περιφέρεια, χωρίς να τους προσδίδει κάποια χαρακτηριστική ιδιότητα.

Η πρώτη πειραματική επαλήθευση του κεντρικού πυρήνα πραγματοποιήθηκε από τον Moliner (1988). Η δομική θεωρία του κεντρικού πυρήνα όπως διατυπώθηκε από τον Abric (1976, 1984) επέτρεψε στον Moliner (1989) να προβλέψει ότι, εάν θέσουμε υπό αμφισβήτηση ένα στοιχείο του κεντρικού πυρήνα τα υποκείμενα δεν αναγνωρίζουν την παρούσα κατάσταση και απορρίπτουν την κοινωνική αναπαράσταση, αντίθετα, εάν ένα στοιχείο είναι εκτός από τον κεντρικό πυρήνα δεν θέτει εις κίνηση την απόρριψη της αναπαράστασης, αλλά αναφέρουν ότι πρόκειται για μια κατάσταση «λίγο περίεργη» και αυτό το στοιχείο είναι που ανήκει στην περιφέρεια.

Ο Moliner (1989) στηριζόμενος στην δομική θεωρία του κεντρικού πυρήνα επαληθεύει πειραματικά την ύπαρξη του χρησιμοποιώντας την αναπαράσταση της «ιδανικής ομάδας» η οποία είχε μελετηθεί από τον Flament (1982) για την οποία γνώριζε ότι τα κεντρικά στοιχεία είναι η «φιλία» και «έλλειψη ιεραρχίας». Στην συνέχεια εισήγαγε την αναπαράσταση της ιδανικής ομάδας ως κλείδα ανάγνωσης αυτής της κατάστασης, όπου δυο στοιχεία το «έλλειψη ιεραρχίας» και «συμφωνία γνωμών»

αντιπροσώπευαν αυτήν την κατάσταση για το 95% των υποκειμένων . Κατόπιν έθεσε σε αμφισβήτηση αυτά τα δυο στοιχεία τα οποία εμφάνιζαν υψηλή ποσοτική κεντρικότητα, τα οποία όμως διέφεραν ποιοτικά και το ένα ήταν στον κεντρικό πυρήνα το δεύτερο όχι, στην πρώτη συνθήκη το «έλλειψη ιεραρχίας» και στην δεύτερη το «συμφωνία απόψεων». Τα αποτελέσματα απέδειξαν ότι στην πρώτη 78,5% των υποκειμένων απέρριψαν την αναπαράσταση σαν κλειδα αποκρυπτογράφησης της κατάστασης ενώ στην δεύτερη μόνο το 26,7% , ενώ 73,3% αναγνώριζαν ότι πρόκειται ακόμα για μια ιδανική ομάδα αν και λίγο «περίεργη».

Πολλές πειραματικές μελέτες μετέπειτα από το πείραμα του Moliner (1994) που βασιζόταν στην εισαγωγή του ερωτηματολογίου της «διπλής άρνησης» που ονόμασε «calling into question» (CIQ) (Moliner & Tafani, 1997) κατέδειξαν την «συμβολική αξία» των στοιχείων που απαρτίζουν τον κεντρικό πυρήνα. Όπως η πειραματική μελέτη για την κοινωνική αναπαράσταση της επιχείρησης (Abric & Tafani, 1995 · Moliner, 1993) της εργασίας (Flament, 1994a · Milland, 2002) και των ανωτάτων σπουδών (Moliner & Tafani, 1997 · Mugny, Moliner, & Flament, 1997).

Ο Flament το (1987) ορίζει τα περιφερειακά στοιχεία ως «σχήματα» τα οποία οργανώνονται από τον κεντρικό πυρήνα και μπορούν να βρίσκονται είτε πολύ κοντά είτε πολύ μακριά από αυτόν και επιπλέον βρίσκονται σε συμφωνία με αυτόν. Είναι η περιγραφή μιας αλληλουχίας ουσιαστικών πράξεων σε μια κατάσταση.

Για τον ίδιο (Flament, 1987) τα περιφερειακά σχήματα διασφαλίζουν την σχεδόν στιγμιαία λειτουργία της αναπαράστασης ως κλειδα αποκρυπτογράφησης μιας κατάστασης, δείχνουν κατά έναν τρόπο ιδιαίτερο, αυτό που είναι κανονικό και κατά αντίθεση αυτό που δεν είναι, και είναι η πραγματοποίηση του κεντρικού πυρήνα στην περιφέρεια. Αυτά τα κανονικά σχήματα επιτρέπουν στην αναπαράσταση να λειτουργήσει οικονομικά, χωρίς να είναι ανάγκη κάθε στιγμή να αναλύεται η κατάσταση σε σχέση με την οργανωτική αρχή που είναι ο κεντρικός πυρήνας.

Ο Flament το (1989) υποστηρίζει επίσης ότι τα κεντρικά στοιχεία της αναπαράστασης μπορούμε να τα εκτιμήσουμε ως σχήματα αλλά πρόκειται για σχήματα πιο αφηρημένα από τα περιφερειακά, για τα οποία μπορούμε να εκτιμήσουμε ότι είναι η συνέπεια τους. Τα περιφερειακά σχήματα λειτουργούν όπως οι πράξεις σεναρίων, προσαρμόζοντας τις κατευθυντήριες γραμμές του κεντρικού πυρήνα σε συγκεκριμένες καταστάσεις και

περιστατικά του κοινωνικού αντικειμένου (Flament, 1994a · Katerelos, 1993).

Κατά τον Abric (1994, 1996) τα περιφερειακά σχήματα αποτελούν την ενδομετώπη ανάμεσα στην αναπαράσταση και την πραγματικότητα και επιτρέπουν την προσαρμογή του κεντρικού πυρήνα στους περιορισμούς και τα χαρακτηριστικά της κατάστασης. Αποτελούν την συγκεκριμενοποίηση του κεντρικού πυρήνα όσον αφορά την ανάληψη θέσεων και συμπεριφορών από τα υποκείμενα έτσι ώστε μπορούμε να πούμε ότι μέσα σε αυτό το περιφερειακό σύστημα μπορούν να αναπτυχθούν ενδοατομικές διαφοροποιήσεις μέσα στη ίδια αναπαράσταση.

Αναφέρει ότι τα περιφερειακά στοιχεία έχουν τρεις σημαντικές λειτουργίες

- την λειτουργία συγκεκριμενοποίησης: με την έννοια ότι στη περιφέρεια αφομοιώνονται τα στοιχεία της αναπαράστασης με συγκεκριμένους όρους και εκφράζουν περισσότερο το βίωμα των υποκειμένων (Abric, 1994a, 1994b, 1996).

- ενέχουν μια λειτουργία ρύθμισης: όντας πιο ευέλικτα από τα κεντρικά στοιχεία επιτρέπουν την προσαρμογή της αναπαράστασης σε σχέση με το περιβάλλον ,αφού αφομοιώνουν καινούριες πληροφορίες και μετασχηματισμούς της αναπαράστασης. Τα καινούρια αυτά στοιχεία έχουν την δυνατότητα να θέσουν σε αμφισβήτηση τις βάσεις της αναπαράστασης, μπορούν να αφομοιωθούν από την περιφέρεια, είτε ελαττώνοντας την σημασία τους, είτε ξανά- ερμηνεύοντας τα εκφράζοντας τα ως «εξαιρέσεις» υπό συγκεκριμένους όρους.

- και τέλος έχουν μια λειτουργία άμυνας: εφόσον ο κεντρικός πυρήνας είναι το σταθεροποιητικό στοιχείο της αναπαράστασης και μια αλλαγή του θα προκαλούσε τον μετασχηματισμό όλης της δομής της, το περιφερειακό σύστημα μπορεί να αφομοιώνει όπως αναφέραμε πριν καινούριες πληροφορίες υπό την μορφή αντιθέσεων, οι οποίες μπορούν να γίνουν ανεκτές στο σύστημα της αναπαράστασης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε μπορούμε να πούμε ότι λειτουργεί σαν σύστημα άμυνας στην αναπαράσταση (Abric, 1994a, 1994b, 1996).

Πολλά αποτελέσματα πειραματικών ερευνών, χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθόδους καταδεικνύουν άλλωστε τις δυο κατηγορίες των στοιχείων μιας κοινωνικής αναπαράστασης, διαχωρίζοντας τα κεντρικά και περιφερειακά στοιχεία τα οποία ενέχουν διαφορετικούς ρόλους μέσα στο πεδίο της αναπαράστασης όπως οι έρευνες του Mugny κ. συν. (1997) αναφορικά με την επιρροή (για την κοινωνική αναπαράσταση των

σπουδών) και τα αποτελέσματα που μπορούν να υπάρξουν στον μετασχηματισμό των κοινωνικών αναπαραστάσεων, εάν κατευθυνθεί προς τα κεντρικά ή τα περιφερειακά στοιχεία (τα κεντρικά στοιχεία είναι πιο ανθεκτικά στην επιρροή από τα περιφερειακά) και του Guimelli (1989, 1993) αναφορικά με τον ρόλο των κεντρικών και περιφερειακών στοιχείων στην δυναμική των κοινωνικών αναπαραστάσεων.

Τα περιφερειακά στοιχεία αποτελούν τα πιο ευέλικτα και προσαρμοσίμα στοιχεία της αναπαράστασης σε σύγκριση με τα κεντρικά και επιτρέπουν την προσαρμογή των ατομικών διαφοροποιήσεων στην κοινωνική αναπαράσταση, που συνδέονται με τις προσωπικές εμπειρίες και με τις πρακτικές που αναπτύσσει η ομάδα με το αντικείμενο της αναπαράστασης (Lheureux, Rateau, & Guimelli, 2008).

Όπως αναφέρει ο Flament (1989) σε καταστάσεις οι οποίες δεν είναι κανονικές, ορισμένες όψεις της αναπαράστασης μπορούν να είναι σε ασυμφωνία με κάποιες όψεις αυτής της κατάστασης, και κατά συνέπεια, εάν αυτές οι ασυμφωνίες εγγράφονταν άμεσα στον κεντρικό πυρήνα από τον δομικό τους χαρακτήρα, η αναπαράσταση θα καταστρεφόταν και, εάν συνέβαινε αυτό οι αναπαραστάσεις θα μετασχηματιζόταν σταθερά, πράγμα το οποίο δεν έχει αποδειχθεί.

Για τον ίδιο συγγραφέα (Flament, 1989) στην πραγματικότητα η περιφέρεια της αναπαράστασης χρησιμεύει ως «ζώνη επισφραγίσματος» ή «προφυλακτήρας» ανάμεσα σε μια πραγματικότητα που την αμφισβητεί και ένα κεντρικό πυρήνα που δεν πρέπει να αλλάξει εύκολα. Οι ασυμφωνίες της πραγματικότητας αφομοιώνονται από τα περιφερειακά σχήματα, τα οποία, διασφαλίζουν την σχετική σταθερότητα της αναπαράστασης. Υποστηρίζει επίσης ότι «ο ίδιος μηχανισμός» αυτός όταν ενεργοποιείται αναπτυσσόμενος επιτρέπει να εξηγήσουμε τον μετασχηματισμό μιας αναπαράστασης.

Ο Abric (1994a, 1994b) εν συνεχεία υποστηρίζει ότι ο μετασχηματισμός της κοινωνικής αναπαράστασης θα γίνει λοιπόν με τον μετασχηματισμό των περιφερειακών σχημάτων : αλλαγή βάρους, νέες ερμηνείες, λειτουργικά παραμορφωμένες άμυνες, αφομοίωση κάτω από όρους αντιθετικών στοιχείων. Η περιφέρεια όπως αναφέραμε μπορεί να λειτουργήσει ως σύστημα άμυνας για την εξισορρόπηση του συστήματος της κοινωνικής αναπαράστασης.

Ο Flament (1987, 1989, 1994) αναλύοντας την δυναμική των κοινωνικών αναπαραστάσεων βασιζόμενος στην θεωρία των σεναρίων (Schunk & Abelson, 1977) υποστηρίζει ότι η κοινωνική αναπαράσταση είναι ένα σύνολο από γνωσθήματα για ένα αντικείμενο τα οποία είναι δεοντικά η/και περιγραφικά. Η έννοια του δέοντος είναι το σύνολο των τρόπων με τους οποίους μια πράξη μπορεί να υφίσταται: «πρέπει να είναι έτσι...» «είναι επιθυμητό να γίνει...». Στον τομέα των κοινωνικών αναπαραστάσεων τα δεοντικά γνωσθήματα είναι μαζικά υποθετικά και, όπως καταδεικνύεται στις έρευνες επί των κοινωνικών αναπαραστάσεων τα υποκείμενα δρουν διαφορετικά σε διάφορες συνθήκες (σε αυτήν την συνθήκη πρέπει να γίνει αυτό η/και ίσως σε αυτήν την ειδική περίπτωση πρέπει να κάνουμε το άλλο). Είναι ανεκτή δηλαδή η ύπαρξη εξειδικευμένων συνθηκών όπου το υποκείμενο ενεργεί κατά τρόπο αντίθετο με το δεδηλωμένο λόγο του και όπου κινητοποιούνται υποθετικά σχήματα δράσης του υποκειμένου ή της ομάδας. Ωστόσο μερικά δεοντικά σχήματα είναι απόλυτα και μη-υποθετικά.

Συνεχίζοντας δίνει μια εγχειρηματική έννοια στην αντίθεση υποθετικού/απόλυτου χρησιμοποιώντας το πείραμα του Moliner (1988) στο οποίο οι σπουδαιότεροι περιγραφικοί δείκτες μιας κοινωνικής αναπαράστασης τίθενται σε αμφισβήτηση χωρίς δικαιολογία, και καταλήγει ότι το δεοντικό/περιγραφικό σχήμα του δείκτη υπό αμφισβήτηση είναι απόλυτο, όταν η κλειδα ανάγνωσης της αναπαράστασης απορρίπτεται ως ακατάλληλη και υποθετικό όταν η κλειδα ανάγνωσης παραμένει. Τα γνωσθήματα δηλαδή του κεντρικού πυρήνα είναι απόλυτα δεοντικά περιγραφικά ενώ τα γνωσθήματα της περιφέρειας είναι υποθετικά δεοντικά περιγραφικά.

Ο ίδιος Moliner (2001) αναφέρει επίσης ότι ένα από τα πιο θεμελιώδη χαρακτηριστικά ενός κεντρικού στοιχείου είναι ότι είναι αναγκαίο, απόλυτα αναγκαίο, επειδή, εάν δεν είναι παρών, η δομή, ο κεντρικός πυρήνας αλλάζει ολοκληρωτικά αυτόματα. Αντίθετα ένα περιφερειακό στοιχείο είναι υποθετικό. Τα περιφερειακά σχήματα έχουν μια πρακτική σημασία, και συνδέονται με συγκεκριμένες καταστάσεις και συνθήκες, γι' αυτό το λόγο είναι υποθετικά. Δεν είναι «απόλυτα» καθώς σχετίζονται με ειδικές συνθήκες (Lhereux κ. συν., 2008).

Τα κεντρικά στοιχεία αποτελούν τα «απόλυτα δέοντα» με την έννοια ότι συνιστούν την κοινή και συναινετική βάση μιας κοινωνικής αναπαράστασης σαν αποτέλεσμα της συλλογικής μνήμης και του συστήματος κανόνων που μια ομάδα

αναφέρεται. Επομένως κάθε αμφισβήτηση των κεντρικών στοιχείων επιφέρει τον μετασχηματισμό ή την εγκατάλειψη της αναπαράστασης. Η επίθεση, η αμφισβήτηση του κεντρικού πυρήνα, είναι πάντοτε μια «κρίση» όχι μονάχα γνωστική αλλά που αφορά τις «αξίες» και αυτό σημαίνει ότι τα υποκείμενα μοιράζονται τις ίδιες κεντρικές αξίες σχετικά με αυτό το αντικείμενο της αναπαράστασης. Το να αναζητούμε τον κεντρικό πυρήνα, σημαίνει ότι αναζητούμε την ρίζα, το κοινωνικό θεμέλιο της κοινωνικής αναπαράστασης (Abric, 2001).

Κατά αυτήν την έννοια ο κεντρικός πυρήνας αποτελεί το διαπραγματέυτο μέρος της κοινωνικής αναπαράστασης και η περιφέρεια το διαπραγματεύσιμο μέρος (Abric, 2003 · Lhereux κ. συν., 2008).

Τα κεντρικά στοιχεία είναι απαραίτητα για την αναγνώριση της αναπαράστασης και είναι μη-διαπραγματεύσιμα στοιχεία, ανεξάρτητα από τις συνθήκες τις οποίες βρίσκονται τα υποκείμενα (Flament, 1999 · Lheureux & Lo Monaco, 2011 · Moscovici, 1992).

Ενώ τα περιφερειακά όταν αμφισβητούνται, φαίνεται να ανέχονται αυτήν την αντίθεση, έτσι ώστε επιφέρουν την αναγνώριση της αναπαράστασης παρά την αμφισβήτηση τους. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι είναι διαπραγματεύσιμα στοιχεία. (Flament, 1999 · Lheureux & Lo Monaco, 2011 · Moscovici, 1992).

Παρόλα αυτά πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι η μη διαπραγματέυση των κεντρικών στοιχείων είναι σχετική, όπως όταν υφίσταται την επιρροή ιδεολογικών απόψεων (Rateau, 2000) όταν υφίσταται την επιρροή μιας επιστημονικής πηγής υψηλού κύρους (Mugny κ. συν., 1997) ή ακόμα όταν ταυτόχρονα ένα κεντρικό στοιχείο αμφισβητείται και επιβεβαιώνεται ένα άλλο εξίσου κεντρικό στοιχείο (Katerelos, 2003). Σύμφωνα με τα πειράματα του Katerelou (2003) η αναγνώριση του αντικειμένου επέρχεται με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση ενός κεντρικού στοιχείου ενώ ένα άλλο κεντρικό στοιχείο αναιρείται. Σε αυτήν την περίπτωση τα υποκείμενα παρόλο την αμφισβήτηση ενός κεντρικού στοιχείου συνεχίζουν να διαπραγματεύονται και να συζητούν για το αντικείμενο της αναπαράστασης και αυτό σημαίνει για τον ίδιο, ότι μπορεί να προκληθούν σημαντικές αλλαγές στον κεντρικό πυρήνα και εν συνεχεία στην δομή όλης της αναπαράστασης.

Ο Katerelos (2003), με αυτά τα πειράματα εισάγει την έννοια της «εσωτερικής επιχειρηματολογικής διαπραγμάτευσης των κεντρικών στοιχείων» και παρατηρεί τί θα μπορούσε να συμβεί όταν ταυτόχρονα επιβεβαιώνονται και αναιρούνται τα κεντρικά στοιχεία.

Για τους Lheureux και Lo Monaco (2011) εστιάζεται περισσότερο στο επικοινωνιακό πλαίσιο αυτής της διαπραγμάτευσης και δεν λαμβάνει υπόψιν του την ιεραρχική θέση των κεντρικών στοιχείων όπως είχε διατυπωθεί από τα πειράματα του Rateau (1994, 1995a, 1995b) εντάσσοντας αυτήν την «εσωτερική διαπραγμάτευση» περισσότερο μέσα στην δομιστική προσέγγιση των κοινωνικών αναπαραστάσεων. Κατά τον Rateau (1994) τα κεντρικά στοιχεία βρίσκονται ιεραρχημένα μέσα στον κεντρικό πυρήνα και μπορούμε να διακρίνουμε τα κεντρικά στοιχεία που είναι «προτεραιότητας» και τα «δευτερεύοντα» κεντρικά στοιχεία. Τα «κύρια» ή «προτεραιότητας» κεντρικά δημιουργούν την σημασία της κοινωνικής αναπαράστασης ενώ τα «δευτερεύοντα» την «εξειδικεύουν». Για αυτόν τον λόγο όταν αμφισβητούνται τα «κεντρικά της προτεραιότητας στοιχεία» οδηγούν σε «απόλυτες αρνήσεις» του αντικειμένου της αναπαράστασης από τα υποκείμενα, σε σχέση με τα «δευτερεύοντα» κεντρικά που οδηγούν σε «σχετικές αρνήσεις» (Lheureux κ. συν., 2008 · Rateau, 1994). Η άρνηση των «προτεραιότητας» κεντρικών στοιχείων ενέχει μια αλλοίωση της σημασίας της αναπαράστασης για αυτό εισάγει την απόλυτη άρνηση της. Ενώ τα «δευτερεύοντα» κεντρικά, εισάγουν κατά την αμφισβήτηση τους, την άρνηση ενός λιγότερου θεμελιώδους στοιχείου μέσα στην αναπαράσταση και κατά τον Guimelli (1998, 2003) αυτά τα «δευτερεύοντα» κεντρικά ενέχουν διαπραγματευτικές ιδιότητες.

Κατά τους Lheureux και Lo Monaco (2011) αυτή η ιεραρχία επιτρέπει να κατανοήσουμε περισσότερο την έννοια της «εσωτερικής επιχειρηματικής διαπραγμάτευσης» που εισήγαγε ο Κατερέλος το 2003 και πρεσβεύουν την άποψη ότι η επιβεβαίωση ενός «προτεραιότητας» ή «κύριο» κεντρικό στοιχείο μπορεί να αντισταθμίσει την ταυτόχρονη αμφισβήτηση ενός «δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου και τα υποκείμενα μπορούν να αναγνωρίσουν το αντικείμενο της κοινωνικής αναπαράστασης, καθώς το «πρωτεύων» κεντρικό στοιχείο δίνει την σημασία στην αναπαράσταση. Παρόλα αυτά, δεν ισχύει το αντίθετο, δηλαδή η αμφισβήτηση ενός «προτεραιότητας» κεντρικού στοιχείου με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση ενός

«δευτερεύοντος» κεντρικού στοιχείου δεν μπορεί να οδηγήσει στην αναγνώριση του αντικειμένου της αναπαράστασης, καθώς δεν μπορεί να αντισταθμιστεί η αμφισβήτηση της θεμελιώδους σημασίας της αναπαράστασης που εσωκλείεται στο «προτεραιότητας» κεντρικό στοιχείο.

Κατά αυτούς τους ερευνητές (Lheureux & Lo Monaco, 2011) ο όρος «διαπραγματεύση» αναφέρεται στον διαπραγματευτικό χαρακτήρα των κεντρικών στοιχείων και εξαρτάται από την ανοχή της αμφισβήτησης τους σε κοινωνιο-γνωστικό επίπεδο και από την θέση και τον ρόλο τους μέσα στο κεντρικό σύστημα. Ο διαπραγματευτικός χαρακτήρας των κεντρικών στοιχείων αναφέρεται στον συμβολικό δεσμό του στοιχείου της αναπαράστασης με το αντικείμενο της.

Τα «δευτερεύοντα» κεντρικά στοιχεία μπορεί να είναι υποθετικά και διαπραγματεύσιμα στοιχεία κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες ενώ τα «προτεραιότητας» κεντρικά είναι μη-διαπραγματεύσιμα και μη υποθετικά. Πολλές έρευνες άλλωστε οδηγούν στην σχετικότητα της αυστηρής διχοτόμησης του κεντρικού συστήματος όπως οι έρευνες του Lheureux και των συνεργατών του (2008) για την μη υποθετικότητα και την κανονικότητα των κεντρικών και την ιεραρχία των περιφερειακών στοιχείων, καθώς και οι έρευνες για την περιφερειακή υποδόμηση (Katerelos, 1993) και του Flament (1994b).

Επίσης οι ίδιοι ερευνητές Lheureux και Lo Monaco το (2011), συνδέουν την έννοια της «διαπραγματεύσης» και της ιεραρχίας των κεντρικών στοιχείων με την δυναμική των κοινωνικών αναπαραστάσεων. Αναφέρουν ότι τα «δευτερεύοντα» κεντρικά στοιχεία, κάτω από το πρίσμα των ερευνών και απόψεων του Abric (1994) για την αλλαγή των κοινωνικών αναπαραστάσεων και τους τύπους μετασχηματισμού (τον προοδευτικό μετασχηματισμό, τον απότομο μετασχηματισμό και τον αντιστεκόμενο), θα μπορούσαν να μετεξελιχθούν, λόγω του διαπραγματευτικού χαρακτήρα τους σε περιφερειακά στα πλαίσια μιας απότομης αλλαγής του κεντρικού πυρήνα, ενώ τα κεντρικά στοιχεία που είναι «προτεραιότητας» δεν μπορούν παρά να αλλάζουν προοδευτικά λόγω του μη διαπραγματευτικού χαρακτήρα τους..

Στο τέλος, αναφέρουν ότι τα ερευνητικά τους δεδομένα για την «εσωτερική διαπραγματεύση των κεντρικών στοιχείων» περιορίζονται, λόγω του ότι αναλύουν τις συνθήκες όπου μέσα στο κεντρικό σύστημα υπάρχουν μόνο δυο κεντρικά στοιχεία ένα

«δευτερεύον» και ένα «προτεραιότητας» κεντρικό στοιχείο και θέτουν την ερώτηση τι θα συνέβαινε, εάν υπήρχαν πολλά «προτεραιότητας» κεντρικά στοιχεία ή «δευτερεύοντα».

Ή τι θα συνέβαινε, εάν επιβεβαιώναμε ένα «προτεραιότητας» κεντρικό στοιχείο και αμφισβητούσαμε ένα άλλο «προτεραιότητας» κεντρικό στοιχείο. Η τι θα συνέβαινε, εάν είχαμε δυο «δευτερεύοντα» κεντρικά στοιχεία.

Στην δική μας έρευνα θα προσπαθήσουμε, συμβαδίζοντας με τις παραπάνω απόψεις και πειραματικά ευρήματα, στα πλαίσια της δομιστικής προσέγγισης, να δούμε τι θα μπορούσε να συμβεί με την έννοια της «εσωτερικής κεντρικής διαπραγμάτευσης» εάν επιβεβαιώνονται ή και αναιρούνται ένα «προτεραιότητας» κυρίαρχο κεντρικό στοιχείο και δυο «δευτερεύοντα» κεντρικά στοιχεία, και τι θα μπορούσε να συμβεί στον μετασχηματισμό της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου, όταν αυτή η επιβεβαίωση και η αμφισβήτηση των κεντρικών αυτών στοιχείων εσωκλείεται σε ένα Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο ή όχι, όπως την υποθετικότητα, την νέο-κανονικότητα και την γενικότητα.

1.8 Ποσοτική ή ποιοτική κεντρικότητα

Αν και οι πρώτες έρευνες στην προσπάθεια εντοπισμού του κεντρικού πυρήνα βασίσθηκαν στην εμφάνιση ποσοτικών διαφορών ανάμεσα στα κεντρικά και περιφερειακά σχήματα και αυτό, διότι σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα, τα κεντρικά γνωσθήματα είναι μέσα στην δομή της αναπαράστασης περισσότερο διασυνδεδεμένα με γνωσθήματα που αναφέρονται στο αντικείμενο της αναπαράστασης, από ότι τα περιφερειακά και είναι αυτά τα οποία αναφέρονται περισσότερο από τα υποκείμενα στον λόγο τους, ο Moliner (1994) υποστηρίζει ότι, αν και οι ποσοτικές ιδιότητες μπορεί να είναι χαρακτηριστικές των κεντρικών γνωσημάτων δεν συνιστούν και την ιδιαιτερότητα τους και αναφέρει ότι οι ερευνητές στηρίχθηκαν στην επαλήθευση της ποσοτικής κεντρικότητας, ενώ έκαναν μια ανεπαρκή ανάλυση της κεντρικότητας. Διαχωρίζει έτσι την ποσοτική κεντρικότητα από την ποιοτική, υποστηρίζοντας ότι οι ποσοτικές ιδιότητες των κεντρικών γνωσημάτων δεν είναι παρά το αποτέλεσμα μιας αρχικής ιδιότητας που σχετίζεται με την ίδια την φύση της κεντρικότητας και που είναι

θεμελιωδώς ποιοτική.

Αυτό διότι η ισχυρή διασύνδεση ενός γνωσθήματος δεν αποτελεί αιτία κεντρικότητας, αλλά μια συνέπεια, εφόσον δεν είναι ένα γνώσημα που συνδέεται με άλλα και καθίσταται κεντρικό, είναι περισσότερο ότι είναι κεντρικό και κατά συνέπεια συνδέεται με άλλα. Η κεντρικότητα του στοιχείου απορρέει από τον συμβολικό δεσμό που διατηρεί με το αντικείμενο της αναπαράστασης, εφόσον στηρίζεται στις κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες γέννησης της αναπαράστασης (Moliner, 1994).

Αυτός ο συμβολικός δεσμός είναι που συνδέει τα κεντρικά στοιχεία με το αντικείμενο της αναπαράστασης και που ανάγει σε αυτά κάποιες ποσοτικές ιδιότητες. Εξάλλου στην έννοια του «απεικονιστικού πυρήνα» που εισήγαγε ο Moscovici (1961) διαφάνεται η σχηματοποίηση του αντικειμένου όπου γύρω από αυτό κατατάσσονται οι πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο και οι συνθέτες του έχουν επιλεγεί με κοινωνικούς και ιστορικούς ορισμούς. Οι συνθέτες αυτοί διατηρούν με το αντικείμενο μια σχέση συμβολικής υφής παρόμοια με εκείνη που συνδέει το σημαίνον με το σημαινόμενο.

Επομένως, αν η κεντρικότητα ενός γνωσθήματος προϋποθέτει ποσοτικές ιδιότητες αυτές δεν αποτελούν απόδειξη κεντρικότητας (Moliner, 1994).

Όπως ήδη αναφέραμε η πρώτη πειραματική επαλήθευση της υπόθεσης του κεντρικού πυρήνα διενεργήθηκε από τον Moliner (1988) όπου η αμφισβήτηση δυο γνωσημάτων ποσοτικά ισότιμα στην κοινωνική αναπαράσταση της ιδανικής ομάδας φέρει διαφοροποιημένα αποτελέσματα και επιτρέπει να διαχωρίσουμε την διπλή όψη ποσοτική και ποιοτική της έννοιας του πυρήνα και επίσης να δηλώσουμε ότι οι ποσοτικές ιδιότητες ενός γνωσθήματος (διασύνδεση ή έντονη παρουσία) δεν συνεπάγονται αυτόματα ότι αυτό το γνώσημα διατηρεί με το αντικείμενο της αναπαράστασης έναν συμβολικό δεσμό και άρα ανήκει στον κεντρικό πυρήνα. Αν η ποιοτική κεντρικότητα συνεπάγεται οπωσδήποτε ποσοτικές ιδιότητες, το αντίθετο δεν ισχύει πάντοτε (Moliner, 1994).

Ένα γνώσημα με υψηλή συμβολική αξία σημαίνει ότι επίσης υπερέχει στον λόγο των υποκειμένων και η υψηλή συσχετιστική δύναμη σημαίνει ότι ένα κεντρικό γνώσημα συνδέεται με πολλά άλλα γνώσηματα (Wachelke, 2012).

1.9 Μέθοδοι ελέγχου ποιοτικής κεντρικότητας

Πρόσφατα οι έρευνες επί των κοινωνικών αναπαραστάσεων επικεντρώθηκαν στις τεχνικές επαλήθευσης των αποκτηθέντων ευρημάτων από τις «κλασσικές» τεχνικές για τον εντοπισμό του τύπου οργάνωσης και τον εντοπισμό των κεντρικών στοιχείων. Κάτω από αυτό το πρίσμα τοποθετούνται οι τεχνικές επαλήθευσης του κεντρικού πυρήνα. Η χρησιμοποίηση των τεχνικών που επιτρέπουν την επαλήθευση της υπόθεσης της κεντρικότητας ενός στοιχείου ήταν ένα καθοριστικό βήμα για την αναγνώριση και την εξέλιξη της θεωρίας του κεντρικού πυρήνα. Αυτές οι τεχνικές ενώ επεξεργάστηκαν μέσα στα πλαίσια ερευνών εργαστηρίου, μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε κάθε έρευνα επί των κοινωνικών αναπαραστάσεων, συμπεριλαμβανομένων και των ερευνών πεδίου (Abric, 2003).

1.10 Η τεχνική της αμφισβήτησης (MEC)

Γνωρίζουμε ότι τα κεντρικά στοιχεία εξ ορισμού που απορρέει από την δομική ιδιότητα τους, δεν διαπραγματεύονται. Η αμφισβήτηση τους θα πρέπει να επιφέρει επομένως αναγκαστικά μια αλλαγή στην αναπαράσταση με άλλα λόγια, ένα αντικείμενο δεν θα μπορεί να αναγνωριστεί από τα υποκείμενα, εάν παρουσιάζει ένα χαρακτηριστικό αντίθετο με ένα κεντρικό στοιχείο της αναπαράστασης τους. Αυτή η διαδικασία της αναίρεσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως δείκτης της κεντρικότητας ενός γνώσηματος. Μόνο η αμφισβήτηση των κεντρικών στοιχείων μπορεί έχει ως συνέπεια την διαδικασία της αναίρεσης. Τα περιφερειακά στοιχεία όντας περισσότερο ευλύγιστα, αποδέχονται την αντίθεση. Η αμφισβήτηση τους δεν συνιστά « ένα ρίσκο» για την αναπαράσταση και δεν θα επιφέρει την διαδικασία της αναίρεσης στα υποκείμενα (Moliner, 2002).

Ο μηχανισμός της Mec ή της τεχνικής της αμφισβήτησης, συνίσταται στην χρησιμοποίηση επομένως μιας διπλής άρνησης για να αναγνωριστούν τα κεντρικά στοιχεία:

- αμφισβήτηση του στοιχείου X: πρώτη άρνηση
- απόρριψη της αναγνώρισης του αντικειμένου: δεύτερη άρνηση (Abric, 2003).

Ο Moliner (1998) του οποίου οι εργασίες είναι η πρώτη πειραματική επαλήθευση του κεντρικού πυρήνα, χρησιμοποίησε την *mes* για την μελέτη της αναπαράστασης που έχουν οι νοσοκόμες για τους ρόλους τους. Εφόσον μετά από μια προ- έρευνα εντόπισε τα κυρίως αναφερόμενα σχήματα (στην πλειοψηφία τους 15) από τις νοσοκόμες για την εργασία τους, πρότεινε στα υποκείμενα το ερωτηματολόγιο του ελέγχου της κεντρικότητας, βασιζόμενο στην αρχή της διπλής άρνησης για τα 15 επιλεγμένα σχήματα. Σε κάθε στοιχείο πρότεινε τρεις απαντήσεις «περισσότερο ναι» «δεν ξέρω» «περισσότερο όχι».

Τα αποτελέσματα είναι ενδεικτικά για το στοιχείο «συνειδητοποίηση των ευθυνών» όπου 96% των υποκειμένων απορρίπτουν την ιδέα ότι οι νοσοκόμες δεν «συνειδητοποιούν τις ευθύνες τους» κατά συνέπεια, επειδή η αμφισβήτηση αυτού του στοιχείου επιφέρει την απόρριψη της αναγνώρισης του αντικειμένου, συμπεραίνει ότι αυτό το στοιχείο ανήκει στον κεντρικό πυρήνα. Δεν συμβαίνει το ίδιο όταν τίθεται σε αμφισβήτηση το στοιχείο «έλεγχος συναισθημάτων» όπου δεν επιφέρει παρά 50% απόρριψης και συμπεραίνει ότι είναι απαραίτητο στην αναπαράσταση, αλλά πρόκειται για περιφερειακό στοιχείο (Abric, 2003).

1.11 Η μέθοδος εισαγωγής με διαφορούμενο σενάριο (ISA)

Πάντα ακολουθώντας τις έρευνες εντοπισμού και επαλήθευσης του κεντρικού πυρήνα ο Moliner (1993) επεξεργάστηκε μια τεχνική για να αναδυθούν και να ελέγξουμε τα κεντρικά στοιχεία μιας αναπαράστασης.

Στηρίζεται στην ιδέα ότι μια αναπαράσταση είναι μια ενεργητική διαδικασία κατασκευής της πραγματικότητας, κατά συνέπεια αρκεί να ερευνήσουμε ποια είναι τα στοιχεία εκείνα τα οποία έχει ανάγκη το υποκείμενο για να αναγνωρίσει ένα αντικείμενο της αναπαράστασης και να το διαφοροποιήσει από άλλα κοντινά αντικείμενα (Abric, 2003).

Ο ίδιος (Moliner, 1994) αναφέρει ότι τα υποκείμενα όταν βρίσκονται μπροστά σε γεγονότα η πληροφορίες που αντιφάσκουν με τα κεντρικά γνωσθήματα της αναπαράστασης τους, βρίσκονται αντιμέτωπα με μια απλή εναλλακτική λύση : ή αφομοιώνουν τις καινούριες πληροφορίες παίρνοντας το «ρίσκο» της έκρηξης της παλιάς αναπαράστασης, ή ανασκευάζουν τις πληροφορίες και ελαχιστοποιούν την εμβέλεια τους.

Συνήθως είναι ο δεύτερος τρόπος που διαλέγουν για λόγους γνωστικής οικονομίας. Σύμφωνα με αυτήν την άποψη η διαδικασία της ανάπλασης είναι ισχυρός παράγοντας σταθερότητας των κοινωνικών αναπαραστάσεων και σημαντικός δείκτης κεντρικότητας ενός γνωσθήματος, επειδή σύμφωνα με την θεωρία τα κεντρικά γνωσθήματα είναι αμετάβλητα και κάθε πληροφορία αντίθετη με αυτά ανασκευάζεται.

Η μέθοδος επαγωγής με διαφορούμενο σενάριο συνίσταται αρχικά στην κατασκευή ενός διαφορούμενου σεναρίου ικανού να επαγάγει στα υποκείμενα την μελετώμενη αναπαράσταση. Κατά αυτόν τον τρόπο τα υποκείμενα νομίζουν ότι βρίσκονται μπροστά στο αντικείμενο της αναπαράστασης (επαγωγική φάση). Το σενάριο ακολουθείται από μια πληροφορία αντίθετη με το γνώσημα του οποίου θέλουμε να ελέγξουμε την κεντρικότητα (φάση αμφισβήτησης) και έτσι επιτρέπουμε στα υποκείμενα να απορρίψουν την αρχική αναπαράσταση (φάση ανασκευής).

Το σενάριο δεν πρέπει να αναφέρεται ρητά στο αντικείμενο της αναπαράστασης, διότι τα υποκείμενα, όταν δεν είναι αμφίβολο το σενάριο δύσκολα ανασκευάζουν την πληροφορία που τους παρουσιάζεται και δίνουν φιλοφρονητικές απαντήσεις περισσότερο (Moliner, 1994).

Το διαφορούμενο του σεναρίου προέρχεται από το γεγονός ότι μπορεί να παρουσιάζεται σαν να αναφέρεται η όχι στο αντικείμενο της αναπαράστασης και έτσι να δίνει θέση σε δυο διαφορετικούς τύπους περιγραφής.

Η τεχνική περιέχει τέσσερις διαδοχικές ενέργειες:

- πρώτο βήμα: από μια προ-έρευνα (π.χ. όπως με την MEC) εντοπίζουμε τα θέματα που σχετίζονται με το μελετώμενο αντικείμενο. Είναι για κάθε ένα από αυτά τα θέματα που θα μελετήσουμε την κατάσταση ενός κεντρικού ή περιφερειακού στοιχείου.
- δεύτερο βήμα: κατασκευή ενός διαφορούμενου σεναρίου το οποίο περιγράφει ένα αντικείμενο «φλου» μη συγκεκριμένο και γενικό. Πολλά αντικείμενα μπορούν να συσχετίζονται με αυτό το σενάριο. Κανένα από τα μελετώμενα θέματα δεν πρέπει να εμφανίζεται σε αυτό (Abric, 2003).

Θα παραθέσουμε σαν παράδειγμα το σενάριο που χρησιμοποίησε ο Moliner (1994) σχετικά με την αναπαράσταση της επιχείρησης στους φοιτητές: «Εδώ και πολλά χρόνια η Solitec συγκεντρώνει πολλές δεκάδες ανθρώπων με ποικίλες ικανότητες και συμφέροντα. Καθένας από αυτούς τους ανθρώπους συνεισφέρει με τον τρόπο του στην

λειτουργία αυτής της οργάνωσης που είναι αναγνωρισμένη ως μια από τις πιο σημαντικές στην ιδιότητα της». Ο Moliner (1994) διασφάλισε σε μια πειραματική ομάδα το διαφορούμενο. Πράγματι 38% των υποκειμένων συσχέτισαν το σενάριο με ένα σύλλογο, 33% με μια επιχείρηση, και 28% με ένα κέντρο ερευνών επομένως το περιγραφόμενο αντικείμενο επιφέρει πολλές πιθανές ερμηνείες.

- τρίτο βήμα: έλεγχος κεντρικότητας. Το σενάριο θα παρουσιαστεί με δυο διαφορετικούς τρόπους που αναφέρονται στο αντικείμενο της αναπαράστασης. Συμπεραίνουμε σε μια πρώτη συνθήκη «είναι μια επιχείρηση» και σε μια δεύτερη συνθήκη «δεν είναι μια επιχείρηση» (Abric, 2003).

Σε κάθε μια συνθήκη προτείνουμε στα υποκείμενα τα θέματα που είναι αντιπροσωπευτικά για την μελετώμενη αναπαράσταση (εδώ 14) με την ακόλουθη εντολή: «για εσάς η Solitec κατέχει τα εξής χαρακτηριστικά...» Τα υποκείμενα απαντούν σε μια κλίμακα από «πολύ πιθανόν όχι» έως «πολύ πιθανόν ναι».

-τέταρτο βήμα: η ανάλυση των απαντήσεων επιτρέπει να απομονώσουμε δυο τύπους θεμάτων. Τα θέματα που έχουν επιλεγεί αδιάφορα για τους δυο διαφορετικούς τρόπους του σεναρίου (είναι ή δεν είναι επιχείρηση) και ως εκ τούτου δεν είναι καθοριστικά για τον εντοπισμό του αντικειμένου, είναι περιφερειακά στοιχεία. Αντίθετα κάποια θέματα έχουν σημαντικά περισσότερο επιλεγεί στην περίπτωση που γίνεται άμεσα αναφορά «είναι μια επιχείρηση». Συνιστούν επομένως ένα ουσιαστικό χαρακτηριστικό για τον καθορισμό του αντικειμένου: συμμετέχουν στον κεντρικό πυρήνα (Abric, 2003).

1.12 Μετασχηματισμός και εξέλιξη των κοινωνικών αναπαραστάσεων

Η περιφέρεια της αναπαράστασης χρησιμεύει ως «ζώνη επισφραγίσματος» ή «ως προφυλακτήρας» ανάμεσα σε μια πραγματικότητα που την αμφισβητεί, και ένα κεντρικό πυρήνα που δεν πρέπει να αλλάξει εύκολα Flament (1989) όπως αναφέραμε, όταν ορισμένες περιστάσεις εκτός αναπαράστασης είναι σε αντίθεση με ορισμένες όψεις της. Σε αυτήν την περίπτωση οι ασυμφωνίες της πραγματικότητας μπορούν να αφομοιωθούν καταρχήν από τα περιφερειακά σχήματα που τροποποιούνται, και από την άποψη της γνωστικής οικονομίας τα υποκείμενα μπορούν να ανεχθούν μικρές αλλαγές, χωρίς να αλλάξει ο κεντρικός πυρήνας, αφού μια αλλαγή του θα σήμαινε έναν ολοκληρωτικό μετασχηματισμό της δομής της αναπαράστασης και μια πολύ μεγαλύτερη

γνωστική δαπάνη για τα υποκείμενα. Κι αυτό, διότι όπως αναφέραμε το περιφερειακό σύστημα λειτουργεί ως σύστημα άμυνας στην αναπαράσταση προστατεύοντας τον κεντρικό πυρήνα όταν αυτός απειλείται σημαντικά.

Για τον Flament το 1994 και τον Wachelke το 2012 ένας ιδεολογικός λόγος που μπορεί να είναι σε αντίθεση με μια αναπαράσταση δεν έχει κανένα αποτέλεσμα επιρροής στην αναπαράσταση με την έννοια του πραγματικού μετασχηματισμού της – την αλλαγή του κεντρικού πυρήνα. Οι αλλαγές όσον αφορά την ενεργοποίηση η την υπεροχή των περιφερειακών σχημάτων λαμβάνονται υπόψιν ως ελάχιστες αλλαγές αλλά όχι ως δομικές αλλαγές αφού το περιφερειακό σύστημα εξ' ορισμού είναι ελαστικό. Μόνο ορισμένες περιστάσεις εξωτερικές από την αναπαράσταση μπορούν να οδηγήσουν έναν πληθυσμό να έχει πρακτικές σε ασυμφωνία, περισσότερο ή λιγότερο βίαιες, με την αναπαράσταση, οι οποίες με την σειρά τους μπορούν να οδηγήσουν σε αυτό το φαινόμενο που περιγράψαμε στην προηγούμενη παράγραφο και, εάν επεκταθούν περισσότερο να οδηγήσουν στον μετασχηματισμό του κεντρικού πυρήνα.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, όπου οι πρακτικές είναι σε αντίθεση με τις αναπαραστάσεις των υποκειμένων τίθεται το θέμα της εξέλιξης και της δυναμικής των αναπαραστάσεων, και σύμφωνα με τον Flament (1989, 1994) τα υποκείμενα δεν μπορούν παρά να επεξεργαστούν τις αντιθέσεις αυτές σύμφωνα με τις παλιές πρακτικές τους, και εκτός από τις καταστάσεις όπου οι πρακτικές είναι σε πλήρη αντίθεση με τα κεντρικά στοιχεία της αναπαράστασης (είναι ο τύπος μετασχηματισμού, ο οποίος είναι απότομος και θα μιλήσουμε λίγο παρακάτω για αυτόν) να κινητοποιήσουν μηχανισμούς άμυνας σύμφωνα με τις αρχές της γνωστικής οικονομίας, ώστε η αναπαράσταση να μείνει άθικτη δηλ. ο κεντρικός της πυρήνας.

Παρόλα αυτά αυτοί οι μηχανισμοί που μπορούν να κινητοποιηθούν είναι μηχανισμοί άμυνας οι οποίοι μας επιτρέπουν να χαρακτηρίσουμε μια αναπαράσταση σε ισορροπία, σε μια κατάσταση σταθερή. Εάν αυτά τα φαινόμενα επεκταθούν τότε μπορούν να οδηγήσουν στον μετασχηματισμό του κεντρικού πυρήνα (Flament, 1989, 1994). Σε αυτό το σημείο θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι η κοινωνική αναπαράσταση μπορεί να βρεθεί σε τρεις χρονολογικές φάσεις την φάση της ανάδυσης, όπου το κοινωνικό αντικείμενο γεννιέται και εμφανίζεται στην επικοινωνία των ατόμων την σταθεροποιητική φάση έπειτα, όπου η κοινωνική αναπαράσταση είναι σταθερή με

τον κεντρικό της πυρήνα και στην φάση μετασχηματισμού, όπου οι περιβαλλοντικές συνθήκες επιφέρουν την διαδικασία της αλλαγής. Σταθερότητα και μετασχηματισμός εναλλάσσονται μέχρι όπου η κοινωνική αναπαράσταση δεν είναι πλέον γόνιμη στο κοινωνικό πεδίο (Moliner, 2001a · Wachelke, 2013).

Ο ίδιος εισάγοντας τις έννοιες των «ξένων σχημάτων» της «αντιληπτής αναστρεψιμότητας» και της «υποθετικότητας» ως μηχανισμούς άμυνας των υποκειμένων, και θα αναφερθούμε εκτενέστερα σε αυτούς παρακάτω, διακρίνει τρεις περιπτώσεις ασυμφωνίας μεταξύ πρακτικών και αναπαραστάσεων που μπορούν να οδηγήσουν στους εξής τύπους μετασχηματισμού:

- οι πρακτικές είναι σε αντίθεση με την αναπαράσταση και παρατηρούμε να εμφανίζονται «ξένα σχήματα» και ο ενδεχόμενος μετασχηματισμός είναι «αντιστεκόμενος».

- οι πρακτικές έχουν αφομοιωθεί από την αναπαράσταση, αλλά ήταν σπάνιες, και τώρα οι περιστάσεις τις καθιστούν πολύ συχνές. Βλέπουμε λοιπόν να τροποποιείται το «επίπεδο ενεργοποίησης» των περιφερειακών σχημάτων, και ο ενδεχόμενος μετασχηματισμός είναι προοδευτικός, χωρίς ρήξη με το παρελθόν (Flament, 1994b · Guimelli, 1989 · Guimelli & Jacobi, 1990).

- οι νέες πρακτικές θέτουν σε άμεση αμφισβήτηση τον κεντρικό πυρήνα της αναπαράστασης και ο ενδεχόμενος μετασχηματισμός είναι «απότομος» (Abric, 1994a, 1994b · Flament, 1987, 2001).

Ας δούμε αναλυτικότερα αυτούς τους τύπους ενδεχόμενου μετασχηματισμού και τους μηχανισμούς άμυνας που εμπλέκονται σε αυτές τις περιπτώσεις.

1.13 Ξένα σχήματα και αντιστεκόμενος σχηματισμός

Πρόκειται για την περίπτωση όπου οι καινούριες πρακτικές είναι σε αντίθεση με την αναπαράσταση: αυτή η αντίθεση εγγράφεται στα περιφερειακά σχήματα και τα υποκείμενα κινητοποιούν μηχανισμούς άμυνας υπό την μορφή των « ξένων σχημάτων» (Flament, 1987, 1989 · Guimelli & Rouquette, 1993).

Όπως ορίζει τα «ξένα σχήματα» είναι τα κανονικά σχήματα (αυτά που ορίζουν τις συμπεριφορές και ακόμη δεν έχουν παραμορφωθεί) στην περιφέρεια, που υπό την επιρροή των ξένων στοιχείων, μετασχηματίζονται σε ξένα σχήματα, και έχουν

τέσσερα στοιχεία: την υπενθύμιση του κανονικού τον χαρακτηρισμό του ξένου στοιχείου την επιβεβαίωση της αντίθεσης ανάμεσα σε αυτά τα δυο στοιχεία την εισαγωγή μιας εκλογίκευσης που επιτρέπει να γίνει ανεκτή η αντίθεση.

Το ξένο σχήμα στην λεκτική του έκφραση παίρνει την εξής μορφή: για παράδειγμα στην περίπτωση των νέων μουσουλμάνων γυναικών δεύτερης γενιάς που ζουν αντίθετα από τον πολιτισμό τους, δηλώνουν «καπνίζω αλλά δεν απαγορεύεται από το Κοράνι». Εδώ έχουμε μια εκλογίκευση, η οποία αναφέρεται σε μια γενικότερη κληρονομιά όπως την θρησκεία δηλ. ενώ παραδοσιακά το κάπνισμα απαγορεύεται, το Κοράνι όμως δεν αναφέρει τίποτα, επομένως η αντίθεση μπορεί να γίνει ανεκτή.

Ο Flament (1989) αναφέρει ότι όταν πολλά αντίθετα στοιχεία μετασχηματίζουν πολλά κανονικά σχήματα σε ξένα σχήματα, παρατηρούμε έναν μεγάλο αριθμό από τύπους εκλογίκευσεων συχνά αντίθετων μεταξύ τους και υποθέτει αυτές οι εκλογίκευσεις συσσωρευμένες τελειώνουν με το να δημιουργούν μια μη – συνεκτικότητα, ενδο-ατομική και διατομική μη ανεκτή, από την οποία δεν μπορούμε να εξέλθουμε παρά είτε με μια επιστροφή στις παλιές πρακτικές, είτε με μια αναδόμηση του πεδίου της αναπαράστασης (Flament, 1989 · Tafani & Bellon, 2005).

Όταν η επιστροφή στις παλιές πρακτικές είναι εφικτή για τα υποκείμενα αυτή η μη συνεκτικότητα των αντιθέσεων περιορίζεται, αν και θα πρέπει να ψάξουμε στην αναδομημένη αναπαράσταση εάν αυτό το φαινόμενο έχει αφήσει ίχνη (Flament, 1989).

Στην περίπτωση της αναδόμησης της αναπαράστασης (που φαίνεται να είναι πολύ γρήγορη από την στιγμή που ξεκινά) οι καινούριες δομές δεν αγγίζουν ταυτόχρονα όλο τον πληθυσμό και βρίσκουμε συχνά στους νέους τις καινούριες δομές καλύτερα εγκαθιδρυμένες .

Επίσης υποστηρίζει (Flament, 1989) ότι εμφανίζονται στους νέους ιδιαίτερα αυτά που ονομάζει «νέο -κανονικά σχήματα» τα οποία υπενθυμίζουν το παλαιό κανονικό και καθιστούν τις νέες πρακτικές και πρόσφατες ιδέες ως διαφορετικές, αλλά κανονικές. Υποθέτει ότι σε αυτήν την περίπτωση ένα μεγάλο μέρος του παρελθόντος θα σβηστεί και τα «νέο-κανονικά» σχήματα του σήμερα θα μεταμορφωθούν σε σχήματα της αναπαράστασης των οποίων η προέλευση θα έχει ξεχαστεί.

Σε αυτόν τον τύπο μετασχηματισμού, όταν οι νέες πρακτικές είναι αντίθετες

βλέπουμε να κινητοποιούνται οι μηχανισμοί άμυνας της αναπαράστασης: ερμηνεία ad-hoc των νέων περιορισμών, εκλογικεύσεις, αναφορές σε πληροφορίες ή εξωτερικούς κανόνες στην απειλούμενη αναπαράσταση, υπό την μορφή των «ξένων σχημάτων» ή «αντιθετικών σχημάτων». Σαφώς αυτοί οι διάφοροι μηχανισμοί άμυνας που κινητοποιούνται δεν μπορούν να αντέξουν στην διάρκεια των αντιφατικών συμπεριφορών. Ο πολλαπλασιασμός των «αντιθετικών σχημάτων» μπορεί να καταλήξει στον μετασχηματισμό του κεντρικού πυρήνα και κατά συνέπεια της αναπαράστασης στο σύνολο της (Abric, 1994 · Flament, 1989 · Guimelli, 2002 · Tafani & Souchet, 2004).

Ο Κατερέλος το 1996 στηριζόμενος στις εργασίες του Flament (1989, 1994) αναφέρει ότι η ύπαρξη αυτών των σχημάτων στεγανοποιεί κατά κάποιο τρόπο την αντίθεση μεταθέτοντας την σε στοιχεία έξω-αναπαραστασιακά (γενικότερης κουλτούρας, πίστης κ.α.) που αναλαμβάνουν να επιλύσουν την σύγκρουση. Εάν η αλλαγή είναι συμβιβάσιμη τα πάντα σταματούν εδώ, εάν η αλλαγή δεν είναι συμβιβάσιμη και η σύγκρουση που δημιουργείται δεν μπορεί να επιλυθεί με αυτόν τον τρόπο, διότι αυτός ο τύπος επιχειρήματος δεν επαρκεί, κινητοποιούνται δυο μηχανισμοί άμυνας: η υποθετικότητα και η προβλεπόμενη αναστρεψιμότητα.

1.14 Ενεργοποίηση σχημάτων και προοδευτικός σχηματισμός μιας αναπαράστασης

Σε αυτόν τον τύπο μετασχηματισμού οι πρακτικές δεν είναι τελείως αντίθετες με τον κεντρικό πυρήνα, και ο μετασχηματισμός θα είναι προοδευτικός χωρίς ρήξη με την παλαιότερη αναπαράσταση. Ο Flament (1989) υποστήριξε ότι σε αυτήν την περίπτωση βλέπουμε να υπάρχουν πρακτικές όπου έχουν γίνει δεκτές από την αναπαράσταση, αλλά αυτές οι πρακτικές είναι σπάνιες, με αποτέλεσμα να ενεργοποιούνται ανόμοια περιφερειακά σχήματα στον λόγο των υποκειμένων. Κάποιες περιστάσεις μπορούν να αυξήσουν την ενεργοποίηση αυτών των πρακτικών, και η ενεργοποίηση των σχημάτων αυτών μπορεί να επιφέρει τον μετασχηματισμό της αναπαράστασης.

Εδώ δηλαδή τα σχήματα που έχουν ενεργοποιηθεί από τις νέες πρακτικές θα αφομοιωθούν με εκείνα του κεντρικού πυρήνα και θα γίνουν ένα με αυτά για να σχηματίσουν μια νέα αναπαράσταση δηλαδή ένα νέο κεντρικό πυρήνα. Οι περιστάσεις που δεν έχουν σχέση με την αναπαράσταση αυξάνουν την ενεργοποίηση των σχημάτων που αρχικά η εμφάνιση τους ήταν σπάνια, και ο μετασχηματισμός επέρχεται λόγω

συχνότητας εμφάνισης των νέων πρακτικών και ο μετασχηματισμός του κεντρικού πυρήνα είναι προοδευτικός. Χαρακτηριστική σε αυτόν τον τύπο μετασχηματισμού είναι η εργασία του Guimelli (1989) για την αναπαράσταση του κυνηγιού.

Για τον Guimelli (1993) θα πρέπει να συντρέχουν οι εξής συνθήκες για τον μετασχηματισμό σε αυτήν την περίπτωση :

- θα πρέπει να εμφανιστεί ένα γεγονός υψηλού βαθμού εμπλοκής των υποκειμένων .
Αλλά τα γεγονότα δεν μπορούν να μετρηθούν αντικειμενικά και επομένως αυτό που είναι σημαντικό είναι η «γνωστική τους εικόνα» για την μια ή την άλλη ομάδα ή μάλλον είναι η αξία τους ως σύστημα αναφοράς για κάποιες ομάδες και όχι για άλλες. Ένα γεγονός θα θεωρηθεί σημαντικό για μια ομάδα όταν είχε μια βαθιά επίδραση στην ιστορία της ομάδας.

-οι εξωτερικές περιστάσεις από την αναπαράσταση (οι οποίες είναι τα στιγμιαία χαρακτηριστικά του κοινωνικού ή/και οικονομικού ή/ και φυσικού περιβάλλοντος που είναι σε άμεση σχέση με το αντικείμενο της αναπαράστασης) έχουν αλλάξει αρκετά, κατά τέτοιο τρόπο ο οποίος είναι καταστροφικός για την ομάδα ως συνέπεια του γεγονότος της προηγούμενης παραγράφου. Όσο πιο σύντομα αυτό συμβεί, η τροποποίηση των περιστάσεων προκαλεί τις παλιές πρακτικές, όπου τείνουν να χάσουν την ωφελιμότητα τους για τα υποκείμενα.

- η πρόκληση προς τις παλιές πρακτικές θα πρέπει να αντιλαμβάνεται από τα υποκείμενα ως μη αναστρέψιμη, επειδή στην αντίθετη περίπτωση όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Flament το 1993 τα υποκείμενα θα περίμεναν να ξαναγυρίσουν οι συνθήκες στο προηγούμενο «status quo ante» και να αρκεστούν στις αντιθέσεις για ένα συγκεκριμένο διάστημα παρά να αναδομήσουν το πεδίο της αναπαράστασης που απαιτεί μεγαλύτερη γνωστική προσπάθεια.

1.15 «Απότομος» μετασχηματισμός

Οι νέες πρακτικές σε αυτήν την περίπτωση θέτουν σε άμεση αμφισβήτηση τα κεντρικά στοιχεία της αναπαράστασης και τα υποκείμενα δεν προσφεύγουν σε μηχανισμούς άμυνας (Flament, 1989 · Guimelli, 2002).

Η σημασία αυτών των πρακτικών η διάρκεια τους και ο μη αναστρέψιμος χαρακτήρας τους οδηγούν σε έναν πλήρες και άμεσο μετασχηματισμό της δομής της

αναπαράστασης .

Ο Flament (1989) υποθέτει ότι τα στοιχεία του παλιού κεντρικού πυρήνα παίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην σύσταση αυτής της νέας αναπαράστασης.

Σε αυτούς τους τύπους μετασχηματισμού μπορούν να κινητοποιηθούν όπως αναφέραμε γνωστικοί μηχανισμοί άμυνας από τα υποκείμενα εκτός από τον τύπο του απότομου μετασχηματισμού, έτσι ώστε η αναπαράσταση, ο κεντρικός της πυρήνας να παραμείνει άθικτος. Στην συνέχεια θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε αυτούς τους μηχανισμούς άμυνας και την δυναμική των αναπαραστάσεων όταν αυτά τα φαινόμενα αυξάνονται.

1.16 Προβλεπόμενη αναστρεψιμότητα

Ο Flament (1989, 1994a) όπως αναφέραμε χρησιμοποιεί την έννοια της «αναστρεψιμότητας της κατάστασης» υποστηρίζοντας ότι τα υποκείμενα που εμπλέκονται σε μια κατάσταση και αναπτύσσουν κάποιες πρακτικές αντίθετες των κεντρικών χαρακτηριστικών της αναπαράστασης τους, μπορεί να θεωρήσουν δικαίως ή αδικώς ότι αυτή η κατάσταση είναι μη αναστρέψιμη, δηλ. ότι μια επιστροφή στις παλιές πρακτικές είναι αδύνατη, ή αντίθετα αναστρέψιμη, δηλ. μια επιστροφή στις παλιές πρακτικές γίνεται αντιληπτή ως πιθανή εφόσον αυτή η κατάσταση είναι προσωρινή και σπάνια ή θα επανέλθουν σε κάτι πιο ευνοϊκό για την αναπαράσταση.

Η προβλεπόμενη αναστρεψιμότητα, όταν δηλαδή τα υποκείμενα αναμένουν ότι οι καταστάσεις οι τωρινές οι οποίες είναι αντίθετες με τις παλιές πρακτικές τους είναι προσωρινές για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, και επομένως θα σταματήσουν και θα ξαναγυρίσουν στις παλιές πρακτικές ή σε συνθήκες ευνοϊκότερες για την αναπαράσταση, είναι μια στρατηγική προστασίας της αναπαράστασης, ένας μηχανισμός άμυνας και κατά συνέπεια επιβραδύνει την διεργασία μετασχηματισμού της, και κυρίως την κάθε αλλαγή στον κεντρικό πυρήνα.

Τα υποκείμενα κινητοποιώντας αυτόν τον μηχανισμό άμυνας θα μπορούσαμε να πούμε, ότι από την άποψη της γνωστικής οικονομίας σκέφτονται ότι, εάν αναδομούσαν τον κεντρικό πυρήνα θα δαπανούσαν πολλή γνωστική ενέργεια και ταυτόχρονα ότι θα ξόδευαν την ίδια ενέργεια για να αλλάξουν ξανά και να ξαναγυρίσουν στο αρχικό σημείο. Κατά συνέπεια είναι περισσότερο προς συμφέρον τους να υποστούν τις

δυσκολίες που οφείλονται σε αυτές τις αντίθετες περιστάσεις, αλλάζοντας κατά αυτόν τον τρόπο μόνο τα περιφερειακά σχήματα και όχι τον κεντρικό πυρήνα και μπορούμε να υποθέσουμε ότι επιστροφή των περιστάσεων στο κανονικό δεν θα σβήσει όλες τις αλλαγές στα περιφερειακά σχήματα (Flament, 1994).

Ο Κατερέλος και Μαντόγλου (2004) στηριζόμενος στις εργασίες του Flament (1989, 1994) υποστηρίζουν ότι στις καταστάσεις αυτές το φαινόμενο της προβλεπόμενης αναστρεψιμότητας μπορεί να δημιουργηθεί ανεξάρτητα από την επιβεβαίωση της ύπαρξης των «ιδανικών συνθηκών» από τα υποκείμενα απλά και μόνο από την ανεπιβεβαίωτη πίστη ότι κάπου υπάρχουν αυτές οι ευνοϊκές συνθήκες ή πρέπει να υπάρχουν.

Όμως η αντιληπτή αναστρεψιμότητα όπως τα «αντιθετικά σχήματα» ή «ξένα σχήματα» και η υποθετικότητα, αποτελούν μηχανισμούς άμυνας που μπορούν να κρατήσουν μια αναπαράσταση σταθερή, και όχι μηχανισμούς μετασχηματισμού. Παράλληλα η προβλεπόμενη αναστρεψιμότητα από την στιγμή που θα εγκατασταθεί είναι ο πιο ισχυρός μηχανισμός αντίστασης στον μετασχηματισμό. Για παράδειγμα στην μελέτη του ο Katerelos (1993) για την αναπαράσταση της εκπαιδευτικής σχέσης στους εκπαιδευτικούς στην Γαλλία αναφέρει, ότι είκοσι χρόνια μετά οι δάσκαλοι που δίδασκαν στις υποβαθμισμένες περιοχές και χρησιμοποιούσαν κλασσικές παιδαγωγικές μεθόδους (εγκατάσταση αυτοματισμών, μονόδρομη επικοινωνία) δήλωναν ότι ήταν οπαδοί της σύγχρονης παιδαγωγικής (σε αντίθεση με τα παραπάνω) και όταν πάρουν μετάθεση σε κανονικά σχολεία θα την εφαρμόσουν, και εδώ βλέπουμε το παράδοξο που προκύπτει από το πώς μπορεί να εννοηθεί μια προσωρινή κατάσταση είκοσι χρόνων.

Παρόλα αυτά για τον Κατερέλο (1996) αυτοί οι μηχανισμοί μπορούν να χαρακτηριστούν ως μηχανισμοί αλλαγής, από την στιγμή από τα υποκείμενα τους χρησιμοποιούν κατά τρόπο που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «υπερβολικός» όταν δηλαδή γίνεται υπέρβαση της χρονικής διάρκειας η καταστρατήγηση της χωροχρονικής σπανιότητας στην περίπτωση της υποθετικότητας.

Σε αυτήν την περίπτωση δηλαδή, εάν η χρονική οριοθέτηση των αντίθετων πρακτικών έτσι όπως την αντιλαμβάνονται τα υποκείμενα ξεπεράσει τα όρια του αποδεκτού και γίνει η συχνότερη περίπτωση θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι το «σπάνιο γίνεται καθημερινό και το καθημερινό σπάνιο» (Κατερέλος, 1996, σελ. 28).

Ο κεντρικός πυρήνας σε αυτήν την περίπτωση δεν μπορεί να διαχειριστεί τέτοιο βαθμό αντιφάσεων και είναι αυτοί οι ίδιοι μηχανισμοί που προκαλούν την αλλαγή του (Κατερέλος, 1996).

Σε αυτές τις περιπτώσεις όπου οι καταστάσεις είναι αντιληπτές ως αναστρέψιμες και μια αλλαγή γίνεται αντιληπτή ως προσωρινή ενώ μια επιστροφή στην προηγούμενη κατάσταση - *status quo ante* κατά τον Flament (1994) γίνεται αντιληπτή ως βραχυπρόθεσμα εφικτή, οι αναπτυσσόμενες πρακτικές θα έχουν ασθενή αποτελέσματα επί των αναπαραστάσεων, τα αντιθετικά στοιχεία θα αφομοιωθούν από την περιφέρεια η οποία θα μετασχηματιστεί αλλά τα στοιχεία του πυρήνα δεν αμφισβητούνται. Πρόκειται για έναν «επιφανειακό» μετασχηματισμό.

Αντίθετα στις καταστάσεις οι οποίες γίνονται αντιληπτές ως μη - αναστρέψιμες είναι ο κεντρικός πυρήνας που τροποποιείται. Όταν η κατάσταση από τα υποκείμενα γίνεται αντιληπτή ως μη αναστρέψιμη τότε η αναπαράσταση παίρνει θέση προς την κατεύθυνση ενός ουσιαστικού μετασχηματισμού και τα υποκείμενα μπορεί να βρεθούν εις θέση να επανατοποθετήσουν κάποιες αδιαπραγμάτευτες πεποιθήσεις τους σχετικές με το κοινωνικό τους περιβάλλον (Moliner, Barbery, & Louche, 2006).

Κατά τον Abric (1994) η μη αναστρεψιμότητα της κατάστασης μειώνει σε σημαντικό βαθμό την αυτονομία του υποκειμένου και τις δυνατότητες του να χρησιμοποιεί το προηγούμενο σύστημα της αναπαράστασης του στις περιπτώσεις που τα νέα δεδομένα του περιβάλλοντος είναι αντιθετικά με αυτά των κεντρικών του χαρακτηριστικών. Κατά τον Maury (2007) θα πρέπει εξίσου να εκτιμήσουμε το γεγονός ότι η αναγκαιότητα του να διατηρήσουν τα υποκείμενα συνεκτικό το νοητικό τους κόσμο, τα οδηγεί να συμβιβάσουν τις αναπαραστάσεις τους με τις καινούριες πρακτικές που προσεγγίζουν. Αυτό που ο Flament (1994) ονομάζει «*διαδικασία εκλογίκευσης*» «*processus de rationalisation*» έχει ένα αποτέλεσμα στην αλλαγή των αναπαραστάσεων.

1.17 Η υποθετικότητα

Η υποθετικότητα ως μηχανισμός άμυνας όπως η προβλεπόμενη αναστρεψιμότητα αντιστοιχεί εκεί όπου η κινητοποίηση των «ξένων σχημάτων», η εκλογίκευση, δεν επαρκεί, έτσι η αντίθεση εισάγεται μέσω μιας στεγανοποίησης. Έτσι η λογική των υποκειμένων σε αυτή την περίπτωση είναι: κανονικά κάνω αυτό το οποίο είναι σε συμφωνία με αυτό που πιστεύω αλλά σε μια τέτοια περίπτωση η οποία θεωρείται ειδική

και σπάνια θα έκανα εκείνο. Πρόκειται για την στεγανοποίηση σε ένα δεδομένο χωροχρόνο μιας συμπεριφοράς, η οποία είναι βέβαια αντίθετη με την άποψη που εμπεριέχει η αναπαράσταση και ο περιορισμός της σε συγκεκριμένα όρια (Κατερέλος, 1996 · Flament, 1994).

Για τον Flament (1994) τα σχήματα του κεντρικού πυρήνα είναι «απόλυτα δέοντα» στην κοινωνική αναπαράσταση, μη - υποθετικά, και είναι αυτός ο οποίος διαχειρίζεται την υποθετικότητα και εκλογικεύει και στεγανοποιεί τις αντιθέσεις για να περιορισθούν οι ζημιές.

Δηλαδή είναι ο κεντρικός πυρήνας αυτός που διαχειρίζεται το σύνολο της κοινωνικής αναπαράστασης σε μια συνεχή διαλεκτική με την περιφέρεια και την λειτουργία της στην καθημερινή ζωή. Για λόγους όπως είπαμε γνωστικής οικονομίας όπου οι αλλαγές πρέπει να είναι όσον τον δυνατόν πιο λίγες, ένας σύντομος μετασχηματισμός του πυρήνα μπορεί να σχεδιάζεται επί μακρόν στην περιφέρεια όπως στην περίπτωση της μελέτης του Guimelli (1988) όπου ενεργοποιούνται περιφερειακά σχήματα όχι τελείως αντίθετα με τον κεντρικό πυρήνα και που οδηγούν σε μια αναδόμηση του χωρίς απότομη αλλαγή .

Επίσης ο κεντρικός πυρήνας μπορεί να παραχωρήσει την διαχείριση σε ένα μέρος της περιφέρειας δημιουργώντας την «περιφερειακή υποδόμηση» για λόγους γνωστικής ισορροπίας και επίσης λόγω της εμπλοκής των υποκειμένων σε πρακτικές αντίθετες με αυτές των αναπαραστάσεων τους όπως στην περίπτωση της μελέτης του Katerelou το 1993, για τις αναπαραστάσεις της εκπαιδευτικής σχέσης στους εκπαιδευτικούς. Ο κεντρικός πυρήνας σε αυτήν την περίπτωση διαχειρίζεται αυτήν την σύγκρουση μέσω της κινητοποίησης των υποθετικών σχημάτων, έως ότου ο ίδιος να μετασχηματιστεί και να δώσει μια νέα σημασία στην αναπαράσταση (Flament, 1994).

Ο Flament (2001) αναφέρει ότι όλα τα στοιχεία που παρουσιάζει η έννοια της υποθετικότητας δεν έχουν ακόμη εξερευνηθεί και παρουσιάζει την μελέτη των Emiliani και Molinari (1996) για την αναπαράσταση που έχουν οι μητέρες για την γέννηση ορισμένων χαρακτηριστικών των παιδιών: όταν ερωτώνται να δώσουν γενικά την απάντηση τους δίνουν μια απάντηση και όταν ερωτώνται για τα δικά τους παιδιά απαντούν διαφορετικά, και σε αυτή την περίπτωση βλέπουμε το «παιχνίδι» της υποθετικότητας.

Έτσι όπως λειτουργεί η δυναμική των αναπαραστάσεων, τα περιφερειακά στοιχεία για τον ίδιο (Flament, 2001) στηριζόμενος στην ονοματολογία που έδωσε ο Moscovici (1961, 1984, 1989) αποτελούν «διαπραγματεύσιμα» στοιχεία και τα κεντρικά «μη - διαπραγματεύσιμα». Αυτό διότι όταν το περιβάλλον μιας αναπαράστασης εξελίσσεται ανεξάρτητα από την αναπαράσταση, συμβαίνει η αναπαράσταση να βρεθεί μπροστά σε απρόβλεπτες συνθήκες που δεν έχουν ακόμη αφομοιωθεί από την αναπαράσταση, και θα πρέπει να το κάνει. Σε αυτές τις περιπτώσεις έχει αποδειχθεί ότι η περιφέρεια αμύνεται προστατεύοντας τον κεντρικό πυρήνα μερικές φορές για μεγάλο χρονικό διάστημα και διαπραγματεύεται σε ψυχολογικό χρόνο.

Έτσι, κάποιες συμπεριφορές οι οποίες είναι σπάνιες αλλά ανεκτές από το υποθετικό σύστημα κρίνονται ως «δικαιολογημένες» σε αντίθεση με τα σχήματα του κεντρικού πυρήνα που είναι μη διαπραγματεύσιμα, απόλυτα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα υποκείμενα διαθέτουν κάποιες «προ-αναγνωρισμένες συνθήκες» της τρέχουσας καθημερινότητας που παράγονται χωρίς κακή συνείδηση και είναι συμβατές με τον κεντρικό πυρήνα. Εντούτοις υπάρχουν κάποιες συνθήκες που εκφράζουν μια «ανοικτή» υποθετικότητα και κινητοποιούν υποθετικά σχήματα των οποίων την εγκυρότητα θα πρέπει να εξετάσουμε σε σχέση με τον κεντρικό πυρήνα (Flament, 1994).

Σε αυτές τις περιπτώσεις, πρόκειται για την κινητοποίηση μηχανισμών άμυνας όπου μια κοινωνική αναπαράσταση μπορεί να χαρακτηριστεί ως σταθερή όπως αναφέραμε παραπάνω (Κατερέλος, 1996) ενώ αυτή η κινητοποίηση αυτών των μηχανισμών, δηλ. της υποθετικότητας και της προβλεπόμενης αναστρεψιμότητας, ξεκινά από την στιγμή που η σύγκρουση που προκαλείται από την εισχώρηση των «αντιθετικών σχημάτων» δεν μπορεί να επιλυθεί με αυτόν τον τρόπο.

Η επιχειρηματολογική λογική των ατόμων στην περίπτωση της κινητοποίησης των υποθετικών σχημάτων, μοιάζει με αυτήν των «αντιθετικών σχημάτων» στο γεγονός της αφομοίωσης των αντιθετικών στοιχείων από την περιφέρεια που δεν θα γίνονταν ποτέ αποδεκτά από τον κεντρικό πυρήνα, αλλά διαφέρει στο γεγονός ότι δεν αναζητείται εξωτερική βοήθεια μέσω της εκλογίκευσης σε έξω - αναπαραστασιακά στοιχεία, αλλά η δομική διαμόρφωση (εννοώντας ότι δημιουργείται ένα νέο σχήμα το οποίο ενεργοποιείται για να καταδείξει μια σπάνια και ειδική περίπτωση) μεταβάλλεται

για να δεχθεί ένα στοιχείο που δεν θα γινόταν αποδεκτό, εάν δεν ήταν οριοθετημένο τουλάχιστον έτσι όπως τουλάχιστον το αντιλαμβάνονται τα υποκείμενα.

Όμως μπορούμε να παρατηρήσουμε έναν πραγματικό μετασχηματισμό της αναπαράστασης δηλαδή μια αλλαγή στον κεντρικό πυρήνα, μόνο όταν πολλές υποθετικές διαφοροποιήσεις συνυπάρχουν στον ίδιο πληθυσμό για το ίδιο αντικείμενο διότι τότε ο κεντρικός πυρήνας δεν μπορεί να διαχειριστεί τέτοιο βαθμό αντιφάσεων. Η αλλαγή που παρατηρούμε τότε συνίσταται στο ότι το σπάνιο γίνεται καθημερινό και το καθημερινό σπάνιο.

Παράλληλα ο Κατερέλος το 1996 υποστηρίζει ότι, όταν η υποθετικότητα είναι δομημένη και «πολλαπλή» λόγω «διαζόντων συνθηκών», αυτές οι υποθετικές συμπεριφορές δομούνται για λόγους προσαρμογής στον κόσμο που μας περιβάλλει και για την οργάνωση και δράση επί αυτής της πραγματικότητας. Χαρακτηριστική περίπτωση αυτής της δομημένης υποθετικότητας είναι οι ξένοι φοιτητές που ζουν στην Γαλλία και οι οποίοι έχουν εσωτερικεύσει μια διαφορετική κουλτούρα από την δική τους και οι οποίοι μετά από χρόνια υιοθετούν συμπεριφορές που θα ήταν απαράδεκτες στα πατρογονικά εδάφη τους. Καταλήγοντας θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι στον συμβολικό κόσμο των υποκειμένων μπορούν να υπάρχουν ταυτόχρονα αναπαραστάσεις «εν τω γεννάσθαι» με σκοπό την προσαρμογή και ερμηνεία των πληροφοριών που τους υπεισέρχονται από το ξένο περιβάλλον. Δηλαδή εδώ η προσαρμογή και η δημιουργία υποθετικών σχημάτων συνδέεται με την μειονοτική επιρροή και ιδιαίτερα με την έμμεση επιρροή, αφού μια μειονότητα η οποία προέρχεται από ξένο περιβάλλον μπορεί να οδηγήσει στην παραγωγή αυτών των υποθετικών σχημάτων και σε φαινόμενα μεταστροφής εφόσον η υποθετικότητα είναι δομημένη (Κατερέλος, 1996).

1.18 Το μοντέλο μετασχηματισμού των αναπαραστάσεων

Αναφέραμε ότι ο Flament (1994) αναπτύσσει το τοπίο για την δυναμική και την αλλαγή επί των κοινωνικών αναπαραστάσεων και η οποία αλλαγή μπορεί να προκληθεί από αλλαγές στις πρότερες κοινωνικές πρακτικές.

Για τον Κατερέλο και Μαντόγλου (2004) πριν να ορίσουμε την δυναμική και κατ' επέκταση την αλλαγή, θα πρέπει να βρούμε ένα σύνορο πέρα από το οποίο θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στην δυναμική ή την ρύθμιση η οποία είναι μια αντίσταση στην αλλαγή. Εάν έχουμε έκρηξη και απορρόφηση των συνεπειών από την περιφέρεια

όπως στην περίπτωση της κινητοποίησης των ξένων σχημάτων, της προβλεπόμενης αναστρεψιμότητας και της υποθετικότητας τότε μπορούμε να μιλήσουμε για ρύθμιση η για αντίσταση στην αλλαγή, εάν όμως ο κεντρικός πυρήνας «προσβληθεί» μπορούμε να μιλάμε για δυναμική και μετασχηματισμό της κοινωνικής αναπαράστασης.

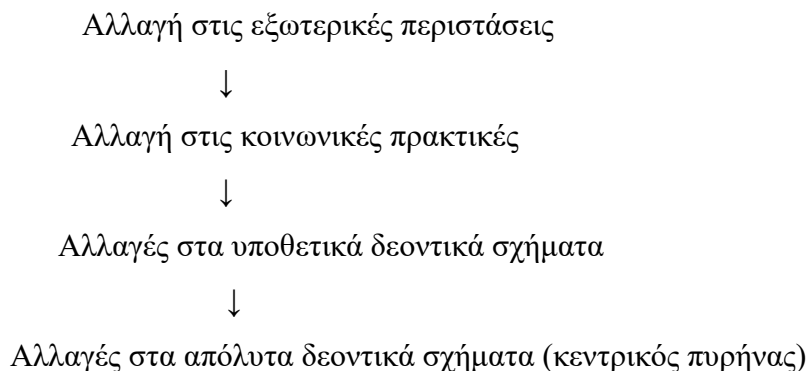
Αυτό διότι η εκλογίκευση και η στεγανοποίηση αν και είναι μια ένδειξη αλλαγής δεν παύουν να είναι μηχανισμοί άμυνας οι οποίοι λειτουργούν για την ισορροπία της αναπαράστασης, αλλά στο όριο είναι αυτοί οι ίδιοι που προκαλούν την αποσύνθεση του κεντρικού πυρήνα εφόσον αυτός ο τελευταίος δεν μπορεί να διαχειριστεί το υποθετικό σύνολο που ο ίδιος διαμόρφωσε.

Εάν τα «ξένα σχήματα» εξαπλωθούν και η υποθετικότητα κατακλύσει έναν υπολογίσιμο τομέα της κοινωνικής αναπαράστασης τότε προκαλούνται αντιθέσεις που οδηγούν στην έκρηξη του κεντρικού πυρήνα (Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004).

Ο Flament (1994) περιγράφει ένα μοντέλο που συγκεντρώνει διάφορες μορφές μετασχηματισμού των κοινωνικών αναπαραστάσεων .

Για τον ίδιο όπως αναφέραμε οι εξωτερικές καταστάσεις εκτός κοινωνικής αναπαράστασης είναι εκείνες οι οποίες μπορούν να προκαλέσουν μια αλλαγή και οι κοινωνικές πρακτικές είναι οι συμπεριφορές που εξελίσσονται για να προσαρμοστούν στις εξωτερικές περιστάσεις, ουσιαστικά είναι η ενδομετώπη ανάμεσα στις εξωτερικές περιστάσεις και τα εσωτερικά δεοντικά σχήματα της αναπαράστασης.

Η δυναμική που απορρέει μπορεί να περιγραφεί ως εξής:

Εδώ βλέπουμε ξανά, ότι τα απόλυτα δεοντικά σχήματα θα αλλάξουν, μόνο εφόσον τα υποθετικά δεοντικά σχήματα θα μετασχηματιστούν και αυτό όπως είπαμε διότι οι γνωστικές αλλαγές σύμφωνα με την γνωστική οικονομία πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο λίγες επί των απόλυτων δεοντικών σχημάτων. Η διεργασία του μετασχηματισμού δεν μπορεί να φθάσει μέχρι τέλους, εάν οι εξωτερικές περιστάσεις αλλάζουν διαρκώς. Επίσης ο χρόνος διεργασίας αυτής της αλλαγής για τον Flament (1994) μπορεί να κυμανθεί από δέκα χρόνια έως τρεις γενεές.

Το μοντέλο μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

		Περιστάσεις αναστρέψιμες (CR)	Περιστάσεις μη αναστρέψιμες (CI)
Καλοί λόγοι που καθορίζονται από την αναπαράσταση (BR)		A	B
Καλοί λόγοι που καθορίζονται εκτός κοινωνικής αναπαράστασης (BHR)	Ένας καλός λόγος (BHR1)	C	D
	E	F	

Οι μεταβλητές που υπεισέρχονται στο μοντέλο είναι α/ η αλλαγή στις κοινωνικές πρακτικές από τις εξωτερικές καταστάσεις οι οποίες αντιλαμβάνονται ως αναστρέψιμες η μη αναστρέψιμες β/ οι δικαιολογίες (οι καλοί λόγοι) οι οποίες έχουν παραχθεί μέσα στην κοινωνική αναπαράσταση η έχουν επιβληθεί εξωτερικά .

Σύμφωνα με το μοντέλο, μόνο οι εξωτερικές περιστάσεις μπορούν να επιφέρουν μια αλλαγή στην κοινωνική αναπαράσταση, και, όταν αυτές οι περιστάσεις είναι εντελώς αντίθετες με τα δεοντικά σχήματα, η εμφάνιση των «ξένων σχημάτων» αποτελεί τον δείκτη μιας κοινωνικής αναπαράστασης σε αστάθεια. Αλλά αυτά τα αντιθετικά σχήματα όπως αναφέραμε είναι δείκτης αλλαγής αλλά δεν δηλώνουν μετασχηματισμό της αναπαράστασης, διότι είναι αμυντικός μετασχηματισμός και εάν πρέπει να ψάξουμε το όριο διαχωρισμού ανάμεσα σε μια κοινωνική αναπαράσταση σε «αγωνία» και μια άλλη σε «δυσανεξία» όπως στην περίπτωση του προοδευτικού μετασχηματισμού, αυτό θα βρεθεί στους ίδιους μηχανισμούς που εξασφαλίζουν την ισορροπία της αναπαράστασης (Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004).

Στην περίπτωση αυτή της ενεργοποίησης «αντιθετικών σχημάτων» τα υποκείμενα εκλογικεύουν την εισαγόμενη αντίθεση προτείνοντας έναν καλό λόγο, επιβεβαιώνοντας ταυτόχρονα το παραβιαζόμενο δεοντικό σχήμα και την αδικαιολόγητη πρακτική ως όντως αδικαιολόγητη. Τα υποκείμενα υπακούοντας στις βασικές αρχές της γνωστικής οικονομίας έτσι επαναφέρουν την γνωστική ισορροπία που προέρχεται από τις υιοθέτηση αντίθετων πρακτικών, με τρόπο αν όχι ξεκάθαρα συνειδητό αλλά τουλάχιστον δυνητικά εκφραζόμενο. Η λογική των υποκειμένων σε αυτήν την περίπτωση είναι «Λόγω των καταστάσεων κάνω κάτι ασυνήθιστο αλλά έχω καλούς λόγους για αυτό». Αυτή η συναίνεση για έναν η πολλούς καλούς λόγους δημιουργεί μια κοινωνική πίεση που θα διατηρήσει για πολύ καιρό την αντίθεση, εφόσον είναι δικαιολογημένη κατά κάποιο τρόπο. Σε αυτά τα αντιθετικά σχήματα οι καλοί λόγοι δίδονται από την γενική κουλτούρα περισσότερο εκτός της δεδομένης κοινωνικής αναπαράστασης (Flament, 1994).

Η εκλογίκευση όμως μέσω των καλών λόγων και η στεγανοποίηση λειτουργούν ως μηχανισμοί άμυνας – προστασίας, έτσι μπορούμε να αναφερθούμε σε ρύθμιση, εφόσον έχουμε έκρηξη και απλή απορρόφηση των συνεπειών από την περιφέρεια. Κατά συνέπεια όταν παρατηρήσουμε υπερκορεσμό από «καλούς λόγους» από «αντιθετικά σχήματα», και από υποθετικότητα τότε δημιουργούνται εσωτερικές αντιθέσεις που οδηγούν στην έκρηξη του κεντρικού πυρήνα και τον μετασχηματισμό της αναπαράστασης (Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004).

Κατά όμοιο τρόπο, στις περιπτώσεις όπου οι πρακτικές είναι σε αντίθεση με τα δεοντικά σχήματα και έχουν αφομοιωθεί από την αναπαράσταση, δηλ. είναι σπάνια εμφανιζόμενες, αλλά οι τωρινές εξωτερικές περιστάσεις τις καταστούν πολύ συχνές η και γενικές, οι καλοί λόγοι είναι απόλυτα διαχειρίσιμοι από το υποθετικό σύστημα οι πρακτικές έτσι, κρίνονται ως απόλυτα δικαιολογημένες και οι καλοί λόγοι συνήθως προέρχονται από την δεδομένη αναπαράσταση.

Εδώ αναπόφευκτα, από την τροποποίηση του επιπέδου ενεργοποίησης των περιφερειακών σχημάτων επέρχεται μια προοδευτική εξέλιξη και μετασχηματισμός του κεντρικού πυρήνα χωρίς απότομη διακοπή σε σχέση με την αρχική κατάσταση (Flament, 1994). Θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε την επεξήγηση των φατνίων του μοντέλου λοιπόν ως εξής (Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004).

A/ CR/BR τότε δεν παρατηρούνται παρά ελάχιστες διαφοροποιήσεις εφόσον οι περιστάσεις είναι αντιληπτές ως αναστρέψιμες.

B/ CI/BR εδώ έχουμε την ενεργοποίηση των κοιμώμενων σχημάτων και παρατηρούμε έναν προοδευτικό μετασχηματισμό χωρίς διακοπή.

C/ CR/BHR1 σε αυτό το φαινόμενο λόγω πάλι της προβλεπόμενης αναστρεψιμότητας και στο status quo ante, παρατηρούμε περιφερειακές αλλαγές επιφανειακές, χωρίς ουσιαστική αλλαγή στον κεντρικό πυρήνα.

D/ CI/BHR1 εδώ δεν έχει γίνει καμιά μελέτη της διεργασίας, ίσως αφορά κάποια διαπολιτισμικά φαινόμενα.

E/ CR/BHRM ο αναστρέψιμος χαρακτήρας των περιστάσεων είναι, από μόνος του, ένας καλός λόγος που επιβάλλεται σε όλους. Εδώ επιστρέφουμε στο C.

F/ CI/BHRM σε αυτό το φαινόμενο οι περιστάσεις που είναι αντιληπτές ως μη αναστρέψιμες μπορούν να οδηγήσουν στην έκρηξη του κεντρικού πυρήνα και σε έναν βαθύ μετασχηματισμό. Η ασυντόνιστη πολλαπλότητα των καλών λόγων ενεργεί έτσι ώστε για το ίδιο υποκείμενο η «λογική» των καλών λόγων να ποικίλλει από το ένα παραβιαζόμενο σχήμα στο άλλο και από το ένα υποκείμενο στο άλλο .

Έτσι δημιουργείται ένα κλίμα γενικής σύγχυσης που λύνεται με την έκρηξη του κεντρικού πυρήνα. Μπορούμε να δούμε ότι η προβλεπόμενη αναστρεψιμότητα των περιστάσεων ως μηχανισμός άμυνας είναι αυτός που επιβραδύνει την διεργασία μετασχηματισμού μιας αναπαράστασης και απαγορεύει κάθε αλλαγή στον κεντρικό πυρήνα και είναι και ο πιο ισχυρός μηχανισμός που διατηρεί μια αναπαράσταση σε ισορροπία (Κατερέλος & Μαντόγλου, 2004).

Ακολούθως θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι πολλές έρευνες επικεντρώθηκαν στον αντίκτυπο που θα μπορούσαν να έχουν οι πρακτικές στον μετασχηματισμό των κοινωνικών αναπαραστάσεων. Ο Roussiau και Soubiale (1996) στην έρευνα τους για την κοινωνική αναπαράσταση της Ευρώπης μελέτησαν τον αντίκτυπο που θα μπορούσε να έχει η επικοινωνία στον μετασχηματισμό των αναπαραστάσεων, υπό το πρίσμα της πλειοψηφικής η μειονοτικής επιρροής.

Για τους συγγραφείς καθώς και για τον Mugny και Pérez (1993) η κοινωνική επιρροή, από την άλλη, μελετήθηκε στα σημεία όπως οι γνώμες, οι στάσεις τα στερεότυπα, οι αντιληπτικές ψευδαισθήσεις (Allen, 1965, 1975 · De Montmollin, 1977 ·

Maass et Clark, 1984) αλλά λίγες έρευνες επικεντρώθηκαν στην αλλαγή των κοινωνικών αναπαραστάσεων, όπως αυτή του Aissani (1991) που επικεντρώθηκε στην αλλαγή των κοινωνικών αναπαραστάσεων υπό την πλειοψηφική ή μειονοτική επιρροή.

Οι θεωρίες κοινωνικής επιρροής έχουν αποδειχθεί ούτως ή άλλως πολύ χρήσιμες για την κατανόηση των διαδικασιών της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας, οι οποίες εσωκλείουν τις αλλαγές και τις αντιστάσεις των δομικών στοιχείων της κοινωνικής αναπαράστασης λαμβάνοντας υπόψιν τις αλλαγές των κοινωνικών αναπαραστάσεων (Wachelke, 2012). Επίσης μια σειρά από μεταβλητές έχουν μελετηθεί ως παράγοντες για τον μετασχηματισμό των κοινωνικών αναπαραστάσεων και ανάμεσα σε αυτούς είναι και η πλειοψηφική και μειονοτική επιρροή, η επιρροή μίας επιστημολογικής πηγής και η ασυμμετρία μέσα στην έσω – ομάδα (Mugny, Souchet, Quiamzade, & Codaccioni, 2009).

Για τον Mugny και Quiamzade και Tafani το 2001 οι κοινωνικές αναπαραστάσεις με τον τρόπο που τις κατέχουν οι άνθρωποι θα πρέπει να εκτιμώνται ότι είναι κατασκευασμένες και εφαρμόσιμες σε μια δεδομένη κουλτούρα, δια μέσου των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και κυρίως δια μέσου της κοινωνικής επιρροής, οι οποίες βασίζονται στις σχέσεις αλληλεξαρτήσεων και στις ανταλλαγές των πληροφοριών ανάμεσα σε διάφορες κοινωνικές ομάδες.

Επομένως δεν υπάρχουν λόγοι να μην σκεφτούμε, ότι μια κοινωνική αναπαράσταση μπορεί να υπόκεινται σε μετασχηματισμό μετά από κοινωνική επιρροή ή και μια αλληλεπίδραση πειθούς.

Παρακάτω θα αναφερθούμε στις θεωρίες της κοινωνικής επιρροής για την κατανόηση των θεμελιωδών αρχών της, καθώς στην έρευνα μας θα προσπαθήσουμε, σε δεύτερο χρόνο κατόπιν της μελέτης της «εσωτερικής διαπραγμάτευσης» των κεντρικών πρωτευόντων και δευτερευόντων στοιχείων της, να μελετήσουμε πειραματικά τις συνθήκες κάτω από τις οποίες μετασχηματίζεται η κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου, υπό την επίδραση της εγγραφής της αμφισβήτησης ή και επιβεβαίωσης των κεντρικών πρωτευόντων στοιχείων της και των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων της, σε ένα μειονοτικό πλαίσιο αποδοχής σε σύγκριση με ένα πλειοψηφικό πλαίσιο αποδοχής ή με κανένα πλαίσιο αποδοχής.

Κεφάλαιο 2

Η Κοινωνική επιρροή

2.1 Ορισμός και επίπεδα ανάλυσης.

Η κοινωνική επιρροή αφορά τους τρόπους με τους οποίους οι απόψεις και οι στάσεις ενός ατόμου επηρεάζουν τις απόψεις και τις στάσεις άλλων ατόμων. Παρόλο που η επιρροή διενεργείται μεταξύ των ατόμων, δρα ευρέως επίσης μεταξύ των ομάδων όπου τα μέλη τους επηρεάζονται συνεχώς μεταξύ τους, δια μέσου της δυναμικής του σχηματισμού και της αλλαγής των κανόνων της ομάδας (Hewstone & Martin, 2007).

Ο Doise (1982) ορίζει τις διαδικασίες κοινωνικής επιρροής, ως εκείνες που διαχειρίζονται τις τροποποιήσεις της αντίληψης της εκτίμησης, της άποψης, ή της συμπεριφοράς ενός υποκειμένου, που έχει προκληθεί από την γνώση του, για τις αντιλήψεις, τις εκτιμήσεις, τις απόψεις άλλων ατόμων. Πρέπει να διαχωρίσουμε τα φαινόμενα της κοινωνικής επιρροής (όπου επιβεβαιώνουμε μια αλλαγή στον στόχο επιρροής) που μπορούμε να παρατηρήσουμε, και τις διαδικασίες ή τους μηχανισμούς επιρροής που είναι εξ ορισμού, μη – παρατηρήσιμοι. Επίσης μπορούμε να μιλάμε για έκδηλη αλλαγή, για δημόσια απάντηση όταν παρατηρείται μια αλλαγή στην συμπεριφορά, ενώ αντίθετα για μια λανθάνων αλλαγή ή ιδιωτική απάντηση, όταν παρατηρούμε μια αλλαγή στην αναπαράσταση.

Η κατανόηση των σχέσεων της επιρροής συνιστά ότι μας δίνεται το προνόμιο να επεξεργαστούμε τις όψεις τις πιο μυστηριώδεις, της κοινωνικής μηχανής. Στα φαινόμενα αυτά η σχέση επιρροής εφευρέθηκε υπό τον τύπο της ατομικής ή συλλογικής υποβολής, μετέπειτα εξομοιώθηκε με την ύπνωση (Le Bon, 1895 · Tarde, 1890) κυρίως όσον αφορά στην δύναμη του υπνωτιστή, του ηγέτη, να υπνωτίζει τους υπνωτιζόμενους, τα πλήθη, και τέλος, προσεγγίσθηκε μέσω της επικοινωνίας του λόγου, τις στάσεις, και κατά συνέπεια της προπαγάνδας (Moscovici, 1991).

Τα φαινόμενα της κοινωνικής επιρροής αποτέλεσαν ένα από τα ειδικά αντικείμενα της κοινωνικής ψυχολογίας και η ερμηνεία τους εντάσσεται από τους κοινωνικούς ψυχολόγους σε τέσσερα επίπεδα ανάλυσης, καθώς το ίδιο φαινόμενο μπορεί να μελετηθεί και να δεχθεί ερμηνείες που εντάσσονται σε διαφορετικά επίπεδα της κοινωνιοψυχολογικής διάρθρωσης - αντίληψης (Παπαστάμου & Μιούνη, 2001).

Ο Doise (1982) διακρίνει τέσσερα επίπεδα ανάλυσης των κοινωνικών φαινομένων όπως τα μελετάει η πειραματική κοινωνική ψυχολογία, υποστηρίζοντας εξίσου ότι ο εξειδικευμένος χαρακτήρας του κλάδου αυτού συγκροτείται από την συνάρθρωση των τεσσάρων αυτών επιπέδων:

1/ Το ενδο-ατομικό επίπεδο, όπου οι ερευνητές μελετούν την εξήγηση των φαινομένων στο επίπεδο των ατόμων, τους μηχανισμούς που διέπουν την αντίληψη τους, τις εκτιμήσεις τους για το κοινωνικό περιβάλλον, και την συμπεριφορά τους απέναντι σε αυτό. Όλα αυτά τα μοντέλα που χρησιμοποιούνται σε αυτό το επίπεδο προσεγγίζουν από κοινού το άτομο σαν έναν οργανισμό που επεξεργάζεται πληροφορίες χρησιμοποιώντας ορισμένους κανόνες, που πρόκειται να ορισθούν. Οι πιο γνωστές έρευνες που εγγράφονται σε αυτό το επίπεδο είναι αυτές που χρησιμοποιούν το μοντέλο της γνωστικής ισορροπίας του Heider (1946) της γνωστικής ασυμφωνίας του Festinger (1957) το μοντέλο της κοινωνικής κατηγοριοποίησης των Tajfel και Wilkes (1963).

2/ Το δι-ατομικό επίπεδο η ενδο-περιστασιακό επίπεδο, όπου οι κοινωνικοί ψυχολόγοι ερευνούν τις άμεσες σχέσεις που διέπουν τα άτομα μεταξύ τους σε μια δεδομένη κατάσταση, και είναι αυτό το επίπεδο μαζί με το πρώτο που έχει «νομιμοποιήσει» περισσότερο η κοινωνική ψυχολογία καθώς πολλές έρευνες εντάσσονται σε αυτό το επίπεδο ανάλυσης. Αυτό το επίπεδο ανάλυσης περιορίζει την κοινωνική ψυχολογία σε μια ψυχολογία των μικρών ομάδων, η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί ως δυναμική ψυχολογία. Οι διαφορετικές θέσεις που μπορούν να καταλαμβάνουν τα υποκείμενα εκτός της δεδομένης κατάστασης δεν λαμβάνονται υπόψη σε αυτό το επίπεδο. Χαρακτηριστικά μοντέλα αυτού του επιπέδου είναι αυτό του Kelley (1967) μαθητή του Lewin που χρησιμοποιεί την θεωρία της απόδοσης και τοποθετείται στο επίπεδο ανάλυσης των δι - ατομικών αλληλεπιδράσεων.

3/Το διο - ομαδικό επίπεδο, όπου οι ερευνητές μελετούν και ερμηνεύουν το εκάστοτε φαινόμενο με βάση τις κοινωνικές θέσεις που κατέχουν ένα η περισσότερα άτομα των οποίων μελετούν την συμπεριφορά. Αυτό το τρίτο επίπεδο παρεμβαίνει σε πολλές έρευνες πάνω στην απόδοση. Αυτό το αποτέλεσμα των διαφορετικών κοινωνικών θέσεων κατά την αλληλεπίδραση ήταν ήδη το αντικείμενο ενός πρώτου πειράματος πάνω στην απόδοση (Thibaut & Riecken, 1955) που στην πραγματικότητα δεν περιοριζόταν στην μελέτη των κύριων χαρακτηριστικών που επεμβαίνουν στην

κατάσταση της αλληλεπίδρασης

4/ Το ιδεολογικό επίπεδο, όπου οι ερευνητές ενδιαφέρονται για τις αναπαραστάσεις, τα συστήματα πεποιθήσεων και τις γενικές νόρμες που καθορίζουν τις κοινωνικές σχέσεις, την ιδεολογία δηλ. που επικρατεί σε μια δεδομένη στιγμή της ιστορίας. Οι έρευνες που εγγράφονται σε αυτό το επίπεδο μας δείχνουν πως είναι απαραίτητο για να κατανοήσουμε αυτό που συμβαίνει σε μια πειραματική κατάσταση, να επικαλεστούμε παράγοντες που υπερβαίνουν τα περιγραφόμενα επίπεδα ανάλυσης, και που αναφέρονται σε μια οπτική πιο συνολική. Οι διαπολιτισμικές έρευνες εγγράφονται σε αυτό το επίπεδο (Doise, 1982).

Η συνάρθρωση του ενός επιπέδου με το άλλο υπεισέρχεται για την μελέτη και εξήγηση των φαινομένων από τους κοινωνικούς ψυχολόγους για να κατανοηθεί το πώς άτομα και ομάδες αλληλεπιδρούν στην κοινωνική δυναμική. Το πώς δηλ. το άτομο αφομοιώνεται στο πλατύτερο κοινωνικό σύνολο, πώς διαφοροποιείται από αυτό και πώς με την σειρά του επιδρά πάνω του (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001). Ωστόσο οι αναλύσεις του κάθε επιπέδου διατηρούν την νομιμότητα τους, είναι όπως τα κηγκλιδώματα που σφετερίζονται - συλλαμβάνουν μια από τις όψεις της πραγματικότητας και αφήνουν να δραπετεύσουν άλλες. Όμως όλη η επιστημονική εργασία είναι μια αφαίρεση και δεν μπορεί να επισυνάψει συνολικά την πραγματικότητα το να περιοριζόμαστε σε ένα μοντέλο καταλήγει αδυναμία, και είναι συχνά αναγκαίο να αναφερόμαστε σε συμπληρωματικές αναλύσεις (Doise, 1982).

Τα δυο πρώτα επίπεδα συνδέονται περισσότερο με τις διαδικασίες της κοινωνικής επιρροής εφόσον μελετήθηκαν περισσότερο από τους ερευνητές από τα δυο τελευταία τα οποία συναρθρώνονται σε μια αντίληψη που αναγάγει τα δυο πρώτα. Η κοινωνιοψυχολογική όμως προσέγγιση της κοινωνικής επιρροής οφείλει να λαμβάνει υπόψιν της την διασύνδεση μεταξύ των διαφόρων επιπέδων ανάλυσης, ούτως ώστε να αποφευχθεί ένας «ψυχολογισμός» ή ένας «κοινωνιοψυχολογισμός» ή ένας «κοινωνιολογισμός» ή μια άλλη μορφή όπως ο «αναγωγισμός» ο οποίος θα απέρρευε από την έννοια του ενός ή του άλλου επιπέδου (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001). Κατά τον Παπαστάμου και Μιούνυ (2001) επιβάλλεται μια «ρηγματική» κοινωνιοψυχολογική προσέγγιση.

Έτσι, στην μελέτη της κοινωνικής επιρροής σε ένα πρώτο επίπεδο οι κοινωνικοί ψυχολόγοι ερμηνεύουν το φαινόμενο με βάση τις διαδικασίες που υπεισέρχονται στο επίπεδο του ατόμου. Υπό αυτή την κατεύθυνση μελετήθηκαν οι γνωστικοί μηχανισμοί που είναι υπεύθυνοι για την επεξεργασία των πληροφοριών από το άτομο. Επίσης εδώ υπάγονται και οι μελέτες της διαφορικής ψυχολογίας η οποία καταλήγει σε τυπολογίες και στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των ατόμων, τα οποία υπεισέρχονται στα φαινόμενα της κοινωνικής επιρροής και κατά αυτόν τον τρόπο μπορεί να προβλεφθεί πότε και ποιος μπορεί να επηρεαστεί.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο οι μελετητές της κοινωνικής πειραματικής ψυχολογίας μελετούν το φαινόμενο αυτό σε δι - ατομικό επίπεδο και το ερμηνεύουν με βάση τις άμεσες σχέσεις που εκτυλίσσονται ανάμεσα στα άτομα και την φύση των διαπραγματεύσεων που κινητοποιούνται σε αυτές τις σχέσεις. Η ισχύς της δι - ατομικής σχέσης είναι καθοριστική καθώς η επιρροή είναι μεγαλύτερη σε μια ομάδα μεγαλύτερης συνοχής παρά σε μια ομάδα μικρότερης συνοχής. Εδώ οι ερευνητές αναφέρονται κυρίως στο κοινωνιομετρικό ανάστημα - αυτοί που είναι περισσότερο ελκυστικοί επηρεάζουν περισσότερο από ό,τι αυτοί που είναι λιγότερο ελκυστικοί - στην κοινωνική υποστήριξη στην διαπροσωπική έλξη, στην συνοχή της ομάδας, στην συνταύτιση, στην εξάρτηση, στη κοινωνική συμμόρφωση, ενώ δεν λαμβάνονται υπόψη οι περιστάσεις που διακρίνουν την διαδικασία της κοινωνικής επιρροής εκτός των άμεσων δι - ατομικών σχέσεων (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Για παράδειγμα στις εργασίες του Ash (1956) ο ορισμός της πλειονότητας και της μειονότητας στις διαδικασίες της κοινωνικής επιρροής απορρέει αποκλειστικά και μόνο από την συγκρότηση των άμεσων δι- ατομικών σχέσεων κατά την αλληλεπίδραση των κοινωνικών φορέων στα πειραματικά έργα, και συγκεκριμένα μεταφράζεται με αριθμητικούς όρους, ενώ σύμφωνα με την άποψη της συνάρθρωσης των διαφορετικών επιπέδων ανάλυσης που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την ερμηνεία των διαδικασιών της κοινωνικής επιρροής, η πλειονότητα και μειονότητα θα οριζόταν σύμφωνα με τις απαντήσεις που σε μια ιστορική στιγμή κυριαρχούν ή όχι μέσα σε ένα κοινωνικό σύστημα, δηλ. ανεξάρτητα από την αριθμητική υπεροχή των ατόμων που απαντούν διαφορετικά σε ένα πείραμα, θα συγκροτούν μια μειονότητα, μέσα στο

κοινωνικό πεδίο που ανεκρίσσονται τα υποκείμενα, εφόσον οι θέσεις τους δεν είναι ούτε δημοφιλείς αλλά ούτε οι κυρίαρχες (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Σε ένα τρίτο επίπεδο ανάλυσης, εγγράφονται οι μελέτες που ερευνούν τις κοινωνικές θέσεις που κατέχονται από τα άτομα ή τις ομάδες και πώς αυτές υπεισέρχονται στις διαδικασίες της κοινωνικής επιρροής. Για παράδειγμα στις μελέτες τους οι Lemaine και Ricateau (1971, 1972) αναφέρουν την σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα σε διαφωνίες αντίληψης και διαφωνίες ιδεολογικών πεποιθήσεων. Συχνά επίσης παρατηρείται ερευνητές οι οποίοι χρησιμοποιούν τα δυο πρώτα επίπεδα για τις ερμηνείες τους να αντλούν από αυτό το επίπεδο μεταβλητές για τις πειραματικές αποδείξεις τους χωρίς να το αντιλαμβάνονται, εφόσον δεν εξάγουν τα απαραίτητα θεωρητικά συμπεράσματα (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Το τέταρτο επίπεδο ανάλυσης, αφορά τις ερμηνείες, αν και ανύπαρκτες στον τομέα της κοινωνικής επιρροής,, που αναφέρονται κυρίως στην ιδεολογία ως σύνολο αναπαραστάσεων και αξιών που διαπερνούν ένα δεδομένο κοινωνικό σύστημα οι οποίες έχουν αναγνωριστεί ως παγκόσμιες ανεξάρτητα από τις κοινωνικές θέσεις τους. Η συνάρθρωση αυτού του επιπέδου με τις ερμηνείες των άλλων δυο επιπέδων είναι απαραίτητη, στις διαδικασίες της κοινωνικής επιρροής (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Κατά τον Moscovici και Ricateau (1972) για παράδειγμα στο αυτοκινητικό φαινόμενο (μελέτη του Sherif (1936) όπου τα υποκείμενα του πειράματος εκτιμούν μια φωτεινή μετατόπιση χωρίς κανένα σημείο αναφοράς θεσπίζοντας ένα υποκειμενικό σημείο αναφοράς, μια νόρμα, και ακόμα και, όταν βρίσκονται μαζί με άλλα άτομα οι απαντήσεις τους συγκλίνουν προς μια κεντρική τιμή, τα άτομα ενώ έχουν διαμορφώσει διαφορετικές απαντήσεις συγκλίνουν στις απαντήσεις τους όταν βρεθούν δυο η τρία μαζί, επειδή δημιουργούνται αμοιβαίες παραχωρήσεις στο δι - ατομικό επίπεδο, οι οποίες εκφράζουν την αποφυγή της σύγκρουσης με τρίτους. Κατά τον French (1959) το ίδιο συμβαίνει και για άτομα του ίδιου κοινωνιομετρικού αναστήματος, όταν μπορεί να εμφανιστεί μεταξύ τους μια αμοιβαία διαπραγμάτευση. Ο μοναδικός παράγοντας που μπορεί να εξηγήσει όμως αυτά τα φαινόμενα της δι - ατομικής σύγκλισης είναι ο ιδεολογικός από την άποψη ότι τα υποκείμενα υποτάσσονται στην θέληση του πειραματιστή, που είναι ο φορέας της επιστήμης, συγκλίνουν δηλ. τις απόψεις τους στην αλήθεια της επιστήμης την «επιστημοϊδεολογία» για να επιβεβαιώσουν την θεωρία

αποφεύγοντας τις διαφωνίες (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Ο Milgram (1974) επίσης στα πειράματα του επικαλείται τον ιδεολογικό παράγοντα αυτόν της επιστήμης για να εξηγήσει τα αποτελέσματα του και την αίγλη που την περιβάλλει, η οποία εκμηδενίζει κάθε ηθική αναστολή των υποκειμένων και δεν διστάζουν να «βασανίσουν» κάποιον συνάνθρωπο τους .

Όπως αναφέραμε και παραπάνω για την μελέτη των φαινομένων κοινωνικής επιρροής επιβάλλεται η διάρθρωση και των τεσσάρων επιπέδων ανάλυσης, μια «ρηγματική» κοινωνιοψυχολογική προσέγγιση σε αντίθεση με τις έρευνες που αναγάγουν τα συμπεράσματα τους στο ενδο-ατομικό επίπεδο και δι - ατομικό (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Σε αυτά το επίπεδο των δι - ατομικών σχέσεων εγγράφονται και οι έρευνες που καλύπτουν το ένα εκ των δυο επικρατέστερων θεωρητικών μοντέλων στην κοινωνική επιρροή το «λειτουργικό» μοντέλο το οποίο ασχολείται με τα φαινόμενα της κοινωνικής συμμόρφωσης και τις διαδικασίες χάρη στις οποίες ένα άτομο ή μια ομάδα συμμορφώνεται και ευθυγραμμίζεται με τις απόψεις ενός άλλου ατόμου ή μιας ομάδας, τους τρόπους όπου οι «ισχυροί» η «πλειοψηφία» επιβάλλεται στους λιγότερο ισχυρούς. Ενώ το δεύτερο θεωρητικό μοντέλο το «γενετικό» ή «αλληλεπιδραστικό» μοντέλο με κύριους εκφραστές τον Moscovici το 1979 και Moscovici και Faucheux το 1967 και Mugny 1974 και Mugny και Papastamou 1980, μελετά τους κοινωνιοψυχολογικούς μηχανισμούς που διέπουν την διάδοση από τις μειονότητες μιας «ρηγματικής» καινοτομίας και αποτελεί μια ανατροπή στην μέχρι τότε κοινωνιοψυχολογική προσέγγιση των φαινομένων της κοινωνικής επιρροής συναρθρώνοντας και τα τέσσερα επίπεδα ανάλυσης (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Πρόκειται να επεκταθούμε περισσότερο στα δυο θεωρητικά μοντέλα κοινωνικής επιρροής με σκοπό να μελετήσουμε τον συσχετισμό και την γονιμότητα των θεωριών της κοινωνικής επιρροής σε σχέση με την δυναμική και εξέλιξη των κοινωνικών αναπαραστάσεων και τους κοινωνιοψυχολογικούς μηχανισμούς που διέπουν αυτή την διαδικασία.

2.2 Το λειτουργικό μοντέλο επιρροής.

Η ανάδυση της πλειοψηφικής επιρροής (προ- 1970).

Έχει εκτιμηθεί ότι γίνονται περίπου 200 προσπάθειες για να επηρεασθούν οι απόψεις μας καθημερινά. Κάθε φορά που διαβάζουμε εφημερίδα, ακούμε ραδιόφωνο ή ακούμε μια συζήτηση, οι άλλοι άνθρωποι προσπαθούν να αλλάξουν τις απόψεις μας και τις στάσεις μας. Σε αυτές τις καταστάσεις οι άνθρωποι υποστηρίζουν τα επιχειρήματα τους ισχυρίζοντας ότι περισσότεροι άλλοι άνθρωποι (η πλειοψηφία των ατόμων) έχουν την ίδια άποψη και μειώνουν εναλλακτικές προτάσεις ισχυρίζοντας ότι μόνο λίγοι άλλοι άνθρωποι (η μειοψηφία των ατόμων) έχουν αυτές τις απόψεις. Αυτό προβλέπει μια ενδιαφέρουσα ερευνητική ερώτηση η οποία δεν είναι μόνο ενδιαφέρουσα θεωρητικά αλλά ενέχει και εφαρμοσμένες αναμίξεις (Martin & Hewstone, 2003).

Η κύρια ερώτηση που προκύπτει είναι η εξής: Η αριθμητική υποστήριξη (από μια πλειοψηφία ή μειοψηφία) ενός μηνύματος πειθούς επηρεάζει το επίπεδο της αλλαγής των στάσεων μας;

Ωστόσο δεδομένου αυτού του ερωτήματος, οι πρώτες έρευνες επί των διαδικασιών κοινωνικής επιρροής μελέτησαν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ένα άτομο θα υποχωρήσει ή θα συμμορφωθεί με μια αριθμητική πλειοψηφία (Martin & Hewstone, 2003).

Αυτή η συμμόρφωση των ατόμων σε μια πλειοψηφία, σύμφωνα με το λειτουργικό μοντέλο, στηρίζεται στην άποψη ότι η συμμόρφωση είναι μια απαραίτητη υποχρέωση του κοινωνικού συστήματος, οδηγεί στην ομοφωνία και την ισορροπία και κατά συνέπεια τίποτε δεν πρέπει να αλλάξει και ακόμα και όταν υπάρξουν αλλαγές, το σύστημα θα πρέπει να είναι πιο λειτουργικό και προσαρμοστικό. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός οι αλλαγές θα πρέπει να υποκινούνται από εκείνους που κατέχουν τις πληροφορίες, εκείνους που έχουν τα οικονομικά μέσα και κατέχουν θέσεις κλειδιά: οι ηγέτες, η πλειοψηφία, οι ειδικοί κ.λ.π. Η αποτελεσματικότητα τους αυξάνει εκεί όπου υπάρχει υψηλός βαθμός προσαρμογής και κοινωνικού ελέγχου (Moscovici, 1991).

Εδώ στο λειτουργικό μοντέλο, τα τυπικά και άτυπα κοινωνικά συστήματα και το περιβάλλον θεωρούνται προκαθορισμένα για τα άτομα και τις ομάδες. Εφοδιάζουν στον καθένα, πριν την κοινωνική αλληλεπίδραση, ένα ρόλο, μια κοινωνική θέση, και

ψυχολογικά εφόδια. Η συμπεριφορά του ατόμου και της ομάδας έχει σαν λειτουργία την εξασφάλιση της καταχώρησης του στο σύστημα κατά συνέπεια εφόσον οι συνθήκες στις οποίες πρέπει να προσαρμοστεί το άτομο είναι δεδομένες, η πραγματικότητα περιγράφεται ως ενιαία και οι νόρμες εφαρμόζονται ισότιμα σε όλους (Moscovici, 1991).

Ωστόσο σε αυτήν την θεωρητική άποψη παρατηρούμε έναν ορισμό απόλυτο της παρέκκλισης και της κανονικότητας. Η παρέκκλιση αναπαριστά την αποτυχία του να εισχωρήσει κάποιος στο σύστημα, μια έλλειψη οικονομικών μέσων ή πληροφοριών για το περιβάλλον, ενώ η κανονικότητα από την άλλη αναπαριστά μια κατάσταση προσαρμογής στο σύστημα, μια ισορροπία με το περιβάλλον, και μια άμεση συναρμογή μεταξύ τους (Moscovici, 1991).

Στο λειτουργικό μοντέλο λοιπόν σύμφωνα με τον Moscovici (1991) η διαδικασία επιρροής έχει σαν στόχο την μείωση της παρέκκλισης, την σταθεροποίηση των σχέσεων μεταξύ των ατόμων και εγκλείει το γεγονός ότι οι πράξεις αυτών που ακολουθούν την νόρμα είναι λειτουργικές και προσαρμοστικές, ενώ αυτών που παρεκκλίνουν από την νόρμα είναι δυσπροσαρμοστικές και δυσλειτουργικές. Τα πρώτα πειράματα κοινωνικής επιρροής πάνω στην συμμόρφωση εμπλέκουν τυπικά τις κρίσεις ενός αντικειμενικού έργου (όπως τα μήκη γραμμών) και εκθέτουν ανυποψίαστα υποκείμενα στις ειρωνικές απαντήσεις μιας πλειοψηφίας ατόμων (Ash, 1956 · Grunichfield, 1955). Αυτές οι έρευνες απέδειξαν περίτρανα ότι ένα άτομο συμμορφώνεται με τις κρίσεις μιας πλειοψηφίας από άτομα, ακόμα και όταν δίνουν φανερά λάθος απαντήσεις (Martin & Hewstone, 2003).

Ειδικά το πείραμα του Ash (1956), ανέδειξε την υπεροχή που μπορούν να έχουν τα χαρακτηριστικά της ομάδας πάνω στην κοινωνική συμμόρφωση όπως η ομοφωνία της πλειοψηφίας, η ενδο - ομαδική της συνοχή ή συναίνεση όπου η κοινωνική συμμόρφωση είναι συνάρτηση της πίεσης που ασκεί η πηγή κοινωνικής επιρροής στον δέκτη με την έννοια ότι όσο αυξάνουν οι λαθεμένες απαντήσεις από την πηγή τόσο εντείνεται η σύγκρουση που δημιουργείται στο άτομο - δέκτη από την πλειοψηφία - πηγή και τόσο αυξάνει η πίεση που ασκεί η ομάδα πάνω στα άτομα και η συμμόρφωση τους. Το μέγεθος της ομάδας και η πίεση που ασκεί, έχει επίσης σημαντική επίδραση στην κοινωνική συμμόρφωση στο πείραμα του Ash (1956) και είναι ένας από τους πρώτους παράγοντες που τράβηξε την προσοχή των μετέπειτα ερευνητών στα πλαίσια της μελέτης της κοινωνικής συμμόρφωσης. Σύμφωνα με τα πειράματα αυτά όσο μεγαλύτερη

είναι η ομάδα-πλειοψηφία τόσο εντονότερη είναι και η κοινωνική συμμόρφωση. Στα πλαίσια του λειτουργικού μοντέλου η επίδραση αυτού του παράγοντα είναι καθοριστικής σημασίας προσλαμβάνοντας ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον με τεράστιες επιπτώσεις για την μελέτη των φαινομένων κοινωνικής επιρροής, με συνέπεια οι περισσότεροι ερευνητές στα πλαίσια του λειτουργικού μοντέλου να πρεσβεύουν την άποψη ότι μόνο μια πλειοψηφία μπορεί να ασκήσει επιρροή (Παπαστάμου, 1989).

Ένας άλλος παράγοντας που μελετήθηκε εξίσου από τους μετέπειτα του πειράματος του Ash (1956) κοινωνικούς ψυχολόγους, είναι αυτός της κοινωνικής υποστήριξης. Η σημασία του παράγοντα αυτού στο πείραμα του Ash (1956) καταδεικνύεται από το γεγονός ότι όταν μειώνεται η ομοφωνία της ομάδας, όταν επέλθει δηλ. μια ρήξη ως προς τις λάθος απαντήσεις που δίνουν για το πειραματικό έργο εντός της ομάδας που συγκροτεί την πλειοψηφία, μειώνεται και η κοινωνική συμμόρφωση (Παπαστάμου, 1989).

Νεότερες όμως έρευνες πάνω στην επίδραση αυτού του παράγοντα απέδειξαν ότι αυτό το αποτέλεσμα της μείωσης της κοινωνικής συμμόρφωσης επέρχεται μόνο όταν τα πειράματα διενεργούνται πάνω σε θέματα αντίληψης, ενώ όταν πρόκειται για πειράματα τα οποία εμπλέκουν τις απόψεις η στάσεις και γενικότερα τις ιδεολογικές πεποιθήσεις των υποκειμένων, όπως στο πείραμα του Allen το 1965 και το 1975, η κοινωνική υποστήριξη λειτουργεί ανασταλτικά για την κοινωνική συμμόρφωση, όταν δηλ. στην πλειοψηφία υπάρχει κάποιος ο οποίος συμφωνεί με τον δέκτη επιρροής, ενώ όταν παρεκκλίνει ακόμη περισσότερο από την πλειοψηφία δεν παρατηρείται αυτό το φαινόμενο δηλ. η κοινωνική παρέκκλιση εντός της ομάδας της πλειοψηφίας επιδρά αρνητικά στην συμμόρφωση μόνο όταν το περιεχόμενο της συμπίπτει με τις απόψεις του δέκτη επιρροής (Παπαστάμου, 1989).

Ένας άλλος παράγοντας (Παπαστάμου, 1989) που επηρεάζει την κοινωνική συμμόρφωση κατά την άποψη των κοινωνικών ψυχολόγων του λειτουργικού μοντέλου είναι τα ατομικά χαρακτηριστικά του υποκειμένου. Τα πειράματα που εγγράφονται σε αυτό το πλαίσιο καταδεικνύουν την σημασία των γνωρισμάτων προσωπικότητας των υποκειμένων στην κοινωνική επιρροή και βασίζονται στην ιδέα ότι η κύρια διαδικασία που παρεμβαίνει στα φαινόμενα επιρροής είναι αυτή της «εξάρτησης». Αν και η ιδέα της εξάρτησης εφευρέθηκε από τους πρόδομους της κοινωνικής ψυχολογίας (Ross, 1908)

για να ερμηνεύσει τα φαινόμενα πειθούς και βασίζεται στην άποψη ότι το άτομο γίνεται υποχείριο της πλειοψηφίας, ανίκανο να πάρει πρωτοβουλίες, υποτάσσεται στους άλλους και γίνεται ανίκανο να αντιδράσει στην παντοδύναμη επιρροή του πλήθους, λόγω της ομοιογενοποίησης των συλλογικών ιδεών και συμπεριφορών που απορρέει από την εντύπωση που έχουν τα άτομα ότι όλοι είναι ίσοι μεταξύ τους (έτσι κυριαρχεί η ψυχολογική εξάρτηση σε θέματα γνώμης και τα άτομα υποτάσσονται, σκεπτόμενοι ότι εφόσον οι περισσότεροι σκέφτονται κατά αυτόν τον τρόπο έχουν δίκιο) η ιδέα αυτή κατακλύζει τις ερμηνείες των σχετικά πρόσφατων μελετών που αφορούν την κοινωνική επιρροή. Η εξάρτηση κυρίως η ψυχολογική περικλείεται έτσι στην διαδικασία κοινωνικής επιρροής και συνδέεται με τα γνωρίσματα προσωπικότητας του στόχου και της πηγής επιρροής δηλ. για να επηρεαστεί κάποιος θα πρέπει να κατέχει ένα σταθερό γνώρισμα προσωπικότητας και αντίστοιχα για να επηρεάσει κάποιος θα πρέπει να διαθέτει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Ταυτόχρονα οι ερμηνείες των μελετών αποδίδουν την συμμόρφωση στις διάφορες «ανάγκες» των στόχων επιρροής όπως ανάγκη επιδοκιμασίας, γνωστική ανάγκη, οι οποίες συνδέονται με την ψυχολογική εξάρτηση ως ένα ιδιαίτερο γνώρισμα της προσωπικότητας των στόχων επιρροής.

Η εξάρτηση κατά τον Moscovici (1991) είναι στενά συνδεδεμένη με την ικανοποίηση διαφόρων «αναγκών για τους άλλους» και επίσης σύμφωνα με τον Festinger (1950) είναι δεδομένο μέσα σε μια ομάδα ,ότι τα άτομα τα οποία παρεκκλίνουν έχουν μια κλίση μεγαλύτερη για την αλλαγή, παρά τα άτομα που συμφωνούν και μεταξύ τους και με τις νόρμες και αξίες της ομάδας. Οι λόγοι αυτής της τάσης συνδέονται με δυο τύπους εξάρτησης: την εξάρτηση της δύναμης (dépendance d'effet) όπου οι παρεκκλίνοντες και τα άλλα μέλη της ομάδας έχουν πρόβλημα στην προσωπικότητα τους (Jones & Gerard, 1967) με την έννοια ότι η ανάγκη της επιδοκιμασίας, η ανάγκη του συνεταιρισμού, η ανάγκη της εκτίμησης του εαυτού, είναι διαφορετικές όψεις στις οποίες διαφαίνεται η ανάγκη των άλλων και ότι είναι στενά συνδεδεμένες με την επιρροή. Τα άτομα λοιπόν που επηρεάζονται περισσότερο αισθάνονται αυτές τις ανάγκες σε μεγαλύτερο βαθμό σε σύγκριση με τα άτομα που δεν επηρεάζονται. Με αυτήν την έννοια, είναι λιγότερο σε θέση να αντισταθούν στην κοινωνική πίεση, έχουν περισσότερο την τάση να ακολουθούν την πλειοψηφία και τους

ηγέτες, ελπίζοντας ότι με αυτόν τον τρόπο να αποκτήσουν σεβασμό από τους άλλους και ότι θα αγαπηθούν (σελ.30).

Οι έρευνες των Moeller και Applezweig (1957) επίσης των Strickland και Crowne (1962) καταδεικνύουν το γεγονός ότι όσο μεγαλύτερη είναι η ανάγκη του ατόμου για επιδοκιμασία τόσο περισσότερο συμμορφώνεται.

-την πληροφοριακή εξάρτηση η οποία απορρέει από το γεγονός ότι τα άτομα αναζητούν την αντικειμενική ακρίβεια για τις εκτιμήσεις τους πάνω στα φαινόμενα, την επιβεβαίωση στις εκτιμήσεις τους, για την προσαρμογή τους στο περιβάλλον. Όταν πιστεύουν ότι δεν μπορούν να επιτύχουν σε κάποιο έργο μόνοι τους, επικαλούνται τις απόψεις άλλων ατόμων για να επιβεβαιώσουν τις δικές τους εκτιμήσεις. Το πέρασμα από την αναπόφευκτη ατομική προσαρμογή στην κοινωνική προσαρμογή, από την άμεση εξάρτηση από το περιβάλλον στην εξάρτηση που διενεργείται δια μέσου των άλλων ανοίγει τον δρόμο της επιρροής. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες, αυτή η κοινωνική υποστήριξη διαφαίνεται απαραίτητη είναι πολλές και έχουν αποδειχθεί σε πολλές έρευνες. Αυτές οι συνθήκες είναι η αβεβαιότητα αναφορικά με την εμπιστοσύνη που έχουν τα άτομα για τις απόψεις τους και τις ικανότητες τους (Di Vesta, 1959 · Hochbaum, 1954 · Rosenberg, 1963) οι αμφιβολίες που έχουν για την εξυπνάδα τους, η έλλειψη εμπιστοσύνης στις δικές τους εκτιμήσεις (Allen & Levine, 1975). Ο βαθμός αυτονομίας η ετερονομίας είναι ευθέως ανάλογος του γεγονότος ότι κατέχουμε ή του ότι πιστεύουμε ότι κατέχουμε αυτές τις ιδιότητες. (Moscovici, 1991).

Εξάλλου, στις έρευνες του ο Rotter (1966) κάνει τον διαχωρισμό μεταξύ των αυτόνομων (τα οποία πιστεύουν ότι ευθύνονται για τις πράξεις τους) και ετερόνομων (τα οποία πιστεύουν ότι οι πράξεις των άλλων καθορίζουν τις δικές τους ενέργειες ή ότι απλά είναι απόρροια της τύχης) ατόμων, καταλήγοντας στην εύλογη υπόθεση ότι τα ετερόνομα άτομα επηρεάζονται περισσότερο και συμμορφώνονται περισσότερο στις επιρροές τρίτων από τα αυτόνομα άτομα. Επίσης, οι Crowne και Liverant (1963) επιβεβαιώνουν αυτό το αποτέλεσμα, καταδεικνύοντας ότι τα ετερόνομα άτομα έχουν λιγότερο εμπιστοσύνη στις εκτιμήσεις τους και επηρεάζονται περισσότερο από τα αυτόνομα άτομα. Το πείραμα των Cialdini και Mirels (1976) μετέπειτα, καταδεικνύει τον διαφορικό αντίκτυπο της αυτόνομης και ετερόνομης προσωπικότητας στις διαδικασίες κοινωνικής επιρροής όπου τα αυτόνομα υποκείμενα υιοθετούν μια θετικότερη εικόνα για

τον πειραματικό συνεργό που συμμορφώθηκε και αρνητικότερη αντίστοιχα για τον πειραματικό συνεργό που δεν συμμορφώθηκε, δηλ. η καλή εικόνα του εαυτού που συνδέεται με την ψυχολογική αυτονομία αποτυπώνεται πάνω στην προσωπικότητα του στόχου επιρροής. Επίσης καταδεικνύει την εμπλοκή στα φαινόμενα επιρροής τον μηχανισμό της κοινωνικής απόδοσης και του «θεμελιώδες σφάλματος», ενός παράγοντα που είχε παραμεληθεί στα πλαίσια του λειτουργικού μοντέλου (Παπαστάμου, 1989).

Κάτω από το πρίσμα των ερευνών για τον ρόλο των γνωρισμάτων προσωπικότητας που εμπλέκονται στην κοινωνική συμμόρφωση, τα πειράματα των Hovland, Janis, και Kelley το 1953 επίσης των Hovland και Janis το 1959 και του Ash (1956) φέρνουν στην επιφάνεια το γεγονός ότι όταν ένα άτομο επιδειξεί συμπεριφορά συμμόρφωσης στην αρχή της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, θα συνεχίσει να συμμορφώνεται μέχρι το τέλος και κάτω από οποιασδήποτε άλλες συνθήκες (Παπαστάμου, 1989).

Κατά γενική ομολογία όμως όλες αυτές οι έρευνες, καταλήγουν να είναι καταχρηστικές, αποδεικνύοντας την σχέση ανάμεσα στην «ψυχολογική εξάρτηση» τα γνωρίσματα της προσωπικότητας και την κοινωνική επιρροή, εννοώντας ότι κάποια χαρακτηριστικά προκαλούν την εξάρτηση κάποια άλλα την ανεξαρτησία σε αντιστοιχία πάντα με μια ανάγκη βαθιά αισθανόμενη, την ανάγκη για τους άλλους, καταλήγοντας πάντα (Moscovici, 1991) στον διαχωρισμό ανάμεσα στα άτομα τα οποία υποτάσσονται και σε αυτά τα οποία είναι ανεξάρτητα και σε αυτά που βρίσκονται σε αντίθεση. Είναι καταχρηστικές, διότι σε αυτήν την σχέση παίζουν ρόλο σημαντικό και οι παράγοντες της κατάστασης κάτω από τις οποίες εκτυλίσσεται η διαδικασία επιρροής.

Επίσης εάν περιοριζόταν η εξήγηση των κοινωνικών φαινομένων σε αυτά τα προσωπικά χαρακτηριστικά, δεν θα ήταν απαραίτητο να τα μελετάμε από μια ψυχοκοινωνιολογική άποψη η μόνο κοινωνιολογική. Θα ήταν αρκετό να γνωρίζουμε τα χαρακτηριστικά των ατόμων για να προβλέπουμε τα γεγονότα επομένως η διαφορετική ψυχολογία θα μπορούσε κάλλιστα να αντικαταστήσει την κοινωνική ψυχολογία (Moscovici, 1991).

Ένας άλλος παράγοντας που παρεμβαίνει στην κοινωνική συμμόρφωση αναφέρεται στις σχέσεις που εγκαθιδρύονται ανάμεσα στα άτομα και την ομάδα που ασκεί την κοινωνική επιρροή. Ο παράγοντας αυτός (Παπαστάμου, 1989) έχει τρεις όψεις

τον βαθμό αλληλεξάρτησης μεταξύ του ατόμου και της ομάδας για τις επιβραβεύσεις, τον βαθμό έλξης από την ομάδα, και την κοινωνική θέση του ατόμου μέσα στην ομάδα. Τα πειραματικά δεδομένα καταδεικνύουν το γεγονός ότι η κοινωνική συμμόρφωση είναι μεγαλύτερη όταν τα άτομα εργάζονται αποσκοπώντας σε μια συλλογική επιβράβευση, παρά όταν η επιβράβευση είναι ατομική (Deutsch & Gerard, 1955). Αυτό συμβαίνει διότι τα υποκείμενα των αλληλεξαρτώμενων ομάδων φοβούνται ότι μια κοινωνική απόκλιση, πιθανόν να επιφέρει μια σειρά από αντίποινα, λόγω της εντύπωσης από τα άλλα μέλη της ομάδας ότι απειλείται η κοινή προσπάθεια, ενώ τα υποκείμενα των μη αλληλεξαρτημένων ομάδων και όπου ο καθένας δουλεύει για τον εαυτό του, πιθανόν μια τέτοια απόκλιση θα έχει σαφώς μικρότερες επιπτώσεις.

Εξάλλου, μέσα σε μια κλειστή ομάδα που έχει έναν κοινό σκοπό, παρατηρούμε μια ομοιορροποίηση των απόψεων γύρω από ένα σημείο, και αυτό το σημείο τείνει να γίνει «κανονιστικό» το οποίο συνοδεύεται από έκδηλες πιέσεις και τιμωρίες (Montmollin, 1958). Το πλήθος των ερευνών που μελετούν τις σχέσεις του ατόμου με την ομάδα που παρεμβαίνουν στην κοινωνική επιρροή, τοποθετούνται στην προσέγγιση της δυναμικής των ομάδων όπως έχει οριστεί από τον Lewin και κυρίως τον Festinger: η συμμόρφωση στους κανόνες - νόρμες της ομάδας, κρίνεται ως αναγκαία για την κοινή επιτυχία και κατά συνέπεια οι σχέσεις αυτές έχουν προσβληθεί από μια αναγκαστική εξουσία κατά τέτοιο τρόπο ώστε η ομάδα εξασκεί πιέσεις στα μέλη της για να ευθυγραμμιστούν με την κοινή κατεύθυνση (Παπαστάμου, 1989).

Αυτοί που παρεκκλίνουν απορρίπτονται, αν και οι περισσότεροι υποτάσσονται στον κοινό κανόνα. Η ομάδα θα εξασκεί πάνω τους μια έλξη εφόσον θα είναι για αυτούς ένας προσωπικός στόχος με την έννοια ότι η ομάδα είναι αναγκαία για την εκπλήρωση της κοινωνικής τους ανάγκης και της προσωπικής τους επιτυχίας. Έτσι εδώ το περιεχόμενο της νόρμας καταλαμβάνει μια δευτερεύουσα θέση. Οι μετέπειτα χρονολογικά έρευνες σε αυτόν τον τομέα δεν βασίζονται τόσο σε αυτόν τον χαρακτήρα της «τυφλής υποταγής». Σε αυτόν τον χαρακτήρα βασίζεται και η κριτική του Ash (1956) μετέπειτα αναφέροντας ότι οι θεωρητικοί της δυναμικής των ομάδων αποδίδουν κατά αυτόν τον τρόπο στην επιρροή το πρωτότυπο της απάντησης, ενώ για εκείνον η υποταγή είναι μια εκ των πιθανών απαντήσεων λέγοντας με αυτό ότι έχει παραμεληθεί ο παράγοντας της αντίστασης που καταβάλλουν τα υποκείμενα, όταν έχουν την ευκαιρία

να πράξουν σύμφωνα με τις πεποιθήσεις τους ενάντια στα πάθη της ομάδας (Παπαστάμου, 1989).

Οι μετέπειτα έρευνες καταδεικνύουν λοιπόν και άλλους παράγοντες, όπως η θέση του ατόμου σε ένα πλαίσιο αλληλεπίδρασης εντός της ομάδας, η οποία επιδρά στην υφιστάμενη η εξασκούμενη επιρροή. Επίσης οι διαδικασίες της ομάδας εσωκλείουν μηχανισμούς προσαρμογής περίπλοκους (Montmollin, 1958) έτσι ώστε και η ιστορία της ομάδας διαδραματίζει έναν ρόλο στην επιρροή και συνεπάγεται τον βαθμό εμπιστοσύνης των μελών για τις απόψεις της ομάδας και τον βαθμό επιρροής (Παπαστάμου, 1989).

Θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι η έλξη που εξασκεί μια ομάδα σε ένα άτομο θα μπορούσε να εξηγήσει την δύναμη της ομάδας στα μέλη της. Παρόλα αυτά θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ενδιάμεσος παράγοντας που παρεμβαίνει είναι αυτός της συμπάθειας του ατόμου για τα μέλη της ομάδας του που έχει ως συνέπεια την υπερεκτίμηση των απόψεων της ομάδας και την ευκολότερη συμμόρφωση σε αυτούς (Παπαστάμου, 1989).

Ένας άλλος παράγοντας που παρεμβαίνει στην κοινωνική συμμόρφωση είναι η πίεση που εξασκείται από την πηγή επιρροής για την συμμόρφωση των στόχων επιρροής. Το πείραμα του Milgram (1974) εγγράφεται σε αυτό το πλαίσιο, της κοινωνιοψυχολογικής έρευνας για την υποταγή στην αυθεντία, και το οποίο βρίσκεται σε αντίθεση με τις μέχρι τότε έρευνες όπου η ομάδα δεν εξασκούσε σαφείς πιέσεις πάνω στα υποκείμενα (Παπαστάμου, 1989).

Πρόκειται για έναν άλλο τύπο κοινωνικού ελέγχου κατά τον Hewstone και Miles (2007) όπου διερευνάται η διαδικασία της υποταγής, και συγκεκριμένα γιατί οι άνθρωποι συμμορφώνονται με την πλειοψηφία, ακόμη και όταν δεν συμφωνούν με τις απόψεις της και ειδικότερα γιατί συμμορφώνονται σε κάποιο πρόσωπο εξουσίας για να διαχειριστούν πράξεις που μπορεί να προκαλέσουν πόνο σε άλλους.

Η κύρια προσδοκία του Milgram (1974) στο πείραμα του ήταν ότι η πλειοψηφία των ατόμων θα παρακούσει μια φιγούρα εξουσίας, που θα τους ζητούσε να προκαλέσουν πόνο σε άλλους. Προκειμένου να ελέγξει αυτήν την υπόθεση σχεδίασε ένα πείραμα (1974) στο οποίο τα ανυποψίαστα υποκείμενα πίστευαν ότι διαχειρίζονταν ηλεκτροσόκ σε έναν άλλο συμμετέχοντα κάθε φορά που έκανε λάθος σε ένα έργο. Το ανυποψίαστο

υποκείμενο έπρεπε να αυξήσει το επίπεδο έντασης του ηλεκτροσόκ κάθε φορά που ο συμμετέχοντας έκανε λάθος. Κάθε φορά που το υποκείμενο διαμαρτυρόταν, ο ερευνητής τον παρότρυνε να συνεχίσει τα ηλεκτροσόκ με φράσεις όπως «Το πείραμα απαιτεί να συνεχίσετε». Όταν η ένταση του ηλεκτροσόκ αυξανόταν οι συμμετέχοντες που τα δέχονταν απαντούσαν αντιδρώντας με φωνές. Στην πραγματικότητα όμως, το άτομο το οποίο απαντούσε και δέχονταν ηλεκτροσόκ ήταν πειραματικός συνεργός, και διαδραμάτιζε τον ρόλο του στο πείραμα, χωρίς να δέχεται κανένα ηλεκτροσόκ.

Η κύρια εξαρτημένη μεταβλητή του πειράματος ήταν το επίπεδο έντασης του ηλεκτροσόκ που θα έκανε τα ανυποψίαστα υποκείμενα να παρακούσουν στις διαταγές της αυθεντίας. Τα ευρήματα του Milgram (1974) είναι εντυπωσιακά και καταδεικνύουν ότι 65% των υποκειμένων προχωρούν σταδιακά προς όλα τα επίπεδα έντασης του ηλεκτροσόκ, ακόμα και τα προηγούμενα στάδια όπου θα μπορούσαν να προκαλέσουν φυσική βλάβη στους συμμετέχοντες που τα δέχονταν. Στις μεταγενέστερες έρευνες του που ήταν παραλλαγές του κυρίως πειράματος του κατέδειξαν ότι το επίπεδο συμμόρφωσης στην αυθεντία μειώνεται σημαντικά όταν το ανυποψίαστο υποκείμενο ήταν ενήμερο για τις συνέπειες των πράξεων του, π.χ. όταν μπορούσε να δει τις αντιδράσεις του θύματος του στα ηλεκτροσόκ (Hewstone & Miles, 2007).

Ο Milgram (1974) έδωσε έναν αριθμό εξηγήσεων για την συμμόρφωση των ατόμων σε αυτά τα πειράματα. Πρώτα από όλα διαδραματίζουν ρόλο οι παράγοντες «δέσμευσης» μεταξύ του υποκειμένου και του πειραματιστή με την έννοια ότι οι συμμετέχοντες είχαν εισαχθεί σε ένα είδος «συμβολαίου» για να συμμετέχουν στο πείραμα και δεν ήθελαν να αισθανθούν άβολα και να χαλάσουν το πείραμα. Επιπρόσθετα τα υποκείμενα θα μπορούσαν να έχουν απορροφηθεί τόσο από την τεχνική πλευρά και τις διαδικασίες του πειράματος που δεν διακρίνουν τις επιπτώσεις των πράξεων τους, μια επιπλοκή η οποία θα μπορούσε να ληφθεί υπόψιν για την εξήγηση του γεγονότος ότι η συμμόρφωση ελαττώνεται όταν τα υποκείμενα βλέπουν τις επιπτώσεις των πράξεων τους στα θύματα. Οι συμμετέχοντες αρχίζουν να σκέφτονται ότι πράττουν για τον πειραματιστή και αυτή η ερμηνεία αναφέρεται στην «πρακτορική κατάσταση» την οποία βρίσκονται τα υποκείμενα και βλέπουν τον εαυτό τους ως πράκτορα ενός άλλου προσώπου, εκτελώντας εντολές χωρίς να αναλαμβάνουν την ευθύνη των πράξεων τους. Εδώ πρόκειται για μια μετατόπιση της αντιληπτής ευθύνης

που επικαλούνται εκείνοι που διαπράττουν εκκεντρικές πράξεις για να δικαιολογήσουν την συμπεριφορά τους (Hewstone & Miles, 2007).

Επίσης, ο ίδιος, ερμήνευσε τα πειράματα του βάσει του δι - ομαδικού επιπέδου και της ιδεολογίας που βασίζεται στην άποψη ότι η δύναμη που απορρέει από τον ρόλο του πειραματιστή –επιστήμονα ως κάποιος στην εξουσία που ελέγχει τους ανθρώπους και τα γεγονότα μέσα στην συγκεκριμένη κατάσταση επηρεάζει την κοινωνική επιρροή και την συμμόρφωση των υποκειμένων (Hewstone & Miles, 2007).

Η εξήγηση της συμμόρφωσης προέρχεται από το λειτουργικό μοντέλο το οποίο ήταν η κυρίαρχη προσέγγιση για την συμπεριφορά των μικρών-ομάδων εκείνη την εποχή. Βασισμένη στην θεωρία της κοινωνικής σύγκρισης (Festinger, 1950) η υπόθεση του λειτουργισμού είναι ότι τα άτομα επιθυμούν να εκτιμούν τις δυνατότητες τους συγκρίνοντας τον εαυτό τους με σημαντικούς άλλους (Martin & Hewstone, 2003). Σύμφωνα με τον Festinger (1950) υπάρχουν πιέσεις για ομοιομορφία εντός των ομάδων με σκοπό να φθάσουν την συναίνεση ειδικά όταν υπάρχει ένας σαφής στόχος. Αυτές οι πιέσεις δημιουργούν μια ψυχολογική εξάρτηση του ατόμου από την ομάδα. Τα άτομα εξαρτώνται από τους άλλους για την κοινωνική επιβεβαίωση και για την επαλήθευση των απόψεων και πεποιθήσεων. Σε καταστάσεις στις οποίες δεν υπάρχει αντικειμενικό μέσο για επαλήθευση, όπως στην περίπτωση των στάσεων και απόψεων, τα άτομα ,χρησιμοποιούν τους άλλους για να επαληθεύσουν τις απόψεις τους, είναι αυτό το οποίο ο Festinger (1950) αναφέρει ως λειτουργία της «κοινωνικής πραγματικότητας» (Martin & Hewstone, 2007). Με αυτήν την έννοια η πλειοψηφία είναι ικανή να ικανοποιήσει αυτές τις ανάγκες, κατά πρώτον επειδή τα άτομα θέλουν να ανήκουν σε πλειοψηφικές ομάδες ,και κατά δεύτερον επειδή τα άτομα επιθυμούν να αποδέχονται ως αληθινές τις απόψεις οι οποίες τις συμμαρρίζονται πολλά άτομα (Jones & Gerard, 1967).

Οι λόγοι για τους οποίους τα άτομα συμμορφώθηκαν στα πειράματα μέσα στα πλαίσια του λειτουργικού μοντέλου θα μπορούσαν να είναι κατά πρώτον: τα υποκείμενα ήταν σε μια κατάσταση όπου η κρίση τους διέφερε από την πλειοψηφία και μπορεί να συμμορφώθηκαν για να εξασφαλίσουν την πλειοψηφική ολομέλεια της ομάδας (ή για να αποφύγουν την μειοψηφική ολομέλεια) (Martin & Hewstone, 2002).

Αυτό, διότι οι άνθρωποι συμμορφώνονται με την πλειοψηφία, επειδή πιστεύουν ότι η ολομέλεια της πλειοψηφίας είναι επιθυμητή, και τους προστατεύει από την απόρριψη της ομάδας (Martin & Hewstone, 2002).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο της εξήγησης της συμμόρφωσης από τους κοινωνικούς ψυχολόγους, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε επομένως ότι η κοινωνική υποστήριξη που αναφέραμε παραπάνω λειτουργεί ανασταλικά στην συμμόρφωση, διότι μειώνει τον φόβο του υποκειμένου για την ενδεχόμενη απόρριψη του από τους όμοιους του στην ομάδα του λόγω της κοινωνικής του απόκλισης, με την έννοια ότι η ύπαρξη και μόνο κάποιου σύμμαχου που συμφωνεί μαζί του, του δημιουργεί την εντύπωση, είτε ότι η εχθρότητα της ομάδας θα απονεμηθεί σε δυο, είτε ότι η ομάδα θα αποδώσει λιγότερο την παρέκκλιση του στην ιδιοσυγκρασία του με αποτέλεσμα να μειωθεί η περιθωριοποίηση του. Επίσης η κοινωνική υποστήριξη εφοδιάζει τον δέκτη με πληροφορίες για το αντικείμενο του πειραματικού έργου, με αποτέλεσμα την μείωση της κοινωνικής του συμμόρφωσης στα έργα που αφορούν ιδεολογικές πεποιθήσεις, και από αυτό συμπεραίνουμε ότι η ικανότητα του ατόμου που υποστηρίζει τον δέκτη μειώνει περισσότερο την κοινωνική συμμόρφωση σε σύγκριση με κάποιο άλλο άτομο που δεν έχει παρόμοιες ικανότητες (Παπαστάμου, 1989).

Κατά δεύτερον: από τότε που οι άνθρωποι υποθέτουν ότι η πλειοψηφία είναι περισσότερο σωστή από ένα άτομο, ο συμμετέχοντας μπορεί να σκεφθεί ότι αυτός ή αυτή είναι λάθος και η πλειοψηφία σωστή. Η εγκυρότητα της πλειοψηφίας έχει αποδειχθεί ότι είναι κρίσιμη για την συμμόρφωση και συμπίπτει με την λειτουργιστική εξήγηση. Εδώ τα άτομα συμμορφώνονται με την πλειοψηφία επειδή πιστεύουν ότι εκφράζει μια έγκυρη πηγή απόδειξης της αλήθειας (Παπαστάμου, 1989).

Οι εξηγήσεις της συμμόρφωσης οι οποίες βασίζονται στην ανάγκη για κοινωνική επιβεβαίωση και την επαλήθευση της κρίσης - αλήθειας, αναπαρίστανται στον διαχωρισμό που κάνουν οι Deutsch και Gerard (1955) για δυο τύπους κοινωνικής επιρροής που υποβαστάζουν την συμμόρφωση:

-την κανονιστική επιρροή η οποία συνίσταται στο να συμμορφωθεί το άτομο με τις θετικές προσδοκίες των άλλων. Αυτός ο τύπος επιρροής εξαρτάται από την συμβολική δύναμη της πηγής επιρροής να εξασφαλίσει την κοινωνική επιδοκιμασία και από τον βαθμό στον οποίο οι στόχοι επιρροής μπορούν να ταυτιστούν με την πηγή.

Η συμμόρφωση του υποκειμένου εκπληρώνει εδώ μια λειτουργία οργανικής (όπως το να αποφύγει κανείς την τιμωρία) ή συμβολικής αιτιότητας (όπως το να επιδείξει αλληλεγγύη ή κοινή ταυτότητα). Εδώ επηρεάζεται κανείς περισσότερο για αποκαταστήσει την κοινωνική σχέση με τους άλλους, παρά για να εγκαθιδρύσει μια αλήθεια. Αλλάζει κανείς για την πηγή όχι για το περιεχόμενο (Mugny & Pérez, 1996).

- την πληροφοριακή επιρροή η οποία συνίσταται στο να δεχθεί το άτομο την προσλαμβανόμενη πληροφορία από τον άλλο ως ένδειξη για την αλήθεια. Αυτός ο τύπος επιρροής προέρχεται από το ότι θεωρούμε τον άλλο ικανό να μας δώσει πληροφορίες για τον ορισμό του αντικειμένου (Martin & Hewstone, 2002).

Είναι συνάρτηση του βαθμού ικανότητας της πηγής και της αβεβαιότητας των στόχων σχετικά με τις εκτιμήσεις τους όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με δύσκολα έργα και ασάφειες σχετικές με τα αντικείμενα των έργων. Η πηγή είναι εγγύηση της αλήθειας και μειώνει την αβεβαιότητα, εξαιτίας κάποιων χαρακτηριστικών της (αριθμός, πραγματογνωσία) και οι στόχοι επιρροής έχουν ανάγκη να καταλήξουν σε σωστές εκτιμήσεις (Mugny & Pérez, 1996).

Πλήθος ερευνών αποδεικνύουν καταστάσεις, όπου κανονιστικοί και πληροφοριακοί παράγοντες μπορούν να αυξήσουν ή να μειώσουν την κοινωνική συμμόρφωση π.χ. όπως ήδη αναφέραμε πρωτίτερα στις έρευνες για τους παράγοντες που παρεμβαίνουν στην κοινωνική συμμόρφωση, έχει αποδειχθεί ότι αυξάνοντας την ελκυστικότητα ή την ομοιότητα της ομάδας, δηλ. την «κανονιστική» αξία της ομάδας αυξάνεται και η κοινωνική συμμόρφωση (Allen, 1965 · Deutsch & Gerard, 1955).

Όσον αφορά τους πληροφοριακούς παράγοντες οι έρευνες απέδειξαν ότι μειώνοντας την εγκυρότητα της πλειοψηφίας ως πηγή πληροφοριών πχ. κάνοντας την ασυνεπή με το να εισάγουμε αποστάτες της πλειοψηφίας, η κοινωνική συμμόρφωση μειώνεται (Allen, 1975 · Ash, 1956).

Όλες αυτές οι έρευνες αναδεικνύουν τις αιτίες που τα άτομα συμμορφώνονται και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν γι' αυτό το σκοπό, αποτελώντας ένα θεωρητικό μοντέλο (Παπαστάμου, 1989).

Θα αναφερθούμε παρακάτω, στις θεμελιώδεις προτάσεις του λειτουργικού μοντέλου, προκειμένου να κατανοήσουμε το θεωρητικό υπόβαθρο που κυριαρχεί στην τωρινή σκέψη και έρευνα.

2.3 Οι θεμελιώδεις αρχές της λειτουργικής επιρροής

2.3.1 Η κοινωνική επιρροή είναι άνισα κατανομημένη και εξασκείται μονόπλευρα.

Σύμφωνα με τον Moscovici (1991) στο λειτουργικό μοντέλο η επιρροή εκτελείται με ασύμμετρο τρόπο, αφού εξασκείται από την πηγή επιρροής προς τον στόχο αλλά όχι και αντίθετα, δηλαδή δεν υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ της πηγής και του δέκτη επιρροής. Παρόλο όμως που αυτές οι έννοιες της πηγής, του δέκτη επιρροής και της κατεύθυνσης υπάρχουν σε όλα τα μοντέλα επιρροής αυτό το οποίο θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα διαχωρίζει είναι οι κανόνες που ακολουθούνται στον ορισμό και τον συνδυασμό αυτών των εννοιών. Στο λειτουργικό μοντέλο ο ρόλος της πηγής και του δέκτη επιρροής είναι περιορισμένος και εγκαθιδρυμένος με ακρίβεια κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ο πομπός επιρροής να αναφέρεται πάντα στην ομάδα και τους νόμιμους εκπροσώπους της που κατέχουν την εξουσία και τα απαραίτητα εφόδια.

Εντωμεταξύ ο δέκτης επιρροής περιορίζεται στα άτομα και τις υπό – ομάδες, που δεν έχουν κανένα εφόδιο και προνόμια καμία δυνατότητα δράσης, δεν κατέχουν καμία εξουσία και για τον ένα ή τον άλλο λόγο παρεκκλίνουν (Παπαστάμου, 1989).

Κατά συνέπεια αυτής της ασυμμετρίας η πλειοψηφία επωφελείται από το κύρος της αλήθειας και των κοινωνικών αξιών, της νόρμας και εκφράζει το κοινωνικό σύστημα στο σύνολο του. Αντίθετα, η άποψη της μειοψηφίας και αυτών που η άποψη τους είναι διαφορετική είναι πάντα υποβαθμισμένη και εκτιμάται ότι εκφράζει το λάθος και την περιθωριοποίηση (Παπαστάμου, 1989).

Καταλαβαίνουμε ότι οι δέκτες επιρροής προέρχονται από ένα κλειστό κοινωνικό σύστημα, όπου ο κώδικας της κοινωνίας είναι αυτός που εκφράζεται από την κυρίαρχη κοινωνική ομάδα, και κάθε διαφοροποίηση αντιμετωπίζεται ως περιθωριοποίηση και έτσι οι δέκτες περιορίζονται μόνο στα άτομα και τις υπό - ομάδες (Παπαστάμου, 1989).

Όλα λοιπόν, συγκεντρώνονται γύρω από έναν πόλο κοινωνικών σχέσεων όπου συναθροίζονται αυτοί που ορίζουν τα στοιχεία του πολιτισμού. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο είναι αυτοί που αποφασίζουν τι είναι σωστό και αληθινό και κάθε άποψη διαφορετική παρουσιάζεται ως μια παρεκτροπή σε σχέση με αυτό που είναι αληθινό και πραγματικό. Είναι αυτό που συμβαίνει αναπόφευκτα όταν μια κρίση προέρχεται από ένα άτομο η μια

μειοψηφική υπό-ομάδα. Τα μέλη της ομάδας που παρεκκλίνουν δεν κατέχουν τίποτε δικό τους για να εκφράσουν, εφόσον δεν έχουν κανένα εφόδιο για να επινοήσουν έγκυρες εναλλακτικές προτάσεις. Κατά συνέπεια η γνώμη της πλειοψηφίας η οποία είναι λιγότερο περιθωριακή, έχει μεγαλύτερη αξία και μεγαλύτερη ψυχολογική βαρύτητα, σε αντίθεση με την μειοψηφία που δεν κατέχει καμία εξουσία και οι απόψεις της έχουν μικρότερη αξία και μικρότερη ψυχολογική βαρύτητα (Παπαστάμου, 1989).

Έτσι, ανάμεσα σε μια άποψη η οποία εκφράζεται από την πλειοψηφία ή έναν αρχηγό και μια άποψη η οποία εκφράζεται από την μειοψηφία, από έναν παρεκκλίνοντα η ένα άτομο χωρίς εξουσία, το άτομο θα επιλέξει και θα επηρεαστεί περισσότερο από την άποψη της πλειοψηφίας, επειδή στην ουσία δεν υπάρχει αυθεντική απάντηση από μέρους του. Η άποψη της πλειοψηφίας είναι η μοναδική σωστή, και εκφράζει την απόλυτη νομιμότητα, ενώ η μειονοτική άποψη δεν είναι μόνο η γνώμη κάποιου άλλου αλλά ένα κενό, μια γνώμη ανομική, επειδή ακριβώς δεν συμπίπτει με την γνώμη της πλειοψηφίας. Η σχέση επιρροής στο λειτουργικό μοντέλο αντιλαμβάνεται κατά αυτόν τον τρόπο μονόπλευρα. Η ομάδα η πηγή επιρροής αποφασίζει βάσει των εκτιμήσεων που η ίδια έχει εγκαθιδρύσει, ενώ οι εκτιμήσεις, ο κώδικας, και τα ερεθίσματα της μειοψηφίας - του στόχου επιρροής καθορίζονται από την ομάδα (Παπαστάμου, 1989).

Αυτό που είναι σημαντικό για το λειτουργικό μοντέλο είναι ότι κατόπιν αυτής της ασυμμετρίας μεταξύ πηγής και στόχου επιρροής είναι ότι ο ένας εκ των δυο κοινωνικών εταίρων παρουσιάζεται ως ενεργός και ανοικτός στην αλλαγή, ενώ ο άλλος ουσιαστικά είναι παθητικός και υποχείριος στην αλλαγή (Παπαστάμου, 1989).

2.3.2. Η λειτουργία της κοινωνικής επιρροής είναι η διατήρηση και η ενίσχυση του κοινωνικού ελέγχου.

Μια άλλη αρχή του λειτουργικού μοντέλου είναι αυτή του κοινωνικού ελέγχου ο οποίος κατέχει μια ιδιαίτερη θέση από το γεγονός ότι κυριαρχείται από την ιδέα ότι όλα ξεκινούν και καταλήγουν σε αυτόν (Παπαστάμου, 1989).

Ο Moscovici το 1991, αναφέρει ότι τα άτομα δεν θα μπορούσαν να συγκροτήσουν μια κοινωνική ομάδα εάν δεν υπήρχε κάποια μορφή κοινωνικού ελέγχου ή κάποιο άλλο νομικό πλαίσιο. Αυτό που διακυβεύουν οι περισσότεροι ερευνητές είναι ότι για να ασκηθεί ο κοινωνικός έλεγχος θα πρέπει όλα τα άτομα να έχουν τις ίδιες αξίες, τις ίδιες νόρμες να χρησιμοποιούν τα ίδια κριτήρια εκτίμησης και όλοι να τις δέχονται και να

αναφέρονται σε αυτές. Κατ' επέκταση, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το περιβάλλον θα πρέπει να είναι όμοιο και ενιαίο για όλους. Μέσα σε αυτό το ομοιογενές περιβάλλον είναι εύκολο να φανταστούμε ότι τα άτομα και οι ομάδες γνωρίζουν τι περιμένει κάποιος από αυτούς και ότι η σημασία η ο βαθμός της αλήθειας ή του λάθους που αποδίδεται στις πράξεις τους, στις αντιλήψεις τους και στις κρίσεις τους, δεν μπορούν να ερμηνευθούν με πολλούς τρόπους. Επιπλέον, για την επίτευξη των στόχων της ομάδας, σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η ύπαρξη διαφορών, αντιλαμβάνεται ως ένα εμπόδιο από τα μέλη της ομάδας που προσπαθούν να περιορίσουν τις διαφορές και να χαράξουν τα σύνορα της ομάδας, με συνέπεια να αποκλείουν τα άτομα που αρνούνται να υποχωρήσουν στην αλλαγή. Ο έλεγχος εξασκείται πάντα από αυτούς που κατέχουν την εξουσία και από αυτούς που κατέχουν την πλειοψηφία κατά τέτοιο τρόπο ώστε, η επιρροή που σαν στόχο έχει το να πείσει τους άλλους να δεχθούν την άποψη τους θα έχει την μεγαλύτερη επιτυχία. Σε αυτό το πλαίσιο (Παπαστάμιου, 1989) όπως κάποιος οφείλει να γνωρίζει τους νόμους και να μην τους αγνοεί στην κοινωνική συμπεριφορά, έτσι, όλοι πρέπει να γνωρίζουν τις νόρμες - αξίες που ισχύουν στον κοινωνικό χώρο τον οποίο ανελλίσσονται.

Οι κοινωνικές νόρμες (Cialdini, 1998) ορίζονται ως οι κανόνες που έχουν κατανοηθεί από τα μέλη της ομάδας και που καθοδηγούν την συμπεριφορά χωρίς να εμπεριέχουν την δύναμη του νόμου. Αυτές οι αξίες αναδύονται μέσα από την αλληλεπίδραση με τους άλλους, μπορούν να μην εκδηλώνονται ρητά και οι ποινές που επιβάλλονται κάθε φορά που κάποιος παρεκκλίνει από αυτούς προέρχονται από το κοινωνικό δίκτυο και όχι από τον νόμο. Οι κοινωνικές νόρμες εσωκλείουν κατά γενική ομολογία τις κοινωνικές προσδοκίες για την συμπεριφορά μας, τις προσδοκίες μας για την δική μας συμπεριφορά, τις προσδοκίες των άλλων για την συμπεριφορά μας, και, κανόνες οι οποίοι αναπτύσσονται από την παρατήρηση της συμπεριφοράς των άλλων.

Σύμφωνα με μια προοπτική (Cialdini, 1998) οι κοινωνικές νόρμες είναι άγραφοι νόμοι συμπεριφοράς, οι οποίες υιοθετούνται, επειδή έχουν αξία ή ενισχύονται μέσω του πολιτισμού. Κατά μια άλλη προοπτική και στα πλαίσια του λειτουργικού μοντέλου, η κανονιστική συμπεριφορά είναι λειτουργική και βοηθάει στο να εκπληρώνονται οι στόχοι της ομάδας, υπονοώντας ότι οι μη αποτελεσματικές ή οι λάθος κανόνες δεν πρέπει να ακολουθούνται.

Έτσι, στα πλαίσια του θεωρητικού πλαισίου αυτού του μοντέλου (Παπαστάμου, 1989) οι κοινωνικές νόρμες επιβάλλονται και προέρχονται από την πλειοψηφία ή και την αυθεντία. Κατά προέκταση τα άτομα εξαρτώνται από την ομάδα στην οποία ανήκουν για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους αλλά οι ανάγκες των ατόμων δεν μπορούν να ικανοποιούνται χωρίς περιορισμό για αυτόν τον λόγο ο κοινωνικός έλεγχος είναι αναγκαίος για την αρμονία του κοινωνικού συνόλου. Η συμμόρφωση στους κανόνες αυτούς, δεν προσφέρει καμία ικανοποίηση, ούτε επιβραβεύεται αλλά επιφέρει ένα είδος κοινωνικής ηρεμίας. Η παρουσία τους είναι αισθητή μόνο όταν κάποιος τις παραβαίνει, επειδή η παράβαση αυτή αποτελεί εμπόδιο στην συλλογική λειτουργία.

Η ιδανική λειτουργία της ομάδας στα πλαίσια αυτά (Moscovici, 1991) καταλήγει να είναι η μείωση των διαφορών των μελών και κατά συνέπεια η θεωρία του Festinger (1950) που πρεσβεύει την πίεση για την ομοιογενοποίηση των απόψεων αντιστοιχεί στο να ερμηνεύσει αυτήν την ανάγκη για την πραγματοποίηση αυτού του ιδανικού. Παρόλο που η θεωρία του δεν περιορίστηκε στην άποψη ότι η πίεση για ομοιογενοποίηση θα πρέπει αποκλειστικά να εξασκείται από την πλειοψηφία προς τις μειοψηφικές υποομάδες, ο ίδιος και οι συνεργάτες του όσο και οι μετέπειτα ψυχο-κοινωνιολόγοι χρησιμοποίησαν αυτήν την θεωρία σαν η ομοιομορφία να έπρεπε να εγκαθιδρυθεί ενάντια στους περιθωριακούς. Οι έννοιες όπως η συνοχή, η κανονιστική επιρροή κ.λ.π. αποδεικνύουν την κυριαρχία της ιδέας, του εξωτερικού ή εσωτερικού ελέγχου της ομάδας και επίσης αυτό που αποτελεί τον στόχο της κοινωνικής επιρροής στο λειτουργικό μοντέλο «την εξουδετέρωση των περιθωριακών στοιχείων». Οι έρευνες σε αυτό το θεωρητικό μοντέλο αγνόησαν την επιρροή που μπορεί να έχει η μειοψηφία στην ομάδα και αντιμετωπίζεται ως κάτι υποδεέστερο. Η οποιαδήποτε διαφωνία της μειοψηφίας με την ομάδα δεν ερμηνεύθηκε ποτέ ως ενέργεια επιρροής, ούτε μελετήθηκε με προσοχή, εφόσον δεν φαινόταν να συνηγορούσαν με τις ουσιώδεις όψεις της κοινωνικοποίησης (Παπαστάμου, 1989).

Διαφαίνεται λοιπόν, ότι η σπουδαιότητα η οποία δόθηκε στην μη - διαφοροποίηση στην συνοχή στην κανονιστική πίεση από την ομάδα σχετίζεται με την ερμηνεία της επιρροής ως μέσον για την ολοκλήρωση του μέρους μέσα στην ολότητα, του ατόμου μέσα στην συλλογικότητα (Παπαστάμου, 1989).

2.3.3. Οι σχέσεις εξάρτησης ως δείκτης κατεύθυνσης και σπουδαιότητας της κοινωνικής επιρροής.

Η παντοδυναμία της εξάρτησης διαφαίνεται στις διαδικασίες επιρροής στα πλαίσια του λειτουργικού μοντέλου. Η ιδέα αυτή, όπως είδαμε και πρωτύτερα εκφράζεται καταρχήν στην σπουδαιότητα που δίδεται στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας των στόχων επιρροής τα οποία μπορούν να επηρεάσουν την επιρροή και την συμμόρφωση και κατά δεύτερον στα γνωρίσματα της πηγής επιρροής (Παπαστάμου, 1989).

Η εξάρτηση (Moscovici, 1991) κατά αυτόν τον τρόπο αποκτά το κύρος της ανεξάρτητης μεταβλητής στις διαδικασίες κοινωνικής επιρροής και ερμηνεύει τα αποτελέσματα της επιρροής, έτσι ώστε κάθε φορά που παρατηρείται μια αλλαγή γνώμης η εκτίμηση, να αποδίδεται στην επενέργεια της.

Επίσης οι διαδικασίες επιρροής στο λειτουργικό μοντέλο όπως είδαμε αναφέρονται στις διαδικασίες κοινωνικής ομοιορφοποίησης και διαδικασίες αποφυγής της κοινωνικής παρέκκλισης (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001) και συγκαλύπτουν θεωρητικά τις σχέσεις εξουσίας κατά τέτοιο τρόπο ώστε, οι ερμηνείες να βασίζονται μόνο στις άμεσες δι-ατομικές σχέσεις και την εξάρτηση του στόχου από την πηγή επιρροής, δίνοντας έμφαση στην υπεροχή των χαρακτηριστικών της πηγής επιρροής απέναντι στον στόχο.

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι πρόκειται για μια εξάρτηση η οποία βασίζεται σε μια διαφορά κοινωνικού αναστήματος - αριθμητική, κοινωνιομετρική, είτε σε μια διαφορά που έχει σχέση με την εξουσία της πηγής.

Ουσιαστικά, μόνο η πηγή επιρροής ως ανώτερο άτομο ή ανώτερη ομάδα όπως είδαμε, μπορεί να επηρεάσει ένα κατώτερο άτομο ή κατώτερη ομάδα και αυτό είναι που οδηγεί σε μια ασυμμετρία στην διαδικασία επιρροής.

Μπορούμε να ισχυριστούμε, ότι όταν αναφερόμαστε στην «μειοψηφία» στο λειτουργικό μοντέλο, δεν αναφερόμαστε σε ποσοστό, αφού οι μειοψηφίες από άποψη δημογραφική είναι εξίσου σημαντικές όσο η πλειοψηφία, αλλά σε ανισότητα στην κατανομή της εξουσίας, και στην λογική της κυριαρχίας. Η κοινωνική ιεραρχία εκφράζει αυτήν την ανισότητα και κατά συνέπεια τα άτομα που βρίσκονται στην κορυφή της ιεραρχίας έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες να επηρεάσουν τα άτομα που βρίσκονται χαμηλότερα (Moscovici, 1991).

Αναφέραμε σε προηγούμενη ενότητα, την υπεροχή της εξάρτησης που σχετίζεται με την ικανοποίηση των «αναγκών για τους άλλους» για την κοινωνική συμμόρφωση, η οποία εκφράζεται στην «εξάρτηση της δύναμης» και την «πληροφοριακή εξάρτηση». Για τον Moscovici το 1991, κάποια άτομα μπορούν να συμμορφώνονται, άλλα να είναι ανεξάρτητα και άλλα απλά να είναι σε αντίθεση, και υποστηρίζει ότι όλες οι έρευνες που ασχολήθηκαν πειραματικά σε αυτό το πλαίσιο είναι επιφανειακές, αφού τείνουν να αποδείξουν ότι ορισμένα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας προκαλούν, είτε την συμμόρφωση, είτε την ανεξαρτησία, ενώ δεν μπορούμε να διατεινόμαστε ότι έχουμε κατανοήσει πλήρως τον μηχανισμό που κρύβεται πίσω από αυτές τις ανάγκες στις οποίες βασίζεται η ψυχολογική εξάρτηση. Παράλληλα, η έννοια της εξάρτησης είναι τόσο κεντρική για την ερμηνεία των φαινομένων επιρροής, ώστε καταλήγουμε να αγνοούμε όλους τους ψυχοκοινωνιολογικούς και κοινωνιολογικούς παράγοντες που μπορούν να εισχωρήσουν στην επιρροή (Παπαστάμου, 1989).

2.3.4. Η ανάγκη μείωσης της αβεβαιότητας καθορίζει την διαδικασία επιρροής.

Μια άλλη αρχή στα πλαίσια του λειτουργικού μοντέλου, βασίζεται στην άποψη ότι τα άτομα γενικά ζουν μέσα σε ένα περιβάλλον ασταθές και ρευστό και ότι οι νόρμες αναδύονται και μεταβάλλονται με την αλληλεπίδραση των ανθρώπων μέσα σε αυτό το περιβάλλον της αβεβαιότητας. Έτσι για τον Sherif (1936) όταν κυριαρχούν οι συνθήκες όπου μια άποψη δεν είναι καλά δομημένη, τα άτομα αισθάνονται αβεβαιότητα και έχουν την τάση να επηρεάζονται περισσότερο από τις απόψεις των άλλων ατόμων, ομάδων η από τα μέσα επικοινωνίας. Η αύξηση της αβεβαιότητας του περιβάλλοντος με την έννοια ότι είναι ελάχιστα δομημένο ή περίπλοκο, οδηγεί στην εσωτερική αβεβαιότητα των ατόμων και αυτό έχει ως συνέπεια την αύξηση της ετοιμότητας τους για κοινωνική συμμόρφωση (Moscovici, 1991).

Επίσης, όσο περισσότερο ένα άτομο αμφιβάλλει για τις εκτιμήσεις του και τις απόψεις του και η αβεβαιότητα προέρχεται από τον εσωτερικό του κόσμο, τόσο εμφανίζει την τάση της συμμόρφωσης και όσο περισσότερο αβέβαιο αισθάνεται για τις αισθητικές και διανοητικές του ικανότητες τόσο επηρεάζεται από άτομα που πιστεύει ότι έχουν μεγαλύτερες διανοητικές και αισθητικές ικανότητες (Moscovici, 1991).

Αντίθετα ο Παπαστάμου (1989) υποστηρίζει σε σχέση με την αβεβαιότητα ενός ατόμου μέσα σε αυτό το περιβάλλον και την κοινωνική συμμόρφωση, ότι τίποτα δεν μας

βεβαιώνει για το γεγονός ότι οι εκτιμήσεις των άλλων ή της άλλης ομάδας είναι σημαντικότερες και πιο σωστές, επειδή φυσικό είναι να υπάρχουν διαφορετικές εκτιμήσεις. Επομένως η διαπροσωπική συμφωνία δεν αποτελεί απόδειξη της αλήθειας.

Εξίσου καμία από τις ερμηνείες για την κοινωνική συμμόρφωση που βασίζονται στην μείωση της εσωτερικής αβεβαιότητας του υποκειμένου δεν αποτέλεσαν αντικείμενο σοβαρού προβληματισμού, από την άποψη ότι η ερμηνεία η οποία συνάγεται δεν λαμβάνει υπόψη της την πιθανότητα αλλαγής και συμμόρφωσης στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει αβεβαιότητα, και η μοναδική ερμηνεία που δίδεται σε αυτά τα φαινόμενα, είναι ότι πρόκειται για επιφανειακή συμμόρφωση που αποδίδεται σε εξωτερικές περιστάσεις. Αλλά επίσης και στο πείραμα του ο Ash (1956) δεν απέδωσε βαρύτητα στο επίπεδο αβεβαιότητας η βεβαιότητας των ατόμων και δεν ερμήνευσε την επιρροή με βάση το γεγονός ότι τα υποκείμενα που αισθάνονται αβεβαιότητα επηρεάζονται περισσότερο από εκείνα που δεν αισθάνονται αβεβαιότητα (Παπαστάμου, 1989).

Παρόλα αυτά, μέσα στα πλαίσια του λειτουργικού μοντέλου διαφαίνεται ότι οι κοινωνικές συνθήκες παρασύρουν τα άτομα στην κοινωνική συμμόρφωση. Όταν τα άτομα συμμορφώνονται η κοινωνική παρέμβαση περιορίζεται στην αποκατάσταση της ψυχολογικής ισορροπίας τους, και στις συναλλαγές τους με τον εξωτερικό κόσμο, ενώ σε όλες τις άλλες περιπτώσεις η συμμόρφωση δεν είναι επιθυμητή και ακόμη μπορεί να είναι και μια υποκρισία (Παπαστάμου, 1989).

2.3.5. Η σκοπούμενη συμφωνία από την διαδικασία επιρροής βασίζεται στον κανόνα της αντικειμενικότητας.

Αυτή η αρχή (Moscovici, 1991) αναδεικνύει την ιδέα ότι η κοινωνική συναίνεση είναι τρόπος προσαρμογής στην εξωτερική πραγματικότητα. Ουσιαστικά αυτή η αρχή στηρίζεται στην άποψη, η οποία κυριαρχεί στο λειτουργικό μοντέλο ότι η πραγματικότητα διχοτομείται σε δυο μέρη την «φυσική» πραγματικότητα, η οποία είναι δοσμένη και την αντιλαμβανόμαστε με την άμεση γνώση και την «κοινωνική» ή επικοινωνιακή πραγματικότητα την οποία την αντιλαμβανόμαστε μέσα από τις κοινωνικές σχέσεις και την συμμετοχή μας στην ομάδα, κάθε φορά που αδυνατούμε να εκτιμήσουμε άμεσα αντικείμενα που δεν είναι σταθερά.

Πρόκειται ουσιαστικά (Παπαστάμου, 1989) για μια αντίθεση και ένα διαχωρισμό, ο οποίος γίνεται μεταξύ των σχέσεων με τα αντικείμενα και των σχέσεων με τους ανθρώπους. Έναν διαχωρισμό μεταξύ της «ψυχικής» και «κοινωνικής» πραγματικότητας, Στην «φυσική» πραγματικότητα τα άτομα δεν έχουν καμιά ανάγκη να αξιολογήσουν την «ορθότητα» των αντιλήψεων ή των εμπειριών τους. Γνωρίζουν πάρα πολύ καλά ότι ένα μαύρο αντικείμενο για παράδειγμα δεν είναι ούτε γκρι ούτε άσπρο ,και, κανείς δεν έχει ανάγκη την γνώμη των άλλων για να νιώσει εάν κάνει ζέστη η κρύο. Κατά συνέπεια η «ψυχική» πραγματικότητα χαρακτηρίζεται από ένα αριθμό κριτηρίων , από ένα σύνολο από κανόνες με τους οποίους μπορούμε να εκτιμήσουμε την ορθότητα των αντιλήψεων μας. Πρόκειται για μια πραγματικότητα «ατομικιστική» όπως αναφέρει ο Moscovici το 1991, εφόσον το υποκείμενο δεν έχει ανάγκη τους άλλους για να επικυρώσει τις διαστάσεις της και να την αναγνωρίσει. Αρκεί, να χτυπήσει το τραπέζι για να αναγνωρίσει την σκληρότητα του τραπεζιού, να κοιτάξει το ρολόι για να διαπιστώσει την ώρα.

Αντίθετα στην κοινωνική πραγματικότητα (Παπαστάμου, 1989). η οποία αναφέρεται στις σχέσεις των ατόμων με τα πρόσωπα δεν υπάρχουν κριτήρια αντικειμενικότητας και για αυτό θα πρέπει να τα επινοήσουμε, αφού σε αρκετές περιπτώσεις δεν μπορούμε να επικυρώσουμε τις απόψεις μας μόνοι μας.

Κυρίως (Moscovici, 1991) όταν τα άτομα αισθάνονται αβεβαιότητα ή δεν γνωρίζουν πώς να αντιδράσουν στρέφονται στην συμπεριφορά των άλλων ατόμων για να σταθεροποιήσουν τις απόψεις τους. Η όψη αυτής της πραγματικότητας είναι «κοινωνική» διότι προέρχεται μέσα από την ομάδα, και το άτομο την αποδέχεται μόνο εφόσον την αποδέχονται οι άλλοι.

Ουσιαστικά, (Moscovici, 1991) οι λόγοι που οδηγούν τα άτομα να αναζητούν την κοινωνική υποστήριξη για την επικύρωση των εκτιμήσεων τους, να μένουν στην ομάδα ή να κατευθύνονται προς αυτήν και να συνεργάζονται με τους άλλους, πηγάζει από την θεωρία της κοινωνικής σύγκρισης του Festinger (1954) η οποία διαποτίζει την ερμηνεία της κοινωνικής επιρροής στα πλαίσια του λειτουργικού μοντέλου.

Κατά τον Festinger (1954) η επιθυμία να εκτιμούμε σωστά τις κρίσεις μας είναι μια θεμελιώδης ανάγκη κατά βάση ατομική και όχι κοινωνική. Εάν το άτομο είναι σίγουρο για τις ικανότητες του, δεν επιδεικνύει την ανάγκη να επικυρώσει τις απόψεις του

παίρνοντας υπόψη τις απόψεις των άλλων. Όταν όμως αυτή η βεβαιότητα δεν υπάρχει, τότε υποχρεώνεται να συγκρίνει τις απόψεις του με τις απόψεις των ατόμων που του μοιάζουν ή που είναι περισσότερο κοντά του.

Κατά συνέπεια μπορούμε να ισχυριστούμε ότι ο κανόνας της αντικειμενικότητας διευθετεί την συμπεριφορά των υποκειμένων. Η χρησιμότητα της κοινωνικής συναίνεσης έγκειται στην δημιουργία ενός αντικειμενικού κριτηρίου το οποίο θα επικυρώνει τις απόψεις μας τις στάσεις μας, τις πράξεις και την συμπεριφορά μας (Παπαστάμου, 1989).

Η συμφωνία και η ομοφωνία στην ομάδα είναι μηχανισμοί αναπλήρωσης, στους οποίους στηριζόμαστε κάθε φορά που η αντικειμενική πραγματικότητα γίνεται ακατάληπτη και δεν μπορεί να ορισθεί άμεσα. Βλέπουμε λοιπόν ότι η εξάρτηση έτσι στο λειτουργικό μοντέλο επιρροής αλληλο - σχετίζεται με τις κοινωνικές σχέσεις και οι κοινωνικές σχέσεις οδηγούν στην εξάρτηση (Moscovici, 1991).

Έτσι, μπορούμε να είμαστε περισσότερο σίγουροι για τις απόψεις μας, όσο περισσότεροι εκφράζουν την ίδια άποψη και η δημιουργία μιας ρωγμής σε αυτήν την κοινωνική ομοιομορφία οδηγεί στην κατάρρευση του οικοδομήματος της αντικειμενικότητας των εκτιμήσεων μας. Ο Παπαστάμου (1989) επισημαίνει ότι η πλειοψηφία ασκεί την επιρροή της στηριζόμενη σε αυτόν τον κανόνα αντικειμενικότητας, με την έννοια ότι, οδηγεί στην κοινωνική συναίνεση και ομοιομορφία, υποστηρίζοντας ότι είναι αντικειμενική, αποκλείοντας την μειοψηφία και τους παρεκκλίνοντες.

Επίσης, εάν τα υποκείμενα συμμορφώνονται, αυτό δεν απορρέει από το γεγονός ότι δεν μπορούν να υποφέρουν την αμφιβολία των εκτιμήσεων τους αλλά, γιατί η διαφορά και η ποικιλία των απόψεων κρίνουν ότι είναι ακατανόητη και δεν μπορεί να υπάρξει παρά μόνο μια απάντηση που θα αντιστοιχεί στην αντικειμενική πραγματικότητα. Μπορούμε να επιβεβαιώσουμε κατά αυτόν τον τρόπο ότι στα πειράματα του Ash (1951) με το να επιμένουμε στην ακρίβεια των απαντήσεων από την πλειοψηφία και την αντικειμενικότητα των ερεθισμάτων, παροτρύνουμε τα υποκείμενα να συμμορφωθούν στην ομάδα παρά να της αντισταθούν, εφόσον δεν υπάρχει ατομική πραγματικότητα για ένα φυσικό ή γεωμετρικό αντικείμενο. Αντίθετα, σε ένα πείραμα του Spertling (1946) όταν τα υποκείμενα αισθάνθηκαν το δικαίωμα να υποβάλλουν τις ατομικές τους

εκτιμήσεις μπροστά σε ένα φαινόμενο αυτοκινητικό, λέγοντας τους ότι πρόκειται για μια οφθαλμαπάτη καμία επιρροή και ομοφωνία δεν παρήχθη (Moscovici, 1991).

Σύμφωνα λοιπόν με το θεωρητικό υπόβαθρο του λειτουργικού μοντέλου (Παπαστάμου, 1989) η διαδικασία της επιρροής αντιστοιχήθηκε με την νόρμα της αντικειμενικότητας, σαν να ήταν ο μοναδικός κανόνας που διέπει τις κοινωνικές ανταλλαγές, και εντούτοις, αυτή η αντίληψη εκφράζει μια θεωρητική επιλογή, για να ορισθούν οι ανταλλαγές. Αυτή η επιλογή περικλείει το γεγονός ότι οι σχέσεις μας με τους άλλους εξαρτώνται από τις σχέσεις μας με τα αντικείμενα, εφόσον κατέχουν τον αποφασιστικό και ενεργό ρόλο, αφήνοντας στις κοινωνικές σχέσεις έναν ρόλο αντιδραστικό σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη της ατομικής συμπεριφοράς. Η ομάδα σύμφωνα με αυτήν την οπτική, και η κοινωνία δεν παρεμβαίνουν παρά μόνον όταν τυγχάνουν αβέβαιες καταστάσεις και καταστάσεις αδυναμίας. Επιπλέον αυτή η θεωρητική επιλογή δεν έχει τίποτα καινούριο από την άποψη ότι πρεσβεύει, ότι οι άνθρωποι δημιούργησαν τους κανόνες και τις κοινωνικές σχέσεις για να αναπληρώσουν τις ατέλειες της φύσης και της επιστημολογικής θεωρίας, κατά την οποία η αντικειμενική πραγματικότητα είναι ανεξάρτητη των ιδεών μας και θεωριών. Με άλλα λόγια, το υποκείμενο εδώ αντιλαμβάνεται ως αυτόνομο και αυτοδύναμο, και μπορεί δια μέσου των αισθήσεων να καταλήξει σε συμπεράσματα. Αντίθετα η ιστορία της επιστήμης συμπεραίνει ότι η αντικειμενική πραγματικότητα είναι ένα προϊόν τόσο ατομικό όσο και κοινωνικό και καμία πραγματικότητα δεν μπορεί να είναι φυσική χωρίς να είναι κατά ένα μεγάλο μέρος κοινωνική, με την έννοια ότι οτιδήποτε θεωρείται ως πραγματικό και αντικειμενικό, είναι το έργο του συστήματος των ερευνητών και επιστημόνων. Η σαφήνεια των αισθήσεων μας καταλήγει να είναι η σαφήνεια του πολιτισμού. Το κοινωνικό στοιχείο είναι ολοκληρωτικό μέρος του ατομικού και βιολογικού μέρους και δεν διαχωρίζονται (Παπαστάμου, 1989).

2.4. Η ανάδυση της μειονοτικής επιρροής (μέσα 1960 - 1980).

2.4.1 Το «γενετικό» μοντέλο επιρροής.

Όπως είδαμε ένα από τα χαρακτηριστικά της έρευνας στο λειτουργικό μοντέλο ήταν η εστίαση στην ικανότητα της πλειοψηφίας να επηρεάζει υποκείμενα, ενώ, παραμέλησε ίσως την πιο κύρια και ενδιαφέρουσα από θεωρητικής πλευράς ερώτηση η οποία είναι, εάν μια μειοψηφία μπορεί να επηρεάσει την πλειοψηφία.

Ίσως όμως, αυτός ο στόχος αγνοήθηκε επειδή θα αντιδιαστέλλοταν με το πνεύμα του λειτουργικού μοντέλου, το οποίο έδινε έμφαση στην εξάρτηση ως το κλειδί για το εν λόγω ψυχολογικό οικοδόμημα (Hewstone & Martin, 2003).

Σύμφωνα λοιπόν με αυτή την προσέγγιση (Hewstone & Martin, 2003) η κοινωνική επιρροή μπορεί να εξασκηθεί μόνο από εκείνους που μπορούν να δημιουργήσουν ψυχολογική εξάρτηση, δηλ. από την πλειοψηφία προς εκείνους που δεν μπορούν όπως η μειοψηφία, υπονοώντας ότι η κοινωνική παρέκκλιση είναι δυσλειτουργική και αποτελεί μια απειλή για την ισορροπία της ομάδας.

Ο Moscovici (1976) και οι συνεργάτες του, ήταν ο πρώτος που αναγνώρισε «την προκατάληψη της συμμόρφωσης» σε αυτό το θεωρητικό οικοδόμημα, θεωρώντας ότι αυτή η «προκατάληψη» κυριάρχησε στο λειτουργικό μοντέλο επιρροής, επειδή συνδέεται με την εξάρτηση που είναι ο κύριος ερμηνευτικός παράγοντας των φαινομένων κοινωνικής επιρροής (Moscovici & Faucheux, 1972). Επίσης ο ίδιος αναφέρει ότι το λειτουργικό μοντέλο προάγει μια μονομερή προσέγγιση της κοινωνικής επιρροής.

Στο λειτουργικό μοντέλο επικρατούν κάποια όρια (Moscovici, 1991) και αυτό διότι δόθηκε αρκετή σπουδαιότητα στον κανόνα της αντικειμενικότητας δηλαδή στην απαίτηση για μια σωστή απάντηση, καθώς επίσης και στον ορισμό αυτών των ατόμων η των υπό - ομάδων που «διαφέρουν», των περιθωριοποιημένων και στις περιγραφές που αναλογούν στην ανεξαρτησία. Η ανεξαρτησία περιγράφεται ως η αναζήτηση της «διαφοράς» η οποία επιφέρει το ρίσκο της απομόνωσης και της περιθωριοποίησης, και αναζητεί μια δύναμη και ασυνήθιστες ιδιότητες.

Αυτό το μοντέλο διαποτίζεται από την άποψη (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001) ότι μια θεωρία της κοινωνικής επιρροής των μειονοτήτων δεν μπορεί να είναι εφικτή εφόσον κατά πρώτον μόνο η εξουσία, δηλ. η πλειοψηφία μπορεί να επηρεάσει και κατά

δεύτερον δεν είναι και αναγκαία, εφόσον σκοπός της επιρροής είναι ο κοινωνικός έλεγχος που ασκείται από ένα κλειστό κοινωνικό σύστημα και παραβλέπει την διάδοση της καινοτομίας.

Εντούτοις, η διαδικασία της αλλαγής θα μπορούσαμε να πούμε ότι μελετάται στο λειτουργικό μοντέλο χωρίς να αλλάξει τίποτα όμως στο θεωρητικό του οικοδόμημα, και πρόκειται για μια καινοτομία εκ των «άνω» που δεν προκαλεί καμία «ρωγή» στο κοινωνικό σύστημα. Εδώ η καινοτομία διενεργείται σε δυο φάσεις: στην πρώτη ο «καινοτόμος» συμμορφώνεται με τις νόρμες της ομάδας με σκοπό να εκλάβει κάποιες «πιστώσεις» που θα του εξασφαλίσουν το κοινωνικό ανάστημα του αρχηγού και σε δεύτερη φάση βάσει αυτών των «πιστώσεων» προσπαθεί να καινοτομήσει χωρίς να χάσει την εξουσία. Βλέπουμε λοιπόν, ότι και πάλι η καινοτομία προκαθορίζεται από την εξουσία χωρίς να αλλάξει τίποτα στο κοινωνικό σύστημα. Κατά αυτήν την ανάλυση σύμφωνα με τον Moscovici (1991) δεν λαμβάνονται υπ' όψιν οι πεποιθήσεις των ατόμων και των ομάδων, για την τροποποίηση των σχέσεων εξουσίας ή των δογμάτων της επιστήμης, όπως επίσης δεν λαμβάνεται υπ' όψιν το γεγονός ότι παρόλο που μπορεί να τίθενται σε εκτιθέμενα ρίσκα, τα άτομα και οι ομάδες μπορούν να αντιτεθούν στην πλειοψηφία και να δοκιμάσουν να την τροποποιήσουν.

Η κύρια ιδέα που διαποτίζει το λειτουργικό μοντέλο είναι ότι η διαδικασία επιρροής είναι ασύμμετρη. Η εξουσία, η πλειοψηφία, η ομάδα, είναι αυτοί που υπερασπίζονται πάντα τις κοινωνικές αξίες και η μειοψηφία και το άτομο πρέπει να υπακούει. Κάποιος ο οποίος έχει αποκτήσει ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό «πιστώσεων» όπως η πλειοψηφία απολαμβάνει μεγαλύτερη ελευθερία στο να ενεργεί σύμφωνα με αυτά που του φαίνονται καλά, ενώ κάποιος ο οποίος κατέχει χαμηλές «πιστώσεις» όπως η μειοψηφία πρέπει να προσέχει τις ενέργειες του για να μην χάσει και αυτό το λίγο που έχει. Ένα άτομο δεν λογαριάζεται ότι είναι ενεργό μέλος μέσα στην ομάδα, όταν η διαφορά του λογαριασμού του αγγίζει το μηδέν (Jones & Gerard, 1967).

Παρόλα αυτά ο Moscovici το 1979, ήταν ο πρώτος που μελέτησε την διάδοση μιας καινοτομίας από τις μειονότητες και ανέτρεψε αυτήν την προοπτική, συνοψίζοντας το θεωρητικό υπόβαθρο της κοινωνικής επιρροής σε ένα γενικό μοντέλο των διαδικασιών επιρροής το «γενετικό» ή «αλληλεπιδραστικό» μοντέλο επιρροής.

Η κύρια ιδέα που κατακλύζει το «γενετικό» μοντέλο του Moscovici το 1991 είναι ότι η πλειοψηφία και η μειοψηφία μπορούν να είναι και η πηγή αλλά και ο στόχος επιρροής, και ότι η διαδικασία κοινωνικής επιρροής μπορεί να χαρακτηριστεί αμφίπλευρη (Hewstone & Martin, 2003).

Ο Moscovici (1991) υποστηρίζει ότι η διαδικασία κοινωνικής επιρροής είναι αμφίδρομη υπονοεί την δράση και την αντίδραση και από τα δυο μέρη και της πηγής αλλά και του στόχου επιρροής. Αυτό μας επιτρέπει να μελετάμε αυτό που συμβαίνει στα μέλη της ομάδας μέσα σε μια πραγματική κατάσταση αλληλεπίδρασης και περικλείει χωρίς αμφιβολία συμμετρικές κοινωνικές σχέσεις.

Εδώ βλέπουμε ότι τα κοινωνικά συστήματα δεν είναι πλέον «απόλυτα» και περικλείουν την αναμέτρηση και την διαπραγμάτευση διαφόρων κοινωνικών φορέων, με την έννοια ότι οι κοινωνικές σχέσεις ακόμη και όταν διακατέχονται από διαφορές κοινωνικού αναστήματος, συμπεριλαμβάνουν μια αμοιβαιότητα που εξασφαλίζει σε κάθε φορέα ένα δυναμικό επενέργειας πάνω στο σύστημα (Παπαστάμου και Μιούνου, 2001). Ο σκοπός των διαδικασιών επιρροής έτσι, δεν περιορίζεται στον κοινωνικό έλεγχο αλλά περιλαμβάνει και τις διαδικασίες καινοτομίας, εφόσον η ισορροπία του κοινωνικού συστήματος δεν βασίζεται στην σταθερότητα του, αλλά στις μεταλλαγές του πάνω σε ένα συνεχές από κοινωνικές αλλαγές δημιουργίας και μείωσης διαφωνιών. Στα πλαίσια μελέτης των φαινομένων επιρροής, η εξάρτηση δεν αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα ερμηνείας, αλλά περιλαμβάνονται μεταβλητές που σχετίζονται με τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των κοινωνικών φορέων. Έτσι οι νόρμες, οι οποίες καθορίζουν και διαφοροποιούν τις κανονικές απαντήσεις από τις παρεκκλίνουσες χάνουν τον απόλυτο χαρακτήρα τους, και αποτελούν τον καρπό «περιστασιακών» διαπραγματεύσεων μεταξύ ατόμων και ομάδων. Η κοινωνική παρέκκλιση δεν εγκλείει αρνητική χροιά, αλλά μπορεί να καινοτομεί, να προσαρμόζεται και να ασκεί επιρροή, ακόμα και όταν δεν έχει καμία εξουσία.

Κι αυτό διότι (Moscovici, 1991) τα άτομα και οι ομάδες εσωτερικοποιούν διαφορετικά τις νόρμες, έτσι διαφοροποιούνται ως προς τις κοινωνικές απαντήσεις που αντανακλούν είτε μια βαθιά δέσμευση ή μια επιφανειακή προσκόλληση σε ακραίες καταστάσεις, αλλά πάντα συνιστούν μια αυτόματη απάντηση. Σε αυτό το πλαίσιο οι έρευνες έχουν αποδείξει την απόσχιση που μπορεί να κυριαρχήσει σε μια κοινότητα,

ανάμεσα στην συμπεριφορά και τις δημόσιες και ιδιωτικές γνώμες των ατόμων, και αυτή η απόσχιση μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί ένα είδος «πολλαπλής άγνοιας» των ατόμων, για το γεγονός ότι δεν συνειδητοποιούν ότι οι κοινωνικές νόρμες τους και οι συλλογικές απαντήσεις τους έχουν αλλάξει. Κατ' επέκταση, η εσωτερική σύγκρουση ή η απόσχιση που δημιουργείται ανάμεσα στα επίπεδα της προσκόλλησης στις νόρμες και τις εκτιμήσεις, συντελεί στην προδιάθεση για αλλαγή και στο δυναμικό για την αλλαγή. Επομένως η μειονότητα η οποία αναπαριστά την απορριπτέα και ανασταλτική άποψη και συμπεριφορά και μπορεί να αποκαλύπτει δημόσια αυτό που λέγεται ιδιωτικά έχει πάντα μια επιρροή στην πλειονότητα, και μπορεί να την υποκινήσει να τροποποιήσει την συμπεριφορά της ή την στάση της με σκοπό να καταστεί πιο ανεκτική σε αυτό το οποίο έχει αποκλειστεί ή έχει απαγορευθεί πρωτύτερα.

Είναι επίσης γνωστό, ότι όταν μια μειονότητα υιοθετεί μια συμπεριφορά την οποία τα περισσότερα άτομα θα ήθελαν να έχουν για τον εαυτό τους εκφράζει ένα φιλελεύθερο χαρακτήρα και τότε χρησιμεύει ως παράδειγμα. Επιπλέον όταν μια μειονότητα ψάχνει να επηρεάσει την κοινωνία σε σχέση με τις κοινωνικές νόρμες η τις απαντήσεις που έχουν εσωτερικευθεί πολύ καλά, προσκρούει πάνω σε μεγαλύτερες αντιστάσεις από τα άτομα. Όμως πολλές έρευνες έχουν καταδείξει το γεγονός ότι οι αυθεντικές απόψεις η οι πιο εκκεντρικές, οι οποίες είναι εξ' ορισμού η έκφραση των μειονοτήτων και των ατόμων, έχουν περισσότερες πιθανότητες να ασκήσουν μια δυνατή έλξη παρά να απορριφθούν (Moscovici, 1991).

Στην προοπτική αυτή των αντιστάσεων που εμφανίζονται απέναντι στις μειονότητες θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι ακριβώς επειδή εξ' ορισμού δεν μπορούν να ισχυρισθούν ότι εκπροσωπούν την αντικειμενική πραγματικότητα, επειδή διασπών την κοινωνική συναίνεση, η οποία όπως είδαμε αποτελεί εχέγγυο της αντικειμενικότητας, στην οποία η πλειοψηφία στηρίζει την διαδικασία επιρροής της εγείρουν τον μεγαλύτερο μηχανισμό αντίστασης στις μειονοτικές τους απόψεις, όπως θα αναλύσουμε παρακάτω, τον μηχανισμό της ψυχολογιοποίησης, ο οποίος πιστοποιεί ότι αυτές οι απόψεις δεν είναι αντικειμενικές, υποστηρίζοντας ότι η συμπεριφορά ή μια άποψη προερχόμενη από τις μειονότητες δεν αντανάκλα την πραγματικότητα αλλά αποτελεί το ψυχολογικό είδωλο αυτού από τον οποίο προέρχονται (Moscovici, 1991).

Όμως θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ανάγκη για συμφωνία μεταξύ των ατόμων όπως καταδείχθηκε από το λειτουργικό μοντέλο και που προσφέρει ένα πεδίο επιρροής στην πλειοψηφία, προσφέρει επίσης ένα μεγάλο πεδίο επιρροής και στα άτομα και στις μειονότητες σε αυτούς που δεν υποτάσσονται, με την έννοια ότι η δύναμη της συμφωνίας που επεμβαίνει είτε άμεσα είτε έμμεσα στα φαινόμενα επιρροής σύμφωνα με τον Moscovici (1991) εξαρτάται από τον βαθμό της ομοιορφοποίησης που επιφέρει. Οι μειονότητες ωστόσο όσο μεγάλη και αν είναι η εξάρτησή τους και όσο αδύναμες και αν είναι, μπορούν να αρνηθούν αυτήν την ομοιορφοποίηση και την συμφωνία, και είναι αυτή η δύναμη της άρνησής τους που τους δίνει μια σεβαστή δύναμη για να επηρεάσουν. Η ασυμφωνία που δημιουργείται από τις μειονότητες από την άρνησή τους για ομοιορφοποίηση έχει ως αποτέλεσμα το μπλοκάρισμα, το οποίο τους παρέχει το μέσον να εξασκήσουν μια επιρροή. Αυτό μπορεί να συμβεί διότι αν και οι ερευνητές του λειτουργικού μοντέλου μελέτησαν περισσότερο την συμμόρφωση του ατόμου στην πλειοψηφία παραμέλησαν όμως το γεγονός ότι, η μειονότητα, το άτομο που παρεκκλίνει, μπορεί να αγνοήσει την ομάδα και να μην συμμορφωθεί, έτσι ώστε η συμφωνία της ομάδας να αποδυναμωθεί και κατά συνέπεια και η επιρροή της πλειοψηφίας. Αγνόησαν επίσης το γεγονός ότι, αν και δεν αποτελεί συνήθη διαδικασία στο κοινωνικό γίγνεσθαι, υπάρχει η δυνατότητα και η ομάδα να απομονώσει τις μειονότητες με συνέπεια να αποδυναμωθεί η δύναμη της (Moscovici, 1991).

Παρόλα αυτά, τις περισσότερες φορές η πλειοψηφία προσπαθεί να προσελκύσει περισσότερο τις μειονότητες. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι και οι δυο πόλοι της κοινωνικής σχέσης - πλειονότητα-μειονότητα είναι σε αλληλεξάρτηση (Moscovici, 1991).

Ο Moscovici το 1991 επίσης υποστηρίζει ότι στο λειτουργικό μοντέλο, όλη η πειραματική έρευνα μέσα στα πλαίσια των ασύμμετρων κοινωνικών σχέσεων, αντιλήφθηκε τις «δηλωμένες» ή «νόμιμες» μειονότητες ως στόχους επιρροής, που δεν μπορούν να επιφέρουν την αλλαγή δηλαδή όχι ως δυνητικές πηγές επιρροής και μελέτησε την διαδικασία επιρροής από μια «νόμιμη» ή «δηλωμένη» πλειονότητα προς μια «μη νόμιμη» ή «μη δηλωμένη» μειονότητα. Διαχωρίζει τις «δηλωμένες» ή «νόμιμες» μειονότητες από τις «μη-δηλωμένες» ή «μη νόμιμες» για να προκαθορίσει την σημασία της παρέκκλισης και της διαφοράς επίσης για να καθορίσει στο γενετικό μοντέλο την

πηγή και τον στόχο επιρροής, αν και οι ψυχο - κοινωνιολόγοι ακόμη και στο λειτουργικό μοντέλο χρησιμοποιούσαν έμμεσα αυτό το κριτήριο στις διαδικασίες επιρροής, αφού στα πειράματα τοποθετούσαν μπροστά από μια πλειονότητα ή έναν ηγέτη, ο οποίος είχε κανόνες και απόψεις καλά δομημένες, μια μειονότητα ή ένα υποκείμενο που απλά διαφοροποιούνταν από αυτό τον κανόνα, και από τον οποίο έλλειπαν η βεβαιότητα και οι αποκλειστικά δικές του λύσεις και προτάσεις.

Οι «μη δηλωμένες» ή «μη νόμιμες» μειονότητες είναι σύμφωνα με τον συγγραφέα τα άτομα ή οι υπό-ομάδες που ορίζονται δια της αναφοράς τους στον κοινωνικό κανόνα ή στην απάντηση του εν γένει κοινωνικού συστήματος, και ανήκουν σε ομάδα η οποία δεν διαθέτει κοινωνικές νόρμες και απαντήσεις αποκλειστικά δικές της. Οι «μη νόμιμες» μειονότητες διαχωρίζονται από τις «δηλωμένες» ή «νόμιμες» μειονότητες, οι οποίες παίρνουν μια θέση διαχωρισμού από τον κοινωνικό κανόνα η το κοινωνικό σύστημα εν γένει λόγω αντίθεσης απέναντι σε αυτό το κοινωνικό σύστημα. Στην πρώτη περίπτωση, η παρέκκλιση ή η διαφορά καθιστούν μια παράβαση ενώ στην δεύτερη περίπτωση καθιστούν μια συνειδητοποιημένη αντίθεση απέναντι σε μια νόρμα και μια επιβεβαίωση εναλλακτικών προτάσεων και λύσεων. Έτσι οι μειονότητες χαρακτηρίζονται είτε ως παθητικές στην περίπτωση των «μη νόμιμων» είτε ως ενεργητικές όπως στην περίπτωση των «νόμιμων» (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Κάτω από αυτό το πρίσμα, εξίσου οι πλειονότητες διαχωρίζονται σε «νόμιμες» πλειονότητες, οι οποίες έχουν κοινούς και καλά εσωτερικευμένους κανόνες και κώδικες π.χ. όπως ορισμένες εκκλησίες, ορισμένα πολιτικά κόμματα, και ορισμένα κοινωνικά κινήματα. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν πλειονότητες των οποίων οι κώδικες και οι κανόνες απορρέουν από προσωρινούς συμβιβασμούς ανάμεσα σε συγκρουσιακά συμφέροντα, όπως π.χ. η «σιωπηλή πλειονότητα» οι οποίες είναι μεμονωμένες ανώνυμες μάζες και μπορούν να χαρακτηριστούν ως «μη νόμιμες» (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε εδώ στα πλαίσια του ορισμού του τι καθιστά την πλειοψηφία και τι την μειοψηφία (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001) ότι οι υποστηρικτές του λειτουργικού μοντέλου μελετούν τις διαδικασίες κοινωνικής επιρροής στα πλαίσια μιας δυαδικής σχέσης, της οποίας ο ένας πόλος καθιστά την πλειοψηφία και ο άλλος πόλος την μειοψηφία και έχουν γενικεύσει αυτήν την διπολική διαίρεση ακόμη και στα

πειραματικά υποδείγματα που αφορούν και τις κοινωνικές εκτιμήσεις. Θεωρούν ότι πλειονότητα συγκροτεί καθετί που εγκρίνεται από τον μεγαλύτερο αριθμό ό,τι είναι «δημοφιλέστερο» και ό,τι αποτελεί πλειοψηφία. Όμως, όπως θα αναφερθούμε και παρακάτω εδώ, οι ερευνητές του λειτουργικού μοντέλου ουσιαστικά ορίζουν την πλειονότητα από ιδεολογική σκοπιά, εφόσον θεωρούμε ότι μια έννοια είναι ιδεολογική όταν συγκαλύπτει μια σχέση εξουσίας.

Για τον Moscovici (1991) θα πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν και την κατεύθυνση αυτής της διαφοράς της παρέκκλισης και της μειονότητας σε σχέση με την πλειονότητα εάν θέλουμε να εκτιμήσουμε την ικανότητα τους να επηρεάσουν και να προκαλέσουν αλλαγές. Έτσι, διαχωρίζει τις μειονότητες οι οποίες είναι «ορθόδοξες» τις «προκανονιστικές» οι οποίες ανατιμούν την πλειονοτική νόρμα και συνιστούν μια νόρμα που είναι ήδη κοινωνικά παραδεκτή, και τις «ετερόδοξες» μειονότητες, τις «αντίθετοκανονιστικές» οι οποίες προβάλλουν στην πλειονότητα ένα μειονοτικό κανόνα και οι οποίες παρουσιάζουν μια διαφορετική προοπτική, κάτι καινούριο όπως επιχειρήματα πληροφορίες, στην ομάδα και επίσης είναι αυτές που δημιουργούν μια σύγκρουση ή οποία μπορεί να οδηγήσει την ομάδα να αλλάξει.

Ο ίδιος το (1991) συμπεραίνει ότι μόνο μια μειονότητα «νόμιμη» ή «δηλωμένη» η οποία μπορεί να είναι υπέρ ή κατά σε έναν κοινωνικό κανόνα, μπορεί να επηρεάσει στο κοινωνικό περιβάλλον.

Αυτό, διότι η αμφίδρομη επιρροή της μειονότητας είναι δυνατή λόγω των υπαρκτών σταθερών και εσωτερικών συγκρούσεων, λόγω της αναζήτησης μιας ομόφωνης συμφωνίας, καθώς και επειδή τα υποκείμενα συχνά μπορούν να εκτιμηθούν θετικά ακόμη κι αν δεν έχουν καμία θέση κύρους, ούτε ιδιαίτερη εξουσία. Αυτό που μεταβάλλει την μειονότητα σε μια πηγή ή στόχο επιρροής είναι, είτε η απουσία, είτε η παρουσία μιας συγκεκριμένης και συνεκτικής θέσης, μιας νόρμας αποκλειστικά δική της, δηλαδή είναι περισσότερο ο «νόμιμος» ή «μη- νόμιμος» χαρακτήρας της κοινωνικής ομάδας που είναι σημαντικός, και όχι το γεγονός, εάν κατέχει μια θέση εξουσίας ή εάν συνιστά την πλειονότητα (Παπαστάμου, 1989).

Γενικά, οι «ορθόδοξες» μειονότητες εκείνες, οι οποίες εκφράζουν μια απόσταση ανάμεσα στις εκτιμήσεις από την πλειονότητα, η οποία όμως είναι στην ίδια κατεύθυνση με την γενική νόρμα, μπορούν να προκαλέσουν μια μεγαλύτερη

ομοιομορφία απόψεων μέσα στην ομάδα, ενώ, οι «ετερόδοξες» μειονότητες, μπλοκάροντας την επικοινωνία και τις αλληλεπιδράσεις μέσα στην ομάδα και αποδυναμώνοντας με αυτόν τον τρόπο την ομοφωνία στην ομάδα, επιφέρει μια καθαρή διαφοροποίηση απόψεων και πεποιθήσεων, και τέλος μια μετακίνηση προς την αντίθετη κατεύθυνση από την αποδεκτή νόρμα της ομάδας. Συνεχίζοντας θα μπορούσαμε να τονίσουμε ότι, αυτό που διαχωρίζει τα δυο μοντέλα κοινωνικής επιρροής, είναι η σημασία που αποδόθηκε στην έννοια της σύγκρουσης (Παπαστάμου, 1989).

Στο λειτουργικό μοντέλο, οι έρευνες αγνοούν την σπουδαιότητα της και μελετώνται οι κοινωνιο - ψυχολογικοί μηχανισμοί που, είτε καθιστούν εφικτή την επίλυση της σύγκρουσης προς όφελος της ομάδας, είτε ανάγονται σε μια απλή ενδο-ατομική διάσταση, όπου το κοινωνικό στοιχείο αγνοείται. Η σπουδαιότητα και η παρέμβαση των ενδο - ομαδικών και διο - ομαδικών συγκρούσεων, παραμελήθηκε. Παρόλα αυτά τα πειραματικά ευρήματα όμως στο λειτουργικό μοντέλο καταδεικνύουν την επικράτηση της κοινωνικής σύγκρουσης στις διαδικασίες κοινωνικής επιρροής. Είναι ο Moscovici και οι συνεργάτες του που κατέδειξαν την κεντρική θέση της σύγκρουσης στα φαινόμενα της επιρροής στα πλαίσια του γενετικού μοντέλου (Παπαστάμου, 1989).

Από ιστορικής άποψης αυτό συνάδει με την περίοδο εκείνη όπου επικρατούσαν τα μειονοτικά κινήματα στην Γαλλία, οι συγκρουσιακές ενδο - ομαδικές και διο - ομαδικές σχέσεις και η κοινωνική αλλαγή, επομένως είναι εύλογο να κατανοήσουμε την αλλαγή της κατεύθυνσης των ψυχοκοινωνιολογικών μελετών σε σχέση με τις διαδικασίες επιρροής και τις έρευνες για την αμφίδρομη επιρροή των μειονοτικών ομάδων και υποκειμένων σε αντίθεση με τις έρευνες του λειτουργικού μοντέλου όπου εγγράφονται ιστορικά σε ένα πλαίσιο (μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο) όπου κυριαρχούσαν η αναζήτηση της οικονομικής ευμάρειας, της πολιτικής σύμπνοιας, και ήταν αναμενόμενο οι έρευνες που αναπτύχθηκαν να δώσουν έμφαση στην κοινωνική αρμονία, στην κοινωνική ομοιομορφία, και στην ενδο - ομαδική συναίνεση (Παπαστάμου, 1989).

Σύμφωνα λοιπόν με τον Moscovici (1976) όταν η επιρροή εξασκείται με σκοπό την αλλαγή, η ασυμφωνία είναι αναπόφευκτη και όταν υπάρχει η ασυμφωνία τα υποκείμενα την αντιλαμβάνονται ως κάτι απειλητικό που δημιουργεί αγωνία. Αυτό υποδηλώνει ότι πρόκειται να αμφισβητηθούν το εύθραυστο κομμάτι, είτε των σχέσεων, είτε των πεποιθήσεων, είτε της συμφωνίας μεταξύ των ατόμων. Αυτό που είναι

ανησυχητικό όταν υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ των ατόμων είναι πρώτον η απειλή ότι υπάρχει μια άλλη νόρμα ή άλλη απάντηση, και δεύτερον η αβεβαιότητα που προκαλείται στα άτομα για την ικανότητα τους προκειμένου να αντισταθούν στην άλλη νόρμα ή την άλλη απάντηση ή να την τροποποιήσουν.

Έτσι, όταν υπάρχει σύγκρουση ιδεών ή και πεποιθήσεων, η αμφιβολία δυναμώνει όσο πιστεύουμε ότι δεν μπορούν να υπάρχουν περισσότερες από μια ιδέες ή εκτιμήσεις που μπορούν να είναι αποδεκτές. Κατά συνέπεια το άτομο χάνει την αυτοπεποίθηση του όσον αφορά αυτό που βλέπει ή σκέφτεται και στην αντίθετη περίπτωση δεν μπορεί να καταλάβει πώς και γιατί κάποιος άλλος μπορεί να έχει αντίθετη άποψη και κατά αυτόν τον τρόπο οδηγείται στην αναζήτηση της εγκυρότητας και της γενίκευσης αυτής της άλλης άποψης. Η ασυμφωνία έτσι όπως και η απειλή της σύγκρουσης ενέχει ένα ενοχλητικό για το υποκείμενο αποτέλεσμα και επιφέρει την αβεβαιότητα. Συγκεκριμένα ο Ricateau και ο Moscovici, το 1972 αναφέρουν:

Στην πραγματικότητα, αν η σύγκρουση φαίνεται εκ πρώτης όψεως ένας παράγοντας μπλοκαρίσματος, προκαλεί αναγκαστικά, βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα την αλλαγή. Η εμφάνιση και μόνο αντιφατικών αντιλήψεων η εκτιμήσεων αρκεί για να δημιουργηθεί αβεβαιότητα και για τις πιο καλά ριζωμένες απόψεις. Ένα μέλος της ομάδας να απαντήσει διαφορετικά, να υιοθετήσει μια καινούρια συμπεριφορά και θα απειληθεί ολόκληρη η ομάδα. Οι μειονότητες δεν έχουν βέβαια μεγάλο κύρος, ούτε κατέχουν υψηλή κοινωνική θέση, κατακρατούν όμως μια εξουσία, στην πραγματικότητα τεράστια, την εξουσία να αρνηθούν την κοινωνική συναίνεση. Αν την χρησιμοποιήσουν χωρίς να σταθεί δυνατό να τις αποκλείσουν από την ομάδα, όπως συνήθως γίνεται, τότε ο πίνακας των κοινών αξιών χάνει την ισχύ και την νομιμότητα του, πρέπει να ξαναδουλευτεί σύμφωνα με τις νέες κατευθυντήριες γραμμές που είναι πλέον αποδεκτές από όλους. (σελ.160)

Κατά αυτόν τον τρόπο εξάρτηση απορρίπτεται από τον Moscovici (1976) ως αιτιολογικός παράγοντας για την κοινωνική επιρροή λόγω του ότι μια μειονότητα εξ' ορισμού δεν διαθέτει πολλές από τις προ-απαιτούμενες ιδιότητες για να εξασκήσει πιέσεις για την κοινωνική συμμόρφωση όπως, δύναμη, κύρος, μέγεθος. Αντίθετα υποστήριξε όπως είδαμε, ότι η επιρροή προκύπτει από την σύγκρουση μεταξύ των κοινωνικών φορέων και ότι προέρχεται από την επίλυση αυτής της σύγκρουσης, η οποία μπορεί να είναι διαπροσωπική, επειδή το υποκείμενο αντιμετωπίζει μια θέση διαφορετική από την δική του και είναι αναγκασμένο να διαλέξει, αλλά και

ενδοπροσωπική, επειδή εάν υποχωρήσει αυτό θα σημαίνει ότι πείθεται από το άλλο πρόσωπο και υποτάσσεται, και αυτό θα σήμαινε ότι υφίσταται μια έλλειψη αυτοεκτίμησης και ταυτότητας (Martin & Hewstone, 2002).

Είναι αναγκαίο επίσης (Moscovici, 1991) λόγω της σύγκρουσης, να θεωρήσουμε τα πάντα μέσα στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης η οποία χαρακτηρίζεται από την ασυμφωνία και τον ανταγωνισμό, και ότι στην κοινωνική επιρροή, οι διαφορές ανάμεσα στις πιθανές λύσεις για το άτομο, αναπαριστούν ένα είδος σύγκρουσης σε σχέση με την ομοφωνία ανάμεσα στις υπό - ομάδες. Η αντιπαραβολή μεταξύ των συστημάτων που συνήθως είναι ασύμβατα μεταξύ τους επιφέρουν τον ρίσκο να σταματήσει η επικοινωνία, να απομονωθούν οι συμμετέχοντες και να μην μπορέσουν να εκπληρώσουν τον σκοπό της κοινωνικής ανταλλαγής για τον οποίο συμμετείχαν στις ομάδες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η διαδικασία της κοινωνικής επιρροής συνδέεται με την διαδικασία της διαπραγμάτευσης, εφόσον οι συμμετέχοντες είναι υποχρεωμένοι να προχωρήσουν σε μια ανά- διευθέτηση του συστήματος που θα οδηγήσει στην μείωση ή και την επίλυση της αντίθεσης και όλα αυτά με το τίμημα μερικών συμφωνιών.

Πρέπει επομένως να αντιληφθούμε την κοινωνική επιρροή σαν μια διαδικασία, η οποία παρεμβαίνει ανάμεσα στα άτομα και τις ομάδες και η οποία ενσωματώνει ανάμεσα τους, ένα συμβόλαιο, μια νόρμα, που επιτρέπει τις συναλλαγές, δηλαδή πρόκειται για ένα σύστημα που αναδύει ορισμένες αντιδράσεις και επιλογές ως πιο πιθανές σε σύγκριση με άλλες. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι στις πειραματικές έρευνες επιδιώκουμε, μια άρρητη διαπραγμάτευση, κατά την διάρκεια της οποίας κάθε συμμετέχοντας προσπαθεί ώστε να υπερισχύσει η δική του αντίληψη ή να αναδείξει την αξία των δυνητικών παραχωρήσεων από μέρους του. Επομένως συμπεραίνουμε ότι κάθε τύπος επιρροής αντιστοιχεί σε ένα ειδικό είδος διαπραγμάτευσης ή μεθόδου διαχείρισης της σύγκρουσης. Υπάρχουν επομένως διαφορετικές ιδιότητες της επιρροής που αντιστοιχούν σε αυτές τις μεθόδους διαχείρισης της σύγκρουσης (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ο Moscovici το 1979, ανέπτυξε την «*θεωρία της σταθερότητας*» και κατέδειξε την σημασία των ειδών της συμπεριφοράς στην διάρκεια της κοινωνικής επιρροής από τις μειονότητες (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001). Στην θεωρία αυτήν θα επεκταθούμε περισσότερο αμέσως παρακάτω.

2.4.2. Η θεωρία της «σταθερότητας» του Moscovici.

2.4.2.1. Τα είδη συμπεριφοράς.

Η κοινωνική επιρροή μιας μειονότητας δεν μπορεί να στηριχθεί σε μια σχέση εξουσίας εφόσον στρέφεται εναντίον της, αλλά βασίζεται στην σημασία που προσλαμβάνει η συμπεριφορά της κατά της διάρκεια των διαπραγματεύσεων μεταξύ της πηγής επιρροής, της μειονότητας και του δέκτη επιρροής. Αυτό το οποίο έχει κεντρική σημασία εδώ δεν είναι τόσο η φύση των διαπραγματεύσεων, όσο η οργάνωση και η δομή τους, δηλαδή τα είδη συμπεριφοράς (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Για τον Moscovici (1991) αυτό που είναι βασικό είναι το είδος της συμπεριφοράς του κάθε κοινωνικού εταίρου και όχι η εξάρτηση και αυτό επειδή η κοινωνική επιρροή συνίσταται σε άρρητες διαπραγματεύσεις μεταξύ των κοινωνικών φορέων και σε αντιπαραβολές απόψεων και την διαχειριζόμαστε και την μελετάμε ανεξάρτητα των διαδικασιών εξουσίας. Η εξάρτηση δεν είναι μια ανεξάρτητη μεταβλητή η γενική μεταβλητή η οποία είναι ικανή να εξηγήσει την επιρροή των μειονοτήτων, αλλά το είδος της συμπεριφοράς είναι η μοναδική μεταβλητή η οποία έχει μια επεξηγηματική δύναμη και είναι ανεξάρτητη από την πλειονότητα, την μειονότητα, την εξουσία, ως προς τον καθορισμό της στην επιρροή. Η εξάρτηση σε σχέση με ένα άτομο η μια υπό-ομάδα στην διαδικασία της καινοτομίας είναι περισσότερο το αποτέλεσμα της επιρροής παρά η αιτία της.

Το είδος της συμπεριφοράς είναι μια καινούρια έννοια η οποία παραπέμπει στην οργάνωση της συμπεριφοράς και της γνώμης, στην ανέλιξη και στην ένταση της έκφρασης τους, δηλαδή στην «ρητορική» τους. Οι συμπεριφορές αυτές καθ' αυτές, παρμένες η καθεμιά ξεχωριστά δεν έχουν δική τους σημασία. Μόνο σε συνδυασμό με τις προθέσεις του ατόμου ή της ομάδας πομπού ή σύμφωνα με την ερμηνεία εκείνων, στους οποίους απευθύνονται μπορούν να αποκτήσουν σημασία και να προκαλέσουν μια αντίδραση.

Κάθε είδος συμπεριφοράς για εκείνους στους οποίους απευθύνονται έχει δυο όψεις την όψη της «πληροφορίας - οργάνου» «instrumental» η οποία ορίζει το αντικείμενο της και δίδει πληροφορίες σχετικές με αυτό το αντικείμενο και την «συμβολική» όψη η οποία δίδει πληροφορίες για την κατάσταση του δράστη της πηγής της συμπεριφοράς και τον ορίζει, και με αυτόν τον τρόπο υποκινούν συμπεράσματα

σχετικά με την ερμηνεία αυτών των όψεων. Οι συμπεριφορές έτσι μεταβιβάζουν ερμηνείες καθορίζοντας τις αντιδράσεις απέναντι τους (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Αυτές οι ερμηνείες (Παπαστάμου, 1989) ενέχουν μεγάλη σπουδαιότητα, διότι διαπιστώνουμε ότι η κεντρική έννοια της θεωρίας του Moscovici (1967, 1979) δεν περιορίζεται στο περιγραφικό επίπεδο όπως συνέβαινε στο λειτουργικό μοντέλο αλλά προβαίνει σε μια διάρθρωση των κοινωνιοψυχολογικών μηχανισμών των κοινωνικών αναπαραστάσεων και τα φαινόμενα επιρροής, δηλαδή δεν αρκεί να συμπεριφέρεται κανείς με ορισμένο τρόπο για να μπορεί να επηρεάσει, αλλά αυτό που έχει σπουδαιότητα είναι τι εικόνα σχηματίζουν οι άλλοι για αυτόν.

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001) ότι το πρόσωπο ή η ομάδα που υιοθετεί ένα από αυτά τα είδη συμπεριφοράς θα πρέπει, εάν θέλουν να αναγνωριστεί αυτό το είδος κοινωνικά και να αποκτήσει μια ταυτότητα, να συντρέχουν τρεις προϋποθέσεις:

- α. Να έχουν συνείδηση της σχέσης που υπάρχει ανάμεσα στην εσωτερική κατάσταση και τα εξωτερικά σήματα που χρησιμοποιούν. Η βεβαιότητα μπορεί να εκδηλωθεί με έναν καταφατικό πιστευτό τόνο, για παράδειγμα η πρόθεση τους να μην κάνουν παραχωρήσεις εκφράζεται από την σταθερότητα της κατάλληλης συμπεριφοράς.
- β. Να χρησιμοποιούν σήματα με τρόπο συστηματικό και σταθερό ώστε να αποφύγουν την πιθανότητα παρανόησης από τον δέκτη.
- γ. Να διατηρούν τις ίδιες σχέσεις μεταξύ συμπεριφοράς και σήμανσης καθ' όλη την διάρκεια της αλληλεπίδρασης, δηλαδή να εξασφαλίσουν ότι οι λέξεις δεν αλλάζουν σημασία κατά την αλληλεπίδραση.

2.4.2.2 Η σταθερότητα συμπεριφοράς.

Η σταθερότητα της συμπεριφοράς για τον Moscovici (1979) είναι το πιο ουσιαστικό είδος συμπεριφοράς για την κοινωνική επιρροή των μειονοτήτων. Κι αυτό διότι με την σταθερότητα της συμπεριφοράς της η μειονότητα εισάγει την σύγκρουση, η οποία προκαλεί την ρωγμή της κοινωνικής συναίνεσης και «αναγκάζει» έτσι τον πληθυσμό να επιλύσει την σύγκρουση υιοθετώντας τους μειονοτικούς κανόνες και αξίες (Παπαστάμου, 1989). Η σταθερότητα διακρίνεται από ένα πιο ασταθές είδος συμπεριφοράς στα εξής σημεία:

-Από μια διαχρονική άποψη, η σταθερότητα χαρακτηρίζει την ασάλευτη, συστηματική και μη αντιφατική επανάληψη μιας απάντησης.

-Από μια συγχρονική άποψη η σταθερότητα χαρακτηρίζει την ύπαρξη κοινωνικής συναίνεσης, την απόλυτη σύμπνοια ανάμεσα στα μέλη μιας μειονότητας σχετικά με την έκφραση των θέσεων της (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Με την σταθερότητα της συμπεριφοράς τους οι μειονότητες, μπορούν να ασκήσουν επιρροή επειδή (Παπαστάμου, 1989).

-Αυτή η σταθερότητα εκφράζει μια ακλόνητη πεποίθηση σε συνθήκες που συνήθως χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα.

-Επειδή δημιουργεί την εντύπωση ότι προτείνεται μια συγκεκριμένη εναλλακτική λύση.

-Επειδή όποιος επιδεικνύει μια τέτοια συμπεριφορά, δεν μοιάζει μόνο σίγουρος για τον εαυτό του, αλλά εγγυάται επίσης ότι μια συμφωνία μαζί του θα εξασφαλίσει στην ομάδα μια σταθερή κοινωνική συναίνεση διαρκείας.

-Επειδή η σταθερότητα συμπεριφοράς ανταποκρίνεται στην γενική επιθυμία υιοθέτησης απόψεων και κρίσεων σχετικά σαφών και απλών, οι οποίες θα είναι σε θέση να περιγράψουν τον περιβάλλοντα κόσμο χωρίς αμφιβολίες και αβεβαιότητες.

Με την σταθερότητα αυτή η μειονότητα δίνει πληροφορίες για μια ειδική πραγματικότητα και επίσης πληροφορίες για τον ίδιο της τον εαυτό, υποστηρίζοντας αυτές τις θέσεις και δίνοντας έμφαση στην αδιάρρηκτη στερεότητα της συμπεριφοράς της. Με αυτήν την σιγουριά στον εαυτό της εξασφαλίζει μια σημαντική ικανότητα αυτοενίσχυσης κατά τέτοιο τρόπο ώστε όποιος πλησιάζει τις θέσεις της μπορεί να είναι σίγουρος ότι θα βρει ένα κοινωνικό υποστήριγμα και μια διαρκή

κοινωνική συναίνεση (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Τα πειράματα των Moscovici και Faucheux (1967) αποτέλεσαν τα πρώτα πειράματα για την μελέτη της σταθερότητας της συμπεριφοράς των μειονοτήτων στα φαινόμενα της κοινωνικής επιρροής.

Στο πρώτο πείραμα τους χρησιμοποίησαν γεωμετρικά σχέδια που διέφεραν μεταξύ τους ως προς τις διαστάσεις όπως μέγεθος, χρώμα, σχήμα και περίβλημα και τα υποκείμενα όφειλαν να επιλέγουν ποια από τις τέσσερις διαστάσεις θα χρησιμοποιούσαν περισσότερο, όταν θα έπρεπε να πάρουν γρήγορες αποφάσεις στην συγκεκριμένη περίπτωση, εάν επρόκειτο για τους χειριστές εναέριας κυκλοφορίας. Οι τέσσερις απαντήσεις είναι πιθανές αφού δεν είχε τεθεί κανένας κοινωνικός κανόνας. Ένας πειραματικός συνεργός του πειράματος σε μια συνθήκη όπου ερχόταν αντιμέτωπος με τέσσερα η πέντε υποκείμενα, διάλεγε συστηματικά την διάσταση «χρώμα» ενώ στην συνθήκη ελέγχου δεν υπήρχε κανένας πειραματικός συνεργός και κανένας τέτοιος «κανόνας». Το κυριότερο εύρημα σε αυτό το πρώτο πείραμα ήταν ότι τα περισσότερα υποκείμενα επιλέγουν την διάσταση «χρώμα» από ότι στην συνθήκη ελέγχου.

Σε ένα δεύτερο πείραμα χρησιμοποιήθηκε ένας άρρητος κοινωνικός κανόνας μέσα στο πείραμα και η σταθερότητα της συμπεριφοράς εισήχθη και πάλι με την διαχρονική επανάληψη ενός ίδιου τύπου απαντήσεων. Τα υποκείμενα έπρεπε να συνδυάσουν σε λέξεις ερεθίσματα (π.χ. πορτοκάλι) ορισμένα σχήματα (π.χ. στρογγυλό) και σε ένα άλλο είδος συνειρμών ορισμένα αντικείμενα (π.χ. φρούτο).

Ο πειραματικός συνεργός στην μια συνθήκη κάνει πάντα συνειρμούς με αντικείμενα ενώ στην συνθήκη ελέγχου δεν υπάρχει πειραματικός συνεργός. Εδώ και πάλι τα υποκείμενα κάνουν περισσότερο συνειρμούς με λέξεις - αντικείμενα από ό,τι στην συνθήκη ελέγχου. Σε αυτά τα πρώτα πειράματα επομένως διαφαίνεται πειραματικά ότι η μειονότητα μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις των πλειοψηφούντων ατόμων εφόσον επιδεικνύει σταθερότητα στην συμπεριφορά της. Βλέπουμε δηλαδή ότι ο «κανόνας» της ομάδας μπορεί να μεταβληθεί από ένα μόνο μέλος της .

Συνεχίζοντας θα αναφερθούμε στο πείραμα των Moscovici, Lage και Naffrechoux (1969) το οποίο αποτελεί το κλασσικό πειραματικό υπόδειγμα για την κοινωνική επιρροή των μειονοτήτων στον ίδιο βαθμό με τα πειράματα του Sherif (1936) και του Ash (1950) και αποδεικνύεται για πρώτη φορά ότι η επιρροή μπορεί να μην εκφράζεται

δημόσια αλλά ιδιωτικά και με έμμεσο τρόπο. Τα υποκείμενα έπρεπε να δώσουν το όνομα ενός απλού χρώματος σε μια μπλε διαφάνεια. Οι πειραματιστές προβάλλουν 36 διαφάνειες. Η συνθήκη ελέγχου αποτελείται από 6 ανυποψίαστα υποκείμενα και η πρώτη πειραματική συνθήκη αποτελείται από 2 πειραματικούς συνεργούς και 4 υποκείμενα, οι οποίοι πειραματικοί συνεργοί έδιναν προγραμματισμένες λαθεμένες απαντήσεις ότι οι διαφάνειες είναι «πράσινες» ενώ στην πραγματικότητα ήταν μπλε (συνθήκη σταθερότητας). Σε μια δεύτερη πειραματική συνθήκη τα υποκείμενα έπρεπε απαντούν στις 36 διαφάνειες και μετέπειτα απαντούσαν ατομικά επίσης σε 16 διαφάνειες (3 μπλε 3 πράσινες και 10 ενδιάμεσες) και έπρεπε να επιλέγουν, εάν καθένα από αυτά είναι μπλε η πράσινο (εδώ πρόκειται για ένα τεστ επιπέδου οπτικής διάκρισης μεταξύ του μπλε και πράσινου χρώματος). Στην τρίτη πειραματική συνθήκη οι πειραματικοί συνεργοί απαντούσαν «πράσινο» μόνο στα δυο τρίτα των δοκιμών (συνθήκη αστάθειας). Υπήρξε και μια μεταπειραματική συνέντευξη όπου τα υποκείμενα σε όλες τις συνθήκες απαντούσαν για τα χαρακτηριστικά των ερεθισμάτων και την εικόνα που σχημάτιζαν για τους πειραματικούς συνεργούς (αντιληπτική ικανότητα, σιγουριά κ.λπ.).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του πειράματος η επιρροή των μειονοτήτων είναι πιο σημαντική (8% των υποκειμένων απαντούν ότι οι διαφάνειες είναι «πράσινες») όταν οι πειραματικοί συνεργοί απαντούν συνεχώς λαθεμένα, δηλαδή στην συνθήκη σταθερότητας, ενώ στην πειραματική συνθήκη όπου δεν επιδεικνύουν σταθερότητα η μειονοτική επιρροή μειώνεται (1,25%) και δεν διαφέρει από αυτήν στην συνθήκη ελέγχου (0,25%). Εδώ διαφαίνεται επίσης όπως αναφέραμε παραπάνω ότι υπάρχει ένα επίπεδο επιρροής το οποίο εκφράζεται λιγότερο άμεσα από τα υποκείμενα στην συνθήκη της οπτικής διάκρισης. Εδώ τα υποκείμενα στην συνθήκη σταθερότητας κωδικοποιούν περισσότερες διαφάνειες ως «πράσινες» από ότι τα υποκείμενα που δεν ήταν σε συνθήκη επιρροής και αποδεικνύεται για πρώτη φορά ότι η μειονοτική επιρροή συχνά συναντά δυσκολίες να εκφραστεί δημόσια και ανοικτά (Παπαστάμου & Μιούνου, 2001).

Όμως, τα πειράματα αυτά απεικονίζουν τον αντίκτυπο περισσότερο της διαχρονικής σταθερότητας μιας μειονότητας η οποία διαμόρφωσε την βάση της θεωρίας του Moscovici (1979). Η συγχρονική σταθερότητα στηρίζεται περισσότερο στην επανερμηνεία πειραμάτων που χρησιμοποιούν το ίδιο ή παρόμοιο πειραματικό υπόδειγμα με τον Ash (1956). Ο ίδιος ο Moscovici (1979) επίσης υποστήριξε, ότι ο

Ash (1956) μελέτησε περισσότερο την συνέπεια της επιρροής μιας μειονότητας, εφόσον οι πειραματικοί συνεργοί εισήγαγαν μια νέα νόρμα αντίληψης, η οποία είχε μια διαφορά με τις αποδεκτές νόρμες έξω από το εργαστήριο (Mugny, 1984).

Εάν θα θέλαμε να τονίσουμε τους λόγους για τους οποίους η σταθερότητα της συμπεριφοράς των μειονοτήτων ενέχει σημαντικότητα για την επιρροή τους θα μπορούσαμε να πούμε ότι η μειονότητα με την σταθερότητα της κατέχει την «εξουσία» να προκαλεί μια κοινωνική σύγκρουση, εφόσον στις διαπραγματεύσεις κατά την διάρκεια των κοινωνικών ανταλλαγών δεν προβαίνει σε κανένα συμβιβασμό (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Η μειονότητα έτσι προκαλεί μια ρωγή στην ισχύουσα κοινωνική συναίνεση με δυο τρόπους α) προτείνει κάποιο νέο κανόνα ο οποίος έρχεται σε άμεση ρήξη με τον κανόνα που κυριαρχεί για την πλειοψηφία και β) χάρη της σταθερότητας της συμπεριφοράς της προκαλεί ένα μπλοκάρισμα διαπραγμάτευσης, επειδή δημιουργεί μια ρωγή στην κοινωνική συνθήκη όπου οι κανόνες ορίζονται από την ομάδα, την πλειοψηφία ή την εξουσία, και έτσι αντιστέκεται στις κοινωνικές πιέσεις προς ομοιορφοποίηση και είναι αυτό που κάνει αντιληπτή την προτεινόμενη εναλλακτική της θέση (Παπαστάμου, 1989).

Με αυτόν τον τρόπο η μειονότητα δημιουργεί μια κοινωνική αστάθεια η οποία τονίζει ακόμη περισσότερο το μη αλάθητο του κυρίαρχου κανόνα, και μια αβεβαιότητα η οποία δεν επιλύεται παρά με την αποδοχή ορισμένων από τις αντιπροτεινόμενες νόρμες (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Το μπλοκάρισμα της διαπραγμάτευσης έχει πολλές συνέπειες και μια από αυτές είναι η αστάθεια, η ανασφάλεια, και η ανισοροπία που προκαλείται από την δημιουργία της σύγκρουσης καθώς έρχεται σε άμεση ρήξη με την κοινωνική συναίνεση. Έτσι εισάγοντας μια εναλλακτική πρόταση και αυξάνοντας την κοινωνική ένταση, επιβάλλει την παρουσία της στο κοινωνικό πεδίο με την σιγουριά της (Παπαστάμου, 1989).

.Δημιουργεί όμως επίσης και το αίσθημα του παραδειγματισμού. Το πείραμα των Kimbal και Hollander (1974) και τα πειράματα άλλων ερευνητών καταδεικνύουν το γεγονός ότι τα υποκείμενα σε ορισμένες συνθήκες δίνουν απαντήσεις ανεξάρτητες από τις απαντήσεις της πλειοψηφίας και της μειονότητας. Κατά συνέπεια η μειονότητα με το να αποτελεί παράδειγμα διαφωνίας, δίνει την δυνατότητα στα υποκείμενα να ανακτήσουν κάποια αυτονομία και ανεξαρτησία.

Επίσης, χάρη της σταθερότητας της και του μπλοκαρίσματος που επιφέρει, κεντροθετείται η προσοχή στην μειονότητα και στο περιεχόμενο της εναλλακτικής πρότασης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε γίνεται κοινωνικά ορατή. Η κεντροθέτηση αυτή δεν μπορεί να αφήσει αναλλοίωτη την συμπεριφορά αυτών που κατέχουν την εξουσία. Έτσι αυτή η συμπεριφορά είτε θα ενδυναμωθεί σε μια άρνηση είτε θα τείνει προς την προτεινόμενη εναλλακτική συμπεριφορά των μειονοτήτων. Η σταθερότητα δηλαδή της συμπεριφοράς της μειονότητας δημιουργεί μια επικέντρωση στην πηγή της σύγκρουσης η οποία μετατρέπεται σε πηγή πληροφόρησης και η οποία μπορεί να της εξασφαλίσει μια πιθανή αναγνώριση των θέσεων της, ελλοχεύοντας όμως πάντα ο κίνδυνος της απόρριψης, σε συνθήκες όπου αυτό το μπλοκάρισμα αποτελεί την μοναδική διάσταση που χαρακτηρίζει την μειονοτική πηγή επιρροής (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Όμως η σταθερότητα της συμπεριφοράς δεν μπορεί να μελετηθεί εάν δεν ληφθούν υπόψη οι αναπαραστάσεις που προκαλούν οι μειονότητες στον πληθυσμό (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001). Ο Moscovici το 1969 στα πειράματα του μελέτησε τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει αυτή η σταθερότητα στον πληθυσμό (μέσα από τα ερωτηματολόγια γνώμης στα μετά - τεστ) και κατέδειξε τα κριτήρια που προσδιορίζουν την σταθερότητα όπως: η αυτονομία εκτίμησης, το κουράγιο, η στερεότητα κ.λπ. Η σταθερότητα επομένως μπορεί να πάρει ανάλογα με τις περιστάσεις που προτείνει ο πειραματιστής διάφορες σημασίες.

Έτσι αυτό που παίζει βασικό ρόλο στην άσκηση της μειονοτικής επιρροής δεν είναι μόνο η επανάληψη της συμπεριφοράς, αλλά θα πρέπει αυτή η σταθερότητα να προσλαμβάνει μια ιδιαίτερη σημασία στην πειραματική περίσταση (Παπαστάμου, 1989).

Σε αυτό το πλαίσιο, σε ένα πείραμα οι Nemeth, Swedlund και Kanki (1974) ξαναπαίρνοντας το πειραματικό υπόδειγμα των «μπλε» διαφανειών του Moscovici, κατάφεραν να αναπληρώσουν το αποτέλεσμα, και να καταδείξουν ότι η μειονοτική επιρροή είναι μεγαλύτερη, όταν η μειονότητα όχι μόνο επαναλαμβάνει τις ίδιες απαντήσεις (η επιρροή εδώ είναι ασθενέστερη) αλλά όταν τις τροποποιεί ελαφρά (μετακινώντας τις από «πράσινες» προς «μπλε - πράσινες») και στην συνθήκη όπου αυτές οι τροποποιήσεις των απαντήσεων συνδέονται με μια παραλλαγή στην φωτεινότητα του ερεθίσματος όταν δηλαδή προσαρμόζονται στις ορατές διαφορές των ερεθισμάτων (Mugny, 1984). Εδώ, συμπεραίνουμε ότι η σταθερότητα δεν απαιτεί

αναγκαστικά στατικότητα στις απαντήσεις μιας μειονότητας, αλλά οι απαντήσεις αυτές μπορεί να μεταβάλλονται ανάλογα με τις μεταβολές των ερεθισμών (Mugny, 1984). Οι Moscovici και Nemeth τόνιζαν άλλωστε νωρίτερα το 1974 ότι δεν είναι η σταθερότητα συμπεριφοράς που είναι σημαντική αλλά η αναγνώριση της από τα υποκείμενα και οι αποδόσεις που απορρέουν από αυτήν όπως η αυτονομία, η αυτοπεποίθηση κ.α. Αυτή η αναγνώριση εξαρτάται από το είδος των καταστάσεων μέσα στις οποίες μπορεί να παρατηρηθεί η διάδοση των καινοτομιών μιας μειονότητας (Mugny, 1984). Αυτό υποδηλώνουν τα πειράματα της Nemeth (1975) και των συνεργατών της, δηλαδή ότι μόνο όταν τα υποκείμενα αναγνωρίσουν και αντιληφθούν την μειονοτική σταθερότητα θα επηρεαστούν από τις απόψεις της (Παπαστάμου, 1989). Στο πείραμα τους οι Nemeth και Wachtler (1975) κατέδειξαν ότι για να γίνει αντιληπτή «ορθά» η σταθερότητα θα πρέπει να συνοδεύεται από μια σαφή έκφραση αυτονομίας στην επιλογή.

Δηλαδή όταν η μειονότητα διαλέγει η ίδια την θέση της στην κορυφή του τραπέζιού παρά όταν της παραχωρείται από τον πειραματιστή, η κοινωνική επιρροή αυξάνει. Αυτό σημαίνει ότι για να της αναγνωριστεί η σταθερότητα η μειονότητα θα πρέπει να συμπεριφερθεί με τρόπο ξεχωριστό, θα πρέπει να επιβάλλει την αυτονομία της, να κάνει τον εαυτό της κοινωνικά ορατό και να γίνει το επίκεντρο της προσοχής (Mugny, 1984).

Ο Moscovici (1979), θέλοντας να εξηγήσει, γιατί η σταθερότητα συμπεριφοράς είναι σημαντική στην μειονοτική επιρροή, βασίστηκε περισσότερο στην θεωρία απόδοσης του Kelley (1967) όπου σύμφωνα με αυτήν την θεωρία μια συμπεριφορά αποδίδεται σε μια εσωτερική αιτία ενός αντικειμένου ή ενός προσώπου, όταν η συμπεριφορά συνδέεται με το πρόσωπο αυτό, όταν είναι σταθερή χρονικά και περιστασιακά, και όταν υπάρχει κοινωνική συναίνεση μεταξύ των ατόμων. Η διαχρονική και συγχρονική σταθερότητα (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001) υποκρύπτει πράγματι μια παρόμοια αντίληψη για την απόδοση. Η σταθερότητα συμπεριφοράς των μειονοτήτων σύμφωνα με αυτήν την θεωρία, οδηγεί σε αποδόσεις όπως την βεβαιότητα και την εμπιστοσύνη, νειδικά όταν τα υποκείμενα βλέπουν την μειονότητα να απορρίπτει δημόσια την θέση της πλειονότητας και οδηγεί στην επιρροή των μειονοτήτων (Martin & Hewstone, 2003).

Η μειονότητα με το να είναι σταθερή κατορθώνει να γίνει έτσι «ορατή» ανάμεσα στην ομάδα και επιζητά την προσοχή, επίσης χάρη σε αυτήν την διαδικασία απόδοσης οι νόρμες που προτείνει αποκτούν κάποια αξία (Martin & Hewstone, 2003). Αυτό το σημείο κατά τον Mugny (2001) αποτέλεσε και ένα από τα προβλήματα της θεωρίας της σταθερότητας του Moscovici (το οποίο τον οδήγησε στην επέκταση της θεωρίας της σταθερότητας) υποστηρίζοντας ότι σύμφωνα με το μοντέλο του Kelley (1967) παρόλο που μπορούμε να κατανοήσουμε τις συνθήκες απόδοσης σταθερών χαρακτηριστικών στην μειονότητα, δεν μας επιτρέπει να συμπεράνουμε αν αυτές οι σταθερές ιδιότητες θα αποδοθούν στο περιβάλλον ή στα σφάλματα της μειονότητας, καθώς στην διαδικασία επιρροής παρεμβάλλονται και άλλες αναπαραστάσεις οι οποίες πηγάζουν από το ίδιο το κυρίαρχο σύστημα κοινωνικών αξιών. Δηλαδή, αυτό το θεωρητικό μοντέλο δεν λαμβάνει υπόψη του ορισμένες κοινωνικές δυναμικές που παρεμβάλλονται μεταξύ των κοινωνικών ομάδων ή κατηγοριών και στις ιδεολογίες (Mugny, 1984).

Ένα ακόμη από τα προβλήματα που προέκυψαν από την θεωρία της σταθερότητας κατά τον Mugny (2001) είναι η φαινομενική αντίφαση ανάμεσα στην θεωρία της σταθερότητας για την μειονοτική επιρροή και τα πειραματικά αποτελέσματα που ήταν ενάντια σε αυτήν την υπόθεση, δηλαδή την πειραματική επαλήθευση ότι η μειονότητα, αν και σταθερή στην συμπεριφορά της μπορεί να επιφέρει ένα φαινόμενο «μπούμερανγκ».

Αυτό μπορεί να συμβεί επειδή, αν και το μπλοκάρισμα της διαπραγμάτευσης από την σταθερή μειονότητα μπορεί να της εξασφαλίσει ένα θετικό αντίκτυπο μια αδιάλλακτη και ακραία τοποθέτηση της δηλαδή, μια υπερβολική σταθερότητα, μπορεί να της εξασφαλίσει την απόρριψη (Παπαστάμου, 1989).

Ο ίδιος ο Moscovici εξάλλου σε ένα πείραμα του με τον Doise (1969, 1970) κατέδειξαν τους κινδύνους που αποκρύπτει για την μειονότητα η σταθερότητα της. Σε αυτό το πείραμα μελέτησαν τον αντίκτυπο των «πρώιμων» ή «καθυστερημένων» κοινωνικών παρεκκλίσεων στην μειονοτική επιρροή σε συνάρτηση με την συνοχή της ομάδας. Τα αποτελέσματα αυτού του πειράματος είναι ότι η πρώιμη και άμεση κοινωνική παρέκκλιση προκαλεί συχνότερη απόρριψη των θέσεων που διαδίδονται από την μειονότητα.

Δηλαδή, όταν κάποιος παρεκκλίνει βαθμιαία, τα άλλα μέλη της ομάδας θα έχουν την τάση να τον ακολουθήσουν, κυρίως όταν η συνοχή της ομάδας δεν είναι πολύ μεγάλη. Όταν αντίθετα, παρεκκλίνει απότομα, από την αρχή, τα άλλα μέλη της ομάδας θα παραμείνουν τις περισσότερες φορές στην θέση τους, ακόμη και όταν η θέση τους αυτή γίνεται ακατάλληλη. Αυτή άλλωστε η «πόλωση» είναι και πάλι μεγαλύτερη όταν η συνοχή της ομάδας είναι μικρή. (σελ. 525)

Ο Mugny το 1982 επέκτεινε την θεωρία της σταθερότητας του Moscovici μελετώντας την επίδραση της μειονοτικής επιρροής πάνω σε μια ποικιλία στάσεων, οι οποίες ήταν το αντικείμενο πραγματικών συζητήσεων εντός της Ελβετικής σύγχρονης κοινωνίας όπως η μόλυνση, η αποδοχή των ξένων εργαζομένων και η στρατιωτική θητεία (Martin & Hewstone, 2003).

Ο Mugny (1982) στις μελέτες του βασίστηκε στον διαχωρισμό μεταξύ της κατευθυνόμενης συμπεριφοράς προς την «πλειοψηφική νόρμα» και αυτής προς τον «πληθυσμό» όπου η μειονότητα θέλει να επηρεάσει.

Συνοπτικά, ο Mugny (1982) βασίστηκε σε τέσσερις άξονες - προβλήματα που απορρέουν από την θεωρία της σταθερότητας του Moscovici (1991): τον άξονα του συνδέσμου ανάμεσα στην συμπεριφορά των μειονοτήτων και των αναπαραστάσεων που απορρέουν από αυτή, τον άξονα της σύνδεσης της σταθερότητας με μια μη ικανοποιητική θεωρία της κοινωνικής απόδοσης, τον άξονα της παρεμβολής των πειραματικών υποδειγμάτων στον τομέα της αντίληψης στον οποίο εκλείπουν οι σχέσεις εξουσίας, και τέλος τον άξονα της φαινομενικής αντίφασης μεταξύ θεωρίας και πειραματισμού. Εγγράφει την διάδοση μιας καινοτομίας από τις μειονότητες την σταθερότητα και την ερμηνεία της μέσα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο κοινωνικών ανταλλαγών και αντιστάσεων σε αυτές τις αλλαγές και στην λειτουργία των ιδεολογιών (Mugny, 1984).

Μέσα σε αυτό το κοινωνικό πλαίσιο, επέρχεται η διάρθρωση ανάμεσα στις «άμεσες» σχέσεις (πραγματικές ή συμβολικές συναντήσεις που μεταφέρονται με την επικοινωνία) και στην επεξεργασία των πληροφοριών που δέχονται τα «υποκείμενα» όπως η αναγνώριση μιας εναλλακτικής πρότασης ή η δημιουργία μιας εικόνας για την πηγή και η οποία ανάλογα με την φύση του κοινωνικού πλαισίου στο οποίο εμπεριέχεται η εισάγεται πειραματικά η περίσταση, μπορεί να αποτελέσει κοινωνική παρέκκλιση. Οι

Παπαστάμου και Μιούνυ (2001) με αυτήν την θεωρία αποσκοπούν στην διασύνδεση των αναγκαίων επιπέδων ανάλυσης για την κατανόηση της διάδοσης μιας καινοτομίας από τις μειονότητες όπου οι σχέσεις μεταξύ των ομάδων είναι σημαντικές για τις κοινωνικές και ιδεολογικές αναπαραστάσεις και πρακτικές που δημιουργούνται με αυτόν τον τρόπο.

Παρακάτω θα αναφερθούμε σε αυτό το κοινωνικό πλαίσιο της διάδοσης μιας καινοτομίας από τις μειονότητες.

2.4.2.3 Το κοινωνικό πλαίσιο της καινοτομίας.

Για τον Mugny το 1982 στο βιβλίο του «Η δύναμη των μειονοτήτων» η διαδικασία της κοινωνικής επιρροής και ιδιαίτερα της επιρροής των μειονοτήτων θα πρέπει να αντιληφθεί ως «αμφιταλαντευόμενα νήματα» μέσα στο οικοδόμημα των διομαδικών εντάσεων, και υποστηρίζει ότι στην διαδικασία της καινοτομίας παρεμβάλλονται τουλάχιστον τρεις κοινωνικές οντότητες. Πρώτον, η καινοτομία δεν μπορεί να μελετηθεί χωρίς την αναφορά στην οντότητα η τις οντότητες εκείνες που αρχικά την συνηγορούν η την εκφράζουν: τις μειονότητες. Δεύτερον, η καινοτομία δεν μπορεί να συζητηθεί χωρίς την αναφορά στην οντότητα που εκφράζει η αναπαριστά τις νόρμες που κυριαρχούν σε μια δεδομένη κατάσταση: την εξουσία, με την πλατιά έννοια του όρου, η οποία αντιλαμβάνεται να είναι η κυρίαρχη οντότητα στις κοινωνικές σχέσεις, και συχνά συμβολίζεται από την πλειοψηφία η από τις ίδιες τις κυρίαρχες νόρμες. Τέλος, υπάρχει ο *πληθυσμός*, ο οποίος αποτελεί τον προεπιλεγμένο στόχο της επιρροής, και η οποία επιρροή προκαλείται, είτε από την «πλειοψηφία», την εξουσία, είτε από την μειοψηφία.

Αναφέρει ότι το ζήτημα της κοινωνικής επιρροής δεν μπορεί να μειωθεί σε μια απλή διπολική αντίθεση μεταξύ πλειοψηφίας - μειοψηφίας, όπως θα μπορούσε να υποτεθεί στην βάση ορισμένων πειραματικών υποδειγμάτων, όταν ένα μήνυμα ή θέση αποδίδεται είτε στο 82% ή το 18% των ατόμων του αναφερόμενου πληθυσμού (Mugny & Pérez, 1991 · Mugny & Papastamou, 1976, 1977).

Οι διαφοροποιήσεις μεταξύ της μειονότητας της εξουσίας και του πληθυσμού του επέτρεψαν την διατύπωση καινούριων υποθέσεων και ιδιαίτερα την διαφοροποίηση διάφορων τρόπων η στυλ συμπεριφοράς που επιδεικνύονται από τις οντότητες σε αυτά τα κοινωνικά πλαίσια.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφέρουμε ότι στα πειραματικά του υποδείγματα ο Moscovici (1991) χρησιμοποιεί εκτιμήσεις αντίληψης για την μελέτη της μειονοτικής επιρροής, γεγονός που οδηγεί στην συγκάλυψη της συνθετότητας του κοινωνικού πλαισίου της διάδοσης της καινοτομίας και αν και ορίζει, ως μειονότητα μια πηγή η οποία έρχεται σε άμεση ρήξη με το κυρίαρχο σύστημα κοινωνικών αξιών και αρνείται έτσι ένα αριθμητικό προσδιορισμό της κοινωνικής θέσης των μειονοτήτων, οι πλειονότητες και οι μειονότητες διαχωρίζονται πάλι αριθμητικά. Στα πειράματα στον τομέα της αντίληψης όμως, ουσιαστικά, τα υποκείμενα ανεξάρτητα από τις κοινωνικές θέσεις που κατέχουν συμφωνούν στις εκτιμήσεις τους (έχουν αποκτήσει εργαλεία αντίληψης και κωδικοποίησης της φυσικής πραγματικότητας τα οποία χρησιμοποιούν) συγκροτώντας έτσι, αριθμητικά και κανονιστικά μια πλειοψηφία. Έτσι έχουμε δυο κοινωνικές οντότητες: μια μειοψηφία η οποία παρεκκλίνει από την πλειοψηφία και μια πλειοψηφία. Κατά τον Παπαστάμου και Μιούνυ (2001) από την μια πλευρά, σε αυτό το πλαίσιο των διατομικών σχέσεων το μπλοκάρισμα της διαπραγμάτευσης και η σταθερότητα από την μειονότητα, αποτελεί τον σοβαρότερο παράγοντα της επιρροής, αλλά από την άλλη μελετάμε τις σχέσεις πλειοψηφίας - μειοψηφίας χωρίς να λαμβάνουμε υπ' όψιν τις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας μέσα στις οποίες εγγράφονται οι μειονότητες.

Η χρήση κοινωνικών εκτιμήσεων στα πειραματικά υποδείγματα επέτρεψαν (Mugny, 1975 · Mugny & Papastamou, 1980) την εγγραφή των σχέσεων πλειοψηφίας, μειοψηφίας μέσα στις σχέσεις εξουσίας, επειδή στο πλαίσιο των κοινωνικών εκτιμήσεων δεν υφίσταται ο ισχυρισμός ότι επικρατεί μια ενδοομαδική η διο-ομαδική συναίνεση και ομοφωνία στις εκτιμήσεις των υποκειμένων. Τις περισσότερες φορές ούτως ή άλλως αυτή η ομοφωνία επικρατεί ανεξάρτητα από τις ιδεολογικές διαφωνίες και διαφορές στις κοινωνικές θέσεις τις οποίες κρατούν τα υποκείμενα και έτσι δεν διαχωρίζονται από ενδοατομικές συγκρούσεις (Papastamou & Mugny, 1985).

Η ανάλυση επομένως σύμφωνα με αυτούς τους ερευνητές των διαδικασιών επιρροής και της μειονοτικής συμπεριφοράς, δεν περιορίζεται στα πλαίσια μιας δυαδικής σχέσης της μοναδικής πλειοψηφίας - μειοψηφίας, αλλά η πλειοψηφία περιλαμβάνει δυο κοινωνικούς φορείς που ο καθένας τους κατέχει διαφορετική θέση σε μια σχέση εξουσίας και δεν μπορούν να συγχέονται μεταξύ τους. Σε αυτό το πλαίσιο λοιπόν σε ένα

πρώτο πείραμα του ο Mugny το 1974 όπου τα υποκείμενα έπρεπε να δώσουν τις εκτιμήσεις τους για τον συντηρητικό ή προοδευτικό χαρακτήρα των προτάσεων που αφορούσαν την στρατιωτική θητεία και όπου αποδείχτηκε ότι ήταν μάλλον εναντίον του στρατού και τον απέρριπταν, αλλά ήταν αναγκασμένα να τον υπηρετήσουν, κατέδειξε ότι δεν θα μπορούσαμε να αναφερόμαστε στην πλειοψηφία, εφόσον επικρατούσε μια φαινομενική κοινωνική συναίνεση, η οποία ήταν το αποτέλεσμα της αλλοτρίωσης των μεν στην εξουσία των δε. Αυτό διότι οι διάφοροι ιδεολογικοί μηχανισμοί του κράτους (οικογένεια, εργασία, κ.λπ.) έκαναν τα υποκείμενα να αφομοιώσουν την άρχουσα ιδεολογία που διαδίδει η εξουσία. Έτσι διακρίνονται υπό τον όρο πλειοψηφία δυο κοινωνικές οντότητες:

-από την μια πλευρά η *εξουσία* η οποία θεσπίζει νόμους και τους κοινωνικούς κανόνες -και από την άλλη «*η σιωπηρή πλειοψηφία*» ή ο «*πληθυσμός*» (Papastamou, 1979) που υφίσταται την εξουσία της πλειοψηφίας και αφομοιώνει την κυρίαρχη ιδεολογία, και τον οποίο πρέπει να τον θεωρούμε ένα σύνθετο πλέγμα από κοινωνικές ομάδες ή κοινωνικές υπό - κατηγορίες που οι ενωτικοί δεσμοί του με την εξουσία είναι άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο ισχυροί.

Σύμφωνα με αυτόν τον ισχυρισμό μόνο ο πληθυσμός μπορεί να αποτελέσει τον στόχο επιρροής των μειονοτήτων και συνάμα αυτός ο πληθυσμός αποτελεί και τον στόχο επικυριαρχίας της εξουσίας – πληθυσμού, καθώς οι διαδικασίες κοινωνικής επιρροής υπάγονται περισσότερο στις σχέσεις μειονότητας - πληθυσμού (Παπαστάμου, 1989) αν και η σχέση μειονοτικής επιρροής μπορεί να εντάσσεται σε ένα πλαίσιο κοινωνικών σχέσεων εξουσίας, όπου η μειονότητα μπορεί να εμφανιστεί ως *άλλη εξουσία* .

Αναλόγως, η σχέση μεταξύ της μειονότητας και εξουσίας είναι μια «ανταγωνιστική σχέση» όπου και οι δυο φορείς είναι στην πραγματικότητα ενεργοί (Mugny & Pérez, 1991).

Η μειονότητα έχει χάρη στην σταθερότητα της συμπεριφοράς την φοβερή «εξουσία» να δημιουργεί μια κοινωνική σύγκρουση και έγκειται σε αυτήν, εάν θα καταφέρει ή όχι να επιλυθεί αυτή η σύγκρουση σύμφωνα με τους όρους που καθορίζει η ίδια, αν δηλαδή ανακτηθούν ή όχι οι στόχοι επιρροής τους από την εξουσία. Πολλά εξάλλου μειονοτικά κινήματα διαλύονται όταν μέρος η το σύνολο από τις διεκδικήσεις τους ικανοποιούνται

από την εξουσία.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η μελέτη των κοινωνιοψυχολογικών μηχανισμών της μειονοτικής επιρροής εντάσσονται στην σύνθετη τρισδιάστατη σχέση εξουσία – πληθυσμός - μειονότητα, όπου η καθεμιά από αυτές τις κοινωνικές οντότητες αποτελείται από υπό- οντότητες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο οι φαινομενικές εξαιρέσεις αναφορικά με την σταθερότητα της συμπεριφοράς των μειονοτήτων που αναφέραμε πρωτύτερα εξαλείφονται, εφόσον η μειονοτική σταθερότητα δεν ορίζει μόνο τις σχέσεις με την κυρίαρχη κοινωνική ομάδα και την άρχουσα ιδεολογία αλλά και την σχέση με τον πληθυσμό ο οποίος είναι και ο στόχος τους (Παπαστάμου, 1989 · Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Έτσι ο Mugny το 1975 διαφοροποιείται από την έννοια της «σταθερότητας» εντάσσοντας την μελέτη της κοινωνικής επιρροής στο κοινωνικό πλαίσιο και στις σχέσεις μειονότητας - πληθυσμού, οι οποίες καθορίζονται από τα είδη διαπραγμάτευσης των συγκρούσεων που προκαλεί η σταθερότητα της συμπεριφοράς των ενεργών μειονοτήτων. Διαχωρίζει κατά αυτόν τον τρόπο δυο στρατηγικές επιρροής των μειονοτήτων: α/ το είδος συμπεριφοράς και β/ το είδος διαπραγμάτευσης.

Το είδος συμπεριφοράς, η σταθερότητα vs αστάθεια καθορίζει τις σχέσεις της μειονότητας με την κυρίαρχη κοινωνική ομάδα, τις νόρμες, τους κανόνες και τις αξίες που είναι φορέας. Πράγματι για να έχει μια ευκαιρία να αναγνωριστεί ως εναλλακτική αξία μέσα στο κοινωνικό πεδίο, η μειονότητα δεν έχει άλλη επιλογή παρά να δημιουργήσει μια ολική σύγκρουση με την εξουσία και ταυτόχρονα να αντισταθεί στην διαπραγμάτευση μαζί της. Η μειονότητα, πρέπει να επιδεικνύει στερεότητα, συνοχή στον χρόνο και στις καταστάσεις και να μην παραχωρεί τίποτε μέσα στην σύγκρουση. Με αυτόν τον τρόπο η σταθερότητα καθορίζει τα όρια μιας εναλλακτικής πρότασης μέσα στην ανταγωνιστική σχέση και με αυτήν την έννοια είναι αναγκαία, αλλά δεν επαρκεί για να εξασφαλίσει την επιρροή της μειονότητας (Papastamou & Mugny, 1985).

Όμως για τον Papastamou και Mugny (1985) ο πληθυσμός που είναι και ο στόχος της μειονότητας συχνά υποτάσσεται στην εξουσία. Η σχέση μεταξύ μειονότητας και εξουσίας είναι μια σχέση εξάρτησης η επικυριαρχίας και επίσης τα υποκείμενα - ο πληθυσμός έχουν εσωτερικεύσει την κυρίαρχη ιδεολογία. Έχουν επίσης υιοθετήσει θέσεις (συμπεριφορές, απόψεις) τις οποίες η μειονότητα αναπαριστά και έρχεται σε

ρήξη, και κατά αυτόν τον τρόπο η μειονότητα εισάγει μια σύγκρουση όχι μόνο με την εξουσία αλλά και με τον πληθυσμό η την «σιωπηρή πλειοψηφία». Προκειμένου να έχει κάποια επιρροή η μειονότητα θα πρέπει να διαπραγματευθεί αυτήν την σύγκρουση με έναν ευλύγιστο περισσότερο παρά άκαμπτο τρόπο.

Η βασική λοιπόν υπόθεση του Mugny (1975) είναι ότι μια άκαμπτη μειονότητα μπλοκάρει την διαπραγμάτευση των συγκρούσεων που επιφέρει η μειονοτική σταθερότητα συμπεριφοράς, οδηγεί τον πληθυσμό σε μια άρνηση κάθε συμβιβασμού μαζί της, με συνέπεια την μείωση της ασκούμενης επιρροής. Αντίθετα μια ευλύγιστη μειονότητα η οποία προχωρεί σε ορισμένους συμβιβασμούς, επιτρέπει την μείωση της ενδοπεριστασιακής σύγκρουσης με τον πληθυσμό και προκαλεί μια μεγαλύτερη επιρροή.

Το κύριο πείραμα των Mugny, Pierrehumbert και Zubeil (1972, 1973) του οποίου το θέμα ήταν ο ελβετικός στρατός, επέτρεψε τον διαχωρισμό των δυο διαστάσεων: της σταθερότητας και των ειδών διαπραγμάτευσης και επίσης κατέδειξε ότι με την σταθερότητα να παραμένει ως έχει στην έκφραση μιας μειονοτικής θέσης και όλα τα υπόλοιπα εξίσου ίσα, μια ευλύγιστη μειονότητα μπορεί να έχει μεγαλύτερη επιρροή από μια άκαμπτη μειονότητα (Papastamou & Mugny, 1985).

Σε αυτό το πείραμα στο οποίο ο πειραματικός συνεργός ήταν η μειονοτική πηγή επιρροής, και έκανε μια ομιλία υπέρ του στρατού την οποία τα περισσότερα υποκείμενα χαρακτήρισαν «φασιστική». Η σταθερότητα της συμπεριφοράς του παρέμενε αναλλοίωτη ενώ αυτό που διαφοροποιούσε τις πειραματικές συνθήκες ήταν το «ευλύγιστο» ή «άκαμπτο» είδος διαπραγμάτευσης. Σε αυτό το πείραμα εκτίθεται ένα πρόβλημα αναφορικά με την μειονότητα από την άποψη του ότι είχε μια ιδεολογική τοποθέτηση αντίθετη του πληθυσμού, η οποία χαρακτηρίζεται «φασιστική» από τα υποκείμενα, και επίσης, η υπέρ - στρατιωτική στάση της δεν διέφερε από αυτήν του Κράτους και κατά συνέπεια αυτή η «φασιστική» τοποθέτηση της μειονότητας έρχεται σε αντίθεση με αυτό που ο Moscovici (1991) υποστήριξε, δηλαδή ότι η διάδοση της καινοτομίας θα πρέπει να εισάγεται από τις προοδευτικές μειονότητες που είναι ικανές να συμβάλλουν στην κοινωνική αλλαγή και η τοποθέτηση τους έρχεται σε αντίθεση με τις κυρίαρχες νόρμες. Σε αυτό το πείραμα, η ακαμψία της μειονότητας ορίστηκε από την ακρότητα ορισμένων απαντήσεων που έδινε, και καταδείχθηκε ότι η συμπεριφορά της μειονότητας δεν αντιλαμβάνεται τόσο απλά από τα υποκείμενα, αλλά ότι ερμηνεύεται.

Έτσι στα επόμενα πειράματα του ο Mugny (1985, 2001) τοποθέτησε την μειονοτική πηγή επιρροής σε άμεση ρήξη με την κυρίαρχη ιδεολογία και με τις απόψεις των πειραματικών δειγμάτων.

Πλήθος άλλων πειραμάτων όπως των Mugny (1974, 1975) και Mugny και Papastamou (1976, 1977) και Touzard (1975) απέδειξαν ότι η σταθερότητα της συμπεριφοράς είναι αναγκαία, αλλά όχι η μοναδική συνθήκη για την μειονοτική επιρροή. Τα είδη διαπραγμάτευσης των συγκρούσεων μεταξύ μειονότητας και πληθυσμού παίζουν καθοριστικό ρόλο στην διάδοση της καινοτομίας.

Όλα αυτά τα πειράματα αποδεικνύουν ότι η αποτελεσματικότητα όμως κάθε είδους διαπραγμάτευσης είναι συνάρτηση τόσο των στόχων επιρροής όσο και των περιστάσεων καθώς υπάρχουν περιστάσεις όπου μια μειονότητα είναι αναγκασμένη να είναι άκαμπτη στις διαπραγματεύσεις της, προκειμένου να πάρει με το μέρος της μόνο τα μέλη που είναι ευνοϊκά απέναντι της, εκείνα που μπορούν να αυξήσουν την πίεση που θέλει να ασκήσει (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001). Επομένως η ευλυγισία δεν είναι πιο «αποτελεσματική» από την ακαμψία και αυτοί οι τρόποι συμπεριφοράς πολλές φορές έχουν αντίθετα αποτελέσματα ανάλογα με τα διάφορα επίπεδα απαντήσεων των υποκειμένων. Αυτό που πρέπει να μας ενδιαφέρει κυρίως είναι οι διαδικασίες που κινητοποιούν τα διάφορα είδη διαπραγμάτευσης κάτω από διαφορετικές συνθήκες καθώς επίσης θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας, ότι τα αποτελέσματα της ακαμψίας και της ευλυγισίας δεν αποτελούν «καθαυτά» αλλά εξαρτώνται από την σημασία που τους προσδίδεται από τα υποκείμενα ανάλογα από τις περιστάσεις.

Έπεται λοιπόν ότι ο κύριος κοινωνιοψυχολογικός μηχανισμός που καθορίζει την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών μειονοτικής επιρροής βρίσκεται στο επίπεδο των κοινωνικών αναπαραστάσεων που δημιουργούνται κατά την διάρκεια της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, όπου μέσα από αυτές τις αναπαραστάσεις δημιουργούνται και επιλύονται οι διάφορες κοινωνικο - γνωστικές και δια - τομικές συγκρούσεις. Και αυτό διότι από την στιγμή που η σταθερότητα της συμπεριφοράς γίνει αντιληπτή από τον πληθυσμό, αυτό που προέχει είναι να δοθεί ένα νόημα σε αυτήν συμπεριφορά. Έτσι τα υποκείμενα επεξεργάζονται μια αναπαράσταση της μειονότητας. Αυτή η αντίληψη της μειονοτικής πηγής επιρροής επηρεάζεται από τις πλατύτερες κοινωνικές αναπαραστάσεις της παρέκκλισης (Mugny, 1984) και η πιο σημαντική τους όψη είναι η *οργάνωση τους*

και όχι το περιεχόμενο αυτό καθαυτό αυτών των αναπαραστάσεων της μειονότητας. Έτσι, δεδομένης της σταθερότητας της συμπεριφοράς, η ακαμψία της μειονότητας πληροφορεί τα υποκείμενα ότι οι διαπραγματεύσεις μπλοκάρονται, ενώ αντίθετα η ευλυγισία μειώνει αυτήν την πληροφόρηση. Αυτό το μπλοκάρισμα τροποποιεί τις αντιλήψεις των υποκειμένων για την μειονότητα. Αυτό που είναι σημαντικό είναι ότι μια συμπεριφορά η οποία αντιλαμβάνεται ότι μπλοκάρει τις διαπραγματεύσεις (ακαμψία), γίνεται και ο κεντρικός άξονας γύρω από τον οποίο οργανώνονται οι υπόλοιπες διαστάσεις που αποτελούν την εικόνα της πηγής. Έτσι, ακόμα και οι αποχρώσεις των άλλων διαστάσεων όπως η σταθερότητα συμπεριφοράς συσχετίζονται με την κατά κανόνα αρνητική χροιά της ακαμψίας που κατανοείται από τον πληθυσμό ως μια συνέπεια της (Papastamou & Mugny, 1985).

Όταν η μειονότητα είναι άκαμπτη στην διαπραγμάτευση της με τον πληθυσμό που θέλει να επηρεάσει, το γνωστικό πεδίο των υποκειμένων περιορίζεται σε κάποιο βαθμό και οργανώνεται γύρω από την διάσταση την πιο κυριαρχική ως προς την εγκαθιδρυμένη σχέση μεταξύ μειονότητας και πληθυσμού, η οποία σχετίζεται με το μπλοκάρισμα της διαπραγμάτευσης και την ακαμψία. Αυτό ακριβώς κατέδειξε ένα πείραμα το οποίο διενεργήθηκε από τον Ricateau (1970, 1971) ο οποίος οδήγησε τα υποκείμενα να χρησιμοποιήσουν είτε πιο απλούς τρόπους αντίληψης (εμπλέκοντας λιγότερες κατηγορίες εκτιμήσεων) είτε περισσότερο πολυδιάστατους τρόπους (εμπλέκοντας μια μεγαλύτερη ποικιλία κατηγοριών) ώστε να εφαρμόσουν αυτούς τους τρόπους στις αντιλήψεις τους απέναντι σε μια άκαμπτη και ευλύγιστη μειονοτική πηγή επιρροής. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η ακαμψία μπλοκάροντας την διαπραγμάτευση υπερέχει στην συνθήκη της «απλοποιημένης» αντίληψης (η ακαμψία γίνεται έτσι αντιληπτή καθαρά) και επίσης ότι μειώνει περισσότερο την μειονοτική επιρροή. Δηλαδή, όταν το μπλοκάρισμα των διαπραγματεύσεων υπερέχει, η ακαμψία γίνεται κεντρική στην εικόνα που παρουσιάζει η μειονότητα, με αποτέλεσμα η μειονότητα εν συνεχεία να κατηγοριοποιείται ως δογματική. Εδώ δηλαδή η εικόνα που δημιουργείται για την μειονότητα δεν έχει επίδραση από μόνη της στην κοινωνική επιρροή, αλλά επιδρά διαμέσου της κατηγοριοποίησης που παράγει για την ίδια την μειονότητα. Έτσι η άκαμπτη συμπεριφορά της μειονότητας και οι θέσεις που υποστηρίζει προκαλούν την αντίληψη ότι απορρέουν από την ιδιοσυγκρασία της μειονότητας και όχι από τις περιστάσεις κάτω

από τις οποίες εμφανίζεται η διάδοση της καινοτομίας. Σε αυτό θα επεκταθούμε περισσότερο παρακάτω (Mugny, 1974, 1982 · Ricateau, 1970, 1971).

Ο Παπαστάμου και Μιούνυ (2001) αναφέρουν σε αυτό το σημείο, ότι οι πληθυσμοί που χρησιμοποιούν κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες (λόγω των περιστάσεων ή λόγω του γεγονότος ότι ανήκει κάποιος σε μια συγκεκριμένη υπό-ομάδα) λιγότερες κατηγορίες στις εκτιμήσεις τους και έχουν έναν μονολιθικό τρόπο αντίληψης, ευαισθητοποιούνται περισσότερο στην εμφάνιση μιας ακαμψίας στην διαπραγμάτευση των συγκρούσεων (το άκαμπτο μπλοκάρισμα γίνεται έτσι ακόμα πιο έκδηλο στα μάτια των υποκειμένων) και αποδίδουν την συμπεριφορά της σε μηχανισμούς σύμφυτους με αυτήν, ενώ οι πληθυσμοί που χρησιμοποιούν περισσότερες κατηγορίες είναι λιγότερο ευαίσθητοι στο μπλοκάρισμα της διαπραγμάτευσης και αποδίδουν την συμπεριφορά της σε ποικίλες αιτίες με συνέπεια να μπορούν ερμηνεύσουν το περιεχόμενο του λόγου της, τονίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο ότι συγκεκριμένες συνθήκες παράγουν τρόπους αντίληψης όπου καθορίζουν το άμεσο περιβάλλον της προσπάθειας της διάδοσης της καινοτομίας από τις μειονότητες, και αυτό που προέχει δεν είναι μόνο το ιδεολογικό υπόβαθρο ενός πληθυσμού που είναι καθοριστικό (με την έννοια ότι ο πληθυσμός σχηματίζει μια εικόνα για την πηγή από άλλα άτομα από το περιβάλλον στο οποίο ανελίσσεται η διάδοση της καινοτομίας, η οποία τον ευαισθητοποιεί περισσότερο ή λιγότερο σε σχέση με το μπλοκάρισμα) αλλά και ο τρόπος ο οποίος αυτός ο πληθυσμός αντιλαμβάνεται τις κοινωνικές σχέσεις.

Επομένως θα μπορούσαμε να πούμε (Papastamou & Mugny, 1985 · Παπαστάμου, 1989) ότι, η έκβαση της μειονοτικής επιρροής δεν καθορίζεται από την συμπεριφορά της μειονότητας ούτε από την ακαμψία που αποδίδεται στην μειονότητα. Αυτό που την καθορίζει είναι *η σημασία που προσλαμβάνει αυτή η ακαμψία από τα υποκείμενα*. Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι από την συγκεκριμένη στιγμή που υπερέχει η ακαμψία ως οργανωτική αρχή για την εικόνα της μειονότητας, η μειονοτική επιρροή μειώνεται στο βαθμό που ένας υποκειμενικός δεσμός εγκαθιδρύεται από τους στόχους επιρροής, ανάμεσα στην εικόνα της πηγής και τις θέσεις που υποστηρίζει. Με άλλα λόγια, η ακαμψία αποτελεί εμπόδιο στην μειονοτική επιρροή στον βαθμό που η συμπεριφορά της μειονότητας αποδίδεται στην ακαμψία της. Εδώ δεν πρόκειται για έναν απλό μηχανισμό

κοινωνικής απόδοσης αλλά για έναν ιδεολογικό μηχανισμό αντίστασης στην μειονοτική επιρροή (στον οποίο θα αναφερθούμε εκτενέστερα παρακάτω) την «*ψυχολογιοποίηση*».

Αναφορικά λοιπόν με τον αντίκτυπο της ακαμψίας στις διαπραγματεύσεις της θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι ο αντίκτυπος αυτός δεν εμφανίζεται παρά μόνο όταν η κατάσταση η διάφοροι άλλοι λόγοι οδηγούν τους στόχους επιρροής να βλέπουν την ερμηνεία της συμπεριφοράς των μειονοτήτων ως μηχανισμούς σύμφυτους με αυτήν (Papastamou & Mugny, 1985, 2001) με την έννοια ότι προσδίδουν μια αιτιολογία στην συμπεριφορά των μειονοτήτων και αποδίδουν την ακαμψία σε προσωπικά χαρακτηριστικά της πηγής επιρροής. Σε αυτό το σημείο το πείραμα των Mugny και Papastamou (1980) το οποίο βασίστηκε στην ιδέα ότι ο αριθμός των ανεξάρτητων πηγών επιρροής ευνοεί την εγκαθίδρυση ενός υποκειμενικού ιδεολογικού δεσμού μεταξύ της εικόνας της πηγής επιρροής και των αιτιών για την συμπεριφορά της ή για την έκφραση των θέσεων της, κατέδειξε ότι αν υπάρχουν πολλές μειονότητες που υποστηρίζουν με άκαμπτο τρόπο παρεμφερείς θέσεις δεν προκαλούν τα ίδια φαινόμενα που συνοδεύουν την ακαμψία ακόμα περισσότερο όταν εμφανίζονται ανεξάρτητες μεταξύ τους, και ότι η σχέση ανάμεσα στην εικόνα της πηγής και την επιρροή της εξαφανίζεται: η μειονοτική ακαμψία αν και γίνεται αντιληπτή δεν αποτελεί καθοριστικό στοιχείο στην ασκούμενη επιρροή. Ενώ απέναντι σε μια ενεργή μειονότητα, η εικόνα που σχηματίζουν τα υποκείμενα είναι καθοριστικής σημασίας στην ερμηνεία της συμπεριφοράς και την ασκούμενη επιρροή: η ακαμψία είναι η ιδεώδης δικαιολογία για να απορριφθούν οι μειονοτικές απόψεις.

Επομένως, όταν η μειονότητα εμφανίζεται άκαμπτη στην συμπεριφορά της η μειονοτική επιρροή μειώνεται μόνο στην περίπτωση όπου αντιλαμβάνεται «εξατομικευμένη» και η ακαμψία έτσι συσχετίζεται με μια απόδοση εσωτερικής μορφής, ενώ η μειονοτική επιρροή δεν επηρεάζεται από την αντιλαμβανόμενη ακαμψία όταν η πηγή επιρροής αποτελείται από μερικές ανεξάρτητες μειονοτικές οντότητες. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση πολλών ανεξάρτητων μειονοτικών πηγών, διότι ο πληθυσμός δεν εστιάζει την προσοχή του στα προσωπικά χαρακτηριστικά της μειονότητας αλλά περισσότερο επικεντρώνεται στο περιεχόμενο της επιχειρηματολογίας κινητοποιώντας μεγαλύτερο αριθμό διαστάσεων στις εκτιμήσεις του. (Mugny, 1984 · Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Μια άλλη θεωρία κατά τον Mugny το 1984 και επίσης τον Παπαστάμου και Μιούνυ το 2001, η οποία παρεμβαίνει και εξηγεί τα αποτελέσματα της ακαμψίας είναι η θεωρία του Tajfel (1978) για τον μηχανισμό της κοινωνικής κατηγοριοποίησης που επεμβαίνει στις διομαδικές συγκρούσεις η οποία συνδέει ατομικές και κοινωνικές λειτουργίες και υποστηρίζει ότι τα άτομα μπορούν να οδηγηθούν σε μια διομαδική διαφοροποίηση αρκεί να υπάρχουν κάποια διατομικά κριτήρια ταξινόμησης. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η αποδοχή η έστω η προσέγγιση η όχι των θέσεων που υποστηρίζει η μειονότητα, συσχετίζεται με τον επανακαθορισμό της ψυχοκοινωνιολογικής ταύτισης των στόχων επιρροής και την αυτοαπόδοση των στερεότυπων χαρακτηριστικών της μειονότητας (Turner, 1978).

Αυτό θα μπορούσαμε να το εξηγήσουμε ως εξής:

Όταν μια μειονότητα αντιλαμβάνεται ως άκαμπτη, θεωρείται ότι αποκλείει όλες τις θέσεις οι οποίες αποκλίνουν από αυτήν και ο πληθυσμός αντιλαμβάνεται ότι είναι αποκλεισμένος εκ των προτέρων και ότι δεν υπάρχει πιθανότητα διερεύνησης διαπραγματεύσεων με τις μειονοτικές θέσεις. Για αυτόν τον λόγο όταν κατηγοριοποιείται η μειονότητα (με την έννοια του όρου που χρησιμοποιήθηκε από τον Tajfel (1972) θεωρείται δογματική. Όλες τότε οι σημασιολογικές αξιολογήσεις προς την μειονότητα είναι ιδιαίτερα αρνητικές και αυτό σημαίνει ότι το κοινωνικό πεδίο είναι έντονα κατηγοριοποιημένο κατά τέτοιο τρόπο ώστε ο πληθυσμός οδηγείται στην αντίληψη ότι σαν στόχος της ενδο - ομάδας (πληθυσμός) διακρίνεται από τον στόχο της έξω - ομάδας (μειονότητας). Η ακαμψία της μειονότητας και η σύγκρουση που εισάγει δημιουργεί αυτήν την κατηγοριακή διχοτόμηση μεταξύ πληθυσμού και μειονότητας και αυτό έχει ως συνέπεια η μειονότητα να είναι αδύνατον να ασκήσει επιρροή επειδή τα υποκείμενα αρνούνται να ταυτιστούν μαζί της και να αποδώσουν στον εαυτό τους αυτά τα αρνητικά χαρακτηριστικά. Σε αυτήν την περίπτωση, οι θέσεις που υποστηρίζει η μειονότητα γίνονται αντιληπτές όχι ως συνέπεια της περιστασης, αλλά θεωρούνται ως επιπτώσεις της ιδιοσυγκρασίας που χαρακτηρίζει την μειονότητα (Mugny, 1984 · Παπαστάμου, 1989 · Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Για αυτούς τους λόγους, μια μειονότητα που χρησιμοποιεί ένα ευλύγιστο στυλ διαπραγμάτευσης είναι ικανή να ασκήσει άμεση επιρροή. Όταν η μειονότητα κατορθώνει να αποφύγει το μπλοκάρισμα των διαπραγματεύσεων με τον πληθυσμό και

να κρατήσει περιορισμένη την σύγκρουση που δημιουργεί με την σταθερότητα της , τότε αποτρέπει μια έκδηλη κατηγοριοποίηση ως εξω-ομάδα και δεν ενεργοποιεί σε τέτοια έκταση την παραπάνω διαφοροποίηση (όπως η «εξατομίκευση», η «ψυχολογιοποίηση» η κατηγοριοποίηση ως δογματική). Με την ευλυγισία της η μειονότητα θα μπορέσει να δώσει έμφαση σε ορισμένες κοινές υπαγωγές με τον πληθυσμό που θα τις εξασφαλίσουν την επιτυχή άσκηση κοινωνικής επιρροής. Εδώ τα υποκείμενα μπορούν να παραδεχθούν ότι έχουν κοινές κοινωνικές υπαγωγές με την μειονότητα, οι οποίες κοινές υπαγωγές χρησιμοποιούνται ως η βάση για μια κοινή κοινωνική ταύτιση, και να αποδεχθούν ευκολότερα τις μειονοτικές απόψεις (Mugny, 1984 · Παπαστάμου, 1989 · Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Ο κοινωνιοψυχολογικός μηχανισμός που ευθύνεται για τις διαφοροποιήσεις στο επίπεδο των κοινωνικών αναπαραστάσεων σχετικά με τις διαφορετικές κατηγοριοποιήσεις που δημιουργούνται στα υποκείμενα , και στο επίπεδο της κοινωνικής επιρροής , συνδέεται με τον επανορισμό της κοινωνιοψυχολογικής ταυτότητας των υποκειμένων όπως αναφέραμε προωτέρα. Η σύνδεση μεταξύ επιρροής και κοινωνιοψυχολογικής ταύτισης είναι δυνατή μέσω της θεωρίας του Turner (1981) της επιρροής της πληροφοριακής αναφοράς, η οποία υποστηρίζει ότι το άτομο ορίζει τον εαυτό του έχοντας για σημείο αναφοράς την υπαγωγή του σε μια κοινωνική κατηγορία της οποίας ενστερνίστηκε τις απόψεις και τους στερεότυπους κανόνες και αξίες. Δεδομένου του γεγονότος ότι ορισμένες συμπεριφορές και τρόποι σκέψης αποτελούν τα κριτήρια για την υπαγωγή των ατόμων σε κάθε κοινωνική κατηγορία την οποία ανήκουν το άτομο αποδίδει στον εαυτό του αυτούς τους κανόνες και συμπεριφορές με τον ίδιο τρόπο που αποδίδει στον εαυτό του τα διάφορα στερεότυπα χαρακτηριστικά της ομάδας στην οποία ανήκει, όταν η συγκεκριμένη κατηγοριακή υπαγωγή γίνεται ψυχολογικά εμφανής και πρόδηλη (Παπαστάμου, 1989). Αναφορικά με την μειονοτική επιρροή θα μπορούσαμε να πούμε λοιπόν ότι όταν τα υποκείμενα αποδέχονται τις μειονοτικές απόψεις αυτό τους οδηγεί στον επανορισμό της κοινωνιοψυχολογικής τους ταυτότητας χάρη σε μια επαγωγική διαδικασία αυτήν της αυτοαπόδοσης όλων των στερεότυπων μειονοτικών γνωρισμάτων: όποιος συμφωνεί με την μειονότητα γίνεται «αυτόματα μειονοτικός».

Επομένως τα στερεότυπα χαρακτηριστικά της μειονότητας (η ακαμψία, ο δογματισμός) αποτελούν μια από τις κυριότερες δυσκολίες για την άσκηση της μειονοτικής επιρροής, και αυτό διότι προσθέτοντας την σύγκρουση που προκαλείται από το περιεχόμενο των εναλλακτικών θέσεων της, εμπεριέχουν το ρίσκο για την αλλαγή των κοινωνιοψυχολογικών ταυτίσεων από την στιγμή που υπερέχει ο στιγματισμός που συνδέεται με την παρέκκλιση (Mugny, 1984). Παρόλο όμως που ο αντίκτυπος της ακαμψίας της μειονότητας στις διαπραγματεύσεις της με τον πληθυσμό έχει διαφοροποιημένα αποτελέσματα ανάλογα με τις περιστάσεις που ωθούν τον πληθυσμό να ερμηνεύει την συμπεριφορά της, ως μηχανισμούς σύμφυτους ή όχι με αυτήν, κατά κύριο λόγο η ακαμψία διαπραγμάτευσης συνοδεύεται συστηματικά από ορισμένα φαινόμενα μειωμένης επιρροής (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001) και ο μηχανισμός που ευθύνεται για αυτήν την ιδεολογική αντίσταση στην μειονοτική επιρροή και στην ερμηνεία που ο πληθυσμός δίνει στην μειονοτική συμπεριφορά, είναι η «*φυσικοποίηση*».

Η «*φυσικοποίηση*» συνίσταται στο να ερμηνεύεται η συμπεριφορά των μειονοτήτων ως παραγόμενη από τα φυσικά η εσωτερικά και ιδιοσυγκρασιακά χαρακτηριστικά της μειονότητας και των μελών της, όπως τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά της (Papastamou & Mugny, 1985). Η «*φυσικοποίηση*» εκφράζεται με διάφορους τρόπους με πιο συχνή μορφή την ψυχολογιοποίηση, όπως επίσης την βιολογικοποίηση όπου οι αιτίες της συμπεριφοράς των μειονοτήτων διερευνώνται στις βιολογικές τους καταβολές (μαύρος, γυναικά) και την κοινωνιοψυχολογιοποίηση (π.χ. το χάσμα των γενεών).

Ως επί των πλείστων όμως αυτός ο μηχανισμός συνεπάγεται την καταστροφή του κύρους που πιθανώς μπορεί να έχει μια μειονότητα στον πληθυσμό και συσχετίζεται με μια μέθοδο εκτίμησης από τον πληθυσμό για την συγκάλυψη των ανταγωνιστικών σχέσεων της εξουσίας με την μειονότητα και των σχέσεων της εξουσίας με τον πληθυσμό. Αυτό διότι λαμβάνοντας υπόψη το κοινωνικό πλαίσιο που εγγράφεται η διαδικασία επιρροής, η εξουσία επιθυμώντας την διαιώνιση της και την αντίσταση στην κοινωνική αλλαγή, έχει την τάση να προκαλεί την ανοσία στην μειονοτική επιρροή με την έννοια ότι εισάγει στον πληθυσμό κοινωνικές αναπαραστάσεις και τύπους ερμηνείας που στόχο έχουν την καταστολή οποιαδήποτε μορφής διάδοσης της καινοτομίας, και την μη ταύτιση του πληθυσμού με τις μειονότητες. Ο πληθυσμός «*οδηγείται*» κατά αυτόν τον τρόπο να χρησιμοποιεί μεθόδους εκτίμησης όπως η

«φυσικοποίηση» και να ερμηνεύει έτσι τις σχέσεις με την εξουσία και κατ' επέκταση τις σχέσεις του με τις μειονότητες, συγκαλύπτοντας την θέση την οποία κατέχουν οι μειονότητες σε ένα ανταγωνιστικό συσχετισμό δυνάμεων. Έτσι οι μειονότητες στερούνται το μοναδικό πλεονέκτημα που ίσως κατέχουν, δηλαδή να εμφανίζονται έτσι όπως είναι ως μια πηγή κοινωνικής σύγκρουσης μεν, αλλά και ως μια εναλλακτική πρόταση ως προς τις κυρίαρχες νόρμες. Αυτή εν συνέχεια η μη αντίληψη των μειονοτήτων ως εναλλακτικές είναι και ο στόχος της ιδεολογικής συσκευής που παράγεται από την εξουσία. Αυτό είναι και το θεμελιώδες πρόβλημα μπροστά σε όλες τις ενεργές μειονότητες (Papastamou & Mugny, 1985).

Η επέμβαση της ιδεολογικής νόρμας για «φυσικοποίηση» είναι αναγκαία για να ερμηνεύσουμε την κανονικότητα με την οποία εμφανίζονται τα συνηθισμένα αποτελέσματα που επακολουθούν την ακαμψία. Η φυσικοποίηση καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η μειονότητα μέσα σε συνθήκες όπου ο συσχετισμός δυνάμεων της εξουσίας και των κοινωνικών ανταγωνιστικών σχέσεων προκαλούν ιδεολογικές αναπαραστάσεις και κατ' επέκταση κοινωνικές νόρμες, και οι οποίες δικαιολογούν την ύπαρξη αυτών των σχέσεων (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Ενώ όμως διαδικασία της «φυσικοποίησης» έχει την ικανότητα να μεταβάλλει ριζικά τον αντίκτυπο της ακαμψίας, όταν τα υποκείμενα διαθέτουν στις εκτιμήσεις τους μόνο διαστάσεις πολιτικής υφής η επιρροή είναι μεγαλύτερη από την περίπτωση που τα υποκείμενα διαθέτουν στις εκτιμήσεις τους διαστάσεις πολιτικής και ψυχολογικής υφής. Θα αναφέρουμε παρακάτω συνθήκες στις οποίες αυτός ο ιδεολογικός μηχανισμός μπορεί να αποσυνδεθεί και να έχουμε αύξηση της επιρροής των μειονοτήτων. Σε συνθήκες όμως όπου τα υποκείμενα διαθέτουν ψυχολογικά χαρακτηριστικά για να εκτιμήσουν την εικόνα της πηγής επιρροής (σε συνθήκες μιας ευλύγιστης μειονότητας) επηρεάζονται με τον ίδιο τρόπο όπως όταν βρίσκονται αντιμέτωπα με μια μειονότητα που αντιλαμβάνεται άκαμπτη στις διαπραγματεύσεις της. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι όταν η μειονότητα αντιλαμβάνεται ως άκαμπτη αυτό είναι αρκετό για να ενεργοποιηθεί ο ιδεολογικός μηχανισμός της «φυσικοποίησης» με την μορφή της ψυχολογιοποίησης, δηλαδή πρόκειται για μια «αυθόρμητη» αντίδραση απέναντι στην δυνατή σύγκρουση της οποίας έχουν εμπειρία τα υποκείμενα. Η ρητή εισαγωγή της, δεν προσθέτει τίποτε στην «αυθόρμητη» ψυχολογιοποίηση ή/και «φυσικοποίηση» που ενεργοποιείται από την

αντιλαμβανόμενη ακαμψία.

Στην περίπτωση όμως που αντιλαμβάνονται την μειονότητα ως ευλύγιστη αυτός ο μηχανισμός της ψυχολογιοποίησης αποτυγχάνει να ενεργοποιηθεί «αυθόρμητα», λόγω της μικρότερης σύγκρουσης που βιώνουν τα υποκείμενα και η επιρροή είναι σημαντική, ενώ αντίθετα αυτός είναι και ο λόγος που η ρητή εισαγωγή της ψυχολογιοποίησης μειώνει την επιρροή μόνο της ευλύγιστης μειονότητας.

Εάν αντίθετα αποφεύγουμε να προσδιορίσουμε τον χαρακτήρα της κοινωνικής παρέκκλισης μιας μειονότητας δηλαδή όταν αποκρύπτεται το γεγονός ότι πρόκειται για μειονότητα η κοινωνική επιρροή αυξάνεται (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001) ή εάν τα υποκείμενα αναγκάζονται να δώσουν την προσοχή τους στο περιεχόμενο του μηνύματος. Η κεντροθέτηση στο περιεχόμενο του μηνύματος κάνει τα υποκείμενα να μη χρησιμοποιούν την εικόνα που έχουν σχηματίσει για την πηγή επιρροής, ούτε με την έννοια μιας άκαμπτης μειονότητας ούτε με την έννοια ότι πρόκειται για μειονότητα. Η επέμβαση λοιπόν της «φυσικοποίησης» και των συνεπειών που επιφέρει στην κοινωνική επιρροή μιας μειονότητας θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι συνεπάγεται ότι έχει γίνει αντιληπτός ο «μειονοτικός» της χαρακτήρας, αφού ορισμένες συνθήκες αποσυνδέουν αυτόν τον ιδεολογικό μηχανισμό κυρίως όταν η πηγή επιρροής είναι μια άκαμπτη μειονότητα. Ακολούθως θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε επομένως ότι μια μειονότητα η οποία είναι ευλύγιστη αποκρύπτει αυτόν τον παρεκκλίνοντα χαρακτήρα της ταυτότητας της και κατά αυτόν τον τρόπο επηρεάζει περισσότερο.

Αυτό συμβαίνει, διότι όπως αναφέραμε, η συμπεριφορά επιρροής των υποκειμένων η οποία είναι η αποδοχή της μειονοτικής απάντησης, συνεπάγεται ότι τα υποκείμενα επανορίζουν την κοινωνική τους ταυτότητα και ταυτίζονται με τις μειονοτικές απόψεις (Papastamou & Mugny, 1985). Η ταύτιση επομένως με την πηγή επιρροής θα μπορούσε να υπονοεί όχι μόνο την υιοθέτηση της εναλλακτικής απάντησης αλλά και την αυτοαπόδοση όλων των στερεότυπων χαρακτηριστικών της μειονότητας, και από την στιγμή που τα υποκείμενα θα προσεγγίσουν τις θέσεις που υποστηρίζει η άκαμπτη μειονότητα ρισκάρουν να αποδώσουν στον εαυτό τους όλα τα αρνητικά χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τις θέσεις της και που απορρέουν από την «φυσικοποίηση». Αυτό συνεπάγεται ένα κόστος που τα υποκείμενα διστάζουν να πληρώσουν. Αυτός είναι και ο κυριότερος παράγοντας της μειωμένης άμεσης επιρροής των μειονοτήτων. Το πείραμα

των Mugny, Rilliet και Papastamou (1981) αποδεικνύει σε αυτό το σημείο ότι όταν όμως τα υποκείμενα αντιλαμβάνονται την μειονότητα με θετικότερες διαστάσεις όπως αυτές της κοινωνικής πρωτοτυπίας, η οποία μπορεί να οριστεί ως η τάση αποδοχής νέων αξιών και ιδεών προς την κατεύθυνση της κοινωνικής αλλαγής, ο βαθμός της ρητής συμφωνίας με την μειονότητα είναι σαφώς μεγαλύτερος, παρά όταν οδηγούνται να αντιληφθούν την μειονότητα με αρνητικές αποδόσεις δηλαδή με όρους παρέκκλισης. Επομένως όταν αποκρύπτεται ο παρεκκλίνων χαρακτήρας μιας μειονότητας αυτή μπορεί να ασκήσει μεγαλύτερη άμεση επιρροή.

Όπως συμπεραίνουν σε αυτό το σημείο οι Παπαστάμου και Μιούνυ (2001) μέσα από τα πειραματικά τους υποδείγματα, αρκεί να γίνει εμφανέστερη η μειονοτική ταυτότητα της πηγής επιρροής για να έχουμε τα χαρακτηριστικά αποτελέσματα της ακαμψίας ακόμη και στην συνθήκη όπου η πηγή επιρροής φαίνεται ευλύγιστη στις διαπραγματεύσεις της. Όταν η ταυτότητα της μειονοτικής πηγής τονίζεται και γίνεται το επίκεντρο της προσοχής των υποκειμένων, προκαλείται μια εξίσου έντονη αντίσταση στην επιρροή.

Η άκαμπτη συμπεριφορά των μειονοτήτων βέβαια δεν είναι σύμφυτη αλλά συνέπεια σε επίπεδο αναπαραστάσεων σύνθετων διασυνδέσεων μεταξύ παραγόντων διαφόρων επιπέδων. Το πλαίσιο των κοινωνικών κανόνων και αξιών στο οποίο εντάσσεται η μειονοτική ταυτότητα της πηγής όταν αυτή αντιλαμβάνεται από τα υποκείμενα μπορεί να μεταβληθεί, και, αν και το πλαίσιο της κοινωνικής παρέκκλισης γίνεται εμφανές σχεδόν αυτόματα, λόγω του ότι πρόκειται για ιδεολογική λειτουργία του κοινωνικού συστήματος και ο επικρατέστερος τρόπος μεταχείρισης της συμπεριφοράς των μειονοτήτων συμβάλλει στην υπογράμμιση των αρνητικών αποχρώσεων που συνδέονται με την μειονοτική ταυτότητα, σε άλλες περιστάσεις μπορεί να κινητοποιηθούν άλλες νόρμες και όχι το κυρίαρχο πλαίσιο κοινωνικών αξιών και κανόνων, όπως η κοινωνική πρωτοτυπία (πρόκειται για μια θετική εκδοχή της συμπεριφοράς των μειονοτήτων η οποία αντιστοιχεί σε μια θετική εκτίμηση προοδευτικών απόψεων που αποσκοπούν στην κοινωνική αλλαγή). Σε αυτές τις περιστάσεις η κοινωνική επιρροή αυξάνει, κυρίως αν θεωρούμε ότι η συμπεριφορά κοινωνικής επιρροής ορίζει μια νέα κοινωνική ταυτότητα (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο οι ίδιοι συγγραφείς το 2001 αναφέρουν ότι, υπό το πρίσμα του επανορισμού της κοινωνιοψυχολογικής ταυτότητας των υποκειμένων δια μέσου της κοινωνικής επιρροής, μπορούν να ερμηνευθούν τα αποτελέσματα της μειωμένης επιρροής των μειονοτήτων σε *άμεσο - έκδηλο* επίπεδο και την μετάθεση της επιρροής σε *έμμεσο* επίπεδο (η μειονότητα πείθει τον πληθυσμό για τις προτάσεις που πρέπει να απορρίψουν, με την έννοια ότι απορρίπτουν περισσότερο τις θέσεις που επικρατούν στο δεδομένο κοινωνικό σύστημα και δέχονται λιγότερο εναλλακτικές θέσεις της μειονότητας που αμφισβητεί έντονα το σύστημα αξιών τους) όταν αντιλαμβάνεται από τον πληθυσμό ως άκαμπτη στις διαπραγματεύσεις της. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι αυτές οι άμεσες προτάσεις αναπαριστούν την ιδεολογική τοποθέτηση της μειονότητας και επομένως τα υποκείμενα διστάζουν να αλλάξουν την γνώμη τους σε αυτές τις προτάσεις δημόσια, όταν διασαφηνίζεται η μειονοτική ταυτότητα των θέσεων της, λόγω του ότι διευθετούν πιο άμεσα την ταύτιση τους με την μειονότητα, και η ταύτιση αυτή ενέχει τον κίνδυνο να «φυσικοποιηθεί» κανείς ή και να αποτελέσει αντικείμενο καταπίεσης.

Αυτή όμως η «αποτυχία» της επιρροής των μειονοτήτων που παρατηρείται στις εκτιμήσεις που συνδέονται άμεσα με τις θέσεις τους, καταδείχθηκε αρχικά στο πείραμα του Moscovici κ.συν. (1969) όπου η επιρροή στις «υπολανθάνουσες» απαντήσεις των υποκειμένων ήταν μεγαλύτερη όσο τα υποκείμενα αρνούσαν να υποχωρήσουν ανοικτά στην μειονότητα κατά την κοινωνική αλληλεπίδραση. Επίσης οι Moscovici και Personnaz (1980) και Personnaz (1979) κατέδειξαν τον «μεταγενέστερο αντίκτυπο» της επιρροής των μειονοτήτων η οποία είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με τις προφορικές απαντήσεις. Στο ίδιο σημείο, επομένως οι Παπαστάμου και Μιούνυ (2001) υποστηρίζουν ότι από την στιγμή που μια μειονότητα δεν αφήνει περιθώρια για την κοινωνικά παρεκκλίνουσα υφή της, λόγω των ιδεολογικών της απαιτήσεων προκαλεί μείωση της επιρροής της, κυρίως στις απαντήσεις που επιτρέπουν να φανεί η σχέση τους με τις θέσεις που υποστηρίζει η ίδια. Η άκαμπτη διαπραγμάτευση της σύγκρουσης βέβαια, ανάλογα με την *σημασία* που της προσδίδεται σύμφωνα με τις περιστάσεις οδηγεί τα υποκείμενα να μην της παραχωρήσουν τίποτα (λόγω του επανορισμού της ταυτότητας τους όπως είδαμε) σε έκδηλο επίπεδο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αυτή η

πηγή επιρροής δεν επιφέρει κάποια γνωστική επεξεργασία που εκφράζεται με την αλλαγή όσων εκτιμήσεων συνδέονται *λιγότερο άμεσα* με την μειονότητα.

Επίσης λόγω του ότι η κοινωνική επιρροή επανορίζει την κοινωνική ταυτότητα των υποκειμένων μπορούμε να κατανοήσουμε και την μεγαλύτερη επιρροή της μειονότητας ανεξάρτητα από το είδος των προτάσεων (άμεσες ή έμμεσες) όταν αντιλαμβάνεται ευλύγιστη στις διαπραγματεύσεις της με τον πληθυσμό, διότι συγκαλύπτεται η παρεκκλίνουσα ταυτότητα της και ο μειονοτικός της χαρακτήρας, και ως εκ τούτου δεν υπεισέρχονται οι ιδεολογικοί μηχανισμοί (φυσικοποίηση / ψυχολογιοποίηση) που στιγματίζουν την κοινωνική παρέκκλιση και η ταύτιση έτσι μαζί της μπορεί να είναι ευκολότερη (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Επίσης κατανοείται σύμφωνα με αυτό το πλαίσιο της κοινωνικής ταυτότητας, γιατί μια ευλύγιστη μειονότητα μπορεί να προκαλέσει μειωμένη επιρροή, δηλαδή να επιφέρει πανομοιότυπα αποτελέσματα με αυτά που προκαλεί η άκαμπτη μειονότητα (όπου η άμεση επιρροή μπλοκάρει και μετατίθεται στις έμμεσες προτάσεις) όταν τονίζεται η μειονοτική ταυτότητα της πηγής και όταν ο πληθυσμός οδηγείται έτσι, να χρησιμοποιήσει τους ιδεολογικούς μηχανισμούς της «*φυσικοποίησης*» την συνηθισμένη δηλαδή ιδεολογική μεταχείριση της κοινωνικής παρέκκλισης. Εδώ πρέπει να επισημάνουμε το γεγονός ότι οι άμεσες σχέσεις μειονότητας - πληθυσμού είναι πρωταρχικής σημασίας στον καθορισμό της υφής της εισαγομένης σύγκρουσης και του επιπέδου επιρροής και τα αποτελέσματα της ακαμψίας ή της ευλυγισίας εξαρτώνται, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, από την σημασία που τους προσδίδεται, ανάλογα με τις περιστάσεις. Επομένως, αν μια περίπτωση εισάγει με τρόπο τεχνητό μια διαφωνία ή ευλυγισία μπορεί να επιφέρει τα ίδια αποτελέσματα με την ακαμψία, λόγω της εντονότερης σύγκρουσης που γίνεται αισθητή από τον πληθυσμό. Με αυτό θέλουμε να πούμε ότι τα είδη διαπραγμάτευσης είναι άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο νομιμοποιημένα και δικαιολογημένα. Αν λοιπόν η περίπτωση δεν νομιμοποιεί ένα είδος διαπραγμάτευσης, θα επέλθει εντατικοποίηση της σύγκρουσης μαζί με όλες τις επιπτώσεις για την επερχόμενη επιρροή. Η κοινωνική ταύτιση όταν υπογραμμίζεται η μειονοτική ταυτότητα της πηγής επιρροής και όταν οι περιστάσεις δεν νομιμοποιούν ένα ευλύγιστο είδος διαπραγμάτευσης ή όταν τα υποκείμενα οδηγούνται να «*φυσικοποιήσουν*» την πηγή επιρροής σε συνθήκες ευλυγισίας, επομένως δεν είναι

καθόλου εύκολη, εφόσον προϋποθέτει την αυτό - απόδοση των αρνητικών χαρακτηριστικών της μειονότητας και λαμβάνοντας υπόψιν ότι το να ταυτιστεί κανείς με την μειονότητα είναι το ίδιο ριψοκίνδυνο με το να είσαι μέλος της, με αυτήν την ταύτιση κινδυνεύει, όπως αναφέραμε, κανείς να «φυσικοποιηθε»ί ή και να αποτελέσει αντικείμενο καταπίεσης. Υπάρχει λοιπόν ένα κοινωνικό κόστος για αυτήν την ταύτιση.

Σε αυτό το σημείο επομένως οι ερευνητές Παπαστάμου και Μιούνυ το 2001, αναφέρουν ότι δεν υπάρχει καμιά ούτε μειονότητα ούτε ιδεολογική θέση που να είναι άκαμπτη ή ευλύγιστη ακόμη και αν για μερικές απόψεις υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να θεωρηθούν άκαμπτες σε σύγκριση με άλλες, αυτό που είναι βασικό είναι η ίδια πράξη της αντίληψης. Όταν ο πληθυσμός δηλαδή αναγνωρίσει την ακαμψία αυτό που καταλαμβάνει την κύρια θέση είναι το μπλοκάρισμα της σχέσης μειονότητας - πληθυσμού που προσδιορίζει ακόμη και την σταθερότητα συμπεριφοράς της πηγής που είναι πρωταρχική για την διάδοση μιας καινοτομίας. Η ακαμψία δεν είναι πάντα καθοριστική στην δημιουργία μιας νέας γνώμης παρά μόνο εάν θεωρηθεί ως συνέπεια των προδιαθέσεων και χαρακτηριστικών της προσωπικότητας των μειονοτήτων, δηλαδή μπορεί να θεωρηθεί και ως αναπόφευκτη συνέπεια της κοινωνικής κατάστασης η μιας κοινωνικής περίστασης. Αυτό που καθιστά λειτουργική την ακαμψία είναι η «φυσικοποίηση» η οποία εξατομικεύει την συμπεριφορά της μειονότητας.

Υπάρχει λοιπόν, διασύνδεση ανάμεσα στις διάφορες ιδεολογικές λειτουργίες με τις ενδοπεριστασιακές παραλλαγές και αυτό οφείλεται σε ορισμένες κοινωνικές νόρμες που δίνουν ένα νέο ορισμό στην κοινωνική ταυτότητα.

Επομένως το αξιολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εγγράφονται οι διαδικασίες κοινωνικής επιρροής είναι πρωταρχικής σημασίας. Το γεγονός πράγματι ότι προσεγγίζει κανείς την μειονότητα σημαίνει για την κοινωνία και τον εαυτό του ότι ταυτίζεται με αυτήν την ομάδα και αν προσδίδεται αρνητική υφή στις ιδεολογικές τοποθετήσεις της μειονότητας κάθε ταύτιση μαζί της γίνεται ιδιαίτερα δυσχερής: τονίζεται ο αρνητικός χαρακτήρας της κοινωνικής παρέκκλισης και διευκολύνεται η ενεργοποίηση των ιδεολογικών μηχανισμών της «φυσικοποίησης». Η εισαγωγή αντίθετα ενός θετικότερου αξιολογικού πλαισίου όπως αυτό της κοινωνικής πρωτοτυπίας, της κεντροθέτησης στο περιεχόμενο του μηνύματος της πηγής επιρροής, της επιμονής στην πολιτική διάσταση των περιστάσεων ή της διάδοσης της καινοτομίας από δύο ανεξάρτητες μεταξύ τους

μειονότητες, διευκολύνει αυτήν την ταύτιση και παρεμποδίζει την δραστηριοποίηση αυτών των ιδεολογικών μηχανισμών που συμβάλλουν στον στιγματισμό των μειονοτήτων και στην μειωμένη έκδηλη ή δημόσια επιρροή (Παπαστάμου & Μιούνυ, 2001).

Σύμφωνα με όσα αναφέραμε μέχρι εδώ είδαμε λοιπόν ότι οι ερευνητές που ασχολήθηκαν με τις διαδικασίες κοινωνικής επιρροής, επικεντρώθηκαν στην πλειοψηφική και μειονοτική επιρροή. Το επόμενο λογικό βήμα από επιστημονικής σκοπιάς ήταν οι ερευνητές να συγκρίνουν την πλειοψηφική και μειονοτική επιρροή μέσα από το ίδιο θεωρητικό μοντέλο (Martin & Hewstone, 2001a, 2003b). Οι θεωρητικές εξελίξεις σε αυτό το ερευνητικό στάδιο θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν σε αυτές που το μοντέλο προτείνει ότι η πλειοψηφική και μειονοτική επιρροή καθορίζονται από δυο διαδικασίες επεξεργασίας (δυναμικό μοντέλο επεξεργασίας) και σε αυτές που το μοντέλο προτείνει ότι καθορίζονται από μια μονή διαδικασία επεξεργασίας. Πρόκειται να αναφερθούμε πρωτίστως στις θεωρητικές προσεγγίσεις που προτείνουν ότι τόσο η πλειοψηφική όσο και η μειονοτική επιρροή καθορίζονται από δυο διαφορετικές ποιοτικές διαδικασίες επεξεργασίας πληροφοριών

2.5. Διαδικά μοντέλα επεξεργασίας πληροφοριών (Dual - Process Models).

2.5.1. Το φαινόμενο της ιδεολογικής μεταστροφής . Η θεωρία της ιδεολογικής Μεταστροφής του Moscovici (1980)

Το φαινόμενο της ιδεολογικής μεταστροφής σύμφωνα με τον Moscovici (1980) είναι η «μη συνειδητή» γνωστικά έμμεση, κοινωνικά υπολανθάνουσα και χρονικά βραδυφλεγής επιρροή. Το φαινόμενο αυτό παρατηρήθηκε σε πολλά πειραματικά υποδείγματα όπου, ενώ η πλειοψηφία μπορεί να ασκήσει μεγαλύτερη επιρροή σε σύγκριση με τις μειονότητες αμέσως μετά την διάδοση του μηνύματος της, μετά από ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα η επιρροή της μειώνεται και αυξάνει η επιρροή των μειονοτήτων. Αυτό το φαινόμενο εκφράζεται σε κοινωνικά ορατό επίπεδο όταν η επιρροή της πλειοψηφίας είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με αυτή των μειονοτήτων στις προφορικές απαντήσεις των υποκειμένων στο πειραματικό έργο, ενώ αντίθετα στις γραπτές απαντήσεις τους, η πλειοψηφική επιρροή υστερεί μπροστά στις ενεργές μειονότητες των οποίων η επιρροή αυξάνεται.

Επίσης όπως ήδη αναφέραμε, η επιρροή των μειονοτήτων δεν εκφράζεται άμεσα ούτε στιγμιαία, αλλά μπορεί να εμφανίζεται καθυστερημένα και έμμεσα. Δηλαδή, ενώ η πλειοψηφία μπορεί να ασκήσει μεγαλύτερη επιρροή στην συνθήκη όπου τα υποκείμενα καλούνται να πουν κατά πόσο συμφωνούν με τις απόψεις της πλειοψηφίας ή της μειονότητας, και καλούνται να απαντήσουν για το ίδιο θέμα, χωρίς να υπάρχει άμεση σχέση σε αυτά που υποστηρίζει η πηγή κοινωνικής επιρροής και σε αυτά που πρεσβεύουν οι ίδιοι, στην περίπτωση αυτή η επιρροή των μειονοτήτων αυξάνεται κατά τρόπο ώστε τα υποκείμενα χωρίς να το συνειδητοποιούν, πλησιάζουν περισσότερο τις απόψεις της μειονότητας και πολύ λιγότερο της πλειοψηφίας (Παπαστάμου, 1989).

Στα πλαίσια εξίσου της σύγκρισης μεταξύ της επιρροής που εξασκείται από τις πλειοψηφίες και τις μειονότητες, οι περισσότερες έρευνες πάνω στην κοινωνική συμμόρφωση κατέδειξαν περισσότερο άμεση επιρροή από τις πλειοψηφίες σε σύγκριση με τις μειονότητες και ότι γενικά τα υποκείμενα κινούνται προς την πλειοψηφική θέση περισσότερο στις πρώτες δοκιμές ή στις πρώτες συζητήσεις στα πειραματικά έργα από ότι στην μειονοτική άποψη, και ότι όταν η μειονοτική επιρροή εμφανισθεί τείνει να εκδηλωθεί με υπολανθάνουσα μορφή. Η επιρροή των μειονοτήτων φαίνεται να είναι υπολανθάνουσα και υπάρχουν πολλά πειραματικά παραδείγματα αναφορικά με την

πλειοψηφική επιρροή όπου το έκδηλο /άμεσο επίπεδο της είναι ισχυρό ενώ το υπολανθάνον / έμμεσο ανύπαρκτο ή αδύναμο (Nemeth, 1984 · Souchet, Tafani, Codaccioni, & Mugny, 2006 · Tafani, Souchet, Codaccioni, & Mugny, 2003).

Θα αναφέρουμε εδώ, ότι στα πλαίσια της κοινωνικής επιρροής και στις συνθήκες της πλειοψηφικής πηγής επιρροής, προκαλείται το φαινόμενο της *ενδοτικότητας* όπως μελετήθηκε από τον Kelman (1958) όπου η κοινωνική συμμόρφωση των υποκειμένων έχει ένα τελείως λειτουργικό ρόλο : επιτρέπει δηλαδή στα υποκείμενα να κερδίσουν την αποδοκιμασία της ομάδας , και να αποφύγουν τις συνέπειες του κοινωνικού αντικονφορμισμού τους, για να εξασφαλίσουν μια θετική διευθέτηση των σχέσεων τους με την πηγή επιρροής. Οι πεποιθήσεις τους δεν αλλάζουν στο παραμικρό. Ο Kelman (1958) υποστήριξε ότι αυτή η διαδικασία κοινωνικής επιρροής παρεμβαίνει σε συνθήκες όπου η πηγή ασκεί έναν αληθινό κοινωνικό έλεγχο στα υποκείμενα και η επιρροή βασίζεται σε σχέσεις εξουσίας.

Η μέτρηση της μεταστροφής από τις μειονότητες αντίθετα, έτσι όπως μελετήθηκε από τους ερευνητές πάει από την μέτρηση των κατ' ιδίαν κοινωνικών στάσεων (Maass & Clark, 1983 · Martin, 1983 · Mugny, 1976) την χρονικά καθυστερημένη κοινωνική εκτίμηση (Moscovici, Mugny, & Papastamou, 1981) την χρήση έμμεσων μετρήσεων της κοινής γνώμης Παπαστάμου και Μιούνυ (1983) για να καταλήξει σε λεπτές διαδικασίες που καλύπτουν την σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην άσκηση μειονοτικής ή πλειοψηφικής επιρροής και την εξαρτημένη μεταβλητή (Moscovici & Lage, 1976 · Moscovici & Personnaz, 1980 · Nemeth & Kwan, 1985). Οι έρευνες διαφέρουν σε τέσσερα σημεία αν και μελετούν την μέτρηση της ίδιας έννοιας της μεταστροφής.

Τον χρόνο - την χρονικά άμεση ή χρονικά καθυστερημένη μεταστροφή.

Την ιδιαιτερότητα –την άμεση ή έμμεση κοινωνική επιρροή.

Τον ιδιωτικό χαρακτήρα – απάντηση δημόσια ή κατ' ιδίαν.

Την συνειδητοποίηση της σχέσης μεταξύ της συνθήκης κοινωνικής επιρροής και της εξαρτημένης μεταβλητής (Παπαστάμου, 1989).

Η μειονοτική επιρροή επομένως τείνει να είναι δυνατότερη σε υπολανθάνον επίπεδο. Ένα από τα πρώτα πειραματικά υποδείγματα (Παπαστάμου, 1989) που καταδεικνύει τις διαστάσεις μεταξύ των πλειοψηφικών και μειονοτικών διαδικασιών επιρροής, της πλειοψηφικής ενδοτικότητας και της ιδεολογικής μεταστροφής, είναι του Moscovici και

Lage (1976) όπου τα υποκείμενα έρχονται αντιμέτωπα με μια μειονότητα, είτε με μια πλειοψηφία οι οποίες επιδεικνύουν μια σταθερότητα της συμπεριφοράς τους θεωρώντας ότι μια σειρά από μπλε διαφάνειες είναι πράσινες. Παρατηρείται το φαινόμενο λοιπόν της άμεσης και κοινωνικά εμφανούς πλειοψηφικής επιρροής όπου το 40,16% των υποκειμένων που αντιμετωπίζουν μια πλειοψηφική επιρροή δίνουν «πράσινες» απαντήσεις έναντι 10,7% που έρχονται αντιμέτωπα με μια μειονότητα. Παρόλα αυτά προχωρώντας τις μετρήσεις τους σε ένα τεστ αντίληψης χρωμάτων το οποίο βασίζεται σε μια οφθαλμαπάτη (όταν κάποιος βλέπει ένα χρώμα και στην συνέχεια βρεθεί στο σκοτάδι βλέπει το συμπληρωματικό του μετέπειτα και όχι το ίδιο χρώμα) οι ερευνητές κάνοντας την υπόθεση ότι, αν μια μειονότητα μπορεί να αλλάξει τον κοινωνικό - γνωστικό κώδικα του δέκτη επιρροής τότε τα υποκείμενα της συνθήκης μειονότητα θα έβλεπαν το συμπληρωματικό χρώμα του πράσινου και όχι του μπλε, απέδειξαν ότι πράγματι τα υποκείμενα της συνθήκης της μειονότητας συνέχιζαν να βλέπουν το συμπληρωματικό χρώμα του πράσινου, ενώ τα υποκείμενα που αντιμετώπισαν μια πλειοψηφία έβλεπαν το συμπληρωματικό χρώμα του μπλε, ενώ πρωτύτερα δήλωναν ότι ήταν πράσινη. Εδώ στην πρώτη περίπτωση επομένως έχουμε να κάνουμε με ένα φαινόμενο ιδεολογικής μεταστροφής ενώ στην δεύτερη περίπτωση με την περίπτωση της κοινωνικής ενδοτικότητας.

Σε μια άλλη έρευνα εν συνεχεία του Moscovici και Personnaz (1980) το οποίο διενεργήθηκε προκειμένου να ελεγχθεί η εναλλακτική ερμηνεία που δόθηκε από τους Avermaet και Doms (1980) και Sorrentino, King και Leo (1980) στο φαινόμενο αυτό, ότι πρόκειται δηλαδή για ένα είδος «πληροφοριακής μεταδοτικότητας» των απαντήσεων (τα υποκείμενα δηλαδή επειδή άκουγαν συνεχώς την απάντηση «πράσινο» είχαν την τάση να αναπαράγουν την ίδια απάντηση) επιβεβαιώθηκαν οι υποθέσεις των ερευνητών, ότι η μειονότητα μπορεί να προκαλέσει το φαινόμενο της μεταστροφής (τα υποκείμενα βλέπουν το συμπληρωματικό χρώμα του «πράσινου») στο επίπεδο του τεστ διάκρισης των χρωμάτων, ακόμα και στα υποκείμενα τα οποία κατά την διάρκεια του πειράματος «δήλωναν ότι έβλεπαν» και «έβλεπαν» το χρώμα του μπλε.

Άλλα πειραματικά υποδείγματα όπως αυτό του (Moscovici κ.συν., 1981) που χρησιμοποιεί ερεθίσματα που αναφέρονται στην γνώμη των υποκειμένων αποδεικνύουν την διαφοροποίηση ανάμεσα στην πλειοψηφική ενδοτικότητα και την μειονοτική

μεταστροφή τόσο στα άμεσα όσο και στα έμμεσα ερωτήματα που απαρτίζουν την επιρροή. Το πείραμα αυτό αποδεικνύει ότι η άσκηση κοινωνικού ελέγχου τόσο από την πλειοψηφική πηγή όσο και την μειονοτική πηγή επιρροής δηλαδή η άμεση αντιπαράθεση των απόψεων της πλειοψηφικής ή μειονοτικής επιρροής, είναι σε θέση να προκαλέσει ένα είδος κοινωνικής ενδοτικότητας ανεξάρτητα από την ευλυγισία ή την ακαμψία διαπραγμάτευσης. Αντίθετα, σε μεταγενέστερο χρόνο η επιρροή μειώνεται τόσο στα άμεσα όσο και στα έμμεσα ερωτήματα. Η ευλύγιστη ή άκαμπτη πλειοψηφία δεν προκαλεί το φαινόμενο της μεταστροφής στα έμμεσα ερωτήματα.

Η άκαμπτη μόνο μειονότητα διατηρεί την μειωμένη άμεση επιρροή λόγω της ακαμψίας της. Ενώ στα έμμεσα ερωτήματα οι μειονότητες προκαλούν το φαινόμενο της μεταστροφής δηλαδή η ευλύγιστη μειονότητα εξασκεί μια έμμεση επιρροή, ενώ η άκαμπτη μειονότητα, προκαλεί μια αισθητά εντονότερη έμμεση αποδοχή των απόψεων της (Παπαστάμου, 1989). Αναφορικά με αυτά τα ευρήματα των πειραματικών έργων και το προνόμιο των μειονοτήτων να αλλάζουν τις απόψεις του δέκτη επιρροής, ο Moscovici (1980) υποστήριξε ότι η κοινωνική πίεση δημιουργεί ένταση, αλλά ο τρόπος για να βγει κάποιος από αυτήν την ένταση είναι διαφορετικός, εάν η πηγή επιρροής είναι πλειοψηφική ή μειονοτική. Υποστήριξε ότι η *δημόσια* αλλαγή είναι ευκολότερη γι' αυτούς που βρίσκονται αντιμέτωποι με μια πλειοψηφία, αφού μια αλλαγή στον *ιδιωτικό* τομέα θα προκαλούσε στα υποκείμενα μια αντίληψη στέρησης της ατομικότητας τους. Η μετακίνηση προς τον *ιδιωτικό* τομέα θα μπορούσε να ήταν ευκολότερη για αυτούς που βρίσκονται αντιμέτωποι με μια σταθερή μειονότητα, επειδή οι άνθρωποι δεν επιθυμούν να είναι παρεκκλίνοντες «ακόμα και όταν υιοθετούν μια παρεκκλίνουσα άποψη» (Moscovici, 1980, σελ. 216). Έτσι, παρατηρούμε οι πλειοψηφίες να έχουν περισσότερο άμεση επιρροή και οι μειονότητες έμμεση επιρροή (Nemeth, 1984).

Παρακάτω πρόκειται να αναφερθούμε στις διαδικασίες και τους ψυχοκοινωνιολογικούς μηχανισμούς που διέπουν το φαινόμενο της μεταστροφής από τις μειονότητες σε σύγκριση με τις πλειοψηφίες, που αδυνατούν να προκαλέσουν αυτό το φαινόμενο, όπως προτάθηκαν από τους ερευνητές στα πλαίσια των δυαδικών ερμηνευτικών μοντέλων (*dual-process models*) της μειονοτικής και πλειοψηφικής επιρροής.

2.5.2 Οι γνωστικές διαδικασίες που διέπουν την ιδεολογική μεταστροφή.

Το κύριο θέμα της θεωρίας της μεταστροφής του Moscovici (1980, 1985) είναι ότι όλα τα είδη επιρροής, είτε από μια πλειοψηφία, είτε από μια μειονότητα εισάγουν μια σύγκρουση και ότι τα υποκείμενα υποκινούνται να επιλύσουν αυτή την σύγκρουση. Η επίλυση της σύγκρουσης ποικίλλει και τα υποκείμενα χρησιμοποιούν διαφορετικές διαδικασίες με διαφορετικά αποτελέσματα ανάλογα με την πηγή της κοινωνικής επιρροής. Στην περίπτωση της πλειοψηφικής επιρροής ο Moscovici (1980) προτείνει ότι τα υποκείμενα καταπιάνονται σε μια «*διαδικασία σύγκρισης*» όπου συγκεντρώνουν την προσοχή τους

«...σε αυτά που οι άλλοι λένε, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να συμφωνήσουν με τις απόψεις τους ή τις εκτιμήσεις τους» (Moscovici, 1980, σελ. 214).

και εφόσον η ταύτιση με την πλειοψηφία είναι επιθυμητή, τα υποκείμενα συμμορφώνονται με την πλειοψηφική θέση χωρίς να δώσουν ιδιαίτερη σημασία στο περιεχόμενο του μηνύματος. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, την δημόσια συμμόρφωση στην πλειοψηφική θέση με λίγη ή καθόλου ιδιωτική ή έμμεση αλλαγή στάσης.

Αντίθετα, δια μέσου της διάκρισης της η μειονότητα μπορεί να προκαλέσει την ενεργοποίηση μιας «*διαδικασίας επικύρωσης*» κατά την οποία τα υποκείμενα «...εξετάζουν τις απόψεις κάποιου ή τις εκτιμήσεις, για να τις επιβεβαιώσουν και να τις επικυρώσουνγια να δουν τι είδε η μειονότητα, να καταλάβουν τί κατανόησε» (Moscovici, 1980, σελ. 21).

Ενώ η μειονοτική επιρροή μπορεί να μην οδηγήσει στην δημόσια συμφωνία, από τον φόβο της κατηγοριοποίησης σαν μέλος της μειονότητας (Mugny, 1982) η εξέταση της μειονοτικής θέσης μπορεί να οδηγήσει στην μεταστροφή σε ένα έμμεσο, υπολανθάνον ή ιδιωτικό επίπεδο. (Martin & Hewstone, 2003). Η θεωρία μεταστροφής του Moscovici (1980, 1985a) αναπαριστά μια μεγάλη αλλαγή από το προηγούμενο γενετικό του μοντέλο. Το επίκεντρο της εξήγησης της θεωρίας του άλλαξε από τις αποδόσεις (οι οποίες βασίζονται στις αντιλήψεις που απορρέουν από το είδος συμπεριφοράς της πηγής επιρροής) σε μια εξήγηση περισσότερο γνωστικής κατεύθυνσης (όπου η επιρροή είναι αποτέλεσμα του βαθμού επεξεργασίας του μηνύματος της πηγής επιρροής). Η θεωρία μεταστροφής ασπάζεται την κοινωνιο - γνωστική κατεύθυνση η οποία αντιλαμβάνεται τα άτομα ως επεξεργαστές πληροφοριών (Martin & Hewstone, 2003).

Οι δυο γνωστικές διαδικασίες που παρεμβαίνουν στην επίλυση της σύγκρουσης διαφέρουν σε δυο διαστάσεις στην «εστία προσοχής» και στην «γνωστική δραστηριότητα». Στην περίπτωση της πλειοψηφικής επιρροής η προσοχή των υποκειμένων στρέφεται προς τα άλλα μέλη της ομάδας προς την σχέση μεταξύ τους και τα μέλη της πλειοψηφίας (διαπροσωπική εστίαση) ενώ στην περίπτωση της μειονοτικής επιρροής η προσοχή των υποκειμένων στρέφεται προς το πειραματικό έργο ή ερέθισμα(εστίαση μηνύματος). Επομένως όταν η πηγή επιρροής είναι μια μειονότητα υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες τα άτομα να χρησιμοποιήσουν περισσότερα επιχειρήματα η αντεπιχειρήματα αναφορικά με το πρόβλημα, παρά όταν η πηγή επιρροής είναι μια πλειοψηφία και κατά συνέπεια η γνωστική δραστηριότητα των υποκειμένων είναι εντονότερη στην περίπτωση της μειονοτικής επιρροής (Martin & Hewstone, 2003 · Παπαστάμου, 1989).

Αναφορικά με την εστία προσοχής οι έρευνες όπως των (Campbell, Tesser, & Fairley, 1986 · Tesser, Campbell, & Mickler, 1983) που ασχολήθηκαν με αυτές τις υποθέσεις της θεωρίας της μεταστροφής τυπικά χρησιμοποίησαν απλά ερεθίσματα (όπως θορύβους) και κατέδειξαν ότι τα υποκείμενα έδιναν περισσότερο προσοχή σε αυτά τα ερεθίσματα όταν βρίσκονταν αντιμέτωπα με μια μειονότητα περισσότερο παρά με μια πλειοψηφία. Οι Guillon και Personnaz (1983) στην έρευνα τους μαγνητοσκοπούσαν τις συζητήσεις ατόμων που είτε έρχονταν αντιμέτωπα με μια πλειοψηφία, είτε με μια μειονότητα και μετέπειτα ζητούσαν από τα υποκείμενα να εκφράσουν τις απόψεις τους εφόσον έβλεπαν κάποια αποσπάσματα των μαγνητοφωνημένων συζητήσεων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα υποκείμενα στην συνθήκη μειονότητα ένιωθαν κυρίως μια γνωστική σύγκρουση ενώ τα υποκείμενα της συνθήκης πλειοψηφία ένιωθαν μια διαπροσωπική σύγκρουση . Εδώ, παρόλο που στην έρευνα δεν παρατηρείται ποιο είναι το επίκεντρο της προσοχής, τα ευρήματα τείνουν να επιβεβαιώσουν την υπόθεση του Moscovici το 1980 και το 1985 (Martin & Hewstone, 2003 · Παπαστάμου, 1989).

Αναφορικά με την γνωστική δραστηριότητα ο Moscovici (1980, 1985) υποστήριξε ότι όσον αφορά την ποσότητα της γνωστικής δραστηριότητας, η μειονότητα μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη και λεπτομερέστατη εξέταση του μηνύματος από μια πλειοψηφία. Αυτή η υπόθεση μελετήθηκε με την έκθεση των υποκειμένων σε μηνύματα με δυνατά η ασθενή επιχειρήματα (Petty & Cacioppo, 1986). Η υπόθεση που κάνουν οι ερευνητές εδώ είναι ότι οι συμμετέχοντες που υποκινούνται και είναι ικανοί να επεξεργαστούν το μήνυμα θα πρέπει να επηρεαστούν περισσότερο από τα δυνατά επιχειρήματα παρά από τα ασθενή. Οι διαφορές μεταξύ δυνατών και ασθενών επιχειρημάτων (οι οποίες δείχνουν την επεξεργασία του μηνύματος) βρέθηκαν για την πλειοψηφική ή μειονοτική πηγή επιρροής σε διαφορετικές συνθήκες. Καταδεικνύεται Martin και Hewstone (2000) ότι το επίπεδο της επεξεργασίας του μηνύματος εξαρτάται από την απαίτηση επεξεργασίας, η οποία επικρατεί την στιγμή της παρουσίασης του μηνύματος και όταν οι απαιτήσεις είναι χαμηλές τα υποκείμενα δείχνουν μια μεγαλύτερη πλειοψηφική παρά μειονοτική επιρροή ενώ όταν οι απαιτήσεις είναι μεσαίου επιπέδου τείνουν να επεξεργάζονται το μήνυμα σε μεγαλύτερο βαθμό στην μειονοτική συνθήκη παρά στην πλειοψηφική συνθήκη (Martin & Hewstone, 2003).

Αναφορικά με την ποιότητα της γνωστικής δραστηριότητας ο Moscovici (1980, 1985) υποστήριξε ότι τα άτομα παράγουν περισσότερα επιχειρήματα και αντεπιχειρήματα όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με μια μειονότητα, παρά από ότι σε μια πλειοψηφία. Οι Maas και Clark το 1983 για να ελέγξουν αυτήν την υπόθεση, εξέθεσαν τα υποκείμενα στο μήνυμα μιας πλειοψηφίας και μιας μειονότητας και μέτρησαν την ποιότητα της σκέψης τους χρησιμοποιώντας μια τεχνική κατά την οποία τα υποκείμενα εφόσον διάβασαν το μήνυμα, έγραψαν όλες τις σκέψεις τους σε σχέση με αυτό. Ενώ δεν υπήρχε διαφορά στο συνολικό αριθμό των επιχειρημάτων, η μειονότητα οδήγησε σε περισσότερα επιχειρήματα υπέρ της άποψης της και σε λιγότερα εναντίον της (Martin & Hewstone, 2003 · Παπαστάμου, 1989).

Όσον αφορά την σχέση ανάμεσα στο είδος γνωστικής δραστηριότητας που προκαλεί η άσκηση μειονοτικής επιρροής και το επίπεδο της επιρροής έρευνες όπως αυτές των Maass, West και Cialdini (1987) κατέδειξαν ότι καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει το είδος της γνωστικής δραστηριότητας στην «αδιωτική» αλλαγή της κοινωνικής στάσης και όχι στην «δημόσια» αλλαγή στάσης. Δηλαδή, όσο περισσότερο μιλάει ένα άτομο

υπέρ μιας συγκεκριμένης άποψης τόσο περισσότερο αλλάζει την «ιδιωτική» του στάση προς αυτή την κατεύθυνση. Αντίθετα, η σχέση ανάμεσα στο γεγονός ότι μιλάει δημόσια για ένα θέμα και στην «δημόσια» αλλαγή της στάσης του είναι αδύναμη (Παπαστάμου, 1989).

Ένα άλλο διμερή ερμηνευτικό μοντέλο επεξεργασίας για την πλειοψηφική και μειονοτική επιρροή που ενασχολήθηκε με την υπόθεση των ποιοτικά διαφορετικών μορφών κοινωνικής επιρροής είναι αυτό της Nemeth (1987, 1995) και των συνεργατών της. Σύμφωνα με την συγκλίνουσα- αποκλίνουσα-διαφοροποιημένη θεωρία της, η πλειοψηφία και η μειονότητα καταλήγουν σε διαφορετικούς τύπους ειδών σκέψης, που το καθένα απαιτεί γνωστική ικανότητα. Η Nemeth (1987, 1995) υποστήριξε ότι η ποσότητα και το είδος της γνωστικής δραστηριότητας είναι διαφορετικό όταν η πηγή επιρροής είναι μια μειονότητα παρά όταν είναι μια πλειοψηφία. Μέσω των ερευνών της καταδείχθηκε ότι τα υποκείμενα διέκριναν μια σειρά πρωτότυπων λύσεων όταν βρίσκονταν αντιμέτωπα με μια μειονότητα, ενώ ακολουθούσαν τις λύσεις που είχαν προταθεί από την πλειοψηφία όταν βρίσκονταν αντιμέτωπα με την τελευταία. Η ποικιλία των σκέψεων ήταν μεγαλύτερη όταν τα υποκείμενα ήταν αντιμέτωπα με την μειονότητα παρά όταν ήταν αντιμέτωπα με την πλειοψηφία. Τα υποκείμενα σκέφτονταν λύσεις που δεν είχαν προταθεί από την μειονότητα και επομένως οι ερευνητές υποστήριξαν ότι η γνωστική δραστηριότητα ήταν μεγαλύτερη για να βρεθούν αυτές οι λύσεις. Δηλαδή τα άτομα που βρίσκονται αντιμέτωπα με μια πλειοψηφία αναπτύσσουν συλλογισμούς γύρω από το «μήνυμα» της πλειοψηφίας(συγκλίνουσες σκέψεις) ενώ στα άτομα που έρχονται αντιμέτωπα με μια μειονότητα, οι συλλογισμοί τους δεν αφορούν τόσο το μήνυμα αυτό καθαυτό αλλά περισσότερο το «πρόβλημα» που τίγεται το οποίο ξεπερνάει κατά πολύ το ακριβές περιεχόμενο που τίγεται από την μειονότητα. Οι μειονότητες λοιπόν, είναι σε θέση να προκαλέσουν μια δημιουργικότερη, πρωτότυπη και διαφοροποιημένη γνωστική δραστηριότητα σε σύγκριση με την πλειοψηφία (Nemeth, 1987 · Παπαστάμου, 1989).

Επιπρόσθετα στα διμερή μοντέλα διαδικασιών επιρροής εντάσσεται και η *θεωρία επεξεργασίας πληροφοριών* των Pérez και Mugny (1996) η οποία επανεντάσσοντας τις διαδικασίες επιρροής στα πλαίσια των διομαδικών σχέσεων, πρεσβεύει ότι η επιρροή είναι αποτέλεσμα της *διαφωνίας* με τον άλλο δηλαδή τις πηγές επιρροής. Η έννοια της επεξεργασίας της σύγκρουσης εδώ σχετίζεται με τον τρόπο με τον οποίο το υποκείμενο

χειρίζεται και σημασιολογεί αυτή την σύγκρουση (Pérez & Mugny, 1996). Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία σε αυτό το θεωρητικό μοντέλο είναι ότι η φύση της επεξεργασίας της σύγκρουσης και τα είδη επιρροής, εξαρτώνται από τον τύπο του πειραματικού έργου και της πηγής επιρροής, η οποία εισάγει αυτήν την διαφωνία. (Martin & Hewstone, 2003).

Το θεωρητικό αυτό μοντέλο είναι παρόμοιο με το μοντέλο μεταστροφής του Moscovici (1980) προτείνοντας ότι η διαφωνία με μια πηγή επιρροής προκαλεί σύγκρουση (με το επίπεδο της σύγκρουσης να είναι ανάλογο της διαφωνίας) και ότι οι ψυχολογικές διαδικασίες που απορρέουν από αυτήν την σύγκρουση εξαρτώνται από το εάν αυτή προέρχεται από μια πλειοψηφική ή μειονοτική πηγή επιρροής. Όμως, ενώ η θεωρία μεταστροφής επικεντρώνεται στην επίλυση της σύγκρουσης, αυτή η προσέγγιση μελετά την επεξεργασία της σύγκρουσης. Αντίθετα με την θεωρία μεταστροφής η οποία διακρίνει αποκλειστικές διαδικασίες και αποτελέσματα για κάθε πηγή επιρροής, η θεωρία της επεξεργασίας της σύγκρουσης προτείνει μια προσέγγιση «συμπτωματικότητας» (contingency approach) όπου η φύση της επεξεργασίας της σύγκρουσης, όπως αναφέραμε παραπάνω, και τα είδη επιρροής, εξαρτώνται από το είδος του έργου και τον τύπο της πηγής επιρροής που εισάγει την διαφωνία. Το είδος του έργου συνδέεται με δυο εξαρτημένες μεταβλητές. Η πρώτη μεταβλητή αφορά στην *θεμελίωση του λάθους*: εάν το έργο είναι αντικειμενικό ενέχοντας μια ξεκάθαρη σωστή απάντηση (με όλες τις άλλες απαντήσεις να είναι λάθος) το κόστος για το άτομο του να κάνει λάθος είναι *υψηλό*, ενώ εάν το έργο είναι τέτοιο όπου η σωστή αντικειμενικά απάντηση δεν μπορεί να καθοριστεί, το κόστος του υποκειμένου του να κάνει λάθος είναι *χαμηλό*. Η δεύτερη μεταβλητή αφορά εάν οι απαντήσεις σε ένα δεδομένο έργο είναι *κοινωνικά παγιωμένες* δηλαδή εάν *παγιώνουν κοινωνικά* το υποκείμενο ή όχι: εάν η απάντηση ορίζει την υπαγωγή του υποκειμένου σε μια κοινωνική κατηγορία ή του προσδίδει μια ιεραρχημένη θέση σε μια κατηγορία, τότε πρόκειται για κοινωνικά παγιωμένο έργο, ενώ εάν η απάντηση δεν ορίζει το υποκείμενο σε μια ειδικά κοινωνική κατηγορία τότε πρόκειται για μη κοινωνικά παγιωμένο έργο (Martin & Hewstone, 2007).

Αυτές οι διαστάσεις αναφέρονται σε τέσσερις κοινωνικές καταστάσεις καθεμία από τις οποίες συνδέεται με διαφορετικές ψυχολογικές διαδικασίες οι οποίες επεμβαίνουν στην επεξεργασία της σύγκρουσης.

Η θεωρία επεξεργασίας της σύγκρουσης (Martin & Hewstone, 2007) είναι μια απόπειρα για να ερμηνευθούν πολλά φαινόμενα κοινωνικής επιρροής, δια μέσου πολλών κοινωνικών καταστάσεων εντός ενός θεωρητικού πλαισίου.

Ένα μέρος αυτού του θεωρητικού πλαισίου συνδέεται και είναι συνώνυμο με τις τυπικές μελέτες πάνω στην πλειοψηφική και μειονοτική επιρροή και είναι αυτό το οποίο εμπλέκει υποκειμενικά έργα που είναι κοινωνικά παγιωμένα. Η σύγκρουση η οποία συνδέεται με την πηγή επιρροής σε αυτήν την κατάσταση καθορίζεται από την σημασία που προσδίδεται σε αυτήν, με την έννοια της ενδο - ομαδικής ή εξω - ομαδικής ολομέλειας. Αυτό που κυρίως πρωτεύει εδώ δηλαδή είναι να ανήκει ή όχι η πηγή επιρροής στην ίδια κοινωνική κατηγορία με τον στόχο επιρροής, δεδομένου ότι το πλαίσιο αναφοράς σε ό,τι σχετίζεται με τις γνώμες, τοποθετείται στο κοινό σημείο των ομάδων υπαγωγής και αναφοράς (Martin & Hewstone, 2007).

Η ΘΕΣ ενέχει υποθέσεις παρόμοιες με αυτές του Moscovici (1980, 1986) προτείνοντας ότι η πλειοψηφική πηγή επιρροής οδηγεί σε μια ελάχιστη επεξεργασία του μηνύματος της, ενώ η μειονοτική πηγή οδηγεί σε μια εκτενέστερη εξέταση του μηνύματος της, ειδικά όταν η διαδικασία κοινωνικής σύγκρισης είναι ασθενής.

Όταν η πηγή επιρροής είναι ενδο – ομαδική και όπως μπορεί κάποιος να υποθέσει ότι μπορεί να είναι πλειοψηφική, η κανονιστική σύγκρουση θα είναι αυξημένη και η συμμόρφωση στην πλειοψηφική θέση θα έλθει, χωρίς να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στο περιεχόμενο του μηνύματος. Αυτό είναι παρόμοιο με την περιγραφή του Moscovici (1980, 1986) για την διαδικασία σύγκρισης που επεμβαίνει στην πλειοψηφική επιρροή (Martin & Hewstone, 2007).

Σύμφωνα με την ΘΕΣ (Pérez & Mugny, 1996) κάθε γνωστική σύγκρουση είναι καταρχήν μια κοινωνική σύγκρουση και η κοινωνική σύγκρουση επιλύεται στο επίπεδο της κοινωνικής σχέσης με την πηγή επιρροής, ενώ η γνωστική σύγκρουση επιλύεται στο επίπεδο της επεξεργασίας των απαντήσεων της πηγής επιρροής. Επίσης, εάν η κοινωνική σύγκρουση είναι ιδιαίτερα έντονη η επίλυση και σαφώς η επεξεργασία της γνωστικής σύγκρουσης δεν πρόκειται να γίνει, εφόσον η κοινωνική σύγκρουση δεν έχει επιλυθεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Αυτές οι τάσεις εφαρμόζονται σύμφωνα με την θεωρία για την επίλυση της σύγκρουσης ανάλογα με τον τύπο των έργων και το είδος της πηγής επιρροής τόσο σε έκδηλο επίπεδο (δημόσια επιρροή, άμεση) αλλά και στο υπολανθάνον

(ιδιωτική επιρροή, έμμεση ή βραδυφλεγής επιρροή).

Επομένως, στα υποκειμενικά έργα που παγιώνουν κοινωνικά τα υποκείμενα και συνδέονται με τις μελέτες πάνω στην μειονοτική επιρροή, όταν η πηγή είναι *ενδο-ομαδική* και ειδικότερα *πλειοψηφική*, η επίλυση της *κανονιστικής σύγκρουσης* με την έννοια του ότι το υποκείμενο περιμένει μια συμφωνία με την ενδο - ομάδα και δεν την έχει, μπορεί να οδηγήσει στην εντατικοποίηση της διαδικασίας *αυτό-κατηγοριοποίησης*, όπου υπερέχει η ένταση της συμμόρφωσης στις θέσεις της ενδο- ομάδας, δηλαδή της αυτό-απόδοσης της απάντησης που θεωρείται ότι καθορίζει την αυτο-ομάδα. Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει μια κανονιστική εξάρτηση από την πηγή επιρροής Η έμμεση επιρροή ,οδηγεί σε αυτή την κατάσταση, σε μια *εσωτερίκευση*. Παρόλα αυτά , όταν οι θέσεις της ενδο - ομαδικής πηγής καταλαμβάνουν ακραίες θέσεις στα περιθώρια της ενδο-ομάδας, και γίνονται αρνητικά αντιληπτές τότε εισαγάγουν μια *σύγκρουση ταύτισης*. Τότε η προσοχή των στόχων προσανατολίζεται στην δημιουργία ενδο-κατηγοριακών υποδιαίρέσεων, και η *απόκρυψη* που απορροφά την κοινωνιογνωστική δραστηριότητα του υποκειμένου, δεν αφήνει τα περιθώρια ούτε για άμεση ούτε για έμμεση επιρροή, πράγμα που συνιστά την περίπτωση του *αδιαχώριστου*. Η *απόκρυψη* συνίσταται στην διαδικασία κατά την οποία τα υποκείμενα που ανήκουν στην ενδο-ομάδα και αποτελούν την πηγή επιρροής έχουν χαρακτηριστεί αρνητικά και απορρίπτονται περισσότερο από τους στόχους, σε σύγκριση με το, εάν ανήκαν στην ενδο- ομάδα. Εδώ, το αντικείμενο της σύγκρουσης είναι η προστασία της κοινωνικής ταυτότητας και εκφράζει την άρνηση της ομοιογενοποίησης στην ενδο-ομάδα με αρνητικά χαρακτηριστικά που αποδίδονται στους παρεκκλίνοντες.

Στις περιπτώσεις όπου υπερέχει μια δυνατή σύγκρουση ταύτισης με την πηγή επιρροής και μια δυνατή διαδικασία αυτο-κατηγοριοποίησης, θα έχουμε μια λανθάνουσα επιρροή της ομάδας μεγαλύτερης της έκδηλης, καθώς ο στόχος είτε θεωρεί σημαντική, για τον ορισμό των πρωτότυπων θέσεων της ενδο - ομάδας την ακραία θέση που υπερασπίζεται η πηγή, είτε θεωρεί ότι η ακραία θέση της πηγής είναι πιο πρωτότυπη της κατηγορίας τους έστω και εάν αυτές οι θέσεις περιβάλλονται με αρνητικές φορτίσεις. Εδώ, η λανθάνουσα επιρροή εξαρτάται από την σύγκρουση η οποία οφείλεται στην απώλεια της συνοχής και της ομοιογένειας της ενδο – ομάδας (Pérez & Mugny, 1996).

Σύμφωνα με τους Martin και Hewstone (2007) όταν η πηγή επιρροής είναι εξω-ομαδική, όπως η μειονότητα και συνδέεται με αρνητικές φορτίσεις η συμφωνία μαζί της μπορεί να είναι απειλητική για την αυτό - εικόνα του υποκειμένου, και επέρχεται μια σύγκρουση ταύτισης. Η ιδιωτική και έμμεση επιρροή μπορεί να προκληθεί από την ενεργοποίηση της διαδικασίας του διαχωρισμού ή της διάκρισης μεταξύ της διαδικασίας της κοινωνικής σύγκρισης και της γνωστικής επικύρωσης, όπου με αυτόν τον τρόπο οι στόχοι επιρροής επιλύουν την διομαδική σύγκρουση εννοώντας με αυτό, ότι μόνο σε αυτήν την περίπτωση τα υποκείμενα οδηγούνται να επικεντρώσουν την προσοχή τους περισσότερο στις μειονοτικές θέσεις (Mugny, Butera, Souchez-Mazas, & Pérez, 1995).

Θα μπορούσαμε να εξηγήσουμε την έμμεση επιρροή σε αυτήν την περίπτωση ως εξής: όταν η πηγή επιρροής είναι *εξω - ομαδική* όπως συμβαίνει με τις μειονότητες, η σύγκρουση είναι *διομαδική* και κατά αυτόν τον τρόπο το υποκείμενο μπορεί να απορρίψει την μειονότητα με την απλή λειτουργία της κατηγοριοποίησης (Tajfel, 1972). Πρόκειται περισσότερο εδώ για μια σύγκρουση απαντήσεων και αντιπαράθεση ανταγωνιστικών απόψεων όπου δημιουργείται μια συμβολική κοινωνική αντιπαράθεση των απόψεων. Η επίλυση της σύγκρουσης σε αυτήν την περίπτωση, σε έκδηλο επίπεδο γίνεται συντηρώντας ή οξύνοντας την κοινωνική διαφοροποίηση μεταξύ των ομάδων (Doise, 1976). Προκειμένου να εξασφαλιστεί η διομαδική διαφορά γνώμης ο στόχος μπορεί να εντείνει την *διάκριση* της εξω-ομάδας λόγω της κατηγοριοποίησης της, η οποία όμως αυτή η *διάκριση* μπορεί να επιφέρει μια ανοιχτή διάκριση αλλά και το παράδοξο αποτέλεσμα της μεταστροφής.

Εν συνεχεία αυτή η ενεργοποίηση μιας τέτοιας δραστηριότητας ανοικτής *διάκρισης* μπορεί να επιφέρει μια άλλη σύγκρουση υπό την μορφή των *τύψεων της διάκρισης* η οποία οδηγεί τα υποκείμενα στην μεταστροφή (Pérez & Mugny, 1996).

Η επίλυση της διάκρισης από μια εξω - ομάδα μπορεί να έχει ως συνέπεια σε ορισμένες περιπτώσεις επίσης την εμφάνιση μιας *πολιτιστικογνωστικής σύγκρουσης* που δεν μπορεί να επιλυθεί παρά σε ένα λανθάνον επίπεδο, για πολλά επίκαιρα θέματα, όταν η έκδηλη διάκριση λογοκρίνεται κοινωνικά. Αυτό μπορεί να συμβεί στην περίπτωση των «διπλών μειονοτήτων» όπου προστατεύονται από το πνεύμα των καιρών ή *zeitgeist* το οποίο χαρακτηρίζει αρνητικά ή δεν λογοκρίνει την διάκριση τους, όταν τουλάχιστον αυτή η διάκριση δεν είναι «δικαιολογημένη» (Pérez & Mugny, 1996).

Η ενεργοποίηση μιας άλλης δραστηριότητας η οποία μπορεί να εξασφαλίσει την ιδεολογική μεταστροφή και ενδιαφέρει άμεσα την μελέτη της μειονοτικής επιρροής κυρίως των «εναλλακτικών» μειονοτήτων δηλαδή αυτών που κηρύττουν μια κανονιστική ιδεολογική αλλαγή, η οποία θέλει να αλλάξει την εγκαθιδρυμένη τάξη, είναι ο *διαχωρισμός* (Mugny & Pérez, 1989). Ο *διαχωρισμός* προϋποθέτει ότι το υποκείμενο λύνει την κοινωνική σύγκρουση και την γνωστική σύγκρουση σε δυο χρόνους. Εφόσον επιλυθεί η διομαδική σύγκρουση που εισάγει η εξω-ομάδα, συνήθως σε βάρος της εξω – ομάδας, το υποκείμενο μπορεί να επεξεργαστεί τη γνωστική σύγκρουση που ενδέχεται να προκαλέσουν οι θέσεις της και εν συνεχεία να επικεντρωθεί στα ίδια τα περιεχόμενα των μειονοτικών θέσεων και κυρίως στις *οργανωτικές αρχές*. Τότε μπορούμε να παρατηρήσουμε ένα φαινόμενο ιδεολογικής μεταστροφής και η λανθάνουσα αλλαγή θα είναι πιο σημαντική όσο πιο έντονη είναι η σύγκρουση, εξαιτίας κυρίως της *ακύρωσης* της αξιοπιστίας της πηγής (Pérez & Mugny, 1996).

Προκειμένου να εξηγήσουμε γιατί επέρχεται αυτή η λανθάνουσα αλλαγή, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι οι έρευνες στις διο - μαδικές σχέσεις και η εφαρμογή τους στις μελέτες της μειονοτικής επιρροής, όπου διαφαίνονται οι «παράδοξες» επενέργειες της κατηγοριοποίησης, δηλαδή το ότι μια εξω-ομαδική μειονότητα προκαλεί μικρότερη άμεση, αλλά μεγαλύτερη έμμεση επιρροή από ότι μια ενδο-ομαδική μειονότητα, οδηγούν στην διατύπωση της υπόθεσης ότι η διαδικασία *επικύρωσης* είναι σε θέση να προκαλέσει μια έμμεση μειονοτική επιρροή, αρκεί, τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της μειονότητας, να επιτρέπουν την πρόσληψη της προτεινόμενης μειονοτικής εναλλαγής. Αυτό σημαίνει ότι τόσο η μειονότητα όσο και η πλειοψηφία κρίνονται κατά τρόπο ανεξάρτητο η μια από την άλλη, και η διαδικασία επιρροής ανελίσσεται σε ένα πολυδιάστατο γνωστικό, κοινωνικό και κοινωνιοψυχολογικό πεδίο (Παπαστάμου, 1989). Δηλαδή μια έμμεση επιρροή είναι εφικτή, όταν το υποκείμενο οδηγείται σε έναν *κοινωνιογνωστικό διαχωρισμό* μεταξύ των δραστηριοτήτων κοινωνικής σύγκρισης και επικύρωσης ή σε αυτών της επεξεργασίας της κοινωνικής σύγκρουσης και της γνωστικής, ιδεολογικής σύγκρουσης και υπάρχει μια σχετική (Pérez & Mugny, 1996) ανεξαρτησία των εκτιμήσεων της πλειοψηφίας και της μειονότητας. Το υποκείμενο δηλαδή, εκτός από την συγκρουσιακή σύγκριση σε πρώτη φάση των απαντήσεων του με τις απαντήσεις μιας μειονότητας η μιας πλειοψηφίας θα πρέπει να επικεντρωθεί στο

περιεχόμενο του μηνύματος μιας μειονότητας μέσω της διαδικασίας της επικύρωσης, και για να γίνει αυτό θα πρέπει να διευθετήσει πρώτα το θέμα της σύγκρισης.

Θα μπορούσαμε να ορίσουμε την *επικύρωση* (Pérez & Mugny, 1996) ως την γνωστική δραστηριότητα κατά την οποία το υποκείμενο οδηγείται στο να ανοιχθεί σε μια καινούρια στάση ή στο να λάβει υπόψη του μια διάσταση που μέχρι τότε αγνοούσε, πέρα από το μοναδικό σημείο κανονιστικής παγίωσης, το οποίο καθορίζεται από τον πλειοψηφικό κανόνα αναφοράς. Οι δυναμικές που εμπλέκονται σε αυτήν την διαδικασία αφορούν σε πρώτη φάση την επεξεργασία του μειονοτικού μηνύματος από τους στόχους επιρροής σε σύγκριση με την πλειοψηφική άποψη, και αυτή η επεξεργασία γίνεται κάτω από αρνητικό πρίσμα και πρωτίστως σύμφωνα με μια διαδικασία αποκλειστικά «πλειονοκεντρική» όπου κυριαρχεί η απόρριψη όλων όσων αναφέρονται στην μειονότητα: εδώ η σύγκριση είναι «μονοδιάστατη» (είμαστε υπέρ ή κατά) και έντονα αξιολογική (αξιολογείται η κυρίαρχη άποψη και υποτιμάται η μειονοτική). Κατά την φάση επικύρωσης η διαδικασία δεν είναι πλέον «πλειονοκεντρική» αλλά «μειονοκεντρική»: εδώ η αξιολογική σύγκριση χάνει την κεντρικότητα της και οι αποκλίνουσες θέσεις προσεγγίζονται με πολυδιάστατο τρόπο και η μειονοτική άποψη μπορεί να αναπαρασταθεί θετικά (η πλειοψηφική θέση προσλαμβάνεται ως υποταγή και η μειοψηφική με όρους ανεξαρτησίας).

Ο Παπαστάμου (1989) συμπεραίνει ότι εκείνο που έχει περισσότερη σημασία δεν είναι το ερώτημα εάν η πηγή επιρροής είναι εξω-ομαδική ή ενδο-ομαδική, αλλά η ίδια η δυναμική της κοινωνικής σύγκρισης, η οποία προκαλεί σε διαφορετικό βαθμό μια σύγκρουση ταυτότητας, καθοριστική του βαθμού αποδοχής ή απόρριψης των μειονοτικών ιδεών και, ταυτόχρονα, της παρέμβασης ή όχι μιας διαδικασίας *επικύρωσης*.

Δηλαδή, όταν η κοινωνική σύγκριση γίνεται στα πλαίσια ενός μονοδιάστατου κοινωνιογνωστικού πεδίου το οποίο, και πιο συγκεκριμένα όταν συνεπάγεται την ύπαρξη ενός και μόνο σημείου κατηγοριακής αναφοράς, η διαδικασία της *επικύρωσης* είναι πλέον ανέφικτη. Στην περίπτωση αυτή η διο-μαδική σύγκριση, καθίστανται ιδιαίτερα πρόδηλη, κυρίως όταν πραγματοποιείται στα πλαίσια ενός ενδο-ομαδικού πεδίου. Στο πείραμα των Mugny και Pérez (1987) η έμμεση επιρροή είναι σαφώς μικρότερη όταν η μειονότητα και η πλειοψηφία χαρακτηρίζονται από μια κοινή κατηγοριακή υπαγωγή,

οπότε η μειονότητα δεν μπορεί να εμφανιστεί και δεν μπορεί να είναι αυτόνομη και ανεξάρτητη (Παπαστάμου, 1989).

Επομένως η ταύτιση των υποκειμένων με την μειονότητα, η οποία παρεμβαίνει όπως αναφέραμε στα φαινόμενα μειονοτικής επιρροής και την διαχειρίζεται, δυσχεραίνει αισθητά όταν τα υποκείμενα αποτελούν μέρος των κοινωνικών φορέων στους οποίους αναφέρεται η διαδικασία σύγκρισης (μονοδιάστατη κοινωνική σύγκριση). Η ένταση της σύγκρουσης ταύτισης αυξάνεται από το γεγονός ότι το πεδίο κοινωνικής σύγκρισης των δυο κοινωνικών φορέων περιλαμβάνει και το υποκείμενο. Η ιδεολογική τοποθέτηση του δέκτη επιρροής ανάγεται σε μια διαδικασία «αυτό-απόδοσης» όπου τα υποκείμενα δεν έχουν επιλογή. Η διαδικασία επικύρωσης εδώ επισκιάζεται από την διαδικασία σύγκρισης επειδή κυριαρχεί ο μονοδιάστατος χαρακτήρας του κοινωνιογνωστικού πεδίου που παρεμποδίζει την ορθογώνωση των δυο διαδικασιών (Παπαστάμου, 1989).

Αντίθετα, όταν η κοινωνική σύγκριση εκτελείται σε πολυδιάστατο πλαίσιο όπου πλειοψηφία και μειονότητα συγκρίνονται ανεξάρτητα και διαφέρουν μεταξύ τους όχι μόνο ιδεολογικά αλλά και ανήκουν σε διαφορετικές κατηγοριακές υπαγωγές, η απόρριψη της μειονότητας δεν εμφανίζεται. Σε αυτό το πλαίσιο η μειονότητα καθίστανται πιο ευδιάκριτη και τα υποκείμενα την θεωρούν περισσότερο ανεξάρτητη και αυτόνομη. Τα υποκείμενα *διαχωρίζουν* την κοινωνική σύγκριση από τις εκτιμήσεις των εναλλακτικών μειονοτικών απόψεων. Πρώτα δηλαδή πραγματοποιείται μια σύγκριση στο επίπεδο της κατηγοριακής υπαγωγής, όπου καταλήγει σε βάρος της μειονότητας, σε δεύτερη φάση όμως, το υποκείμενο εστιάζει την προσοχή του στο *περιεχόμενο* των μειονοτικών θέσεων, χωρίς να τον ενδιαφέρει η ταύτιση με την μειονότητα. Τότε παρεμβαίνει, η *οργανωτική αρχή* των θέσεων της μειονότητας δηλαδή οι *κανονιστικές αρχές* που θεμελιώνουν την μειονοτική άποψη στο σύνολο της (Παπαστάμου, 1989).

Οι Pérez και Mugny (1996) για την ερμηνεία των φαινομένων της ιδεολογικής μεταστροφής και της πλειοψηφικής ενδοτικότητας καταλήγουν στις εξής υποθέσεις:

α/ Όταν οι διαδικασίες επιρροής προκαλούν μια ιδιαίτερα έντονη σύγκρουση ταύτισης, η οποία παρεμποδίζει την διαδικασία επικύρωσης δεν προκαλείται ούτε άμεση ούτε έμμεση επιρροή.

β/ Όταν οι διαδικασίες επιρροής προκαλούν μια ασθενή σύγκρουση ταύτισης η οποία δεν επιτρέπει την ενεργοποίηση της διαδικασίας επικύρωσης, προκαλείται μια άμεση κοινωνική επιρροή αλλά όχι ιδεολογική μεταστροφή.

γ/ Όταν οι διαδικασίες επιρροής προκαλούν μια έντονη σύγκρουση ταύτισης αλλά επιτρέπουν την ενεργοποίηση της διαδικασίας επικύρωσης δεν επέρχεται άμεση κοινωνική επιρροή αλλά ιδεολογική μεταστροφή.

δ/ Όταν οι διαδικασίες επιρροής προκαλούν μια ελαφριά σύγκρουση ταύτισης αλλά επιτρέπουν την ενεργοποίηση της διαδικασίας επικύρωσης επέρχεται τόσο άμεση όσο και έμμεση κοινωνική επιρροή.

Συμπερασματικά σύμφωνα με τον Παπαστάμου (1989) θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι στα πλαίσια των ερευνών της μειονοτικής επιρροής τα κύρια εμπόδια που συναντούν οι μειονότητες στην διάδοση της καινοτομίας τους σε άμεσο τουλάχιστον επίπεδο ή οι στρατηγικές αντίστασης στην μειονοτική επιρροή, είναι η δυναμική της κοινωνιοψυχολογικής ταύτισης του δέκτη επιρροής με την ενεργή μειονότητα, η αυτόματη γνωστική αμφισβήτηση του ιδεολογικού περιεχομένου του μειονοτικού μηνύματος και τέλος η ψυχολογιοποίηση του. Ενώ όμως στο επίπεδο της κοινωνικής ενδοτικότητας το κοινωνικό κόστος της κοινωνιοψυχολογικής ταύτισης των υποκειμένων με τις μειονοτικές απόψεις είναι υψηλό και μειώνει την άμεση επιρροή, όπως επίσης και η ενεργός αναζήτηση των ιδεολογικών θέσεων της μειονότητας καθιστά προβληματική κάθε δυνατή έκφραση κοινωνικής ενδοτικότητας, σε ένα έμμεσο επίπεδο η κοινωνιοψυχολογική ταύτιση και η γνωστική αμφισβήτηση υπερέχουν λιγότερο και η ιδεολογική μεταστροφή είναι εφικτή λόγω της υπεροχής περισσότερο της κοινωνικο-γνωστικής σύγκρουσης (Παπαστάμου, 1989).

Η ψυχολογιοποίηση όμως ως ανασταλτική διαδικασία στην μειονοτική επιρροή δεν αφήνει περιθώρια ούτε για άμεση ούτε για έμμεση επιρροή των μειονοτήτων. Από την στιγμή που αυτά που λέει και κάνει μια μειονότητα αποδίδονται στα ψυχολογικά της χαρακτηριστικά αναστέλλεται η επιρροή των μειονοτήτων και τόσο στο άμεσο όσο και στο έμμεσο επίπεδο. Η ψυχολογιοποίηση όπως ήδη έχουμε αναφέρει πρωτίτερα, αποδίδει το ιδεολογικό περιεχόμενο των θέσεων της μειονότητας στα ψυχολογικά της χαρακτηριστικά, και κατά αυτόν τον τρόπο ενθαρρύνει την σύμπτωση του κοινωνικού

φορέα του μηνύματος με την ιδεολογία του. Έτσι, παρεμποδίζει την διάκριση της πηγής από το περιεχόμενο του μηνύματος της (Pérez & Mugny, 1996 · Παπαστάμου, 1989).

Όμως για να επέλθει η διαδικασία της επικύρωσης και να γίνει εφικτή η επικέντρωση του στόχου στο μήνυμα της πηγής επιρροής, η οποία οδηγεί στο να υπερισχύσει η κοινωνικο - γνωστική σύγκρουση και να προκληθεί η ιδεολογική μεταστροφή της «σιωπηρής πλειοψηφίας» θα πρέπει, να πραγματοποιηθεί η *διάκριση ή σαφής διαχωρισμός* ανάμεσα στον φορέα του μειονοτικού μηνύματος και το ιδεολογικό του περιεχόμενο, δηλαδή ο διαχωρισμός ανάμεσα σε αυτόν που λέει ή πράττει κάτι και σε αυτό που λέει ή πράττει. Η ψυχολογιοποίηση επομένως εξ' ορισμού παρεμποδίζει αυτόν τον διαχωρισμό και κατά συνέπεια αποτελεί την μόνη στρατηγική αντίστασης η οποία μειώνει ακόμη και την ιδεολογική μεταστροφή των ενεργών μειονοτήτων.

Εδώ, όλη η δραστηριότητα της επεξεργασίας της σύγκρουσης καθοδηγείται μόνο από την κοινωνική συγκρουσιακή σύγκριση, η οποία διαχειρίζεται τις αντιστάσεις που υπεισέρχονται στην σχέση της πηγής με τους στόχους, και κλείνει τα άτομα σε μια σύγκρουση ταύτισης (Παπαστάμου, 1989 · Pérez & Mugny, 1996).

Παρακάτω θα αναφερθούμε εκτενέστερα στην διαδικασία της ψυχολογιοποίησης ως μηχανισμού αντίστασης στην άμεση ή έμμεση διάδοση των μειονοτικών ιδεών .

2.6 Η ψυχολογιοποίηση

Όπως αναφέραμε στα πλαίσια των μελετών της μειονοτικής επιρροής, η επιρροή των μειονοτήτων (Papastamou & Mugny, 1987) είναι εφικτή χάρη στην πρόκληση της κοινωνικής σύγκρουσης, ιδιαίτερα από το είδος της σταθερότητας της συμπεριφοράς της (Moscovici, 1969 · Moscovici & Mugny, 1983).

Έτσι, μπλοκάροντας κάθε δυνατή διαπραγμάτευση αυτής της σύγκρουσης με την εξουσία, η οποία δημοσιοποιεί τους κυρίαρχους κανόνες και αξίες, η μειονότητα υποχρεώνει τον πληθυσμό - τον πραγματικό στόχο της μειονοτικής επιρροής (Mugny, 1982) να επιλύσει αυτήν την σύγκρουση, και να συγκεντρωθεί στις συγκρουσιακές νόρμες που του προτείνονται, και αυτό σε ένα έμμεσο επίπεδο (Moscovici, 1980).

Είναι επίσης γνωστό, ότι η αξία της μειονοτικής σταθερότητας ως στρατηγική επιρροής συνίσταται στο περιεχόμενο της, αλλά εξαρτάται ταυτόχρονα από τον τρόπο με την οποία την προσλαμβάνουν τα υποκείμενα και αυτό σημαίνει, ότι οδηγεί σε διαφορετικές προσλήψεις και διαφορετικά αποτελέσματα. Αυτές οι διαφορετικές ερμηνείες των δεδομένων από τους στόχους επιρροής, δεν διενεργούνται σε συνθήκες ενός κοινωνικού κενού, αλλά εγγράφονται σε ένα σύνθετο κοινωνικό πλαίσιο (Mugny, 1982 · Παπαστάμου, 1979) που διανύεται από ενδο-ομαδικές σχέσεις οι οποίες είναι συχνά συγκρουσιακές. Οι στόχοι της πειθούς θα αναζητήσουν τις σημασίες των προσλαμβανόμενων συμπεριφορών στις κοινωνικές νόρμες και αξίες που υπάρχουν μέσα στο κοινωνικό πεδίο στο οποίο ανελίσσονται οι ίδιοι (Mugny & Παπαστάμου, 1984) και θα αντλήσουν το νόημα τους από τις συγκρούσεις ταύτισης που οι ίδιοι υφίστανται (Mugny & Pérez, 1985). Θα μετρήσουν το βεληνεκές αυτών των συμπεριφορών με βάση τον κανονιστικό τους περίγυρο και θα τροποποιήσουν ανάλογα τις αντιλήψεις τους. Κατά αυτόν τον τρόπο η αντίληψη του στόχου επιρροής για την πηγή και το μήνυμα της δεν είναι μια πιστή φωτογραφική αναπαράσταση, αλλά μάλλον μια αλλοίωση του «πρωτότυπου» όπου ορισμένες όψεις είναι τονισμένες και άλλες έχουν σβήσει. Για αυτήν την συνέπεια ευθύνεται η ψυχολογιοποίηση (Παπαστάμου, 1989).

Με τον όρο ψυχολογιοποίηση εννοούμε την εγκαθίδρυση ενός αιτιολογικού δεσμού αντιληπτού από τον πληθυσμό, μεταξύ από την μια πλευρά των ιδεολογικών θέσεων που προτείνει η μειονότητα, και των ιδιαίτερων ψυχολογικών χαρακτηριστικών της από την άλλη (Papastamou & Mugny, 1987).

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η μειονοτική σταθερότητα (Παπαστάμου, 1989) όταν προσλαμβάνεται ως τέτοια, ανακινεί μια σύγκρουση, η επίλυση της οποίας περνάει από την διεργασία επικύρωσης (Mugny & Pérez, 1986) η οποία διεργασία υποχρεώνει τον πληθυσμό να επικεντρωθεί στο περιεχόμενο του μηνύματος, να αναπτύξει έντονη γνωστική δραστηριότητα που θα οδηγήσει στην μερική αποδοχή των μειονοτικών θέσεων και θα μετατραπεί, εάν πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις σε ένα πραγματικό φαινόμενο μεταστροφής.

Εάν όμως ο στόχος επιρροής θεωρήσει ότι η πηγή επιρροής ιδίως μειονοτική μιλάει έτσι όπως μιλάει για λόγους που έχουν να κάνουν με τις ψυχολογικές ιδιαιτερότητες της, θα οδηγήσει σε μια διαφορετική επίλυση της σύγκρουσης, όπου η διεργασία της επικύρωσης δεν μπαίνει σε λειτουργία. Η επίλυση της σύγκρουσης γίνεται εκ των προτέρων και υπερισχύει η κοινωνική σύγκρουση έτσι ώστε: η εγκαθίδρυση της σύνδεσης ανάμεσα στο ιδεολογικό και το ψυχολογικό η μονοσήμαντη εξήγηση του πρώτου από το δεύτερο κάνει, ώστε ο νεωτεριστικός λόγος να μοιάζει ασήμαντος και ανάξιος λόγου.

Ο Παπαστάμου (1989) επισημαίνει, ότι η ψυχολογιοποίηση δεν αποτελεί ένα ατομικό «σφάλμα» κατά την απόπειρα πρόσληψης της πραγματικότητας αλλά μια συλλογική «στρατηγική» αντίστασης της μειονοτικής επιρροής. Εννοεί ότι δεν εμφανίζεται κατά τρόπο τυχαίο στα πλαίσια των διαδικασιών επιρροής, αλλά επιλεκτικά: ενεργοποιείται απέναντι σε συγκεκριμένους κοινωνικούς φορείς, εκπληρώνοντας έναν συγκεκριμένο ρόλο.

Οι έρευνες που ασχολήθηκαν με το θέμα αυτό οδηγούν στην διαπίστωση ότι η ψυχολογιοποίηση συμβάλλει στην μείωση της μειονοτικής επιρροής και συνιστά μια στρατηγική αντίστασης στην μειονοτική διάδοση μιας καινοτομίας (Παπαστάμου, 1989). Το αποτέλεσμα αυτό όμως σχετικοποιείται, εάν λάβουμε υπόψιν μας το άκαμπτο ή ευλύγιστο είδος διαπραγμάτευσης της μειονοτικής πηγής επιρροής.

Γνωρίζουμε ότι, εάν η σύγκρουση που έχει προκληθεί από την σταθερότητα της συμπεριφοράς της μειονότητας, μπλοκάρει εξίσου κάθε διαπραγμάτευση με τον πληθυσμό στον οποίο απευθύνεται, δηλαδή όταν η μειονότητα δεν είναι μόνο σταθερή αλλά και άκαμπτη στις διαπραγματεύσεις της η μειονοτική επιρροή ελαχιστοποιείται

ιδιαίτερα τουλάχιστον στο έκδηλο επίπεδο (Mugny, 1982 · Papastamou & Mugny, 1987).

Αντίθετα όταν η μειονότητα είναι ευλύγιστη στην διαπραγμάτευση της σύγκρουσης «απελευθερώνει» μειονοτικές απαντήσεις αυξάνοντας την επιρροή της. Αυτή η ιδιαίτερη στρατηγική επιρροής υπερέχει, λόγω του τρόπου με τον οποίο προσλαμβάνεται από τον πληθυσμό το είδος διαπραγμάτευσης (Mugny, 1975a · Papastamou, 1983). Η μειονοτική ακαμψία όταν προσλαμβάνεται ως τέτοια θεωρείται ταυτόχρονα ως δογματική και ακραία στις θέσεις της και οδηγεί εκ φύσεως σε μειωμένη επιρροή. Επομένως, είναι σε αυτό το επίπεδο της κοινωνικής σύγκρουσης και κυρίως της ερμηνείας της που επεμβαίνει η σπουδαιότητα της ψυχολογιοποίησης ως ιδεολογική αντίσταση στην μειονοτική επιρροή. Σε πειραματικό επίπεδο οι Papastamou, Kaiser και Mugny (1980) μπόρεσαν να καταδείξουν ότι, αρκεί να ζητηθεί από τα υποκείμενα αφού διαβάσουν ένα μειονοτικό κείμενο επιρροής να μαντέψουν τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά της πηγής επιρροής για να μειωθεί αρκετά η εξασκούμενη επιρροή της. Στο πείραμα των Papastamou, Kaiser και Mugny (1980) η ψυχολογιοποίηση επηρεάζει την επιρροή των ευλύγιστων μειονοτήτων, ενώ δεν επηρεάζει την διάδοση μιας καινοτομίας από τις άκαμπτες μειονότητες. Η ψυχολογιοποίηση απέναντι σε μια άκαμπτη μειονότητα, της οποίας η αποτελεσματικότητα είναι εξαρχής αμφισβητήσιμη, έχει λιγότερες πιθανότητες να λειτουργήσει απ' ό,τι απέναντι σε μια ευλύγιστη μειονότητα. Η μειονοτική ακαμψία επιφέρει από μόνη της μια ψυχολογιοποιητική εξήγηση της συμπεριφοράς που την χαρακτηρίζει και του λόγου που εκφέρει στην αλληλεπίδραση της με τους κοινωνικούς της εταίρους (Papastamou & Mugny, 1987 · Παπαστάμου, 1989).

Αυτός ο ψυχολογικός τρόπος αντίληψης του μειονοτικού μηνύματος οδηγεί στην πραγματικότητα σε μια σειρά από τροποποιήσεις στην κοινωνική αναπαράσταση της ενεργής μειονότητας (Papastamou, Mugny, & Kaiser, 1983). Παρατηρούμε μια μετάθεση της κοινωνικής σύγκρουσης που έχει προκληθεί από την σταθερότητα της μειονότητας :δηλαδή ο πληθυσμός αντί να είναι ευαίσθητος στην γνωστική και στην κοινωνικά εναλλακτική όψη της (όπως συμβαίνει στην περίπτωση που η ψυχολογιοποίηση δεν επάγεται πειραματικά, ή όταν αυτή ανθίσταται για τον ένα ή τον άλλο λόγο) γίνεται ευαίσθητος στην σχεσιολογική και διαπροσωπική όψη της, και λαμβάνει λιγότερο υπόψη του το περιεχόμενο του συγκρουσιακού μηνύματος της

μειονότητας (Papastamou & Mugny, 1984). Κατά ένα γενικό τρόπο η αναπαράσταση της κοινωνικής σύγκρουσης που προκαλείται από την σταθερότητα της συμπεριφοράς της μειονότητας φαίνεται κεντρική στην διαδικασία της επιρροής των μειονοτήτων. Όταν εμποδίζεται η ψυχολογική ερμηνεία της, η σύγκρουση μπορεί να επιφέρει μια μεγάλη διάδοση των καινοτόμων αξιών της μειονότητας, ενώ αντίθετα όταν η ερμηνεία αυτής της σύγκρουσης είναι δυνατή, μάλιστα προνομιούχα, η εξασκούμενη επιρροή της πηγής μειώνεται. Αυτή η «αρνητική» πράξη της ψυχολογιοποίησης είναι προνομιούχα όχι μόνο στις περιπτώσεις όπου η κοινωνική σύγκρουση που φέρνει αντιμέτωπη την μειονότητα με την εξουσία εντατικοποιείται, αλλά και στις περιπτώσεις επίσης όπου εντατικοποιείται η σύγκρουση που την φέρνει αντιμέτωπη με τον πληθυσμό (Papastamou & Mugny, 1987).

Και αυτός είναι και ο λόγος που όταν η μειονότητα ψυχολογιοποιείται αντιλαμβάνεται πιο άκαμπτη στις σχέσεις της με τον πληθυσμό παρά όταν ένας τέτοιος ψυχολογικός τρόπος πρόσληψης δεν ενεργοποιείται. Επίσης είναι ο λόγος με τον οποίο μπορούμε να εξηγήσουμε τουλάχιστον το γεγονός ότι μια άκαμπτη μειονότητα φαίνεται να εισάγει από μόνη της ένα τέτοιο τρόπο ψυχολογικής πρόσληψης (Papastamou κ.συν. 1980). Επειδή είναι ιδιαίτερα συγκρουσιακή αυτή η μειονότητα που μπλοκάρει κάθε πιθανή διαπραγμάτευση της σύγκρουσης με τον πληθυσμό που θέλει να επηρεάσει, επιφέρει μια κατηγοριοποίηση με την έννοια του δογματισμού, εισάγοντας έτσι μια εξήγηση του λόγου της, ο οποίος θεωρείται ότι προέρχεται κυρίως από τα μειονοτικά ψυχολογικά χαρακτηριστικά. Με άλλα λόγια η σπουδαιότητα της ψυχολογιοποίησης συνίσταται στις τροποποιήσεις που επιφέρει στο επίπεδο των κοινωνικών αναπαραστάσεων οι οποίες προσαρτώνται στις ενεργές μειονότητες (Papastamou, 1985).

Επομένως είναι αυτό επίσης που συμβαίνει, όταν παρατηρούμε ότι η ψυχολογιοποίηση μειώνει κατά κύριο λόγο την επιρροή μιας μειονότητας (εξ' ορισμού συγκρουσιακή) ενώ αντίθετα δεν επηρεάζει την επιρροή μιας πλειοψηφίας (Παπαστάμου, 1986). Στην πραγματικότητα οι λόγοι αυτοί αντλούνται από την θεωρία της κοινωνικής σύγκρισης του Festinger (1954) η οποία αποτέλεσε την κύρια πηγή έμπνευσης για την επιρροή της πλειοψηφίας στα πλαίσια του λειτουργιστικού μοντέλου. Όπως γνωρίζουμε στα πλαίσια των κοινωνικών εκτιμήσεων, ο κανόνας της

αντικειμενικότητας αντικαθίστανται από την συναινετική όψη των εκφραζόμενων απόψεων (Festinger, 1954).

Επομένως η διαδικασία της επιρροής μιας πλειοψηφίας στηρίζεται πάνω στον κανόνα της αντικειμενικότητας. Επιδιώκοντας την κοινωνική συναίνεση και την ομοιομορφία ισχυρίζεται ότι είναι αντικειμενική και στο όνομα της αντικειμενικότητας στιγματίζει όσους αποκλίνουν. Η ψυχολογιοποίηση επομένως υποστηρίζει ότι μια άποψη δεν αντανάκλα την πραγματικότητα αλλά το ψυχολογικό είδωλο αυτού από τον οποίο προέρχεται, πιστοποιεί ότι αυτή η άποψη δεν είναι αντικειμενική, και στο βαθμό που οι μειονότητες δεν μπορούν να ισχυρισθούν εξ' ορισμού ότι εκπροσωπούν αυτήν την κοινωνική συναίνεση η ψυχολογιοποίηση επιταχύνει το «τέλος τους» (Παπαστάμου 1986, 1989).

Όμως δεδομένου ότι η ψυχολογιοποίηση από την μια πλευρά τονίζει την κυριαρχία του κανόνα της αντικειμενικότητας (επειδή ο πληθυσμός οδηγείται να λογαριάσει την «αλήθεια» και το «ψέμα» στις διαβεβαιώσεις ενός δεδομένου κοινωνικού φορέα) και από την άλλη πλευρά η πλειοψηφία, έτσι όπως αντιλαμβάνεται, βρίσκεται εξ' ορισμού στην «αλήθεια» επειδή ακριβώς είναι συναινετική και ομογενοποιητική, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η πλειοψηφία περισσότερο «επωφελείται» από την ενδεχόμενη ψυχολογιοποίηση της. Επειδή με αυτόν τον τρόπο φωτίζει ακόμη περισσότερο την «ορθότητα» των πλειονοτικών θέσεων με αποτέλεσμα να αποκτήσει η πλειονότητα ένα ακόμη «θετικό» στοιχείο: όχι μόνο είναι αληθινή αλλά οφείλει την αλήθεια στην προνομιά προσωπικότητας των μελών της (Παπαστάμου, 1985, 1989).

Θα πρέπει να αναφέρουμε όμως ότι η επιλεκτική δράση της ψυχολογιοποίησης ξεπερνάει την διάκριση της ανάμεσα σε πλειοψηφίες και μειονότητες. Δεδομένου ότι η ύπαρξη των ηγετών στους κόλπους των ενεργών μειονοτήτων τους προσδίδει μια αυξημένη «κοινωνική αποτελεσματικότητα» και λαμβάνοντας υπόψιν ότι οι μειονότητες δεν λειτουργούν με τρόπο αδιαφοροποίητο, η ύπαρξη ή όχι ενός ηγέτη στους κόλπους μιας μειονότητας είναι καθοριστική για την λειτουργία της ψυχολογιοποίησης. Στο πείραμα του ο Papastamou (1985) αποδεικνύει ότι τα «κοινωνικά πλεονεκτήματα» των ηγετών βασίζονται ουσιαστικά στην ψυχολογική εξήγηση της υπεροχής τους πάνω στα άλλα μέλη της ομάδας. Η ψυχολογιοποίηση δεν αποτελεί αντίσταση στην μειονοτική διάδοση μιας καινοτομίας, παρά στον βαθμό που η καινοτομία αυτή

διαδίδεται από μια μειονότητα που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «δημοκρατική». Βλέπουμε εδώ ότι η ψυχολογιοποίηση έχει μια έντονα επιλεκτική δράση και την δυνατότητα να διευθετεί με προκαθορισμένο ιδεολογικά τρόπο τις διαδικασίες κοινωνικής επιρροής. Επομένως η ψυχολογιοποίηση δεν είναι συνώνυμη με την εξατομίκευση . Δεν είναι δηλαδή η ατομική ή η συλλογική όψη της πηγής επιρροής που καθορίζουν τις συνέπειες του ψυχολογικού τρόπου πρόσληψης, αλλά περισσότερο η πιθανότητα ή όχι που δίνεται στον πληθυσμό για να εγκαθιδρύσει έναν αιτιολογικό δεσμό ανάμεσα στις ιδεολογικές θέσεις της μειονότητας και τα ψυχολογικά της χαρακτηριστικά (Papastamou, 1985, 1989).

Επιπρόσθετα γνωρίζουμε ότι υπάρχουν κοινωνιοψυχολογικοί μηχανισμοί που εμποδίζουν σε μεγάλο βαθμό την επιρροή των μειονοτήτων. Αυτές οι αντιστάσεις στην μειονοτική επιρροή είτε πρόκειται για την *ακαμψία, την κατηγοριοποίηση ή την ακύρωση*, έχουν το κοινό χαρακτηριστικό ότι επιφέρουν το διεστραμμένο αποτέλεσμα της έμμεσης της κοινωνικά λανθάνουσας και βραδυφλεγούς επιρροής. Τα αποτελέσματα όμως της αντίστασης που προέρχονται από την ψυχολογιοποίηση παρουσιάζουν μια ιδιαιτερότητα: η ψυχολογίζουσα πρόσληψη των μειονοτικών συμπεριφορών εμποδίζει όχι μόνο την έκδηλη επιρροή των μειονοτήτων αλλά μειώνει αρκετά συχνά και την λανθάνουσα επιρροή τους (Παπαστάμου, 1987). Είτε πρόκειται για την έμμεση επιρροή ή την βραδυφλεγή, είτε μάλιστα και τις δυο, η εξήγηση των μειονοτικών ιδεών από τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των πηγών τους, εμποδίζει την μειονοτική επιρροή.

Αυτό διότι δια μέσου της ψυχολογιοποίησης, όπως ήδη αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα, εμποδίζεται ο διαχωρισμός μεταξύ του μηνύματος και της πηγής του, και ο οποίος αποτελεί την απαραίτητη συνθήκη για την διεργασία της επικύρωσης η οποία οδηγεί στην μεταστροφή των μειονοτικών ιδεών (Perez & Mugny, 1989). Αυτός είναι και ο λόγος που η ψυχολογιοποίηση μπορεί και αφαιρεί από τις μειονότητες την ικανότητα τους να προκαλέσουν το φαινόμενο της μεταστροφής (Παπαστάμου, 1989 · Papastamou, Mugny, & Pérez, 1992).

Εντούτοις ο Παπαστάμου (1989) επισημαίνει ότι η ψυχολογιοποίηση ως κοινωνιοψυχολογικός μηχανισμός ξεχωρίζει λόγω της ιδεολογικής της λειτουργίας, και η οποία έρχεται σε αντίθεση με τις κινητήριες και αποκλειστικά γνωστικές λειτουργίες που χαρακτηρίζουν την διαδικασία ταύτισης και ειδικά την διαδικασία

κατηγοριοποίησης. Αναφέρει ότι επενεργεί ως *κοινωνικό αναισθητικό* με την έννοια ότι ανευαισθητοποιεί τον πληθυσμό στις συγκρούσεις ταύτισης που αντιμετωπίζει κατά την διαδικασία επιρροής. Υπό αυτήν την έννοια η ψυχολογιοποίηση εμπεριέχει κάποια ιδιαιτερότητα στην λειτουργία της και είναι ικανή να καταστήσει εφικτές τις κοινωνικές διακρίσεις εκεί όπου δεν εμφανίζονται: στα υποκείμενα που βρίσκονται ιδεολογικά κοντά στην μειονοτική πηγή.

Στο πείραμα του ο Papastamou (1980) στο οποίο χειρίζεται την ιδεολογική απόσταση που χωρίζει την μειονότητα από τον πληθυσμό, αποδεικνύει ότι η ψυχολογιοποίηση λειτουργεί ως αντίσταση στην άμεση επιρροή των μειονοτήτων για το τμήμα του πληθυσμού το οποίο βρίσκεται ιδεολογικά κοντά στην μειονότητα. Έτσι το φαινόμενο της προτίμησης της ενδο-ομάδας παρατηρείται μόνο όταν λείπει η ρητή εισαγωγή της ψυχολογιοποίησης.

Στο έμμεσο επίπεδο στο ίδιο πείραμα στις συνθήκες ψυχολογιοποίησης, τα υποκείμενα που εκ των προτέρων συμφωνούν με την μειονότητα, επηρεάζονται λιγότερο από αυτήν, σε σύγκριση με τα υποκείμενα που εξ αρχής βρίσκονται μακριά από αυτήν. Η έμμεση επιρροή συσχετίζεται με την ψυχολογική ανισορροπία της πηγής επιρροής, με την έννοια ότι η δεύτερη επιφέρει μια μείωση της πρώτης ο Παπαστάμου (1989) επισημαίνει ότι το αποτέλεσμα αυτό επιβεβαιώνει και το συμπέρασμα, ότι η ψυχολογιοποίηση μπορεί ως ρεντιξιονιστική εξήγηση των κοινωνικών συμπεριφορών να αντισταθεί στην δημιουργία του φαινομένου της μεταστροφής. Έτσι θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ψυχολογιοποίηση μπορεί να αντισταθεί στην μεταστροφή του πληθυσμού προς τις μειονοτικές θέσεις, στο μέτρο που εμποδίζει την αποσύνδεση ανάμεσα σε αυτό που λέγεται και σε αυτόν που το λέει, και αυτό το φαινόμενο προκύπτει κυρίως όταν ο πληθυσμός βρίσκεται ιδεολογικά κοντά στην μειονότητα και είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος στα κοινά του σημεία μαζί της, από ιδεολογική άποψη.

2.6.1. Συνθήκες ενεργοποίησης της ψυχολογιοποίησης.

Μια σειρά πειραματικών ερευνών υποδηλώνουν ότι για να δράσει αυτός ο ρεντιζιονιστικός τρόπος πρόσληψης του μειονοτικού λόγου και της μειονοτικής συμπεριφοράς θα πρέπει να πληρούνται δυο προϋποθέσεις:

Η πρώτη προϋπόθεση είναι η εγκαθίδρυση μιας αιτιακής σχέσης, όπου τα υποκείμενα αποδίδουν στις ψυχολογικές ιδιαιτερότητες όσων ανήκουν στην μειονότητα τα ιδεολογικά χαρακτηριστικά του λόγου τους..

Στο πείραμα τους ο Papastamou και Mugny (1980) όπου φέρνουν αντιμέτωπα τα υποκείμενα με τα επιχειρήματα μιας ευλύγιστης ή άκαμπτης μειονότητας ή τα επιχειρήματα δυο ευλύγιστων ή άκαμπτων μειονοτήτων και τελειώνει με την μέτρηση της εικόνας της πηγής επιρροής, καταδεικνύουν ότι αυτό που καθορίζει την μειονοτική επιρροή είναι περισσότερο ο τρόπος πρόσληψης μέσω της ερμηνευτικής του παρεμβολής χάρη στον οποίο διαμορφώνεται η εικόνα της πηγής, και όχι τόσο το περιεχόμενο της εικόνας της πηγής. Δηλαδή, δεν είναι η επικέντρωση στην πηγή ή στο αντικείμενο του μηνύματος που διαμορφώνει την διαδικασία επιρροής, αλλά ο αιτιακός δεσμός που εγκαθιδρύεται ανάμεσα τους.

Έτσι σε αυτό το πείραμα οι παραπάνω ερευνητές απέδειξαν ότι μπροστά σε μια μόνο μειονότητα, εάν είναι ιδιαίτερα συγκρουσιακή εξαιτίας του άκαμπτου είδους διαπραγμάτευσης της, τα υποκείμενα έχουν την τάση να αποδώσουν το περιεχόμενο του μηνύματος της στα εσωτερικά – ψυχολογικά χαρακτηριστικά της. Αντίθετα απέναντι σε δυο μειονότητες είναι δύσκολο για τα υποκείμενα να προβούν σε μια τέτοια διαδικασία, εφόσον είναι δύσκολο να υποστηρίξουν ότι δυο μειονοτικοί λόγοι βασίζονται στην ταυτόσημη ψυχογραφία των επινοητών τους.

Επίσης για να μπορούμε να μιλάμε για ψυχολογιοποίηση θα πρέπει ο πληθυσμός να εγκαθιδρύσει τον αιτιακό δεσμό ανάμεσα στα ψυχολογικά χαρακτηριστικά της πηγής και στο μήνυμα που την αντιπροσωπεύει, και δεν πρέπει να καταλήξει να βάλει σε παρένθεση τις ιδεολογικές θέσεις που προτείνει η μειονότητα, αλλά αντίθετα αυτό το ιδεολογικό περιεχόμενο θα πρέπει να τονίζεται μέσα από την εγκαθίδρυση της «ενδογενούς» αιτιολογίας του (Papastamou & Mugny, 1980).

Αυτό καταδεικνύει το πείραμα των Papastamou και Mugny (1980) όπου τα υποκείμενα κλήθηκαν να εγκαθιδρύσουν μια αντιστοιχία ανάμεσα στο μήνυμα της μειονότητας και τα χαρακτηριστικά της τα οποία ήταν είτε «πολιτικής» είτε «ψυχο-πολιτικής» υφής. Τα υποκείμενα αποδέχονται περισσότερο τις μειονοτικές απόψεις όποτε η εγκαθιδρυμένη αντιστοιχία προβάλλει τα «πολιτικά» χαρακτηριστικά παρά όταν προβάλλει τα «ψυχο-πολιτικά» (Παπαστάμου, 1989).

Συμμετρικά αποτελέσματα παράγονται και από ένα πείραμα όπου τα υποκείμενα υποβάλλονται στην διείσδυση της ψυχολογιοποίησης, αλλά που οι συνθήκες διαφοροποιούνται μεταξύ τους από την κατεύθυνση που προσδίδει ο πειραματιστής στο ψυχολογικό έργο. Δηλαδή σε αυτό το πείραμα δημιουργείται μια συνθήκη ψυχολογιοποίησης όπου τα υποκείμενα καλούνται να μαντέψουν τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των πηγών επιρροής και μια συνθήκη «ψυχο-ιδεολογικοποίησης» όπου πρέπει να μαντέψουν τόσο τα ψυχολογικά αλλά και τις ιδεολογικές ομοιότητες αυτών των πηγών επιρροής. Η συνθήκη «ψυχο-ιδεολογικοποίησης» προκαλεί μεγαλύτερη αντίσταση στην επιρροή από την συνθήκη ψυχολογιοποίησης (Παπαστάμου, 1989).

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι όλα είναι θέμα «ανάγνωσης» εφόσον η μη-ψυχολογίζουσα επικέντρωση στο περιεχόμενο του μηνύματος καθιστά εμφανέστερη την εναλλακτική μειονοτική πρόταση και, από την άλλη η ψυχολογίζουσα εξήγηση του καθιστά εμφανέστερη την ακαμψία της μειονοτικής συμπεριφοράς και οδηγεί στην μείωση της επιρροής. Αντίθετα όποτε τα υποκείμενα καλούνται να διερευνήσουν τα ψυχολογικά αίτια που σπρώχνουν τα μέλη της μειονότητας να υποστηρίξουν με τον τρόπο που το κάνουν τις καινοτόμες απόψεις τους, οδηγεί στην πρόσληψη της μειονοτικής σταθερότητας και ανεξαρτησία της μειονότητας, και κατ' επέκταση στην αύξηση της επιρροής.

Ο Παπαστάμου (1989) υποστηρίζει ότι ο λόγος που η ψυχολογιοποίηση ενεργοποιείται κυρίως όταν τονίζεται το ιδεολογικό περιεχόμενο του μηνύματος της είναι, γιατί κάτι τέτοιο επιτρέπει να διασαφηνιστούν οι τρόποι με τους οποίους έρχεται η μειονότητα σε ρήξη με τον πληθυσμό, αναγκάζοντας τον πληθυσμό να προβεί στην επίλυση της σύγκρουσης με τον τρόπο αυτό. Εάν αυτή η σύγκρουση επικαλύπτεται από την ψυχολογίζουσα πρόσληψη της μειονότητας η επίλυση της σύγκρουσης κατευθύνεται στην συναγωγή ιδιαζόντων χαρακτηριστικών στα μέλη της μειονότητας από το μήνυμα

που επιχειρεί να διαδώσει. Εάν αντίθετα το εναλλακτικό περιεχόμενο του μειονοτικού μηνύματος συγκαλυφθεί ή διασαφηνιστεί ανεπαρκώς, ο τρόπος ψυχολογίζουσας πρόσληψης με τον οποίο είναι προικισμένος ο πληθυσμός θα επιλέξει ως στόχο του αυτό που είναι κοινωνικά ορατό, δηλαδή το είδος της συμπεριφοράς που επιδεικνύει η μειονότητα και κατ' επέκταση την σταθερότητα της, η οποία οδηγεί μέσα από την ψυχολογίζουσα ερμηνεία της να της αποδοθούν χαρακτηριστικά θετικά αξιολογημένα από την κοινωνία.

Η δεύτερη προϋπόθεση για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης είναι η *σύγκρουση* έτσι όπως δημιουργείται από την ενεργό μειονότητα και έτσι όπως προσλαμβάνεται από τον πληθυσμό (Παπαστάμου, 1989). Η ψυχολογιοποίηση δεν αποτελεί εμπόδιο στην μειονοτική επιρροή παρά στην περίπτωση όπου η σύγκρουση όπου φέρνει την μειονότητα αντιμέτωπη με τον πληθυσμό είναι σχετικά έντονη.

Ο Παπαστάμου (1989) υπογραμμίζει ότι, εάν η κοινωνική σύγκρουση αποτελεί μια σημαντική παράμετρο στις διαδικασίες επιρροής και εάν είναι ο μηχανισμός που καθιστά εφικτό ένα τέτοιο φαινόμενο, αυτό συμβαίνει λόγω των διαφόρων τρόπων επίλυσης που προκαλεί. Γνωρίζουμε τα εμπόδια που συναντά μια μειονότητα στην διάδοση των καινοτόμων κανόνων της και που οδηγούν στην επίλυση της σύγκρουσης (εάν είναι ιδιαίτερα έντονη) την οποία προκαλεί, σε ένα έμμεσο και λανθάνον επίπεδο. Δεδομένου επίσης ότι η ψυχολογιοποίηση σημαίνει ότι : ερμηνεύω την σύγκρουση που φέρνει αντιμέτωπη την ενεργή μειονότητα με τους κυρίαρχους κανόνες και τον πληθυσμό, και αυτή η αντίσταση εξαπλώνεται ακόμη και στο έμμεσο επίπεδο, για να εφαρμοστεί ο τρόπος επίλυσης της σύγκρουσης που οδηγεί στην αποδοχή του μηνύματος, θα πρέπει να παρεμποδιστεί αυτή η ερμηνεία της σύγκρουσης ή τουλάχιστον να διοχετευθεί ώστε η πηγή επιρροής να μην χάσει την αξιοπιστία της.

Επιπρόσθετα συμπεραίνει ότι είναι λιγότερο σημαντική η ένταση αυτή καθαυτή της σύγκρουσης που προκαλείται από την πηγή επιρροής, από ό,τι η ερμηνεία της από τον πληθυσμό και υποστηρίζει ότι όσο πιο έντονη είναι η σύγκρουση που αντιπαραθέτει την μειονότητα στους κυρίαρχους κανόνες και στον πληθυσμό, τόσες περισσότερες ευκαιρίες θα έχει η ψυχολογιοποίηση να παρεμβληθεί στην διαδικασία επιρροής. Από την συγκεκριμένη στιγμή που ο πληθυσμός ψυχολογιοποιεί τις ενεργές μειονότητες η

αύξηση της έντασης της κοινωνικής σύγκρουσης θα επιφέρει μια μεγαλύτερη αντίσταση στην επιρροή.

Σε πειραματικό επίπεδο, πράγματι οι Papastamou και Mugny το 1976, αποδεικνύουν ότι η σύγκρουση μπορεί να αποτελέσει μια συνθήκη που ευνοεί την μειονοτική διάδοση μιας καινοτομίας, υπό την προϋπόθεση η μειονότητα με το είδος διαπραγμάτευσης που την διακρίνει, να μην δίνει τα μέσα στον πληθυσμό να ερμηνεύσει την σύγκρουση που έχει προκαλέσει η ίδια, αποδίδοντας την στην ακαμψία και τον δογματισμό της. Εάν αντίθετα συμβεί κάτι τέτοιο κυρίως λόγω της αντιλαμβανόμενης ακαμψίας της και του δογματισμού της, η αυξημένη ένταση της σύγκρουσης κινδυνεύει να ενεργοποιήσει τον μηχανισμό της ψυχολογιοποίησης και την αντίσταση στην μειονοτική επιρροή.

Συγκεκριμένα σε αυτό το πείραμα οι ερευνητές οδηγούνται στην υπόθεση ότι η ερμηνεία της σύγκρουσης αποτελεί παράγοντα ενεργοποίησης ενός ψυχολογίζοντα τρόπου πρόσληψης των ιδιαίτερα συγκρουσιακά μειονοτήτων, εφόσον στις συνθήκες όπου η αντιλαμβανόμενη σύγκρουση είναι ασθενής, όσο περισσότερο προσλαμβάνεται η μειονοτική σταθερότητα, τόσο περισσότερο γίνεται αντιληπτή η ευλυγισία. Η μειωμένη σύγκρουση δηλαδή επιφέρει μια ερμηνεία της σταθερότητας συμπεριφοράς με την έννοια ότι αντιλαμβάνεται πιο ευλύγιστη η μειονότητα στην διαπραγμάτευση της και αυτό ακόμη και όταν η μειονότητα δίνει δείγματα ακαμψίας. Σε αυτές τις συνθήκες της μειωμένης σύγκρουσης είναι που εμφανίζεται η μη διαφοροποιημένη επιρροή των ευλύγιστων και άκαμπτων μειονοτήτων, επειδή αυτό που προέχει δεν είναι το πραγματικό είδος διαπραγμάτευσης, αλλά η «σημασία» που προσλαμβάνει αυτή η διαπραγμάτευση για τα υποκείμενα.

Αντίθετα, σε συνθήκες όξυνσης της σύγκρουσης, εάν η μειονότητα είναι ευλύγιστη η πρόσληψη της σταθερότητας δεν φαίνεται να αλλοιώνεται και επιφέρει αύξηση επιρροής, σε σύγκριση αντίθετα με την συνθήκη όπου η μειονότητα είναι άκαμπτη, όπου η πρόσληψη της σταθερότητας έχει την τάση να οδηγεί σε μια ερμηνεία της σύγκρουσης με όρους ακαμψίας (όσο περισσότερο κάποιος θεωρεί την μειονότητα σταθερή τόσο την προσλαμβάνει ως άκαμπτη) και που οδηγεί στην μείωση της μειονοτικής επιρροής (Papastamou & Mugny, 1976).

Σε ένα άλλο πείραμα (Papastamou & Mugny, 1987) οι ερευνητές θέλοντας να ελέγξουν την υπόθεση ότι η σπουδαιότητα της σύγκρουσης έγκειται λιγότερο στην ένταση της και περισσότερο στην ερμηνεία στην οποία μπορεί να οδηγήσει, αποδεικνύουν ότι η σύγκρουση είναι απαραίτητη συνθήκη για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης και ότι θα πρέπει να είναι έντονη για να εισάγει αντιστάσεις στην μειονοτική επιρροή. Στις συνθήκες όπου τα υποκείμενα αναζητούν τις μειονοτικές ιδέες με τις οποίες διαφωνούν (συνθήκη ισχυρής σύγκρουσης) η ψυχολογίζουσα πρόσληψη των θέσεων οδηγεί σε μείωση της επιρροής σε σύγκριση με την αποδοχή που επέρχεται όταν απουσιάζει αυτός ο τρόπος πρόσληψης. Συμμετρικά σε συνθήκες συμφωνίας (όπου η συγκρουσιακή όψη του μειονοτικού μηνύματος είναι αμβλυμένη) η ψυχολογίζουσα πρόσληψη των θέσεων οδηγεί σε αύξηση της επιρροής, συγκριτικά με την συνθήκη όπου απουσιάζει αυτός ο τρόπος ψυχολογίζουσας πρόσληψης.

Κατόπιν αυτού του πειράματος οι ερευνητές συμπεραίνουν ότι, αν η δημιουργία μιας σύγκρουσης είναι απαραίτητη συνθήκη για την διάδοση των μειονοτικών ιδεών, αυτό που έχει ιδιαίτερη βαρύτητα είναι η ερμηνεία της (ψυχολογίζουσα ή μη) από τον πληθυσμό αυτής της έντασης ή της αποδυνάμωσης της παρά η όξυνση της που καθορίζει την έκβαση της κοινωνικής επιρροής.

Σε τελευταία ανάλυση η ψυχολογιοποίηση αποτελεί μια από τις σημαντικότερες αντιστάσεις, αλλά θα πρέπει αυτή η «εξήγηση» του μειονοτικού λόγου, αυτή η αντιστοιχία μεταξύ του ιδεολογικού περιεχομένου του μειονοτικού λόγου και των ψυχολογικών χαρακτηριστικών της μειονότητας, να εντάσσεται σε ένα κλίμα αναβρασμού: σε μια κοινωνική περίσταση, όπου η συγκρουσιακή όψη της μειονότητας, όπως και του λόγου της και της συμπεριφοράς της να είναι αρκετά σαφής για να αποτελέσει και αυτή αντικείμενο μιας «ψυχολογικής» ερμηνείας (Παπαστάμου, 1989).

2.6.2. Αναπαραστάσεις των ενεργών μειονοτήτων και ψυχολογιοποίηση.

Ο λόγος για τον οποίο η ψυχολογιοποίηση λειτουργεί ως αντίσταση στην αλλαγή και αποκτά τα επιλεκτικά της αποτελέσματα αποτελώντας εμπόδιο στην μειονοτική διάδοση μόνο μιας καινοτομίας, είναι το γεγονός ότι επιφέρει τροποποιήσεις στο επίπεδο των κοινωνικών αναπαραστάσεων των ενεργών μειονοτήτων.

Ειδικότερα, τοποθετώντας την ψυχολογιοποίηση στο πλαίσιο των διαδικασιών της μειονοτικής επιρροής, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η επιτυχία των μειονοτήτων έγκειται στις συμπεριφορές που επιδεικνύουν κατά την κοινωνική αλληλεπίδραση και πιο συγκεκριμένα, στα είδη συμπεριφοράς που τις χαρακτηρίζουν. Οι μειονότητες πρέπει να είναι *σταθερές* και οφείλουν να είναι *ευλύγιστες* στην διαπραγμάτευση της σύγκρουσης απέναντι στον πληθυσμό που θέλουν να επηρεάσουν, εάν επιζητούν μια άμεση, έκδηλη επιρροή. Εάν αντίθετα επιζητούν μια βραδυφλεγή επιρροή θα πρέπει να επιδείξουν μια *ακαμψία* στην διαπραγμάτευση της σύγκρουσης που δημιουργούν στον πληθυσμό. Όμως αυτά τα είδη διαπραγμάτευσης δεν έχουν καμία αξία από μόνα τους. Αυτό που είναι σημαντικό είναι ο τρόπος που προσλαμβάνονται από τον πληθυσμό και οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των μειονοτήτων που δημιουργούν (Παπαστάμου, 1989).

Τα πειραματικά ευρήματα πάνω στα είδη διαπραγμάτευσης (Mugny, 1974, 1982 · Papastamou, 1979 · Papastamou & Mugny, 1983) πιστοποιούν την σημασία της πρόσληψης των ειδών συμπεριφοράς των μειονοτήτων από τον πληθυσμό και είναι αυτή η πρόσληψη που μεταβάλλει και την επιρροή τους. Η μειονοτική ακαμψία για παράδειγμα, επιφέρει μια ιδιαίτερη ερμηνεία της σταθερότητας της συμπεριφοράς την οποία επιδεικνύει μια μειονότητα, εισάγοντας στα υποκείμενα μια δυνατή κατηγοριοποίηση με την έννοια του δογματισμού (η οποία εκ φύσεως μειώνει αισθητά την επιρροή της πηγής στον πληθυσμό) και μεταφέρεται μέχρι το σημείο να «μολύνει» την αντίληψη της ίδιας της σταθερότητας, αποκρύπτοντας έτσι το γεγονός ότι η μειονότητα προτείνει μια αληθινή εναλλακτική θέση στους κυρίαρχους κανόνες (Papastamou & Mugny, 1987 · Παπαστάμου, 1989).

Είναι γεγονός ότι οι συμπεριφορές κινητοποιούν κοινωνικές αναπαραστάσεις Παπαστάμου (1989) οι οποίες υπερβαίνουν κατά πολύ τις πληροφορίες που προέρχονται από τις συμπεριφορές ενός κοινωνικού φορέα και για την περίπτωση που μελετάμε ενός μειονοτικού φορέα. Οι συμπεριφορές των μειονοτήτων αντιλαμβάνονται με

πολυδιάστατο τρόπο και η αποτελεσματικότητα τους ως προς την κοινωνική επιρροή τους εξαρτάται από την δόμηση της εικόνας που δημιουργούν η οποία οργανώνεται γύρω από δυο διαστάσεις: μια διάσταση γνωστική η οποία επικυρώνει ή ακυρώνει τις πληροφορίες που εμπεριέχονται στις συμπεριφορές και μια διάσταση διαπροσωπική, η οποία ευαισθητοποιεί ως προς την αδιαλλαξία που αναπτύσσει η μειονότητα κατά την διάρκεια της αλληλεπίδρασης. Αυτό αποδεικνύουν πειραματικά ευρήματα όπως αυτό της Nemeth και Wachtler (1974).

Υπάρχουν περιπτώσεις όπου αυτές οι διαστάσεις δεν είναι οργανωμένες και δεν διχοτομούνται έρχονται σε σύγκρουση και γίνονται αλληλοεξαρτώμενες και είναι αυτό που συμβαίνει με τις άκαμπτες μειονότητες, όπου η σταθερότητα τους διαποτίζεται από την αδιαλλαξία τους και την συγκρουσιακότητα τους, και η επιρροή των μειονοτήτων δεν εξασφαλίζεται. Επίσης αυτό συμβαίνει και με την ψυχολογιοποίηση, όπου η μειονότητα προσλαμβάνεται μονοδιάστατα και κυριαρχεί η διαπροσωπική διάσταση των μειονοτικών συμπεριφορών, αποκρύπτοντας έτσι την σχέση της μειονότητας με το αντικείμενο του μηνύματος της, εμποδίζοντας την διαδικασία επικύρωσης (Παπαστάμου, 1989).

Όταν ο πληθυσμός ψυχολογιοποιεί τις μειονότητες παρατηρούμε αρκετές τροποποιήσεις στο επίπεδο των κοινωνικών αναπαραστάσεων των μειονοτήτων και είναι αυτές οι τροποποιήσεις οι οποίες συνιστούν την βασική αιτία που η ψυχολογιοποίηση δρα ως αντίσταση στην μειονοτική επιρροή. Παρατηρούμε μια εντατικοποίηση της αντίληψης της μειονοτικής ακαμψίας, μια αλλαγή στην σημασία της αντιλαμβανόμενης σταθερότητας, μια έλλειψη αντικειμενικότητας του λόγου που παράγεται από τις μειονότητες, ο οποίος θεωρείται ότι οφείλεται στα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των δημιουργών του παρατηρούμε επίσης, μια ειδική υπεροχή του παρεκκλίνοντος χαρακτήρα του, επίσης μια εξασθένηση της αντίληψης της μειονότητας ως εναλλακτική στο κοινωνικό πεδίο (Papastamou & Mugny, 1987).

Βρισκόμαστε σε αυτήν την περίπτωση μπροστά σε μια μετάθεση της κοινωνικής σύγκρουσης που παράγεται από την μειονότητα: ο πληθυσμός ευαισθητοποιείται περισσότερο στην διαπροσωπική όψη της μειονότητας, αντί να ευαισθητοποιείται στην γνωστική και στην κοινωνικά εναλλακτική όψη της. Στο πείραμα τους οι Papastamou και Mugny το 1987 αποδεικνύουν ότι η ψυχολογιοποιημένη μειονότητα αντιλαμβάνεται

από τα υποκείμενα ως περισσότερο ανισόροπη, περισσότερο αδιάφορη, ασταθής λιγότερο καλλιεργημένη, λιγότερο αξιόπιστη και λιγότερο ρεαλίστρια (γνωστικός παράγοντας, ο οποίος αναφέρεται στην σχέση που διατηρεί η μειονότητα με το αντικείμενο του μηνύματος της και την αντικειμενικότητα των θέσεων της) περισσότερο δυσαρεστημένη ανεπιεικής ακραία φιλόδοξη και αγωνιστική (διαπροσωπικός παράγοντας, ο οποίος αναφέρεται στις δια - τομικές σχέσεις που διατηρεί η μειονότητα με τον πληθυσμό και στην πρόσληψη των προσωπικών χαρακτηριστικών της). Βλέπουμε σε αυτό το πείραμα ότι η ψυχολογιοποίηση όχι μόνο μπορεί να εμποδίσει τον δρόμο προς την διαδικασία επικύρωσης, αφού αποκρύπτει τα γνωστικά χαρακτηριστικά της με αποτέλεσμα να μην φαίνεται αντικειμενική, αλλά ταυτόχρονα ενεργοποιεί και την διαδικασία κοινωνικής σύγκρισης διαδικασία η οποία συνιστά την βάση για την εμφάνιση των εμποδίων που συναντούν οι μειονότητες στην διάδοση των καινοτομιών, καθιστώντας πιο εμφανή τα διαπροσωπικά χαρακτηριστικά των μειονοτήτων (τα υποκείμενα επιλύουν την σύγκρουση στο όνομα αυτών των χαρακτηριστικών απορρίπτοντας τις μειονοτικές ιδέες) (Παπαστάμου, 1989).

Επιπρόσθετα στο πείραμα που διενεργήθηκε το 1986 από τον Papastamou, στο οποίο εισάγεται ρητά η όχι η ψυχολογιοποίηση μιας πλειονοτικής ή μειονοτικής πηγής επιρροής, παρατηρούμε επίσης τις αλλοιώσεις που επιφέρει η ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης στο επίπεδο των κοινωνικών αναπαραστάσεων των μειονοτήτων σε σύγκριση με τις πλειοψηφικές πηγές. Ειδικότερα η ρητή εισαγωγή της ψυχολογιοποίησης επιφέρει μια αυξημένη πρόσληψη της ψυχολογικής ανισοροπίας της πηγής. Ωστόσο οι μειονότητες ενεργοποιούν έναν τέτοιο τρόπο πρόσληψης ευκολότερα από ότι οι πλειοψηφίες και τα υποκείμενα που είναι περισσότερο απομακρυσμένα από την πηγή επιρροής ψυχολογιοποιούν με μεγαλύτερη προθυμία την μειονοτική πηγή επιρροής. Η πρόσληψη της ακαμψίας και της ανεπιεικίας είναι ιδιαίτερα έντονη όταν το μήνυμα αποδίδεται σε μια μειονότητα .

Η επιλεκτική δράση της ψυχολογιοποίησης δρα διπλά θα μπορούσαμε να πούμε, από την άποψη ότι δρα όχι μόνο πάνω στον τρόπο πρόσληψης των μειονοτικών συμπεριφορών από τα υποκείμενα αλλά πάνω και στην σημασία που παίρνουν αυτές οι μειονοτικές συμπεριφορές στα μάτια του πληθυσμού. Τα πειραματικά υποδείγματα δείχνουν ότι ενώ οι μειονότητες χωρίς ηγέτη ψυχολογιοποιούνται περισσότερο, οι

ηγέτες στους κόλπους μιας μειονότητας ενώ ψυχολογιοποιούνται «αυθόρμητα» επηρεάζουν περισσότερο και αντιλαμβάνονται ταυτόχρονα ως ανεξάρτητοι, σταθεροί και ελεύθεροι (Papastamou, 1985). Δηλαδή υποκινούν μια αμφιθυμία συναισθημάτων και παρατηρείται μια διαφορετική σημασία του ίδιου ψυχολογικού ντετερμινισμού των κοινωνικών συμπεριφορών.

Αυτό το αποτέλεσμα μας δηλώνει ότι, εάν δηλαδή η ψυχολογιοποίηση αποτελεί μια στρατηγική αντίστασης κατά αποκλειστικότητα στην διάδοση των μειονοτικών καινοτομιών, αυτό οφείλεται διότι καθορίζεται από τους κανόνες που εμφανίζονται στο κοινωνικό πεδίο μέσα στο οποίο ανελίσσεται, όπως ακριβώς συμβαίνει και με τις διαδικασίες κοινωνικής επιρροής που εγγράφονται σε ένα σύνθετο κοινωνικό πλαίσιο και αποτελεί μια συμβατική ανάγνωση των μειονοτικών συμπεριφορών. Επειδή προσφέρει στον πληθυσμό έναν τέτοιο «κώδικα ανάγνωσης» είναι ικανή να τροποποιήσει τις κοινωνικές αναπαραστάσεις των μειονοτήτων.

Γιατί όμως η ψυχολογιοποίηση οδηγεί σε αυτήν την συμβατική ανάγνωση των συμπεριφορών της μειονότητας και προσφέρει αυτόν τον κώδικα ανάγνωσης και αφήνει να εννοηθεί ότι οι μειονοτικοί λόγοι είναι ψευδείς; Είδαμε ότι η ψυχολογιοποίηση οδηγεί στην πρόσληψη της εικόνας της μειονότητας γύρω από την διαπροσωπική διάσταση ιδίως της ακαμψίας κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να χάνει τον ουσιαστικό της πόρο να προσλαμβάνεται ως αντικειμενική. Προξενεί την αλλοίωση της αξιοπιστίας της, διότι κρίνεται μέσω ενός κεντρικού κοινωνικού κανόνα που ορίζει την αλήθεια και την αντικειμενικότητα πάνω σε ευκρινείς ενδείξεις. Η αντικειμενικότητα όπως γνωρίζουμε στηρίζεται στην ύπαρξη μιας κοινωνικής συναίνεσης για να υποστηρίξει την αξία της αλήθειας και στην ύπαρξη της μοναδικότητας του αντικειμένου. Η ψυχολογιοποίηση όμως επωφελείται από την ύπαρξη της νόρμας της αντικειμενικότητας για να διαβρώσει την αξιοπιστία της μειονότητας, καθώς αυτή η τελευταία διασπά τον ορισμό του συναινετικού ορισμού του αντικειμένου διαδίδοντας την καινοτομία (Παπαστάμου, 1989).

Αντίθετα υπάρχουν και άλλες νόρμες όπως αυτή της πρωτοτυπίας που δεν αντιπαραθέτουν το ολοκληρωτικό σφάλμα στην απόλυτη αλήθεια αλλά νομιμοποιούν την παρέκκλιση και οδηγούν στην απελευθέρωση με αυτόν τον τρόπο των μειονοτικών καινοτομιών σε αντίθεση με την νόρμα της αντικειμενικότητας. Αυτό συμβαίνει σε

ορισμένους καλλιτεχνικούς ή επιστημονικούς κύκλους όπου η καινοτομία ενθαρρύνεται και δεν αποτελεί παρέκκλιση (Παπαστάμου, 1989).

Σε πειραματικό επίπεδο ο Papastamou και Mugny το 1987, αποδεικνύουν ότι τα υποκείμενα όταν έρχονται αντιμέτωπα με «πρωτότυπες» ή «παρεκκλίνουσες» μειονότητες, η ψυχολογιοποίηση δεν αποτελεί αντίσταση στην αλλαγή που συνιστούν οι μειονότητες παρά στο μέτρο που παραπέμπει σε έναν κυρίαρχο κοινωνικό κανόνα. Οι παρεκκλίνουσες μειονότητες, δηλ. όπου υπερέχει η νόρμα της αντικειμενικότητας, γίνονται αντικείμενο μιας φανεράς και μαζικής αποδοκιμασίας και απορρίπτονται, σε αντίθεση με τις πρωτότυπες μειονότητες όπου υπερέχει η νόρμα της πρωτοτυπίας, και κάθε κοινωνικά επιδοκιμαζόμενη καινοτομία γίνεται ανεκτή.

Η εισαγωγή της ψυχολογιοποίησης επιφέρει μια συστηματικότητα στις τροποποιήσεις στο επίπεδο των κοινωνικών αναπαραστάσεων των μειονοτήτων η οποία οικοδομείται γύρω από την διαπροσωπική ακαμψία των μειονοτήτων και την ψυχολογική τους ανισορροπία σε σύγκριση με τις πρωτότυπες μειονότητες. Για τους παραπάνω συγγραφείς η ψυχολογιοποίηση ενέχει έναν κανονιστικό χαρακτήρα και καταλήγει συμβατική ανάγνωση των μειονοτικών συμπεριφορών .

Συγκριτικά με τις παρεκκλίνουσες μειονότητες οι ερευνητές συμπεραίνουν ότι τα κοινωνικά πλεονεκτήματα των πρωτότυπων μειονοτήτων αντλούνται από την ισχυρά συναινετική όψη της ψυχολογίζουσας πρόσληψης των μειονοτικών συμπεριφορών ιδίως με όρους δημιουργικότητας, επειδή έτσι προτάσσεται η ευλύγιστη σταθερότητα τους και προσλαμβάνεται επίσης η ακαμψία τους η οποία όπως γνωρίζουμε μπορεί να οδηγήσει σε μια έμμεση επιρροή. Αντίθετα για τις παρεκκλίνουσες μειονότητες η ισχυρά συναινετική όψη της ψυχολογιοποίησης οδηγεί σε μια αυξημένη πρόσληψη της ακαμψίας τους.

Συμπερασματικά επομένως θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ψυχολογιοποίηση ως συμβατική ανάγνωση των μειονοτικών συμπεριφορών τροποποιεί τις κοινωνικές αναπαραστάσεις των μειονοτήτων και συνιστά μια αντίσταση στην αλλαγή, εξαιτίας κυρίως του κανονιστικού καθορισμού της καθώς αναπαράγει τις πρόσκαιρες ιδεολογίες που θέτουν την αντικειμενικότητα ως το μόνο έγκυρο κριτήριο των κοινωνικών παραγώγων (Παπαστάμου, 1989).

2.6.3 Στρατηγικές παρεμπόδισης της ψυχολογιοποίησης.

Ο Παπαστάμου το 1989, υποστηρίζει ότι οι μειονότητες μπορούν να αποφύγουν τα αρνητικά αποτελέσματα της ψυχολογιοποίησης μόνο εάν δράσουν πάνω στο κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τις διαδικασίες επιρροής.

Σε πειραματικό επίπεδο ο συγγραφέας αποδεικνύει ότι οι μειονότητες, δρώντας σε αυτό το κανονιστικό πλαίσιο μπορούν να φανούν αντικειμενικές στις απόψεις τους και να αναφερθούν στις επιστημονικά διαπιστωμένες απόψεις τους ακόμα και, αν αυτές είναι ακραίες, για να αποφύγουν ως ένα σημείο τις αντιστάσεις που αυτός ο ψυχολογίζων τρόπος πρόσληψης των συμπεριφορών τους επιφέρει γενικά στην διάδοση των καινοτομιών τους .

Όμως οι μειονότητες, επειδή εκτός από ειδικές περιπτώσεις, δυσκολεύονται να αναφερθούν γενικά στην επιστήμη, έχουν ελάχιστες πιθανότητες να προβούν σε κάτι τέτοιο. Αντίθετα είναι μέσα από τα είδη συμπεριφοράς τους που οι μειονότητες μπορούν να αποτρέψουν ή να ελαττώσουν την εμφάνιση των διαβρωτικών αποτελεσμάτων της ψυχολογιοποίησης. Μια στρατηγική επιρροής που είναι ικανή να εμποδίσει τα φαινόμενα αντίστασης της ψυχολογιοποίησης είναι αυτή που οδηγεί τις μειονότητες να φανούν διαχρονικά σταθερές στην συμπεριφορά τους. Και αυτό επειδή με αυτόν τον τρόπο η μειονότητα επιμένοντας στο βάσιμο των διαβεβαιώσεων της επιδεικνύει μια αποφασιστικότητα στην στράτευση της, και επενεργεί στην σημασία που αποκτούν οι συμπεριφορές της στα μάτια του στόχου επιρροής της.

Σε πειραματικό επίπεδο που αντιπαρατίθεται η συγχρονική σταθερότητα της μειονότητας με την διαχρονική σταθερότητα της συμπεριφοράς της καταδεικνύεται (Παπαστάμου, 1989) ότι η ψυχολογιοποίηση δεν είναι ικανή να προσβάλλει την άμεση επιρροή των διαχρονικών μειονοτήτων, ενώ εξασθενίζει την άμεση επιρροή των συγχρονικών μειονοτήτων. Δηλαδή στο μέτρο που η μειονότητα γίνεται αντικείμενο ψυχολογιοποίησης οφείλει να επιδείξει διαχρονική σταθερότητα στην συμπεριφορά της για να αντικρούσει σε ένα άμεσο επίπεδο τουλάχιστον την επίδραση της.

Αυτό σημαίνει ότι, αν και μειονότητες, αν και ψυχολογιοποιημένες, ασκούν μια αμβλυμμένη επιρροή στο επίπεδο της άμεσης και κοινωνικά έκδηλης επιρροής, αλλά και στο κοινωνικά υπολανθάνον, μπορούν ενεργώντας πάνω στα κανονιστικά πλαίσια που

διέπουν τις διαδικασίες επιρροής, να παρακάμψουν τα εμπόδια που προτάσσει η ψυχολογιοποίηση (Παπαστάμου, 1989).

Καταφεύγοντας στην διαχρονικά σταθερή συμπεριφορά τους, ενεργούν στην σημασία που παίρνει η συμπεριφορά τους στα μάτια του στόχου επιρροής, με το να επιμένουν στις έγκυρες απόψεις τους και επαναλαμβάνοντας τις θέσεις τους. Με αυτόν τον τρόπο μπορούν να μετριάσουν τα αποτρεπτικά αποτελέσματα της ψυχολογιοποίησης τουλάχιστον σε ένα άμεσο και κοινωνικά έκδηλο επίπεδο (Παπαστάμου, 1989).

Συμμετρικά ο Katerelos το 2002 βασιζόμενος στην άποψη του Tajfel (1981) ότι οι κοινωνικές συμπεριφορές καθορίζονται κατά πολύ από αυτό που το άτομο θεωρεί διευθετημένο ή «προσαρμοσμένο» σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* υποστηρίζει ότι μια συμπεριφορά, η οποία εγγράφεται σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* το οποίο είναι ειδικό μεν, αλλά εισάγει τους παράγοντες που συντηρούν την νομιμότητα του, θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την ανοσοποίηση των συμμετεχόντων μπροστά στις στρατηγικές αντίστασης της μειονοτικής επιρροής και την ψυχολογιοποίηση.

Ο συγγραφέας (Katerelos, 2002) υποθέτει ότι η πραγματική εγγραφή σε μια τέτοια κατάσταση, εσωκλείοντας και μια «συναίνεση» για αυτό το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο*, θα εξασθενούσε την κοινωνική κανονιστική όψη γενικά αυτής της δεδομένης συμπεριφοράς, και θα μπορούσε να λειτουργήσει ως μια επιπλέον επιχειρηματολογία για να τονιστεί ο αντιλαμβανόμενος «τεμαχισμός ή χωρισμός» αυτής της δεδομένης συμπεριφοράς σε ένα ειδικό πλαίσιο: δηλαδή η «ιδιαιτερότητα» του *Δ. Κ. Π* τόσο σε γνωστικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο των κοινωνικών πρακτικών.

Σε πειραματικό επίπεδο, αποδεικνύει ότι η εγγραφή μιας ριζικά μειονοτικής συμπεριφοράς σε ένα ιδιαίτερο κοινωνικό πλαίσιο που την νομιμοποιεί, μειώνει την δραστικότητα των αντιστάσεων στην μειονοτική επιρροή, σε επίπεδο της εικόνας της πηγής επιρροής, όπως η ψυχολογιοποίηση.

Ειδικότερα στο πείραμα του, τα υποκείμενα που έρχονται αντιμέτωπα με ένα μειονοτικό κείμενο (νομιμοποίηση της όπλο- κατοχής) το οποίο έχει σαν στόχο μια περιοχή με «ειδικά προβλήματα» (εγγραφή σε *Δ. Κ.Π*) δεν αποδίδουν κανένα επίθετο ψυχολογικής υφής στην πηγή επιρροής. Αντίθετα τα υποκείμενα που έρχονται

αντιμέτωπα με το μειονοτικό κείμενο που έχει σαν υποτιθέμενο στόχο τον πληθυσμό γενικά (η μειονοτική συμπεριφορά σε αυτήν την συνθήκη δεν εγγράφεται σε Δ. Κ. Π) ενεργοποιούν αμέσως και μαζικά τις ψυχολογίζουσες διαδικασίες (Katerelos, 2002).

Ταυτόχρονα, όταν το μειονοτικό κείμενο εγγράφεται σε ένα Δ. Κ. Π και υποστηρίζεται από την πλειοψηφία, οι συμμετέχοντες χαρακτηρίζουν την πηγή επιρροής ως άκαμπτη αλλά αγνή, ειλικρινή και σοσιαλιστική, ενώ αντίθετα όταν το μειονοτικό κείμενο δεν εγγράφεται σε ένα Δ. Κ.Π, αλλά υποστηρίζεται από την πλειοψηφία, χαρακτηρίζουν την πηγή επιρροής με έντονο ψυχολογικό τρόπο: είναι άκαμπτη, μη προσαρμοσμένη κοινωνικά ανισόροπη, μη αξία εμπιστοσύνης. Επίσης, στις συνθήκες που το μειονοτικό κείμενο υποστηρίζεται από την μειοψηφία τα αποτελέσματα ακολουθούν την ίδια πορεία για τις δυο συνθήκες εγγραφής ή όχι σε ένα Δ.Κ.Π, αλλά παραμένουν «αδύναμα» (Katerelos, 2002).

Ο Katerelos (2002) συνδέει αυτήν την εγγραφή της μειονοτικής συμπεριφοράς σε ένα Δ. Κ. Π ως στρατηγική αντίστασης στην μειονοτική επιρροή με την ενεργοποίηση των ξένων σχημάτων και την υποθετικότητα κατά την διάρκεια του μετασχηματισμού των κοινωνικών αναπαραστάσεων, όπως διατυπώθηκε από τον Flament (1987), και είναι αυτή η διασύνδεση περισσότερο που μας ενδιαφέρει στην έρευνα μας, με την έννοια ότι η εγγραφή μιας συμπεριφοράς, που διαφορετικά δεν θα μπορούσε να γίνει ανεκτή από τα υποκείμενα, σε ένα Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο που την νομιμοποιεί, θα μπορούσε να είναι ένας μηχανισμός μετασχηματισμού των κοινωνικών αναπαραστάσεων και ο οποίος θα μπορούσε να ενεργοποιείται όπως τα ξένα σχήματα και την υποθετικότητα.

Θα μπορούσε να είναι ένας μηχανισμός μετασχηματισμού μιας κοινωνικής αναπαράστασης, και κατ' επέκταση μια στρατηγική μείωσης των αντιστάσεων, όπως η ψυχολογιοποίηση (μηχανισμός άμυνας) για αυτόν τον μετασχηματισμό που εγείρει η μειονοτική επιρροή, επειδή επιδεικνύει μια άλλη ειδική κανονικότητα η οποία είναι νομιμοποιημένη, αλλά έτσι όπως αντιλαμβάνεται από τα υποκείμενα είναι σπάνια και εντελώς υποθετική. Αυτή η υποθετικότητα ή *νέο-κανονικότητα* με την έννοια ότι εμπεριέχει την εγγραφή ενός μειονοτικού λόγου σε ένα ειδικό νομιμοποιημένο κοινωνικό πλαίσιο και επίσης εμπεριέχει μια κοινωνική συναίνεση, όπως αναφέραμε προηγουμένως, θα μπορούσε να αμβλύνει περισσότερο τις αντιστάσεις, όπως η

ψυχολογιοποίηση που εγείρει μια μειονότητα στον μετασχηματισμό των κοινωνικών αναπαραστάσεων των υποκειμένων (Katerelos, 2002). Ο Flament το 1987 επίσης, αναφέρει ότι ιδιαίτερα στους νέους είναι δυνατόν κατά τον μετασχηματισμό των κοινωνικών αναπαραστάσεων να εμφανισθούν νέο - κανονικά σχήματα, τα οποία υπενθυμίζουν την παλιά κανονική πρακτική η οποία είναι νόμιμη, και τοποθετούν τις νέες πρακτικές ως διαφορετικές, αλλά κανονικές και νόμιμες. Εδώ συνδέουμε την υποθετικότητα με την *νέο-κανονικότητα*, όπου τα *νέο-κανονικά σχήματα*, υπό την επίδραση μιας μειονότητας, μπορεί να δημιουργούνται και να εγγράφονται σε ένα Δ. Κ. Π νομιμοποιημένο και που εκφράζει μια κοινή πλειοψηφική νόρμα, υποδεικνύοντας έτσι μια άλλη σπάνια και υποθετική περίπτωση - κανονικότητα και η οποία μπορεί να συμβάλλει στον μετασχηματισμό μιας κοινωνικής αναπαράστασης των υποκειμένων. Υποθέτουμε ότι η *νέο κανονικότητα* εμπεριέχει την ομοφωνία του «πληθυσμού» ή της «σιωπηρής πλειοψηφίας» όπως διατυπώθηκε από τον Parasstamou (1979) η οποία αφομοιώνει την άρχουσα ιδεολογία και συμμερίζεται συχνά το σύνολο των κοινωνικών κανόνων. Πρόκειται για εμάς, για μια ιδιαίτερη σπάνια κανονικότητα η οποία επιβάλλεται από την άρχουσα ιδεολογία ως νέα πρακτική και υποθέτουμε τυγχάνει αποδοχής, ως νέα και διαφορετική, από το μεγαλύτερο μέρος του «πληθυσμού». Αυτή η αποδοχή καταλήγει να είναι μια επιπλέον επιχειρηματολογία υπέρ της ιδιαιτερότητας της καινούριας κανονικότητας έτσι όπως την αντιλαμβάνονται τα υποκείμενα τόσο σε γνωστικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο πρακτικών (Katerelos, 2002).

Στην έρευνα μας θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε, πώς μπορεί να επιδράσει αυτή η *νέο-κανονικότητα* η οποία εμπεριέχει την ομοφωνία του «πληθυσμού» και η εγγραφή της διαπραγμάτευσης των κεντρικών στοιχείων, των πρωτευόντων και δευτερευόντων της αναπαράστασης, ως μειονοτικού λόγου σε αυτό το Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο, στην διαδικασία μετασχηματισμού της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου στους νέους, αλλά και στην μείωση των αντιστάσεων που εγείρει η ψυχολογιοποίηση.

Κεφάλαιο 3

Στόχοι

Οι στόχοι της παρούσας έρευνας είναι οι εξής:

α/ Σε πρώτη φάση η επαλήθευση της ποιοτικής κεντρικότητας των κεντρικών στοιχείων της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου στους νέους και η διερεύνηση των πρωτεύοντων και δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων.

β/ Σε δεύτερη φάση η διερεύνηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες τα υποκείμενα μας, διαπραγματεύονται τα πρωτεύοντα κεντρικά και δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία, και στις οποίες, μπορεί να γίνει ανεκτή η αναπαράσταση του πανεπιστημίου ή όχι, κινητοποιώντας μηχανισμούς άμυνας, όπως η υποθετικότητα και η νέο - κανονικότητα, κατόπιν της «απειλής» στον κεντρικό πυρήνα, εφόσον εισάγεται αυτή η διαπραγμάτευση σε ένα Δ.Κ.Π, και οι οποίοι μηχανισμοί μπορούν να οδηγήσουν στην αλλαγή όλης της δομής της.

Θα ήταν ενδιαφέρον να διερευνήσουμε τις επιδράσεις που θα μπορούσε να έχει στις απόψεις των υποκειμένων - στο να γίνει ανεκτή ή όχι η κοινωνική αναπαράσταση, η αμφισβήτηση ή/και η επιβεβαίωση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση ή/και αμφισβήτηση ενός ή και δυο δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων, και η εισαγωγή αυτής της συμπεριφοράς σε ένα υποθετικό σχήμα -με την έννοια της μειονοτικής αποδοχής, κατά τον Katerelo το 2002 ή σε μια νέο-κανονικότητα - με την έννοια της πλειοψηφικής αποδοχής, κατά τον Katerelo το 2002 ή σε ένα πλαίσιο χωρίς καμία εγγραφή σε ένα Δ.Κ.Π.

γ/ Μας ενδιαφέρει σε τρίτη φάση να δούμε την επίδραση της αμφισβήτησης ή επιβεβαίωσης των κεντρικών αυτών στοιχείων μεταξύ τους, στην ενεργοποίηση του μηχανισμού άμυνας της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε κατόπιν της «επίθεσης» στον κεντρικό πυρήνα της αναπαράστασης, σε συνδυασμό με την εγκαθίδρυση αυτής της πρακτικής σε ένα νομιμοποιημένο πλαίσιο σπάνιο και υποθετικό.

Μεθοδολογία και πειραματικός σχεδιασμός

Κεφάλαιο 4

Μεθοδολογία και πειραματικός σχεδιασμός

Στην έρευνα μας κατασκευάσαμε ένα ερωτηματολόγιο αναφορικά με την κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου, που χορηγήσαμε σε 453 άτομα - φοιτητές, συνολικά, σε πανεπιστήμια της Αθήνας και στην Κρήτη τόσο θεωρητικής κατεύθυνσης, όσο και θετικής.

Χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο του διαφορούμενου σεναρίου και την μέθοδο της αμφισβήτησης MEC για τον έλεγχο της ποιοτικής κεντρικότητας των κεντρικών στοιχείων, η οποία αποτελεί την πρώτη μέθοδο η οποία χρησιμοποιήθηκε απο τον Moliner (1988) για την πειραματική επαλήθευση της ποιοτικής κεντρικότητας του πυρήνα της κοινωνικής αναπαράστασης. Γνωρίζοντας από την μελέτη του Katerelou το 2003 ότι η κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου έχει ως κεντρικά στοιχεία σύμφωνα με τις ιδιότητες της ποσοτικής και ποιοτικής κεντρικότητας, το «με αυστηρές εξετάσεις» και το «αναγνωρισμένο πτυχίο» και ως περιφερειακό το «δημόσια χρηματοδότηση» θελήσαμε να προβούμε σε πρώτη φάση στην πειραματική επαλήθευση της ποιοτικής κεντρικότητας αυτών των κεντρικών στοιχείων, και σε δεύτερη φάση στην διασταύρωση των ανεξάρτητων μεταβλητών, για να ερευνήσουμε κάτω από ποιες συνθήκες τα υποκείμενα μπορούν να διαπραγματευθούν αυτά τα κεντρικά στοιχεία και το περιφερειακό.

Πειραματικός σχεδιασμός

Στην έρευνα μας προβήκαμε σε δύο πειραματισμούς χειρισμούς ή φάσεις:

4.1 Πρώτη πειραματική φάση.

Στην πρώτη πειραματική φάση χρησιμοποιούμε την μέθοδο της αμφισβήτησης MEC (Moliner, 1988) για να επαληθεύσουμε την ποιοτική κεντρικότητα των στοιχείων του κεντρικού πυρήνα της αναπαράστασης του πανεπιστημίου και χωρίζεται σε έξι υπό – πειράματα, όπου συγκρίνουμε τις απαντήσεις των υποκειμένων όταν αμφισβητείται με την μέθοδο της MEC το καθένα από τα δυο κεντρικά στοιχεία σε σύγκριση με το περιφερειακό. Κεντρικό στοιχείο vs περιφερειακό:

NC1 vs P και NC2 vs P

Ακολουθούμε την δομιστική προσέγγιση και τα πειράματα του Moliner (1988, 1993) όπου τα κεντρικά στοιχεία διαφέρουν από την περιφέρεια, λόγω του ότι βρίσκονται στον πυρήνα της αναπαράστασης ενέχουν ποιοτικές ιδιότητες, παρά ποσοτικές και δεν μπορούν να διαπραγματευθούν. Τα υποκείμενα, ακολουθώντας την μέθοδο της αμφισβήτησης, δεν μπορούν να αναγνωρίσουν την κοινωνική αναπαράσταση, εάν τα κεντρικά της στοιχεία αμφισβητούνται και δεν τα διαπραγματεύονται. Αντίθετα όταν τα περιφερειακά στοιχεία αμφισβητούνται τα υποκείμενα εξακολουθούν να δέχονται την κοινωνική αναπαράσταση ως έχει, παρόλο που για αυτά είναι μια "παράξενη" κατάσταση.

Σε αυτήν την πρώτη πειραματική διαδικασία χρησιμοποιούμε την μέθοδο επαγωγής με διαφορούμενο σενάριο και εισάγουμε το διαφορούμενο σενάριο – ISA (Abric, 2005 · Moliner, 1994) και δημιουργούμε τις τρεις πρώτες πειραματικές συνθήκες όπου σε κάθε μια από αυτές αμφισβητείται σύμφωνα με την MEC το καθένα από τα δυο κεντρικά στοιχεία και το περιφερειακό της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου, τα οποία σύμφωνα με την έρευνα του Katerelou το 2003 αναδείχθηκαν ως πρώτο κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» ως δεύτερο κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και ως περιφερειακό το «δημόσια χρηματοδότηση».

Σύμφωνα με την μέθοδο του διαφορούμενου σεναρίου και της MEC, τα υποκείμενα δεν μπορούν να αναγνωρίσουν το αντικείμενο της αναπαράστασης, εάν παρουσιάζει ένα αντιθετικό χαρακτηριστικό με ένα κεντρικό στοιχείο της αναπαράστασης.

Ο σκοπός της εισαγωγής του διαφορούμενου σεναρίου είναι να επαγάγει στα υποκείμενα την μελετώμενη αναπαράσταση με ένα σενάριο που παρουσιάζει αντιθετικές πληροφορίες με το κεντρικό στοιχείο που θέλουμε να ελέγξουμε - φάση αμφισβήτησης, ενώ ο μηχανισμός της Mec ή της τεχνικής αμφισβήτησης για τον έλεγχο της ποιοτικής κεντρικότητας των κεντρικών στοιχείων συνίσταται στην χρησιμοποίηση επομένως μιας διπλής άρνησης για να αναγνωριστούν τα κεντρικά στοιχεία:

- αμφισβήτηση του στοιχείου X: πρώτη άρνηση

- απόρριψη της αναγνώρισης του αντικειμένου: δεύτερη άρνηση

Η κάθε πειραματική συνθήκη απαρτίζεται από δείγμα φοιτητών που ισούται με 40 άτομα.

4.2 Δεύτερη πειραματική φάση.

Στην δεύτερη πειραματική φάση προβήκαμε στην διασταύρωση των ανεξάρτητων μεταβλητών και χρησιμοποιούμε την μέθοδο του διαφορούμενου σεναρίου και την μέθοδο της αμφισβήτησης προκειμένου να ελέγξουμε κάτω από ποιες συνθήκες τα υποκείμενα μπορούν να διαπραγματευτούν και να αποδεχθούν την κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου.

Στην δεύτερη πειραματική διαδικασία προβήκαμε στην διασταύρωση των 4 ανεξάρτητων μεταβλητών των κεντρικών στοιχείων και του περιφερειακού με δυο ιδιότητες η καθεμία από αυτές (επιβεβαίωση ή αμφισβήτηση αυτού του κεντρικού στοιχείου) και της υποθετικότητας η οποία περιλαμβάνει τρεις ιδιότητες (επιβεβαίωση της υποθετικότητας, νέο-κανονικότητα και αμφισβήτηση της υποθετικότητας).

Sn< Εισαγωγικές εξετάσεις 2 * Αναγνωρισμένο δίπλωμα 2 * Περιφέρεια 2 υποθετικότητα 3>

Χρησιμοποιούμε την μέθοδο του διαφορούμενου σεναρίου και την μέθοδο της αμφισβήτησης προκειμένου να ελέγξουμε κάτω από ποιες συνθήκες τα υποκείμενα μπορούν να διαπραγματευτούν και να αποδεχθούν την κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου. Αυτή η διασταύρωση μας δίνει 24 πειραματικές συνθήκες συνολικά, και για τον περιορισμό του όγκου των δεδομένων χρησιμοποιούμε τον πειραματικό σχεδιασμό τύπου «carre latin» όπου μας δίνει 12 πειραματικές συνθήκες (για μια αναλυτική περιγραφή των πειραματικών συνθηκών βλ. παράρτημα 2 σελ. 394).

Η αμφισβήτηση ενός εκ των κεντρικών στοιχείων παραπέμπει στην άρνηση αυτού του στοιχείου και στην παρουσίαση προς τα υποκείμενα επιχειρημάτων που ευνοούν προς την απόρριψη της κοινωνικής αναπαράστασης και συγκεκριμένα την απόρριψη αυτού του στοιχείου. Πρόκειται για επιχειρήματα που εσωκλείουν την απουσία αυτού του στοιχείου η το αντίθετο του. Από την άλλη πλευρά η επιβεβαίωση ενός κεντρικού στοιχείου περιέχει επιχειρήματα που ωθούν τα υποκείμενα στην αποδοχή της αναπαράστασης και του κεντρικού στοιχείου.

4.3 Πληθυσμός.

Στην έρευνα μας συμμετείχαν 453 άτομα από τα πανεπιστήμια στην Αθήνα, στο Ηράκλειο και στο Ρέθυμνο Κρήτης τόσο θεωρητικής όσο και θετικής κατεύθυνσης. Η ηλικία τους κατανέμεται μεταξύ 18 -22 ετών. Η κατανομή των υποκειμένων στις πειραματικές συνθήκες ήταν τυχαία. Πρόκειται για βολική δειγματοληψία - Convenience sample.

-Στην πρώτη πειραματική διαδικασία συμμετείχαν 40 άτομα σε κάθε μια από τις δυο πειραματικές συνθήκες και 39 στην πρώτη συνθήκη, δηλαδή 119 άτομα συνολικά.

- Στην δεύτερη πειραματική διαδικασία συμμετείχαν 30 άτομα περίπου σε κάθε μία πειραματική συνθήκη, δηλαδή 333 άτομα συνολικά.

4.4 Διάρθρωση ερωτηματολογίου και πειραματικών συνθηκών.

Το ερωτηματολόγιο που κατασκευάσαμε και δόθηκε προς συμπλήρωση στα υποκείμενα γενικά στο σύνολο τους σε όλες τις πειραματικές συνθήκες, περιλαμβάνει ένα κείμενο που αναφέρεται σε ένα «πανεπιστήμιο» αλλά χωρίς να αναφέρεται συγκεκριμένα και ορατά η ταυτότητα του και το οποίο παραπέμπει στο διφορούμενο σενάριο.

Το κείμενο αυτό του διφορούμενου σεναρίου είναι το εξής :

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17-23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.α. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση.

Κατόπιν του διφορούμενου αυτού σεναρίου και ανάλογα με τις πειραματικές συνθήκες κατασκευάσαμε μια ονομαστική κλίμακα που περιλαμβάνει τέσσερις τιμές και στην οποία τα υποκείμενα απαντούν σε μια μόνο φράση που τους ικανοποιεί,

επιλέγοντας ανάμεσα σε τέσσερις απαντήσεις όπως παρατίθενται παρακάτω:

α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο.

β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει.

γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει.

δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο.

4.4.1 Διάρθρωση ερωτηματολογίου στην πρώτη πειραματική φάση.

Σε αυτή την πρώτη πειραματική φάση δόθηκε στα υποκείμενα, μετέπειτα του διαφορούμενου σεναρίου, ένα κείμενο που αμφισβητούσε το κεντρικό στοιχείο ή το περιφερειακό ανάλογα με την πειραματική συνθήκη και τον έλεγχο που θέλαμε να κάνουμε για την ποιοτική κεντρικότητα του.

Έτσι έχουμε τις τρεις πρώτες πειραματικές συνθήκες ως εξής :

1/ → Αμφισβήτηση ή *mise en cause* NC1 - αυστηρές εισαγωγικές εξετάσεις.

Στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων γίνονται όλοι δεκτοί χωρίς αδιάβλητες και αυστηρές εξετάσεις.

2/ → Αμφισβήτηση ή *Mise en cause* NC 2 - Αναγνωρισμένο δίπλωμα.

Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων δεν παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος

3/ → Αμφισβήτηση ή *Mise en cause* P - Δημόσια χρηματοδότηση.

Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές.

4.4.2 Διάρθρωση ερωτηματολογίου στην δεύτερη πειραματική διαδικασία.

Στην δεύτερη πειραματική φάση κατά την διασταύρωση των 4 ανεξάρτητων μεταβλητών και συνδυάζοντας την επιβεβαίωση με την αμφισβήτηση των κεντρικών στοιχείων και του περιφερειακού καθώς και της υποθετικότητας, για να δούμε τις συνθήκες στις οποίες τα υποκείμενα μπορούν να διαπραγματευθούν και να αποδεχθούν την κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου.

Οι πειραματικές συνθήκες που δημιουργήσαμε είναι οι εξής, κατόπιν της χρησιμοποίησης του πειραματικού σχεδιασμού τύπου «*carre latin*» όπου μας δίνει 12 πειραματικές συνθήκες. Κατόπιν του διαφορούμενου σεναρίου τους ζητείται να απαντήσουν σύμφωνα με την ονομαστική κλίμακα παραπάνω, σε ένα κείμενο συνδυάζοντας τις επιβεβαιώσεις και αμφισβητήσεις των στοιχείων, ανάλογα με τις

πειραματικές συνθήκες (για μια αναλυτική περιγραφή των πειραματικών συνθηκών βλ. παράρτημα 2 σελ. 394).

4/ConfNC1 -Conf NC2-ConfP-Cn→

Στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων γίνονται δεκτοί όλοι οι νέοι με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές. Το ίδρυμα αυτό θα προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές..

5/ConfNC1-ConfNC2- MECP-Ce→

Στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων γίνονται όλοι δεκτοί με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις -παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό θα προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών.

6/ConfNC1-ConfNC2-MECP-MECCond→

Στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων γίνονται όλοι δεκτοί με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις -παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος -και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται γενικά σε όλους.

7/ConfNC1-MECNC2-ConfP-Ce→

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι με αδιάβλητες εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών.

8/ConfNC1- MECNC2- MECP- Cn →

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις -παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος -και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές.

9/ConfNC1- MECNC2- Conf P- MEC Cond→

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται γενικά σε όλους.

10/MECNC1- ConfNC2 – Conf P- Conf Cn→

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται όλοι δεκτοί χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές.

11/MECNC1- ConfNC2- MEC P- Ce→

Το Ίδρυμα αυτό δέχεται όλους τους νέους χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών.

12/MECNC1- ConfNC2- MEC P – MEC Cond→

Το Ίδρυμα αυτό δέχεται όλους τους νέους χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται γενικά σε όλους..

13/MECNC1- MECNC2- ConfP- Ce →

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών.

14/MECNC1- MECNC2- MEC P- Cn →

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος- και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το ίδρυμα αυτό προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές .

15/MECNC1- MECNC2- ConfP- MEC Cond→

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται γενικά σε όλους.

4.5 Ερευνητικές υποθέσεις

4.5.1. Ερευνητικές υποθέσεις πρώτης πειραματικής φάσης.

Ελεγχος της ποιοτικής κεντρικότητας των στοιχείων της αναπαράστασης.

Σύμφωνα με την μελέτη της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου του Katerelou το 2003, γνωρίζουμε ότι τα κεντρικά στοιχεία και περιφερειακά της αναπαράστασης του πανεπιστημίου είναι «αυστηρές εισαγωγικές εξετάσεις» ως πρώτο κεντρικό στοιχείο κατόπιν το « με αναγνωρισμένο πτυχίο» ως δεύτερο κεντρικό στοιχείο και «δημόσια χρηματοδότηση» ως περιφερειακό.

Προσπαθήσαμε να προβούμε κατ' αρχήν στην επαλήθευση της ποιοτικής κεντρικότητας αυτών των στοιχείων της αναπαράστασης στη έρευνα μας. Το εγχείρημα της επαλήθευσης μας δίνει το έναυσμα να αναφέρουμε, ότι τα υποκείμενα δεν διαφοροποιούνται μεταξύ τους ως προς την άρνηση και την αποδοχή της αναπαράστασης, όταν αμφισβείται το κεντρικό στοιχείο σε σύγκριση με το περιφερειακό έτσι ώστε να μπορούμε να διαχωρίσουμε τα κεντρικά από τα περιφερειακά στοιχεία της αναπαράστασης, σύμφωνα πάντα με την θεωρία της πειραματικής επαλήθευσης του κεντρικού πυρήνα.

Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε όμως ότι:

Η κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου είναι σε φάση μετασχηματισμού, λαμβάνοντας υπόψιν ότι εισάγοντας την αμφισβήτηση ή «άρνηση» κατά τον Katerelo το 2003, των κεντρικών στοιχείων σε σύγκριση με το περιφερειακό στοιχείο της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου, τα υποκείμενα διαφοροποιούνται σημαντικά ως προς τις απαντήσεις τους, αλλά αυτή η διαφοροποίηση έχει άλλη κατεύθυνση ως προς την ποιότητα τους.

Κι αυτό, διότι εισάγοντας την αμφισβήτηση του πρώτου κεντρικού στοιχείου « με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την αμφισβήτηση του περιφερειακού στοιχείου « δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα συγκλίνουν στις απαντήσεις τους και δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση.

Ειδικότερα θα μπορούσαμε να κάνουμε τις εξής υποθέσεις:

α/ Το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να είναι κεντρικό πρωτεύων στοιχείο της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου, καθώς τα υποκείμενα δεν θα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση, συγκριτικά με την συνθήκη όπου θα εισάγεται η «άρνηση» του στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» στην οποία επίσης, τα υποκείμενα δεν θα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση, και επιφέρει περισσότερες απόλυτες αρνήσεις σε σύγκριση με το «δημόσια χρηματοδότηση». Υποθέτουμε ότι το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» θα είναι επίσης κεντρικό δευτερεύων στοιχείο της κοινωνικής αναπαράστασης και η συμβολική του αξία για τα υποκείμενα έχει αλλάξει.

β/ Όταν θα εισάγουμε την «άρνηση» του στοιχείου «αναγνωρισμένο δίπλωμα» σε σύγκριση με την «άρνηση» του στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα δεν θα διαφοροποιούνται σημαντικά στις απαντήσεις τους και αυτό, διότι η συμβολική αξία του στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» αλλάζει για τα υποκείμενα, έτσι ώστε δεν θα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση σε καμία συνθήκη και θα μπορούσαμε να υποθέσουμε παρόλο τις μη σημαντικές διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις τους, ότι πρόκειται για κεντρικά στοιχεία της κοινωνικής αναπαράστασης. Η αμφισβήτηση του επίσης επιφέρει περισσότερες ξεκάθαρες αρνήσεις σε σύγκριση με την αμφισβήτηση του στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση». Επίσης θα φαίνεται να είναι ένα δευτερεύων κεντρικό στοιχείο σε σύγκριση με το «με αυστηρές εξετάσεις». Επίσης το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» φαίνεται να είναι κι αυτό δευτερεύων κεντρικό στοιχείο σε σύγκριση με το «αναγνωρισμένο δίπλωμα».

4.5.2 Ερευνητικές υποθέσεις δεύτερης πειραματικής φάσης : Διασταύρωση ανεξάρτητων μεταβλητών.

Πρώτο πείραμα - Υποθέσεις.

Κύριες επιδράσεις του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου, των δευτερεύοντων κεντρικών και της υποθετικότητας στην αποδοχή της αναπαράστασης.

Υποθέσεις

α/ Η αμφισβήτηση του κεντρικού δευτερεύοντος στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» θα οδηγεί σε περισσότερες απόλυτες αρνήσεις της κοινωνικής αναπαράστασης από τα υποκείμενα σε σύγκριση με την συνθήκη όπου θα επιβεβαιώνεται.

β/ Η επιβεβαίωση του στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» φαινομενολογικά οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης ενώ η αμφισβήτηση του οδηγεί στην απόρριψη της. Δεοντολογικά όσον αφορά τις πιο ξεκάθαρες απόψεις τους αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν υπάρχουν «αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου την απορρίπτουν όταν δεν υπάρχουν «αυστηρές εξετάσεις».

γ/ Αναφορικά με τις ιδιότητες της υποθετικότητας: η νέο-κανονικότητα επιφέρει την αποδοχή της αναπαράστασης, ενώ η γενικότητα και η υποθετικότητα επιδρά στην απόρριψη της.

Δεύτερο πείραμα - Υποθέσεις.

Αλληλεπιδράσεις του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου με τα δευτερεύοντα κεντρικά (χωρίς να λαμβάνουμε υπ' οψιν την υποθετικότητα).

Υποθέσεις

α/ Το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» όταν επιβεβαιώνονται τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση, ενώ όταν αμφισβητούνται την απορρίπτουν.

β/ Τα δυο δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία το «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και «δημόσια χρηματοδότηση» αλληλεπιδρούν μαζί για τα υποκείμενα, ανεξάρτητα από την εισαγωγή της υποθετικότητας.

γ/ Η ταυτόχρονη αμφισβήτηση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την ταυτόχρονη αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» οδηγεί στην απόρριψη της αναπαράστασης.

δ/ Όταν επιβεβαιώνεται το δευτερώων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και επιβεβαιώνεται εξίσου το δευτερώων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση.

ε/ Η ταυτόχρονη επιβεβαίωση ενός δευτερώοντος κεντρικού στοιχείου δεν μπορεί να αντισταθμίσει την αμφισβήτηση ενός άλλου δευτερώοντος κεντρικού στοιχείου και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση, ετσι ώστε παρατηρούμε ότι:

Όταν επιβεβαιώνεται το δευτερώων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και αμφισβητείται το δευτερώων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα αρνούνται να δεχθούν ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο.

ζ/ Όταν αμφισβητείται το δευτερώων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και επιβεβαιώνεται το δευτερώων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα δεν δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο.

Αλληλεπίδραση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου και των δευτερώων κεντρικών με την υποθετικότητα.

Υποθέσεις

α/ το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» είναι το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο στην γενικότητα αφού όταν επιβεβαιώνεται τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση ενώ όταν αναιρείται την απορρίπτουν.

β/ το δευτερώων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» όταν αμφισβητείται προκαλεί την απόρριψη της αναπαράστασης στην νέο-κανονικότητα, ενώ προκαλεί την αποδοχή της αναπαράστασης στην γενικότητα.

Τρίτο πείραμα –Υποθέσεις.

Συγκρίσεις της αλληλεπίδρασης μεταξύ της υποθετικότητας και της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης ή άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού και των δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων.

Υποθέσεις

Αντίθετα εάν θέλουμε να συγκρίνουμε τις απαντήσεις των υποκειμένων μεταξύ της νέου κανονικότητας, της υποθετικότητας και της γενικότητας, όταν εμπεριέχουν την «άρνηση» ή την επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου ή ενός εκ των δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων, θα μπορούσαμε να κάνουμε τις εξής υποθέσεις:

α/ Στην νέο-κανονικότητα όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση και όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις την αποδέχονται, ενώ στην γενικότητα τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και την απορρίπτουν όταν δεν υπάρχουν. Στην γενικότητα το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» παραμένει κεντρικό πρωτεύων στοιχείο, σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα και την ιεραρχία του κεντρικού συστήματος, αφού τα υποκείμενα όταν αμφισβητείται απορρίπτουν την αναπαράσταση, ενώ όταν επιβεβαιώνεται την αποδέχονται.

β/ Στην νέο-κανονικότητα όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση ενώ στην γενικότητα και στην υποθετικότητα την απορρίπτουν.

γ/ Το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» είναι κεντρικό στοιχείο εντός της νέο-κανονικότητας, σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα καθώς τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν αυτό επιβεβαιώνεται, ενώ απορρίπτουν την αναπαράσταση όταν εισάγεται η άρνηση του σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας. Η αμφισβήτηση του οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης στην γενικότητα.

δ/ Το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να παραμένει πρωτεύων κεντρικό στοιχείο, αλλά εντός της γενικότητας και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» παραμένει δευτερεύων κεντρικό στοιχείο εντός της νέο-κανονικότητας.

Τέταρτο πείραμα –Υποθέσεις.

Αλληλεπιδράσεις μεταξύ του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου και των δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων και της υποθετικότητας.

Υποθέσεις

Θέλοντας να ελέγξουμε την αλληλεπίδραση του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου και των δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων μεταξύ τους εντός του Δ.Κ.Π. ή μη θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι τα αποτελέσματα θα επηρεασθούν από αυτήν την αλληλεπίδραση, και η διαπραγμάτευση μεταξύ τους παίζει σημαντικό ρόλο στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης εντός του Δ.Κ.Π. ή μη κατά τέτοιο τρόπο, ώστε θα δημιουργηθούν δύο υποθετικά σχήματα, δύο κοινωνικές πρακτικές, που εσωκλείουν αυτήν την διαπραγμάτευση και βοηθούν τα υποκείμενα στην προσαρμογή τους στην καθημερινότητα. Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι:

α/ Εντός του Δ.Κ.Π. όπως η νέο-κανονικότητα και εντός του μη Δ.Κ.Π. όπως η γενικότητα η ταυτόχρονη επιβεβαίωση των κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού «με αναγνωρισμένο πτυχίο» θα οδηγούν στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης σε σύγκριση με το πλαίσιο της υποθετικότητας όπου η επιβεβαίωση αυτή οδηγεί στην άρνηση της αναπαράστασης. Εντός του Δ.Κ.Π. στην νέο-κανονικότητα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο κεντρικό στοιχείο και οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο « με αναγνωρισμένο πτυχίο» σε σύγκριση με το πλαίσιο της υποθετικότητας και της γενικότητας όπου τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση. Τα δύο στοιχεία εντός της νέο-κανονικότητας δεν φαίνεται να είναι εναλλάξιμα καθώς όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αναιρείται το δευτερεύων «με αναγνωρισμένο πτυχίο» τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση σε σύγκριση με την γενικότητα όπου τα υποκείμενα την αποδέχονται.

β/ Εντός της γενικότητας όταν δεν υφίσταται το Δ.Κ.Π, το ένα εκ των δύο δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο και ειδικά το «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και αυτό όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την υποθετικότητα όπου τα

υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση. Τα δύο κεντρικά στοιχεία δεν φαίνεται να είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους, και σύμφωνα και με τα πειραματικά ευρήματα του Katerelou το 2003, τα υποκείμενα όταν αναιρείται το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το «με αναγνωρισμένο πτυχίο» δεν αποδέχονται την αναπαράσταση ως έχει, σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα όπου την αποδέχονται.

Θα ήταν ενδιαφέρον να δούμε την αλληλεπίδραση μεταξύ του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο για την έρευνα μας «δημόσια χρηματοδότηση» όταν αυτή η αλληλεπίδραση εσωκλείεται στο Δ.Κ.Π. όπως είναι η υποθετικότητα και η νέο-κανονικότητα, ή μη όπως στην γενικότητα, και την βαρύτητα που θα μπορούσε να έχει στην διαπραγμάτευση με την έννοια της συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα, η επιβεβαίωση ή η «άρνηση» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου της «δημόσιας χρηματοδότησης» σε συνδυασμό με το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» για την αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης.

Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε λοιπόν ότι:

α/ Η ταυτόχρονη επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» σε συνδυασμό με το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» εντός της νέο-κανονικότητας επιφέρει την αποδοχή της αναπαράστασης σε σύγκριση με την υποθετικότητα όπου αυτή η ταυτόχρονη επιβεβαίωση δεν επαρκεί για τα υποκείμενα για να την αποδεχθούν.

β/ Εντός της γενικότητας το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο στοιχείο και τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν είναι ιδιωτικό πανεπιστήμιο και επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την υποθετικότητα και την νέο-κανονικότητα όπου την απορρίπτουν. Ενώ το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο με αυστηρές εξετάσεις φαίνεται να είναι πρωτεύων κεντρικό στοιχείο και αδιαπραγμάτευτο, αφού όταν αναιρείται και ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται το «δημόσιο πανεπιστήμιο» τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση, σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα όπου την αποδέχονται.

γ/ Εντός της νέο- κανονικότητας το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο οι «με αυστηρές εξετάσεις» υποθέτουμε ότι είναι πρωτεύων κεντρικό διαπραγματεύσιμο στοιχείο, αφού όταν αναιρείται και ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση σε σύγκριση με τα υποκείμενα που την απορρίπτουν στην γενικότητα και την υποθετικότητα. Η δημόσια χρηματοδότηση και οι αυστηρές εξετάσεις δεν δείχνουν να είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους, αφού όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και ιδιωτική χρηματοδότηση τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση σε σύγκριση με τα υποκείμενα που την αποδέχονται εντός της γενικότητας..

Θέλοντας να δούμε την βαρύτητα με την έννοια της συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα, της αλληλεπίδρασης μεταξύ των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων στην αναπαράσταση, δηλαδή του αναγνωρισμένου πτυχίου και της δημόσιας χρηματοδότησης εντός του Δ.Κ.Π. ή μη θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι:

α/ Η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου με αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «άρνηση» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» εντός της γενικότητας οδηγεί τα υποκείμενα στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης σε σύγκριση με τα υποκείμενα που την απορρίπτουν εντός της υποθετικότητας. Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι η «δημόσια χρηματοδότηση» είναι διαπραγματεύσιμο δευτερεύον κεντρικό στοιχείο εντός της γενικότητας.

β/ Εντός της νέο-κανονικότητας τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία εντός όλης της κοινωνικής αναπαράστασης το «αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «δημόσια χρηματοδότηση» φαίνεται να είναι κεντρικά πρωτεύοντα στοιχεία της κοινωνικής αναπαράστασης εντός αυτού του πλαισίου, αφού η άρνηση τους οδηγεί στην απόρριψη της από τα υποκείμενα και η επιβεβαίωση τους στην αποδοχή της, σε σύγκριση με τα υποκείμενα που την αποδέχονται στην γενικότητα.

Κατά γενική ομολογία υποθέτουμε ότι οι «αυστηρές εξετάσεις» αποτελούν το αδιαπραγμάτευτο μέρος και έχουν μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα εντός της γενικότητας. Δείχνει να είναι το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο εντός της γενικότητας. Η επιβεβαίωση του οδηγεί στην αποδοχή όταν αμφισβητείται το «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «δημόσια χρηματοδότηση» ενώ δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση, αφού η «άρνηση» του τείνει να οδηγεί στην απόρριψη όταν

επιβεβαιώνονται τα δυο δευτερεύοντα κεντρικά το «αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «δημόσια χρηματοδότηση».

Εντός της νέο- κανονικότητας τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και «δημόσια χρηματοδότηση» αποτελούν το αδιαπραγμάτευτο μέρος και φαίνεται να είναι πρωτεύοντα κεντρικά στοιχεία εντός αυτού του πλαισίου, και έχουν μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα ενώ οι «αυστηρές εξετάσεις» αποτελούν το διαπραγματεύσιμο μέρος. Η επιβεβαίωση των πρώτων οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης από τα υποκείμενα ακόμη και όταν αμφισβητούνται οι «αυστηρές εξετάσεις» ενώ δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση, αφού η «άρνηση» τους οδηγεί στην απόρριψη, όταν επιβεβαιώνονται οι «αυστηρές εξετάσεις».

Επίσης υποθέτουμε εντός της κοινωνικής αναπαράστασης ένα δευτερεύον κεντρικό στοιχείο μπορεί να διαπραγματεύεται, όταν εσωκλείεται στην γενικότητα, όταν επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας πρωτεύον κεντρικό στοιχείο. Επίσης στην γενικότητα, ένα δευτερεύον στοιχείο μπορεί να διαπραγματεύεται όταν επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας δευτερεύον επίσης κεντρικό στοιχείο.

Το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο μπορεί να διαπραγματεύεται όταν εσωκλείεται στην νέο-κανονικότητα και όταν επιβεβαιώνεται ένα δευτερεύον κεντρικό στοιχείο μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα γι' αυτήν την συνθήκη.

Πέμπτο πείραμα –Υποθέσεις.

Εγγραφή της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης και αμφισβήτησης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου και των δευτερέοντων κεντρικών στοιχείων σε ένα Δ.Κ.Π. ή μη: Ψυχολογιοποίηση.

Κύρια επίδραση του Δ..Κ.Π ή μη στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης.

Υποθέσεις

Ακολουθώντας θα μπορούσαμε να κάνουμε τις εξής υποθέσεις όσον αφορά την επίδραση μεμονωμένα που θα μπορούσε να έχει ένα Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο όπως η νέο-κανονικότητα και η υποθετικότητα και επίσης η γενικότητα με την έννοια της αφαίρεσης του Δ..Κ.Π. στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης και στην αποδοχή της αναπαράστασης από τα υποκείμενα:

α/ Στην υποθετικότητα τα υποκείμενα δεν φαίνεται να επηρεάζονται και δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση, αλλά και δεν έχει καμία επίδραση στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης. Αντίθετα, ενεργοποιεί επίθετα που αναφέρονται στον σκεπτικισμό και την ενδοτικότητα για τους συντελεστές του μηνύματος. Η νέο-κανονικότητα επηρεάζει στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης αλλά και στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης. Η γενικότητα δεν φαίνεται να επιδρά είτε στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης, είτε στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης.

Εκτο πείραμα : Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης ή της άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου και των δευτερέοντων κεντρικών στοιχείων με το Δ.Κ.Π ή μη: Ψυχολογιοποίηση.

Υποθέσεις

Λαμβάνοντας υπόψιν τις συγκρίσεις μεταξύ των ιδιοτήτων της υποθετικότητας όπως την νέο-κανονικότητα, την υποθετικότητα και την γενικότητα και την επίδραση της εγγραφής της επιβεβαίωσης ή της «άρνησης» ενός εκ των κεντρικών στοιχείων σε αυτά τα πλαίσια για την ενεργοποίηση ή όχι της ψυχολογιοποίησης, θα μπορούσαμε να κάνουμε τις εξής υποθέσεις:

α/ Η άρνηση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» οδηγεί τα υποκείμενα στην ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών του σκεπτικισμού για τους συντελεστές του μηνύματος περισσότερο στην συνθήκη της γενικότητας,

συγκριτικά με την συνθήκη της υποθετικότητας όπου εγγράφεται αυτή η άρνηση.

β/ Η επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» οδηγεί και αυτή με την σειρά της στην ενεργοποίηση του σκεπτικισμού από τα υποκείμενα για την πηγή επιρροής αυτήν την φορά όταν η επιβεβαίωση αυτή εγγράφεται στην υποθετικότητα περισσότερο παρά στην νέο-κανονικότητα.

γ/ Όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» η ψυχολογιοποίηση ενεργοποιείται όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές και τα υποκείμενα επηρεάζονται περισσότερο από την πηγή επιρροής και αποδέχονται την αναπαράσταση σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας όπου τα υποκείμενα δεν επηρεάζονται και απορρίπτουν την αναπαράσταση και ψυχολογιοποιούν λιγότερο. Ταυτόχρονα, ενεργοποιούν και αποδίδουν και χαρακτηριστικά ενδοτικότητας στην πηγή επιρροής όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές αλλά σε λιγότερο βαθμό σε σχέση με την υποθετικότητα.

δ/ Η αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο πτυχίο» εγείρει την ψυχολογιοποίηση και τα υποκείμενα επηρεάζονται περισσότερο αποδέχοντας την αναπαράσταση στην συνθήκη της γενικότητας σε σύγκριση με την συνθήκη της νεο-κανονικότητας όπου τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την αναπαράσταση και ψυχολογιοποιούν λιγότερο

ε/ Η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» ενεργοποιεί την ψυχολογιοποίηση και τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές, σε σύγκριση με την συνθήκη της υποθετικότητας που δεν ψυχολογιοποιούν και αρνούνται την αναπαράσταση.

ζ/ Η άρνηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» ενεργοποιεί περισσότερο στην απόδοση των χαρακτηριστικών του ενδοτισμού για την πηγή επιρροής στην συνθήκη της υποθετικότητας, ενώ αρνούνται την αναπαράσταση σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας όπου τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση, αλλά για αυτούς οι εμπνευστές του μηνύματος είναι λιγότερο ενδοτιστές.

Η εγγραφή λοιπόν της επιβεβαίωσης ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου όπως είναι η «δημόσια χρηματοδότηση» και το «αναγνωρισμένο πτυχίο» σε ένα Δ.Κ.Π. πλειοψηφικής επιρροής, όπως η νέο-κανονικότητα επηρεάζει στην αποδοχή της

κοινωνικής αναπαράστασης και εγείρει τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα, συνάμα θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι θα επηρεάζει και στην αλληλεπίδραση του με την επιβεβαίωση του κυρίαρχου κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και ενεργοποιεί τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης σε αυτό το πλαίσιο σε σύγκριση με το Δ.Κ.Π. μειοψηφικής επιρροής όπως η υποθετικότητα.

Από την άλλη πλευρά η αμφισβήτηση των δευτερευόντων στοιχείων «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και «δημόσια χρηματοδότηση» εγείρει την ψυχολογιοποίηση και χαρακτηριστικά ενδοτισμού και την επιρροή, στην συνθήκη όπου δεν υπάρχει το Δ.Κ.Π. όπως η γενικότητα και συνεπώς θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι αυτή η αμφισβήτηση θα επηρεάζει και στην αλληλεπίδραση του με την επιβεβαίωση του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της αμφισβήτησης στο Δ.Κ.Π. της νέο-κανονικότητας.

Εβδομο πείραμα –Υποθέσεις : Μέτρηση της αλληλεπίδρασης

της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης ή «άρνησης» του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου με τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία και το Δ.Κ.Π. ή μη για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης.

Υποθέσεις

α/ Η επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» το αδιαπραγμάτευτο μέρος της αναπαράστασης εντός της γενικότητας, με την ταυτόχρονη άρνηση του δευτερευόντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» θα επιφέρει μεγαλύτερη ψυχολογιοποίηση, αλλά και επιρροή σε σύγκριση με την συνθήκη της νέο-κανονικότητας όπου επιφέρει μείωση της ψυχολογιοποίησης.

β/ Η επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση του δευτερευόντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» οδηγεί στην ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών του ενδοτισμού από τα υποκείμενα αλλά και αποδοχή της αναπαράστασης εντός της γενικότητας, λιγότερο, σε σύγκριση με την υποθετικότητα όπου δεν αποδέχονται την αναπαράσταση αλλά αποδίδουν περισσότερο αυτά τα χαρακτηριστικά.

γ/ Η επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» σε συνδυασμό με την άρνηση του δευτερευόντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια

χρηματοδότηση» οδηγεί στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα για την πηγή του μηνύματος και αποδοχή της αναπαράστασης εντός της γενικότητας σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα όπου δεν αποδέχονται την αναπαράσταση ως έχει αλλά και δεν ψυχολογιοποιούν.

δ/ Η ταυτόχρονη «άρνηση» των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και «δημόσια χρηματοδότηση» εντός της γενικότητας ενεργοποιεί τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα για την πηγή του μηνύματος και επιρροή σε σύγκριση με την συνθήκη της νέο-κανονικότητας όπου τα υποκείμενα δεν επηρεάζονται και δεν ψυχολογιοποιούν.

ε/ Η ταυτόχρονη επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» επιφέρει την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης εντός της νέο- κανονικότητας και την ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών του σκεπτικισμού για τους συντελεστές του μηνύματος, σε σύγκριση με την συνθήκη της υποθετικότητας όπου δεν ενεργοποιείται ο μηχανισμός της ψυχολογιοποίησης, αλλά περισσότερο ενεργοποιείται ο παράγοντας του σκεπτικισμού για τους συντελεστές του μηνύματος.

Εν γένει υποθέτουμε ότι:

α/ Η μικρότερης συμβολικής αξίας στοιχεία για τα υποκείμενα εντός της αναπαράστασης όπως τα διαπραγματεύσιμα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία σε συνδυασμό με την επιβεβαίωση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα στην γενικότητα μπορεί να οδηγήσει στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης και να επιφέρει επιρροή.

Ανάλογα με την συμβολική αξία που αποδίδουν τα υποκείμενα στα υπό - διαπραγμάτευση στοιχεία σε συνδυασμό με την επιβεβαίωση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου μεγαλύτερης συμβολικής αξίας αποδέχονται την αναπαράσταση αλλά και ψυχολογιοποιούν περισσότερο.

β/ Ενώ αντίθετα η ταυτόχρονη επιβεβαίωση των μεγαλύτερης συμβολικής αξίας των δυο δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων για τα υποκείμενα εντός της νέο-κανονικότητας μπορεί να οδηγήσει στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης, αλλά και επιρροής, και των χαρακτηριστικών σκεπτικισμού για τους κατασκευαστές του μηνύματος.

Ακολούθως θα μπορούσαμε να αναφέρουμε και να κάνουμε τις εξής υποθέσεις :

α/ Όταν η μειονοτική συμπεριφορά δεν εγγράφεται σε κανένα Δ.Κ.Π. η διαπραγμάτευση των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων σε συνδυασμό με την επιβεβαίωση ενός μεγαλύτερης συμβολικής αξίας κυρίαρχο κεντρικό στοιχείο για τα υποκείμενα επιφέρει μειωμένη σύγκρουση και ψυχολογιοποίηση αλλά και επιρροή σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα.

β/ Όταν η μειονοτική συμπεριφορά εγγράφεται σε Δ.Κ.Π. πλειοψηφικής επιρροής όπως η νέο-κανονικότητα, η επιβεβαίωση της μεγαλύτερης συμβολικής αξίας κεντρικά στοιχεία για αυτή την συνθήκη και εν προκειμένου τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία εντός της αναπαράστασης, επιφέρει μεγαλύτερη ψυχολογιοποίηση και επιρροή σε σύγκριση με την υποθετικότητα (ΔΚ.Π. μειοψηφικής επιρροής).

γ/ Όταν η μειονοτική συμπεριφορά εγγράφεται σε ένα Δ.Κ.Π. μειοψηφικής επιρροής, όπως την υποθετικότητα η αμφισβήτηση των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων επιφέρει την ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών σκεπτικισμού και ενδοτισμού για την πηγή επιρροής, παρά την ψυχολογιοποίηση σε σύγκριση με την γενικότητα και την νέο-κανονικότητα.

Αποτελέσματα

Κεφάλαιο 5

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων και αποτελέσματα

5.1. Πρώτη πειραματική Φάση - έλεγχος της ποιοτικής κεντρικότητας των στοιχείων της αναπαράστασης

Υποθέσεις

α/ Το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να είναι κεντρικό πρωτεύων στοιχείο της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου, καθώς τα υποκείμενα δεν θα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση, συγκριτικά με την συνθήκη όπου θα εισάγεται η «άρνηση» του στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» στην οποία επίσης, τα υποκείμενα δεν θα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση, και επιφέρει περισσότερες απόλυτες αρνήσεις σε σύγκριση με το «δημόσια χρηματοδότηση». Υποθέτουμε ότι το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» θα είναι επίσης κεντρικό δευτερεύων στοιχείο της κοινωνικής αναπαράστασης και η συμβολική του αξία για τα υποκείμενα έχει αλλάξει.

β/ Όταν θα εισάγουμε την «άρνηση» του στοιχείου «αναγνωρισμένο δίπλωμα» σε σύγκριση με την «άρνηση» του στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα δεν θα διαφοροποιούνται σημαντικά στις απαντήσεις τους και αυτό, διότι η συμβολική αξία του στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» αλλάζει για τα υποκείμενα, έτσι ώστε δεν θα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση σε καμία συνθήκη και θα μπορούσαμε να υποθέσουμε παρόλο τις μη σημαντικές διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις τους, ότι πρόκειται για κεντρικά στοιχεία της κοινωνικής αναπαράστασης. Η αμφισβήτηση του επίσης επιφέρει περισσότερες ξεκάθαρες αρνήσεις σε σύγκριση με την αμφισβήτηση του στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση». Επίσης θα φαίνεται να είναι ένα δευτερεύων κεντρικό στοιχείο σε σύγκριση με το «με αυστηρές εξετάσεις». Επίσης το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» φαίνεται να είναι κι αυτό δευτερεύων κεντρικό στοιχείο σε σύγκριση με το «αναγνωρισμένο δίπλωμα».

Υποκείμενα

Σε αυτήν την πειραματική φάση συμμετείχαν 40 άτομα σε κάθε πειραματική συνθήκη (3 συνθήκες στο σύνολο τους) ηλικίας 18- 22 ετών φοιτητές από το Πάντειο πανεπιστήμιο και το Πανεπιστήμιο Κρήτης στο Ηράκλειο.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Αυτή η πρώτη πειραματική διαδικασία χωρίζεται σε 6 υπό - πειράματα όπως αναφέραμε προτύτερα.

Στα δυο πρώτα (1^ο και 2^ο) είναι η αμφισβήτηση MEC του κάθε ενός κεντρικού στοιχείου, τα οποία είναι σύμφωνα με την έρευνα του Κατερέλου το 2003 το αναγνωρισμένο πτυχίο και οι εξετάσεις, σε σύγκριση με το περιφερειακό στοιχείο που είναι η δημόσια χρηματοδότηση.

Πειραματικό σχέδιο

1 / NC1 – αυστηρές εξετάσεις * P – δημόσια χρηματοδότηση

2/ NC2 – αναγνωρισμένο πτυχίο * P – δημόσια χρηματοδότηση

Ανεξάρτητες μεταβλητές

NC1 - CONF – Αυστηρές εισαγωγικές εξετάσεις

MEC – Χωρίς αυστηρές εξετάσεις

NC2 - CONF - Αναγνωρισμένο πτυχίο

MEC – Χωρίς αναγνωρισμένο δίπλωμα

P - CONF- Δημόσια χρηματοδότηση

MEC – Ιδιωτικές πηγές

Χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο του χ^2 της διασταύρωσης των μεταβλητών για να εκτιμήσουμε τις διαφορές μεταξύ των δεδομένων μας.

Χρησιμοποιήσαμε το δείγμα των 25 ατόμων για τον έλεγχο της ποιοτικής κεντρικότητας του πρώτου κεντρικού στοιχείου – αυστηρές εξετάσεις σε σύγκριση με το περιφερειακό και για την σύγκριση του δεύτερου κεντρικού στοιχείου – αναγνωρισμένο δίπλωμα με το περιφερειακό λάβαμε υπόψιν μας το δείγμα των των 25 ατόμων επίσης.

Εξαρτημένη μεταβλητή

Η αποδοχή ή όχι του πανεπιστημίου από τα υποκείμενα, την οποία μετράμε με την ονομαστική κλίμακα. με τις τέσσερις τιμές στην οποία τα υποκείμενα απαντούν εάν
α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο.

β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει.

γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει.

δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο.

Χρησιμοποιούμε μόνο δύο όπως :

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο – προσθέτουμε την απάντηση α και β μαζί και

Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο -όπου προσθέτουμε την απάντηση γ και δ μαζί.

1^ο πείραμα Α Φάσης .

NC1 - αυστηρές εξετάσεις * P - δημόσια χρηματοδότηση

Δείγμα : Χρησιμοποιούμε το δείγμα των 25 ατόμων.

Αποτελέσματα

Όπως μας δείχνει ο πίνακας 1 παρακάτω οι υποθέσεις μας φαίνεται να επαληθεύονται ως εξής:

Πίνακας 5.1.1. Συγκριτικά αποτελέσματα σχετικά με την κατανομή των απαντήσεων «Ναι –Όχι» όταν αμφισβητείται το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και το περιφερειακό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση».

	Χωρίς αυστηρές εξετάσεις	Ιδιωτική χρηματοδότηση	Total
Είναι Πανεπ/μιο	1(4%)	7(28%)	8 (16%)
Δεν είναι Πανεπ/μιο	24(96%)	18(72%)	42 (84%)
Total	25(100%)	25(100%)	50 (100%)

$\chi^2 = 5,357$ $p=0.049$ $p < 0.05$

Τα αποτελέσματα μας δείχνουν μια στατιστικώς σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των υποκειμένων που δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου χωρίς αυστηρές εξετάσεις σε σύγκριση με τα υποκείμενα που δεν αποδέχονται ότι το συγκεκριμένο Ίδρυμα είναι ένα πανεπιστήμιο όταν δεν υπάρχει δημόσια χρηματοδότηση ($\chi^2 = 5,357, p < 0.05$).

Το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» είναι κεντρικό στοιχείο στην κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου, αφού επιφέρει 96% των αρνήσεων των υποκειμένων, αλλά και το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» φαίνεται να είναι ένα κεντρικό στοιχείο υπό μετασχηματισμό (από περιφερειακό εξελίσσεται σε κεντρικό στοιχείο) αφού 72% των υποκειμένων απορρίπτουν την κοινωνική αναπαράσταση όταν το ίδρυμα αυτό το οποίο τους ζητάμε να αναγνωρίσουν είναι ιδιωτικό. Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» δείχνει να είναι πρωτεύων κεντρικό στοιχείο στην κοινωνική αναπαράσταση σύμφωνα με τους Lhereux και Lo Monaco (2011) και τους Lhereux κ. συν. (2008) και τον Rateau (1994) για την ιεραρχία των κεντρικών στοιχείων στην κοινωνική αναπαράσταση και τον διαχωρισμό τους σε πρωτεύοντα (ECP prioritaires) και δευτερεύοντα (ECA adjoints) κεντρικά στοιχεία, αφού η αμφισβήτηση του επιφέρει 96% των αρνήσεων σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αμφισβητείται το «δημόσια χρηματοδότηση» όπου επιφέρει 72% των αρνήσεων. Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» εξελίσσεται σε ένα δευτερεύων κεντρικό στοιχείο σε σύγκριση με το «αυστηρές εξετάσεις». Αυτό το αποτέλεσμα θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε περισσότερο στο πέμπτο και έκτο πείραμα παρακάτω.

2^ο πείραμα Α φάσης .

NC2 - αναγνωρισμένο πτυχίο * P - δημόσια χρηματοδότηση

Δείγμα : Χρησιμοποιούμε το δείγμα 25 ατόμων.

Αποτελέσματα

Αν και η αλληλεπίδραση μεταξύ των μεταβλητών δεν είναι στατιστικώς σημαντική, τα υποκείμενα δεν διαφοροποιούνται στις απαντήσεις τους και δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου, ενώ έχουμε εφαρμόσει την μέθοδο της αμφισβήτησης MEC του κεντρικού στοιχείου σε σύγκριση με το περιφερειακό.

Το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» δείχνει να είναι σε φάση μετασχηματισμού για τα υποκείμενα, αφού η αμφισβήτηση του «δημόσια χρηματοδότηση» δεν επιφέρει την αποδοχή της αναπαράστασης, όπως στην έρευνα του Katerelou το 2003, ούτως ώστε να μπορεί να υπάρξει διαφοροποίηση στις απαντήσεις των υποκειμένων. Πιστεύουμε ότι πρόκειται για στοιχείο της αναπαράστασης υπό μετασχηματισμό από περιφερειακό σε ένα κεντρικό στοιχείο, αφού από την σύγκριση μεταξύ των πειραματικών συνθηκών 80% από τα υποκείμενα όταν αμφισβητείται το «αναγνωρισμένο πτυχίο» δεν αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο, και 72% επίσης δεν το αποδέχονται όταν χρηματοδοτείται από ιδιωτικές πηγές (όπου είναι η αμφισβήτηση της δημόσιας χρηματοδότησης). Επίσης το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» δείχνει να είναι ένα κεντρικό στοιχείο αφού η αμφισβήτηση του επιφέρει 80% των αρνήσεων των υποκειμένων.

Εξάλλου οι συγκρίσεις επίσης που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ του πρώτου κεντρικού στοιχείου NC1 - αυστηρές εξετάσεις και του NC2 - αναγνωρισμένο πτυχίο, με την μέθοδο της MEC για να ελέγξουμε την πιθανή αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο μεταβλητών, και ένα εκ των δύο θα μπορούσε να είναι περιφερειακό, δεν μας έδωσαν στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Επίσης πραγματοποιήσαμε αναλύσεις χρησιμοποιώντας το Γενικό Γραμμικό Μοντέλο –General Linear Model – Univariate analysis σε κάθε ένα από τους δύο πειραματικούς χειρισμούς χρησιμοποιώντας την MEC, θέλοντας να ελέγξουμε την ποιοτική κεντρικότητα των στοιχείων. Οι απαντήσεις των υποκειμένων δεν διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση όταν ένα εκ των τριών στοιχείων αμφισβητείται.

Στην συνέχεια προβήκαμε σε μια σειρά αναλύσεις με την μέθοδο χ^2 για τις πειραματικές συνθήκες όπου επιβεβαιώνονται ή και αναιρούνται τα κεντρικά στοιχεία σε όλο το δείγμα μας, για να δούμε, εάν το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» αλλά και το «με αυστηρές εισαγωγικές εξετάσεις» και «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» είναι ποιοτικά κεντρικό στοιχείο της κοινωνικής αναπαράστασης στην έρευνα μας ή περιφερειακό, όπως στην έρευνα του Katerelou (2003). Γνωρίζουμε από την θεωρία του κεντρικού πυρήνα (Abric, 1994 · Flament, 1999 · Moliner, 1989 · Moscovici, 1992) ότι τα κεντρικά στοιχεία είναι αδιαπραγμάτευτα και τα υποκείμενα, όταν εφαρμόζουμε την

μέθοδο MEC σε ένα κεντρικό στοιχείο, απορρίπτουν την κοινωνική αναπαράσταση έτσι όπως τους παρουσιάζεται, ενώ τα περιφερειακά στοιχεία όταν αναιρούνται είναι διαπραγματεύσιμα στοιχεία, και τα υποκείμενα στο τέλος δέχονται την αναπαράσταση όπως τους παρουσιάζεται με το διαφορούμενο σενάριο, παρόλο που μπορεί να είναι λίγο «αντιθετικό» για αυτά. Επομένως αναμένουμε ότι η αμφισβήτηση του στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» θα επιφέρει την μη αποδοχή της αναπαράστασης του πανεπιστημίου στα υποκείμενα.

3^ο πείραμα Α φάσης .

Σε αυτήν την φάση έχουμε τον εξής πειραματικό σχεδιασμό :

SN < NC1 –εισαγωγικές εξετάσεις 2 * NC2 - πτυχίο 2 * P - χρηματοδότηση 2 >

Πρόκειται για την διασταύρωση των τριών μόνο ανεξάρτητων μεταβλητών χωρίς να λαμβάνουμε υπ' όψιν την τρίτη ανεξάρτητη μεταβλητή « υποθετικότητα»

Μέθοδος

Χρησιμοποιούμε την μέθοδο του χ^2 μονού δείγματος και την ανάλυση βάσει του test binomial παράλληλα.

Εξαρτημένη μεταβλητή :

Η αποδοχή η όχι του πανεπιστημίου από τα υποκείμενα την οποία ελέγχουμε με την ονομαστική κλίμακα που αναφέραμε προωτέρα (σελ. 208) και από την οποία χρησιμοποιούμε μόνο 2 τιμές όπως :

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο - προσθέτουμε την απάντηση α και β μαζί και

Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο - όπου προσθέτουμε την απάντηση γ και δ μαζί.

Εδώ έχουμε 8 πειραματικές συνθήκες όπως ακολούθως:

1/NC1 MEC –NC2 CONF – P CONF

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές.

2/ NC1 CONF –NC2-MEC – P- CONF

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές.

3/ NC1 MEC –NC2 MEC- P CONF

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές.

4/ NC1 CONF –NC2-CONF –P MEC

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές.

5/ NC1 MEC- NC2 CONF- P MEC

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές.

6/ NC1 CONF- NC2 MEC- P MEC

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές.

7/NC1 MEC –NC2MEC –P MEC

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές.

8/ NC1 CONF-NC2CONF-PCONF

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές.

Αποτελέσματα

Πίνακας 5.1.3. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων στην ονομαστική κλίμακα στις 2 τιμές εάν : 1/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο. 2/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο ανάλογα με την πειραματική συνθήκη και τις διασταυρώσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών.

NC1	NC2	P			N	p*	Συνθήκη
Εξετάσεις	Δίπλωμα	Χρηματ/ση	Αποδοχή	Απόρριψη			
MEC	CONF	CONF	76,7%	23,3%	30	p=.003	1
CONF	MEC	CONF	26,7%	73,3%	30	p=.011	2
MEC	MEC	CONF	25%	66,1%	51	p=.001	3
CONF	CONF	MEC	40,7%	59,3%	59	p=.024*	4
MEC	CONF	MEC	31,9%	68,1%	47	p=.013	5
CONF	MEC	MEC	46,6%	53,4%	58	p=.009*	6

Βλέπουμε ότι όταν τα δύο στοιχεία «αυστηρές εξετάσεις» και «αναγνωρισμένο δίπλωμα» επιβεβαιώνονται και αναιρείται ταυτόχρονα το «δημόσια χρηματοδότηση» 59,3% από τα υποκείμενα απορρίπτουν την κοινωνική αναπαράσταση όπως τους παρουσιάζεται και 40,7% την αποδέχονται (Συνθήκη 4 → NC1 CONF –NC2-CONF –P MEC , $\chi^2= 4,965$ $p= 0,24$). Επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε ότι το στοιχείο

«δημόσια χρηματοδότηση» δείχνει να είναι ποιοτικά κεντρικό στην κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου. Επίσης βλέπουμε ότι όταν το στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» αναιρείται ενώ το στοιχείο « με αυστηρές εξετάσεις» και το «δημόσια χρηματοδότηση» επιβεβαιώνονται 73,3 % των υποκειμένων δεν δέχονται την κοινωνική αναπαράσταση έτσι όπως τους παρουσιάζεται και 26,7% την αποδέχονται. Και εδώ μπορούμε να αναφέρουμε ότι το στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» δείχνει να είναι ποιοτικά κεντρικό στοιχείο της αναπαράστασης σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα.

(συνθήκη 2 → NC1 CONF –NC2-MEC – P- CONF , χ^2 μονού δείγματος = 6,533 p= 0,011)

Στην συνθήκη όπου το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» αναιρείται ταυτόχρονα με το «δημόσια χρηματοδότηση» ενώ επιβεβαιώνεται το «αναγνωρισμένο πτυχίο» αυτή η επιβεβαίωση δεν μπορεί να αντισταθμίσει την αναίρεση τους και 68,1% των υποκειμένων δεν αναγνωρίζουν την αναπαράσταση και 31,9% την αποδέχονται (Συνθήκη 5 → NC1 MEC- NC2 CONF- P MEC, $\chi^2=6,149$ p= 0,013).

Κι εδώ βλέπουμε ότι το « με αυστηρές εξετάσεις» η και το «δημόσια χρηματοδότηση» καταλήγουν να είναι στον κεντρικό πυρήνα της κοινωνικής αναπαράστασης εφόσον είναι απαραίτητα για την αναγνώριση της από τα υποκείμενα σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα.

Ενώ όταν το στοιχείο « με αυστηρές εξετάσεις» αναιρείται, ενώ το στοιχείο «αναγνωρισμένο πτυχίο» μαζί με το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» επιβεβαιώνονται, 76,7% των υποκειμένων αποδέχονται το πανεπιστήμιο ενώ 23,3% όχι. (Συνθήκη 1 → NC1 MEC –NC2 CONF – P CONF $\chi^2 = 8,533$ p= 0,003).

Αντίθετα, εδώ η αναίρεση του στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις», το οποίο όπως είδαμε στην προηγούμενη παράγραφο είναι ποιοτικά κεντρικό, οδηγεί στην αποδοχή εφόσον τα άλλα δύο κεντρικά στοιχεία επιβεβαιώνονται. Θα δούμε παρακάτω στην έρευνα μας ότι η κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου είναι σε φάση μετασχηματισμού, και τα υποθετικά σχήματα διαπερνούν την κοινωνική αναπαράσταση. Επομένως εδώ τα υποκείμενα φαίνεται να διαμοιράζονται αυτήν την κοινωνική αναπαράσταση όπου το «με αυστηρές εξετάσεις» δείχνει να είναι διαπραγματεύσιμο

κεντρικό στοιχείο, όμως θα δούμε παρακάτω στην έρευνα μας ότι αυτό το αποτέλεσμα επηρεάζεται από την υποθετικότητα και την εξάπλωση της στα υποκείμενα.

Εδώ θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε ότι τα δύο κεντρικά στοιχεία « με αυστηρές εξετάσεις» και το «αναγνωρισμένο πτυχίο» φαίνεται να μην είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση τους εφόσον όταν αναιρείται το «αναγνωρισμένο πτυχίο» και ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται το « με αυστηρές εξετάσεις» και το «δημόσια χρηματοδότηση» όπως είδαμε συνθήκη 2 → NC1 CONF –NC2-MEC – P- CONF χ^2 μονού δείγματος =6,533 $p= 0,011$ 73,3% των υποκειμένων δεν αναγνωρίζουν ότι πρόκειται για πανεπιστήμιο.

Μπορούμε να αναφέρουμε ότι όταν και τα τρία στοιχεία επιβεβαιώνονται 56,7% από τα υποκείμενα έχουν την τάση να αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση έναντι 43,3% που την απορρίπτουν , αν και τα αποτελέσματα δεν είναι στατιστικώς σημαντικά και όταν και τα τρία αναιρούνται 62,1% τα υποκείμενα δεν την αποδέχονται έναντι 37,9% που την δέχονται.

Όταν αναιρούνται και τα δύο στοιχεία «με αυστηρές εξετάσεις» και το «αναγνωρισμένο δίπλωμα» η επιβεβαίωση του «δημόσια χρηματοδότηση» δεν μπορεί να αντισταθμίσει την αναίρεση τους και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση σε ποσοστό 66,1% σε σύγκριση με 25% που την αποδέχονται (Συνθήκη 3 →NC1 MEC – NC2 MEC- P CONF , χ^2 μονού δείγματος = 10,373 $p= 0,001$).

Στην συνθήκη ταυτόχρονα όπου το στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» μαζί με το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» αναιρούνται, ενώ το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» επιβεβαιώνεται 53,4% από τα υποκείμενα προτιμούν να μην αποδεχθούν την κοινωνική αναπαράσταση σε αντίθεση με 46,6% που την αποδέχονται (Συνθήκη 6 → NC1 CONF- NC2 MEC- P MEC $\chi^2= 6,842$ $p=0,009$).

Κι εδώ βλέπουμε να επιβεβαιώνεται η θεωρία του κεντρικού πυρήνα όπου όταν και τα δύο κεντρικά στοιχεία αναιρούνται η ένα εκ των δύο, τα υποκείμενα δεν αναγνωρίζουν την κοινωνική αναπαράσταση και επομένως αυτά τα στοιχεία είναι απαραίτητα στοιχεία και βρίσκονται στον κεντρικό πυρήνα της αναπαράστασης του πανεπιστημίου.

4^ο πείραμα Α φάσης.

Σε αυτήν την φάση έχουμε τον εξής πειραματικό σχεδιασμό :

SN< NC1 - εισαγωγικές εξετάσεις * NC2 - πτυχίο * P - χρηματοδότηση 2 >

Μέθοδος

Εν συνεχεία δεδομένου των προηγούμενων αποτελεσμάτων μας προβήκαμε σε μια σειρά από αναλύσεις με την μέθοδο του χ^2 , έχοντας διαχωρίσει τα υποκείμενα όλου του δείγματος μας, όταν αναιρείται το «με αυστηρές εξετάσεις», το «αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «δημόσια χρηματοδότηση» ως προς την εξαρτημένη μεταβλητή μας, την ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις ιδιότητες ως προς τις δυο πιο ξεκάθαρες θέσεις για τα υποκείμενα την 1 και την 4, για να μελετήσουμε τις θέσεις τους χωρίς την αμφιταλάντευση που εμπεριέχουν η απάντηση 2 και 3.

1. Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα πανεπιστήμιο.
- 2 Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει.
- 3 Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει.
- 4 Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα πανεπιστήμιο.

Αποτελέσματα

Πίνακας 5.1.4. Κατανομή συχνοτήτων των απαντήσεων των υποκειμένων στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο, όταν αναιρείται το NC1 (με αστηρές εξετάσεις) το NC2 (με αναγνωρισμένο δίπλωμα) και το P (με δημόσια χρηματοδότηση).

	Χωρίς αστηρές εξετάσεις	Χωρίς αναγνωρισμένο δίπλωμα	Ιδιωτική χρηματοδότηση	
1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο	13(22,4%)	19(9,5%)	38(17,4%)	
4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο	45(77,6%)	52(26,1%)	48(22,0%)	
	58(100,0%)	71(100%)	86(100%)	

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα συχνοτήτων 5.1.4. όταν αναιρείται το «με αστηρές εξετάσεις» 77,6% των υποκειμένων απορρίπτουν την αναπαράσταση έναντι 22,4% που την δέχονται. Όταν αναιρείται το «με αναγνωρισμένο πτυχίο» 26,1% δεν δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο και έχουν ξεκάθαρη θέση έναντι 9,5% που το δέχονται.

Εδώ θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε ότι το στοιχείο «με αστηρές εξετάσεις» δείχνει να είναι το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο στην αναπαράσταση του πανεπιστημίου, αφού η αναίρεση του αναδύει 77,6% των απόλυτων αρνήσεων των υποκειμένων, ενώ το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» είναι δευτερεύων κεντρικό στοιχείο με 26,1% απόλυτων αρνήσεων και το «με δημόσια χρηματοδότηση» με 22% των απόλυτων αρνήσεων τείνει εν συνεχεία να παίζει τον ρόλο του αμέσως επόμενου κεντρικού δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου. Συμβαδίζουμε εδώ με την άποψη του Lhereux και Lo Monaco (2011) και των Lhereux κ. συν. (2008) και του Rateau το 1994, για την εσωτερική ιεραρχία των κεντρικών στοιχείων και την «διαπραγμάτευση» των κεντρικών στοιχείων, όπου υποστηρίζουν ότι μέσα στον κεντρικό πυρήνα μιας κοινωνικής αναπαράστασης τα κεντρικά στοιχεία μπορούν να ιεραρχηθούν και να χαρακτηριστούν

ως κεντρικά πρωτεύοντα ή προτεραιότητας (ECP éléments prioritaires) στοιχεία και ως δευτερεύοντα (ECA éléments adjoints) κεντρικά στοιχεία. Τα πρώτα εισάγουν κατόπιν της αμφισβήτησης τους περισσότερες «απόλυτες αρνήσεις» του τύπου «δεν είναι σίγουρα ή καθόλου αυτό το αντικείμενο» και τα δεύτερα εισάγουν «σχετικές αρνήσεις» του τύπου «πιθανόν δεν είναι αυτό το αντικείμενο». Ο διαχωρισμός αυτός βασίζεται για τους ίδιους συγγραφείς στο ότι τα κυρίαρχα - προτεραιότητας κεντρικά στοιχεία, όταν αναιρούνται προκαλούν μια καταστροφή της σημασίας του αντικειμένου και τα υποκείμενα δεν μπορούν να προβούν στην αναγνώριση του, ενώ η αναίρεση των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων προκαλεί την αναίρεση μιας όχι τόσο ουσιώδους απόψεως για την κοινωνική αναπαράσταση, και οι αρνήσεις των υποκειμένων είναι περισσότερο σχετικές όχι απόλυτες.

Στην δική μας έρευνα προκειμένου να δούμε τις πιο ξεκάθαρες η απόλυτες απαντήσεις χωρίς την αμφιταλάντευση των απαντήσεων 3 και 2 των υποκειμένων, όταν αναιρούνται τα τρία στοιχεία όπως αναφέραμε προηγουμένως, διαχωρίσαμε τα υποκείμενα ως προς τις απαντήσεις τους στην εξαρτημένη μεταβλητή σε αυτούς που απαντούν ξεκάθαρα «ναι είναι ένα πανεπιστήμιο» και σε αυτούς που απαντούν «δεν είναι ένα πανεπιστήμιο».

Θεωρούμε ότι το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» είναι κυρίαρχο - πρωτεύων στοιχείο, αφού η αναίρεση του προκαλεί περισσότερες απόλυτες- ξεκάθαρες αρνήσεις της τάξης του 77, 6%, ενώ το στοιχείο «αναγνωρισμένο πτυχίο» ως δευτερεύων, αφού η αναίρεση του προκαλεί λιγότερες απόλυτες - ξεκάθαρες αρνήσεις της τάξης του 26,1% και το στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» δευτερεύων κεντρικό στοιχείο επίσης, αφού προκαλεί τις λιγότερες ξεκάθαρες - απόλυτες αρνήσεις της τάξης του 22%.

Τα αποτελέσματα μας παρακάτω πίνακας 5.1.5. και 5.1.6. συνηγορούν σε αυτήν την κατεύθυνση, κατόπιν της σύγκρισης ανά δύο, των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αναιρούνται τα στοιχεία αυτά.

5^ο πείραμα Α φάσης.

Πειραματικό σχέδιο

NC1 - αυστηρές εξετάσεις * P - δημόσια χρηματοδότηση

Μέθοδος

Εν συνεχεία προβήκαμε σε μια σειρά από αναλύσεις με την μέθοδο του χ^2 , έχοντας διαχωρίσει τα υποκείμενα όλου του δείγματος μας, όταν αναιρείται το «με αυστηρές εξετάσεις» και η «δημόσια χρηματοδότηση» ως προς την εξαρτημένη μεταβλητή μας, την ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις ιδιότητες ως προς τις δυο πιο ξεκάθαρες θέσεις για τα υποκείμενα την 1 και την 4, για να μελετήσουμε τις θέσεις τους χωρίς την αμφιταλάντευση που εμπεριέχουν η απάντηση 2 και 3.

1. Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα πανεπιστήμιο.
- 2 Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει.
- 3 Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει.
- 4 Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα πανεπιστήμιο.

Αποτελέσματα

Πίνακας 5.1.5. Συγκριτικά αποτελέσματα σχετικά με την κατανομή των απαντήσεων «Ναι Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αναιρείται το «με αυστηρές εξετάσεις» και το περιφερειακό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση».

	Χωρίς αυστηρές εξετάσεις	Ιδιωτική χρηματοδότηση
1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο	13(22,4%)	38(17,4%)
4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο	45(77,6%)	48(22,0%)
	58(100,0%)	86(100%)

$$\chi^2 = 7,1786 \quad p = 0,007378 \quad p < 0,05$$

Όπως βλέπουμε στον πίνακα 5.1.5. όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις 77,6% των υποκειμένων δεν αναγνωρίζουν ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο σε σύγκριση με 22% των υποκειμένων που πάλι δεν αναγνωρίζουν ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν δεν υπάρχει δημόσια χρηματοδότηση. Εδώ παρατηρούμε ότι το «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να είναι πρωτεύων - κυρίαρχο κεντρικό στοιχείο, αφού συγκεντρώνει περισσότερες ξεκάθαρες θέσεις (77,6%) σε σύγκριση με το «δημόσια χρηματοδότηση» που συγκεντρώνει το 22% των ξεκάθαρων θέσεων των υποκειμένων και φαίνεται να είναι δευτερεύων κεντρικό στοιχείο.

6^ο πείραμα Α φάσης.

Πειραματικό σχέδιο

NC2 - αναγνωρισμένο πτυχίο * P - δημόσια χρηματοδότηση

Μέθοδος

Εν συνεχεία προβήκαμε σε μια σειρά από αναλύσεις με την μέθοδο του χ^2 , έχοντας διαχωρίσει τα υποκείμενα όλου του δείγματος μας, όταν αναιρείται το το « με αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «δημόσια χρηματοδότηση» ως προς την εξαρτημένη μεταβλητή μας, την ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις ιδιότητες ως προς τις δυο πιο ξεκάθαρες θέσεις για τα υποκείμενα την 1 και την 4, για να μελετήσουμε τις θέσεις τους χωρίς την αμφιταλάντευση που εμπεριέχουν η απάντηση 2 και 3.

1. Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα πανεπιστήμιο.
- 2 Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει,
- 3 Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει.
- 4 Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα πανεπιστήμιο.

Αποτελέσματα

Πίνακας 5.1.6. Συγκριτικά αποτελέσματα σχετικά με την κατανομή των απαντήσεων «Ναι Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αναιρείται το «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και το περιφερειακό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση».

	Χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο	Ιδιωτική χρηματοδότηση
1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο	19(9,5%)	38(17,4%)
4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο	52(26,1%)	48(22,0%)
	71(100%)	86(100%)

$$\chi^2 = 5,106 \quad p = 0,033 \quad p < 0,05$$

Στον πίνακα 5.1.6. παρατηρούμε ότι διαφορά των απαντήσεων είναι σημαντική και όταν δεν υπάρχει αναγνωρισμένο πτυχίο 26,1% των υποκειμένων δεν αναγνωρίζουν ότι είναι ένα πανεπιστήμιο σε σύγκριση με 22% των υποκειμένων που δηλώνουν ότι δεν πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν αυτό είναι ιδιωτικό. Παρατηρούμε επίσης εδώ ότι το στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» είναι ένα «δευτερεύων» κεντρικό στοιχείο αφού συγκεντρώνει 26,1% των απόλυτων - ξεκάθαρων θέσεων των υποκειμένων, ενώ το «δημόσια χρηματοδότηση» το 22% των ξεκάθαρων θέσεων και φαίνεται να είναι το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο που ακολουθεί, σύμφωνα με την άποψη των Lhereux και Lo Monaco (2011) και Lhereux κ. συν. (2008) και τέλος του Rateau το 1994, για την ιεραρχία του κεντρικού συστήματος.

5.2. Δεύτερη πειραματική φάση: Διασταύρωση ανεξάρτητων μεταβλητών

Σε αυτήν την πειραματική φάση και για τον έλεγχο των υποθέσεων μας προβήκαμε στα εξής πειράματα:

5.2.1. Πρώτο πείραμα Β φάσης.

Κύριες επιδράσεις του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου και των δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων και της υποθετικότητας στην αποδοχή της αναπαράστασης.

Υποθέσεις

α/ Η αμφισβήτηση του κεντρικού δευτερεύοντος στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» θα οδηγεί σε περισσότερες απόλυτες αρνήσεις της κοινωνικής αναπαράστασης από τα υποκείμενα σε σύγκριση με την συνθήκη όπου θα επιβεβαιώνεται.

β/ Η επιβεβαίωση του στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» φαινομενολογικά οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης ενώ η αμφισβήτηση του οδηγεί στην απόρριψη της. Δεοντολογικά όσον αφορά τις πιο ξεκάθαρες απόψεις τους αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν υπάρχουν «αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου την απορρίπτουν όταν δεν υπάρχουν «αυστηρές εξετάσεις».

γ/ Αναφορικά με τις ιδιότητες της υποθετικότητας: η νέο-κανονικότητα επιφέρει την αποδοχή της αναπαράστασης, ενώ η γενικότητα και η υποθετικότητα επιδρά στην απόρριψη της.

Σε αυτό το πείραμα της Β' φάσης και για τον έλεγχο των υποθέσεων μας προβήκαμε στα εξής υπο - πειράματα:

Πρώτο υπο- πείραμα.

Πληθυσμός.

Σε αυτό το πρώτο πείραμα της δεύτερης φάσης χρησιμοποιήσαμε όλο το δείγμα μας δηλαδή και τα 453 άτομα.

Πειραματικό σχέδιο:

SN< NC1 CONF - NC1 MEC>

SN< NC2 CONF - NC2 MEC>

SN< P CONF - P MEC>

SN< COND 1-2-3>

Μέθοδος

Θέλοντας να ελέγξουμε τις κύριες επιδράσεις που θα μπορούσε να έχει η επιβεβαίωση ή η άρνηση καθενός κεντρικού ή μη στοιχείου καθώς και της υποθετικότητας μεμονωμένα, στην αποδοχή ή όχι της κοινωνικής αναπαράστασης χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο της διασταύρωσης των μεταβλητών χ^2 .

Εξαρτημένη μεταβλητή είναι η αποδοχή του πανεπιστημίου όπου την μετράμε με την ονομαστική κλίμακα όπου τα υποκείμενα απαντούν επιλέγοντας μια μόνο απάντηση από τις τέσσερις που τους παρουσιάζονται όπως αναφέρουμε παραπάνω (σελ.208), ενώ χρησιμοποιούμε μόνο τις δυο τιμές.

Αποτελέσματα

Όπως βλέπουμε στον πίνακα 5.2..1.1. που ακολουθεί και σύμφωνα με τις υποθέσεις μας όταν αναιρείται το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» 64,3% από τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση και 33,2% την αποδέχονται. Ενώ όταν επιβεβαιώνεται όταν υπάρχει «αναγνωρισμένο δίπλωμα» 52,4% δεν αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο έναντι 47,6% που το αποδέχονται. Παρατηρούμε ότι το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» δείχνει να είναι κεντρικό στοιχείο που θα αλληλεπιδρά με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση ή άρνηση των άλλων κεντρικών στοιχείων και το Δ.Κ.Π. ή μη μέσα στην αναπαράσταση, αφού η επιβεβαίωση του δεν αρκεί για να διαφοροποιηθούν αρκετά οι απαντήσεις των υποκειμένων και 52,4 % των υποκειμένων απορρίπτουν την αναπαράσταση έναντι 47,6% που την αποδέχονται. Όταν δεν υπάρχει «αναγνωρισμένο δίπλωμα» αρνούνται την αναπαράσταση 64,3% των υποκειμένων.

Στον πίνακα 5.2.1.1. μπορούμε να παρατηρήσουμε επίσης, ότι όταν δεν υπάρχει αναγνωρισμένο πτυχίο 64,3% των υποκειμένων δεν αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο, έναντι 52,4% των υποκειμένων που και πάλι δεν το αποδέχονται όταν είναι αναγνωρισμένο. Εδώ οι απόλυτες αρνήσεις όταν δεν είναι αναγνωρισμένο είναι περισσότερες 64,3% σε σύγκριση με την συνθήκη όπου είναι αναγνωρισμένο 52,4%. Θεωρούμε ότι και σύμφωνα με τους Lhereux και Lo Monaco (2011) και τους Lhereux κ. συν. (2008) και τον Rateau (1994) για την ιεραρχία του κεντρικού συστήματος, ότι η άρνηση του επιφέρει περισσότερες απόλυτες αρνήσεις παρά η επιβεβαίωση του, πράγμα που υποδηλώνει μια μεγαλύτερη αποδοχή εκ μέρους των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται παρά όταν αμφισβητείται.

Πίνακας 5.2.1.1. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αναιρείται - MEC το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται - CONF το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα»

				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
Πτυχίο	Αναγνωρισμένο	79 (47,6%)	87(52,4%)	166 (100%)
	Δεν είναι αναγνωρισμένο	66(33,2%)	128 (64,3%)	194 (100%)
Total		145	215	360

$$X^2 = 6,848 \quad p=0.006 \quad p < 0.01$$

Παρόλα αυτά εν συνεχεία, χωρίσαμε κι εδώ τα υποκείμενα ως προς τις περισσότερο ξεκάθαρες απαντήσεις τους για το, εάν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αμφισβητείται το αναγνωρισμένο πτυχίο σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται και πραγματοποιήσαμε την ανάλυση με την μέθοδο του χ^2 . Η διαφορά τους είναι σημαντική και παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.1.2. ότι όταν είναι αναγνωρισμένο 62,3% των

υποκειμένων αποδέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο, ενώ όταν αναιρείται 73,2% δεν το αναγνωρίζουν. Αυτό το αποτέλεσμα συμβαδίζει με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα (Abric, 1994 · Flament, 1999 · Moliner, 1989 · Moscovici, 1992) και τα πειραματικά ευρήματα με την μέθοδο της αμφισβήτησης, όπου τα κεντρικά στοιχεία είναι απαραίτητα για την αναγνώριση του αντικειμένου και μη διαπραγματεύσιμα.

Πίνακας 5.2.1.2. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων « Ναι, Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αναιρείται - MEC το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται - CONF το στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα»

		Πανεπιστήμιο		Total
		Είναι	Δεν είναι	
Πτυχίο	Αναγνωρισμένο	38 (62,3%)	23 (37,7%)	61(100%)
	Δεν είναι αναγνωρισμένο	19 (26,8%)	52 (73,2%)	71(100%)
Total		57	75	132 (100%)

$X^2 = 16,886$ $p=0.000$ $p < 0.01$

Δεύτερο υπο-πείραμα.

Αποτελέσματα.

Παρακάτω στον πίνακα 5.2.1.3. παρατηρούμε ότι η επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» οδηγεί 40,7% των υποκειμένων στην αποδοχή της αναπαράστασης λέγοντας ότι δεν είναι ένα πανεπιστήμιο, αλλά μοιάζει και 22,6% το αποδέχονται, σε σύγκριση με το 40,75 % των υποκειμένων που δέχονται ότι μοιάζει να είναι πανεπιστήμιο όταν δεν υπάρχουν «αυστηρές εξετάσεις» και 26, 7% που δεν το αποδέχονται επειδή δεν μοιάζει. Εδώ παρατηρούμε ότι τα υποκείμενα δεν διαφοροποιούνται πολύ στις απαντήσεις τους αναφορικά με την μη αποδοχή του εφόσον

40, 7% δεν το αποδέχονται αλλά «μοιάζει» να είναι και στις δυο περιπτώσεις είτε όταν αναιρείται η επιβεβαιώνεται το κεντρικό στοιχείο Παρόλα αυτά παρατηρούμε ότι όταν επιβεβαιώνεται 22,6% το αποδέχονται και 24 ,1% δεν το αποδέχονται όταν αναιρείται

Πίνακας 5.2.1.3. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αναιρείται -MEC το στοιχείο «με αστηρές εξετάσεις » σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται - CONF το στοιχείο «με αστηρές εξετάσεις»

		Πανεπιστήμιο				Total
		Είναι	Είναι αλλά δεν μοιάζει	Δεν είναι αλλά μοιάζει	Δεν είναι	
Εξετάσεις	Αυστηρές εξετάσεις	40(22,6%)	36 (20,3%)	72 (40,7%)	29(16,4%)	177(100%)
	Χωρίς αστηρές εξετάσεις	13 (7%)	50 (26,7%)	74(40,7%)	45(24,1%)	182 (100%)
Total		53	86	146	74	

$X^2 = 19,455$ $p=0.000$ $p< 0.01$

Μετάπειτα κι εδώ, χωρίσαμε τα υποκείμενα ως προς τις περισσότερο ξεκάθαρες απαντήσεις τους για το, εάν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αμφισβητείται το «με αστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται και πραγματοποιήσαμε την ανάλυση με την μέθοδο του χ^2 . Η διαφορά τους είναι σημαντική και παρατηρούμε ότι όταν είναι υπάρχουν αστηρές εξετάσεις 58% των υποκειμένων αποδέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο, ενώ όταν αναιρείται 77,6% δεν το αναγνωρίζουν. Αυτό το αποτέλεσμα συμβαδίζει με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα (Abric, 1994 · Flament, 1999 · Moliner, 1989 · Moscovici, 1992) και τα πειραματικά ευρήματα με την μέθοδο της αμφισβήτησης, όπου τα κεντρικά στοιχεία είναι απαραίτητα για την αναγνώριση του

αντικειμένου και μη διαπραγματεύσιμα. Η αμφισβήτηση ενός κεντρικού στοιχείου προκαλεί την απόρριψη της κοινωνικής αναπαράστασης από τα υποκείμενα.

Πίνακας 5.2.1.4 Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων « Ναι, Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αναιρείται - MEC το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις » σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται - CONF το στοιχείο αυτό

		Πανεπιστήμιο		Total
		Είναι ένα πανεπιστήμιο	Δεν είναι	
Εξετάσεις	Αυστηρές εξετάσεις	40 (58%)	29(42%)	69 (100%)
	Χωρίς αυστηρές εξετάσεις	13 (22,4%)	45 (77,6%)	58(100%)
Total		53	74	127 (100%)

$X^2 = 16,384$ $p=0.000$ $p < 0.01$

Τρίτο υπο- πείραμα.

Αποτελέσματα.

Εδώ θεωρήσαμε ενδιαφέρον να δούμε τι συμβαίνει όταν τα υποκείμενα απαντούν στην εξαρτημένη μεταβλητή αφού έχουμε ομαδοποιήσει τις απαντήσεις τους στην 1/Μοιάζει (1 /Είναι ένα πανεπιστήμιο και η 3/Δεν είναι αλλά μοιάζει μαζί) επίσης στην 2 /Δεν μοιάζει (2 /Είναι αλλά δεν μοιάζει και η 4/Δεν είναι, μαζί).

Πίνακας 5.2.1.5.Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων στην φαινομενολογία όταν αναιρείται -MEC το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου επιβεβαιώνεται - CONF το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις»

				Total
		Δεν μοιάζει	Μοιάζει	
Εξετάσεις	Αυστηρές εξετάσεις	65(36,7%)	112 (63,3%)	177 (100%)
	Χωρίς αυστηρές εξετάσεις	96 (51,3%)	86 (46%)	182 (100%)
Total		161	198	359

$X^2 = 9,315$ $p=0.002$ $p< 0.01$

Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ότι τα υποκείμενα όταν υπάρχουν «αυστηρές εξετάσεις» 63,3% αποδέχονται ότι μοιάζει για ένα πανεπιστήμιο ενώ όταν αναιρείται 51,3% δεν το αποδέχονται ότι μοιάζει να είναι ένα πανεπιστήμιο. Εδώ σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα το στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» δείχνει φαινομενολογικά, να παραμένει ποιοτικά κεντρικό στοιχείο της αναπαράστασης. Τα υποκείμενα φαίνεται να διατηρούν την παλιά αναπαράσταση του πανεπιστημίου εφόσον γνωρίζουμε από την έρευνα του Katerelou (2003) ότι το «με αυστηρές εξετάσεις» είναι ένα κεντρικό στοιχείο, και κάτω από τις υπάρχουσες

συνθήκες όπου η παλιά αναπαράσταση βρίσκεται υπό μετασχηματισμό είναι δύσκολο να διαφοροποιηθούν ξεκάθαρα ότι είναι ένα πανεπιστήμιο στην δεοντολογία όταν αυτό επιβεβαιώνεται ή όταν αναιρείται ότι δεν είναι ένα πανεπιστήμιο.

Τέταρτο υπό – πείραμα.

Αποτελέσματα.

Υποθετικότητα - Επίδραση στην αποδοχή ή όχι της κοινωνικής αναπαράστασης.

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.1.6. που ακολουθεί η νέο-κανονικότητα επιδρά στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης από τα υποκείμενα (50,4% την αποδέχονται όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές ενώ 49,6% όχι) και 69,75 δεν αποδέχονται την αναπαράσταση στην υποθετικότητα και 50,4% δεν την αποδέχονται όταν πρόκειται γενικά για όλους τους φοιτητές.

Πίνακας 5.2.1.6. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων στην υποθετικότητα

				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
Υποθετικότητα	Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	33 (30,3%)	76 (69,7%)	109 (100%)
	Για αλλοδαπούς φοιτητές	60 (50,4%)	59 (49,6%)	119 (100%)
	Γενικά σε όλους	46 (41,4%)	60 (50,4%)	106 (100%)
Total		139	195	334

$$X^2 = 9,704 \quad p=0.008 \quad p < 0.01$$

Υποθέτουμε ότι αυτό το αποτέλεσμα της άρνησης ή της αποδοχής της αναπαράστασης θα επηρεάζεται από την εισαγωγή του Δ.Κ.Π. όπως η νέο - κανονικότητα και της άρνησης του όπως η γενικότητα σε συνδυασμό με την εσωτερική διαπραγμάτευση των

κεντρικών πρωτεύοντων και δευτερευόντων στοιχείων μεταξύ τους. Η αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης θα επέλθει από την ταυτόχρονη επιβεβαίωση και των τριών κεντρικών στοιχείων και από την εσωτερική διαπραγμάτευση μεταξύ τους σε ένα Δ.Κ.Π. αλλά και στην γενικότητα. Θα δημιουργούνται υποθετικά σχήματα που εσωκλείουν αυτήν την διαπραγμάτευση.

5.2.2. Δεύτερο πείραμα Β φάσης

Αλληλεπιδράσεις του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου με τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία (χωρίς να λαμβάνουμε υπ' όψιν την υποθετικότητα).

Υποθέσεις

α/ Το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» όταν επιβεβαιώνονται τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση, ενώ όταν αμφισβητούνται την απορρίπτουν.

β/ Τα δυο δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία το «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και «δημόσια χρηματοδότηση» αλληλεπιδρούν μαζί για τα υποκείμενα, ανεξάρτητα από την εισαγωγή της υποθετικότητας.

γ/ Η ταυτόχρονη αμφισβήτηση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την ταυτόχρονη αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» οδηγεί στην απόρριψη της αναπαράστασης.

δ/ Όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και επιβεβαιώνεται εξίσου το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση.

ε/ Η ταυτόχρονη επιβεβαίωση ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου δεν μπορεί να αντισταθμίσει την αμφισβήτηση ενός άλλου δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση, ετσι ώστε παρατηρούμε ότι:

Όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και αμφισβητείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα αρνούνται να δεχθούν ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο.

ζ/ Όταν αμφισβητείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα δεν δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο.

Σε αυτό το δεύτερο πείραμα Β' φάσης και για τον έλεγχο των υποθέσεων μας προβήκαμε στα εξής υπό - πειράματα:

Πειραματικό σχέδιο:

SN< NC1 - NC2>

SN< NC2 - P>

SN< NC1 - P>

Πληθυσμός

Σε αυτό το δεύτερο πείραμα της δεύτερης φάσης χρησιμοποιήσαμε όλο το δείγμα μας δηλαδή και τα 453 άτομα.

Μέθοδος

Θέλοντας να ελέγξουμε τις αλληλεπιδράσεις που θα μπορούσε να έχει η επιβεβαίωση ή η άρνηση καθενός κεντρικού στοιχείου χωρίς να λαμβάνουμε υπόψιν τις ιδιότητες της υποθετικότητας στην αποδοχή ή όχι της κοινωνικής αναπαράστασης χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο της ανάλυσης διακύμανσης (Anova univariate) και την μέθοδο της διασταύρωσης των μεταβλητών χ^2 .

Εξαρτημένη μεταβλητή στις αναλύσεις διακύμανσης είναι η αποδοχή του πανεπιστημίου όπου την μετράμε με την ονομαστική κλίμακα όπου τα υποκείμενα απαντούν επιλέγοντας μια μόνο απάντηση από τις τέσσερις που τους παρουσιάζονται όπως αναφέρουμε παραπάνω (σελ 208) και στις αναλύσεις χ^2 τα υποκείμενα απαντούν επιλέγοντας την 1 η την 4, για να μελετήσουμε τις θέσεις τους χωρίς την αμφιταλάντευση που εμπεριέχουν η απάντηση 2 και 3.

Αλληλεπίδραση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου με αυστηρές εξετάσεις και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου με αναγνωρισμένο δίπλωμα.

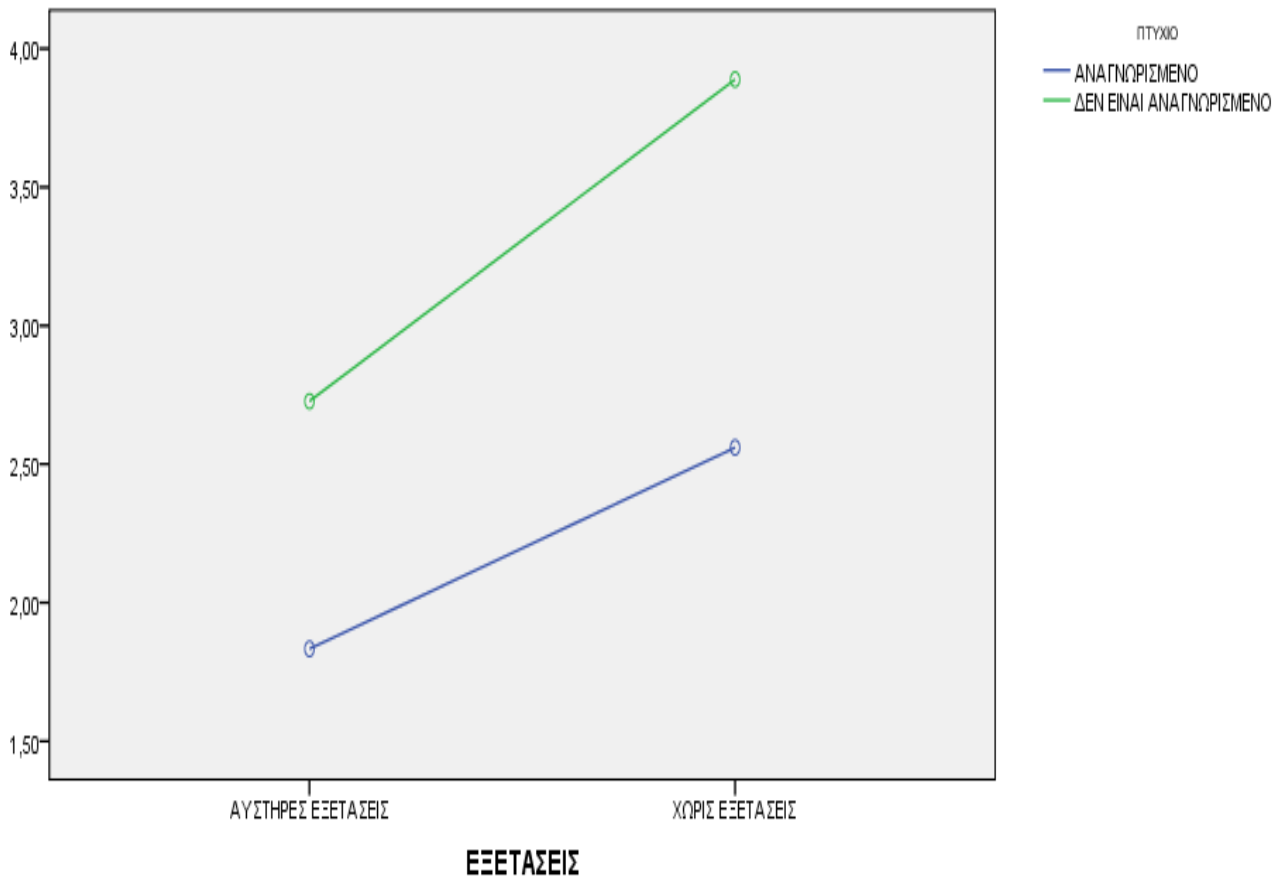
Αποτελέσματα

Κατόπιν της ανάλυσης διακύμανσης που πραγματοποιήσαμε παρατηρούμε (πίνακας 5.2.2.1) ότι μόνο η επίδραση του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» ($M=26,38$ $F=15,25$ $p=0,00$) είναι στατιστικώς σημαντική καθώς και η επίδραση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» ($M=36,56$ $F= 21,14$ και $p= 0,00$). Η αλληλεπίδραση τους δεν είναι στατιστικώς σημαντική.

Όπως παρατηρούμε στο διάγραμμα της ανάλυσης το αναγνωρισμένο δίπλωμα και οι αυστηρές εξετάσεις είναι κεντρικά στοιχεία της αναπαράστασης, σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα (Abric, 1993, 1994, 2001 · Flament, 1999 · Moscovici, 1992) καθώς όταν επιβεβαιώνονται τα υποκείμενα δείχνουν να αποδέχονται την αναπαράσταση ενώ όταν αμφισβητούνται την απορρίπτουν

	Βαθμός ελευθ.	Μέση τιμή	F	
Με αυστηρές εξετάσεις	1	26,389	15,257	p=0,000
Με αναγνωρισμένο δίπλωμα	1	36,568	21,141	p=0,000

Διάγραμμα 5.2.2.1. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στις απαντήσεις των υποκειμένων στην ονοματική κλίμακα με τις τέσσερις τιμές α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο

Αλληλεπίδραση του κεντρικού πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση».

Όπως παρατηρούμε στον παρακάτω πίνακα κι εδώ μόνο η επίδραση του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» είναι στατιστικώς σημαντική ($M= 27,73$ $F= 13,58$ και $p=0,00$) ενώ επίδραση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» δεν είναι στατιστικώς σημαντική όπως επίσης και η αλληλεπίδραση τους. Κι εδώ παρατηρούμε ότι όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση ενώ αντίθετα όταν αμφισβητείται δεν την αποδέχονται. Κι αυτό το αποτέλεσμα συμβαδίζει με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα.

Πίνακας 5.2.2.2 Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» στις απαντήσεις των υποκειμένων στην ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις τιμές α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο

		Βαθμός ελευθ.	Μέση τιμή	F
Με αυστηρές εξετάσεις		1	27,737	13,587

$M= 27,73$ $F= 13,58$ $p=0,000$

Αλληλεπίδραση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση».

Πίνακας 5.2.2.3. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα » και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» στις απαντήσεις των υποκειμένων στην ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις τιμές α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο

		Βαθμός Ελευθ.	Μέση τιμή	F	
Αναγνωρισμένο δίπλωμα		1	50,836	29,633	p=0,000
Αναγνωρισμένο δίπλωμα * Δημόσια χρηματοδότηση		1	29,473	17,180	p=0,000

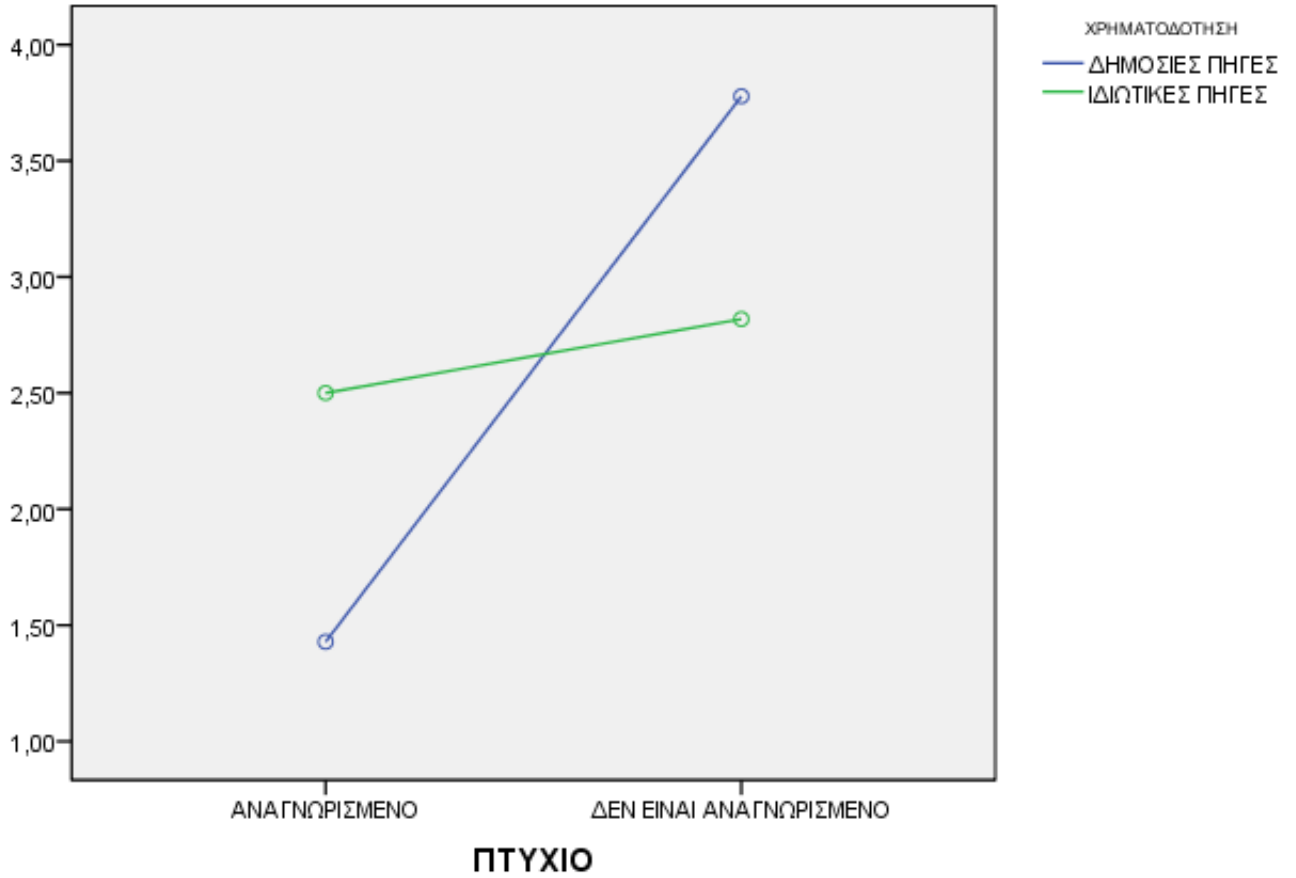
Όπως παρατηρούμε στον παραπάνω πίνακα το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» ασκεί επίδραση $M=50,83$ $F=29,63$ και $p=0,00$ επίσης είναι στατιστικώς σημαντική η αλληλεπίδραση των δυο δευτερευόντων αυτών κεντρικών στοιχείων $M=29,47$ $F=17,18$ και $p=0,00$.

Παρατηρούμε στο διάγραμμα 5.2.2.3 ότι όταν το δίπλωμα είναι αναγνωρισμένο και είναι δημόσιο πανεπιστήμιο τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση $m=1$ σε σύγκριση με τα υποκείμενα που δεν το αποδέχονται όταν το δίπλωμα δεν είναι αναγνωρισμένο και πρόκειται για ιδιωτικό πανεπιστήμιο $m=2,7$. Αυτό το αποτέλεσμα συμβαδίζει με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα. Τα κεντρικά στοιχεία είναι απαραίτητα

για την αναγνώριση του αντικειμένου και η αμφισβήτηση τους προκαλεί την απόρριψη της αναπαράστασης.

Παρατηρούμε επίσης ότι όταν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και το πανεπιστήμιο είναι ιδιωτικό $m=2,50$ τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την αναπαράσταση σε σύγκριση με τα υποκείμενα που δεν την αποδέχονται όταν το πανεπιστήμιο είναι δημόσιο αλλά το δίπλωμα δεν είναι αναγνωρισμένο $m=4$. Εδώ τα αποτελέσματα συμβαδίζουν με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα όσον αφορά το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο αναγνωρισμένο δίπλωμα και δημόσια χρηματοδότηση. Σύμφωνα με την έννοια της εσωτερικής διαπραγμάτευσης και της εσωτερικής ιεραρχίας των κεντρικών στοιχείων (Katerelos, 2003 · Lhereux & Lo Monaco, 2011 · Lhereux κ. συν., 2008 · Rateau, 1994) ένα δευτερεύον κεντρικό στοιχείο (ECA) μπορεί να διαπραγματευθεί και η αμφισβήτηση του να οδηγήσει στην αποδοχή της αναπαράστασης μόνο όταν ένα πρωτεύον (ECP) κεντρικό στοιχείο επιβεβαιώνεται. Εδώ μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι η αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» δεν αντισταθμίζεται από την επιβεβαίωση του επίσης δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την αναπαράσταση. Επίσης όταν αμφισβητείται το «αναγνωρισμένο δίπλωμα» και επιβεβαιώνεται το «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση.

Θα δούμε όμως παρακάτω ότι αυτά τα αποτελέσματα επηρεάζονται από την επίδραση της υποθετικότητας

Διάγραμμα 5.2.2.3. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα » και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» στις απαντήσεις των υποκειμένων στην ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις τιμές α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο

Αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της αμφισβήτησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση».

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.2.4.. 55,85 % των υποκειμένων δεν αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και το πανεπιστήμιο είναι ιδιωτικό. Βλέπουμε ότι η ταυτόχρονη άρνηση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την ταυτόχρονη αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» οδηγεί στην απόρριψη της αναπαράστασης.

Πίνακας 5.2.2.4. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων «Ναι, Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αναιρείται - MEC το κεντρικό πρωτεύον στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αμφισβητείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση»

Είναι Πανεπιστήμιο	26 (34,2%)		
Δεν είναι Πανεπιστήμιο	50(55,8%)		
Total	76 (100%)		

$X^2 = 7,579$ $p=0.006$ $p < 0.01$

Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση»

Πίνακας 5.2.2.5. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων «Ναι, Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και επιβεβαιώνεται εξίσου το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση»

Είναι Πανεπιστήμιο	40(66,7%)		
Δεν είναι Πανεπιστήμιο	20(33,3%)		
Total	60(100%)		

$$X^2 = 6,667 \quad p=0.010 \quad p < 0.01$$

Όπως βλέπουμε στον πίνακα 5.2.2.5. όταν και τα δυο αυτά δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία επιβεβαιώνονται τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση σε ποσοστό 66,7% . Θα θέλαμε να παρατηρήσουμε παρόλο που τα αποτελέσματα μας δεν είναι στατιστικώς σημαντικά ότι όταν αναιρούνται ταυτόχρονα και τα δυο αυτά δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση.

Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και της αμφισβήτησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση»

Πίνακας 5.2.2.6. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων «Ναι, Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και αμφισβητείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση»

Είναι Πανεπιστήμιο	39(36,8%)		
Δεν είναι Πανεπιστήμιο	67(63,2%)		
Total	106 (100%)		

$X^2 = 7,396$ $p=0.007$ $p < 0.01$

Όπως βλέπουμε στον πίνακα 5.2.2.6. τα υποκείμενα όταν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα αλλά αυτό το πανεπιστήμιο είναι ιδιωτικό αρνούνται να δεχθούν ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο. Εδώ θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε ότι το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» έχει ποιοτικά κεντρικές ιδιότητες στην αναπαράσταση, αφού η αμφισβήτηση του εγείρει την απόρριψη της αναπαράστασης κατά 63,2% των υποκειμένων σύμφωνα με την θεωρία της ποιοτικής κεντρικότητας (Abric, 1994 · Flament, 1999 · Moliner, 1989 · Moscovici, 1992). Επίσης σύμφωνα με την έννοια της εσωτερικής διαπραγμάτευσης και της εσωτερικής ιεραρχίας των κεντρικών στοιχείων (Katerelos, 2003 · Lhereux & Lo Monaco, 2011 · Lhereux κ. συν., 2008 · Rateau, 1994) η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο πτυχίο» δεν μπορεί να αντισταθμίσει την αμφισβήτηση του και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση.

Αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση»

Πίνακας 5.2.2.7. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων «Ναι, Όχι» στην κλίμακα 1/ Είναι ένα πανεπιστήμιο και στην 4/ Δεν είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αμφισβητείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση»

Είναι Πανεπιστήμιο	22(25,6%)		
Δεν είναι Πανεπιστήμιο	59(68,6%)		
Total	81(100%)		

$X^2 = 16,901$ $p=0.000$ $p < 0.01$

Όπως βλέπουμε στον πίνακα παραπάνω 68,6% των υποκειμένων απορρίπτουν την αναπαράσταση όταν δεν υπάρχει αναγνωρισμένο πτυχίο, αλλά και το πανεπιστήμιο είναι δημόσιο. Εδώ φαίνεται και πάλι ότι το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» ενέχει ποιοτικά κεντρικά ιδιότητες σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα. Η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» δεν αντισταθμίζει την αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» σύμφωνα με την έννοια της εσωτερικής διαπραγμάτευσης και της εσωτερικής ιεραρχίας των κεντρικών στοιχείων (Katerelos, 2003 · Lhereux & Lo Monaco, 2011 · Lhereux κ. συν., 2008 · Rateau, 1994) και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση.

Παρατηρούμε ότι χρησιμοποιώντας και την μέθοδο του χ^2 ότι τα υποκείμενα αναγνωρίζουν την κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου μόνο όταν και τα δυο δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία είναι μαζί και επιβεβαιώνονται. Επίσης πάντα σύμφωνα

με την θεωρία της ποιοτικής κεντρικότητας, όπου τα κεντρικά στοιχεία εσωκλείοντας μια δυνατή συμβολική αξία είναι μη διαπραγματεύσιμα και η αμφισβήτηση τους (MEC-mise en cause) επιφέρει την μη αναγνώριση του αντικειμένου της αναπαράστασης (Flament, 1999 · Moliner, 1989 · Moscovici, 1992) τα δευτερεύοντα αυτά κεντρικά στοιχεία είναι ποιοτικώς κεντρικά και φαίνεται να ενέχουν μια δυνατή συμβολική αξία για τα υποκείμενα, αφού η αναίρεση των ένα εκ των δύο προκαλεί την απόρριψη της αναπαράστασης, ενώ η επιβεβαίωση τους ταυτόχρονα προκαλεί την αποδοχή της αναπαράστασης. Το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» όταν αναιρείται και επίσης ταυτόχρονα αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» προκαλεί λιγότερες απόλυτες αρνήσεις 55,8% σε σχέση με την συνθήκη όπου αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» 68,6% ακόμη και από την συνθήκη όπου αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» 63,2%. Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι γενικά, χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη την υποθετικότητα, το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» κατά την αλληλεπίδραση του με την «δημόσια χρηματοδότηση» όταν αναιρείται φαίνεται να ενέχει μικρότερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα από ότι το «αναγνωρισμένο δίπλωμα» και η «δημόσια χρηματοδότηση» μαζί.

Θα δούμε παρακάτω ότι η υποθετικότητα αλληλεπιδρά με την επιβεβαίωση ή την «άρνηση» αυτών των κεντρικών στοιχείων και διαχωρίζει τις απαντήσεις των υποκειμένων.

Αλληλεπιδράσεις του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου και των δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων με την υποθετικότητα.

Υποθέσεις

α/ το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» είναι το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο στην γενικότητα αφού όταν επιβεβαιώνεται τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση ενώ όταν αναιρείται την απορρίπτουν.

β/ το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» όταν αμφισβητείται προκαλεί την απόρριψη της αναπαράστασης στην νέο-κανονικότητα, ενώ προκαλεί την αποδοχή της αναπαράστασης στην γενικότητα.

Σε αυτήν την πειραματική φάση και για τον έλεγχο των υποθέσεων μας προβήκαμε στις εξής πειραματικές διαδικασίες:

Πειραματικό σχέδιο:

SN< NC1 * COND 3> SN< NC2 * COND 3> SN< P * COND 3>

Πληθυσμός

Σε αυτήν την δεύτερη πειραματική διαδικασία της δεύτερης φάσης χρησιμοποιήσαμε όλο το δείγμα μας δηλαδή και τα 453 άτομα

Μέθοδος

Θέλοντας να ελέγξουμε τις αλληλεπιδράσεις που θα μπορούσε να έχει η επιβεβαίωση ή η άρνηση καθενός κεντρικού στοιχείου με τις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας στην αποδοχή ή όχι της κοινωνικής αναπαράστασης χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο της ανάλυσης διακύμανσης (Anova Univariate).

Εξαρτημένη μεταβλητή είναι η αποδοχή του πανεπιστημίου όπου την μετράμε με την ονομαστική κλίμακα όπου τα υποκείμενα απαντούν επιλέγοντας μια μόνο απάντηση από τις τέσσερις που τους παρουσιάζονται: α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο.

Αλληλεπίδραση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου με την υποθετικότητα.

Αποτελέσματα

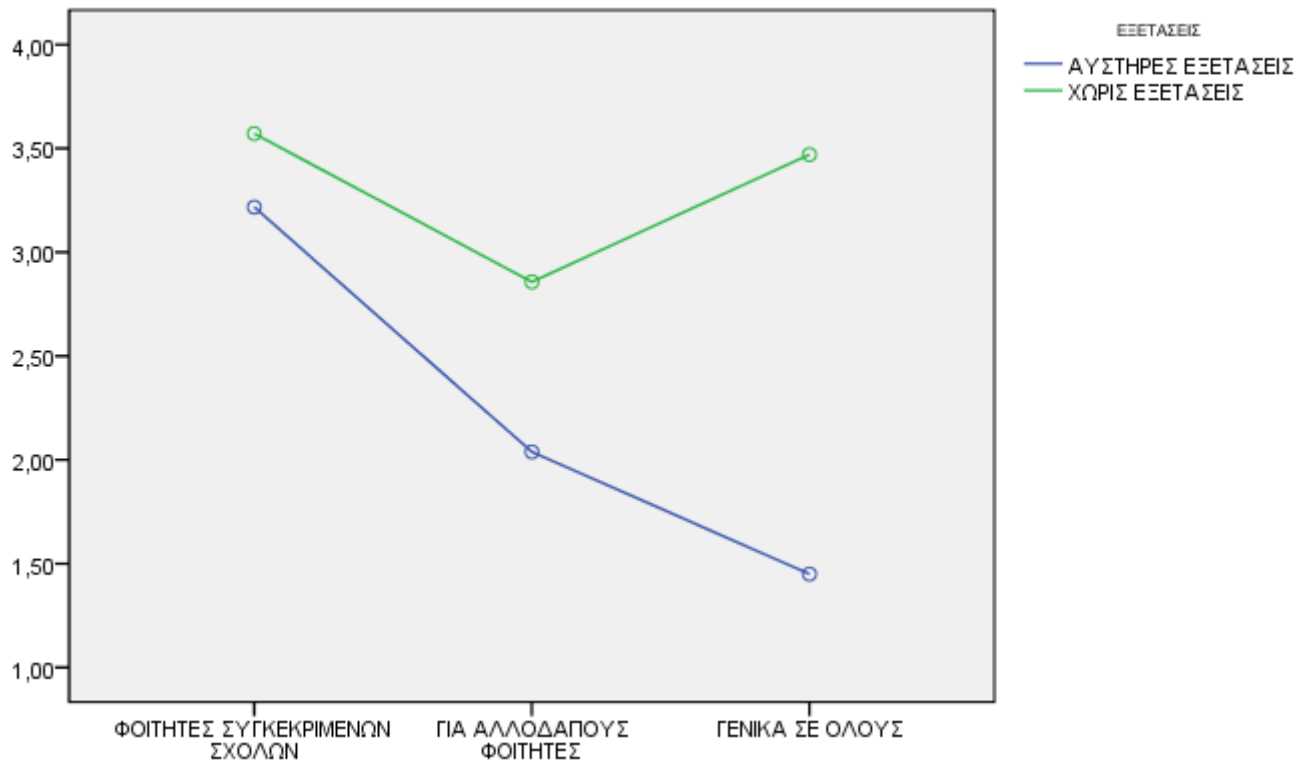
Πίνακας 5.2.2.8. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων

		Βαθμός ελευθ.	Μέση τιμή	F	
Με αυστηρές εξετάσεις		1	32,914	19,111	p=0,000
Υποθετικότητα		2	10,871	6,312	p=0,003
Με αυστηρές εξετάσεις * Υποθετικότητα		2	6,746	3,917	p=0,023

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.2.8 το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» επηρεάζει τις απαντήσεις των υποκειμένων ($M= 32,91$ $F= 19,11$ $p =0,00$) το ίδιο και η υποθετικότητα ($M= 10,87$ $F= 6,31$ $p= 0,03$) επίσης και η αλληλεπίδραση τους ($M= 6,7$ $F= 3,91$ $p= 0,023$).

Στο διάγραμμα παρακάτω παρατηρούμε ότι το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο "με αυστηρές εξετάσεις" σε συνδυασμό με την υποθετικότητα επηρεάζει τις απαντήσεις των υποκειμένων και η διαφορά τους είναι σημαντικές, έτσι ώστε όταν υπάρχουν εξετάσεις και το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές αναγνωρίζουν ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο ενώ όταν δεν υπάρχουν εξετάσεις δεν το αποδέχονται. Παρατηρούμε ότι το πρωτεύον κεντρικό αυτό στοιχείο ενέχει μια κυρίαρχη συμβολική αξία για τα υποκείμενα στην γενικότητα και αυτό συμπίπτει με τα αποτελέσματα της έρευνας του Katerelou το 2003, όσον αφορά αυτό το στοιχείο και επίσης σύμφωνα με τους Lhereux και Lo Monaco το 2011 και τους Lhereux κ. συν. (2008) και Rateau (1994) η αναίρεση του προκαλεί την απόρριψη σε μεγαλύτερο βαθμό $M= 3,5$ στην γενικότητα από ότι όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές $M= 3,00$. Θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε σχετικά με το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» ότι πρόκειται για το πρωτεύον (ECP) κεντρικό στοιχείο στην γενικότητα και

όταν επιβεβαιώνεται τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση ενώ όταν αναιρείται την απορρίπτουν. Αντίθετα για τους αλλοδαπούς φοιτητές όταν υπάρχουν εξετάσεις δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο σε λιγότερο βαθμό από ότι στην γενικότητα και το ίδιο συμβαίνει και όταν αναιρείται που δεν το αποδέχονται.

Διάγραμμα 5.2.2.8. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων στην ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις τιμές α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο

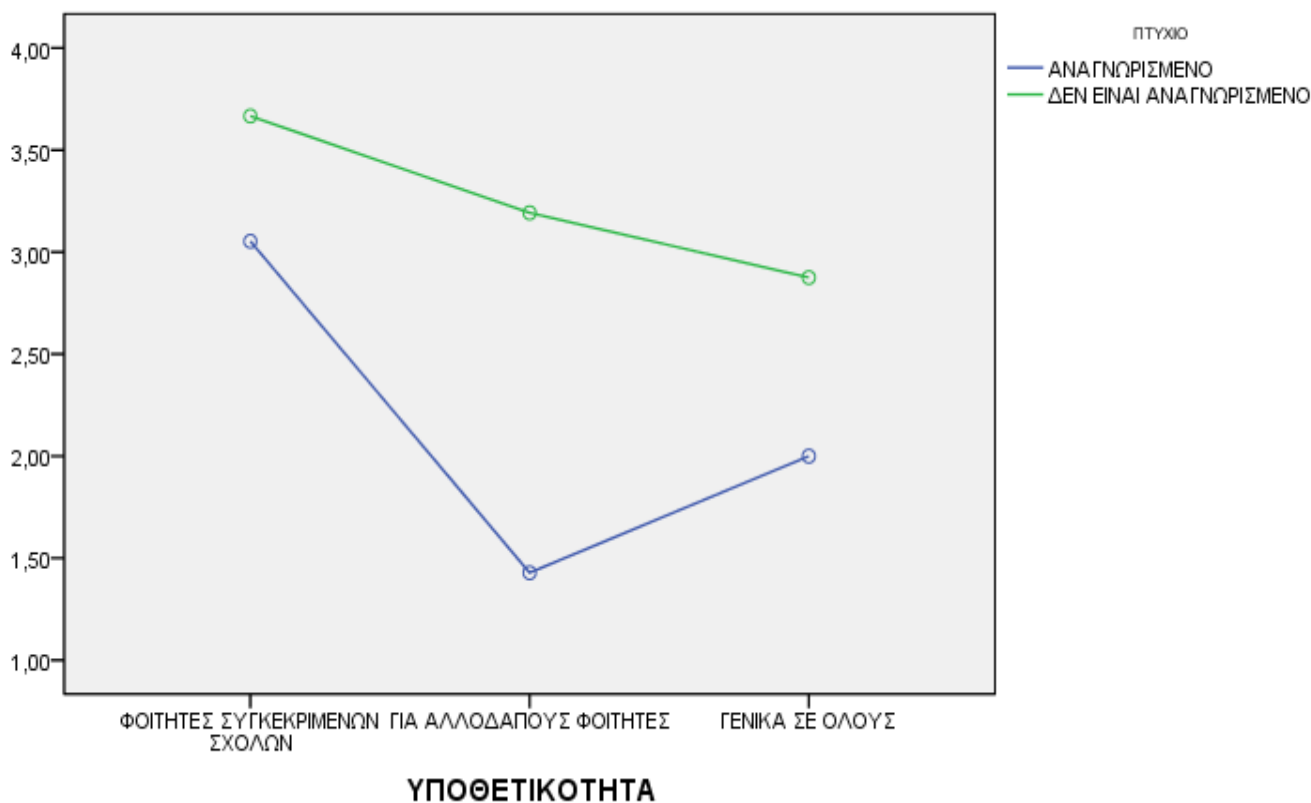
Αλληλεπίδραση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την υποθετικότητα.

Αποτελέσματα

Πίνακας 5.2.2.9. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων στην ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις τιμές α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο

		Βαθμός ελευθ.	Μέση τιμή	F	
Υποθετικότητα	25,555	2	12,778	7,426	p=,001
Με αναγνωρισμένο δίπλωμα	34,760	1	34,760	20,201	p=,000

Παρατηρούμε στον παραπάνω πίνακα όσον αφορά το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» όταν επιβεβαιώνεται ή όταν αναιρείται ($M=34,76$ $F= 20,2$ $p= 0,00$) επηρεάζει τις απαντήσεις των υποκειμένων αλλά όχι σε συνδυασμό με την υποθετικότητα η οποία επηρεάζει μόνη της ($M= 12,77$ $F 7,42$ $p= 0,001$).

Διάγραμμα 5.2.2.9 Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων στην ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις τιμές α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο

Αλληλεπίδραση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την υποθετικότητα.

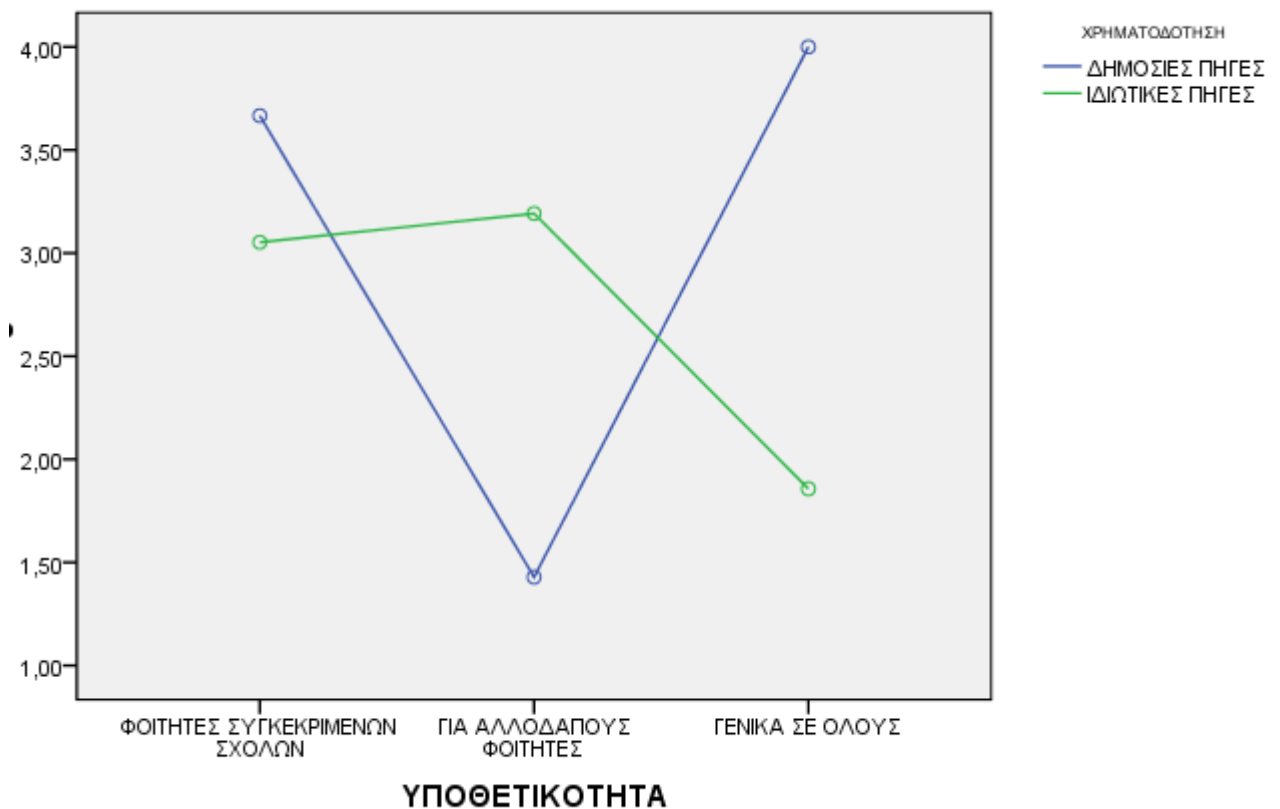
Πίνακας 5.2.2.10. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων στην ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις τιμές α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο

		Βαθμός ελευθ.	Μέση τιμή	F	
Υποθετικότητα		5	18,902	12,524	p=0,000
Δημόσια χρηματοδότηση		1	867,059	574,518	p=0,000
Υποθετικότητα * Δημόσια χρηματοδότηση		2	11,574	7,669	p=0,001

Αντίθετα παρατηρούμε στον παραπάνω πίνακα ότι το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» επηρεάζει τις απαντήσεις των υποκειμένων (M= 867,51 F= 574,51 p= 0,00) καθώς και η υποθετικότητα (M= 18,902 F= 12,52 p= 0,00) καθώς και η αλληλεπίδραση τους (M= 11,57 F= 7,66 p= 0,001). Έτσι όπως παρατηρούμε και στο διάγραμμα παρακάτω, όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές όταν επιβεβαιώνεται αναγνωρίζουν ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο ενώ όταν αναιρείται απορρίπτουν την κοινωνική αναπαράσταση (M= 3,00). Μπορούμε να παρατηρήσουμε επίσης ότι η αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα οδηγεί στην απόρριψη της αναπαράστασης

(M= 3,00) σε σύγκριση με την γενικότητα όπου όταν αμφισβητείται αποδέχονται την αναπαράσταση (M= 2,00) και όταν επιβεβαιώνεται δεν αποδέχονται (M= 4).

Θα δούμε παρακάτω ότι αυτά τα αποτελέσματα για την νέο-κανονικότητα καθώς και η αποδοχή της αναπαράστασης στην γενικότητα όταν αμφισβητείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» θα επηρεάζονται από την εισαγωγή της αλληλεπίδρασης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου με τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία και την εισαγωγή η όχι του Δ.Κ.Π.

Διάγραμμα 5.2.2.10. Μέσες τιμές της αλληλεπίδρασης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την υποθετικότητα στις απαντήσεις των υποκειμένων στην ονομαστική κλίμακα με τις τέσσερις τιμές α/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο β/ Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει γ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει δ/ Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο

5.2.3.Τρίτο πείραμα Β φάσης

Συγκρίσεις της αλληλεπίδρασης μεταξύ της υποθετικότητας και της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης ή άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού και των δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων.

Υποθέσεις

Αντίθετα εάν θέλουμε να συγκρίνουμε τις απαντήσεις των υποκειμένων μεταξύ της νέο - κανονικότητας της υποθετικότητας και της γενικότητας όταν εμπεριέχουν την άρνηση ή την επιβεβαίωση ενός εκ του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου ή του δευτερεύοντος στοιχείου θα μπορούσαμε να κάνουμε τις εξής υποθέσεις:

α/ Στην νέο-κανονικότητα όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση και όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις την αποδέχονται, ενώ στην γενικότητα τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και την απορρίπτουν όταν δεν υπάρχουν. Στην γενικότητα το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» παραμένει κεντρικό πρωτεύων στοιχείο, σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα και την ιεραρχία του κεντρικού συστήματος, αφού τα υποκείμενα όταν αμφισβητείται απορρίπτουν την αναπαράσταση, ενώ όταν επιβεβαιώνεται την αποδέχονται.

β/ Στην νέο-κανονικότητα όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση ενώ στην γενικότητα και στην υποθετικότητα την απορρίπτουν.

γ/ Το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» είναι κεντρικό στοιχείο εντός της νέο - κανονικότητας, σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα καθώς τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν αυτό επιβεβαιώνεται, ενώ απορρίπτουν την αναπαράσταση όταν εισάγεται η άρνηση του σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας. Η αμφισβήτηση του οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης στην γενικότητα.

δ/ Το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να παραμένει πρωτεύων κεντρικό στοιχείο, αλλά εντός της γενικότητας και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» παραμένει δευτερεύων κεντρικό στοιχείο εντός της νέο-κανονικότητας.

Πληθυσμός

Σε αυτό το πείραμα της Β φάσης χρησιμοποιήσαμε επίσης όλο το δείγμα μας δηλαδή και τα 453 άτομα.

Αυτή η πειραματική διαδικασία χωρίζεται στους εξής πειραματικούς σχεδιασμούς:

SN< NC1 2 * C3

SN < NC1 2 * C 1 * C2 >

SN< NC1 2 * C1* C3>

SN < NC1 2 * C2* C3>

SN< NC2 2 * C3

SN < NC2 2 * C 1 * C2 >

SN< NC2 2 * C1* C3>

SN < NC2 2 * C2* C3>

SN< P 2 * C3

SN < P 2 * C 1 * C2 >

SN< P 2 * C1* C3>

SN < P 2 * C2* C3>

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Θέλοντας να συγκρίνουμε τις αλληλεπιδράσεις που θα μπορούσε να έχει η επιβεβαίωση ή η άρνηση καθενός κεντρικού « πρωτεύοντος» και «δευτερεύοντος» στοιχείου μεταξύ των τριών ιδιοτήτων της υποθετικότητας, στην αποδοχή ή όχι της κοινωνικής αναπαράστασης χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο της διασταύρωσης των μεταβλητών χ².

Εξαρτημένη μεταβλητή είναι η αποδοχή του πανεπιστημίου όπου την μετράμε με την ονομαστική κλίμακα όπου τα υποκείμενα απαντούν επιλέγοντας μια μόνο απάντηση από τις τέσσερις που τους παρουσιάζονται όπως αναφέρουμε παραπάνω (σελ 208) ενώ χρησιμοποιούμε μόνο τις δυο: Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο - προσθέτουμε την απάντηση α και β μαζί και Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο - όπου προσθέτουμε την απάντηση γ και δ μαζί.

Αποτελέσματα

Σύγκριση της αλληλεπίδρασης της επιβεβαίωσης του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με τις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας.

Σύμφωνα με τον πίνακα 5.2.3.1. 56,7% των υποκειμένων δεν δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές έναντι 43,3% των υποκειμένων που το δέχονται, σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας όπου 59,6% των υποκειμένων αναγνωρίζουν ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις ενώ, 40,4% την απορρίπτουν και σε σύγκριση με την συνθήκη της υποθετικότητας όπου 73,3% των υποκειμένων την απορρίπτουν και 26,7% την αποδέχονται. Θα δούμε παρακάτω ότι αυτά τα αποτελέσματα επηρεάζονται από την αλληλεπίδραση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου με τα δευτερεύοντα κεντρικά σε συνδυασμό με την υποθετικότητα.

Πίνακας 5.2.3.1. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται το κεντρικό «πρωτεύων» στοιχείο « με αυστηρές εξετάσεις » στην νέο-κανονικότητα στην υποθετικότητα, και στην γενικότητα

				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
Υποθετικότητα	Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	16 (26,7%)	44(73,3%)	60(100%)
	Για αλλοδαπούς φοιτητές	26(43,3%)	34(56,7%)	60(100%)
	Γενικά σε όλους	34(59,6%)	23(40,4%)	57(100%)
Total		76(42,9)	101(57,1)	177(100%)

$\chi^2 = 12,984$ $p=0.002$ $p < 0.01$

Αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του πρώτου κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με τις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας και συγκρίσεις.

Όπως βλέπουμε στον πίνακα 5.2.3.2. όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις 57,6% των υποκειμένων δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές ενώ 42,4% δεν το δέχονται, σε σύγκριση με την συνθήκη όπου δεν υπάρχει κανένα ΔΚΠ και 68,5% των υποκειμένων δεν αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν αυτό απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές και 22,2% το αποδέχονται, και με την συνθήκη της υποθετικότητας όπου 65,3% δεν δέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο και όταν αυτό απευθύνεται σε συγκεκριμένη ομάδα φοιτητών και 34,7% το δέχονται.

Το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» όπως το είδαμε προηγουμένως φαίνεται να παραμένει πρωτεύων κεντρικό στοιχείο κάτω από την συνθήκη της γενικότητας εφόσον μεγαλύτερο ποσοστό το 68,5% των υποκειμένων αρνούνται ότι πρόκειται για πανεπιστήμιο σε σύγκριση με την αμφισβήτηση του εντός της νέο – κανονικότητας, αφού όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις το 42,4% των υποκειμένων δεν δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές.

Πίνακας 5.2.3.2. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται το «πρωτεύων» κεντρικό στοιχείο « με αυστηρές εξετάσεις » στην νέο- κανονικότητα στην υποθετικότητα , και στην γενικότητα

				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
Υποθετικότητα	Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	17(34,7%)	32(65,3%)	49(100%)
	Για αλλοδαπούς φοιτητές	34(57,6%)	25(42,4%)	59(100%)
	Γενικά σε όλους	12(22,2%)	37(68,5%)	49(100%)
Total		63(38,9%)	94(58%)	157(100%)

$\chi^2 = 13,110$ $p=0.001$ $p < 0.01$

Παρατηρούμε ότι οι υποθέσεις μας φαίνεται να επαληθεύονται καθώς το στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» παραμένει κεντρικό στοιχείο εντός της γενικότητας σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα, αφού όταν επιβεβαιώνεται τα υποκείμενα την αποδέχονται και όταν αμφισβητείται την απορρίπτουν.

Ταυτόχρονα στην συνθήκη της νέο - κανονικότητας τα υποκείμενα όταν αμφισβητείται και δεν υπάρχουν εξετάσεις δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο ενώ όταν επιβεβαιώνεται δεν το αποδέχονται. Η αμφισβήτηση ή η επιβεβαίωση αυτού του κεντρικού στοιχείου στην συνθήκη της υποθετικότητας δεν επαρκεί για να διαφοροποιηθούν στις απαντήσεις τους ώστε να αποδεχθούν την κοινωνική αναπαράσταση.

Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με τις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας. Συγκρίσεις.

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.3.3. 66,7% των υποκειμένων αποδέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αυτό απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές, ενώ 56,4% των υποκειμένων δεν το δέχονται σαν πανεπιστήμιο όταν αυτό απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές. Ταυτόχρονα και πάλι 70,6% των υποκειμένων δεν το δέχονται όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές, ενώ υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και 29,4% το δέχονται.

Η αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με τις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας δεν μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Πίνακας 5.2.3.3. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο - κανονικότητα, στην υποθετικότητα και στην γενικότητα

				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
Υποθετικότητα	Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	15(29,4%)	36(70,6%)	51(100%)
	Για αλλοδαπούς φοιτητές	40(66,7%)	20(33,3%)	60(100%)
	Γενικά σε όλους	24(43,6%)	31(56,4%)	55(100%)
Total		79(47,6%)	87(52,4%)	166(100%)

$X^2 = 15,856$ $p=0.000$ $p < 0.01$

Στην συνέχεια θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι αν και τα αποτελέσματα της αλληλεπίδρασης της αμφισβήτησης αυτού του στοιχείου με τις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας δεν είναι στατιστικώς σημαντικά, λόγω ίσως της μη διαφοροποίησης των απαντήσεων των υποκειμένων (στο μεγαλύτερο ποσοστό απορρίπτουν την κοινωνική αναπαράσταση σε κάθε μια από τις ιδιότητες της υποθετικότητας) θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε ότι 66,1% των υποκειμένων απορρίπτουν την αναπαράσταση έναντι 33,9% που την δέχονται όταν δεν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα εντός της νέο-κανονικότητας, και φαίνεται να είναι κεντρικό στοιχείο εντός αυτής της συνθήκης σύμφωνα πάντα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα, αφού η επιβεβαίωση του οδηγεί στην αποδοχή και η άρνηση του στην απόρριψη της.

Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» με τις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας. Συγκρίσεις.

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.3.4. 66,7% των υποκειμένων αποδέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο όταν είναι δημόσιο και απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές και 33,3% το απορρίπτουν, σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας όπου 67,9% των υποκειμένων δεν το δέχονται και 14,3% αναγνωρίζουν ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο και την συνθήκη της υποθετικότητας όπου 69% το απορρίπτουν και 31% το δέχονται .

Πίνακας 5.2.3.4. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα, στην υποθετικότητα και στην γενικότητα

				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
Υποθετικότητα	Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	18(31%)	40(69%)	58(100%)
	Για αλλοδαπούς φοιτητές	40(66,7%)	20(33,3%)	60(100%)
	Γενικά σε όλους	4(14,3%)	19(67,9%)	23(100%)
Total		62(42,5%)	79(54,1%)	141(100%)

$X^2 = 23,080$

$p=0.000$

$p < 0.01$

Αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου

«δημόσια χρηματοδότηση» με τις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας. Συγκρίσεις .

Βλέπουμε στον πίνακα 5.2.3.5. ότι 66,1% των υποκειμένων δεν αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν είναι ιδιωτικό και 33,9% το δέχονται όταν αυτό απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές, ενώ 50,6% το αποδέχονται όταν πρόκειται για όλους τους φοιτητές και 49,4% το απορρίπτουν και επίσης 70,6% δεν το αποδέχονται όταν πρόκειται για συγκεκριμένους φοιτητές.

Παρατηρούμε σύμφωνα με τις υποθέσεις μας ότι η «δημόσια χρηματοδότηση» είναι κεντρικό στοιχείο για την συνθήκη της νέο- κανονικότητας σύμφωνα με την θεωρία του κεντρικού πυρήνα, αφού όταν επιβεβαιώνεται τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση, ενώ όταν αμφισβητείται την απορρίπτουν.

Τα υποκείμενα στην συνθήκη της υποθετικότητας δεν μπορούν να διαφοροποιηθούν όταν αυτό επιβεβαιώνεται ή αναιρείται και απορρίπτουν την κοινωνική αναπαράσταση. Τέλος παρατηρούμε ότι όταν αμφισβητείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο κανονικότητα 66,1% των υποκειμένων απορρίπτουν την αναπαράσταση, ενώ το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» στην γενικότητα όταν αναιρείται αποσπά 68,5% των αρνήσεων των υποκειμένων. Μπορούμε να αναφέρουμε εδώ σχετικά με την ιεραρχία των κεντρικών στοιχείων στην κοινωνική αναπαράσταση σύμφωνα με τους ερευνητές (Lhereux κ. συν., 2008 · Lhereux & Lo Monaco, 2011 · Rateau, 1994) όπου το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να παραμένει πρωτεύον κεντρικό στοιχείο, αλλά εντός της γενικότητας και το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» να παραμένει δευτερεύον κεντρικό στοιχείο εντός της νέο-κανονικότητας και να μπορεί να διαπραγματευθεί.

Επίσης θα δούμε παρακάτω ότι αυτή η αποδοχή της αναπαράστασης όταν αμφισβητείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» εντός της γενικότητας θα επηρεάζεται από την αλληλεπίδραση του με το πρωτεύον κεντρικό με την εισαγωγή ή όχι του Δ.Κ.Π.

Πίνακας 5.2.3.5. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο- κανονικότητα, στην υποθετικότητα , και στην γενικότητα

				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
Υποθετικότητα	Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	15(29,4)	36(70,6%)	51(100%)
	Για αλλοδαπούς φοιτητές	20(33,9%)	39(66,1)	59(100%)
	Γενικά σε όλους	42(50,6%)	41(49,4%)	83(100%)
Total		77(39,9%)	116(60,1%)	193(100%)

$\chi^2 = 7,191$ $p=0.027$ $p < 0.05$

5.2.4. Τέταρτο πείραμα Β φάσης

Αλληλεπιδράσεις του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου με τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία και της υποθετικότητας.

Η νέο-κανονικότητα ως παράγοντας για την διαπραγμάτευση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου: Τα κεντρικά στοιχεία είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μέσα στην κοινωνική αναπαράσταση.

Υποθέσεις

Θέλοντας να ελέγξουμε την αλληλεπίδραση του κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου και των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων μεταξύ τους εντός του Δ.Κ.Π. ή μη θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι αυτά τα αποτελέσματα θα επηρεασθούν από αυτήν την αλληλεπίδραση και η διαπραγμάτευση μεταξύ τους παίζει σημαντικό ρόλο στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης εντός του Δ.Κ.Π. ή μη κατά τέτοιο τρόπο, ώστε θα δημιουργηθούν δύο υποθετικά σχήματα, δύο κοινωνικές πρακτικές, που εσωκλείουν αυτήν την διαπραγμάτευση και βοηθούν τα υποκείμενα στην προσαρμογή τους στην καθημερινότητα. Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι:

α/ Εντός του Δ.Κ.Π. όπως η νέο-κανονικότητα και εντός του μη Δ.Κ.Π. όπως η γενικότητα η ταυτόχρονη επιβεβαίωση των κεντρικού πρωτεύοντος στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού «με αναγνωρισμένο πτυχίο» θα οδηγούν στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης σε σύγκριση με το πλαίσιο της υποθετικότητας όπου η επιβεβαίωση αυτή οδηγεί στην άρνηση της αναπαράστασης. Εντός του Δ.Κ.Π. στην νέο-κανονικότητα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο κεντρικό στοιχείο και οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο « με αναγνωρισμένο πτυχίο» σε σύγκριση με το πλαίσιο της υποθετικότητας και της γενικότητας όπου τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση. Τα δύο στοιχεία εντός της νέο-κανονικότητας δεν φαίνεται να είναι εναλλάξιμα καθώς όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αναιρείται το δευτερεύων «με αναγνωρισμένο πτυχίο» τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση σε σύγκριση με την γενικότητα όπου τα υποκείμενα την αποδέχονται.

β/ Εντός της γενικότητας όταν δεν υφίσταται το Δ.Κ.Π, το ένα εκ των δύο δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο και ειδικά το «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και αυτό όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την υποθετικότητα όπου τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση. Τα δύο κεντρικά στοιχεία δεν φαίνεται να είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους, και σύμφωνα και με τα πειραματικά ευρήματα του Katerelou το 2003, τα υποκείμενα όταν αναιρείται το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το «με αναγνωρισμένο πτυχίο» δεν αποδέχονται την αναπαράσταση ως έχει, σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα όπου την αποδέχονται.

Θα ήταν ενδιαφέρον να δούμε την αλληλεπίδραση μεταξύ του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο για την έρευνα μας «δημόσια χρηματοδότηση» όταν αυτή η αλληλεπίδραση εσωκλείεται στο Δ.Κ.Π. όπως είναι η υποθετικότητα και η νέο-κανονικότητα, ή μη όπως στην γενικότητα, και την βαρύτητα που θα μπορούσε να έχει στην διαπραγμάτευση με την έννοια της συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα, η επιβεβαίωση ή η «άρνηση» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου της «δημόσιας χρηματοδότησης» σε συνδυασμό με το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» για την αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης.

Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε λοιπόν ότι:

α/ Η ταυτόχρονη επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» σε συνδυασμό με το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» εντός της νέο-κανονικότητας επιφέρει την αποδοχή της αναπαράστασης σε σύγκριση με την υποθετικότητα όπου αυτή η ταυτόχρονη επιβεβαίωση δεν επαρκεί για τα υποκείμενα για να την αποδεχθούν.

β/ Εντός της γενικότητας το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο στοιχείο και τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν είναι ιδιωτικό πανεπιστήμιο και επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την υποθετικότητα και την νέο-κανονικότητα όπου την απορρίπτουν. Ενώ το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο με αυστηρές εξετάσεις φαίνεται να είναι πρωτεύων

κεντρικό στοιχείο και αδιαπραγμάτευτο, αφού όταν αναιρείται και ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται το «δημόσιο πανεπιστήμιο» τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση, σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα όπου την αποδέχονται.

γ/ Εντός της νέο- κανονικότητας το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο οι «με αυστηρές εξετάσεις» υποθέτουμε ότι είναι πρωτεύων κεντρικό διαπραγματεύσιμο στοιχείο, αφού όταν αναιρείται και ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση σε σύγκριση με τα υποκείμενα που την απορρίπτουν στην γενικότητα και την υποθετικότητα. Η δημόσια χρηματοδότηση και οι αυστηρές εξετάσεις δεν δείχνουν να είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους, αφού όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και ιδιωτική χρηματοδότηση τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση σε σύγκριση με τα υποκείμενα που την αποδέχονται εντός της γενικότητας..

Θέλοντας να δούμε την βαρύτητα με την έννοια της συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα, της αλληλεπίδρασης μεταξύ των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων στην αναπαράσταση, δηλαδή του αναγνωρισμένου πτυχίου και της δημόσιας χρηματοδότησης εντός του Δ.Κ.Π. ή μη θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι:

α/ Η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «άρνηση» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» εντός της γενικότητας οδηγεί τα υποκείμενα στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης σε σύγκριση με τα υποκείμενα που την απορρίπτουν εντός της υποθετικότητας. Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι η «δημόσια χρηματοδότηση» είναι διαπραγματεύσιμο δευτερεύον κεντρικό στοιχείο εντός της γενικότητας.

β/ Εντός της νέο-κανονικότητας τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία εντός όλης της κοινωνικής αναπαράστασης το «αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «δημόσια χρηματοδότηση» φαίνεται να είναι κεντρικά πρωτεύοντα στοιχεία της κοινωνικής αναπαράστασης εντός αυτού του πλαισίου, αφού η άρνηση τους οδηγεί στην απόρριψη της από τα υποκείμενα και η επιβεβαίωση τους στην αποδοχή της, σε σύγκριση με τα υποκείμενα που την αποδέχονται στην γενικότητα.

Κατά γενική ομολογία υποθέτουμε ότι οι «αυστηρές εξετάσεις» αποτελούν το αδιαπραγμάτευτο μέρος και έχουν μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα εντός της γενικότητας. Δείχνει να είναι το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο εντός της γενικότητας.

Η επιβεβαίωση του οδηγεί στην αποδοχή όταν αμφισβητείται το «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «δημόσια χρηματοδότηση» ενώ δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση, αφού η «άρνηση» του τείνει να οδηγεί στην απόρριψη όταν επιβεβαιώνονται τα δυο δευτερεύοντα κεντρικά το «αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «δημόσια χρηματοδότηση».

Εντός της νέο- κανονικότητας τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και «δημόσια χρηματοδότηση» αποτελούν το αδιαπραγμάτευτο μέρος και φαίνεται να είναι πρωτεύοντα κεντρικά στοιχεία εντός αυτού του πλαισίου, και έχουν μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα ενώ οι «αυστηρές εξετάσεις» αποτελούν το διαπραγματεύσιμο μέρος. Η επιβεβαίωση των πρώτων οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης από τα υποκείμενα ακόμη και όταν αμφισβητούνται οι «αυστηρές εξετάσεις» ενώ δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση, αφού η «άρνηση» τους οδηγεί στην απόρριψη, όταν επιβεβαιώνονται οι «αυστηρές εξετάσεις».

Επίσης υποθέτουμε εντός της κοινωνικής αναπαράστασης ένα δευτερέων κεντρικό στοιχείο μπορεί να διαπραγματεύεται, όταν εσωκλείεται στην γενικότητα, όταν επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας πρωτέων κεντρικό στοιχείο. Επίσης στην γενικότητα, ένα δευτερέων στοιχείο μπορεί να διαπραγματεύεται όταν επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας δευτερέων επίσης κεντρικό στοιχείο.

Το πρωτέων κεντρικό στοιχείο μπορεί να διαπραγματεύεται όταν εσωκλείεται στην νέο-κανονικότητα και όταν επιβεβαιώνεται ένα δευτερέων κεντρικό στοιχείο μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα γι' αυτήν την συνθήκη.

Πληθυσμός

Σε αυτήν την τέταρτη πειραματική διαδικασία της δεύτερης φάσης χρησιμοποιήσαμε επίσης όλο το δείγμα μας δηλαδή και τα 453 άτομα.

Πειραματικό σχέδιο

SN < Sn< Εισαγωγικές εξετάσεις 2 * Αναγνωρισμένο δίπλωμα 2 * Δημόσια χρηματοδότηση 2 * υποθετικότητα 3>

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Θέλοντας να ελέγξουμε τις αλληλεπιδράσεις που θα μπορούσε να έχει η επιβεβαίωση ή η άρνηση του πρωτέοντος κεντρικού στοιχείου με τα δευτερεύοντα

κεντρικά στοιχεία μεταξύ τους όταν εσωκλείονται στις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας –στην νέο-κανονικότητα , την υποθετικότητα και την γενικότητα , στην αποδοχή ή όχι της κοινωνικής αναπαράστασης χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο της διασταύρωσης των μεταβλητών χ^2 .

Εξαρτημένη μεταβλητή είναι η αποδοχή του πανεπιστημίου όπου την μετράμε με την ονομαστική κλίμακα όπου τα υποκείμενα απαντούν επιλέγοντας μια μόνο απάντηση από τις τέσσερις που τους παρουσιάζονται όπως αναφέρουμε παραπάνω (σελ. 208) ενώ χρησιμοποιούμε μόνο τις δυο.

Αποτελέσματα

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο πτυχίο» εντός του ΔΚΠ ή μη όπως νέο-κανονικότητα, η υποθετικότητα και η γενικότητα.

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα που ακολουθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου και του δευτερευοντος κεντρικού στοιχείου εντός της νέο- κανονικότητας , της γενικότητας και της υποθετικότητας είναι στατιστικώς σημαντική και τα υποκείμενα όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές και γενικά σε όλους τους φοιτητές αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και αναγνωρισμένο δίπλωμα σε σύγκριση με την συνθήκη όπου όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές δεν το δέχονται .

Πίνακας 5.2.4. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα στην υποθετικότητα , και στην γενικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
Nc1conf-nc2conf-pconf	C2 νέο - κανονικότητα	17(56,7%)	13(43,3%)	30(100%)
Nc1conf-nc2conf-p-mec	C1 συγκεκριμένοι φοιτητές	8(26,7%)	22(73,3%)	30(100%)
Nc1conf-nc2conf-p mec	C3 γενικότητα	16(55,2%)	13(44,8%)	29(100%)
Total		41(46,1%)	48(53,9%)	89(100%)

$X^2 = 6,869$ $p=0.032$ $p < 0.05$

Εν συνεχεία θεωρούμε ότι είναι ενδιαφέρον να συγκρίνουμε αυτές τις συνθήκες μεταξύ τους και μπορούμε να δούμε στον πίνακα 5.2.4.1. που ακολουθεί και επιβεβαιώνοντας τις υποθέσεις μας, ότι όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές και υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και αναγνωρισμένο δίπλωμα

56,7% των υποκειμένων αποδέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο, ενώ όταν πρόκειται για συγκεκριμένους φοιτητές 73,3% των υποκειμένων δεν το αποδέχονται.

Πίνακας 5.2.4.1. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα, και στην υποθετικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
Nc1conf-nc2conf-pconf	C2 Νέο-κανονικότητα	17(56,7%)	13(43,3%)	30(100%)
Nc1conf-nc2conf-p-mec	C1 Συγκεκριμένοι φοιτητές	8(26,7%)	22(73,3%)	30(100%)
Total		25(41,7%)	35(58,3%)	60(100%)

$X^2 = 5,554$ $p=0.035$ $p < 0.05$

Ταυτόχρονα στον πίνακα που ακολουθεί μπορούμε να παρατηρήσουμε σύμφωνα με τις υποθέσεις μας ότι 55,2% των υποκειμένων αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και αναγνωρισμένο πτυχίο και αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές, ενώ 73,3% των υποκειμένων δεν το δέχονται όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές.

Πίνακας 5.2.4.2. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην γενικότητα και στην υποθετικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
Nc1conf-nc2conf-p-mec	C1 Συγκεκριμένοι φοιτητές	8(26,7%)	22(73,3%)	30(100%)
Nc1conf-nc2conf-p mec	C3 Γενικά σε όλους	16(55,2%)	13(44,8%)	29(100%)
Total		24	35	59(100%)

$X^2 = 4,965$ $p=0.026$ $p < 0.05$

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης άρνησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και της επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» στην γενικότητα, την νέο-κανονικότητα και την υποθετικότητα.

Η νέο-κανονικότητα ως παράγοντας για την διαπραγμάτευση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου στην κοινωνική αναπαράσταση.

Στον πίνακα που ακολουθεί 70% των υποκειμένων δεν αποδέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και δεν υπάρχει αναγνωρισμένο πτυχίο όταν αυτό απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές και 73,35 των υποκειμένων που δεν το αποδέχονται και πάλι όταν απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές, σε σύγκριση με 64,3% των υποκειμένων που το αποδέχονται όταν πρόκειται για όλους τους φοιτητές.

Πίνακας 5.2.4.3. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα ,στην γενικότητα και στην υποθετικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
7/ Nc1conf-nc2mec-rconf	C1 Συγκεκριμένοι φοιτητές	8(26,7%)	22(73,3%)	30(100%)
8/ Nc1conf-nc2mec-rmec	C2 Νέο-κανονικότητα	9(30%)	21(70%)	30(100%)
9/ Nc1conf-nc2mec-rmec	C3 γενικότητα	18(64,3%)	10(35,7%)	28(100%)
Total		35(39,8%)	53(60,2%)	88(100%)

$X^2 = 10,371$ $p=0.006$ $p < 0.01$

Μπορούμε να ελέγξουμε τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συνθηκών και να παρατηρήσουμε στον πίνακα 5.2.4.4. που ακολουθεί τις αλληλεπιδράσεις που προκύπτουν μεταξύ της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της άρνησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου « με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα και στην γενικότητα. Παρατηρούμε ότι 70% των υποκειμένων όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές δεν αποδέχονται ότι πρόκειται για πανεπιστήμιο όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις χωρίς αναγνωρισμένο δίπλωμα σε σύγκριση με 64,3% των

υποκειμένων που το αποδέχονται όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές.

Παρατηρούμε επίσης σύμφωνα με τις υποθέσεις μας ως προς την πλευρά της γενικότητας ότι το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο « με αναγνωρισμένο δίπλωμα» είναι διαπραγματεύσιμο όταν επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας πρωτεύων κεντρικό στοιχείο όπως το «με αυστηρές εξετάσεις» αφού 64.3% των υποκείμενων αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο.

Πίνακας 5.2.4.4. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
8/ Nc1conf-nc2mec-pmec	C2 Νέο-κανονικότητα	9(30%)	21(70%)	30(100%)
9/ Nc1conf-nc2mec-pmec	C3 γενικότητα	18(64,3%)	10(35,7%)	28(100%)
Total		27(46,6%)	31(53,4%)	58(100%)

$X^2 = 6,842$ $p=0.009$ $p < 0.01$

Επίσης η αλληλεπίδραση μεταξύ της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του «πρωτεύοντος» κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της άρνησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου « με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην γενικότητα και στην υποθετικότητα είναι στατιστικώς σημαντική και παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.4.5. που ακολουθεί, ότι 64,3% των υποκειμένων όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις αλλά χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο και 35,7% δεν το αποδέχονται, ενώ 73,3% των υποκειμένων όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές δεν το αποδέχονται και 26,7% το αποδέχονται. Παρατηρούμε ότι οι υποθέσεις μας δείχνουν να επαληθεύονται, εφόσον όταν πρόκειται για όλους τους φοιτητές το ένα εκ στοιχείων όπως το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα»

φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο όταν ένα άλλο μεγαλύτερης συμβολικής αξίας κυρίαρχο κεντρικό στοιχείο για τα υποκείμενα επιβεβαιώνεται όπως το «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την συνθήκη όπου όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές δεν το αποδέχονται.

Πίνακας 5.2.4.5. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
7/ Nc1conf-nc2mec-pconf	C1 Συγκεκριμένοι φοιτητές	8(26,7%)	22(73,3%)	30(100%)
9/ Nc1conf-nc2mec-pmec	C3 γενικότητα	18(64, 3%)	10(35, 7%)	28(100%)
Total		26(44,8%)	32(55,2%)	58(100%)

$X^2 = 8,287$ $p=0.004$ $p< 0.01$

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της επιβεβαίωσης δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην γενικότητα, την υποθετικότητα και την νέο-κανονικότητα.

Παρατηρούμε στον πίνακα που ακολουθεί ότι 76,7% των υποκειμένων αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις, αλλά υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και αυτό όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές, ενώ 66,7% των υποκειμένων δεν το αποδέχονται όταν αυτό απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές και 69,2% των υποκειμένων δεν το αποδέχονται όταν αυτό απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές. Σύμφωνα με τους Lhereux κ. συν. (2008) και τους Lhereux και Lo Monaco (2011) και τον Rateau (1994) για την εσωτερική ιεραρχία των κεντρικών στοιχείων και την διαπραγμάτευση ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου (ECA) μόνο όταν επιβεβαιώνεται ένα πρωτεύων κεντρικό στοιχείο (ECP) καθώς εσωκλείει την πιο ισχυρή συμβολική αξία για τα υποκείμενα, οι υποθέσεις μας δείχνουν να επαληθεύονται και το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο (ECP) «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο εντός της νέο-κανονικότητας, όταν επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας, δευτερεύων κεντρικό στοιχείο (ECA) για τα υποκείμενα εντός της αναπαράστασης, όπως είναι το «αναγνωρισμένο δίπλωμα».

Σύμφωνα με τις υποθέσεις μας τα δυο στοιχεία το ένα πρωτεύων κεντρικό και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο εντός της νέο-κανονικότητας δεν είναι εναλλάξιμα καθώς είδαμε πρωτύτερα ότι 70% των υποκειμένων δεν αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο σε σύγκριση με 64,3% των υποκειμένων που το αποδέχονται όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές.

Ταυτόχρονα στην γενικότητα παρατηρούμε ότι τα δυο κεντρικά το ένα πρωτεύων και το άλλο δευτερεύων κεντρικό στοιχείο εντός της αναπαράστασης στοιχεία δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους, αφού τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις ενώ το αναγνωρισμένο πτυχίο επιβεβαιώνεται. Η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο πτυχίο» δεν μπορεί να αντισταθμίσει την άρνηση του

πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» όταν προορίζεται γενικά σε όλους τους φοιτητές και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση. Αυτό συμβαδίζει με τα πειραματικά ευρήματα των Lhereux και Lo Monaco (2011) για την διαπραγματεύση ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου (ECA Élément adjoint) μόνο όταν επιβεβαιώνεται ένα κεντρικό πρωτεύων ή προτεραιότητας στοιχείο (ECP Élément prioritaire). Η επιβεβαίωση ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου δεν μπορεί να αντισταθμίσει την αμφισβήτηση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση.

Πίνακας 5.2.4.6. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα και σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
10/nc1mec-nc2conf-pmec	C2 Νέο-κανονικότητα	23(76,7%)	7(23,3%)	30(100%)
11/nc1mec-nc2conf-pconf	C1 Συγκεκριμένοι φοιτητές	7(33,3%)	14(66,7%)	21(100%)
12/nc1mec-nc2conf-pmec	C3 γενικότητα	8(30,8%)	18(69,2)	26(100%)
Total		38(49,4%)	39(50,4%)	77(100%)

$X^2 = 14,702$ $p=0.001$ $p < 0.01$

Μπορούμε να παρατηρήσουμε παρακάτω από πιο κοντά τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συνθηκών και συγκεκριμένα την αλληλεπίδραση της άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του

δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» όταν αυτή η άρνηση και η επιβεβαίωση εγγράφεται στην νέο- κανονικότητα και στην υποθετικότητα

Παρατηρούμε ότι 76,7% των υποκειμένων αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν δεν υπάρχουν εξετάσεις αλλά υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές, ενώ 66,7% δεν το αποδέχονται όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές. Οι υποθέσεις μας φαίνεται να επαληθεύονται και εντός της νέο- κανονικότητας το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο όταν φαίνεται να επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας δευτερεύων κεντρικό στοιχείο εντός της αναπαράστασης όπως το «αναγνωρισμένο δίπλωμα» σε σύγκριση με την συνθήκη της υποθετικότητας όπου δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση κάτω από αυτές τις συνθήκες.

Πίνακας 5.2.4.7. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
10/nc1mec-nc2conf-pmec	C2 Νέο-κανονικότητα	23(76,7%)	7(23,3%)	30(100%)
11/nc1mec-nc2conf-pconf	C1 Συγκεκριμένο ι φοιτητές	7(33,3%)	14(66,7%)	21(100%)
Total		30(58,8%)	21(41,2%)	51(100%)

$\chi^2 = 9,577$ $p=0.002$ $p < 0.01$

Παράλληλα παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.4.8. την αλληλεπίδραση της άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» όταν αυτή η άρνηση και η επιβεβαίωση εγγράφεται στην νέο- κανονικότητα και στην γενικότητα. Παρατηρούμε ότι 76,7% των υποκειμένων αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν δεν υπάρχουν εξετάσεις αλλά υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές, ενώ 69,2% δεν το αποδέχονται όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές.

Οι υποθέσεις μας φαίνεται να επαληθεύονται και εντός της νέο- κανονικότητας το κυρίαρχο κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο όταν επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας στοιχείο σε αυτό το Δ.Κ.Π, όπως το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας όπου όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση.

Παρατηρούμε ότι η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο πτυχίο» δεν μπορεί να αντισταθμίσει την άρνηση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» όταν προορίζεται γενικά σε όλους τους φοιτητές και τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση. Τα δυο στοιχεία εντός της γενικότητας φαίνεται ότι δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους καθώς είδαμε ότι το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» είναι διαπραγματεύσιμο όταν επιβεβαιώνεται το μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα εντός αυτής της συνθήκης το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις».

Πίνακας 5.2.4.8. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην γενικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
10/nc1mec-nc2conf-pmec	C2 Νέο-κανονικότητα	23(76,7%)	7(23,3%)	30(100%)
12/nc1mec-nc2conf-pmec	C3 γενικότητα	8(30,8%)	18(69,2)	26(100%)
Total		31(55,4%)	25(44,6%)	56(100%)

$X^2 = 11,873$ $p=0.001$ $p < 0.01$

Η αλληλεπίδραση της άρνησης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» όταν αυτή η «άρνηση» και η επιβεβαίωση εγγράφεται στην υποθετικότητα και στην γενικότητα δεν μας έδωσε στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα.

Επίσης η ταυτόχρονη «άρνηση» του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην αλληλεπίδραση τους με τις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας, δηλαδή της νέο-κανονικότητας, της υποθετικότητας και της γενικότητας δεν μας έδωσε στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα.

Εν συνεχεία θα ελέγξουμε την αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα και την υποθετικότητα όπως προκύπτει από την διασταύρωση αυτών των μεταβλητών στις πειραματικές μας συνθήκες.

Όπως βλέπουμε στον πίνακα 5.2.4.9. και σύμφωνα με τις υποθέσεις μας η ταυτόχρονη επιβεβαίωση αυτών των στοιχείων εντός της νέο-κανονικότητας επιφέρει την αποδοχή της αναπαράστασης από τα υποκείμενα (56,7% των υποκειμένων αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο) σε αντίθεση με την συνθήκη της υποθετικότητας όπου τα υποκείμενα την απορρίπτουν και η επιβεβαίωση τους δεν επαρκεί για τα υποκείμενα για να την αποδεχθούν (73,3% των υποκειμένων δεν αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο).

Πίνακας 5.2.4.9. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
4/Nc1conf-nc2conf-pconf	C2-νέο κανονικότητα	17(56,7%)	13(43,3%)	30(100%)
7/Nc1conf – Nc2mec-Pconf	C1-συγκεκριμένοι φοιτητές	8(26,7%)	22(73,3%)	30(100%)
Total		25(41,7%)	35(58,3%)	60(100%)

$X^2 = 5,554$ $p=0.018$ $p < 0.01$

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της «άρνησης» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την εγγραφή αυτής της επιβεβαίωσης και «άρνησης» εντός ενός Δ.Κ.Π ή μη όπως την νέο-κανονικότητα, την υποθετικότητα και την γενικότητα.

Παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.4.10. ότι όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές και υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις αλλά είναι ιδιωτικό 55,2% των υποκειμένων στην συνθήκη 6 και 64,3% των υποκειμένων στην συνθήκη 9 αναγνωρίζουν την κοινωνική αναπαράσταση και αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο, σε σύγκριση με 70% των υποκειμένων που όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές δεν το αποδέχονται και επίσης 73,3% των υποκειμένων όταν απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές.

Σύμφωνα με τις υποθέσεις μας το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο στοιχείο όταν δεν υπάρχει κανένα Δ.Κ.Π για τα υποκείμενα όπως η γενικότητα, σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα και την υποθετικότητα.

Εντός της νέο- κανονικότητας τα υποκείμενα (70%) απορρίπτουν την αναπαράσταση όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και ιδιωτικό πανεπιστήμιο και σύμφωνα με τις υποθέσεις μας το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο εντός της αναπαράστασης «με δημόσια χρηματοδότηση» φαίνεται να μην διαπραγματεύεται - είναι το αδιαπραγμάτευτο μέρος εντός της νέο- κανονικότητας- όταν επιβεβαιώνεται το «με αυστηρές εξετάσεις». Η επιβεβαίωση του «με αυστηρές εξετάσεις» δεν επαρκεί για να αντισταθμίσει την άρνηση της «δημόσιας χρηματοδότησης». Τα δυο αυτά στοιχεία, όπως θα δούμε και παρακάτω, εντός της νέο-κανονικότητας δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές.

Πίνακας 5.2.4.10. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα και σε σύγκριση με την γενικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
5/Nc1conf- Nc2 conf- Pmec	C1- συγκεκριμένο ι φοιτητές	8(26,7)	22(73,3%)	30(100%)
6/Nc1conf- Nc2conf- Pmec	C3 – γενικότητα	16(55,2%)	13(44,8%)	29(100%)
8/ Nc1conf- Nc2 mec- Pmec	C2-νέο- κανονικότητα	9(30%)	21(70%)	30(100%)
9/ Nc1conf- Nc2 mec- Pmec	C3 – γενικότητα	18(64,3%)	10(35,7%)	28(100%)
Total		51(43,6%)	66(56,4%)	117(100%)

$X^2 = 12,207$ $p=0.007$ $p < 0.01$

Θα δούμε πιο αναλυτικά τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ αυτών των συνθηκών και συγκεκριμένα την αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του κυρίαρχου κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της «άρνησης» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την εγγραφή αυτής της επιβεβαίωσης και άρνησης εντός ενός Δ.Κ.Π ή μη όπως την υποθετικότητα και την γενικότητα.

Παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.4.11. και σύμφωνα πάντα με τις υποθέσεις μας ότι 55,2% των υποκειμένων όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο, όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και είναι ιδιωτικό σε σύγκριση με 73,3% των υποκειμένων που δεν το αποδέχονται όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές. Παρατηρούμε από πιο κοντά ότι το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» δείχνει να είναι διαπραγματεύσιμο κεντρικό στοιχείο όταν δεν υπάρχει κανένα Δ.Κ.Π για τα υποκείμενα όπως η γενικότητα, σε σύγκριση με την υποθετικότητα.

Επίσης το ίδιο αποτέλεσμα διαφαίνεται στον πίνακα 5.2.4.12. όταν τοποθετούμε τις συγκρίσεις μας μεταξύ των απαντήσεων των υποκειμένων στην νέο-κανονικότητα και την γενικότητα όπου 70% των υποκειμένων όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές δεν το αποδέχονται και 64,3% των υποκειμένων το αποδέχονται όταν απευθύνεται γενικά σε όλους. Επίσης βλέπουμε από πιο κοντά ότι το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» δείχνει να είναι διαπραγματεύσιμο κεντρικό στοιχείο όταν δεν υπάρχει κανένα Δ.Κ.Π για τα υποκείμενα όπως η γενικότητα, σε σύγκριση με την νέο κανονικότητα.

Εντός της νέο- κανονικότητας παρατηρούμε από κοντά ότι τα υποκείμενα (70%) απορρίπτουν την αναπαράσταση όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και ιδιωτικό πανεπιστήμιο και σύμφωνα με τις υποθέσεις μας το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» δείχνει να μην διαπραγματεύεται και δείχνει να είναι το αδιαπραγμάτευτο μέρος εντός της νέο- κανονικότητας ή το κυρίαρχο κεντρικό στοιχείο όταν επιβεβαιώνεται το «με αυστηρές εξετάσεις».

Στον πίνακα 5.2.4.13. επίσης παρατηρούμε τις συγκρίσεις μεταξύ των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους - την συνθήκη 6 έναντι των απαντήσεων των υποκειμένων όταν απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές - συνθήκη 8. Επίσης 55,2% των υποκειμένων όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο, όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και είναι ιδιωτικό σε σύγκριση με 70% των υποκειμένων που δεν το αποδέχονται όταν απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές.

Πίνακας 5.2.4.11. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
5/Nc1conf-Nc2conf-Pmec	C1- συγκεκριμένοι φοιτητές	8(26,7)	22(73,3%)	30(100%)
6/Nc1conf-Nc2conf-Pmec	C3 – γενικότητα	16(55,2%)	13(44,8%)	29(100%)
Total		24(40,7%)	35(59,3%)	59(100%)

$$X^2 = 4,965 \quad p=0.026 \quad p < 0.05$$

Πίνακας 5.2.4.12. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
8/ Nc1conf- Nc2 mec- Pmec	C2-νέο- κανονικότητα	9(30%)	21(70%)	30(100%)
9/ Nc1conf- Nc2 mec- Pmec	C3 – γενικότητα	18(64,3%)	10(35,7%)	28(100%)
Total		27(46,6%)	31(53,4%)	58(100%)

$X^2 = 6,842$ $p=0.009$ $p < 0.01$

Πίνακας 5.2.4.13. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα.

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
6/Nc1conf- Nc2conf-Pmec	C3 –γενικότητα	16(55,2%)	13(44,8%)	29(100%)
8/ Nc1conf- Nc2 mec- Pmec	C2-νέο- κανονικότητα	9(30%)	21(70%)	30(100%)
Total		25(42,4%)	34(57,6%)	59(100%)

$X^2 = 3,827$ $p=0.050$ $p < 0.05$

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης αμφισβήτησης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την εγγραφή αυτής της επιβεβαίωσης και «άρνησης» εντός ενός Δ.Κ.Π ή μη όπως την νέο-κανονικότητα την υποθετικότητα και την γενικότητα.

Η αλληλεπίδραση αυτή είναι στατιστικώς σημαντική στον πίνακα 5.2.4.14. Σύμφωνα με τους Lhereux και Lo Monaco (2011) και τους Lhereux κ. συν. (2008) και τον Rateau (1994) για την εσωτερική ιεραρχία των κεντρικών στοιχείων και την διαπραγμάτευση ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου (ECA) μόνο όταν επιβεβαιώνεται ένα πρωτεύων κεντρικό στοιχείο (ECP) καθώς εσωκλείει την πιο ισχυρή συμβολική αξία για τα υποκείμενα, αντίθετα ένα προτεραιότητας ή πρωτεύων κεντρικό στοιχείο (ECP) δεν μπορεί να διαπραγματευθεί όταν επιβεβαιώνεται ένα δευτερεύων κεντρικό στοιχείο (ECA). Εδώ παρατηρούμε σύμφωνα με τις υποθέσεις μας το «πρωτεύων» κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο στοιχείο εντός της νέο- κανονικότητας, όταν επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα στοιχείο εντός αυτού του Δ.Κ.Π όπως το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» αφού όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές και δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις, αλλά είναι δημόσιο 76,7% των υποκειμένων αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο έναντι 64,3% των υποκειμένων που, όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές δεν το δέχονται και 67,9% όταν αυτό απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές.

Τα δύο κεντρικά στοιχεία «δημόσια χρηματοδότηση» και «αυστηρές εξετάσεις» δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους εντός της νέο-κανονικότητας, αφού όπως είδαμε προηγουμένως όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και ιδιωτικό πανεπιστήμιο τα υποκείμενα απορρίπτουν την κοινωνική αναπαράσταση 70% έναντι 64,3% των υποκειμένων που την αποδέχονται όταν πρόκειται γενικά για όλους τους φοιτητές.

Επίσης εντός της γενικότητας, όταν πρόκειται για όλους τους φοιτητές σύμφωνα με τις υποθέσεις μας το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» είναι το αδιαπραγμάτευτο μέρος εντός της γενικότητας όπου δεν υπάρχει κανένα Δ.Κ.Π, αφού όταν αναιρείται και ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο

«δημόσια χρηματοδότηση» όπως βλέπουμε στον πίνακα 5.2.4.14. που ακολουθεί τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση 67,9% , έναντι των υποκειμένων στην νέο-κανονικότητα που την αποδέχονται 76,7%.

Πρόκειται για το αδιαπραγμάτευτο μέρος και επίσης παρατηρούμε ότι τα δύο κεντρικά στοιχεία εντός της γενικότητας που δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους σε αυτό το πλαίσιο, επειδή όπως είδαμε προηγουμένως όταν υπάρχουν εξετάσεις και ιδιωτικό πανεπιστήμιο 64,3% αποδέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο σε σύγκριση με τα υποκείμενα που δεν το δέχονται (70%) όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές.

Πίνακας 5.2.4.14. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα και την υποθετικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
10/Nc1 mec- Nc2conf- Pconf	C2 –νέο- κανονικότητα	23(76,7%)	7(23,3%)	30(100%)
13/Nc1mec -Nc2mec- Pconf	C1- συγκεκριμένοι φοιτητές	10(35,7%)	18(64,3%)	28(100%)
15/Nc1 mec-Nc2 mec-P conf	C3 – γενικότητα	4(14,3%)	19(67,9%)	23(100%)
Total		37(43%)	44(51,2%)	81(100%)

$$X^2 = 20,147 \quad p=0.000 \quad p < 0.01$$

Θα δούμε αμέσως παρακάτω τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συνθηκών από πιο κοντά , και συγκεκριμένα στον πίνακα 5.2.4.15. που ακολουθεί παρατηρούμε την αλληλεπίδραση μεταξύ της ταυτόχρονης «άρνησης» του «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαίωσης του «με δημόσια χρηματοδότηση» όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές σε σύγκριση με τη συνθήκη όπου πρόκειται μόνο για συγκεκριμένους φοιτητές.

Παρατηρούμε ότι 76,7% των υποκειμένων όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο έναντι 64,3% των υποκειμένων που δεν το αποδέχονται. Το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» δείχνει να είναι διαπραγματεύσιμο εντός της νέο- κανονικότητας όταν επιβεβαιώνεται ένα δευτερεύων κεντρικό στοιχείο, αλλά μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα εντός αυτού του Δ.Κ.Π όπως το «δημόσια χρηματοδότηση» που δείχνει να είναι δευτερεύων κεντρικό στοιχείο εντός της αναπαράστασης και οδηγεί στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης από τα υποκείμενα.

Πίνακας 5.2.4.15. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την υποθετικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
10/Nc1 mec- Nc2conf-Pconf	C2 –νέο- κανονικότητα	23(76,7%)	7(23,3%)	30(100%)
13/Nc1mec- Nc2mec-Pconf	C1- συγκεκριμένοι φοιτητές	10(35,7%)	18(64,3%)	28(100%)
Total		33(56,9%)	25(43,1%)	58(100%)

$$X^2 = 9,904 \quad p=0.003 \quad p < 0.01$$

Η αλληλεπίδραση μεταξύ της ταυτόχρονης «άρνησης» του «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαίωσης του «με δημόσια χρηματοδότηση» όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές σε σύγκριση με τη συνθήκη όπου αυτή η «άρνηση» και επιβεβαίωση δεν εγγράφεται σε κανένα Δ.Κ.Π είναι στατιστικώς σημαντική και παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.4.16. που ακολουθεί ότι και εδώ το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να είναι διαπραγματεύσιμο κεντρικό στοιχείο εντός της νέο-κανονικότητας όταν επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας

δευτερεύων κεντρικό στοιχείο εντός αυτού του Δ.Κ.Π όπως το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» και 76,7% των υποκειμένων αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο έναντι 67,9% των υποκειμένων που δεν το αποδέχονται όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές.

Παρατηρούμε από πιο κοντά όπως αναφέραμε και προηγουμένως, ότι όταν πρόκειται για όλους τους φοιτητές σύμφωνα με τις υποθέσεις μας το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» είναι το αδιαπραγμάτευτο μέρος εντός της γενικότητας όπου δεν υπάρχει κανένα Δ.Κ.Π, αφού όταν αναιρείται και επιβεβαιώνεται το «δημόσια χρηματοδότηση» όπως βλέπουμε στον πίνακα 5.2.4.16. που ακολουθεί τα υποκείμενα απορρίπτουν την αναπαράσταση (67,9%) έναντι των υποκειμένων στην νέο-κανονικότητα που την αποδέχονται (76,7%).

Πρόκειται για το αδιαπραγμάτευτο μέρος εντός της γενικότητας, διότι παρατηρούμε ότι τα δύο κεντρικά στοιχεία δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους επειδή όπως είδαμε προηγουμένως όταν υπάρχουν εξετάσεις και ιδιωτικό πανεπιστήμιο 64,3% αποδέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο σε σύγκριση με τα υποκείμενα που δεν το δέχονται (70%) όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές.

Πίνακας 5.2.4.16. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αμφισβητείται ταυτόχρονα το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
10/Nc1 mec- Nc2conf- Pconf	C2 –νέο- κανονικότητα	23(76,7%)	7(23,3%)	30(100%)
15/Nc1 mec- Nc2 mec-P conf	C3 – γενικότητα	4(14,3%)	19(67,9%)	23(100%)
Total		27(46,6%)	26(44,8%)	53(100%)

$$X^2 = 18,304 \quad p=0.000 \quad p < 0.01$$

Η αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης «άρνησης» του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με τις τρεις ιδιότητες της υποθετικότητας, την γενικότητα, την υποθετικότητα και την νέο-κανονικότητα δεν μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Εν συνεχεία, σύμφωνα με τις υποθέσεις μας αναφορικά με την αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης ή «άρνησης» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και της επιβεβαίωσης ή «άρνησης» του επίσης δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» και την βαρύτητα αυτής της αλληλεπίδρασης, με την έννοια της συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα, εντός ενός Δ.Κ.Π ή μη στην αποδοχή ή όχι της κοινωνικής αναπαράστασης, έχουμε τα παρακάτω στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης «άρνησης» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και της «άρνησης» επίσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την γενικότητα και την νέο - κανονικότητα.

Παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.4.18 ότι 70% των υποκειμένων όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές δεν δέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο όταν δεν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και είναι ιδιωτικό ακόμα και όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις (συνθήκη 8) και 62,1% όταν ακόμα δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις χωρίς αναγνωρισμένο δίπλωμα και είναι ιδιωτικό και απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές (συνθήκη 14) έναντι 64,3% των υποκειμένων που δέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο όταν αυτό απευθύνεται σε όλους γενικά τους φοιτητές(συνθήκη 9).

Παρατηρούμε ότι σύμφωνα με τις υποθέσεις μας και εντός της νέο-κανονικότητας η ταυτόχρονη άρνηση των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και «με δημόσια χρηματοδότηση» οδηγεί τα υποκείμενα στην απόρριψη της αναπαράστασης και δείχνουν να αποτελούν το αδιαπραγμάτευτο μέρος της αναπαράστασης εντός της νέο-κανονικότητας, αφού όταν αναιρούνται ακόμη και όταν επιβεβαιώνεται ένα πρωτεύων κεντρικό στοιχείο εντός της αναπαράστασης το «με αυστηρές εξετάσεις» δεν δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο σε σύγκριση με την γενικότητα όπου το αποδέχονται. Αποτελούν το αδιαπραγμάτευτο μέρος, διότι δεν είναι εναλλάξιμα στοιχεία στην διαπραγμάτευση, αφού είδαμε προηγουμένως στον πίνακα 5.2.4.16 και 5.2.4.8(σελ. 281) πρωτίτερα, ότι 76,7 % των υποκειμένων αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις, αλλά είναι δημόσιο πανεπιστήμιο με αναγνωρισμένο δίπλωμα και απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές.

Εντός της γενικότητας το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» φαίνεται να αποτελεί κεντρικό δευτερεύων διαπραγματεύσιμο στοιχείο, αφού η «άρνηση» του οδηγεί στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης (64,3% των υποκειμένων δέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο) σε σύγκριση με 70% των υποκειμένων που δεν το δέχονται όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές.

Πίνακας 5.2.4.18. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα » και ταυτόχρονα αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα και την υποθετικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
8/Nc1 conf- Nc2-mec-Pmec	C2 –νεο- κανονικότητα	9(30%)	21(70%)	30(100%)
9/Nc1 conf- Nc2mec-Pmec	C3-γενικότητα	18(64,3%)	10(35,7%)	28(100%)
14/Nc1mec- Nc2mec –P mec	C2 –νεο- κανονικότητα	11(37,9%)	18(62,1)	29(100%)
Total		38(43,7%)	49(56,3%)	87(100%)

$$X^2 = 7,505 \quad p=0.023 \quad p < 0.05$$

Στην συνέχεια θα δούμε τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συνθηκών του πίνακα 5.2.4.18. Η αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης «άρνησης» του «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και «με δημόσια χρηματοδότηση» εντός της νέο- κανονικότητας σε σύγκριση με την γενικότητα είναι στατιστικώς σημαντική και παρατηρούμε στον πίνακα 5.4.2.19. που ακολουθεί ότι σύμφωνα με τις υποθέσεις μας και εντός της νέο-κανονικότητας η ταυτόχρονη «άρνηση» των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και « με δημόσια χρηματοδότηση» οδηγεί τα υποκείμενα (70%) στην απόρριψη της αναπαράστασης και φαίνεται να αποτελούν το αδιαπραγμάτευτο μέρος της αναπαράστασης εντός της νέο-κανονικότητας, φαίνεται να είναι τα στοιχεία με την μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα εντός αυτού του Δ.Κ.Π, αφού όταν αναιρούνται ακόμη και όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο εντός της αναπαράστασης το «με αυστηρές εξετάσεις» δεν δέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο σε σύγκριση με την γενικότητα (64,3%) όπου το αποδέχονται. Δείχνουν να είναι αδιαπραγμάτευτα στοιχεία επειδή όπως είδαμε προηγουμένως στον πίνακα 5.2.4.16 και 5.2.4.8 (σελ.281) 76,7 % των υποκειμένων αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο και όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις, αλλά είναι δημόσιο πανεπιστήμιο με αναγνωρισμένο δίπλωμα και απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές. Δηλαδή η επιβεβαίωση τους με την ταυτόχρονη «άρνηση» του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» εγείρει την αποδοχή και όχι το αντίθετο.

Πίνακας 5.2.4.19. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα » και ταυτόχρονα αναιρείται επίσης το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
8/Nc1 conf- Nc2-mec-Pmec	C2 -νέο- κανονικότητα	9(30%)	21(70%)	30(100%)
9/Nc1 conf- Nc2 mec-Pmec	C3- γενικότητα	18(64,3%)	10(35,7%)	28(100%)
Total		27(46,6%)	31(53,4%)	58(100%)

$$X^2 = 6,842 \quad p=0.017 \quad p < 0.05$$

Στην συνέχεια θα δούμε στον πίνακα 5.2.4.20. την αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και της αναίρεσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την συνθήκη της υποθετικότητας και την συνθήκη της γενικότητας.

Παρατηρούμε στον πίνακα 5.2.4.20. σύμφωνα με τις υποθέσεις μας την διαπραγμάτευση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» όταν αυτή η διαπραγμάτευση δεν εσωκλείεται σε κανένα Δ.Κ.Π όπως είναι η γενικότητα, αφού παρατηρούμε ότι όταν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και ιδιωτικό πανεπιστήμιο και αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές 55, 2% αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο σε σύγκριση με 77,3% των υποκειμένων που δεν το αποδέχονται όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές.

Είδαμε προηγουμένως στις συγκρίσεις των απαντήσεων των υποκειμένων μεταξύ της συνθήκης της γενικότητας και της συνθήκης της νέο- κανονικότητας όταν αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές, ότι 64,3% των υποκειμένων δέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο έναντι 70% των υποκειμένων που δεν το δέχονται όταν αυτό απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές. Μπορούμε να αναφέρουμε ότι το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» είναι δευτερεύων διαπραγματεύσιμο στοιχείο εντός της γενικότητας, αφού όταν επιβεβαιώνεται, 55,2% των υποκειμένων δέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο, ενώ όταν αναιρείται 64,3% των υποκειμένων δέχονται και πάλι ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο παρόλο που αμφισβητείται.

Η αλληλεπίδραση μεταξύ της ταυτόχρονης «άρνησης» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» δεν μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα, για να μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι τα δυο αυτά στοιχεία είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση, όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές. Επίσης λόγω της διάρθρωσης των πειραματικών συνθηκών μας δεν μπορούμε να ελέγξουμε την επίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές στην αποδοχή ή όχι της κοινωνικής αναπαράστασης για να μπορούμε να ελέγξουμε, εάν τα δυο στοιχεία μαζί ταυτόχρονα, αποτελούν το αδιαπραγμάτευτο ή όχι μέρος, εντός της γενικότητας, και να ελέγξουμε την ταυτόχρονη επίδραση των δυο δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων στην γενικότητα αναφορικά με την αποδοχή ή όχι της αναπαράστασης .

Η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και η ταυτόχρονη «άρνηση» του «με δημόσια χρηματοδότηση» όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές δεν επαρκεί για τα υποκείμενα ώστε να αποδεχθούν την κοινωνική αναπαράσταση.

Πίνακας 5.2.4.20. Κατανομή των απαντήσεων των υποκειμένων όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα » και ταυτόχρονα αναιρείται επίσης το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα

Συνθήκη				Total
		Είναι Πανεπιστήμιο	Δεν είναι Πανεπιστήμιο	
5/Nc1conf- Nc2 conf- Pmec	C1- συγκεκριμένοι φοιτητές	8(26,7%)	22(73,3%)	30(100%)
6/Nc1conf- Nc2conf- Pmec	C3 – γενικότητα	16(55,2%)	13(44,8%)	29(100%)
Total		24(40,7%)	35(59,3%)	59(100%)

$$X^2 = 4,965 \quad p=0.026 \quad p < 0.05$$

Εν κατακλείδι, μπορούμε να αναφέρουμε ότι σύμφωνα με τις υποθέσεις μας οι «αυστηρές εξετάσεις» δείχνουν να αποτελούν το αδιαπραγμάτευτο μέρος και να έχουν μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα εντός της γενικότητας και η επιβεβαίωση του οδηγεί στην αποδοχή όταν αμφισβητείται η «δημόσια χρηματοδότηση». Τα δυο δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και «δημόσια χρηματοδότηση» συμπεριφέρονται ως διαπραγματεύσιμα στοιχεία

Εντός της νέο- κανονικότητας τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία «αναγνωρισμένο πτυχίο» και η «δημόσια χρηματοδότηση» δείχνουν να αποτελούν το αδιαπραγμάτευτο μέρος και έχουν μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα ενώ το πρωτεύων

κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» αποτελεί το διαπραγματεύσιμο μέρος, διότι η επιβεβαίωση των πρώτων οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης από τα υποκείμενα ακόμη και όταν αμφισβητούνται οι «αυστηρές εξετάσεις», ενώ δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση, αφού η «άρνηση» τους οδηγεί στην απόρριψη της όταν επιβεβαιώνονται οι αυστηρές εξετάσεις.

5.2.5. Πέμπτο πείραμα Β φάσης

Κύριες επιδράσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών: Μέτρηση της επίδρασης του πρωτεύοντος και των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων και του Δ.Κ.Π ή μη στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης

Υποθέσεις

Ακολουθώς θα μπορούσαμε να κάνουμε τις εξής υποθέσεις όσον αφορά την επίδραση μεμονωμένα που θα μπορούσε να έχει ένα Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο όπως η νέο-κανονικότητα και η υποθετικότητα και επίσης η γενικότητα με την έννοια της αφαίρεσης του Δ.Κ.Π. στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης και στην αποδοχή της αναπαράστασης από τα υποκείμενα.:

α/ Στην υποθετικότητα τα υποκείμενα δεν φαίνεται να επηρεάζονται και δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση αλλά και δεν έχει καμία επίδραση στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης. Αντίθετα, ενεργοποιεί επίθετα που αναφέρονται στον σκεπτικισμό και την ενδοτικότητα για τους συντελεστές του μηνύματος.

Η νέο-κανονικότητα φαίνεται να επηρεάζει στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης αλλά και στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης.

Η γενικότητα δεν φαίνεται να επιδρά είτε στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης, είτε στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης.

Πειραματικό σχέδιο:

SN< Με αυστηρές εξετάσεις NC1 CONF – Χωρίς Αυστηρές εξετάσεις NC1 MEC >
SN< Αναγνωρισμένο Δίπλωμα NC2 CONF – Χωρίς Αναγνωρισμένο Δίπλωμα NC2 MEC >

SN < Δημόσια χρηματοδότηση P CONF- Ιδιωτική χρηματοδότηση P MEC >

SN<Cond 1*Cond 2*Cond 3 >

Πληθυσμός

Σε αυτήν την πέμπτη πειραματική διαδικασία της δεύτερης φάσης, στον πρώτο πειραματικό χειρισμό χρησιμοποιήσαμε όλο το δείγμα μας δηλαδή και τα 453 άτομα.

Ανεξάρτητες μεταβλητές :

NC1

→ CONF –Με αυστηρές εισαγωγικές εξετάσεις

→ MEC –Χωρίς αυστηρές εξετάσεις

NC2-

→ CONF -Αναγνωρισμένο δίπλωμα

→ MEC –Χωρίς αναγνωρισμένο δίπλωμα

P-

→ CONF- Δημόσια χρηματοδότηση

→ MEC – Ιδιωτικές πηγές

Conditionalite-υποθετικότητα

→confirmationCe:Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων θα προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών

→Neo-normalité Cn:Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων θα προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές

→Mise en cause C : Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων θα προορίζεται γενικά σε όλους

Εξαρτημένη μεταβλητή:

Η μέτρηση της ψυχολογιοποίησης ή μη, όπως την μετράμε με το ερωτηματολόγιο μέτρησης της εικόνας της πηγής επιρροής του Παπαστάμου (1989).

Προκειμένου να μελετηθεί η κύρια επίδραση της ταυτόχρονης αμφισβήτησης ή της επιβεβαίωσης του «πρωτεύοντος» κεντρικού και των «δευτερεύοντων» στοιχείων της κοινωνικής αναπαράστασης, στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι, χρησιμοποιήσαμε μέσα στο ερωτηματολόγιο, την κλίμακα μέτρησης της εικόνας της πηγής επιρροής έτσι όπως χρησιμοποιείται από τον Παπαστάμου(1989) στην διεξαγωγή των πειραματικών του διαδικασιών για την μελέτη της ψυχολογιοποίησης. Αυτή η κλίμακα αποτελείται από μια σειρά επταβάθμιων διπολικών κλιμάκων .Τα υποκείμενα απαντούν σε αυτήν την κλίμακα, προσπαθώντας να μαντέψουν τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων που ίδρυσαν αυτό το πανεπιστήμιο και κυκλώνοντας τον αριθμό από το 1 έως το 7 που αντιστοιχεί στην δική τους αντίληψη.

Παρακάτω παρατίθεται το ερωτηματολόγιο μέτρησης της εικόνας της πηγής επιρροής Παπαστάμου (1989).

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη.

Αυτοί που το ίδρυσαν είναι:

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλικτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Προκειμένου να μετρηθεί η ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης χρησιμοποιήσαμε την ανάλυση παραγόντων (factor analysis βλ.παράρτημα σελ.391) στην κλίμακα μέτρησης της εικόνας της πηγής επιρροής, όπου μετά την περιστροφή τύπου Varimax διαχωρίστηκαν οι εξής τρεις παράγοντες γύρω από τους οποίους οργανώνεται η εικόνα της πηγής επιρροής και τα χαρακτηριστικά των ατόμων που ίδρυσαν αυτό το πανεπιστήμιο.

Ο πρώτος παράγοντας αναφέρεται σε χαρακτηριστικά αυτών που ίδρυσαν αυτό το Ίδρυμα όπως : που μας παραπέμπουν στους «σκεπτικιστές»

Ο δεύτερος παράγοντας αναφέρεται σε χαρακτηριστικά αυτών που ίδρυσαν αυτό το Ίδρυμα που μας παραπέμπουν στους «ενδοτιστές», και ο τρίτος παράγοντας αναφέρεται σε χαρακτηριστικά αυτών που ίδρυσαν αυτό το Ίδρυμα που μας παραπέμπουν στην «ψυχολογιοποίηση».

Προκειμένου να μελετηθούν οι κύριες επιδράσεις ανάλογα με τις πειραματικές συνθήκες στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο του General Linear Model με Multivariate analysis Anova.

Προκειμένου να μελετηθεί η ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι στις συνθήκες όπου το καθένα από τα στοιχεία επιβεβαιώνεται σε σύγκριση με τις συνθήκες όπου αναιρείται, χωρίσαμε με την εντολή της select cases τα υποκείμενα σε 2 ομάδες για το καθένα στοιχείο, όπου στην πρώτη ομάδα το στοιχείο επιβεβαιώνεται και στην δεύτερη ομάδα αναιρείται

(NC1 :mec –χωρίς αυστηρές εξετάσεις N=135, Conf- με αυστηρές εξετάσεις N= 148)

(NC2 –conf -με αναγνωρισμένο δίπλωμα N= 126, Mec- χωρίς αναγνωρισμένο δίπλωμα N=158)

και (P- conf –με δημόσια χρηματοδότηση N=102, Mec- χωρίς δημόσια χρηματοδότηση N= 181)

Για να μελετηθεί η κύρια επίδραση των τριών ιδιοτήτων της υποθετικότητας στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης χωρίσαμε τις πειραματικές συνθήκες με την εντολή της select cases, στις οποίες μετράμε την υποθετικότητα (Το Ίδρυμα αυτό απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές Συνθήκη 5, 7, 13) την νέο-κανονικότητα (Το Ίδρυμα αυτό απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές Συνθήκη 4, 8 ,10, 14) και την γενικότητα

(Το Ίδρυμα αυτό απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές Συνθήκη 6, 9, 12) και πραγματοποιήσαμε την ανάλυση διακύμανσης Multivariate analysis Anova, για κάθε ιδιότητα της υποθετικότητας και τις πειραματικές συνθήκες που παραπέμπουν σε κάθε μια από αυτές, που θέλαμε να ελέγξουμε την επίδραση της στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Αποτελέσματα

Η ανάλυση διακύμανσης δεν μας έδωσε στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα για την κύρια επίδραση των στοιχείων όταν επιβεβαιώνεται το καθένα από αυτά σε σύγκριση όπου όταν αναιρείται.

Η ανάλυση διακύμανσης έδειξε στατιστική σημαντική κύρια επίδραση των πειραματικών συνθηκών όπου μετράμε την επίδραση της νέο-κανονικότητας και της υποθετικότητας γενικά, ανεξάρτητα από την επιβεβαίωση ή την αμφισβήτηση των κεντρικών στοιχείων ή την διασταύρωση των μεταβλητών αυτών στην ενεργοποίηση των τριών παραγόντων της μέτρησης της εικόνας της πηγής.

Συγκεκριμένα, η ανάλυση διακύμανσης αναδεικνύει μια στατιστική σημαντική επίδραση ανάμεσα στην ανεξάρτητη μεταβλητή νέο- κανονικότητα και την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης $F=5,534$ $p=0,001$ $p<0,01$. Επίσης ανάμεσα στην ανεξάρτητη μεταβλητή, την υποθετικότητα, όταν πρόκειται για συγκεκριμένους φοιτητές και την ενεργοποίηση των παραγόντων που παραπέμπουν στους «σκεπτικιστές» $F=4,952$ $p=0,010$ $p<0,01$ και τους «ενδοτιστές» $F=4,846$ $p=0,011$ $p<0,05$.

Στον πίνακα 5.2.5.1. συνοψίζονται οι μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ανά πειραματική συνθήκη στην νέο - κανονικότητα, δηλαδή όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές .

Παρατηρούμε ότι όταν τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση στην συνθήκη 4, και συνθήκη 10, και όταν πρόκειται αυτό το Ίδρυμα να απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές ενεργοποιούν τα ψυχολογιοποιημένα επίθετα για να χαρακτηρίσουν τους συντελεστές του μηνύματος και αποδέχονται την αναπαράσταση, (συνθήκη 4 $m=+0,2$ και συνθήκη 10 $m=+0,4$) σε σύγκριση με τις πειραματικές συνθήκες όπου δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση (συνθήκη 8 $m=-0,8$ και συνθήκη 14 $m=+0,00$).

Πίνακας 5.2.5.1. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα της εικόνας της πηγής, την ψυχολογιοποίηση ανά πειραματική συνθήκη για την νέο-κανονικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει αυτός ο παράγοντας

Πειραματική Συνθήκη	Παράγοντας Ψυχολογιοποίηση
8/Nc1conf-Nc2mec-Pmec-C2 –Για αλλοδαπούς φοιτητές	-0,8
4/Nc1conf-Nc2conf-Pconf C2 - –Για αλλοδαπούς φοιτητές	+0,2
10 /Nc1mec-Nc2conf-Pconf C2 –Για αλλοδαπούς φοιτητές	+0,4
14/Nc1mec-Nc2mec-Pmec C2 –Για αλλοδαπούς φοιτητές	+0,00

Στον πίνακα 5.2.5.2. συνοψίζονται οι μέσες παραγοντικές βαθμολογίες των παραγόντων που παραπέμπουν στους «σκεπτικιστές» και τους «ενδοτιστές» ανά πειραματική συνθήκη στην υποθετικότητα – όταν πρόκειται για συγκεκριμένους φοιτητές.

Στον πίνακα 5. 2.5 2. παρατηρούμε ότι όταν πρόκειται για συγκεκριμένους φοιτητές τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση αλλά δεν ενεργοποιούν χαρακτηριστικά ψυχολογιοποίησης για τους συντελεστές του μηνύματος. Προκειμένου να τους χαρακτηρίσουν χρησιμοποιούν επίθετα που παραπέμπουν περισσότερο στους «σκεπτικιστές» στην συνθήκη 5 και 7, σε σύγκριση με την συνθήκη 13 όπου χρησιμοποιούν αυτά τα χαρακτηριστικά λιγότερο. Στην συνθήκη 5 όπου δεν αποδέχονται και πάλι την κοινωνική αναπαράσταση χρησιμοποιούν ταυτόχρονα και χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στους «ενδοτιστές» περισσότερο σε σύγκριση με την συνθήκη 7 και 13 που τα χρησιμοποιούν λιγότερο.

Πίνακας 5.2.5.2. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα της εικόνας της πηγής τους «σκεπτικιστές» και «ενδοτιστές» ανά πειραματική συνθήκη για την υποθετικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο κάθε παράγοντας.

Πειραματική Συνθήκη	Παράγοντα	
	Σκεπτικιστές	Ενδοτιστές
5/Nc1 conf-Nc2conf –P mec C1 για συγκεκριμένους φοιτητές	+0,25	+0,6
7/Nc1conf-Nc2mec-Pconf C1 για συγκεκριμένους φοιτητές	+0,5	-0,2
13/Nc1mec-Nc2mec-P1 C1 για συγκεκριμένους φοιτητές	-0,5	-0,3

**5.2.6.Εκτο πείραμα Β φάσης : Αλληλεπιδράσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών
Συγκρίσεις υποθετικότητας: Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης ή της «άρνησης»
του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου και των δευτερεύοντων κεντρικών
στοιχείων με το Δ.Κ.Π. ή μη : Ψυχολογιοποίηση.**

Υποθέσεις

Λαμβάνοντας υπόψιν τις συγκρίσεις μεταξύ των ιδιοτήτων της υποθετικότητας όπως την νέο-κανονικότητα, την υποθετικότητα και την γενικότητα και την επίδραση της εγγραφής της επιβεβαίωσης ή της «άρνησης» ενός εκ των κεντρικών στοιχείων σε αυτά τα πλαίσια για την ενεργοποίηση ή όχι της ψυχολογιοποίησης, θα μπορούσαμε να κάνουμε τις εξής υποθέσεις:

α/ Η άρνηση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» οδηγεί τα υποκείμενα στην ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών του σκεπτικισμού για τους συντελεστές του μηνύματος περισσότερο στην συνθήκη της γενικότητας, συγκριτικά με την συνθήκη της υποθετικότητας όπου εγγράφεται αυτή η άρνηση.

β/ Η επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» οδηγεί και αυτή με την σειρά της στην ενεργοποίηση του σκεπτικισμού από τα υποκείμενα για την πηγή επιρροής αυτήν την φορά όταν η επιβεβαίωση αυτή εγγράφεται στην υποθετικότητα περισσότερο παρά στην νέο-κανονικότητα.

γ/ Όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο πτυχίο» η ψυχολογιοποίηση ενεργοποιείται όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές και τα υποκείμενα επηρεάζονται περισσότερο από την πηγή επιρροής και αποδέχονται την αναπαράσταση σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας όπου τα υποκείμενα δεν επηρεάζονται και απορρίπτουν την αναπαράσταση και ψυχολογιοποιούν λιγότερο. Ταυτόχρονα, ενεργοποιούν και αποδίδουν και χαρακτηριστικά ενδοτικότητας στην πηγή επιρροής όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές αλλά σε λιγότερο βαθμό σε σχέση με την υποθετικότητα.

δ/ Η αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο πτυχίο» εγείρει την ψυχολογιοποίηση και τα υποκείμενα επηρεάζονται περισσότερο αποδέχοντας την αναπαράσταση στην συνθήκη της γενικότητας σε σύγκριση με την συνθήκη της νεο-κανονικότητας όπου τα υποκείμενα δεν αποδέχονται την αναπαράσταση και ψυχολογιοποιούν λιγότερο

ε/ Η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» ενεργοποιεί την ψυχολογιοποίηση και τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές, σε σύγκριση με την συνθήκη της υποθετικότητας που δεν ψυχολογιοποιούν και αρνούνται την αναπαράσταση.

ζ/ Η «άρνηση» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» ενεργοποιεί περισσότερο στην απόδοση των χαρακτηριστικών του ενδοτισμού για την πηγή επιρροής στην συνθήκη της υποθετικότητας, ενώ αρνούνται την αναπαράσταση σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας όπου τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση, αλλά για αυτούς οι εμπνευστές του μηνύματος είναι λιγότερο ενδοτιστές.

Η εγγραφή λοιπόν της επιβεβαίωσης ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου όπως είναι η «δημόσια χρηματοδότηση» και το «αναγνωρισμένο πτυχίο» σε ένα Δ.Κ.Π. πλειοψηφικής επιρροής, όπως η νέο-κανονικότητα επηρεάζει στην αποδοχή της κοινωνικής αναπαράστασης και εγείρει τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα, συνάμα θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι θα επηρεάζει και στην αλληλεπίδραση του με την επιβεβαίωση του κυρίαρχου κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και ενεργοποιεί τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης σε αυτό το πλαίσιο σε σύγκριση με το Δ.Κ.Π. μειοψηφικής επιρροής όπως η υποθετικότητα.

Από την άλλη πλευρά η αμφισβήτηση των δευτερευόντων στοιχείων «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και «δημόσια χρηματοδότηση» εγείρει την ψυχολογιοποίηση και χαρακτηριστικά ενδοτισμού και την επιρροή, στην συνθήκη όπου δεν υπάρχει το Δ.Κ.Π. όπως η γενικότητα και συνεπώς θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι αυτή η αμφισβήτηση θα επηρεάζει και στην αλληλεπίδραση του με την επιβεβαίωση του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της αμφισβήτησης στο Δ.Κ.Π. της νέο-κανονικότητας.

Πειραματικό σχέδιο

SN< NC1 CONF *C1*C3 >

SN< NC1 CONF *C1*C2 >

SN< NC1 CONF *C3*C2 >

SN< NC1 MEC *C3 *C1>

SN< NC1 MEC *C3 *C2>

SN< NC1 MEC *C1 *C2>

SN < C3 *C1 vs NC2 CONF>

SN < C3 *C2 vs NC2 CONF>

SN < C1 *C2 vs NC2 CONF>

SN < C2*C3 vs NC2 MEC >

SN < C1 *C2 vs NC2 MEC >

SN < C3 *C1 vs NC2 MEC >

SN <C2*C3 vs P CONF >

SN <C1*C3 vs P CONF >

SN <C1*C2 vs P CONF >

SN <C2*C3 vs P MEC >

SN <C1*C3 vs P MEC >

SN <C1*C2 vs P MEC >

Ανεξάρτητες μεταβλητές:

NC1

→ CONF –Αυστηρές εισαγωγικές εξετάσεις

→ MEC –Χωρίς αυστηρές εξετάσεις

NC2

→ CONF -Αναγνωρισμένο δίπλωμα

→ MEC –Χωρίς αναγνωρισμένο δίπλωμα

P

→ CONF- Δημόσια χρηματοδότηση

→ MEC – Ιδιωτικές πηγές

Conditionalite-υποθετικότητα

→confirmation Ce η C1: Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων θα προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών.

→Neo-normalité Cn η C2: Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων θα προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές.

→Mise en cause C η C3: Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων θα προορίζεται γενικά σε όλους.

Εξαρτημένη μεταβλητή:

Η μέτρηση της ψυχολογιοποίησης η μη, όπως την μετράμε με το ερωτηματολόγιο μέτρησης της εικόνας της πηγής επιρροής του Παπαστάμου 1989

Αποτελέσματα

Αλληλεπιδράσεις: NCI(αυστηρές εξετάσεις)vs Cond 1 (το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές) vs Cond 2 (το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές) vs Cond 3 (το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους).

Συγκρίσεις : Αλληλεπίδραση της «άρνησης» του «πρωτεύοντος» κεντρικού στοιχείου «αυστηρές εξετάσεις» στην γενικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της «άρνησης» στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Για να μελετήσουμε την αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την γενικότητα σε σύγκριση με την υποθετικότητα χωρίσαμε τις πειραματικές συνθήκες όπου εγγράφεται αυτή η αμφισβήτηση του κεντρικού στοιχείου «αυστηρές εξετάσεις» στην γενικότητα και τις συνθήκες όπου αυτή η «άρνηση» εγγράφεται στην υποθετικότητα με την εντολή της select cases, και με αυτόν τον τρόπο διαχωρίστηκαν οι εξής ιδιότητες της υποθετικότητας:

Υποθετικότητα 1 – Για συγκεκριμένους φοιτητές και N= 22

Υποθετικότητα 3 – Γενικά σε όλους τους φοιτητές και N= 24

Χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο του General Linear Model με Multivariate analysis

Ανοva, για να ελέγξουμε την αλληλεπίδραση των πειραματικών συνθηκών στην ενεργοποίηση η όχι της ψυχολογιοποίησης.

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα με την ανάλυση της διακύμανσης είναι στατιστικώς σημαντικά μόνο για τον παράγοντα «σκεπτόμενοι». Η αλληλεπίδραση αυτή δεν είναι στατιστικώς σημαντική για τον παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» και για τον παράγοντα «ενδοτιστές». Οι μέσες παραγοντικές βαθμολογίες στον παράγοντα αυτό μας δείχνουν ότι τα υποκείμενα δεν ψυχολογιοποιούν τους κατασκευαστές του μηνύματος, όταν δεν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές, αλλά τους περιγράφουν ως «σκεπτόμενους» περισσότερο ($m = +0,2$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου δεν υπάρχουν εξετάσεις και το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές ($m = -0,4$).

Πίνακας 5.2.6.1. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «σκεπτόμενοι» ανά πειραματική συνθήκη όταν αμφισβητείται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» στην γενικότητα και στην υποθετικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας

Υποθετικότητα	Παράγοντας Σκεπτόμενοι
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	-0,4
Γενικά σε όλους	+0,2

Η αλληλεπίδραση της «άρνησης» του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα καθώς και της νέο-κανονικότητας με την υποθετικότητα δεν μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Συγκρίσεις : Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «αυστηρές εξετάσεις» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της επιβεβαίωσης στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Προκειμένου να μελετήσουμε την αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις » με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την υποθετικότητα, χωρίσαμε όπως παραπάνω τις πειραματικές συνθήκες όπου εγγράφεται αυτή η επιβεβαίωση του κεντρικού στοιχείου «αυστηρές εξετάσεις» στην νέο-κανονικότητα και τις συνθήκες όπου αυτή η επιβεβαίωση εγγράφεται στην υποθετικότητα με την εντολή της select cases, και με αυτόν τον τρόπο διαχωρίστηκαν τα υποκείμενα που υπάγονται σε αυτές τις συνθήκες της υποθετικότητας ως εξής:

Υποθετικότητα 1 – Για συγκεκριμένους φοιτητές και N= 52

Υποθετικότητα 2 – Για αλλοδαπούς φοιτητές και N= 50

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για να μελετηθεί η αλληλεπίδραση των συνθηκών στην ενεργοποίηση ή όχι της ψυχολογιοποίησης.

Αποτελέσματα

Η ανάλυση διακύμανσης μας έδειξε μια στατιστικώς σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των ανεξαρτήτων μεταβλητών και την ενεργοποίηση του παράγοντα «σκεπτόμενοι» $F= 6,847$ $p= 0,010$ $p < 0,1$ και όχι του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή του παράγοντα «ενδοτιστές».

Στον πίνακα 5. 2.6.2. παρατίθενται οι μέσες παραγοντικές βαθμολογίες για τον παράγοντα «σκεπτόμενοι» όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές σε σύγκριση με την συνθήκη όπου απευθύνεται σε

συγκεκριμένους φοιτητές. Τα υποκείμενα περιγράφουν περισσότερο με χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στους «σκεπτικιστές» την πηγή επιρροής - τους κατασκευαστές του μηνύματος όταν επιβεβαιώνεται το κυρίαρχο κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές ($m = +0,4$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές ($m = -0,2$).

Πίνακας 5.2.6.2. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «σκεπτόμενοι» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» στην νέο-κανονικότητα και στην υποθετικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας

	Παράγοντας
Υποθετικότητα	Σκεπτόμενοι
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	+0,4
Για αλλοδαπούς φοιτητές	- 0.2

Η αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα καθώς και της γενικότητας με την υποθετικότητα, για τους παράγοντες «ψυχολογιοποίηση» «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» δεν μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Αλληλεπιδράσεις: NC2 (αναγνωρισμένο δίπλωμα) vs Cond 1(το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές) vs Cond 2 (το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές) vs Cond 3(το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους).

Συγκρίσεις : Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο δίπλωμα » στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της επιβεβαίωσης στην γενικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Μελετήσαμε την αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας, αφού πρώτα χωρίσαμε τα υποκείμενα με την εντολή select cases στις συνθήκες όπου επιβεβαιώνεται αυτό το κεντρικό στοιχείο για την νέο-κανονικότητα και την γενικότητα , και ο διαχωρισμός μας έδωσε τις εξής συνθήκες όπου υπάγονται:

Υποθετικότητα 3 – Για γενικά σε όλους και N= 46

Υποθετικότητα 2 – Για αλλοδαπούς φοιτητές και N= 54

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για να για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών με την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι .

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» $F = 4,311$ $p = 0,040$ $p < 0,5$ ενώ δεν είναι στατιστικώς σημαντική η αλληλεπίδραση αυτή για τον παράγοντα «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές».

Στον πίνακα 5.2.5.5. παρατηρούμε από τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες αυτού του παράγοντα ότι τα υποκείμενα όταν υπάρχει αναγνωρισμένο πτυχίο και το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές ψυχολογιοποιούν τους κατασκευαστές αυτού του μηνύματος περισσότερο ($m = +0,3$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές και υπάρχει αναγνωρισμένο πτυχίο ($m = -0,1$).

Πίνακας 5.2.6.3. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα και στην γενικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας

Υποθετικότητα	Παράγοντας Ψυχολογιοποίηση
Γενικά σε όλους	- 0,1
Για αλλοδαπούς φοιτητές	+0,3

Η αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα για τους παράγοντες «ψυχολογιοποίηση» «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» δεν μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Παρόλο που η αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την υποθετικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα για τους παράγοντες «ψυχολογιοποίηση» «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα για τον παράγοντα «ενδοτιστές». Αυτή η αλληλεπίδραση παρατίθενται αμέσως παρακάτω:

Συγκρίσεις : Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο δίπλωμα » στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της επιβεβαίωσης στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Όπως και πρωτίτερα μελετήσαμε την αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του κεντρικού δευτερεύοντος στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την συνθήκη της υποθετικότητας, αφού πρώτα χωρίσαμε τα υποκείμενα με την εντολή select cases στις συνθήκες όπου επιβεβαιώνεται αυτό το κεντρικό στοιχείο για την νέο-κανονικότητα και την υποθετικότητα, και ο διαχωρισμός μας έδωσε τις εξής συνθήκες όπου υπάρχουν:

Υποθετικότητα 1 – Για συγκεκριμένους φοιτητές και N= 26

Υποθετικότητα 2 – Για αλλοδαπούς φοιτητές και N= 54

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών με την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι .

Αποτελέσματα

Η ανάλυση διακύμανσης έδειξε ότι η αλληλεπίδραση είναι στατιστικώς σημαντική για τον παράγοντα «ενδοτιστές» $F= 4,214$ $p=0,43$ $p<0,5$. Ενώ δεν είναι στατιστικώς σημαντική για τον παράγοντα που παραπέμπει στην «ψυχολογιοποίηση» και τον παράγοντα «σκεπτόμενοι».

Στον πίνακα 4, παρατηρούμε από τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες ότι τα υποκείμενα όταν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές αποδίδουν λιγότερο χαρακτηριστικά στους κατασκευαστές του μηνύματος που παραπέμπουν στους «ενδοτιστές» ($m= +0,1$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές ($m= +0,6$).

Πίνακας 5.2.6.4. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν επιβεβαιώνεται δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα και στην υποθετικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας.

	Παράγοντας
Υποθετικότητα	Ενδοτιστές
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	+0,6
Για αλλοδαπούς φοιτητές	+0,1

Συγκρίσεις : *Αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του δευτερευοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της επιβεβαίωσης στην γενικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.*

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Προκειμένου να μελετηθεί η αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του δευτερευοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την νέο -κανονικότητα σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας χωρίσαμε τα υποκείμενα με την εντολή select cases στις συνθήκες όπου αμφισβητείται αυτό το κεντρικό στοιχείο για την νέο-κανονικότητα και την γενικότητα, και ο διαχωρισμός μας έδωσε τις εξής συνθήκες της υποθετικότητας όπου υπάγονται τα υποκείμενα:

Υποθετικότητα 3 – Για γενικά σε όλους και N= 24

Υποθετικότητα 2 – Για αλλοδαπούς φοιτητές και N= 51

Πραγματοποιήσαμε ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών με την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Αποτελέσματα

Η ανάλυση διακύμανσης έδειξε ότι η αλληλεπίδραση είναι στατιστικώς σημαντική για τον παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» $F=5,249$ $p= 0,47$ $p<0,5$, αλλά δεν είναι στατιστικώς σημαντική για τον παράγοντα «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές».

Οι μέσες παραγοντικές βαθμολογίες (πίνακας 5.2.6.5.) για τον παράγοντα της ψυχολογιοποίησης μας δείχνουν ότι η συνθήκη όπου δεν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές δεν εγείρει τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης ($m= -0,2$) από τα υποκείμενα, ενώ η συνθήκη όπου δεν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές εγείρει αυτόν τον μηχανισμό ($m= +0,2$) εκ μέρους των υποκειμένων.

Πίνακας 5.2.6.5. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα

«ψυχολογιοποίηση» όταν αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα » στην νέο-κανονικότητα και στην γενικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας

	Παράγοντας Ψυχολογιοποίηση
Υποθετικότητα	
Γενικά σε όλους	+0,2
Για αλλοδαπούς φοιτητές	- 0,4

Η αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα, και της υποθετικότητας σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα για τους παράγοντες «ψυχολογιοποίηση» «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» δεν μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Συγκρίσεις : Αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση » στην νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της επιβεβαίωσης στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Χωρίσαμε και πάλι τα υποκείμενα με την εντολή select cases στις συνθήκες όπου επιβεβαιώνεται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στη νέο-κανονικότητα και στην υποθετικότητα ώστε να μελετήσουμε την αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης αυτής με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την υποθετικότητα .Από αυτόν τον διαχωρισμό των υποκειμένων προέκυψαν οι εξής συνθήκες υποθετικότητας που υπάγονται τα υποκείμενα :

Υποθετικότητα 1 – Για συγκεκριμένους φοιτητές και N= 48

Υποθετικότητα 2 – Για αλλοδαπούς φοιτητές και N= 54

Πραγματοποιήσαμε όπως παραπάνω ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών με την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι, του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα από την ανάλυση διακύμανσης είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα ψυχολογιοποίηση $F= 4,347$ $p= 0,040$ $p< 0,5$. Η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών των ανεξάρτητων μεταβλητών της νέο-κανονικότητας και της υποθετικότητας δεν είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα «σκεπτόμενοι» και τον παράγοντα «ενδοτιστές».

Στον πίνακα 5.2.6.6. παρατηρούμε τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν υπάρχει δημόσια χρηματοδότηση και το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές. Η νέο- κανονικότητα φαίνεται να οδηγεί τα υποκείμενα να προσάπτουν περισσότερο ψυχολογιοποιημένα χαρακτηριστικά στους κατασκευαστές του μηνύματος ($m= +0,3$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου το Ίδρυμα απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές ($m= - 0,1$).

Πίνακας 5.2.6.6. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα και στην υποθετικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας

Υποθετικότητα	Παράγοντας
	Ψυχολογιοποίηση
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	- 0,1
Για αλλοδαπούς φοιτητές	+0,3

Από την ανάλυση διακύμανσης και πάλι, η αλληλεπίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» με την υποθετικότητα σε σύγκριση με την γενικότητα, και της γενικότητας σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα για τους παράγοντες «ψυχολογιοποίηση» «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» δεν μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Συγκρίσεις : Αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της επιβεβαίωσης στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Η αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της επιβεβαίωσης στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι και του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» μελετήθηκε, αφού χωρίσαμε τις συνθήκες όπου εγγράφεται αυτή η επιβεβαίωση στην γενικότητα και την υποθετικότητα με την εντολή select cases. Προέκυψαν οι παρακάτω συνθήκες όπου υπάγονται τα υποκείμενα:

Υποθετικότητα 1 – Για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών και $N= 26$

Υποθετικότητα 3 – Γενικά σε όλους και $N= 54$

Πραγματοποιήσαμε ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών με την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι, του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα από την ανάλυση διακύμανσης είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα «ενδοτιστές» $F= 7,452$ $p= 0,008$ $p< 0,1$. Η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών των ανεξάρτητων μεταβλητών της γενικότητας και της υποθετικότητας δεν είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα «σκεπτόμενοι» και τον παράγοντα «ψυχολογιοποίηση». Στον πίνακα 5.2.6.7. παρατηρούμε τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν δεν υπάρχει δημόσια χρηματοδότηση και το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους φοιτητές σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές. Η γενικότητα φαίνεται να οδηγεί τα υποκείμενα να προσάπτουν λιγότερο τα χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στους «ενδοτιστές» στους κατασκευαστές του μηνύματος ($m= 0,00$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου το Ίδρυμα απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές ($m= +0,6$).

Πίνακας 5.2.6.7. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν αμφισβητείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα και στην υποθετικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας

Υποθετικότητα	Παράγοντας
	Ενδοτιστές
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών	+0,6
Γενικά σε όλους	0,00

Από την ανάλυση διακύμανσης που πραγματοποιήθηκε για την αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» με την υποθετικότητα σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα, και της γενικότητας σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα για τους παράγοντες «ψυχολογιοποίηση» «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» δεν μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα.

Παρατηρούμε ότι η εγγραφή της επιβεβαίωσης ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου όπως είναι η «δημόσια χρηματοδότηση» σε ένα Δ.Κ.Π. πλειοψηφικής επιρροής όπως η νέο-κανονικότητα, εγείρει τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα, συνάμα θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι θα επηρεάζει και στην αλληλεπίδραση του με την επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με εξετάσεις» και ενεργοποιεί τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης σε αυτό το πλαίσιο σε σύγκριση με το Δ.Κ.Π. μειοψηφικής επιρροής όπως η υποθετικότητα.

Από την άλλη πλευρά η αμφισβήτηση ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου όπως το «με αναγνωρισμένο πτυχίο» εγείρει την ψυχολογιοποίηση και την επιρροή στην συνθήκη όπου δεν υπάρχει το Δ.Κ.Π. όπως η γενικότητα και συνεπώς θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι αυτή η αμφισβήτηση θα επηρεάζει και στην αλληλεπίδραση του με την επιβεβαίωση του κυρίαρχου κεντρικού στοιχείου «με εξετάσεις» σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της αμφισβήτησης στο Δ.Κ.Π. της νέο-κανονικότητας.

5.2.7. Εβδομο πείραμα Β φάσης: Αλληλεπιδράσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών Μέτρηση της αλληλεπίδρασης της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης ή «άρνησης» του πρωτεύοντος κεντρικού και των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων με το Δ.Κ.Π. ή μη στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης.

Υποθέσεις

α/ Η επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» το αδιαπραγμάτευτο μέρος της αναπαράστασης εντός της γενικότητας, με την ταυτόχρονη άρνηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» θα επιφέρει μεγαλύτερη ψυχολογιοποίηση, αλλά και επιρροή σε σύγκριση με την συνθήκη της νέο-κανονικότητας όπου επιφέρει μείωση της ψυχολογιοποίησης.

β/ Η επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» οδηγεί στην ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών του ενδοτισμού από τα υποκείμενα αλλά και αποδοχή της αναπαράστασης εντός της γενικότητας, λιγότερο, σε σύγκριση με την υποθετικότητα όπου δεν αποδέχονται την αναπαράσταση αλλά αποδίδουν περισσότερο αυτά τα χαρακτηριστικά.

γ/ Η επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» σε συνδυασμό με την άρνηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» οδηγεί στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα για την πηγή του μηνύματος και αποδοχή της αναπαράστασης εντός της γενικότητας σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα όπου δεν αποδέχονται την αναπαράσταση ως έχει αλλά και δεν ψυχολογιοποιούν.

δ/ Η ταυτόχρονη «άρνηση» των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων «με αναγνωρισμένο πτυχίο» και «δημόσια χρηματοδότηση» εντός της γενικότητας

ενεργοποιεί τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα για την πηγή του μηνύματος και επιρροή σε σύγκριση με την συνθήκη της νέο-κανονικότητας όπου τα υποκείμενα δεν επηρεάζονται και δεν ψυχολογιοποιούν.

ε/ Η ταυτόχρονη επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» επιφέρει την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης εντός της νέο- κανονικότητας και την ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών του σκεπτικισμού για τους συντελεστές του μηνύματος, σε σύγκριση με την συνθήκη της υποθετικότητας όπου δεν ενεργοποιείται ο μηχανισμός της ψυχολογιοποίησης, αλλά περισσότερο ενεργοποιείται ο παράγοντας του σκεπτικισμού για τους συντελεστές του μηνύματος.

Εν γένει υποθέτουμε ότι:

α/ Η μικρότερης συμβολικής αξίας στοιχεία για τα υποκείμενα εντός της αναπαράστασης όπως τα διαπραγματεύσιμα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία σε συνδυασμό με την επιβεβαίωση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα στην γενικότητα μπορεί να οδηγήσει στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης και να επιφέρει επιρροή.

Ανάλογα με την συμβολική αξία που αποδίδουν τα υποκείμενα στα υπό - διαπραγμάτευση στοιχεία σε συνδυασμό με την επιβεβαίωση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου μεγαλύτερης συμβολικής αξίας αποδέχονται την αναπαράσταση αλλά και ψυχολογιοποιούν περισσότερο.

β/ Ενώ αντίθετα η ταυτόχρονη επιβεβαίωση των μεγαλύτερης συμβολικής αξίας των δυο δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων για τα υποκείμενα εντός της νέο-κανονικότητας μπορεί να οδηγήσει στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης, αλλά και επιρροής, και των χαρακτηριστικών σκεπτικισμού για τους κατασκευαστές του μηνύματος.

Ακολούθως θα μπορούσαμε να αναφέρουμε και να κάνουμε τις εξής υποθέσεις :

α/ Όταν η μειονοτική συμπεριφορά δεν εγγράφεται σε κανένα Δ.Κ.Π. η διαπραγμάτευση των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων σε συνδυασμό με την επιβεβαίωση ενός μεγαλύτερης συμβολικής αξίας κυρίαρχο κεντρικό στοιχείο για τα υποκείμενα επιφέρει μειωμένη σύγκρουση και ψυχολογιοποίηση αλλά και επιρροή σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα.

β/ Όταν η μειονοτική συμπεριφορά εγγράφεται σε Δ.Κ.Π. πλειοψηφικής επιρροής όπως η νέο-κανονικότητα, η επιβεβαίωση της μεγαλύτερης συμβολικής αξίας κεντρικά στοιχεία για αυτή την συνθήκη και εν προκειμένου τα δευτερευόντα κεντρικά στοιχεία εντός της αναπαράστασης, επιφέρει μεγαλύτερη ψυχολογιοποίηση και επιρροή σε σύγκριση με την υποθετικότητα (ΔΚ.Π. μειοψηφικής επιρροής).

γ/ Όταν η μειονοτική συμπεριφορά εγγράφεται σε ένα Δ.Κ.Π. μειοψηφικής επιρροής, όπως την υποθετικότητα η αμφισβήτηση των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων επιφέρει την ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών σκεπτικισμού και ενδοτισμού για την πηγή επιρροής, παρά την ψυχολογιοποίηση σε σύγκριση με την γενικότητα και την νέο-κανονικότητα.

Πειραματικό σχέδιο

SN < COND 3 vs NC1 2 vs NC2 2 vs P 2 >

Ανεξάρτητες μεταβλητές :

NC1

→ CONF- Με αυστηρές εισαγωγικές εξετάσεις.

→ MEC - Χωρίς αυστηρές εξετάσεις.

NC2

→ CONF - Με αναγνωρισμένο δίπλωμα.

→ MEC - Χωρίς αναγνωρισμένο δίπλωμα.

P

→ CONF - Δημόσια χρηματοδότηση.

→ MEC - Ιδιωτικές πηγές.

Conditionalite-υποθετικότητα

→confirmationCe: Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων θα προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών.

→Neo-normalité Cn: Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων θα προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές.

→Mise en cause C: Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων θα προορίζεται γενικά σε όλους.

Εξαρτημένη μεταβλητή:

Η μέτρηση της ψυχολογιοποίησης η μη, όπως την μετράμε με το ερωτηματολόγιο μέτρησης της εικόνας της πηγής επιρροής του Παπαστάμου (1989)

Αποτελέσματα

Αλληλεπιδράσεις: NC1(με αυστηρές εξετάσεις) vs NC2(αναγνωρισμένο δίπλωμα) vs Cond 1(το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές) vs Cond 2 (το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές) vs Cond 3(το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους).

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της «άρνησης» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της αλληλεπίδρασης στην γενικότητα και στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι .

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Για να μελετήσουμε την αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του κυρίαρχου κεντρικού στοιχείου «αυστηρές εξετάσεις» με την άρνηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο -κανονικότητα την γενικότητα και την υποθετικότητα, για την ενεργοποίηση του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» χωρίσαμε τα υποκείμενα με την εντολή select cases σε τρεις πειραματικές συνθήκες όπου εγγράφεται αυτή η αλληλεπίδραση:

Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών

Nc1conf-NC2mec-Pconf-C1 (συνθήκη 7) και N= 26

Γενικά σε όλους

Nc1conf-Nc2mec-Pmec -C2 (συνθήκη 8) και N= 22

Για αλλοδαπούς φοιτητές

Nc1conf -Nc2mec-Pmec-C3 (συνθήκη 9) και N= 24

Πραγματοποιήσαμε ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών με την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι, του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα από την ανάλυση διακύμανσης είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» $F= 3,617$ $p= 0,032$ $p< 0,5$. Η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών των ανεξάρτητων μεταβλητών στην νέο-κανονικότητα, την γενικότητα και την υποθετικότητα, δεν είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα «σκεπτόμενοι» και τον παράγοντα «ενδοτιστές».

Στον πίνακα 5.2.7.1. παρατηρούμε τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» για την συνθήκη της νέο-κανονικότητας, της γενικότητας, και της υποθετικότητας. Τα υποκείμενα όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και δεν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα αποδίδουν ψυχολογιοποιημένα χαρακτηριστικά στους συντελεστές του μηνύματος, όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές ($m= 0,25$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές όπου τα υποκείμενα δεν ψυχολογιοποιούν ($m= -0,75$).

Πίνακας 5.2.7.1. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα

«ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το «δευτερεύων» κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα στην γενικότητα, στην υποθετικότητα και στην νέο-κανονικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας

Υποθετικότητα	Παράγοντας
	Ψυχολογιοποίηση
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών Nc1conf-NC2mec-Pconf-C1 (συνθήκη 7)	- 0,3
Γενικά σε όλους Nc1conf-Nc2mec-Pmec -C2 (συνθήκη 8)	+0,25
Για αλλοδαπούς φοιτητές Nc1conf -Nc2mec-Pmec-C3 (συνθήκη 9)	- 0,75

Πραγματοποιήσαμε ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών μεταξύ τους για την συνθήκη της νέο-κανονικότητας σε σύγκριση με την γενικότητα την συνθήκη της υποθετικότητας με την συνθήκη της νεοκανονικότητας, την συνθήκη της υποθετικότητας με την γενικότητα για την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι, του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Από την ανάλυση διακύμανσης τα αποτελέσματα είναι στατιστικά σημαντικά μόνο για την συνθήκη της νέο-κανονικότητας σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας για την ενεργοποίηση του παράγοντα μόνο της ψυχολογιοποίησης $F= 6,694$ $p= 0,013$ $p<0,5$.

Παρατηρούμε και πάλι εδώ ότι όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές τα υποκείμενα ψυχολογιοποιούν τους κατασκευαστές του μηνύματος όταν υπάρχουν εξετάσεις και δεν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα ($m = + 0,25$) ενώ όταν απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές δεν αποδίδουν αυτά τα ψυχολογιοποιημένα χαρακτηριστικά ($m = - 0,75$).

Πίνακας 5.2.7.2. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα

«ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην γενικότητα σε σύγκριση με την νέο -κανονικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας

Υποθετικότητα	Παράγοντας Ψυχολογιοποίηση
Γενικά σε όλους Nc1conf-Nc2mec-Pmec -C2 (συνθήκη 8)	+0,25
Για αλλοδαπούς φοιτητές Nc1conf -Nc2mec-Pmec-C3 (συνθήκη 9)	-0,75

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της αλληλεπίδρασης στην γενικότητα και στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Προκειμένου να μελετήσουμε την αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» με την επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην νέο - κανονικότητα την γενικότητα και την υποθετικότητα, για την ενεργοποίηση του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» χωρίσαμε όπως παραπάνω τα υποκείμενα με την εντολή select cases σε τρεις πειραματικές συνθήκες όπου εγγράφεται αυτή η αλληλεπίδραση.

Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών (συνθήκη 5)

Nc1conf-Nc2conf-Pmec –C1 και N= 26

Γενικά σε όλους (συνθήκη 6)

Nc1conf-Nc2conf-Pmec-C3 και N= 22

Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 4)

Nc1 conf-Nc2conf –Pconf- C2 και N= 28

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών με την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι , του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα από την ανάλυση διακύμανσης είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα «ενδοτιστές » $F= 3,124$ $p= 0,050$ $p< 0,5$. Η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών των ανεξάρτητων μεταβλητών στην νέο-κανονικότητα την γενικότητα και την υποθετικότητα, δεν είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα «σκεπτόμενοι» και τον παράγοντα «ψυχολογιοποίηση».

Στον πίνακα 5.2.7.3. παρατηρούμε τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές » για την συνθήκη της νέο-κανονικότητας, της γενικότητας, και της

υποθετικότητας. Τα υποκείμενα όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα αποδίδουν χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στους ενδοτιστές στους συντελεστές του μηνύματος, όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές ($m = +0,6$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές όπου τα υποκείμενα δεν αποδίδουν αυτά τα χαρακτηριστικά ($m = -0,2$) ενώ όταν πρόκειται το πανεπιστήμιο να απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές αποδίδουν χαρακτηριστικά ενδοτισμού ($m = +0,2$) σαφώς λιγότερα από την συνθήκη της γενικότητας.

Πίνακας 5.2.7.3. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το «δευτερεύων» κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα στην γενικότητα, στην υποθετικότητα και στην νέο - κανονικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας

Υποθετικότητα	Παράγοντας Ενδοτιστές
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών (συνθήκη 5) Nc1conf-Nc2conf-Pmec -C1	+ 0,6
Γενικά σε όλους (συνθήκη 6) Nc1conf-Nc2conf-Pmec-C3	- 0,2
Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 4) Nc1 conf-Nc2conf -Pconf- C2	+0,2

Εν συνεχεία πραγματοποιήσαμε ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών μεταξύ τους για την συνθήκη της νέο-κανονικότητας σε σύγκριση με την γενικότητα την συνθήκη της υποθετικότητας με την συνθήκη της νεοκανονικότητας, την συνθήκη της υποθετικότητας με την γενικότητα για την

ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι, του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Από την ανάλυση διακύμανσης τα αποτελέσματα είναι στατιστικώς σημαντικά μόνο για την συνθήκη της υποθετικότητας σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας για την ενεργοποίηση του παράγοντα «ενδοτιστές» $F= 6,749$ $p= 0,013$ $p<0,5$. Παρατηρούμε και πάλι εδώ στον πίνακα 5.2.7.4. από τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες ότι όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές τα υποκείμενα δεν αποδίδουν χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στους «ενδοτιστές» στους κατασκευαστές του μηνύματος όταν υπάρχουν εξετάσεις και υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα ($m= - 0,2$) ενώ όταν απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές αποδίδουν αυτά τα χαρακτηριστικά ($m= + 0,6$).

Πίνακας 5.2.7.4. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις » και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» στην γενικότητα σε σύγκριση με την υποθετικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει αυτός ο παράγοντας

	Παράγοντας
Υποθετικότητα	Ενδοτιστές
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών Nc1conf-Nc2conf-Pmec –C1 (συνθήκη 5)	+ 0,6
Γενικά σε όλους Nc1conf-Nc2conf-Pmec-C3(συνθήκη 6)	-0,2

Αλληλεπιδράσεις: NCI(με αυστηρές εξετάσεις) vs P(δημόσια χρηματοδότηση)vs Cond 1(το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές) vs Cond 2 (το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές) vs Cond 3(το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους).

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του κυρίαρχου κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και της «άρνησης» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της αλληλεπίδρασης στην γενικότητα και στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Προκειμένου να μελετήσουμε την αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του κυρίαρχου κεντρικού στοιχείου «αυστηρές εξετάσεις» με την «άρνηση» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο -κανονικότητα την γενικότητα και την υποθετικότητα, για την ενεργοποίηση του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση», του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» χωρίσαμε όπως παραπάνω τα υποκείμενα με την εντολή select cases σε τέσσερις πειραματικές συνθήκες όπου εγγράφεται αυτή η αλληλεπίδραση:

Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών (συνθήκη 5) και N= 26

Nc1conf-Nc2conf-Pmec –C1

Γενικά σε όλους (συνθήκη 6)

Nc1conf-Nc2conf-Pmec-C3 και N= 22

Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 8)

Nc1conf-Nc2mec-Pmec –C2 και N= 22

Γενικά σε όλους (συνθήκη 9)

Nc1conf –Nc2mec-Pmec-C3 και N=24

Πραγματοποιήθηκε και εδώ, ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών με την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι, του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα από την ανάλυση διακύμανσης είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα «ενδοτιστές» $F= 3,767$ $p= 0,013$ $p < 0,5$ και για τον παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» $F= 3,226$ $p= 0,026$ $p < 0,5$. Η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών των ανεξάρτητων μεταβλητών στην νέο-κανονικότητα την γενικότητα και την υποθετικότητα, δεν είναι στατιστικώς σημαντικά για τον παράγοντα «σκεπτόμενοι».

Στον πίνακα 5.2.7.5. παρατηρούμε τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» και του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» για την συνθήκη της νέο-κανονικότητας, της γενικότητας, και της υποθετικότητας. Τα υποκείμενα όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και το πανεπιστήμιο είναι ιδιωτικό αποδίδουν χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στους ενδοτιστές στους συντελεστές του μηνύματος, όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές ($m= +0,6$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές όπου τα υποκείμενα δεν αποδίδουν αυτά τα χαρακτηριστικά (συνθήκη 6 και συνθήκη 9 $m= - 0,2$) ενώ όταν πρόκειται το πανεπιστήμιο να απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές αποδίδουν αυτά τα χαρακτηριστικά ($m= 0,00$) περισσότερο από την γενικότητα.

Πίνακας 5.2.7.5. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» και του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα, στην υποθετικότητα και στην νέο – κανονικότητα. Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο παράγοντας.

Υποθετικότητα	Παράγοντας	
	Ενδοτιστές	Ψυχολογιοποίηση
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών (συνθήκη 5) Nc1conf-Nc2conf-Pmec –C1	+ 0,6	0,00
Γενικά σε όλους (συνθήκη 6) Nc1conf-Nc2conf-Pmec-C3	- 0,2	0,00
Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 8) Nc1conf-Nc2mec-Pmec –C2	0,00	- 0,75
Γενικά σε όλους (συνθήκη 9) Nc1conf –Nc2mec-Pmec-C3	+0,25	- 0,2

Εν συνεχεία πραγματοποιήσαμε ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών μεταξύ τους για την συνθήκη της νέο-κανονικότητας σε σύγκριση με την γενικότητα την συνθήκη της υποθετικότητας με την συνθήκη της νεοκανονικότητας, την συνθήκη της υποθετικότητας με την γενικότητα, για την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι, του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Από την ανάλυση διακύμανσης τα αποτελέσματα είναι στατιστικά σημαντικά για την συνθήκη της υποθετικότητας σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας για την

ενεργοποίηση του παράγοντα «ενδοτιστές» (συνθήκη 5 vs συνθήκη 6, $F= 6,749$ $p=0,013$ $p< 0,5$) και (συνθήκη 5 vs συνθήκη 9, $F= 11,814$ $p=0,001$ $p<0,1$) και για την συνθήκη της γενικότητας σε σύγκριση με την συνθήκη της νέο-κανονικότητας για την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης (συνθήκη 8 vs συνθήκη 9, $F =6,694$ $p=0,013$ $p<0,5$)

Στον πίνακα 5. 2.7.6. και στον πίνακα 5.2.7.7. βλέπουμε τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και το πανεπιστήμιο είναι ιδιωτικό. Τα υποκείμενα αποδίδουν χαρακτηριστικά στους κατασκευαστές του μηνύματος που παραπέμπουν σε αυτόν τον παράγοντα περισσότερο όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές (συνθήκη 5, $m= +0,6$) παρά όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές (συνθήκη 6 και συνθήκη 9, $m= - 0,2$).

Πίνακας 5.2.7.6. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα (συνθήκη 6) σε σύγκριση με την υποθετικότητα (συνθήκη 5). Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει αυτός ο παράγοντας.

Υποθετικότητα	Παράγοντας Ενδοτιστές
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών (συνθήκη 5) Nc1conf-Nc2conf-Pmec -C1	+ 0,6
Γενικά σε όλους (συνθήκη 6) Nc1conf-Nc2conf-Pmec-C3	- 0,2

Πίνακας 5.2.7.7. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ενδοτιστές» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα (συνθήκη 9) σε σύγκριση με την υποθετικότητα (συνθήκη 5). Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει αυτός ο παράγοντας

	Παράγοντας
Υποθετικότητα	Ενδοτιστές
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών (συνθήκη 5) Nc1conf-Nc2conf-Pmec -C1	+ 0,6
Γενικά σε όλους (συνθήκη 9) Nc1conf -Nc2mec-Pmec-C3	- 0,2

Στον πίνακα 5.2.7.8. παρακάτω παρατηρούμε τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και το πανεπιστήμιο είναι ιδιωτικό όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές σε σύγκριση με την συνθήκη όπου απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές. Τα υποκείμενα αποδίδουν ψυχολογιοποιημένα χαρακτηριστικά στους κατασκευαστές του μηνύματος όταν πρόκειται γενικά για όλους τους φοιτητές (συνθήκη 8 $m = +0,25$) ενώ δεν αποδίδουν καθόλου αυτά τα χαρακτηριστικά όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 9 $m = - 0,75$).

Πίνακας 5.2.7.8. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα (συνθήκη 9) σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα (συνθήκη 8) . Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει αυτός ο παράγοντας

Υποθετικότητα	Παράγοντας Ψυχολογιοποίηση
Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 8) Nc1conf-Nc2mec-Pmec -C2	- 0,75
Γενικά σε όλους (συνθήκη 9) Nc1conf-Nc2mec-Pmec-C3	+ 0,25

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «αυστηρές εξετάσεις» και της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της αλληλεπίδρασης στην γενικότητα και στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Προκειμένου να μελετήσουμε την αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης επιβεβαίωσης του κεντρικού στοιχείου «αυστηρές εξετάσεις» με την επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο -κανονικότητα την γενικότητα και την υποθετικότητα, για την ενεργοποίηση του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση», του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» χωρίσαμε όπως και παραπάνω τα

υποκείμενα με την εντολή select cases σε δυο πειραματικές συνθήκες όπου εγγράφεται αυτή η αλληλεπίδραση. Όπου

Συνθήκη 4 / Nc1 conf-Nc2conf –Pconf C2 –Για αλλοδαπούς φοιτητές και N=28

Συνθήκη 7/ Nc1 conf-Nc2mec-Pconf- C1 –Για συγκεκριμένους φοιτητές και N= 26

Πραγματοποιήσαμε και εδώ, ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών με την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι, του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα είναι στατιστικά σημαντικά για τον παράγοντα «σκεπτόμενοι» $F= 5,451$ $p= 0,023$ $p< 0,5$ και τον παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» $F= 4,263$ $p= 0,044$ $p< 0,5$. Στον πίνακα 5.2.7.9. παρατηρούμε τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες στον κάθε παράγοντα και ότι τα υποκείμενα όταν υπάρχουν εξετάσεις και το πανεπιστήμιο είναι δημόσιο ψυχολογιοποιούν περισσότερο ($m= +0,2$) όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές παρά στην συνθήκη όπου αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές ($m= - 0,4$). Επίσης όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές δεν αποδίδουν χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στον παράγοντα «σκεπτόμενοι» στους συντελεστές του μηνύματος ($m= - 0,2$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές ($m= + 0,4$).

Πίνακας 5.2.7.9. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην υποθετικότητα (συνθήκη 7) σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα (συνθήκη 4). Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει ο κάθε παράγοντας

Υποθετικότητα	Παράγοντας	
	Ψυχολογιοποίηση	Σκεπτόμενοι
Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 4) Nc1 conf-Nc2conf –Pconf C2	+0,2	- 0,2
Φοιτητές συγκεκριμένων σχολών (συνθήκη 7) Nc1 conf-Nc2mec-Pconf- C1	- 0,4	+0,4

Αλληλεπιδράσεις: NC2 (αναγνωρισμένο δίπλωμα) vs P (δημόσια χρηματοδότηση) vs Cond 1 (το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές) vs Cond 2 (το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές) vs Cond 3 (το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους).

Αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης «άρνησης» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο πτυχίο» και της «άρνησης» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» με την νέο-κανονικότητα σε σύγκριση με την εγγραφή αυτής της αλληλεπίδρασης στην γενικότητα και στην υποθετικότητα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης ή όχι.

Μέθοδος ελέγχου των υποθέσεων

Προκειμένου να μελετήσουμε και εδώ την αλληλεπίδραση της ταυτόχρονης «άρνησης» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο δίπλωμα» με την «άρνηση» του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» στην νέο-κανονικότητα την γενικότητα και την υποθετικότητα, για την ενεργοποίηση του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση», του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και «ενδοτιστές» χωρίσαμε όπως και παραπάνω τα υποκείμενα με την εντολή select cases σε τρεις πειραματικές συνθήκες όπου εγγράφεται αυτή η αλληλεπίδραση:

Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 8)

Nc1conf-Nc2mec-Pmec -C2 και N= 22

Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 14)

Nc1mec-Nc2mec-Pmec-C2 και N= 29

Γενικά σε όλους (συνθήκη 9)

Nc1conf-Nc2mec-Pmec-C3 και N= 24

Πραγματοποιήσαμε και εδώ, ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών με την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης η όχι, του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα είναι στατιστικώς σημαντικά μόνο για τον παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» $F= 4,419$ $p= 0,015$ $p < 0,5$ Στον πίνακα 5.2.7.10. παρατηρούμε τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες για τον παράγοντα αυτό ανά πειραματική συνθήκη.

Τα υποκείμενα όταν αναιρούνται και τα δυο δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία δηλαδή δεν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και το πανεπιστήμιο είναι ιδιωτικό όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές ψυχολογιοποιούν τους συντελεστές του μηνύματος (συνθήκη 9 $m = +0,25$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές όπου δεν ψυχολογιοποιούν (συνθήκη 8 $m = - 0,75$) και (συνθήκη 14 $m = 0,00$).

Πίνακας 5.2.7.10. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα «ψυχολογιοποίηση» όταν αναιρείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» και αναιρείται και το «δευτερεύον» κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα (συνθήκη 9) σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα (συνθήκη 8 και 14). Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει αυτός ο παράγοντας.

Υποθετικότητα	Παράγοντας
	Ψυχολογιοποίηση
Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 8) Nc1conf-Nc2mec-Pmec -C2	- 0,75
Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 14) Nc1mec-Nc2mec-Pmec-C2	0,00
Γενικά σε όλους (συνθήκη 9) Nc1conf-Nc2mec-Pmec-C3	+ 0,25

Θέλοντας να ελέγξουμε ποιες μέσες βαθμολογίες διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους, πραγματοποιήσαμε ανάλυση διακύμανσης με την General Linear Model με Multivariate analysis Anova, για την στατιστική επεξεργασία της αλληλεπίδρασης των ανεξάρτητων μεταβλητών μεταξύ τους για την συνθήκη της νέο-κανονικότητας (συνθήκη 8) σε σύγκριση με την γενικότητα (συνθήκη 9), την συνθήκη της νέο-κανονικότητας (συνθήκη 8) με την συνθήκη της νεοκανονικότητας ξανά (συνθήκη 14), την συνθήκη της γενικότητας (συνθήκη 9) με την νέο-κανονικότητα ξανά (συνθήκη 14) για την ενεργοποίηση του παράγοντα της ψυχολογιοποίησης ή όχι, του παράγοντα «σκεπτόμενοι» και του παράγοντα «ενδοτιστές».

Από την ανάλυση διακύμανσης τα αποτελέσματα είναι στατιστικώς σημαντικά για την συνθήκη της γενικότητας (συνθήκη 9) σε σύγκριση με την συνθήκη της νέο-κανονικότητας (συνθήκη 8) για την ενεργοποίηση του παράγοντα « ψυχολογιοποίηση» (συνθήκη 8 vs συνθήκη 9, $F= 6,694$ $p=0,013$ $p< 0,5$).

Στον πίνακα 5.2.7.11. παρατηρούμε τις μέσες παραγοντικές βαθμολογίες για τον παράγοντα της ψυχολογιοποίησης όταν δεν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και το πανεπιστήμιο είναι ιδιωτικό.

Όταν αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 8) τα υποκείμενα δεν ψυχολογιοποιούν ($m= - 0,75$) σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές (συνθήκη 9) και τα υποκείμενα αποδίδουν ψυχολογιοποιημένα χαρακτηριστικά στους συντελεστές του μηνύματος ($m = +0,25$).

Πίνακας 5.2.7.11. Μέσες παραγοντικές βαθμολογίες του παράγοντα

«ψυχολογιοποίηση» όταν αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» και αναιρείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα (συνθήκη 9) σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα (συνθήκη 8). Το πρόσημο «+» δείχνει μια αυξημένη πρόσληψη των χαρακτηριστικών στα οποία παραπέμπει αυτός ο παράγοντας

Υποθετικότητα	Παράγοντας Ψυχολογιοποίηση
Για αλλοδαπούς φοιτητές (συνθήκη 8) Nc1conf-Nc2mec-Pmec -C2	- 0,75
Γενικά σε όλους (συνθήκη 9) Nc1conf-Nc2mec-Pmec-C3	+ 0,25

Γενικά παρατηρούμε ότι:

α/ Η μικρότερης συμβολικής αξίας κεντρικά στοιχεία για τα υποκείμενα εντός της αναπαράστασης όπως τα διαπραγματεύσιμα δευτερεύοντα στοιχεία σε συνδυασμό με την επιβεβαίωση ενός κυρίαρχου κεντρικού στοιχείου μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα στην γενικότητα φαίνεται ότι μπορεί να οδηγήσει στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης και να επιφέρει επιρροή. Ανάλογα με την συμβολική αξία που αποδίδουν τα υποκείμενα στα υπό -διαπραγμάτευση στοιχεία σε συνδυασμό με την επιβεβαίωση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου μεγαλύτερης συμβολικής αξίας αποδέχονται την αναπαράσταση αλλά και ψυχολογιοποιούν περισσότερο.

β/ Ενώ αντίθετα η ταυτόχρονη επιβεβαίωση των μεγαλύτερης συμβολικής αξίας των δυο δευτερεύοντων όμως κεντρικών στοιχείων για τα υποκείμενα εντός της νέο-κανονικότητας μπορεί να οδηγήσει στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης και

επιρροής αλλά και των χαρακτηριστικών σκεπτικισμού για τους κατασκευαστές του μηνύματος. Ακολούθως θα μπορούσαμε να αναφέρουμε:

α/ Όταν η μειονοτική συμπεριφορά δεν εγγράφεται σε κανένα Δ.Κ.Π. η διαπραγμάτευση των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων σε συνδυασμό με την επιβεβαίωση ενός μεγαλύτερης συμβολικής αξίας κυρίαρχου κεντρικού στοιχείου για τα υποκείμενα επιφέρει μειωμένη σύγκρουση και ψυχολογιοποίηση αλλά και επιρροή σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα.

β/ Όταν η μειονοτική συμπεριφορά εγγράφεται σε Δ.Κ.Π. πλειοψηφικής επιρροής όπως η νέο-κανονικότητα η επιβεβαίωση της μεγαλύτερης συμβολικής αξίας κεντρικά δευτερεύοντα στοιχεία εντός της αναπαράστασης, επιφέρει μεγαλύτερη ψυχολογιοποίηση και επιρροή σε σύγκριση με την υποθετικότητα (ΔΚ.Π. μειοψηφικής επιρροής).

γ/ Όταν η μειονοτική συμπεριφορά εγγράφεται σε ένα Δ.Κ.Π. μειοψηφικής επιρροής όπως την υποθετικότητα η αμφισβήτηση των δευτερευόντων και κυρίαρχων κεντρικών στοιχείων επιφέρει την ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών σκεπτικισμού και ενδοτισμού για την πηγή επιρροής, παρά την ψυχολογιοποίηση σε σύγκριση με την γενικότητα και την νέο-κανονικότητα.

Συζήτηση

Αλληλεπίδραση των ανεξάρτητων μεταβλητών στην ψυχολογιοποίηση

Κατόπιν αυτών των αποτελεσμάτων θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι τα υποκείμενα όταν πρόκειται να αναλογισθούν ότι αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές, μπορούν να διαπραγματεύονται τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία όπως το «αναγνωρισμένο δίπλωμα» και το «δημόσια χρηματοδότηση» μόνο, εφόσον επιβεβαιώνεται ένα πρωτεύων κεντρικό στοιχείο το «αυστηρές εξετάσεις» που καταλήγει να είναι μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για αυτά όταν δεν υπάρχει κανένα «*Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο*» και να ενεργοποιούν τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης.

Το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» φαίνεται να έχει εδώ στην γενικότητα μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα με την έννοια της ποιοτικής κεντρικότητας (Abric, 1993, 1994, 2001) και ότι τα κεντρικά είναι μη διαπραγματεύσιμα (Flament, 1999 · Moscovici, 1992) και τα δυο τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία «αναγνωρισμένο δίπλωμα» και «δημόσια χρηματοδότηση» να είναι διαπραγματεύσιμα όπως είδαμε και στα προηγούμενα κεφάλαια, και να εγείρουν την ψυχολογιοποίηση, και συνάμα την επιρροή. Όπως είδαμε η ανάλυση της αλληλεπίδρασης μας έδωσε στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης όταν αμφισβητείται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» ή το «δημόσια χρηματοδότηση» στην γενικότητα. Συνεπώς όσον αφορά την γενικότητα θα μπορούσαμε να κάνουμε την διαπίστωση ότι από την μια πλευρά όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο της έρευνας μας, τα κεντρικά στοιχεία δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση και όταν αμφισβητείται το κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» ενώ επιβεβαιώνεται, είτε η «δημόσια χρηματοδότηση» είτε το «αναγνωρισμένο δίπλωμα» τα υποκείμενα δεν επηρεάζονται και απορρίπτουν την αναπαράσταση, αλλά ταυτόχρονα δεν οδηγούνται κάτω από αυτές τις συνθήκες να ψυχολογιοποιήσουν τους συντελεστές του μηνύματος.

Από την άλλη πλευρά διαπιστώνουμε ότι είναι η διαπραγμάτευση των δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων που επιφέρει την ψυχολογιοποίηση στην γενικότητα σε συνδυασμό με την επιβεβαίωση ενός μεγαλύτερης συμβολικής αξίας

πρωτεύων κεντρικό στοιχείο όπως είναι το «αυστηρές εξετάσεις». Αυτές οι διαπιστώσεις μας είναι στατιστικώς σημαντικές σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα, το «*Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο*» πλειοψηφικής αποδοχής, όπου τα υποκείμενα κάτω από τις ίδιες συνθήκες όταν δηλαδή επιβεβαιώνεται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «αυστηρές εξετάσεις» ενώ αμφισβητείται, είτε το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» είτε το «αναγνωρισμένο δίπλωμα» ή και τα δυο ταυτόχρονα, και αυτό το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές, δεν αποδέχονται την αναπαράσταση, αλλά και δεν ψυχολογιοποιούν τους συντελεστές του μηνύματος.

Γνωρίζουμε ότι (όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο) το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» και «αναγνωρισμένο δίπλωμα» είναι μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα εντός της νέο-κανονικότητας και η αμφισβήτηση τους δεν μπορεί να αντισταθμιστεί από την επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «αυστηρές εξετάσεις» και τα υποκείμενα, όταν αμφισβητούνται τα πρώτα απορρίπτουν την αναπαράσταση, αλλά συνάμα όπως αναφέραμε προώτερα, δεν οδηγούνται στην ψυχολογιοποίηση σε σύγκριση με την γενικότητα.

Εδώ σε αυτό το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο της νέο-κανονικότητας* δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η εναλλαγή στην διαπραγμάτευση των κεντρικών στοιχείων, δηλαδή όταν αμφισβητείται το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και επιβεβαιώνεται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» και το «αναγνωρισμένο δίπλωμα» (παρόλο που όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο πρόκειται για τις συνθήκες όπου τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση και τα δυο δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία «αναγνωρισμένο δίπλωμα και «δημόσια χρηματοδότηση» είναι τα αδιαπραγμάτευτα κεντρικά στοιχεία εντός της νέο-κανονικότητας) εγείρει τον μηχανισμό της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα σε σύγκριση με την γενικότητα, λόγω του ότι τα αποτελέσματα μας δεν είναι στατιστικώς σημαντικά αναφορικά με την αλληλεπίδραση αυτή σε σύγκριση με την γενικότητα ή την υποθετικότητα (το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο μειοψηφικής αποδοχής*) παρόλο που κάτω από αυτές τις συνθήκες τα υποκείμενα όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές, ψυχολογιοποιούν τους συντελεστές του μηνύματος σε σύγκριση με την γενικότητα όπου δεν ψυχολογιοποιούν.

Παρόλα αυτά διαπιστώνουμε ότι είναι η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» ενός εκ των κεντρικών στοιχείων που δεν μπορούν να διαπραγματευθούν εντός του *Δεδομένου Κοινωνικού Πλαισίου της πλειοψηφικής αποδοχής όπως της νέο-κανονικότητας* μαζί με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» που οδηγεί επίσης στο να ψυχολογιοποιηθούν οι συντελεστές του μηνύματος (παρόλο που γνωρίζουμε ότι σε αυτές τις συνθήκες αποδέχονται την αναπαράσταση) από τα υποκείμενα σε σύγκριση με το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο μειοψηφικής αποδοχής την υποθετικότητα*.

Εδώ παρατηρούμε ότι τα υποκείμενα όταν πρόκειται για το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο μειοψηφικής αποδοχής* αποδίδουν επίσης περισσότερο χαρακτηριστικά σκεπτικισμού στους συντελεστές του μηνύματος (παρόλο που όπως γνωρίζουμε δεν αποδέχονται την αναπαράσταση) σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα.

Είδαμε κατά την αποδόμηση της κύριας επίδρασης του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» ότι όταν επιβεβαιώνεται οδηγεί στην ενεργοποίηση του μηχανισμού άμυνας της ψυχολογιοποίησης στην συνθήκη της γενικότητας, ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο στην συνθήκη της νέο-κανονικότητας, καθώς επίσης στην ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών του «ενδοτισμού» για τους συντελεστές του μηνύματος για την συνθήκη της υποθετικότητας.

Στην αλληλεπίδραση του με το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο*, δηλαδή την νέο κανονικότητα και την υποθετικότητα και όταν δεν υπάρχει το Δ.Κ.Π, αυτή η επιβεβαίωση δεν οδηγεί παρά στην ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών του «σκεπτικισμού» για την συνθήκη της υποθετικότητας, περισσότερο σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα όπου για τα υποκείμενα οι συντελεστές του μηνύματος δεν αποδίδουν αυτά τα χαρακτηριστικά.

Η αμφισβήτηση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «αυστηρές εξετάσεις» είδαμε ότι δεν οδηγεί στην ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα παρά μόνο των χαρακτηριστικών του σκεπτικισμού περισσότερο στην γενικότητα παρά στην υποθετικότητα που δεν αποδίδουν αυτά τα χαρακτηριστικά. Το ίδιο συμβαίνει και όταν αλληλεπιδρά με το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* δηλαδή την υποθετικότητα και όταν δεν υπάρχει το Δ.Κ.Π στην γενικότητα.

Το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» και η αμφισβήτηση του οδηγεί στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης όταν πρόκειται για την γενικότητα, ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο για την νέο-κανονικότητα όπου τα υποκείμενα δεν ψυχολογιοποιούν. Η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού «αναγνωρισμένο δίπλωμα» ενώ δεν μας δίνει κανένα αποτέλεσμα για την κύρια επίδραση του, αντίθετα όταν αλληλεπιδρά με το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο*, δηλαδή την νέο-κανονικότητα και όταν δεν υπάρχει το Δ.Κ.Π στην γενικότητα οδηγεί στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης περισσότερο στην νέο-κανονικότητα παρά στην γενικότητα και στα χαρακτηριστικά του «ενδοτισμού» για την πηγή του μηνύματος.

Η επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» οδηγεί τα υποκείμενα να ψυχολογιοποιούν την πηγή επιρροής στην νέο-κανονικότητα περισσότερο σε σύγκριση με την υποθετικότητα και το ίδιο συμβαίνει όταν αλληλεπιδρά με το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* δηλαδή την νέο-κανονικότητα και την υποθετικότητα.

Η αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» οδηγεί και αυτή στην ψυχολογιοποίηση της πηγής επιρροής από τα υποκείμενα στην γενικότητα περισσότερο σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα, όπου δεν ψυχολογιοποιούν και στην ενεργοποίηση των χαρακτηριστικών του «ενδοτισμού» για τους εμπνευστές του μηνύματος περισσότερο στην υποθετικότητα παρά στην γενικότητα. Το ίδιο διαπιστώνουμε και για την αλληλεπίδραση αυτής της αμφισβήτησης με το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* δηλαδή την υποθετικότητα και όταν δεν υπάρχει αυτό το Πλαίσιο δηλαδή την γενικότητα.

Κατόπιν αυτών, διαπιστώνουμε ότι το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο «εξετάσεις» ενώ φαίνεται να επιδρά στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα παρά μόνο όταν επιβεβαιώνεται και αυτό στην συνθήκη όπου το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές, ενώ δεν ενεργοποιεί αυτόν τον μηχανισμό όταν υπάρχουν εξετάσεις, αλλά το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές, η αποδόμηση της αλληλεπίδρασης αυτής της επιβεβαίωσης με το Δ.Κ.Π ή μη δεν μας έδωσε το έναυσμα να υποστηρίξουμε ότι αυτή η επιβεβαίωση ενεργοποιεί αυτόν τον μηχανισμό άμυνας όταν εσωκλείεται σε ένα Δ.Κ.Π ή μη, αφού η αλληλεπίδραση σε αυτόν τον παράγοντα δεν είναι στατιστικώς σημαντική.

Ενώ το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» όταν αμφισβητείται ενεργοποιεί τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης στην γενικότητα, ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές, δηλ. στην νέο-κανονικότητα. Επίσης η αλληλεπίδραση αυτής της αμφισβήτησης με το ΔΚΠ ή μη είναι στατιστικώς σημαντική για την συνθήκη της γενικότητας σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα για την ενεργοποίηση αυτού του παράγοντα. Αυτό σημαίνει ότι τα υποκείμενα λαμβάνουν υπ' όψιν τους περισσότερο αυτήν την αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» για να ψυχολογιοποιήσουν την πηγή του μηνύματος στην γενικότητα.

Εν συνεχεία, διαπιστώνουμε ότι είναι στατιστικώς σημαντική η αλληλεπίδραση της αμφισβήτησης αυτού του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης και εφόσον όπως αναφέραμε παραπάνω η επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» δεν διαφοροποιεί τα υποκείμενα ως προς την ενεργοποίηση αυτού του παράγοντα όταν υπάρχει ένα Δ.Κ.Π, είτε όταν δεν υπάρχει, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι τα υποκείμενα λαμβάνουν υπόψιν τους περισσότερο, εδώ ότι δεν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα για αυτό ψυχολογιοποιούν την πηγή του μηνύματος.

Ταυτόχρονα θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι αυτό που είναι σημαντικό για τα υποκείμενα στην συνθήκη της γενικότητας προκειμένου να ενεργοποιήσουν τον μηχανισμό της ψυχολογιοποίησης είναι η διαπραγμάτευση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» εφόσον επιβεβαιώνεται ένα άλλο μεγαλύτερης συμβολικής αξίας κεντρικό πρωτεύων στοιχείο το «με αυστηρές εξετάσεις».

Επίσης διαπιστώνουμε ότι όταν αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» φαίνεται να διαφοροποιεί τα υποκείμενα ως προς την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης και ψυχολογιοποιούν περισσότερο στην συνθήκη, όπου το πανεπιστήμιο απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές σε σύγκριση με την νέο-κανονικότητα. Όταν εισάγουμε όμως την αμφισβήτηση αυτή σε ένα Δ.Κ.Π ή μη τα υποκείμενα δεν ενεργοποιούν τον μηχανισμό της ψυχολογιοποίησης σε καμία συνθήκη, αλλά θεωρούν ότι οι συντελεστές του μηνύματος δεν είναι τόσο ενδοτιστές σε σύγκριση με την συνθήκη της γενικότητας. Παρόλα αυτά διαπιστώνουμε ότι είναι η

διαπραγματεύση αυτού του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» όταν επιβεβαιώνεται ένα άλλο μεγαλύτερης συμβολικής αξίας πρωτεύων κεντρικό στοιχείο για την συνθήκη της γενικότητας όπως το «με αυστηρές εξετάσεις» που οδηγεί τα υποκείμενα να ψυχολογιοποιήσουν την πηγή επιρροής.

Από τις αλληλεπιδράσεις που είναι στατιστικώς σημαντικές για την ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης στην γενικότητα συμπεραίνουμε ότι τα υποκείμενα λαμβάνουν υπ' όψιν τους αυτήν την αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» δηλαδή ότι το πανεπιστήμιο είναι ιδιωτικό, είτε του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «αναγνωρισμένο δίπλωμα» δηλαδή ότι δεν υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα, είτε όταν αμφισβητούνται και τα δυο μαζί ταυτόχρονα, εφόσον υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις, δηλαδή όταν επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας πρωτεύων κεντρικό στοιχείο για την συνθήκη της γενικότητας, όπως το «με αυστηρές εξετάσεις» για να ψυχολογιοποιήσουν την πηγή επιρροής παρόλο που αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση, σε σύγκριση με το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο πλειοψηφικής αποδοχής* την νέο- κανονικότητα όπου δεν συμβαίνει το ίδιο. Μπορούμε να διαπιστώσουμε από την κύρια επίδραση της επιβεβαίωσης του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» και από την αλληλεπίδραση του με το Δ.Κ.Π πλειοψηφικής αποδοχής όπως η νέο-κανονικότητα ότι οδηγεί στην ενεργοποίηση του μηχανισμού της ψυχολογιοποίησης από τα υποκείμενα σε σύγκριση με το Δ.Κ.Π μειοψηφικής αποδοχής την υποθετικότητα.

Διαπιστώνουμε επίσης ότι είναι η ταυτόχρονη επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» και του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» δηλαδή ότι όταν τα υποκείμενα λαμβάνουν υπ' όψιν τους ότι υπάρχουν αυστηρές εισαγωγικές εξετάσεις και το πανεπιστήμιο είναι δημόσιο, αλλά προορίζεται για αλλοδαπούς φοιτητές τότε ενεργοποιούν τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης, παρόλο που όπως γνωρίζουμε από τις προηγούμενες αναλύσεις μας ότι αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο.

Ανάλογα λοιπόν με την συμβολική αξία που αποδίδουν τα υποκείμενα στα κεντρικά στοιχεία με την έννοια της μικρότερης συμβολικής αξίας για τα διαπραγματεύσιμα στοιχεία και μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα μη διαπραγματεύσιμα εντός ενός

Δεδομένου Κοινωνικού Πλαισίου ή μη επηρεάζονται και αποδέχονται την αναπαράσταση αλλά και οδηγούνται στην ψυχολογιοποίηση.

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε, ότι στην γενικότητα τα υποκείμενα διαπραγματεύονται τα κεντρικά στοιχεία που είναι μικρότερης συμβολικής αξίας για αυτά, όπως τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία, όταν μόνο επιβεβαιώνεται ένα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας πρωτεύον κεντρικό στοιχείο, και αυτή η διαπραγμάτευση είναι που εγείρει τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης. Παρόλα αυτά όταν το μειονοτικό κείμενο εγγράφεται σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο πλειοψηφικής αποδοχής* όπως είναι η *νέο-κανονικότητα* θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι αυτό που προέχει είναι η επιβεβαίωση των κεντρικών στοιχείων που έχουν μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα όπως τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία, που οδηγεί στην ενεργοποίηση του μηχανισμού άμυνας της ψυχολογιοποίησης, αλλά και στην αποδοχή της αναπαράστασης.

Ακολούθως διαπιστώνουμε ότι όταν το μειονοτικό κείμενο εγγράφεται σε ένα *Δ.Κ.Π. μειοψηφικής αποδοχής* όπως την *υποθετικότητα*, η αμφισβήτηση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου «δημόσια χρηματοδότηση» με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» είτε με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση του κεντρικού στοιχείου «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» οδηγεί τα υποκείμενα να αποδώσουν χαρακτηριστικά ενδοτισμού περισσότερο, παρά ψυχολογιοποιημένα χαρακτηριστικά στους συντελεστές του μηνύματος, παρόλο που γνωρίζουμε από τις προηγούμενες αναλύσεις μας ότι δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση σε σύγκριση με την συνθήκη όπου αυτό το μειονοτικό κείμενο εγγράφεται σε ένα *Δ.Κ.Π. είτε πλειοψηφικής επιρροής* είτε όταν δεν εγγράφεται σε κανένα *Δ.Κ.Π.*

Επίσης διαπιστώνουμε ότι τα υποκείμενα αποδίδουν χαρακτηριστικά σκεπτικισμού στους συντελεστές του μηνύματος όπως όταν επιβεβαιώνεται το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» και το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» όταν αυτό εγγράφεται σε ένα *Δ.Κ.Π. μειοψηφικής αποδοχής* όπως την *υποθετικότητα*, παρόλο που γνωρίζουμε από προηγούμενες αναλύσεις μας ότι δεν αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση, σε σύγκριση με το *Δ.Κ.Π. πλειοψηφικής επιρροής* όπως την *νέο-κανονικότητα*..

Συμπεράσματα

Στην έρευνα μας προσπαθήσαμε να μελετήσουμε κάτω από ποιες συνθήκες τα κεντρικά στοιχεία μιας κοινωνικής αναπαράστασης, και στην περίπτωση μας του πανεπιστημίου, μπορούν να διαπραγματευθούν και τα υποκείμενα να αποδεχθούν την κοινωνική αναπαράσταση και εν συνεχεία να μελετήσουμε κάτω από ποιες συνθήκες αυτή η διαπραγμάτευση ή όχι μπορεί να οδηγήσει στην ενεργοποίηση του μηχανισμού άμυνας της ψυχολογιοποίησης.

Από τα αποτελέσματα μας συμπεραίνουμε ότι η κοινωνική αναπαράσταση του πανεπιστημίου στους φοιτητές στην Ελλάδα δείχνει να αλλάζει και βρίσκεται σε φάση μετασχηματισμού και αυτό, διότι γνωρίζοντας από την έρευνα του Katerelou το 2003, ότι ο κεντρικός πυρήνας της απαρτίζεται από δυο κεντρικά στοιχεία όπως το «με αυστηρές εξετάσεις» και το «με αναγνωρισμένο πτυχίο» ενώ περιφερειακό στοιχείο είναι «η δημόσια χρηματοδότηση», στην παρούσα έρευνα από τον έλεγχο της ποιοτικής κεντρικότητας διαπιστώνουμε ότι το στοιχείο «με δημόσια χρηματοδότηση» είναι απαραίτητο και αναγκαίο στοιχείο για την αναγνώριση του αντικειμένου της αναπαράστασης, αφού τα υποκείμενα δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν αυτό αναιρείται, δηλαδή όταν είναι ένα ιδιωτικό πανεπιστήμιο. Αυτό συνάδει με τις απόψεις και συμπεράσματα πολλών ερευνών για την ποιοτική κεντρικότητα των κεντρικών στοιχείων μιας αναπαράστασης ότι πρόκειται για κεντρικά στοιχεία μη διαπραγματεύσιμα (Flament, 1999 · Moliner, 1989 · Moscovici, 1992) επειδή δίνουν την σημασία στην κοινωνική αναπαράσταση και οργανώνουν τα υπόλοιπα στοιχεία της (Abric, 1994). Όπως είδαμε πρωτύτερα σύμφωνα με την άποψη του Lhereux και Lo Monaco (2011) και επίσης των Lhereux κ. συν. (2008) και του Rateau (1994) σχετικά με την εσωτερική ιεραρχία των κεντρικών στοιχείων και την «διαπραγμάτευση» των κεντρικών στοιχείων, μέσα στον κεντρικό πυρήνα μιας κοινωνικής αναπαράστασης τα κεντρικά στοιχεία μπορούν να ιεραρχηθούν και να χαρακτηριστούν ως κεντρικά πρωτεύοντα ή προτεραιότητας στοιχεία (ECP Éléments Prioritaires) και ως δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία (ECA Éléments Adjoints) ανάλογα με την συμβολική αξία που ενέχουν για τα υποκείμενα Σύμφωνα με τα πειραματικά ευρήματα όπως για την περιφερειακή υποδόμηση (Katerelos, 1993 · Flament, 1994b) ή

και τα πειραματικά ευρήματα για την προσέγγιση των κοινωνικών αναπαραστάσεων ως συστήματα κατηγοριών (Brissaud-Le Poizat & Moliner, 2004) η αυστηρή διχοτόμηση των κοινωνικών αναπαραστάσεων σε περιφερειακό και κεντρικό σύστημα σχετικοποιείται. Σύμφωνα με τους Lhereux και Lo Monaco (2011) και Rateau (1994, 1995a, 1995b) τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία (ECA) μπορούν να είναι υποθετικά και να είναι ανεκτή η αμφισβήτηση τους κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, διότι η αμφισβήτηση τους παραπέμπει τα υποκείμενα σε μια άρνηση μιας λιγότερης ουσιώδους όψης του αντικειμένου της κοινωνικής αναπαράστασης, σε σύγκριση με τα πρωτεύοντα κεντρικά στοιχεία (ECP) όπου η άρνηση τους καταστρέφει την έννοια του αντικειμένου της κοινωνικής αναπαράστασης στα υποκείμενα. Στην έρευνα μας παρατηρούμε ότι η συμβολική αξία του άλλοτε περιφερειακού στοιχείου «με δημόσια χρηματοδότηση» έχει αλλάξει από την άποψη της ποιοτικής κεντρικότητας για τα υποκείμενα και δείχνει να είναι κεντρικό αν και δευτερεύον στοιχείο (ECA) της αναπαράστασης, ενώ το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» ενώ παραμένει κεντρικό, είναι ένα πρωτεύον κεντρικό στοιχείο (ECP) και το κεντρικό στοιχείο «με αναγνωρισμένο δίπλωμα» είναι δευτερεύον και αυτό κεντρικό στοιχείο (ECA) εντός της αναπαράστασης.

Παρόλα αυτά στην έρευνα μας δεν έχουμε στην διάθεση μας άλλα δεδομένα για τον έλεγχο της ποιοτικής κεντρικότητας των κεντρικών στοιχείων σε σύγκριση με την περιφέρεια της αναπαράστασης του πανεπιστημίου, ούτως ώστε να μπορούμε να παρατηρήσουμε τα περιφερειακά της στοιχεία. Οι αναλύσεις μας και τα αποτελέσματα μας περιορίζονται στην παρατήρηση της φάσης του μετασχηματισμού στην οποία έχει επέλθει η κοινωνική αναπαράσταση, σε συνέχεια των πειραματικών ευρημάτων του Katerelou το 2003, και την έννοια της εσωτερικής - διαπραγματεύσης (négociabilité intra-noyau) των κεντρικών της στοιχείων που εισήγαγε στα πειράματα του.

Εν συνεχεία, θελήσαμε να μελετήσουμε κάτω από ποιες συνθήκες τα υποκείμενα αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση όταν ταυτόχρονα αμφισβητείται το ένα εκ των τριών κεντρικών στοιχείων, είτε του κυρίαρχου, είτε των δυο δευτερευόντων, ενώ επιβεβαιώνεται το άλλο, εισάγοντας αυτήν την αμφισβήτηση και επιβεβαίωση εντός ενός *Δεδομένου Κοινωνικού Πλαισίου* όπως την *νέο-κανονικότητα, την υποθετικότητα και την γενικότητα* δηλαδή την άρνηση του *Δ.Κ.Π.* Διαπιστώσαμε ότι τα υποκείμενα μοιράζονται δυο κοινωνικές πρακτικές στην καθημερινότητα τους προκειμένου να προσαρμοσθούν

στις αλλαγές στο πεδίο της εκπαίδευσης στην Ελλάδα και ειδικά όσον αφορά την έννοια του πανεπιστημίου.

Μπορούμε να παρατηρήσουμε, εν συνεχεία των πειραματικών ευρημάτων του Katerelos (2003) ο οποίος εισήγαγε την «επιχειρηματική εσωτερική διαπραγμάτευση» των κεντρικών στοιχείων, όπου η αναγνώριση του αντικείμενου επέρχεται από την «άρνηση» ενός κεντρικού στοιχείου και την ταυτόχρονη επιβεβαίωση ενός άλλου κεντρικού στοιχείου της ίδιας συμβολικής αξίας με την έννοια της ποιοτικής κεντρικότητας, σε «συζητήσιμο» επίπεδο, και που θα μπορούσε να σημαίνει ότι τα υποκείμενα συνεχίζουν να διαπραγματεύονται μετά από αυτήν την «άρνηση» του κεντρικού στοιχείου και ότι αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια δομική αλλαγή της κοινωνικής αναπαράστασης, ότι τα υποκείμενα μπορούν να διαπραγματευθούν το κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο πτυχίο» μόνο όταν επιβεβαιώνεται ένα άλλο κεντρικό στοιχείο το «με αυστηρές εξετάσεις». Δηλαδή τα υποκείμενα αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο όταν υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις, που προκύπτει ότι ενέχει μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα, σύμφωνα με την δομιστική προσέγγιση (Flament, 2000 · Moliner, 1988, 1989, 1993a) αναφορικά με την ποιοτική ιδιότητα των κεντρικών στοιχείων μιας αναπαράστασης, ενώ τα δυο αυτά κεντρικά στοιχεία δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους.

Το ίδιο αποτέλεσμα παρατηρούμε και στην δική μας έρευνα ότι τα υποκείμενα, όταν δεν εισάγουμε κανένα Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο, δηλαδή όταν το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές, όταν εισάγουμε την επιβεβαίωση του κυρίαρχου κεντρικού στοιχείου «με αυστηρές εξετάσεις» ενώ αμφισβητείται το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο πτυχίο» τα υποκείμενα αποδέχονται ότι πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο. Τα υποκείμενα δηλαδή αποδέχονται ότι είναι ένα πανεπιστήμιο γενικά σε όλους τους φοιτητές όταν δεν υπάρχει αναγνωρισμένο πτυχίο, αλλά μόνο εφόσον υπάρχουν αυστηρές εξετάσεις και όχι το αντίθετο, δηλαδή το αναγνωρισμένο πτυχίο δεν μπορεί να αντισταθμίσει την απουσία των αυστηρών εξετάσεων και όταν αυτές δεν υπάρχουν τα υποκείμενα απορρίπτουν την κοινωνική αναπαράσταση. Δηλαδή τα δυο κεντρικά στοιχεία δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους και σύμφωνα με τους ερευνητές (Lhereux κ. συν., 2008 · Lhereux & Lo Monaco, 2011) το δευτερεύων κεντρικό στοιχείο, όπως είναι το «με

αναγνωρισμένο πτυχίο» διαπραγματεύεται μόνο, εφόσον το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο το «με αυστηρές εξετάσεις» επιβεβαιώνεται και όχι το αντίθετο. Αυτό το αποτέλεσμα συμβαδίζει με την άποψη του Guimelli (1998, 2003) ο οποίος υποστηρίζει ότι τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία είναι πιο διαπραγματεύσιμα από τα πρωτεύοντα κεντρικά στοιχεία αλλά και με τους Lhereux και Lo Monaco (2011) οι οποίοι θέλοντας να εξειδικεύσουν τις κοινωνικογνωστικές συνθήκες, υπο το πρίσμα της δομιστικής προσέγγισης που εισέρχονται στο φαινόμενο της «εσωτερικής διαπραγμάτευσης» των κεντρικών στοιχείων που έθεσε ο Katerelos στο πείραμα του το 2003, υποστηρίζουν ότι η επιβεβαίωση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου (ECP) μπορεί να αντισταθμίσει την αμφισβήτηση ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου (ECA) καθώς με αυτήν την έννοια είναι απαραίτητο και «προτεραιότητας - prioritaire» στοιχείο για την αναγνώριση του αντικειμένου, αλλά και ότι η επιβεβαίωση ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου δεν μπορεί να αντισταθμίσει την αμφισβήτηση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου καθώς ενέχει λιγότερο ισχυρή συμβολική αξία στο κεντρικό σύστημα και συνδέεται με το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο. Ο όρος «διαπραγμάτευση» «négociabilité» που χρησιμοποιείται από τους ερευνητές αναφέρεται στον διαπραγματευτικό χαρακτήρα του συμβολικού δεσμού του στοιχείου της αναπαράστασης με το αντικείμενο και εξαρτάται από την αντοχή της αμφισβήτησης ενός κεντρικού στοιχείου σε κοινωνο-γνωστικό επίπεδο και του ρόλου που καταλαμβάνει μέσα στην δομή της αναπαράστασης. Διαφέρει από τον όρο «επιχειρηματολογική διαπραγμάτευση» «négociabilité argumentative intra - noyau» που εισήγαγε ο Katerelos (2003) ο οποίος την τοποθέτησε στο επικοινωνιακό επίπεδο, όπου η αναγνώριση του αντικειμένου που υπεισέρχεται από αυτήν, αναφέρεται σε επίπεδο επικοινωνιακό όπου μπορεί να λάβει χώρα μια συζήτηση και μια διαπραγμάτευση.

Παρόλα αυτά στην έρευνα μας παρατηρούμε ότι ένα πρωτεύων κεντρικό στοιχείο (ECP) της κοινωνικής αναπαράστασης το οποίο δεν θα μπορούσε να διαπραγματευθεί υπό κανονικές συνθήκες, όπως όταν αναφερόμαστε στην γενικότητα του πληθυσμού θα μπορούσε να είναι διαπραγματεύσιμο κεντρικό στοιχείο και οδηγεί στην αποδοχή του αντικειμένου της αναπαράστασης, όταν η άρνηση του MEC εσωκλείεται σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο πλειοψηφικής αποδοχής* όπως την *νέο-κανονικότητα* όπου υποδεικνύει ένα *Δεδομένο νομιμοποιημένο Κοινωνικό Πλαίσιο*, όπου το αποδέχεται η

πλειοψηφία του πληθυσμού, είτε μια ιδιαίτερη κανονικότητα νομιμοποιημένη και αποδεκτή από την πλειοψηφία και ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται ένα δευτερεύων κεντρικό στοιχείο (ECA) της κοινωνικής αναπαράστασης. Δηλαδή το πρωτεύων κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» εντός της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου δεν είναι διαπραγματεύσιμο στοιχείο και όταν αμφισβητείται, ενώ ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται ένα δευτερεύων κεντρικό στοιχείο όπως το «με αναγνωρισμένο δίπλωμα», τα υποκείμενα απορρίπτουν την κοινωνική αναπαράσταση, όταν δεν υπάρχουν εξετάσεις και το πανεπιστήμιο απευθύνεται γενικά σε όλους τους φοιτητές, ενώ κάτω από την ίδια συνθήκη, όταν πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο το οποίο απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές την αποδέχονται. Βέβαια παρατηρούμε ότι αυτή η διαπραγμάτευση είναι δυνατή μόνο όταν επιβεβαιώνεται ένα άλλο ισχυρότερης ισως συμβολικής αξίας κεντρικό στοιχείο, αλλά παραμένοντας ένα δευτερεύων κεντρικό (ECA) υπό την έννοια της ποιοτικής κεντρικότητας, το οποίο δεν θα μπορούσε να αμφισβητηθεί και να διαπραγματευθεί, σε αυτό το πλαίσιο - την νέο-κανονικότητα, όπως το αναγνωρισμένο πτυχίο ή η δημόσια χρηματοδότηση. Παρατηρούμε ότι τα δυο δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία εντός της κοινωνικής αναπαράστασης ενέχουν μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα, και ενώ φαίνεται να είναι «υποθετικά» στοιχεία σύμφωνα με τους (Lhereux & Lo Monaco, 2011 σελ.226) και η αμφισβήτηση τους είναι ανεκτή κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, εδώ στην γενικότητα, σε ένα άλλο Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο όπως η νέο-κανονικότητα συμπεριφέροντε όπως τα πρωτεύοντα κεντρικά στοιχεία. Αυτό το αποτέλεσμα συμβαδίζει με πλήθος πειραμάτων που υποστηρίζουν ότι το κεντρικό σύστημα των κοινωνικών αναπαραστάσεων δεν είναι αυστηρά δομημένο και διχοτομημένο μεταξύ του κέντρου και της περιφέρειας (Brissaud-Le Poizat & Moliner, 2004 · Flament, 1994b · Katerelos, 1993 · Lheureux κ. συν., 2008) Ενώ δηλαδή οι αυστηρές εξετάσεις φαίνεται να ενέχουν μεγαλύτερη συμβολική σπουδαιότητα για τα υποκείμενα γενικά για όλους τους φοιτητές δεν είναι το ίδιο όταν πρόκειται για αλλοδαπούς φοιτητές, όπου μπορεί όταν δεν υφίστανται, αλλά υπάρχει αναγνωρισμένο δίπλωμα και το πανεπιστήμιο είναι δημόσιο να είναι ακόμη ένα πανεπιστήμιο.

Εντός της νέο-κανονικότητας ενός *Δεδομένου Κοινωνικού Πλαισίου νομιμοποιημένου* ένα πρωτεύων κεντρικό στοιχείο όπως το κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις»

στην έρευνα μας φαίνεται να έχει λιγότερη σπουδαιότητα και η αμφισβήτηση του μπορεί να αποζημιωθεί από την επιβεβαίωση του δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου.

Γνωρίζοντας ότι η διαπραγμάτευση ενός κεντρικού στοιχείου στην γενικότητα είναι δυνατή υπό συγκεκριμένες συνθήκες (Katerelos, 2003) στην έρευνα μας διαπιστώνουμε ότι η νέο-κανονικότητα και η διαπραγμάτευση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση των δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων μπορεί να προκαλέσει επομένως εννοιολογικές αλλαγές στον κεντρικό πυρήνα και επομένως στην δομή στην κοινωνική αναπαράσταση και μια εξέλιξη στο περιεχόμενο της. Αυτό το αποτέλεσμα θα μπορούσε να τοποθετηθεί στην σχέση μεταξύ της διαπραγμάτευσης των κεντρικών στοιχείων και της δυναμικής των κοινωνικών αναπαραστάσεων υπο το πρίσμα της δομιστικής προσέγγισης. Γνωρίζουμε τις έρευνες για την δυναμική των κοινωνικών αναπαραστάσεων και ότι μια κατάσταση αντίθετη από τον κεντρικό πυρήνα μπορεί να οδηγήσει κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες μια αλλαγή στον κεντρικό πυρήνα (Abric, 1994 · Flament, 1994a · Lhereux & Lo Monaco, 2011). Κατά τους τελευταίους ερευνητές Lhereux και Lo Monaco (2011) τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία δεδομένου της σχετικής διαπραγματευτικότητας τους σε αντίθεση με τα πρωτεύοντα κεντρικά στοιχεία, είναι πολύ πιθανόν κάτω από μια δομική δυναμική και εξέλιξη να εξελιχθούν σε περιφερειακά στοιχεία και να υποστούν μια βίαιη αλλαγή του δομικού τους χαρακτήρα παρά μια προοδευτική αλλαγή, ενώ πρωτεύοντα κεντρικά στοιχεία, επειδή είναι μη διαπραγματεύσιμα δεν μπορούν παρά να αλλάξουν προοδευτικά τον δομικό χαρακτήρα τους. Επίσης υποστηρίζουν υπό το πρίσμα των πειραμάτων τους το 2011, ότι η αλλαγή της δομικής κατάστασης ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου διευκολύνεται από την ταυτόχρονη επιβεβαίωση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου και η αλλαγή μιας κοινωνικής αναπαράστασης γίνεται πιο ξαφνικά.

Στην δική μας έρευνα παρατηρούμε ότι η νέο-κανονικότητα μπορεί να διευκολύνει την αλλαγή της δομικής κατάστασης ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου εφόσον επιβεβαιώνεται ένα ή και δυο δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία, έτσι ώστε το πρωτεύον κεντρικό στοιχείο να αλλάζει δομικό χαρακτήρα και η αλλαγή της αναπαράστασης φαίνεται να είναι περισσότερο προοδευτική, παρά ξαφνική.

Παρόλο που στην γενικότητα τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία φαίνεται να αλλάζουν δομικό χαρακτήρα και φαίνεται να προσδιορίζονται ως περιφερειακά, και αυτή

η αλλαγή φαίνεται να διευκολύνεται από την επιβεβαίωση ενός πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου.

Οι Lhereux και Lo Monaco (2011) στα πλαίσια των πειραματικών ευρημάτων τους αναφορικά με την διαπραγμάτευση ενός δευτερεύοντος κεντρικού στοιχείου όταν επιβεβαιώνεται ένα άλλο πρωτεύον κεντρικό στοιχείο, θέτουν ερευνητικά ερωτήματα όπως, τί θα συνέβαινε σε επίπεδο «εσωτερικής διαπραγμάτευσης των κεντρικών στοιχείων» εάν υπάρχουν δυο πρωτεύοντα (ECP) κεντρικά ή περισσότερα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία (ECA). Εμείς σε αυτήν την έρευνα προσπαθούμε να παρατηρήσουμε τί συμβαίνει όταν ο κεντρικός πυρήνας απαρτίζεται από δυο δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία και ένα πρωτεύον κεντρικό στοιχείο, και όταν τίθενται σε αμφισβήτηση εντός της αναπαράστασης κάτω από ειδικές συνθήκες όπως η νέο κανονικότητα και η υποθετικότητα.

Ταυτόχρονα από τα ευρήματα μας παρατηρούμε, όπως και εντός της γενικότητας όπου δεν υπάρχει κανένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο*, ότι τα κεντρικά στοιχεία εντός της *νέο-κανονικότητας* δεν είναι εναλλάξιμα στην διαπραγμάτευση μεταξύ τους, αφού όταν επιβεβαιώνεται το κυρίαρχο κεντρικό στοιχείο «με αυστηρές εξετάσεις» αλλά αναιρείται το δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «δημόσια χρηματοδότηση» ή το άλλο δευτερεύον κεντρικό στοιχείο «αναγνωρισμένο δίπλωμα» δεν αποδέχονται ότι πρόκειται πλέον για ένα πανεπιστήμιο.

Τα δυο δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία αναγνωρισμένο δίπλωμα και δημόσια χρηματοδότηση εντός της *νέο-κανονικότητας* συμπεριφέροντε ως τα πρωτεύοντα κεντρικά στοιχεία (ECP) με την μεγαλύτερη συμβολική αξία, ποιοτικά κεντρικά εννοώντας σύμφωνα με την δομιστική προσέγγιση, (Flament, 1999 · Moliner, 1989 · Moscovici, 1992) για τα υποκείμενα. Επίσης, καθώς γνωρίζουμε (Rateau, 1995a) ότι τα πρωτεύοντα κεντρικά στοιχεία (ECP) δίνουν την σημασία και την έννοια στην αναπαράσταση και η αμφισβήτηση τους οδηγεί στην μη αποδοχή της αναπαράστασης, ενώ τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία (ECA) απλά την χαρακτηρίζουν γι'αυτό και είναι πιο διαπραγματεύσιμα από τα πρωτεύοντα, και οδηγούν στην μη αποδοχή του αναπαριστώμενου αντικειμένου, μπορούμε να υποθέσουμε ότι ο συμβολικός δεσμός αυτών των δυο δευτερεύοντων κεντρικών στοιχείων με το αντικείμενο της αναπαράστασης στην νεοκανονικότητα εσωκλείει ισχυρή συμβολική αξία, και αυτά τα

δύο στοιχεία συνδέονται με τις απαραίτητες έννοιες και ερμηνείες για την αναγνώριση του αντικειμένου της αναπαράστασης, όπως εδώ του πανεπιστημίου. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο θα μπορούσαμε να εξηγήσουμε την μη αποδοχή της αναπαράστασης από τα υποκείμενα στην νέο-κανονικότητα όταν αμφισβητούνται, παρόλο που επιβεβαιώνεται ένα πρωτεύων κεντρικό στοιχείο το «με αυστηρές εξετάσεις».

Αυτή η έρευνα εγγράφεται στο πλαίσιο των ερευνών αναφορικά με την σχετικότητα της αυστηρής διχοτόμησης του κεντρικού συστήματος, όπως τις έρευνες του Lheureux κ. συν. (2008) σχετικά με μη-υποθετικότητα και κανονικότητα των κεντρικών και περιφερειακών στοιχείων, και τις έρευνες της περιφερειακής – υποδόμησης (Katerelos, 1993) και του Flament (1994b) και τις έρευνες που απεικονίζουν τις κοινωνικές αναπαραστάσεις ως ένα σύστημα από κατηγορίες (Brissaud-Le Poizat & Moliner, 2004).

Εδώ στην δική μας έρευνα παρατηρούμε ότι δημιουργούνται δυο υποθετικά διαπραγματευτικά σχήματα με την έννοια ότι εσωκλείουν το καθένα, δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία που διαπραγματεύονται, ενώ επιβεβαιώνεται το μεγαλύτερης συμβολικής αξίας πρωτεύων κεντρικό στοιχείο για τα υποκείμενα, προκειμένου τα υποκείμενα να ανταποκριθούν στην εξελισσόμενη πραγματικότητα στον χώρο της παιδείας.

Η νέο-κανονικότητα που παραπέμπει σε ένα Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο νομιμοποιημένο που εσωκλείει μια πρακτική που δεν θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή διαφορετικά λόγω κανονικότητας και σε μια νέα κανονικότητα που είναι αποδεκτή από την πλειοψηφία, μπορεί να οδηγήσει στην αλλαγή της δομής μιας αναπαράστασης και στην μείωση των αντιστάσεων της ψυχολογιοποίησης κατά τον Katerelo το 2002. Στην έρευνα αυτή παρατηρούμε ότι η διαπραγμάτευση ενός κεντρικού στοιχείου που δεν μπορεί να διαπραγματευθεί σε κανονικές συνθήκες, είναι δυνατή όταν εγγράφεται στην νέο-κανονικότητα σε ένα Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο νομιμοποιημένο που τυγχάνει πλειοψηφικής αποδοχής (όπως είναι το Πανεπιστήμιο που απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές και που είναι μια νέα –κανονικότητα νομιμοποιημένη στην Ελλάδα, όπως το Διεθνές πανεπιστήμιο) και η οποία παραπέμπει σε μια σπάνια κανονικότητα και νέα που οδηγεί στην φάση του μετασχηματισμού της κοινωνικής αναπαράστασης και στην αποδοχή της. Η νέο κανονικότητα εσωκλείει μια αντίθεση με την έννοια ότι ένα

πρωτεύων κεντρικό στοιχείο, όπως οι αυστηρές εξετάσεις στην έρευνα μας, διαπραγματεύεται και τα υποκείμενα αποδέχονται την αναπαράσταση, εφόσον επιβεβαιώνεται ένα άλλο κεντρικό στοιχείο το οποίο είναι δευτερεύον κεντρικό στην κοινωνική αναπαράσταση, αλλά μεγαλύτερης συμβολικής αξίας υποθέτουμε (μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να μελετήσουν αυτήν την προοπτική) σε αυτό το Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο και αυτή η αντίθεση είναι που προκαλεί την «απειλή» για την δομή της αναπαράστασης.

Παρόλα αυτά τα υποκείμενα συνεχίζουν να αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση, και θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι χρησιμοποιούν περισσότερο αυτούς τους μηχανισμούς άμυνας όπως την υποθετικότητα και την νέο-κανονικότητα εσωκλείοντας την διαπραγματεύση (négociabilité) του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου (ECP) με την επιβεβαίωση των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων (ECA), προκειμένου να προσαρμοσθούν στην νέα πραγματικότητα του πανεπιστημίου και προκειμένου να προστατευθεί ο κεντρικός πυρήνας της αναπαράστασης που οδηγείται στον μετασχηματισμό.

Τα υποκείμενα στην έρευνα μας χρησιμοποιούν αυτούς τους μηχανισμούς άμυνας περισσότερο καθώς δεν μπορέσαμε να παρατηρήσουμε με απόλυτη ακρίβεια τα κεντρικά και περιφερειακά στοιχεία της αναπαράστασης. Περισσότερο μπορέσαμε να παρατηρήσουμε τα υποθετικά σχήματα που σκιαγράφονται στα οποία εγγράφονται η ταυτόχρονη επιβεβαίωση και «άρνηση» των κεντρικών στοιχείων, που χρησιμοποιούν τα υποκείμενα, επειδή ακριβώς η αναπαράσταση είναι σε φάση ανασχηματισμού. Τα υποκείμενα διατηρούν την παλιά αναπαράσταση όπως στην έρευνα του Κατερέλου (2003). Αυτό διαφαίνεται όταν απαντούν για την γενικότητα, αλλά χρησιμοποιούν νέο-κανονικά σχήματα που περικλείουν μια αντίθεση όπως ένα πανεπιστήμιο χωρίς εξετάσεις, αλλά με αναγνωρισμένο δίπλωμα και δημόσιο, είναι πανεπιστήμιο, αλλά για αλλοδαπούς φοιτητές.

Παρόλα αυτά η υποθετικότητα που αναφέρεται σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* που είναι νομιμοποιημένο και τυγχάνει μειοψηφικής αποδοχής όταν εσωκλείει αντιθέσεις όπως την ταυτόχρονη αμφισβήτηση των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων και τις επιβεβαιώσεις του κυρίαρχου κεντρικού ή και το αντίθετο, δεν μας δίνει το έναυσμα να υποστηρίξουμε ότι οδηγεί στην αποδοχή της αναπαράστασης σε σύγκριση

με την νέο-κανονικότητα ή την γενικότητα. Αυτό, ίσως να οφείλεται επειδή δεν είχαμε στην διάθεση μας τις απαραίτητες συνθήκες που θα μας επέτρεπαν να ελέγξουμε, εάν τα υποκείμενα αποδέχονται ή όχι την αναπαράσταση όταν αμφισβητούνται τα ίδια κεντρικά στοιχεία και επιβεβαιώνονται άλλα μεγαλύτερης συμβολικής αξίας σε αυτό το *Πλαίσιο*, με αυτά, στην *νέο-κανονικότητα* ή στην γενικότητα όπου δεν υπάρχει κανένα *Κοινωνικό Πλαίσιο*.

Όπως αναφέραμε και πρωτύτερα ο Κατερέλος το 1996, συνδέει την δημιουργία των υποθετικών σχημάτων με την κοινωνική επιρροή αναφέροντας ότι μια μειονότητα μπορεί να οδηγήσει στην δημιουργία αυτών των υποθετικών σχημάτων στον πληθυσμό και στην αλλαγή της δομής μιας κοινωνικής αναπαράστασης και κατά συνέπεια στο φαινόμενο της έμμεσης επιρροής και μεταστροφής.

Τα υποθετικά σχήματα κατά τον Flament (1994, 1999) όπως αναφέραμε και πρωτύτερα συνδέονται με την εγγραφή μιας συμπεριφοράς που δεν θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή υπό κανονικές συνθήκες, και συνεπώς μειονοτικής, σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο πλειοψηφικής ή μειονοτικής αποδοχής* επειδή ακριβώς και αυτό το *Κοινωνικό Πλαίσιο*, όπως και τα υποθετικά σχήματα επιδεικνύουν μια ιδιαίτερη και σπάνια κανονικότητα για τα υποκείμενα όπου εγγράφεται αυτή η συμπεριφορά. Τα *υποθετικά σχήματα* όπως και το *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* όπως η *νέο-κανονικότητα* και η *υποθετικότητα* για τον Katerelo το 2002, αποτελούν μηχανισμούς αλλαγής της δομής των κοινωνικών αναπαραστάσεων και μείωσης των αντιστάσεων για την μειονοτική επιρροή όπως είναι η ψυχολογιοποίηση.

Σύμφωνα με τον Katerelo το 2002 και το πείραμα του, τα υποκείμενα δεν προτάσσουν ψυχολογικά χαρακτηριστικά στην πηγή επιρροής όταν το μειονοτικό κείμενο επιρροής εσωκλείεται σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο*, όπως την *νέο-κανονικότητα* που εσωκλείει μια κοινωνική συνέναιση και είναι ειδικό και θα μπορούσε έτσι να είναι μια στρατηγική παρεμπόδισης της ψυχολογιοποίησης, αλλά και να επιδρά στον μετασχηματισμό μιας κοινωνικής αναπαράστασης, επειδή ακριβώς επιδεικνύει μια ιδιαίτερη και νέα κανονικότητα.

Από την άλλη πλευρά, στα πλαίσια των ερευνών για την κοινωνική επιρροή των μειονοτήτων και την ενεργοποίηση των μηχανισμών αντίστασης στην άμεση και έμμεση επιρροή, αναφέραμε ότι για τον (Papastamou & Mugny, 1976 · Papastamou & Mugny,

1987 · Παπαστάμου, 1989) η κοινωνική σύγκρουση και οι διαφορετικοί τρόποι επίλυσης της από τα υποκείμενα έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα για την κοινωνική επιρροή. Αυτό που έχει σημασία είναι η ερμηνεία της από τα υποκείμενα και όσο πιο έντονη είναι μπορεί να επιφέρει έμμεση επιρροή. Η ψυχολογιοποίηση όμως όταν ενεργοποιείται μεταθέτει την κοινωνική σύγκρουση στα διαπροσωπικά χαρακτηριστικά των μειονοτήτων και εμποδίζει την επιρροή.

Για τον Παπαστάμου (1989) οι μειονότητες θα πρέπει να δράσουν στα κανονιστικά πλαίσια που διέπουν την κοινωνική επιρροή, εάν θέλουν να επηρεάσουν με τον λόγο τους και να αποφύγουν τα αποτελέσματα της ψυχολογιοποίησης. Υποστηρίζει και αποδεικνύει πειραματικά, ότι το είδος συμπεριφοράς που επιδεικνύουν οι μειονότητες και ιδιαίτερα η διαχρονική σταθερότητα στις απόψεις τους μπορεί να επιφέρει επιρροή και να μειώσει τις αντιστάσεις στην ψυχολογιοποίηση.

Στο πείραμα του ο Παπαστάμου (1989) αποδεικνύει ότι, αν και ψυχολογιοποιημένη η μειονότητα μπορεί, βασιζόμενη στην διαχρονική συμπεριφορά της να επιφέρει επιρροή σε ένα άμεσο επίπεδο σε σύγκριση με τις μειονότητες που επιδεικνύουν συγχρονική σταθερότητα.

Στην έρευνα αυτή προσπαθήσαμε να παρατηρήσουμε με γνώμονα τα πειράματα στο πλαίσιο της δομιστικής προσέγγισης και της ιεραρχίας των κεντρικών στοιχείων σε συνδυασμό με τα πειραματικά ευρήματα για τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης, εάν η ταυτόχρονη αναίρεση και η επιβεβαίωση των κεντρικών στοιχείων της, το πρωτεύων και τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία της κοινωνικής αναπαράστασης του πανεπιστημίου που συνεπώς εκφράζουν μια συμπεριφορά που δεν θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή από τα υποκείμενα υπό κανονικές συνθήκες και παρουσιάζουν μια αντίθεση, μια «απειλή» ως προς τον κεντρικό πυρήνα, κυρίως όταν αναιρούνται τα κεντρικά αυτά στοιχεία και κατά συνέπεια εκφράζουν μια μειονοτική συμπεριφορά, μπορεί να οδηγήσει στην αλλαγή της κοινωνικής αναπαράστασης και στην μείωση των αντιστάσεων που επιφέρει η ψυχολογιοποίηση και την ενεργοποίησή της, και κατά συνέπεια, εάν μπορεί να οδηγήσει στην μειονοτική επιρροή.

Θελήσαμε να ελέγξουμε εάν η ταυτόχρονη αναίρεση με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού (ECP) ή/και των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων (ECA) της κοινωνικής αναπαράστασης όταν εγγράφεται σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό*

Πλαίσιο που τυγχάνει πλειοψηφικής αποδοχής, όπως η *νέο-κανονικότητα* μπορεί να οδηγήσει στην αλλαγή της αναπαράστασης του πανεπιστημίου και στην ενεργοποίηση της ψυχολογιοποίησης, και αυτό, διότι είναι ένα νέο και διαφορετικό κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο δρα ο μειονοτικός λόγος (όταν ο μειονοτικός λόγος με την αναίρεση και επιβεβαίωση των κεντρικών στοιχείων απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές) σε σύγκριση με ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* που τυγχάνει μειοψηφικής αποδοχής, όπως η υποθετικότητα (όταν ο μειονοτικός λόγος με την αναίρεση και επιβεβαίωση των κεντρικών στοιχείων απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές) και σε σύγκριση με τις συνθήκες όπου δεν υπάρχει κανένα *Κοινωνικό Πλαίσιο* (όταν ο μειονοτικός λόγος με την αναίρεση και επιβεβαίωση των κεντρικών στοιχείων απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές).

Από τα αποτελέσματα μας μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι όταν τα δευτερεύοντα κεντρικά στοιχεία, τα μικρότερης συμβολικής αξίας κεντρικά στοιχεία αναιρούνται και διαπραγματεύονται με την ταυτόχρονη επιβεβαίωση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου, το οποίο είναι μεγαλύτερης συμβολικής αξίας για τα υποκείμενα με την έννοια της ποιοτικής κεντρικότητας, και όταν αυτή η αναίρεση και επιβεβαίωση δεν εσωκλείεται σε κανένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* (όταν αυτή η διαπραγμάτευση ή ο μειονοτικός λόγος απευθύνεται γενικά σε όλους) τα υποκείμενα σε αυτήν την κανονικότητα, ενεργοποιούν τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης, αλλά αποδέχονται την κοινωνική αναπαράσταση και επέρχεται επιρροή.

Αντίθετα, όταν ο μειονοτικός λόγος εγγράφεται σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* που τυγχάνει πλειοψηφικής αποδοχής που επιδεικνύει μια σπάνια και νέα κανονικότητα, η επιβεβαίωση των δευτερευόντων κεντρικών στοιχείων που ενέχουν όπως υποθέτουμε μεγαλύτερη συμβολική αξία για τα υποκείμενα για αυτήν την κανονικότητα με την ταυτόχρονη αναίρεση του πρωτεύοντος κεντρικού στοιχείου στην κοινωνική αναπαράσταση που φαίνεται να ενέχει σε αυτήν την κανονικότητα μικρότερη συμβολική αξία από την άποψη της ποιοτικής κεντρικότητας για τα υποκείμενα (όταν αυτή η επιβεβαίωση ή ο μειονοτικός λόγος απευθύνεται σε αλλοδαπούς φοιτητές) μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι επιφέρει επιρροή, και ενεργοποιεί τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης, αλλά και αποδίδονται χαρακτηριστικά σκεπτικισμού για τους συντελεστές του μηνύματος.

Θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε, ότι ανάλογα με την συμβολική αξία που αποδίδουν τα υποκείμενα με την έννοια της ποιοτικής κεντρικότητας, στα κεντρικά στοιχεία στα πρωτεύοντα και τα δευτερεύοντα κεντρικά όταν επιβεβαιώνονται και αναιρούνται ταυτόχρονα σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* ή όταν δεν υπάρχει κανένα *Κοινωνικό Πλαίσιο*, ενεργοποιείται ο μηχανισμός της ψυχολογιοποίησης, αλλά και η κοινωνική επιρροή.

Αντίθετα όταν ο μειονοτικός λόγος εγγράφεται σε ένα *Δεδομένο Κοινωνικό Πλαίσιο* που τυγχάνει μειοψηφικής αποδοχής, η επιβεβαίωση με την ταυτόχρονη αναίρεση των κεντρικών στοιχείων του πρωτεύοντος κεντρικού και των δευτερευόντων κεντρικών για τα υποκείμενα για αυτήν την κανονικότητα (όταν αυτή η επιβεβαίωση και αναίρεση ή ο μειονοτικός λόγος απευθύνεται σε συγκεκριμένους φοιτητές) μπορούμε να υποστηρίξουμε, ότι δεν επιφέρει επιρροή και δεν ενεργοποιεί τον μηχανισμό άμυνας της ψυχολογιοποίησης, αλλά ενεργοποιεί χαρακτηριστικά ενδοτισμού και σκεπτικισμού για τους συντελεστές του μηνύματος.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες

- Κατερέλος, Ι., & Μαντόγλου, Α. (2004). Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις. Στο: Στ. Παπαστάμου (επιμ.), *Εισαγωγή στην κοινωνική ψυχολογία*. (τομ. 3). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κατερέλος, Ι. (1996). Εισαγωγή. Στο: Ι. Κατερέλος (επιμ.), *Σύγχρονες έρευνες στην κοινωνική ψυχολογία. Δυναμική των κοινωνικών αναπαραστάσεων*. Αθήνα: Οδυσσέας
- Παπαστάμου, Στ., & Μιούνυ, Γκ. (1983). *Μειονότητες και Εξουσία*. Αθήνα: Αλέτρι.
- Παπαστάμου, Στ., & Μιούνυ, Γκ. (2001). *Μειονότητες και Εξουσία* (2^η εκδ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Pérez, J. A., & Mugny, G. (1996). Εξήγηση της κοινωνικής επιρροής. Στο Στ. Παπαστάμου & Α. Μαντόγλου (επιμ.), *Η θεωρία της επεξεργασίας της σύγκρουσης*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Παπαστάμου, Στ. (1989). *Ψυχολογιοποίηση*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Παπαστάμου, Στ. (1989). *Εγχειρίδιο Κοινωνικής Ψυχολογίας*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Ξενόγλωσσες

- Abric, J. C. (1976). *Jeux, conflits et représentations sociales*. (PhD thesis). Université de Provence, Aix-Marseille.
- Abric, J. C. (1984). A theoretical and experimental approach to the study of social representations in a situation of interaction. In R.M. Farr & S. Moscovici (Eds.), *Social Representations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Abric, J. C. (1987). *Cooperation, competition et représentations sociales*. Cousset: Del Val.
- Abric, J. C. (1989). L' étude expérimentale des représentations sociales. In D. Jodelet (Ed.), *Les représentations sociales*. Paris: Puf.
- Abric, J. C. (1993). Central system, Peripheral system: Their fonctions and roles. The dynamics of social representations. *Papers on social representations, 2*.
- Abric, J.C. (1994a). Les représentations sociales: aspects théoriques. In J. C. Abric (Ed.), *Pratiques sociales et représentations*. Paris: PUF.

- Abric, J. C. (1994b). L'organisation interne des représentations sociales: système central et système périphérique. In C. Guimelli (Ed.), *Structures et transformations des représentations sociales*. Lausanne: Delachaux et Niestlé.
- Abric, J. C. (1994c). *Pratiques sociales et représentations*. Paris: Puf.
- Abric, J. C. , & Tafani, E. (1995). Nature et fonctionnement du noyau central d'une représentation sociale: la représentation de l'entreprise. *Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 28, 22-311.
- Abric, J. C. (1996). Specific processes of social representations. *Papers on social representations*, 5.
- Abric, J.C., & Guimelli, C. (1998). Représentations sociales et effets de contexte. *Connexions*, 72 (2), 23-38.
- Abric, J. C. (2001). L'approche structurale des représentations sociales: développements récents. *Psychologie et société*, 4.
- Abric, J. C. (2003). La recherche du noyau central et de la zone muette des représentations sociales. In J.C. Abric (Dir.), *Méthodes d'étude des représentations sociales*, (pp. 59-80). Eres.
- Aissani, Y. (1991). Etude expérimentale de la transformation d'une représentation sociale sous influence majoritaire et minoritaire. (Thèse de nouveau régime). Université de Toulouse le Mirail.
- Allen, V. L. (1965). Situational factors in conformity. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in Experimental Social psychology* (Vol. 2). New York: Academic Press.
- Allen, V. L. (1975). Social support for non conformity. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in Experimental Social psychology* (Vol. 8). New York: Academic Press.
- Amy.G., & Piolat. M. (2007). *Psychologie sociale*. Bréal.
- Ash, S. E.(1951). Effects of group pressure upon the modification and distorsion of Judgement. In H. Guetzkow (Ed.), *Groups, leadership and men*. Carnegie Press. Pittsburg.
- Ash, S. E. (1956). Studies on independance and conformity: a minority of one against an anonymous majority. *Psychological Monographs*, 70 (416).
- Avermaet, V. E., & Doms, M. (1980). Majority influence, minority influence and conversion behavior: A remplication. *Journal of Experimental Social psychology*,

13(3), 283-292.

- Beauvois, J. L., R.V. Joule, & J.M. Monteil, (Eds.) (1991). Représentations et processus cognitifs. *Perspectives cognitives et conduites sociales*, (vol. 2, pp. 117-138). Cousset(Fribourg): Delval.
- Brissaud-Le Poizat, A., & Moliner, P. (2004). Représentation sociale et système de catégories: Le cas des hommes politiques. *Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 64, 13-20.
- Camargo, B., & Wachelke, J. (2010). The study of social representations systems: Relationships Involving representations on Aging, AIDS and the Body. *Papers on social representations*, 19 (21). Retrieved from <http://www.psych.lse.ac.uk/psr/>.
- Cialdini, R., & Mirels, H. (1976). Sense of personal control and attributions about yielding and resisting persuasion targets. *Journal of Personality and Social psychology*, 33, 395-402.
- Cialdini, R., & Trost, M. (1998). Social influence: Social norms conformity and compliance. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske, & G. Lindzey (Eds.), *The Handbook of Social Psychology*, (pp. 151-192). New York: Oxford University Press.
- Clemence, A. (2001). Social positioning and social representations. In K. Deaux & G. Philogene (Eds.), *Representations of the social: bridging theoretical traditions*. Oxford: Blackwell.
- Codol, J. P. (1969). Note terminologique sur l'emploi de quelques expressions concernant les activités et processus cognitifs en psychologie sociale. *Bulletin de Psychologie*, 23, 63-71.
- Cooper, J., & Hogg, A. M. (2007). Social influence processes of control and change: Conformity, obedience to authority and innovation. In J. Cooper & M. Hogg (Eds.), *The sage handbook of social psychology*. London: Sage publications Ltd.
- Crowne, D., & Livernant, S. (1963). Conformity under various conditions and personal commitment. *Journal of abnormal and Social psychology*, 547-555.
- Crutchfield, R. S. (1955). Conformity and character. *Amer. Psychologist*, 10, 191-198.

- Di Vesta, F. J. (1959). Effects of confidence and motivation on susceptibility to informational social influence. *The journal of Abnormal and Social psychology*, 59 (2), 204-219.
- Deutsch, M., & Gerard, H. (1955). A study of normative and informational social influence upon individual judgement. *Journal of Abnormal and Social psychology*, 51.
- Doise, W., & Moscovici, S. (1969, 1970). Approche et évitement du déviant dans des groupes de cohésion différente. *Bulletin de Psychologie*, 283, 522-525.
- Doise, W. (1976). L articulation psychosociologique et les relations entre groupes. Bruxelles: De Boeck.
- Doise, W. (1993b). Dissensions et Consensus: Une théorie générale des décisions collectives. *Contemporary Sociology*.
- Durkheim, E. (1898). Représentations individuelles et représentations collectives. *Revue de Métaphysique et de Morale*, 6, 273–302.
- Durkheim, E. (1937, 1990). *Les règles de la méthode sociologique*. Paris. Presses Universitaires de France.
- Emiliani, F., & Molinari, F. (1996). More on the Structure of Social Representations: Central Core and Social Dynamics. *Papers on Social Representations*, 5, 41- 50.
- Festinger, L. (1950). Informal social communication. *Psychological review*, vol 5.
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human relations*, 7, 117- 140.
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Evanston: Row and Peterson.
- Flament, C. (1982). Du biais d'équilibre à la représentation du groupe. In J.P. Codol & J. Ph. Leyens (Eds.), *Cognitive analysis of social behavior*, (pp. 151-169). La Haye, Boston, Londres: Martinus Nijhoff.
- Flament, C. (1987). Pratiques et représentations sociales. In J. L. Beauvois, R. V. Joule & J. M Monteil (Eds.), *Perspectives Cognitives et Conduites Sociales* (N°1 143-150). Cousset: Delval.
- Flament, C. (1989). Structure et dynamique des représentations sociales. In Jodelet D. (Eds.), *Les représentations sociales*. Paris: Puf.

- Flament, C. (1994). Structure, dynamique et transformation des représentations sociales. In J. C. Abric (Ed.), *Pratiques sociales et représentations*, (pp. 37-57). Paris: Presses Universitaires de France.
- Flament, C. (1994b). Aspects périphériques des représentations sociales. In C. Guimelli (Ed.), *Structures et transformations des représentations sociales*, (pp. 85-118). Neuchâtel: Delachaux et Niestlé.
- Flament, C. (1996a). *Approche structurale et aspects normatifs des représentations sociales*. Conférence présentée à la Troisième Conférence Internationale sur les Représentations Sociales. Université de Provence, Aix-en-Provence, France.
- Flament, C. (1999). La représentation sociale comme système normatif. *Psychologie & Société, 1*, 29-53.
- Flament, C. (2001): Pratiques sociales et dynamiques des représentations. In C. Flament (éd.), *Approche structurale et aspects normatifs des représentations sociales. Psychologie et société, 4*.
- Flament, C., & Rouquette, M. L. (2003). *Anatomie des idées ordinaires*. Paris: Armand Colin.
- French, J., & Raven, B. (1959). The bases of social power. In D. Cartwright (Ed.), *Studies in social power*. University of Michigan Press.
- Guillan, M., & Pesonnaz, B. (1983). Analyse de la dynamique des représentations des conflits minoritaire et majoritaire. *Cahier de Psychologie Cognitive, 3*, 65-87.
- Guimelli, C. (1989). Pratiques nouvelles et transformation sans rupture d'une représentation sociale : l'exemple de la représentation de la chasse et de la nature. In J. L. Beauvois, R. V. Joule, & J. M. Monteil (Eds.), *Perspectives cognitives et conduites sociales: Représentations et processus cognitifs* (No 2, pp. 117-138). Cousset (Fribourg): Del Val.
- Guimelli, C., & Jacobi, D. (1990). Pratiques nouvelles et transformation des représentations sociales. *Revue Internationale de Psychologie Sociale, 3*(3), 307- 334.
- Guimelli, C. (1993). Locating the central core of social representations: Toward a method. *European Journal of Social Psychology, 23*(5), 555-559.

- Guimelli, C. (1993). Concerning the structure of social representations. *Papers on social representations*, 2.
- Guimelli, C. (1998). *Chasse et Nature en Languedoc : étude de la dynamique d'une représentation sociale*. Paris: L'Harmattan.
- Guimelli, C. (2002). Etude expérimentale du rôle de l'implication de soi dans les modalités de raisonnement intervenant dans le cadre des représentations sociales. *Revue Internationale de Psychologie Sociale*, 15, 129-161.
- Guimelli, C. (2003). Le modèle des Schèmes Cognitifs de Base (SCB): méthodes et applications. In J. C. Abric (Ed.), *Méthodes d'étude des représentations sociales* (pp. 119-143). Ramonville Saint-Agne: Érès
- Heider, Fr. (1946). Attitudes and cognitive organization. *The Journal of Psychology*, 21, 107-112.
- Herzlich, C. (1989). La représentation sociale. In D. Jodelet (Ed.), *Les représentations sociales*. Paris: Puf.
- Hewstone, M., & Martin, R. (2001, 2003). Conformity and independence in groups: Majorities, Minorities. In M. Blackwell (Ed.), *Handbook of social psychology: group processes*. Oxford: Blackwell.
- Hewstone, Miles., & Martin, Robin. (2007). Social-influence processes of control and change Conformity, obedience to Authority and Innovation. In J. Cooper & M. Hogg (Eds.), *The sage handbook of social psychology*. London: Sage publications Ltd.
- Hochbaum, G. N. (1954). The relation between group members self confidence and their reactions to group pressures to uniformity. *Amer. Social Review*, 19, 678-687.
- Hovland, C., & Janis, I., & Kelley, H. (1953). *Communication and persuasion*. New Haven: Yale University Press.
- Hovland, C., & Janis, I. (1959). *Personality and persuability*. New Haven: Yale University Press.
- Jodelet, D. (1984). Représentation sociale: phénomènes, concept et théorie. In S. Moscovici (Ed.), *Psychologie sociale*. Paris: Puf.
- Jodelet, D. (1989). *Folies and représentations sociales*. Paris: P.U.F.

- Jodelet, D. (1989). Représentations sociales: un domaine en expansion. In D. Jodelet (Ed.), *Les représentations sociales*. Paris: Puf.
- Jones, E. E., & Gerard, H. B. (1967). *Foundations of social psychology*. New York: Willey.
- Katerelos, I. (1993). *Pratiques, conditionnalité et sous-structuration au sein des représentations sociales (une étude de la représentation de la relation éducative chez les instituteurs en ZEP)*. (Thèse de Doctorat). Université de Provence, Aix-en-Provence.
- Katerelos, I. (2002). *La légitimation contextuelle d'un discours minoritaire anti normatif comme facteur inhibiteur de la psychologisation*. 4eme Congrès International de Psychologie sociale en Langue Française, Adrips, Actes, 1-4 September.
- Katerelos, I. (2003). Représentation sociale de la drogue chez les jeunes Grecs. *Psychotropes. Revue Internationale des Toxicomanies et des Addictions*, 9(1), 77-93. doi: 10.3917/psyt.091.0077.
- Katerelos, I. (2003). Négociabilité argumentative intra noyau: une étude exploratoire sur la structure des représentations sociales. *Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 4 (60), 40-49.
- Kelley, H. (1967). Attribution theory in social psychology. In L. Levine (Ed.), *Nebraska Symposium Motivation*. Lincoln University of Nebraska Press.
- Kelman, H. C. (1958). Compliance, identification and internalization: Three processes of opinion change. *Journal of Conflict Resolution*, 2, 51-60.
- Kimpall, R. K., & Hollander, E. P. (1974). Independence in the presence of an experienced but deviate group member. *Journal of social psychology*, 93.
- Le Bon, G. (1895). *La psychologie des foules*. Paris: Alcan.
- Lheureux, Fl., Rateux, P., & Guimelli, C. (2008). Hiérarchie structurale, conditionnalité et normativité des représentations sociales. *Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 77(1), 41-55. doi: 10.3917/cips.077.0041.
- Lheureux, Fl., & Lo Monaco, Gr. (2011). Hiérarchie intra - noyau et négociabilité des éléments centraux d'une représentation sociale. *Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 91, 215-232. doi: 10.3917/cips.091.0211.

- Lemaine, G. , & Ricateau, P. (1971-72). L' influence sociale et les systems d'action. *Bulletin de psychologie*, 25.
- Maass, A., Clark, R. D., & Haberkom, G. (1982). The effects of differential ascribed category membership and norms on minority influence. *European Journal of Personality and Social Psychology*, 12, 89-104.
- Maass, A. , & Clark, R. D. (1983). Internalization versus compliance: Differential processes underlying minority influence and conformity. *European Journal of Social Psychology*, 13, 197-215.
- Maass, A., & Clark, R. D. (1984). The hidden impact of minorities: Fourteen years of minority influence research. *Psychological Bulletin*, 95, 428-450.
- Maass, A., & Clark, R. D., & Cialdini, R. B. (1987). Minority influence and conversion. *Review of Personality and Social Psychology*, 8.
- Martin, R. , & Hewston, M., & Martin, P. (2000). Majority versus minority influence: when not, not whether, source status instigates heuristic or systematic processing. Manuscript under review.
- Martin, R., & Hewstone, M. (2001 α). Conformity and independence in groups: Majorities and minorities. In M.A. Hogg & R.S. Tindale (Eds.), *Blackwell handbook of social psychology, vol 1: Group processes*, (pp. 209-234). Oxford: Blackwell
- Martin, R., & Hewstone, M. (2001 β). Determinants and consequences of cognitive processes in majority and minority influence. In J. Forgas & K. Williams (Eds.) *Social influence: Direct and indirect processes*, (pp. 315-330). Philadelphia Psychology Press.
- Martin, R., & Hewston, M. (2003b). Majority versus minority influence : when not, not whether, source status instigates heuristic or systematic processing. *European Journal of Social Psychology*, 33, 313-330.
- Martin, R., & Hewston, M., & Martin, P. (2007). Majority versus minority influence: the role of message processing in determining resistance to counter-persuasion. *European journal of Social Psychology*, 38, issue1.
- Maury, C. (2007). Les représentations sociales: Boite à outil . *Revue de la littérature*.

- Milland, L. (2001). *De la dynamique des rapports entre représentations sociales du travail et du chômage*. (Doctoral Thesis in Psychology). Université de Provence, Aix-en-Provence.
- Milgram, S. (1974). *Obedience to authority*. New York. Harper and Row.
- Moliner, P. (1988). *La représentation sociale comme grille de lecture*. (PhD thesis). Université de Provence, Aix-en-Provence.
- Moliner, P. (1989). Validation expérimentale de l'hypothèse du noyau central des représentations sociales. *Bulletin de Psychologie*, 41, 759–762.
- Moliner, P. (1993a). Cinq questions à propos des représentations sociales. *Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 20, 5-52.
- Moliner, P. (1994). Les méthodes de repérage et d'identification du noyau des représentations sociales. In C. Guimelli (Ed.), *Structures et transformations des représentations sociales*. Lausanne: Delachaux et Nestlé, Neuchâtel.
- Moliner, P. (1994). Les deux dimensions des représentations sociales. *Revue Internationale de Psychologie Sociale*, 2, 73-86.
- Moliner, P., & Tafani, E. (1997). Attitudes and social representations: a theoretical and experimental approach. *European Journal of Social Psychology*, 27(6), 687-702.
- Moliner, P. (2001). *La dynamique des représentations sociales*. Grenoble: Presses Universitaires de Grenoble.
- Moliner, P. (2001a). Une approche chronologique des représentations sociales. A chronological approach to social representations. In P. Moliner (Ed.), *La dynamique des représentations sociales*, (pp. 245–268). Grenoble, France: PUG.
- Moliner, P., & Martos, A. (2005). La fonction génératrice de sens du noyau des représentations sociales : une remise en cause ? *Papers on social representations*, 14.
- Moliner, P., Barbery, J., & Louche, C. (2006). Théorie du noyau central et Transformation des cultures organisationnelles à l'occasion d'une fusion. *Psychologie du travail et des organisations* 12, Elsevier.
- Montmollin, D. G. (1958). Les processus d'influence sociale. *L'année psychologique*, 58, 427-447.

- Montmollin, D. G. (1977). *L' influence sociale: phénomènes, facteurs et théories*. Paris: Puf.
- Moeller, G., & Applezweig, M. H. (1957). A motivational factor in conformity. *Journal of Abnormal Psychology*, 55, 114-120.
- Moscovici, S. (1961). *La psychanalyse son image et son public*. Paris: Puf.
- Moscovici, S., & Faucheux, C. (1967). Le style de comportement d' une minorite et son influence sur les reponses d' une majorite. *Bulletin du C.E.R.P.* 16.
- Moscovici, S., & Lage, E., & Naffrechoux, M. (1969). Influence of a consistent minority on the responses of a majority in a color perception task *Sociometry*, 32, 365-380.
- Moscovici, S., & Ricateau, P. (1972). Conformité Minorité et Influence sociale. In S.Moscovici (Ed.), *Itroudction à la psychologie sociale*. Paris: Larousse.
- Moscovici, S., & Faucheux, C. (1972). Social ifluence conformity bias and the study of active minorities. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (vol 6, pp. 149-202). San Diego, CA: Academic Press.
- Moscovici, S., & Nemeth, C. (1974). Social influence II : Minority influence. In: Nemeth C. (Ed.), *Social psychology Classic and contemporary integrations*. Chicago. Rand McNally.
- Moscovici, S. (1976). *La psychanalyse, son image et son public*. Paris: Puf.
- Moscovici, S. (1976). *Social influence and social change*. San Diego, CA: Academic Press.
- Moscovici, S., & Lage, E. (1976). Studies in social influence III: Majority versus minority influence in a group. *European Journal of Social Psychology*, 6, 149-174.
- Moscovici, S. (1979). *Psychologie des minorités actives*.Paris: PUF.
- Moscovici, S. (1980). Toward a theory of conversion behavior. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (vol 13, pp. 209-242). San Diego, CA: Academic Press.
- Moscovici, S., & Personnaz, B. (1980). Studies in social influence : minority influence and conversion behavior in a perceptual task. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16, 270-282.

- Moscovici, S., & Mugny, G., & Papastamou, St. (1981). Sleeper effect et/ou effet minoritaire? Etude théorique et expérimentale de l'influence sociale à retardement. *Cahiers de psychologie Cognitive, Vol 1*, 199-221.
- Moscovici, S., & Mugny, G. (1983). Minority influence. In Paulhus P.B. (Eds.), *Basic group processes*. New York: Springer-Verlag.
- Moscovici, S. (1984). The phenomenon of social representations. In R. Farr & S. Moscovici (Eds.), *Social Representations*, (pp. 3–69). Cambridge: Cambridge University Press.
- Moscovici, S. (1985a). Innovation and minority influence. In S. Moscovici, G. Mugny, & E. Van. Avermaet (Eds.), *Perspectives on minority influence*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Moscovici, S., Mugny, G., & AverAverrmaet, E. (1985). Rigidity and minority influence: the influence of the social. In S. Moscovici, G. Mugny, & E. Van. Avermaet (Eds.), *Perspectives on minority influence*. Paris: Maison des sciences de l' homme.
- Moscovici, S. (1989). Des représentations collectives aux représentations sociales. In Jodelet, D. (Ed.), *Les représentations sociales*. Paris: Puf.
- Moscovici, S., & Doise, W. (1992). *Dissensions et consensus*. Paris :Puf.
- Moscovici, S. (1991). Studies in social influence. *European journal of social psychology*, 21, 101-118.
- Mugny, G. (1974). *Negociations et influence minoritaire*. (Thèse de doctorat). Université de Genève.
- Mugny, G., & Pierrehumbert, B., & Ubel, R. (1972-73). Le style d' interaction comme facteur d' influence sociale. *Bulletin de Psychologie*, 26.
- Mugny, G. (1975a). Negotiations image of the other and the process of minority influence. *European Journal of Social Psychology*, 5.
- Mugny, G., & Papastamou, St. (1976-1977). Pour une nouvelle approche de l' influence minoritaire. *Bulletin de Psychologie*, 30, 573-579.
- Mugny, G., & Papastamou, St. (1980). When rigidity does not fail: individualization and psychologization as resistances to the diffusion of minority innovations. *European Journal of Social Psychology*, 10, 43-61.

- Mugny, G., Rilliet, D., & Papastamou, S. (1981). Influence minoritaire et identification sociale dans des contextes d'originalité et de déviance. *Revue Suisse de Psychologie*, 4, 314-332.
- Mugny, G., & Papastamou, St. (1982-1983). Rigidité et influence minoritaire: le discours comme régulateur d'appartenance. *Bulletin de Psychologie*, 36.
- Mugny, G. (1982). *The power of minorities*. San Diego, CA: Academic Press.
- Mugny, G. (1984). The influence of minorities : ten years later. In H. Tajfel (Ed.), *The social dimension: European developments in social psychology*. Cambridge, UK : Cambridge University Press
- Mugny, G., & Papastamou, St. (1984). Les styles de comportement et leur représentation sociale. In S. Moscovici (Ed.), *Psychologie sociale*. Paris: PUF.
- Mugny, G., & Pérez, J. A. (1985). Influence sociale conflit et identification. *Cahiers de Psychologie sociale*, 26.
- Mugny, G., & Pérez, J. A. (1987). Explaining change. In G. Mugny & J.A. Perez (Eds.), *The social psychology of minority influence*. Cambridge: Cambridge University Press, Paris : L.E.P.S.
- Mugny, G., & Pérez, J. A. (1989). L' influence sociale comme processus de Changement. *Hermès, La revue*, 5-6, 227-236.
- Mugny, G., & Pérez, J. A. (1991). *The social psychology of minority influence*. Cambridge: Cambridge University Press
- Mugny, G., & Pérez, J. A. (1993). La théorie de l'élaboration du conflit. Neuchâtel : Delachaux et Niestlé.
- Mugny, G., Butera, F., Souchez-Mazas, M., & Pérez, J. A. (1995). Judgements in conflict. The conflict elaboration theory of social influence. In B. Boothe & Hirsig (Eds.), *Perception-evaluation-interpretation in psychology. Swiss monographs, vol 3*.
- Mugny, G., & Butera, F. (1995). Influences majoritaire et minoritaire: vers une intégration. *Psychologie Française*, 40, 339-346.
- Mugny, G., Moliner, P., & Flament, C. (1997). De la pertinence des processus d'influence sociale dans la dynamique des représentations sociales. *Revue Internationale de Psychologie Sociale*, 10 (1), 31-49.

- Mugny, G., Quiamzade, A., & Tafani, E. (2001). Dynamique représentationnelle et influence sociale. In P. Moliner (Eds.), *La dynamique des représentations sociales* (pp. 123-161). Grenoble: Presses Universitaires de Grenoble.
- Mugny, G., Souchet, L., Quiamzade, A., & Codaccioni, C. (2009). Processus d'influence sociale et représentations sociales. In P. Rateau, P. Moliner (Eds.), *Représentations sociales et processus socio-cognitifs*. Rennes: PUR.
- Nemeth, Ch., Scwedlung, M., & Kanki, B. (1974). Patterning of the minority's responses and their influence on the majority. *European journal of social psychology*, 4, 53-64.
- Nemeth, Ch., & Wachtler, J. (1974). Creating the perceptions of consistency and confidence: a necessary condition for social influence. *European Journal of Social Psychology*, 6.
- Nemeth, Ch. (1984). *Influence processes problem solving and creativity*. The fifth Ontario Symposium, vol 5, Zanna, Olson: Herman.
- Nemeth, Ch., & Kwan, J. (1985). Originality of word associations a function of majority vs minority influence. *Social Psychology Quarterly*, 48 (3).
- Nemeth, Ch. (1986). Differential contributions of majority and minority influence. *Psychological Review*, 9 (1).
- Nemeth, Ch. (1987). Au delà de la conversion: formes de pensée et prise de décision. In S. Moscovici & G. Mugny (eds.), *Psychologie de la conversion*. Cousset: Delval
- Nemeth, Ch. (1987). Negotiation versus influence. *European Journal of Social Psychology*, 17.
- Nemeth, C. (1995). Dissent as driving cognition, attitudes and judgements. *Social Cognition*, 13, 273-291.
- Piaget, J. (1968). *Le structuralisme*. Paris: PUF.
- Papastamou, S. (1979). *Strategies d'influence minoritaire et majoritaire*. (Thèse de Doctorat). Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales.
- Papastamou, S. (1980-1981). Strategies d'influence minoritaire et majoritaire: une approche expérimentale. *Bulletin de Psychologie*, 33, 975-978.
- Papastamou, S., Mugny, G., & Kaiser, C. (1980). Echec à l'influence minoritaire: la psychologisation. *Recherche de la Psychologie Sociale*, 41-56.

- Papastamou, S. (1983). Strategies of minority and majority influence. In W. Doise & S. Moscovici (eds.), *Current issues in European social psychology* (Vol 1). Cambridge: Cambridge University Press, Paris: L.E.P.S.
- Papastamou, S., Mugny, G., & Kaiser, C. (1983). Influence minoritaire, identification et relations entre groupes. Etude expérimentale autour d'une votation. *Cahiers de Psychologie Sociale*, 19, 1-30.
- Papastamou, S. & Mugny, G. (1985). Rigidity and Minority Influence: the influence of the social in social influences. In S. Moscovici, G. Mugny, & Van Avermaet (Eds.), *Perspectives on Minority Influence* (pp.113-138). Cambridge: Cambridge University Press.
- Papastamou, S. (1985). Effets de la psychologisation sur l'influence. Effets de la psychologisation sur l'influence d'un groupe et d'un « leader » minoritaire. *L'année psychologique*, 85.
- Papastamou, S. (1986). Psychologisation and processes of minority and majority influence. *European Journal of Social Psychology*, 16, 165-180.
- Papastamou, S. (1987). Psychologisation. et résistance à la conversion
In S. Moscovici & G. Mugny (eds.), *Psychologie de la conversion*. Cousset: Duval.
- Papastamou, S., & Mugny, G. (1987). Psychologisation, conflict et influence minoritaire. *Annuario de Psicologia*, 36-37, 128-142.
- Papastamou, S., Mugny, G., & Pérez, J. A. (1991-1992). La valeur stratégique de la psychologisation dans l'influence sociale. *Bulletin de Psychologie*, 45, 164-172.
- Quiamzade, A. (2003). Mesure de la réorganisation du noyau central d'une représentation sociale: mise en cause de Moliner (1988). *Revue internationale de psychologie sociale*, 16(4), 25-46.
- Petty, R., & Ciacioppo, J. (1986). Communication and persuasion: central and peripheral routes to attitude change. Springer-Verlag.
- Personnaz, B. (1979). Niveau de résistance à l'influence de réponses nomiques et anomiques. Étude des phénomènes de référents clandestins et de conversion
Recherches de Psychologie Sociale, 1, 3-26.
- Rateau, P. (1994). *Structure et fonctionnement du sys-tème central des représentations sociales*. (PhD thesis). Université de Montpellier 3, Montpellier

- Rateau, P. (1995a). Le noyau central des représentations sociales comme système hiérarchisé: Une étude sur la représentation du groupe. *Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 26, 29-52.
- Rateau, P. (1995b). Hiérarchie du système central des représentations sociales et processus de rationalisation de la mise en cause de ses éléments. *Bulletin de Psychologie*, 49, 73-87.
- Rateau, P. (2000). Idéologie, représentation sociale et attitude: étude expérimentale de leur hiérarchie. *Revue Internationale de Psychologie Sociale*, 13(1), 29-57.
- Ricateau, P. (1971). Processus de catégorisation d' autrui et les mécanismes d' influence sociale. *Bulletin de Psychologie*, 24.
- Rouquette, M. L., & Rateau, P. (1998). *Introduction à l'étude des représentations sociales*. Grenoble : Presses Universitaires de Grenoble
- Rouquette, M. L., & Guimelli, C. (1995). Les canevas de raisonnement consécutifs à la mise en cause d'une représentation sociale : essai de formalisation et étude expérimentale. *Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 28, 32-43.
- Rosenberg, L. A. (1963). Conformity as a function of confidence. *Partner Sage Social Science Collection*.
- Ross, E. A. (1908). *Social psychology*. New York: Macmillan Company.
- Roussiau, N., & Soubiale, N. (1996). Etude de la transformation de la représentation sociale de l'Europe sous impact majoritaire et minoritaire. *Annuario de Psicologia* 70, 19-43. Faculta de Psicologia Universitat de Barcelona.
- Rotter, J. B. (1966). Generalised expectancies for internal versus external controls of reinforcement. *Psychological Monographs*.
- Schank, C., & Abelson, P. (1977). *Scripts, plans, goals and understandings an inquiry into human structures knowledge*. Hillsdale erlbaum.
- Sherif, M. (1936). *The psychology of social norms*. New York: Harper.
- Sorrentino, R. M., King, G., & Leo, G. (1980). The influence of the minority on perception: A note on a possible alternative explanation. *Journal of Experimental Psychology*, 16(3), 293-301.

- Souchet, L., & Tafani, E. (2004). Pratiques engagement et représentations sociales : Contribution expérimentale a un modèle de la dynamique représentationnelle. *Cahiers Internationaux de psychologie sociale*, 63, 81-92.
- Souchet, L. , Tafani, E., Codactioni, C., & Mugny, G. (2006). Influence sociale selon le statut numérique et l'appartenance de la source : Auto catégorisation et élaboration du conflit. *Revue Internationale de Psychologie sociale*, 19(314).
- Sperling, H. G. (1946). An experimental study of some psychological factors in judgement. (Masters thesis). New school for social research. In S. E. Ash (Ed.1952), *Social psychology*. New Jersey, Prentice - Hall.
- Strickland, B., & Crowne, D. (1962). Conformity under conditions. *Journal of social psychology*, 171-181
- Tajfel, H., & Wilkes, A. (1963). Classification and social judgement. *British journal of psychology*, 54.
- Tajfel, H. (1972). La catégorisation sociale. In S. Moscovici (éd.), *Introduction à la psychologie sociale* (vol 1). Paris: Larousse.
- Tajfel, H. (1972). Some developments in European Social Psychology. *European Journal of Social Psychology*, 2(3).
- Tajfel, H. (1978). *Differentiation between social groups :studies in the social psychology of intergroup relations*. London : Academic Press.
- Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tafani, E., Souchet, L., Codaccioni, C., & Mugny, G. (2003). Influences majoritaire et minoritaire sur la représentation sociale de la drogue. *Nouvelle Revue de Psychologie Sociale*, 2003, 2(3).
- Tafani, E., & Bellon, Seb. (2005). Etudes expérimentales de la dynamique des représentations sociales. In J. C. Abric (Ed), *Méthodes d'étude des représentations sociales*. Eres.
- Talcott, Parsons. (1951). The social system. In B. S. Turner (éd.), *The social system*. England: Taylor & Francis e-library.
- Tarde, G. (1890). *Les lois de l'imitation*. Paris: Alcan.

- Tesser, A., Cambell, J., & Mickler, S. (1983). The role of social pressure attention to the stimulus and self doubt in conformity. *European Journal of Social Psychology*, 13(3), 217-233.
- Tesser, A., Cambell, J., & Fairey, P.S. (1986). Conformity and attention to the stimulus: Some temporal contextual dynamics. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(2), 315-324.
- Thibaut, J., & Riecken, H. (1955). Some deteminants and consequenses of the perception of social causality. *Journal of Personality*, 24, 113-133.
- Touzard, H. (1974-1975). The influence of the mediator on the performance of negotiation groups and the process of resolution of conflit. *Bulletin de Psychologie*, 28.
- Turner, J. C. (1978a). Social categorization and social discrimination in the minimal group paradigm. In H. Tajfel (ed.), *Differentiation between social groups :studies in the social psychology of intergroup relations*. London: Academic Press.
- Turner, J. C. (1978b). Social comparison, similarity and ingroup favoritism. In H. Tajfel (ed.), *Differentiation between social groups :studies in the social psychology of intergroup relations*. London: Academic Press.
- Turner, J. C.(1981). Towards a cognitive redefinition of the social group. *Cahiers de Psychologie cognitive*, 1, 93-118.
- Wachelke, Joao. (2012). Social representations: A review of theory and research from the Structural approach. *Universitas Psychologica*, vol 11(3), 729-741. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/237076859_Social_Representations_A_Review_of_Theory_and_Research_from_the_Structural_Approach
- Wachelke, Joao. (2012). Black and White or Shades of Grey? Comparing Social Representations Centrality Models. *Spanish Journal of Psychology*, 16, 1-10.
- Wachelke, Joao. (2013). The symbolic structures of social life: integrative comments on the social thinking architecture. *Psicologia e Saber Social*, 2(2) 167- 175. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/261026889_The_symbolic_structures_of_social_life_integrative_comments_on_the_social_thinking_architecture.

Παράρτημα Ι

Πίνακες

A1.Saturation of factor analysis for the study of psychologisation

(σύμφωνα με την κλίμακα μέτρησης της εικόνας της πηγής επιρροής,έτσι όπως χρησιμοποιείται από τον Παπαστάμου,1989)

	Παράγοντας		
	Σκεπτικιστές	Ενδοτιστές	Ψυχολογιο-ποίηση
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ-ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΙ	,774	-,284	,017
ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ-ΑΛΛΟΤΡΙΩΜΕΝΟΙ	,694	-,037	-,090
ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ-ΥΠΟΤΑΓΜΕΝΟΙ	,662	-,215	-,328
ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΙ-ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΙ	,580	-,175	-,295
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ-ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ	,535	,140	-,261
ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ-ΜΗ ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ	,530	,242	,052
ΡΕΑΛΙΣΤΕΣ-ΑΝΕΔΑΦΙΚΟΙ	,260	-,257	,015
ΗΤΤΟΠΑΘΕΙΣ-ΦΙΛΟΔΟΞΟΙ	,029	,653	,393
ΕΠΙΜΟΝΕΣ-ΥΠΟΧΩΡΗΤΙΚΟΙ	,072	-,635	,144
ΔΥΝΑΜΙΚΟΙ-ΠΑΘΗΤΙΚΟΙ	,512	-,626	-,048
ΑΒΕΒΑΙΟΙ-ΣΙΓΟΥΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥΣ	-,125	,582	,219
ΑΣΤΑΘΕΙΣ-ΣΤΑΘΕΡΟΙ	-,278	,574	,343
ΑΔΙΑΦΟΡΟΙ-ΑΚΑΜΠΤΟΙ	,046	,505	,168
ΕΥΕΛΙΚΤΟΙ-ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΙ	-,074	-,463	,107
ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΟΙ-ΙΣΟΡΡΟΠΗΜΕΝΟΙ	-,173	,301	,723
ΑΝΕΠΙΘΕΚΤΕΣ-ΕΠΙΘΕΚΤΕΣ	-,052	-,022	,634

ΑΣΥΝΑΡΤΗΤΟΙ- ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΕΝΟΙ	-240,477	,585
ΑΦΥΣΙΚΟΙ- ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΙ	-246,313	,573
ΣΤΕΝΟΜΥΑΛΟΙ- ΑΝΟΙΧΤΟΜΥΑΛΟΙ	-503,279	,551
ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟΙ- ΠΛΕΙΟΝΟΤΙΚΟΙ	,046	-015,479
ΚΟΝΦΟΡΜΙΣΤΕΣ- ΑΝΤΙΚΟΝΦΟΡΜΙΣΤΕΣ	-259	-196,463

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Πειραματικές συνθήκες

1^η Πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων γίνονται όλοι δεκτοί χωρίς αδιάβλητες και αυστηρές εξετάσεις

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλικτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

2^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Το ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων δεν παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλκτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

3^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Το Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλκτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

4^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας κανείς πληροφορίες για το Ίδρυμα αυτό θα μάθει τα εξής:

Στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων γίνονται δεκτοί όλοι οι νέοι με αδιάβλητες αυστηρές - εξετάσεις -παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος,- και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές. Το Ίδρυμα αυτό θα προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλκτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

5^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας κανείς πληροφορίες για το Ίδρυμα αυτό θα μάθει τα εξής:
Στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων γίνονται όλοι δεκτοί με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις -παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος – και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό θα προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλκτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

6^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας κανείς πληροφορίες για το Ίδρυμα αυτό θα μάθει τα εξής:

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος -και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές.

Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται γενικά σε όλους.

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη.
Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλκτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

7^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας πληροφορίες για το Ίδρυμα αυτό θα μάθει τα εξής:

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις- παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλκτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

8^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας κανείς πληροφορίες για το Ίδρυμα αυτό θα μάθει τα εξής:

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις-παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος -και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές.

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλικτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

9^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας κανείς πληροφορίες για αυτό το Ίδρυμα θα μάθει τα εξής:
Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι με αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις -παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται γενικά σε όλους.

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλκτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

10^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας κανείς πληροφορίες για το Ίδρυμα αυτό θα μάθει τα εξής:

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται όλοι δεκτοί χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις -παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές. Το ίδρυμα αυτό προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές.

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη.
Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλικτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

11^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας πληροφορίες για το Ίδρυμα αυτό θα μάθει τα εξής:

Το Ίδρυμα αυτό δέχεται όλους τους νέους χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις- παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλικτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

12^η πειραματική συνθηκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας κανείς πληροφορίες για το Ίδρυμα αυτό θα μάθει τα εξής:

Το Ίδρυμα αυτό δέχεται όλους τους νέους χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές με αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται γενικά σε όλους

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλικτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

13^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας κανείς πληροφορίες για αυτό τα Ίδρυμα θα μάθει τα εξής:

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές. Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται για φοιτητές συγκεκριμένων σχολών.

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλικτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

14^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας κανείς πληροφορίες για αυτό τα Ίδρυμα θα μάθει τα εξής:

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος- και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ιδιωτικές πηγές. Το ίδρυμα αυτό προορίζεται αποκλειστικά για αλλοδαπούς φοιτητές .

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλικτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές

15^η πειραματική συνθήκη

Κάθε χρόνο στο Ίδρυμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συμμετέχουν πολλοί νέοι από 17 έως 23 ετών που θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους σε κάποια επιστήμη όπως μαθηματικά, φυσική, ψυχολογία, κ.ά. Οι εγκαταστάσεις του είναι σύγχρονες και τα μαθήματα διδάσκονται από καθηγητές με υψηλή κατάρτιση

Εντούτοις ζητώντας κανείς πληροφορίες για αυτό το Ίδρυμα θα μάθει τα εξής:

Στο Ίδρυμα αυτό γίνονται δεκτοί όλοι χωρίς αδιάβλητες αυστηρές εξετάσεις - παρέχει σπουδές χωρίς αναγνωρισμένο πτυχίο από το Κράτος - και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές .Το Ίδρυμα αυτό προορίζεται γενικά σε όλους.

Παρακαλούμε απαντήστε επιλέγοντας μια μόνο φράση:

Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐
Το Ίδρυμα αυτό είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά δεν μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο αλλά μοιάζει	☐
Το Ίδρυμα αυτό δεν είναι ένα Πανεπιστήμιο	☐

Εφόσον πληροφορηθήκατε γι' αυτό το Ίδρυμα προσπαθήστε να μαντέψετε τα χαρακτηριστικά αυτών που το ίδρυσαν, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Απαντήστε κυκλώνοντας κάθε φορά τον αριθμό που αντιστοιχεί περισσότερο στην προσωπική σας αντίληψη. Αυτοί που το ίδρυσαν είναι

Επίμονες	1	2	3	4	5	6	7	υποχωρητικοί
Ευέλικτοι	1	2	3	4	5	6	7	αμερόληπτοι
Αδιάφοροι	1	2	3	4	5	6	7	άκαμπτοι
Αυτόνομοι	1	2	3	4	5	6	7	αλλοτριωμένοι
Αφύσικοι	1	2	3	4	5	6	7	φυσιολογικοί
Προοδευτικοί	1	2	3	4	5	6	7	συντηρητικοί
Ασυνάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	συγκροτημένοι
Αντικειμενικοί	1	2	3	4	5	6	7	υποκειμενικοί
Ανεπιεικείς	1	2	3	4	5	6	7	επιεικείς
Δυναμικοί	1	2	3	4	5	6	7	παθητικοί
Ανεξάρτητοι	1	2	3	4	5	6	7	εξαρτημένοι
Ασταθείς	1	2	3	4	5	6	7	σταθεροί
Οικολόγοι	1	2	3	4	5	6	7	μη οικολόγοι
Αβέβαιοι	1	2	3	4	5	6	7	σίγουροι για τον εαυτό τους
Ρεαλιστές	1	2	3	4	5	6	7	ανεδαφικοί
Στενόμυαλοι	1	2	3	4	5	6	7	ανοιχτόμυαλοι
Ηττοπαθείς	1	2	3	4	5	6	7	φιλόδοξοι
Ελεύθεροι	1	2	3	4	5	6	7	υποταγμένοι
Ανισόρροποι	1	2	3	4	5	6	7	ισορροπημένοι
Μειονοτικοί	1	2	3	4	5	6	7	πλειονοτικοί
Κονφορμιστές	1	2	3	4	5	6	7	αντικονφορμιστές